15.

I–II. –III–IV.
Kiadat.

Magyar Nyelvtan. Wörz

(Szótárt)

Gyarday Sándor

Rész-Honáriumi
Helyes Magyar-Német és Deák nyelvben írt

Szótár Vezérhez, Magyar ajkúaknak is, a valójokból vonva
számára Versmegyében. 1814.

I Kötet A–E betüi XII. XIII. XIV. XV a
valódi számmal jelölve.

II " F–G–H betüi XVI. XVII. XVIII jegy-
mal jelölve.

III " I–K–L " XIX. XX. XXI jg.a.

IV " M–N " XXII. XIII jg.a.

Ezt a Vezérnek megszokás, vagy tudtul, szavait kell vala
deresa művét végig.

Jegyzés: Ide van csatolva a IV kötethez egy még rövid Magyar-
Latin és Latin-Magyar Szótár Vezérlete is,
mindkettő A–tól Z–ig terjed. 13. Szám alatt.

I füzet 12 ívből (Magyar–Latin)
II " 9 (Latin–Magyar)

egy'kis üreggel lészen: wenn ich nur etwas Luft bekommen habe: Cum primum aliquid otii nactus ero. Cic. 6. Ha (midön) ehezem, morog a kocsi hasam: wenn mich Jün gert, knurrent mihi intestina. Plaut. Akkor adgy, ha (mikor) lesz: wann du mir Geben wirst, so gieb mir. Tum dato, quando habebis. Plaut.

Hab, -bnak, -bot: 1. habzás, hullám, viz-tolulás: die Fluth, die Welle, die Woge. Fluctus, us, m. Cic. Unda, ae, f. Ovid. Tengeré-, tengeri habok: die Meeres Wellen, die brausende Fluth. Tenearli fluctus. Tengeri hab: eine Meers Welle. Aequoreae-, marina spuma. Fluctus-maris: A' tolongó habok el-borították ötet: die sich brüngende Welle haben ihn überschwemmt, -überschüttet, -bedeckt. Fluctibus obrutus est. Cic. A' habok le-tsendesedtek: die Wellen haben sich gelegt. Sedati sunt fluctus. Cic. A' habok meg-szaggatták a szigetet: die Wellen zerrissen die Insel. Fluctus corrodunt (circumsunt) insulam. Plin. A' habok tsapdozták a hajót: die Wellen spielten mit dem Schiff. Fluctus adluunt (navim circumsunt) navim. Cic.

A' haboktúl tsúnyattani: von den Wellen geworfen, hin und her getrieben werden. A fluctibus jactari. Cic. Habot indítani: Wellen erregen. Fluctus ciere. Curt. 2. Hab (sólt) a' betses tövön: die Wolken, die Flugt auf dem Felsthurm. Nubes, is, f. Cic. 3. Hab (tajtékzás az ételen, sereu, midön tölunk, és a't.) der Schaum, der Schaum. Spuma, ae, f. Cic. Le-szedni habjait (tajtékjait) a' húsnak: des Fleisches ab-schäumen. Despumare carnem. Plin.

Habahurczya, adj. kebehurczya, maga-gondolatlan, szeleburcsi, szetes, szeleveszdi: schwindlicht, dem Windbeutel. Praeceps, cipitis, o. Cic. Ventosus, a, um. Cic. Habahurczya ember, vin ün, bestündiger Mensch. Levis, ventosus quae homo. is, i, tis, m. Cic. Habahurczya tanátsa: ein toll Zufang Rath. Temerarium Consilium. Cic. lásd Fe-tehurczya.

Habahurczyálkodni, -dom, -dik: valamivel: etwas ünbedacht thün. Praecipi-tanter aliquid agere.

Habahurczyálkodva: adv. ünbedacht. Praecipi-tanter. Lucret.

Habahurczyán, adv. ün-überlegt, ünbedacht, ünbesonnen. Inconsiderate, Cic, inconsulte, praecipitanter, temere. Cic. Ha

bahurczán beszél: beszél, sem tudgya mit: unbesonnen in den Tag hinein reden. Inconsiderate ac temere dicere. Cic. Nem hebehurczán, de elméfen vette fel a dolgot: nem fat sich zu sehr wofsbetroffen auf genommen. Rem perquam Meditate tenet. Plaut.

Habahurczaság, -gnak, -got: eine Übereilung. Praecipitantia, ae, f. Gell. Nagy habahurczaság volt az tölle: sie, wenn sie eine Unbesonnenheit war ist. Magna fuit haec ejus inconsiderantia. Cic. l. Hebehurczaság.

Habár, -rnak, -rt: habarcló-, habarcó kalán, -vagy veszszö: ein Rührlöffel. Rudicula, ae, f. Colum.

Habarás, -rnak, -st: das Abgründeln, Abgeflagnn, die Vermischung. Agitatio rudiculae, onis, f. Colum. Mixtio, onis, f. Vicke. permistio, onis, f. Cic. turbatio, onis, f. Flor.

Habarcske, -kenak, -kot: das Gegründelte, das Vermischte, die Mixtur. Mistura, ae, f. Varr. Mixtura, ae, f. Plin. Valami habarcskot (keverczket) adtak neki: man hat ihm etwas Vermischtes gegeben. Misturam gramineam, permistum quid dederunt ei. Cic. Habarcske: habarts, Kots-pats, Morsár, Possány, Potsalcke; Kig sár: der Morast, die Pfütze, der dünne Kot. der Unflath. Coenum, i, n. Cic. Palus, udis, f. Cic.

Habarcló-fa, -ának, -át: Kevezö-fa: das Rührholz. Kuds, is, f. Ca

Habaritani, -ritok, -rit, -ritom, -rittya: habarni: kevereteni, zavaritani: gegründeln, abgeflagnn. Rudicula agitare. Colum. miscere, commiscere. Cic. turbare, Cic. turbulentare. Agyut.

Habarni, -barok, -bar, -barom, -barja: kevereni, zavarni: mischen, abgeflagnn, gründeln. Rudicula agitare, Colum. miscere, commiscere. Cic. perturbare. Cic. Mindent egybe habarni: alles zusammen mischen. Omnia commiscere. Cic. A' tüztül el-venni valamit, és mind egyre habarni: etwas thun seinen Sinnen und Verstand nehmen, und sonst unter einander mischen. Ab igne removere aliquid, et rudicula peragitare. Colum. Egy' tojást habarni (sodorni) a' levesbe: ein Ey mit einem Löffel abquirlen. Ovum rudicula peragitando juri admiscere. Varr. Izak habarni a' beszédet, a' szót: die Worte übereinander werfen. Verba magno Cursu Convolvere. Sen.

Habarnitza, -tzának, -tzát: ein gerichtes Hal' neme. Ein Meerpinnenfisch mit hinten Füßen. Polypus, i, et podis, m. Plin. it. eine Amerik. Art. Aydkr. polypus brachiatus. Erxl. i, m. Plin.

Habaró, -ónak, -ót: Habaró-fa, vagy veszszö, konyha eszköz: ein Gründlöffel, ein Quirl. Rudicula, ae, f. Colum.

Habaró-veszszö, -önek, -öt: ágas bogas veszszö, mellyel a' tejfát szokták fel-sodorni: Habaró fa; ein Quirl, ein Gründlöffel. Rudis, gua

jus gradiam

Habarts, -tzsak, -rzek, morsár, Mörser, ein Kessel, Topf. Mortarium, ii, n. Hor.

Tötye, a

Habartsos, Potsigen unlustig. Fläm.

Habartt, pa

Habartze, -tz

Habartzos,

Habda, -dán

Hab-formá

Hab-módra

jus quodpiam vexatur. Cato.

Habarcs, -tsnak, -tsot: habarék, mozsár, posvány: Mörser, die Pfütze. Sumpf. Cenum, i, n. Cic. Muries, ei, f. Ter. lama, ae, f. Horat. Nagy nehezen tereszttül (által) vereked ni i habartson: mit Gewalt durch die Lachen stützen. Viribus uti per lamas. Flor. It. Agyag-habarts: tötye, agyag keverék, mdl. lyel tapasztanak: nin. Lutum. Caementum argillaceum -i, i, n. Vitr.

Habartsos, adj. p. o. ür: nin Potsizne Wny. Cenosa -, Cenulenta - Ter. lutosa Via. Plin.

Habartt, partic. fel-sodrott: gyűrődött, tömött. Rudis, informis, a, um. Confusus, mixtus, a, um. Lucr.

Habartz, -tznak, -tzot. l. Habarts.

Habartzos, adj. l. Habartsos.

Habda, -dának, -dát: keményre készített tiszta-szőr forma lábbőr, à borskor fejlett, mellyet á parasztok á lábok-szárára húznak. Ein Bauerstiefel. Caligis Peronis, is, m.

Hab-forma, Wollen förmig. Undatus, a, um. Plin. undulatus, a, um. Varr. Undiformis, e. c.

Hab-módra, adv. Wollenweiss. Undatim. Suet. Hab-módra fodezett kaj: Wollenweiss gekräuseltes Haar. Undatim Crispus Capillus. i, m. Suet.

Habogás, -snak, -st: kebegés, dadogás, akadozva szólás: das Stammeln, -Stottern. Lingua haesitantia, ae, f. Cic.

Habogni, -bogok, -bog: kebegni, dadogni, akadozva szóllani: ~~Lingua hesitare~~. stammeln, stottern. Lingua haesitare. Cic.

Habogó, adj. kebegő, dadogó, akadozva szóló: stammelnd. Lingua haesitans, ntis, c. Cic. Moggus, a, um. Anast. Bibl.

Habogva beszélés, vagy szóllás: -lésnek, -st, -lásnak, -lást: das Stammeln, -Stottern. Lingua haesitantia, ae, f. Cic. Loquntio haesitando facta. onis, f.

Habogva beszélleni, vagy szóllani, -szélek, -szélt, -ő. Stok, szóll: kebegre-dadogva-, akadozva szóllani: stammeln, stottern. Lingua haesitare. Cic.

Habogva beszélő, -szóló, adj. der, stotternd, stammelnd. Haesitando loquens, ntis, c. Lingua haesitans, ntis, c. Cic. Moggus, a, um Bibl. haesa lingua. ntis, c. Cic.

Hab-okádó, adj. Wollen, oder Wurstmacher ausspeyend. Fluctivomus, a, um. Undivomus, a, um.

Habókolni, -kolok, -kol: nyargalni, vágtatni, vágtatva menni, ügetni: galoppiren, rennen, rinnen, laufen, traben, schnell reiten. Citato -, cito -, veloci cursu ferri. Cic.

Habon-tábbó, adj. habon-lebegő, -levegő, -úszkáló: auf den Wellen schwebend

Fluctuans, antis, o. Cic. fluctivagus, a, um. Stat.

Habon lebegö, l. Habon-lábbó.

Habon-levegö, l. Habon lábbó.

Háborgás, -ának, -st: viszszálkodás, viszsza-vonás: din Uneinigkeit, Zwistigkeit, Zwietracht. Discordia, ae, f. Cic. Alattomban-való háborgás ok: blinde, heimliche Zwistigkeiten. Cacitumultus. Virg. Az egybe gyült Község között-való háborgás: Zwey ineinander Unzufrieden streitende Völker. Fluctus concionum. Cic. Elö-kapni a' háborgást: vesseked est, villongást: vor Zank kommen: vorkommen: Rixam cicere. Sallust. Háborgást (Zenebonát) inditani: gyújtani, gyulasztani, szerezni: Zwietracht anrichten, anrichten, stiften. Discordiam concitare. Cic. Le-csillapitani a' háborgást: vie Uneinigkeiten, stiften. Discordias sedare. Cic.

Háborgatás, -ának, -st: die Zerrüttung, Störung. Inquietatio, onis, f. Quinct. turbatio, onis, f. Flor. perturbatio, onis, f. Cic. Valakinek életének háborgatása: die Störung eines Lebens. Inquietatio vitae alicujus. Párir.

Háborgatni, -gatok, -gatt, -gatva: mit Gewalt stören, verwirren. Inquietare, turbare. Cic. Haborgatnak bennünket: man bemüht uns. Inquietant nos. Az engem' éppen nem háborgat: das stört mich gar nicht. Hoc me perquam non turbat. Cic. Kéz fele forgatteggel háborgatott engem' a' szerencse. Zwey mahl hat mich das Unglück betroffen. Duabus procellis in me desaevit fortuna. Liv. Háborgatni a' házat: das Haus verunruhigen. Inquietare, turbare Rempubl. Cic. Mi pokol-béli furiák háborgattyák a' mi házunk' népét? was für Furien treiben denn unsere Gesinde zu Familien? Quae interne vice agitant nostram familiam? Plaut. Ha valami ellenkezö dolog nem fogja háborgatni örömünket: wenn kein Unwillen Freude zu stören vermag? si nulla huic gaudio Aegritudo intercesserit. Terent. A' lelki-ismeret háborgatja örét: sein böses Gewissen quält ihn. Conscientia Maleficiorum stimulat eum. Cic. Tecterum mala agitant eum. Cic. Mi esztelenség háborgat tégedet? was für ein Unsinn hat dich eingenommen? Quae te dementia cepit? Virg. Quae te vecordia pulsat? Ovid. Nem akarlak háborgatni. ich will dich nicht bemühen. Nolo tibi incommodare. Ter. A' tengert háborgatni: das Meer bewegen. Volvere Mare. Virg. Valakit háborgatni: jemanden bemühen. Inquietare Quem

Inet. negot. cur. Cic.

Háborgató, -ónak, -ót: Störer. Jactator. Turbator. Impetitor. Inquietator. Turbator. Inquietus.

Elmélkedö aggodalmas háborgató: ängstlicher Grübler. Exedens anxius.

Háborgattatás, -ának, -st: Liv. s. Háborgatás.

Háborgattatni: Tempestare.

Háborgattatni: Turbare. Cic. A' lelkiismeret háborgattatja: das Gewissen quält.

Háborgatott, -ának, -ot: Störung. Inquietatio, onis, f. Cic. Turbatio, onis, f. Cic. Háborgatottak: sie sind bemüht. Inquietantur.

Suet. negotium facessere alicui. Cic.

Háborgató, -ónak, -ót: 1. Der Stören. Turbator, oris, m. Tacit. Törvényes háborgató: der unrechtmäßige Anfeller. Impetitor legitimus, oris, i, m. Quid. Háborgatója a' népnek: ein Aufwiegler des Pöbels? Insectator, plebis, oris, m. Liv. 2. adj. Elmének-, szívnek háborgató aggodalom: die Gemüthsruhe, Zufriedenheit, so einem das Herz abfrißt. Sollicitudo excedens animum. Cic. Háborgató aszszony, vagy leány: eine unruhige Person. Perturbatrix, icis, f. Cic. Háborgató indulat: eine brausende Gemüthsart. Mens irrequieta, -turbulenta. animus turbulentus. Cic.

Háborgattatott, partic. gestört, beunruhiget. Turbatus, a, um. Virg.

Háborgattatás, -snak, -st: die Beunruhigung. Inquietatio, onis, f. Liv. Az ivóra sógtül-való háborgattatás: ein lustiger Streit. Tempestas invidiae. Cic.

Háborgattatni, -tom, -tik: beunruhiget — beunruhiget werden. Turbari. Cic. perturbari. Cic. A' bujdosó (ijesztő) lelkektül (kisértetektül) háborgattatni: von Gespenstern beunruhiget werden. Ab umbris inquietari. Suet. Tele féle indulattal háborgatatom: mit vielen Gedanken und Sorgen bin ich geplagt. Cum multis molestiis [calamitatibus, -molestiis] conflictor, gravissime vexor.

Suet. A' belső szelektül háborgattatom: von Grimmen bin ich geplagt. Flatibus ventris vexor. Suet.

Háborgó, adj. beunruhigend: unruhig, unruhig werdend, unruhig machend. Inquietus, a, um. Liv. Seditiosus, a, um. Cic. turbulentus, a, um. Cic. Békés-, -ülés. Háborgó élet: unruhiges Leben. Tumultuosa vita, ae, f. Cic. Háborgó szelek: der Sturm der Wind. Undae ventorum, arum, f. Páriz.

Háborgó elméjü: p. o. ember: unruhig, unbeständig. Mensch. Homo ventosus, ii, i, m. Cic.

Háborítani, -ok, -ít; -ítom -ittya: beunruhigen, stören. Turbare. Cic. Conturbare. Cic. disturbare. Cic. turbulentare. Appul. Megháborítani, megzavarni, megbékétetni, tsendesíteni, tsillapítani. Mit háborítod ötet: was beunruhigst du ihn. Quid eum turbulentas. Appul.

Háborítás, -tásnak, -tást: die Beunruhigung, der Sturm, die Störung: Inquietatio, onis, f. Liv. interturbatio, onis, f. Idem.

Háborithatatlan, adj. Ungestört, der nicht kann beunruhiget werden. Imperturbatus, a, um, Ovid.

Háborító, -tónak, -tót: der Störer. Turbator, oris, m. Tacit. Békeség háborító: ein Störer des Friedens? Turbator pacis. Tacit. Elme háborító: ein beunruhigender des Gemüths? Turbo mentis, inis, m. Cic. Haza' háborítója: ein Landesverderber.

Status? Turbo rei publicæ Cic.

Háborittatlan, adj. ungestört. Inconvulsus, a, um. Cod. Th. inturbatus, a, um. Sec.

Háborittatott: ungestört, ungestört. Turbatus, a, um. Virg.

Háborodás, -dnak, -ot: békételenség, pártütés, támadás, Zenebona: der Aufruhr, das Getümmel, der Tumult. Bellio, onis, f. Cæs. Seditio, onis, f. Cic. tumultus, us, m. Cic. II Tsendesség. Nagy háborodást eszközleni: einen Aufstand erregen. Magnum tumultum facere. Tall. A' háborodást le-tsillapítani: den Aufruhr stillen. Seditionem comprimere, Liv. reprimere. Liv. extinguere Liv. - sedare. Liv. 2. Egyetértetlenség, Zúr-zavar: Uneinigkeit, der Zwiespalt. Discordia, æ, f. Cic. dissensio, onis, f. Cic. dissidium, ii. n. Cic. A' nagy emberek között nagy a' háborodás: unter den Großen ist eine große Zwietracht. Inter magnos homines summa est (solet oriri) dissensio. Cic. Néha a' jó barátok között is háborodás támad: bisweilen aus unter den Freunden wächst eine Uneinigkeit. Inter amicos etiam dissidia fiunt grandesque. Cic.

Háborodásotska, -ska, -kát: eine kleine Zwietracht, Uneinigkeit. Turbella, æ, f. Plaut.

Háborodni, -dom, -dik: unruhig werden. Turbari. Cic. Commoveri. Cic. Conturbari. Cic. perturbari. Cic. Háborodik az elme: der Gemüth gerüth in Unordnung. Mens perturbatur. Cic. A' tenger háborodik: das Meer wüthet, ist ungestüm, wird gestürmt. Mare æstuat, agitatur, -vi ventorum turbatur. Cic.

Háborodott, p. partic. p. o. elméjében: in Zorn entrant. Mente turbatus, a, um. Virg.

Háborogni, -ok, -ott: békételen keedni: unruhig sein, sich unruhig stellen. Tumultuari. Cic. Elméjében háborog: er ist im Zorn entrüstet. Mente turbatur. Cic. Magok között háborognak a' katonák: die Soldaten sind unter sich unruhig? Discidet miles. Tacit. Háborognak egymás közt a' polgárok: die Bürger sind unter sich zwieträchtig. Discordant inter se Cives. Cic. Haborog a' tenger: das Meer ist ungestüm. Fervet æquor, fervet æstu pelagus. Cic. A' tenger szerént látja minden tsak háborog: der Mensch ist stets ungestüm. Exæstuat semper fretum. Curt.

Háborogva: adv. békételenül: unruhig, zwieträchtig. Confuse, Cic. discorditer. Voss. tumultuose. Liv. Háborogva ment végbe a' dolog: das Ding ist confus abgehandelt worden. Confuse res acta est. Cic.

Háború, -únak, -út: 1. fergeteg, szél-vész: heftiger Wetter, stürmisches Wetter. Intemperies Cæli, ei, f. Cic. procella, æ, f. Virg. tempestas, atis, f. Cic. Égi háború: der Donner Wetter. Cæli perturbatio, onis, f. Cic. Az égi háború által messze el-ragadtatni a' földtül: durch Sturm weit vom Gestade getrieben werden. A terra tempestate abripi. Cic. A' tengeren rettenetes

égi háború támadott: nch ijsst gmün. sunns Ungewitter im Meere nut stunden. In mari tempestas fada exorta est. Cic. Le-tsendesedett a háború: Imm Ztünm sat sic gmüht. Sedavit—, se posuit tempestas. Colum. ~~Háborúdott~~ Tenger. ~~Ztünm~~ Tengeri háború: Ins Ungestüm des Meeres. Seditio Maris. Stat. Nagy háborúba van a tenger. Ins Meer ist sehr ungestüm. Mare vehementer fluctuat. Plaut. Sævit. Idem—Ventorum vi agitatur, et turbatur. Cic. 2. Had, háború: Tenger. Bellum, i, n. Cic. Elöttünk a háború: nch stunst ins nin Zwing bevor. Residet nobis bellum. Cic. Penna háború folty közöttök: nin Jnder Zwing ist zwischen sinn. Pugna (controversia) pennaria (literaria) est inter eos. Schell. Testvérek közt-való háború: nin Brüderliches Zwing, Zwing zwischen Brüdern. Fraternum bellum. Justin. Törökkel-való háború: Ein Zwing mit den Türken. Bellum Turcicum.

3. Zenebona, Zürzavar: Ein Umwirrung, Zwrunüttung. Perturbatio, onis, f. Cic. turba, æ, f. Cic. Elme-béli háború nélkül tsendes del lenni: ohne Verwirrung des Gmüths in dem Ruhe sayn. Sine perturbatione animi quiescere. Cic. Le-tsendesíteni a háborúkat: Ein Zwrunrigen stillen. Res turbatas placare. Cic. 4. adj. Háború idö: Zergetzig: Ins Ungewitter. Intempestivus Cæli. Cic. tempestas turbulenta. Cic. Háború idö támad: nch entstehet ein Sünni sches Gübles Wetter. Fœda oritur tempestas. Cic. Háború világ: Zeit, da alles unter einander gehet. Turbulentum tempus. Cic. 5. Zwingsünz, — Zünz. Expeditio belli. ca, onis, æ, f. it. Ein Zwingen wüthe Welt. Bellig exum tempus. Sol.

Háborus, adj. 1. tsendesitetlen: p. o. elme: ein unruhigen Gmüth. Inquietus—, infestatus animus. i, m. Cic. 2. Zwingzwüth. bellicus, a, um, tumultuosus, a, um. Cic.

Háborúság, gnate, -got: 1. egyenetlenség: Ein Unruhig Zeit Ein Zwingtrucht, Ein Zwrigkeit. Discordia, æ, f. Cic. dissensio, onis, f. Cic. dissidium, ii, n. Cic. 2. Békesség, egyessség. A közönséges Nép között-való háborúság: Ein Unruhig Zeit unter dem Volk. Tempestas popularis. atis, f. Paris. Háborúság támad: Unruhig Zeit entstehet. Turbæ enascuntur. Cic. stunt. Cic. Háborúságban lenni. Zwistig Zeit unter sich haben, in Zwrigkeit stehen. In Motu esse. tumultuari. Cæs. A' háborúságot le-tsendesíteni: Ein Zwrigkeit stillen. Discordias sedare. Cic. 2. Had, háború: Ein Zwing. Bellum, i, n. Cic. Elöttünk a fellelmes háborúság: nin schröckliches Zwing stunst uns bevor. Bellum imminens

nobis formidolosum. Cic. Háború-
ságot indítani: ein Krieg anfan-
gen. Bellum suscitare Cic. A' há-
borúságot ~~elállapítani~~ le-csillapí-
tani, el-háríttani: den Krieg ab-
wenden. Bellum componere. Cic.
profligare. Cic. propulsare. Cic.
Fenekedö háborúság vagy on köz-
tök: ein heimmigter Krieg ist
zwischen ihnen. Saevissimum bel-
lum geritur inter eos. Cic. Cru-
delibello se lacessunt. Cic.

Háborúság-indító, adj. aufwiegleri-
scher Aufstand erregt. Seditio-
sus, a, um. Cic.
Háborúság-indító polgár: ein
aufwieglerischer Bürger. Sedi-
tiosus Civis. i, vis, m. Cic.

Háborúságos, adj. p.o. idök: trü-
be-, widrige Zeiten. Nubila
tempora. Ovid.

Háborúságra indító, adj. p.o. be-
szédek: Reden an das Volk, wo-
durch Unruhe, Verwirrung,
Zwietracht erregt wird.
Turbulentae Conciones. Cic.

Háborúságra-való hajlandóság,
gnak, -got: die Geneigtheit
zum Aufwiegler. Seditiositas,
atis, f. Appul.

Háborúság-szerzö, -zönck, -zörténö
Rottirer, Rotten machend, Ho-
mo factiosus, ónis, i, m. Cic. Factio-
nis Concitator, — princeps. Nep.
Sectarius, ii, m. Fehd. turbo, et
tempestas pacis. onis, atis, f. Cic.
A' község közt háborúság szerzö:
ein Anstifter der innerlichen
Zwietracht? Tuba belli civilis. ae, f.
Cic. 2) adj. Háborúság szerzö
haza-fi: ein aufwieglerischer Bür-
ger. Civis seditiosus et turbulen-
tus, is, ium. Cic.

Háborúnál, adv. ehe-veszettnél, rend-

nélkül: konnerunt. Perturbate,
Cic.

Habos, adj. 1) kullámos, haboskal
borított: wogig, mit Wellen
bedeckt, hoch Wellen. Fluctu-
osus, a, um. Plant, undosus, a,
um. Virg. Habos tenger. die
ungestümen Fluthen. Fluctuosum
Mare. Plant. Spumosum &c.
quor, i, oris, n. Lucan. 2) Ha-
bos (hab-formán foltos) p.o.
betses (drága) kö: wolkichter
(flockichter) Edelstein. Gemma nubibus di-
stincta, Cic, — nubigosa, ae,
f. Claud. Barna-röt habos:
braunroth wolkicht, — flo-
ckicht. Fusco rubeis maculis
quasi flammis, perfusus, a,
um. Habos fekete foltokkal:
mit schwarzen Flecken wol-
kicht. Maculis nigris undula-
tus, a, um. 3) Habos: hab-
-forma p.o. Szött materia:
ein flammichter, gewässer-
ter Zeug. Pannus tenuior
undulatus, i, oris, i, m. Varr.
Habos pántlika: ein gewäs-
serter Band. Ligula-taenia
undulata. ae, f. Habos ruha:
ein Kleid mit gewässertem
Zeuge. Undulata vestis. a,
is, f. Habos szoknya: ein
Rock von gewässertem Zeu-
ge. Undulata toga Mulie-
bris, a, is, f. Varr. ap. Non.
Habos tafota: der Taffet
hat ein schönes Wasser. Un-
dulatum tafetum, i, n. Ha-
bos tsemelet: — Vászon: ge-
wässerter Zeug, od. Gewb.
Undulata tela. ae, f. 4) Ha-
bos (trajtékos) p.o. Sör: ein
frischer schäumender Bier

rate as

ungeren rettenetes

mig tes Stein.
mosa. a, f. Habo
part: ein schäu
littora spumosa
Habos-fa, -fának
mödra trifeás
Plin. Habos
Pantherine
Habos-forman, a
n. Undatim
man Fodrie
wasch gen
Undatim
1, n. Inct.
Habos-szin, -nne
Wasserblau
matilis Col
Habos-szinü, ad
tató: Wa
Cumatili
Ovid.
Habot-hányó,
Fund. Ne
Haborska, -ká
chen, nim
eticulus,
Kák mago
jütfad bre
kom pein
kom nim
undula
do inter
Haborzás, -za
talanság,
schwan
pfunft
zwischen
Einf. D
K. Dic

nigtus Zinn. Cerevisia spu-
mosa. a, f. Habos, tajtékos
part: nin sjsánnigus Ufer.
littora spumosa. Catull.

~~Habos-fa~~
Hasos

Habos-fa, -fának, -fát: hab-
módra trifcás-fa: Surf Ho-
Aurholz. Lignum crispum, i, n.
Plin. Habos-fa asztalok:
Tische von buntem Holze.
Panthexine Mensa. Plin.

Habos-formán, adv. Wellen wei-
se. Undatim. Inct. Habos-for-
mán fodorított haj: Wellen-
weise gekräuseltes Haar.
Undatim capillus crispus.
i, m. Inct.

Habos-szín, -nnek, -nt: tengerszín:
Wasserblau, Meergrün: Cu-
matilis color. lis, e is. m. Plaut.

Habos-színü, adj. habos színt mu-
tató: Wasserblau, Meergrün.
Cumatili (cymatili) colore.
Ovid.

Habos-hányó, adj. Wellen werf-
end. Undosus, a, um. Virg.

Habotska, -ká nak, -kát: ein Well-
chen, ein kleines Wellen. Flu-
cticulus, i, m. Appul. A' habots-
kát magok között mintegy
játszadoznak: die kleinen Wel-
len spielen so zu sagen in-
einander herum. Flucticuli-
undulæ lusitant quadam ma-
do inter se.

Habozás, -zásnak, -zást: bizony-
talanság, kétel kedés: das
Schwanken, die Unentschlos-
senheit, Unbestimmtheit, das
Zweifel, die Zweifelhaftig-
keit. Dubitatio, onis, f. Cic.
K Bizonyosság, tsendesség.

Habozás az elmének: die
Zweifelhaftigkeit des Gemüt-
hes. Fluctuatio animorum,
onis, f. Liv. Habozás nél-
kül: ohne nicht ein Zweifel. Sine ulla dubitatio-
ne. Cic.

Habozni, -bozok, -boz; -bozom, -
bozza: 1, kabot inditani, lab
bogni: Wellen machen, die
und her wanken. Spumas exci-
tare, Cic. Undare. Habozik (lab-
bog) mint a hajó a' tengeren
nem jelenbel, mikor nincs desszt nyu-
dom Meere. Fluctuat, ut Navis
in mari. Comen. 2, Legyelő-
vel modiászon habozni (szel-
lőt inditani): mit dem We-
del artig fächeln, Wind machen.
Flabello belle et festive ventu-
lum facere. Tex. 3. Kétel kedni,
tétovázni: schwanken, wanken,
unbestimmt sein, zweifeln. Du-
bitare. Cic. fluctuare. Cic. Ha-
boz akaratthya, hajlandosik elmé-
nem weiss nicht, was er lieber
seinem Willen nachthun soll, un-
ist zweifelhaft. Et voluntate
et animo fluctuat. Liv. Habozik
az elmém, 's e' dolog ban nem tudom
mit kellessék kövétnem. Ich stehe in
grossem Zweifel, und kann mich
in dieser Sache nicht entschliessen.
De hac re pendeo animi. Cic. Ne
habozz; ne kétel kedgy. Ne du-
bites. Cic. Noli ambigere. Cic. Animi
pendere. Cic. Nem tudgya, mihez
kapjon, habozik, kétel kedik: un-
schlüssig ist in dem grössten Zweifel.
Aestuat dubitatione. Cic. Tsak
habozik: nur ist nirgends fest, und
zweifelhaft. Incerto animi.
Virg. 4. Habozni: Lettegetni,
pontozni: punctiren. Wel-
len förmig machen. Undula-
tim facere, maculis distingue-
re. Cic.

Habozó, adj. 1. kételkedö, tétovázó: schwankend, unbeständig, wankend. Dubius, a, um. Cic. fluctuans, ntis, o. Cic. inconstans, ntis, o. Cic. vacillans, ntis, o. Suet. Habozó elme: ein großen Zweifel stehender Gemüth. Mens aestuans dubitatione. Cic. Habozó elmejü: der nie seine ünbeständiges Gemüth besitzt, der nicht weiß, was er thun soll. Diversus animi, Tacit. Excors, rtis, m. Trac. Cic. Metaph. Rötösen habozó: wörtlich geschwänkt. Rubido undulans, ntis, o. Habozó tanú: ein unbeständiger Zeuge. Vacillans testis, ntis, is, m. Suet. A' habozó meg nem állapodik: ein zweifelhafter Mensch kein Ziel setzen. Fluctuans animo nescit se determinare. Plin.

Habozott, partic. von den Wellen eingetrieben, hin und her geworfen. Fluctuatus, a, um. Plin.

Habozottabb, -tatlok, -tat; -tatom, -tattya. elmejét: Zweifelhafter machen; sein Gemüth in Zweifel stehen lassen. Dubitare, incerto animum fluctuari. Cic. Elmejét nem habozottatni: nur besinnt sich nicht lange, nur lässt sein Gemüth nicht lange in Zweifel stehen. Animum in diversa non vexat. Cic, non diu deliberat. Cic.

Habozva, adv. schwankend, wankend, unbeständig. Fluctuatim. Habozva menni valakihez: zu jemanden wanken. Fluctuatim ad aliquem ire. Afran. apud Non.

Hab-pipa, -pának, -pát: tajtékpipa: ein Mannsgesäumpfni fe. Tabaci infundibulum (faja) e spuma Marina.

Hab-rontó, adj. p. o. Part: der Ufer, wornan sich die Wellen brechen. Fluctifragum littus, i, oris, n. Lucret.

Hab-só, -ónak, -ót: ein Gymnasium dälz. Sal fusile, alis, is, n. Vogt.

Hab-sodró, -ónak, -ót: habaró-, hab-sodró fa, vagy veszszö: ein Quirl, der Zgründer. Rudicula, ae, f. Colum. lásd, Habaró.

Hab-szedö kalán, -nnak, -nalat: abáró-kalán: ein Schaumlöffel, der Schaumlöffel. Cochlear, ris, re despumatorium, rii, ü, n.

Hab-torlás, -nak, -st: hab-tsapás dás a tengeren: ein Brandung Maris in Syrtibus aestus. Nom. Nagy hab-torlás vagyon: die Brandung ist heftig. Ingens aestus arenis. Virg.

Hab-törö, adj. lásd, Hab-rontó.

Hab-tsattogás, -nak, -st: das Grausen über den Wellen. Fluctuum sonitus, us, m. Lucr. - Quassatio, onis, f. Liv.

Habtsrkolni, -kolok, -kol: 1, sich schwanken, hin und her schwanken. Constuctuare. Syn. Habtszkol a gyermek, midön üszni tanúl: der Knabe schwankt hin und her, wenn er schwimmen lernt. Constuctuat puer, dum natare discit. Appul. 2, Habtszkolni: hallásakor a vizet szivbolni (a padmaty tszbokolni: beyeben Hören des Wassers (aus Furcht

gefölte Ufer) mit den Flöthen. gr. fennum stömm. Pertica (contus piscatorius) aquam inter piscandum turbare.

Habutzkoló-fa, -fának, -fát: Zurbo-ló-fa, habutzkoló rúd: die Stör-Stange, bey der Fischerey. Pertica (contus piscatorius) impellendis inter piscandum piscibus inserviens. e, entis, f.

Habzani, -bzom, -bzik, vagy habozni: 1. durmadni, fel-fúvódni: sich aufblasen, aufschwellen, stolzen. Insolescere. Hor. turgere. Plin. 2. hányódni: Habzik a' tenger: das Meer wallet, wirft Wellen. Mare aestuat, tumescit. Virgil. — madat. fluctuat. Hadd habozzon: mit soll Wellen. Aestuet, fluctuet, tumescat, undet. Habzik, hányódik, ingadozik meg-erecsztett szakállal: mit aufgeworfenem Barte. Fluctuat ejus barba prolixa. Nep. — prominens ten. — promissa. Liv. 3. tajtékozni, tajtékzani: schäumen. Spumare, spumas agere. Plin. Cic. Habzik a' bor a' pohárban: der Wein schäumet im Glase. Vinum agit spumas Margaritis similes in Calice. 4. Habzik a' szája: das Maul schäumet — schäumet ihm. Spumis os ejus circumfluit. Spumas agit Oce. Cic. Virg. vel habzik: vor schäumet vom Blute. Cruore spumat. Virg.

Habzás, -snak, -zást: 1. das Wallen, die Wallung. Agitatio, onis, f. Cic. motus, us, m. Cic. Habzása a' hullámoknak: die Wallung der Fluthen, Wellen. Motus, et agitatio fluctuum. Cic. Nagy habzás vagyon (a' tengeren): es ist einer grossen Wallung. Confluctuatur. Sene. impers. 2. Habzás: tajtékozás: das Schäumen. Spumatus, us, m. stat.

Habzat, -tnak, -tot: p. o. a' tafotán: das Gewirk. Sumtus in Taffent, u. d. g. Zeugen. Undamen in tafeto. inis, n.

Habzó, adj. 1. kétes, kétsé-ges: schwankend, ungeschlüssig, wankend. Dubius, a, um. Cic. fluctuans, antis, p. Cic. inconstans, antis, p. Cic. perplexus, a, um. Liv: Habzó elméjü: der nie sein Herz unbeständig ans Gemüth hat, und weiss nicht, was er thun soll. Diversus —, dubius animi. Tacit. 2. Bizonyos, nyilván-való, olly világos, mint a' fényes verö-fény délszünben. Habzó-, habozó gondok: Zweifel, die nicht bald aufhören, bald auf was anders sich lenken, ziehen. Ambigua —, ancipites, fluctuantes curae. Cic. Curae, quae animum diverse trahunt Sen. Habzó gondolatiban az jnta esve: in seinen wankenden Gedanken ihn übereilen. In diversum cogitanti, hoc demum incidit. Cic.

2. tajtékzó, tajtékozó: fürimmend, schäumend. Spumans, antis, c. Plin. Habzó kút: ein schäumender —, gischender Brunn. Fons spumigeri, entis, gera, m. Ovid. Habzó tenger: das brausende Meer. Aestuosum (undans) fretum. i, n. Horat.

Habzsi, -inak, -it: ein jäher, oder schnell Essen, od. Fressen. Tubicinator, oris, m.

Habzsolni, -solok, -sol; -solom, -sollya: saldöklani, mohon enni, nyelni-falni: gierig, jäh, schnell fressen. Avide edere, vorare, tubicinari. Plaut. Habzsolnak a' disznók, midőn mohon esznek: die Schweine fressen gierig, gefräßig und gierig. Tubicinantur porci, dum avide vorant. Plaut.

Had, -dnak, -dat, -dak, pl. 1.) Krieg, Kriegsvolk: der Krieg. Bellum, i, n. Cic. JC Bekeség. Általmas, kártékony had: nachtheiliger, gefährlicher, verderblicher Krieg. Calamitosum —, exitiosum —, pestiferum bellum. Cic. Belső —, a' hazában támadott had: innerlicher, innerlicher Krieg. Intestinum bellum. Cic. Dicsőségtelen hadak: zweifelhafter Krieg. Creperae belli. Luc. Creperi certamina belli. Id. Dühös had: wüthender Krieg. Saevissimum bellum. Cic. Az előbbeni had: vorriger Krieg. Superius bellum. Cic. Előtt való had: der nächste Vorfahr. Prima acies. Die nächste Ordnung. Prima acies. Flor. Felelmes had: fürchterlicher Krieg. Bellum formidolosum. Cic. Frantzia had: der Krieg mit den Gallieren. Gallicum bellum. Gall. Gyalog-had: Fußvolk, die Infanterie. Pedestres copiae. Liv. peditatus, us, m. Ces. Haza-fiak kozt-való had: bürgerlicher, innerlicher Krieg. Bellum civile. Cic. — intestinum ac domesticum. Cic. Hirtelen kezdett had: plötzlicher Krieg. Repentinum — subitum bellum. Cic. — Cic. Bellum repentinum. Cic. — subitum. Ces.

Igazságos (törvényes) had: rechtmäßiger Krieg. Bellum justum Cic. — ium Liv. Igazságtalan (istentelen) had: ein Gottloser Krieg. Bellum impium. Cic. — injustum. Cic.

Jó fegyiteléü had: wohl disciplinirtes Kriegsvolk. Copiae bene disciplinatae. Tertull. Kegyetlen (vér-ontó) had: ein grausamer Krieg, Krieg zu Grunde geht. Bellum crudele. Cic. — internecinum. Cic. Kemény (terhes) had: ein harter Krieg. Asperum —, atrox —, durum bellum. Sall. Kereszтes had: der Kreuzzug. Expeditio sacra, onis, ae, f. foederatum bellum contra infideles. Kétséges had: zweifelhafter Krieg. Dubium bellum. Cic. Könnyü had: ein Krieg, der nicht so Rüstung fodert. Levis armatura exercitus. us, m. Cic. Expeditum agmen. Sall. Nehéz had: schwerer Krieg. Grave bellum. Cic. Országos had: Nagy, hadi-szerü számos hadi Szerszám. Zusammichter Kriegsvolk. Ingens multitudo armatorum. tis, dinis, f. Cic. Polgá-

ri (belsö-, hatá-siak közt-való) had: bürgerlicher Krieg. civile-, domesticum bellum. Cic. segíttekkel újúlt had: mit Hülfs-Truppen gestärkter Heeres-Ordnung. Acies firmata subsidiis, copiis auxiliaribus aucta, firmataque. Tokarg fartó, hosszadalmas had: ein langwieriger Krieg. Diuturnum bellum. Cic. szörnyü, [illegible] irtózatos, vérkes had: ein blutiger, gräuelicher Krieg. Fadum bellum. Tac. A' tengeri-tolvajoktól-való had: Krieg, mit den Seeräubern. Bellum piraticum. Cic. Tüzes, heves had: ein heftiger Krieg. Vehemens bellum. Cic. végetlenített had: unendlicher Krieg. Infinitum bellum. Cic. Vérkes had: ein blutiger, mörderischer Krieg. Cruentum, funebre bellum. Horat. Vertt had: ein geschlagener Anführer. Bello victus-, devastatus, dissipatus exercitus. Cas. Vesedelmes had: verderblicher Krieg. Exitiale bellum. Cic. A' had által szorongattatni: mit Krieg geängstigt werden. Bello adfligi. Liv. — vexari. Cic. Még kétséges a' had: der Krieg ist noch zweifelhaft. Commune bellum adhuc Martis est. Liv. A' had semmivé tette őket: sie hat für den Krieg nichts gethan. Eos vis Martis perculit. Cic. Had támad: ein Krieg entsteht. Bellum nascitur, oritur. Cic. Még sokáig fog a' had tartani: der Krieg hat noch einen Ende. Belli multo major moles superest. Curt. Hadba készülni: sich zum Krieg rüsten. Se ad bellum comparare. Cic.

Nehéz hadba keveredett: verstrickt sich in schwehren Krieg verwickelt. Gravibus bellis occupatur. Curt. — est involutus. Cic. Hadba menni: in Krieg gehen. Ad bellum proficisci. Cic. A' hadban élö Vedelmeskedni: im Kriege ein Obsitzer seyn. Belli victorem cluere. Plaut. A' hadban hagyta a' fogát: verschettel, halt-még.: verliert im Krieg seine Gesundheit. In bello amisit. Cic. — occidit in bello. Cic. A' hadban tegfőbb hatalommal birni: die höchste Gewalt im Kriege haben. Militiæ summum jus habere. Cic. Nints szerencséje a' hadban: vor Glück Krieg führen. Dux adversis bellum init. Curt. Gyalog hadban szolgálni: im Kriege als Infanterist dienen. Pedibus stipendia mereri. Cic. Bizonytalan még a' hadnak állapotja, ki-menetele: der Krieg ist noch ungewiss, ungewiss. Bellum ancipiti Marte geritur. Mars belli est communis, Cic. — incertus. Tacit. A' Cesar hadának kevés volt nagyon a' száma de nagy a' vitéssége: Cesars Heer zwar nicht ganz stark, aber desto tapfer. Exercitus admodum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant. Tüzz támad is met a' hadnak: der Krieg entsteht auf neue. Redintegratur bellum. Cic. — de integro renascitur. Cic. Vigét szakasztani a' hadnak: dem Krieg ein Ende machen. Conficere —, ad exitum perducere bellum. Cic. — ei fi-

nem imponere. Cic. Az egész
hadával (hadgy.-val) elle-
nem jött: ne ijed mit sok
new Gerezen Ammon wieder
mich zu kommen, und mich
attaquirt. Cum toto suo exer-
citu me invasit. Cæs. Állab
hagytak a' haddal: tágítottak
rajta. mit sok mit dem Feind
zu nicht zerschlagen, und sichmit
nem ista nisi mors separat.
Bellum senescit. Liv. Győzhe-
tetlen haddal birni: nim un-
überwindliches Feindes-Heer
haben. Exercitum habere invin-
cibilem. Appul. Valakit had-
dal háborgatni: einen mit
Feinden beunruhigen. Aliquem
bello sollicitare. Ovid. Vala-
kit haddal meg-győzni: je-
manden mit Feinden. Debellare
aliquem. Curt. Valakit had-
dal meg-támadni: einen mit
Feinden angreifen. Bello ali-
quem lacessere. Cic. bellum ali-
cui intendere. Cic. Országos
haddal valakire ütni: einen
mit gewaffneter Feindes Macht an-
fallen. Magno cum exerci-
tu aliquem adoriri. Cic. —
adgredi. Tac. — invadere. Cic.
Haddal magát védelmezni:
sich mit Feinden defensive ge-
gen, ~~Bellum defendere Cic.~~
sich in dem Fall wehren. Bellum illatum defen-
dere. Cæs. Hadat (kato-
nákat) fogadni: Soldaten
werben. Milites scribere.
Tall. Hadat gyakorlitani:
nevelni: den Krieg lernen.
Artem bellum. Liv. Hadat
gyűjteni: einen Armeen sich
die Feinde bezwingen, unterwer-
fen, niederstehen. Exercitum

colligere. Cic. Cogere. Cic. Compa-
rare. Cic. Conscribere. Cic. Ha-
dat kirdetni: Feinde ankün-
digen. Bellum an-
nunciare. Cic. — indicare. Cic. Ha-
dat inditani valaki ellen: einen
mit Feinden überziehen. Bellum
alicui inferre. Cic. Hadat ke-
valakinek: einen den Krieg an-
Kündigen, wehklagen. Bellum
alicui denunciare. Cic. Hadat
készíteni, hadhoz készülni:
sich zum Kriege rüsten, Bel-
lum adornare. den Krieg
anordnen. Bellum adorna-
re. Liv. Törvényteken (igazság-
tatan) hadat kezdeni: einen
rechtmäßigen Krieg anfan-
gen. Impium bellum susci-
pere. Curt. Meg-újítani,
újra kezdeni a' hadat: den
Krieg wieder erneuern. —
Redintegrare bellum Cic. bel-
lum instaurare. Liv. — renova-
re. Cic. Az egész hadat ö re-
Zárt: mit sämmt die ganze
Armee. Totum exercitum ille-
dunit. Cæs. Hadat viselni:
Krieg führen. Bellum ge-
rere. Cic. A' hadrül gondol-
kodni: an Krieg gehen Ein-
De bello cogitare. Cic. ad bel-
lum animum intendere. Sall.

2.) Had: házi nép, familia
tselëd: Ház had: ganz nép.
Sepredék nép: Auf-Pack, ge-
meines Volk. Fex populi,
eis, f. Cic. Tzigány had:
das Zigeuner Volk. A Ciga-
nis progenata colluvies ho-
minum. d, ei, f. Anda Pál'
hadába-való: ein Weiber-
Mann, ein Vir-Mann, der
sich von seiner Frauen regie-
ren läßt. Uxorius, ii, m.
Virg. Az egész hadával el-
költözött tállúnk: mit sein
ganz mit dem ganzen Gesin-

gyűlnek vmi ügyben gyűlést tartani. Cum tota sua familia a nobis discessit. Cic. Az egész hadával (házanépével) hozzám jött: vmit mit sem vmi ügyben Ellene (Ellene gyűlnek) jő vmire gyűlekezni. Cum tota sua familia ad me venit. Cic. 3. Hadat indított a' haza ellen: azt böjtez fogta, böjtöléssel sanyargatta: fegyver, mint nyílvan. Bellum indicere ventri. Plaut.

Hadakozás, -snak, -st: 1. had, háború: ius Ellene. Bellum, i, n. Cic. 2. Békeség. Ármyék hadakozás: vmi blind Gefecht. vom Pferde vm stemmt, und Pferd gut fechten. Umbratilis pugna, lis, a. f. Seia machia, a. f. Gell. Atyafiak közt-való hadakozás: vmi Ellene üntem Blutsfreunden. Consanguinea Arma. orum. n. Cic. Bizonytalan ki-menetelü hadakozás: vmi zweifelhafften Ellene. Anceps bellum. ipsius, i, n. Anceps, incertumque bellum. Cic. Igaztalános, méltó okon-való hadakozás: vmi rechtmäßig vor Ellene. Justum bellum. Cic. Istenre-ánk botsátotta hadakozás: vmi vom Himmel herabgesandt vor Ellene. Fatale bellum. Cic. Ellene mit den Zähnen. Bellum sociale. Cic. Polgari (a' haza-fi. ak közt támadott) hadakozás: vmi Bürgerliche, innerliche Ellene. Civile, domesticum bellum. Cic. Tetéig-tartó-, hosszas, tar-

Haran.

Iás, ter.

tós hadakozás: vmi langwierige Ellene. Adsiduitas bellorum, atis, f. Cic. Sigrum bellum. Ovid. A' szomszédokkal-való hadakozás: vmi Ellene mit Benachbarten. Finitimum bellum. Cic. Tengeri hadakozás: vmi Ellene zur See. Maritimum bellum, Cic. navale et maritimum bellum. Cic. Veszedelmes hadakozás: vmi gefährlicher Ellene, vor welchem billig vor vmd zu zittern. Ellene. Bella conserta bellis. Lucanus. Mind békeség, mind hadakozás idejében. Vor Ellene und im Frieden. Domi bellique. Gell. domi militiaque. Tac. domi et militiae. Cic. Hadakozás idejében hallgatnak a' tudományok: vor Ellene schweigen die Wissenschafften. Inter arma silent Musae. Cic. Hadakozás van Olasz-Országban: vmi ist Ellene in Welschland. Fredet bello Italia. Cic. Magát hadakozásba avatni: sich in Ellene einlassen. Bello

illigari: Liv. Hadakozás nak
tattatik a' kire: mon fönnt
non dem Zwingen werden: der
Zwang ist trotzdem Zum, wird
bald ausbrechen. Bella tu-
ment. Ovid. Valakire bizni a'
hadakozást: einen aufmuntern
den Zwang zu stiften. Aliquem
præficere bello. Cic. Alicui sum
mam belli committere. Suet. A'
hadakozást el-hárítani: den
Zwang abwenden. Bellum sterpul
sare. Liv. A' hadakozást kalo-
gatni: -kalasztani: den Zwang
weit fortdauern. Bellum
pertrahere. den
Zwang aufschieben. Bellum
differre. Cic. — in aliud tempus
transferre. Cic. Hadakozást
indítani: einen Zwang er-
wecken. Concire —, concita
re, excitare, suscitare bellum.
Cic. Hadakozást kezdeni:
einen Zwang anfangen,
die Waffen ergreifen, zum
Wehr greifen. Bellum — ar-
ma capessere. Liv. ad ar-
ma descendere, Ces. belli ini-
tium sumere. Cic. — valaki
ellen: — wider einen —. ad-
versus alicujus bellum movere.
Nep. A' hadakozást (hábo-
rút) le-csillapítani: den
Zwang stillen. Bellum se-
dare. Cic. 2) den Zwang
fortsetzen, den Streit mit Er-
fer. Contentio belli, onis,
f. Cic. El-állani a hada-
kozástól: aufhören zu Krie-
gen. Ab armis abstinere,
vel a bello. Liv. ab armis
discedere. Cic. arma ponere.
Liv.

Hadakozásra hajlandó, adj. zum Krie-
gen geneigt. Bellicosus, a, um.
Cic.

Hadakozást indító, -ónak, ót: ein
Anstifter des Zwanges. Belli fax,
acis, f. Liv.

Hadakozástól mentt: adj. — Freiheit
fung vom Zwange. Liber a bello.
Cic.

Hadakozni, -zom, -zik: mit Gewehr re-
den: Zwang führen, streiten.
Belligerare. Cic. bellum gerere. Cic.
pugnare. Cic. M. Dekess gegen ein.
Erste hadakozom: ich streite für
mein Wohlsein. Pro salute ejus
pugno. Cic. Haza-fiai ellen ha-
dakozni; einen mit seinen eigenen
Zwang führen. Inscitiæ bellum Ci-
vile. Ovid. Hazája ellen hada-
kozni: sein Vaterland angreifen.
Patriam impugnare. Cic. Jó úgy
gyet hadakozni: einen gerech-
mäßigen Zwang führen. Bona
cum causa bellare. Cic. Kemé-
nyen hadakozták: mit allem
Ernst (Ernst) ist gestritten
worden. Summa fortitu-
dine pugnatum est. Cic. Lelki-
testi szabadságért hadakozni:
für die Religion, Heimat und
Hof streiten. Pro aris et fo-
cis certare. Cic. A' nemet mo-
lett hadakozott: war sat mit
Hülfnehmung der deutschen
Truppen angefochten. Contactus
societate belli Germanici. Tá-
tokáig hadakozni: den Zwang
in die Länge führen. Bellum
ducere. Cic. Szárazon, vízen
hadakozni: zu Wasser und
zu Lande Zwang führen. Ex
utraque parte bellum admi-
nistrare. Ces. Terrea, mari q
pugnare. Cic. Egész télig
hadakozni: den Zwang bis
auf den Winter hinaus tün
gnen, hinziehen. Ducere bellum
in hyemem. Ces. Szalárd
szaggal hadakozni: mit
wältünke: mit List
mit dem Gegner Krie

623. tt den Feind mit List täuschen. Ter. Hadakozni valakivel. einen mit Feind umgehen wie Feind mit je manden täu- schen. Bellum navare alicui. Tac. Bellare cum aliquo. Cic. Nem hadakozni-való: ein" unterfangen zum Feinde. Re" dis belli, - ad bella. Liv. - rei militaris. Cic.

Hadakozó, -ónak, -ót: 1. ein Feind" gen. Feindes Mann. Bellator, oris, m. Liv. Pugnator, oris, m. Tacit. Erös, katalmas ha" dakozók: Feinde, die über" all wie der Blitz dürchdringen. Fulmina belli. Virg. Valaki mellett hadakozó: jemand der Wache bey Jemand. Propu" gnator alicujus. Cic. 2. adj. p.o. Hadakozó Asszony. ein" em Feinde gehöriges Frauens" zimmer. Bellatrix, icis, f. Mu" lier bellicosa, osis, a, f. Cic. Hadakozó esztendö: ein Feind" gemäßes Jahr. Bellicosus annus. i, m. Liv. Hadakozó fegyver: Feinds Waffen, da" mit man einen angreifft. Offensiva arma. Ar" ma ad nocendum. Cic. Hada" kozó hely: ein Feindsplatz. Arena, ae, f. Flor. palaestra, ae, f. Ter. pulvis, eris, m. Cic. jó hadakozó hadi-sereg: ein feine Feindmäßiges Legion. Pugnacissima legiones. Sen. Nem hadakozó: ein Feind loser. Haud bellicosus, a, um: Cic. Hadakozó Nemzet: ein Feind" gemäßes Volk. Bellicosa (pugnatrix) natio. onis. f. Cic.

Hadakozás, -snak, -st: Hadakozá" sa, tétova tsapdosás: Feind

Hadarászni, -rászok, -rászt: 1. ha" darázni, tétova tsapdosni, p.o. Kézzel, kardal, bottal. Jemand" festen, Jemand fassen, -pfle" gen z.B. mit der Hand, mit einem Dübel, mit einem Dol" che. Digladiari, Cic. Vibrare manum, gladium, fustem. Cic. 2. Hadarászni a' beszédben: Trapsorán beszélni: plaudern" gen. Celeriter logui, loqui propercante lingua. Ovid.

Hadarászó, adj. 1. hadarázó, tétova tsapdosó, p.o. ember: Jemand" festhaltender Mensch. Digladiator, oris, m. in partem utramq; vibra" tor, oris, m. 2. Hadarászó be" szédü: Zaudernd, wälsch, und nüt" lich redend. Obscure loguens. propercante lingua logu[illegible]ens, ntis. o.

Hadarázás, -snak, -st: kezekkel va" ló tétova tsapdozás: das Jemand festen mit der Hand. Digla dia" tio, onis, f projectio brachiorum, onis, f. Cic. Gesticulatio, onis, f. Hyul. Gestus vibratione factus. us, m. Cic.

Hadarázni, -rázok, -rázt: hadarászni kezével-, kardal, bottal mivel tétova tsapdozni: Jemand fes- ten, Jemand pflugen mit der Hand, mit dem Dübel, mit dem Stecken. Digladiari. Cic. manum ensem, fustem digladiando circum ferre. Flor. kezével hadarázt, mint Köka a farkával: wie fechten mit der Hand Jemand, wie der Fuchs mit seinem Schwanze. Agitat, motitat manum, uti Vulpes caudam.

Hadarni, -darok, -dart. l. Hada" rázni.

Hadaró, -ónak, -ót: 1. Trép- hadaró, a trépnek ostora, s-

ütője, mellyel a nyelvükül függ:
dem Ochsenpflugen. Tribula, ae,
f. Colum. 2. Beszéder-, szót
hadarcó s.-o. ember: nimis ser-
vandae Mannes. Homo ser-
pens lingua loquacius. lásd
Hadarászó. 2.
Hadázás, -snak, -st: l. Hadarászás,
vagy Hadarcázás.
Hadázni, -dázok, -dáz. lásd, Ha-
darászni, vagy Hadarcázni.
Hadázó, adj. s.-o. bajnok: ein Fech-
ter. Pugnacissimus, ii, m.
Fiscm. Hadázó szerelem: ein
Fechtmeisterstreich. Dolus gladia-
torius, i, m. Farkasával ha-
dázó róka: mit seinem
Gesinnte Füchsin. Vulpes caudam mo-
litans. is, ntis. f.
Hadba készerecedett. partic. Zum in
einen Krieg eingewickelt
ist. Bellis consertus, a, um.
Lucan.
Hadba menés, -snek, -st: der
Feldzug. Expeditio, onis, f. Cic
Hadd! particula: lass sein! Mitte!
sine! Még ez után le szá-
á hadd-el-hadd. Und schon
mehr nimm mehr Commun.
Ardua primo Segnentur.
Bor Hadd legyen ám:
Kaggyon ám: es mag sein.
Esto, sit ita sane. Cic.
Had-fő, -ő'nek, -ét: Hadi fő-
vezér: ein Feldherr mit
Ammon. Generalis Campi
Marschallus, is, i, m.
Hadfiúdetés, -csek, -st: die
Kriegs Ankündigung. Clara-
gatio, onis, f. Liv, denuncia-
tio belli, onis, f. Cic
Hadhoz tartozandó, adj. Zum Krie-
ge gehörig. Bellicus, a, um.
Cic.

Hadhoz-való, adj. s.-o. kis kész-
let: Eine zum Krieg
Mogimentum, i, n. Voss. dienstung.
Hadi, adj. Kriegsmässig. Bellicus, a, um.
Cic. Martius, a, um. Cic. Militaris
e. c. Cic. Praetiaris, e. c. Plaut.
Strategicus, a, um. Plaut.
Hadi-adó, -ónak, -ót: die Kriegs
Steuer. Contributio militaris,
onis, f. Voss. Hostilitium, ii, n.
Vectigal bellicum. alis, i, n. Schel:
Hadi-állapot, -nak, -tot: die Krie-
gs Verfassung. Ratio, vel
Status belli. onis, f. us, m.
Hadi-bíró, -ónak, -át: der Kriegs
richter. Index Castrensis, icis,
is. Nolt. Praetor Castrensis,
oris, is, m. Sch.
Hadi-biztos, -snak, -st: Hadi-
commissarius: der Kriegs
Commissarius. Commissarius
bellicus, i, ó, m. Cui rerum ad
bellum necessariarum commis-
sa est Curatio.
Hadi-bútyor, -rnak, -rt: die Ge-
gen der Soldaten. Sarcina-,
impedimenta bellica. Caes. Sze-
kereczre rakni a hadi-bútyo-
rokat: die Gegen einen
ehen. Colligere Sarcinas. Caes.
Hadi-dolgok, -nak, -kat: die
Kriegs Affairen. Belligeri
labores, orum. m. res bellicae,
arum, f. Cic. A' hadi-
dolgokat igazgatni: die Krieg
affairen unter den Händen
haben. Administrare rem
bellicam. Cic.
Hadi-dolgokhoz-való, adj. die
Kriegerische Sachen angehend. Mi-
litaris, e, um. Plaut.
Hadi-elesig, -gnek, -get: der Kriegs
proviant. Commeatus belli, us, m.
Caes. Militaris res frumentaria
is, ei, acf. Caes.
Hadi-ember, -nek, -et: Katona,

fegyver-viselő ember: ein Zwingsmann. Miles, itis, m. Cic. Militaris homo, is, nis, m. Plant. Hadikör-ember: ein gemeiner Zwingsmann. Pregarius Miles. Ces. Jó hadi emberek a' Székelyek: die Szekler, die Dienern beim Kriegen sind gute Soldaten. Bellicosissima natio Scenli.

Hadi-épitö-Mester, -ernek, -ert: Zwingsherr Meister. Architectus militaris. i, is, m. Cic.

Hadi-épitö-mesterség, -gnek, -get: die Zwingsherr Kunst. Architectura militaris, a, is, f. Voss.

Hadi-erö, -önek, -öt: die Zwingsmacht. Vis bellica, ae, f. Cic.

Hadi-eszköz, -znek, -öt: zur Zwingsgemächen. Res, quae ad belli usum pertinent. Ces. Hadi-eszközökkel ostromolni a' Várost: mit Zwingsmaschinen umgehen. Machinationibus urbem oppugnare. Liv.

Hadi-fejedelem, -lemnek, -lmet: Hadi-fö-vezér: der Feldherr. Dux exercitus, cis, m. Cic. Summus dux exercitus. Cic.

Hadi-fenyitték, -tnek, -tet: die Zwingszucht. Disciplina militaris, ae, is, f. [redacted] Ces.

Hadi-Fogoly, -lynak, -lyot: -rab. die Zwingsgefangenne. Bello captus, a, um. Liv. belli nec captus, a, um. Hirt. Valakit hadi-foglyá tenni: einen zum Zwingsgefangenen machen. Aliquem bello captum abducere. Ces.

Fel-váltani a' hadi-foglyokat: die Zwingsgefangne

nun auswechseln. Captivos commutare. Cic.

Hadi-fogság, -gnak, -got: die Zwingsgefangenschaft. Captivitas bellica, atis, ae, f. Fehetler Hadi-fogságba esni: gefangen werden. in Captivitatem (bellicam) venire. Ces. Valakit hadi-fogságra vinni: einen zum Zwingsgefangnen machen. Aliquem bello captum abducere. Ces.

Hadi-fordulás, -snak, -st: hadi-foregás, hadi-vagy hadnai Gyakorlás, -próbatétel: das Manöver, oder Manoeuvre, Manoeuvre. Exercitium Militare. ii, is, n. Hadi-fordulásokat tenni: manoeuvriren. Zwingsübung treiben, Campestri exercitatione operam dare.

Hadi-foregás: lásd, Hadi-fordulás

Hadi-fortély, -lynak, -lyt: die Zwingslist, Zwingsstreich. Stratagema, atis, n. Cic. caltidum inventum in bello.

Hadi fö-biró, -ónak, -ót: der Generalauditeur. Generalis Auditor, is, oris. Supremus Judex Castrensis, i, is, sis, m. Judex Causarum Militarium Supremus.

Hadi-gyakorlás, -snak, -st: die Waffenübung, Übung in den Waffen. Armorum exercitatio, onis, f. Veget.

Hadi-hajó, -ónak, -ót: das Zwingsschiff. Navis bellica, is, ae, f. Provert.

Hadi-hajós-Sereg, -gnek, -get: die Flotte, Zwingsflotte. Classis navium bellicarum. is, f. Nep.

jól fel-készült hadi-hajós-sereg: eine Zwingherrn Flotte, die mit allem versehen ist. Classis rebus omnibus instructa. Cés.

Hadi-jel, -jelnek, -jelt, -jelekpl. hadijel-szó, parcola: die Losung, das Wort, die Parole im Zwingen: Tessera, ae, f. Suet.

Hadi-iró, -ónak, -ót: hadi iró-deák: Fur ère: der Fourier, Fürier. Furius, adsignandorum hospitiorum Magister, tri, m. Lampr. designator hospitiorum, oris, m. Schell.

Hadi-isten, -nnek, -nt, -tenek, pl. der Zwingsgott: Mars, rtis, m. Cic. Deus bellicus, ci, i, m. Ovid.

Hadi-kanczellária, -ának, -át: die Zwingskanzley. Cancellaria bellica. ae, f.

Hadi kaszsza, -ának, -át: hadi kintstár: die Zwingscasse. Aerarium bellicum, i, i, n. Sch. — militare. Suet.

Hadi-készület, -nek, -tet: die Zurüstung zum Zwingen. Adparatus belli, us, m. Liv. adparatus bellicus, cis. Cic. Hadi-készületet tenni: Zwingsanstalt machen. Bellum adparare. Nep. — instruere. Cic.

Hadi-készülő, -lönek, -lőt: trombita szó: der Zwangsruf, das man die Bürgerschaft zum Mustern fordert. Martius Canor oris, i, oris, m. Virg.

Hadi készülőt fúni: den Aufbruch ausrufen. Conclama, are vasa. Liv.

Hadi-kiadás, -tása, -t. Hadi-kaszszabeli.

Hadi-költség, -gnek, -get: die Zwangskosten. Impensa bellica, sumtus bellici, — rei militaris, us, m. Cic.

Hadi-köntös, -snek, -st, -ruha, -öltözet: das Zwangskleid. Sagum, i, n. Cic. Hadi köntösvenni Magára: das Kleid nehmen, und anziehen.

sagum sumere. Cic.

Hadi-küszködés, -snek, -st: das Zwingen, Stemmen. Percussatio, ónis, f. Accius.

Hadi-láb, -bnak, -bat: der Zwingsfuß. Status belli, us, m. Hadi-lábra állitani a sereget: die Armee complet machen, und auf Zwingsfuß bringen. Militiam ad completum Statum (ad militarem aciem pedem) exigere) perducere.

Hadi-meny-kö, -kövnek, -követ: nagy vitézség: eine sehr große Tapferkeit, womit man überall, wie der Blitz durchdringt. Fulmen belli. inis, n. Blitz. Hadi-meny-kö gyanánt forgolódni a' tsatában: in dem Gefechte mit großer Tapferkeit wie der Blitz herumfahren, stürmen. Fulmina Contentione instar fulminis pugnare. Cic. — in proelio decertare. Cic.

Hadi-mentséges, adj. a' hadakozástúl mentt, -Szabad: Unternommen -, der sich weigert von dem Zwingen. Exemptus a bellig eratione. a, um.

Hadi-mozdúlások: — forduláson, — forgások, -praba tételek: die Operation im Zwingen, Expeditio, onis, f. Cic. bellica.

Hadi-Munkálat, -kálatnak, -kálat: die Zwingsarbeit. Belli labores, um, m. Colum

Hadi-muzsika, -kának, -kát: tábori muzsika: die Feldmusik. Concentus militaris, us, is, m. Symphonia militaris, ae, is, f. Schell.

Hadi-muzsika-szó, -ónak, -ót: das Signal der Feldmusik. Cantus symphoniae militaris, us, m. Hadi-musika-szót hallotc:

ich sösse minne Schuld minne Feldmüsse. Cantum Musicæ Militaribus audio.

Had-inditóke, -knak, -teat: Ein Anstifter-, Aufsetzer-, Aufwiegler des Krieges. Concitor belli, oris, m. Concitores belli. Tacit.

Hadi-nép, -pnek, -pet: Kadi sereg, Katonak, fegyveres nép: ein Kriegsvolk. Copiæ militares, arum, ium, f. Cic. Gyalog hadi-nép: ein Kriegsvolk zu Fuss. Copiæ Pedestres. Cic. Lovag hadi-nép: ein Kriegsvolk zu Pferde. Copiæ equestres. Cic. Össze-szedte a hadi-, vagy hada népet: zusammen gezogen. Contraxit suas Copias. Cic.

Hadi-oskola, -lának, -lát: Kadét Oskola, Kadéток nevelő háza: ein Cadettenhaus, adm-Schule. Aedificium-, vel domus vel Schola, ubi nobiles Militiæ tyrones habitant, et educantur. Liv. Schola tyronum Senonensium. Schell.

Hadi-öltözet, -tnek, -tet: hadi köntös, -ruha: ein Kriegskleid. Sagum, i, n. Cic. A tiszti hadi-öltözete: sein Feldherrenrock. Paludamentum, i, n. Liv.

Hadi-parancsoló, -lónak, -lót: ein Befehlshaber im Kriege. Imperator, oris, m. Cic.

Hadi-porkoló, -lónak, -lót: Büttel: Henkersknecht, Stockmeister. Praefectus Carceris, i, m. Nep.

Hadi-praktika, -kának, -kát: kadi-fortély: ein Kriegslist. Stratagema, atis, n. Cic. Callidum inventum in bello.

Hadi-rendelés, -lónak, -lót: Kaiserl. rend szabás: ein Kriegsreglement. Regula mentum Militaris, i, xis, n.

Hadi-rend, -dnek, -det: ein Schlacht Ordnung: Acies, ei, f. Sall. Hadi-rendbe állitani a vitézeket: ein Volk in Schlachtordnung stellen. Aciem instruere. Cæs.

Hadi-rend-tartás, -snak, -st: : hadi-szokás: ein Kriegsbrauch. Consuetudo militaris, dinis, xis, f. Cæs. A' hadi-rend-tartás hoz-za úgy magával: ein Kriegsmanier bringt es so mit sich. Res militaris ratio atque Usus do Cic Postulat. Cæs.

Hadi-ruhába öltözött: part. ein in Kriegsrock angethan. Paludatus, a, um. Cic. Hadi-öltözetben ment a táborba: er ist in dem Kriegsrock ins Feldlager gegangen, zu Felde gegangen. Profectus est paludatus. Cic.

Hadi-sereg, -gnek, -get: ein Armee, ein Kriegsheer. Copiæ militares, arum, ium. f. Cic. Exercitus, us, m. Cic. Manus (vis) militum, us, f. Virg. Elöl rendelett hadi-sereg: ein vorstehende Truppen, die vorste Linie. Prima acies, ei, f. Flor. Szépen el-rendelett hadi-sereg: in schöner Schlacht Ordnung gestelltes Volk. Acies bene instructa. Cæs. — ordinata. Nep. Kis hadi-sereg: kleines Treffen. Legiuncula, æ, f. Liv. Keves hadi-sereg: wenniger Truppen. Exigua Copiæ, arum, f. Cic.

Hadi meg-indúlt sereg: ein Zug Volk, so auf dem Zuge ist. Agmen, inis, n. Serv. Az ellenségtől megtöltt hadi-sereg: ein Heer, so mit Zuwachs Volks, so unterwegens gestärket wird. Copiæ per hostem profligatæ. Cic. Tanúlt hadi-sereg: durch unterweisenes Zuwachs Heer. Edoctus exercitus, i, us, m. Liv.

Tömött hadi-sereg: ein gross Haufen Zuwachs Volks. Nubes Militum. bis, f. Liv.

Válogatott hadi-sereg: auserlesenes Zuwachs Heer. Delecta manus, æ, us, f. Nep. Válogatott (ki-választott) hadi-sereggel —: mit auserlesenem Heer geschaft. Cum delecta Militum manu. Ter.

Az utólsó hadi sereg: ein letzter-, hinterster Schlacht ordnung. Extrema acies. Sall. Az ütközetre el-rendelt hadi-sereg: in Schlacht ordnung gestellte Armee. Instructa acies. Cic.

Valogatott népből áll a' mi hadi-seregünk: unsere Armee besteht aus einer auserlesenen Mannschaft. Exercitum Censemus superbissimo delectu. Liv. ~~Exercitus no~~ Exercitus noster ex selectis constat viris. Cic. Hanyatlik a' hadi-sereg: weg-tollt ák azt: die Armee wankt, fängt an zu weichen, im Gefechte nachzugeben, sich nach der Flucht umzusehen. Inclinat acies. Liv. inclinatur acies. Liv. Meg-ütközik a hadi-seregek: sich treffen, gehen an. Die beyden Zuwachs Heere fangen an, einander anzugreifen. Conserunt acies. Cæs.

A' hadi-seregnek számát öregbíteni; a' mi hija vagyon, kitolteni: supplere. Cic. A' hadi-seregnek (táborcal) meg-indúlni, elöre nyomúlni: mit dem Zuzug fort rücken, vorrücken. Castra movere. Cic. — promovere. Cæs. A' hadi-seregek el-rendelni: sich Zuwachs Volk in Schlacht ordnung stellen. Instruere aciem. Cæs. Fegyverbe öltöztetni a hadi sereget: die Armee mit Waffen rüsten. Copias armare. Cæs. Hadi-sereget gyüjteni: Zuzug werben. Copias cogere. Cic. A' hadi-sereget fegyverébül ki-vetkeztetni: die Armee ihre Waffen benehmen. Castra armis exuere. Sil. Nekivitte a hadi sereget: nur sich mit dem Schlacht ordnung wenden, rücken. Aciem justis procurrere. Liv. Nagy hadi-sereget várnak: einen zuwachs Armee. Magna exspectatur Manus. Cic. Hadi-sereget vezérleni: eine Armee commandiren. Exercitum ducere. Cic. — ductare. Sall. Viadalra vinni a' hadi-sereget: die Zuwachs in die Schlacht führen. Copias educere in aciem. Cic.

Hadi-seregetske, -kének, -két: des hadi-sereg: eine Armee Legion. Legiuncula, æ, f. Liv.

Hadi-sereg kendelö, -ö nek, -öt: der die Armee in die Schlacht Ordnung stellet. Acies Structor, -oris, m.

Had-isten, -nek, -at: der Zuwachs Gott. Mars, tis, m. Cic. Deus belli, cus. Ovid.

Hadi-szekér, -kérnek, -kerét: Karr-szekér: der Kriegswagen. Cur-

rus Militaris. ris, is, m. Cas.

Hadi-szekér, m. Alybúl a' Gyalog-puskás ok regenten hat. trolták: Die Feuergewehren, oder Flinten wegen den Altern Leuten, von dem sie fechten. Covinus, Covinnus, i, m. Lucan.

Hadi-szer, -zsnek, -zet: Kriegs-zeug, Waffen. Res militaris, ei, f. Cic.

Hadi-szerencse, -csének, -csét: Kriegs-Waffenglück. Fortuna belli, ae, f. Cic.

Hadi-szerszám, -mnak, -mot: hadi-eszköz: Kriegs-Gewehr. Armamenta, orum, n. Plin.

Hadi-szó-jel, -lnek, -lt: parola: die Losung. Das Wort, Parola im Kriege. Tessera, ae, f. Suet.

Hadi-szolga, -gának, -gát: die Kantona-Szolgálator tese: dem Kriegs-Knecht, Soldat. Miles, itis, m. Cic.

Hadi-szolgálat, -latnak, -latot: der Kriegs-Dienst. Militia, ae, f. Cic. Rövid hadi-szolgálat: kleiner Kriegs-Dienst, kurze Campagne. Militiola, ae, f. Suet. szerülni à hadi-szolgálatot: den Kriegs-Dienst nicht annehmen wollen. Subterfugere militiam. Cic. Valaki alatt hadi-szolgálatot tenni: unter einem Kriegs-Knecht, unter einer Soldat sein. Militare in exercitu alicujus. Cic. — sub signis alicujus. Liv.

Hadi-tanátsos, -snak, -st: der Kriegs-Rath, einer der Kriegs-Räthe. Consiliarius belli, ii, i. m. Sch.

Hadi-tár-mester, -nek, -et: der Feld-Zeug-Meister. Praefectus rei tormentariae, i, m. Rei tormentariae Magister bellicus. tri, i, m.

Hadi-társ, -snak, -sot: katona-társ. der Kriegs-Cameraad. Commilito, onis, m. Cic.

Hadi-tett, -ttnek, -tet: die Kriegs-That. Res bello gesta, ae, f. Hadi-tettei valakinek: eines Kriegs-That, Thaten. Alicujus res gestae in bello. Cic.

Hadi-tiszt, -tnek, -tet: katona-tiszt: ein jeder der Commando hat bey der Armee. Officialis Militaris. Rossz hadi-tisztje inte vannak: wir haben keine gute Officirer. Ductoribus belli parum aptis uti. Sch.

Hadi-tiszteség, -gnek, -get: das Kriegs-Amt. Belli munus, -eris, n. Liv. Hadi-tiszteséget viselni: ein Kriegs-Amt bedienen. Belli munia obire. Curt.

Hadi-tisztviselő, -őnek, -őt: der Kriegs-Bedienter, ein jeder Bedienter bey der Armee. Officialis bellicus, lis, i, m.

Hadi-történet, -netnek, -tet: die Kriegs-Thaten. Mavortia facta, orum, n. Tit.

Hadi-törvény, -nynek, -nyt: das Kriegs-gesetz, — Kriegs-Recht. Jus belli, -ris, n. Curt. Militares leges. ium, gum. f. Cic. Hadi-törvényt tanúlni: die Kriegs-Rechte lernen. Jus belli discere. Cic.

Hadi-vezér, -rnek, -et: der Kriegs-Fürst, Kriegs-Oberster. Dux, ducis, m. Cic. Hadi-vezérré választatni: zum Kriegs-Fürsten erwählen lassen. Ducem belli creare. Liv.

Hadi-vezérség, -gnek, -get: die Kriegs-Fürsten-Würde. Ducis munus, -eris, n. Cic.

Hadi-vezetés, -tésnek, -tést: die Kriegs-Führung. Belli administratio, onis, f. Cic.

Hadi-vezetni, -tett: Kriegen führen. Bellum administrare. Cic.

Hadi-vitel, -lnek, -let: die Kriegs-Führung. Belli administratio, onis, f. Cic.

Hadi-viselt, -tnek, -tet: der Kriegs-Mann, Soldat. Miles, itis, m. Cic.

Hadi-viselt-ember, -bernek, -bert: der Kriegs-Mann, Soldat. Miles, itis, m. Cic.

Hadi-viselt-ségi, -gnek, -get: die Kriegs-Mannschaft. Militia, ae, f. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolga, -gának, -gát: der Kriegs-Knecht, Soldat. Miles, itis, m. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálat, -latnak, -latot: der Kriegs-Dienst. Militia, ae, f. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-való, -nak, -t: zum Kriegs-Dienst tauglich. Ad militiam idoneus. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tenni, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machen. Ad militiam idoneum facere. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tétetni, -tetett: zum Kriegs-Dienst tauglich machen lassen. Ad militiam idoneum fieri jubere. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tétetve, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich gemacht. Ad militiam idoneus factus. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tétetvén, -tetett: zum Kriegs-Dienst tauglich machen lassend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévén, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tevő, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni, -lett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend seyn. Ad militiam idoneum facere. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tétetni, -tetett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend machen lassen. Ad militiam idoneum fieri jubere. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tétetve, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend gemacht. Ad militiam idoneus factus. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tétetvén, -tetett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend machen lassend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tévén, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tévő, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-viselt-ségi-szolgálatra-valóvá-tévő-lenni-tevő, -tett: zum Kriegs-Dienst tauglich machend machend. Ad militiam idoneum faciendo. Cic.

Hadi-törvény-szék, -knek, -ket: tábori törvény-szék: Kriegsgericht, Feldgericht, Feldgericht. Judicium Militare, ii, eis, n.

Hadi-tsel, -lnek, -lt; hadi-tsal, -álnokság, -kavaszság: Kriegslist. Strategema Militare, atis, eis, n. Frontin.

Hadi-tudomány, -nynak, -nyt: die Kriegswissenschaft. Scientia rei militaris, ae f. Cic.

Hadi-ügyész, -sznek, -szt: Hadibiró: der Auditeur, Kriegsgerichtsbeisitzer. Auditor in Regimine, oris, m. Judex Castrensis, is, is, m. Nolin.

Hadi-vezér, -rnek, -rt: der Feldherr. Dux belli, cis, m. Cic. rector exercitus, oris, m. Suet. Strategus, gi, m. Plaut. Fő hadi-vezér: ein Generalissimus. Supremus Belli Dux, i, cis, m. Archistrategus, i, m. Hadi-vezér dolga: Feldherrliche Verrichtung. Imperatoris labor, is, eis, m. Cic. Hadi-vezéri ajándék: mit Feldherrlich gegeben. Imperatoria donatio, ae, onis, f. Cic. Hadi-vezér módon: als Feldherr. Imperatorie. Trebell. Julius Cesar jeles egy' hadi-vezér volt: Julius Cesar war ein trefflicher Feldherr. Julius Cesar praestantissimus Belli dux erat. Valakit hadi-vezérré tenni: Jemd zu einem Feldherrn machen. Bello aliquem praeficere. Cic.

Hadi-vezérség, -rsget, -get: die Feldherrschaft (Würde) eines Feldherrn. Ducatus, us, m. Suet. Valakire hadi-vezérséget bízni: mit dem Ihr Commando aufs neue Duce alicui imperium. Cic.

Hadi-vitézség, -gnek, -get: die Kriegstapferkeit. Virtus bellica, utis, f. Cic.

Had-izenés, -snek, -st: die Kriegserklärung, die Ankündigung des Krieges! Denunciatio belli, onis, f. Liv.

Had'-mezeje, -jének, -jét: des Kriegsfeldes. Jedes belli, is, f. Campus Martius, i, ii, m. Cic.

Hadnagy, -gynak, -gyot: der Lieutenant. Locumtenens, ntis, m. Subcenturio, onis, m. Liv. Al-hadnagy: der Unterlieutenant. Inferior Locumtenens, oris, ntis, m. Fel-hadnagy: der Oberlieutenant: Superior Locumtenens, oris, ntis, m. Udvarei Fő hadnagy: Obrister der Garde. Praefectus Praetorii, i, m. Tacit. Hajdúk' Hadnagyja: der Hauptmann. Hajdo. num Locumtenens. Tacit. Vitéz Hadnagy, Uram! Ihr Lieutenant! Domine Locumtenens!

Hadnagyság, -gnak, -got: die Lieutenantstelle. Munus Subcenturionis, eris, n. Hadnagyságot viselni: die Lieutenantstelle führen, bekleiden. Locumtenentis obire munus. Liv.

Hadozás, -snak, -st: kézzel-való hadozás: gegeneinander Fechten mit den Händen. Pugilatus, us, m. Suet. Pugilatio manu facta, onis, f.

Hadozni, -dozott, -doz: kardokat

Kezzel: mit einem Säbel
= mit der Hand Jemanden fas-
sen, Jemanden packen. Ense,
manu dimicare. Cic. Vi-
brare gladium, manum. Cic.
t. Hadarcásni.

Hadrántzok, -knak, -kat: Ver-
bunkosok, katona fogadók:
die Werber. Conquisitores
militum. orum, m. Liv.

Hadra-termett, partic, p.o. einer
ein Mann, der zum Krie-
ger Stand (zum Kriege führen)
gebohren ist. Ad bellandum
natus. Vir, i, ri, m. Cic.

~~Hadrián, -nnak, -t, der Hadrianus, ein Kaiser.~~

Hadrián, -nnak, -t: Kereszt-
név: Hadrian. Hadria-
nus, i, m. N. p. viri.

Hadsér, -nnak, -t: darabant,
pereszlé: Kriegsheer, Trup-
pen. Satelles, itis, m. Liv.

Had-szünet, -tnek, -tet: had-
szünés: ein Ruhen, Still, Stand,
da man den Krieg eine Zeit
lang aussetzt. Intermissi-
tium, ii, n.

Had-tekelö helyek, -teknek, -teket:
der Winterschirm, Winter-
quartier, wo einer Armee
sich im Winter aufhält. Hi-
berna, orum. n. Cic.

Had-viselö, adj. erös Nép: ein
Kriegerisches, streitbares Volk.
Belliger a, um. Populus. li, i, m.
Lil.

Had-vezetö, -töneke, -öt: ein An-
führer, Feldherr. Du-
ctor exercitus, oris, m. Cic.

Had-viselés, -nek, -t: der Krieg
führung. Belligeratio, onis, f.

Had-viselö, adj. p.o. Nemzet: ein
Kriegerisches Volk. Natio,
gens, belligera, eris, ntis, gera.
f. Sit. bellicosa Gens. Cic.

Had-viselömódon. adv. Kriegs-
weise. Bellicose. Liv.

Had-vizsgálás, -snak, -st: die Mu-
sterung einer Kriegsm. Li-
stratio exercitus, onis, f. Tac.
lustratio Militaris. Id.

Hágás, -snak, -st: 1. Fel-menés:
der Steigung, -Aufsteigung, Auf-
steigung, Besteigung. Ascensio,
onis, f. Viele. Nagy hágás: eine
hohe Aufsteigung. Arduus as-
census, ûs, us, m: Cic. v. A kan-
tra lónak meg-hágása a Mén-ló-
tól: der Aufspringen des Hengs-
tes auf die Stutte beym
Zeugen. Superjectus, ûs, m.
Colum. Superjectus equi ad
missam. Id.

Hágdicsálni, -tsálok, -tsál. oft
aufsteigen. Frequent. ex scan-
dere.

Hágdogálni: -gálok, -gál: p.o.
Magos hegyre: auf einen
hohen Berg steigen. Altum
scandere montem. Catull.

Hágdosó, adj. grádicsos: Stu-
ficht. Climactericus, a, um.
gradatus, a, um. Sec.

~~Hágni, -lok, -lt, -lat~~
[illegible] steigen Zeugen. Ascendere
scandere posse. Ein embex steigt
Faland, wenn ers höher hägni
lassen: Lat ist eine Anzahl
Jahre, die [illegible] Einigen. Im
mittlern Latein Gradus Latae habet.
Oxe Reg. Ce annate nyomába
sem hághat: sie ist mit
ihr nicht zu vergleichen. [illegible]
Ne comparandus quidem [illegible]
hic [illegible] um
Te annate nyomába [illegible] -dis-
sem hághatsz: du kannst medit!

~~mit ihm nicht kommlich sprechen.~~
~~Nemo nostrum est, qui cum isto agnari possit. &c.~~

Hághatò adj. ~~mit~~ ~~kommlich~~, der zum
Steigen gemacht kann. Scan-
silis, e. c. Plin. können hág-
hatò hegy, tetö, ércz. Ein
recht ~~mit~~ ~~kommlich~~ ohnmit-
telbar Höhe ~~mit~~ ~~kommen~~. Lene
jugum. is, e, in. Cæs.

Hághatni, -hatok, -hát, -ha
tom, -hattya: 1. steigen
können. Ascendere —, Cic
scandere posse. Cic. Ezt az
árkot nem hághattya, sem
nem ugorhattya által: az
Lenn diesen Graben we-
der überzusteigen, noch über-
springen. Ille fossam
hanc nec transcendere,
nec transilire potest.
Cic. Egygyik lábára sem
hághat: wir Einem
von beyden Füssen nicht
beykommen. Neutro pede
satis utilis. Plin. 2.
Az embert azért fárad, hogy
berüházze hághasson, hogy
berüházze vallhasson: sic
Lob ist nur Anspornung
zu höherm Steigen. Immen-
sum gloria calcar habet.
Ovid. Prov. 3. Ez annak
nyomába sem hághat: nyom-
dokái sem követheti: wir
kann ihm nicht
zu kommlichen. Ne com-
parandus quidem hic ad
illum est. Terent. Nints
köztünk, a' ki ennek
nyomába hághasson.
ist Einem unter uns

kan mit diesem ~~kommlichen~~
Könte kommlichen umgehen.
Nemo nostrum est, qui cum
isto agnari posset. Cic.

Hághatò, adj. mit Steigen, der
mit Steigen wenden kann.
scansilis, e. c. Plin. Hágha-
tó fúge-fa: Spalierbaum,
der den man steigen kann.
scansilis frons, i, vel, us, lis,
f. Plin. können hághatò
hegy-tetö (bérctz): ein leicht
mit Steigen obmittler Höhe
einem Berges. Lene ju-
gum. is, i, in. Cæs.

Hágni, -ágok, -ág, -agom, -ágja:
1. An ágyba hágni: ins Bett
ni mennì: ins Bett steigen.
Lectum insecendere. Plaut.
Fákra hágok: -fel-hágok: ich
steige auf den Baum. Sedem
conscendo; exc. Ubocska-fára
hágni: Mayos póltzra fel-hág
ni, 's onnan dülfösködni: auf
meine, etwas über mich zu bekommen,
vermessen. Adrogare sibi plus
quam liceret. Cic. Ex honoribus
ad modum insolentem esse. Cic.
Prov. 3. Padra hágni: fel-men
ni: auf Boden steigen. Ad-
scendere tectum. Hirt. 4.
A' tyúk a ház-fedélre ha-
gott: fel-szállott, fel-repült:
Ein Huhn ist auf das Dach
hin aufgeflogen. Gallina sur-
sum ascendit in tectum. Plaut.
5. Aki magosra hág (kapas-
kodik) nagyot esik: wer hoch
steigt, der fällt hoch. Quid
quid fortuna in alium tulit,
cuncta levat. Prov. Fortu-
tus in alium, ut lapsu graviores
erant. Prov. 6. Fellyebb hág-

Hadn

m: felljebb lépni monnyi: fölfelé
stigen. Excelsus scandere. Colum.
Longius procedere in honoribus.
Cic. Felfé potzra hágni: auf die
höchste Staffel der Ehre kommen.
Pervenire ad culmen honoris. Cic.
Nagy méltóságra hágni: einen
grossen Ehrenposten erhalten.
Adipisci altissimum dignitatis (ho-
noris) gradum. Cic. Tanúlás
által hágott tisztre. zu seiner durch
Lernen erhaltenen Ehrenstelle er-
hungen. Litterarum studiis
adeptus est honoratum officium
vel honores. Suet. 7. Az el-
lenség a' Varasnak falait [illegible]
hágja: mászsza: den Feind
ersteigen die Stadtmauren.
Hostis infixus moenibus.
— conscendit Urbis moenia.
Liv. Körmetlen Matskának
nehéz fára hágni: dem Re-
tzir ist schwerfällig auf einen
Baum zu klettern, wenn sir
seinen [illegible] Ranken hat. Diffi-
cile est feli, quae unguibus ca-
ret, scandere arborem. 8.
Kantzát hágni: weg-hágni
einer Mutter brüderingen.
Salire cognam. Varr. 9.
Reingörre hágni: [illegible]
á hárafsági ágyat meg-fer-
tertetni: auf Einbett. Ein-
ehen. Lectum genialem vi-
olare. Lectum conjugalem
polluere. Cic. 10. Tsiber-
bül vederbe hágni: aldöb
szállani, nem nagy hasz-
not tenni: sich vom Schmeis
auf den Esel setzen. Ab equo
ad asinum. Prov. 11. Lóra
hágni: — ülni: auf Pferd

stigen. Equum adscendere. Cic.
— insecendere. Plaut. [illegible]
hágni: [illegible]
Füss [illegible]

12. Szegbe hágni: nimm Na-
gel in den Fuss stimmen tanten
Calcando infigere (immittere)
clavum pedi suo. Szegbe há-
gott a' lò: — lépett, akadt a'
lába: das Pferd hat sich ei-
nen Nagel eingetreten.
Equus calcando recepit pe-
dem clavum. — clavo pedem indut.
Tovisbe hágni: sich einen Dor-
nen in den Fuss treten: In-
ducere se stimulo. Ces. Cal-
cando infigere pedi spinam.
13. Határon kivül hágni:
azt által hágni. über die
Schnur stimmen, die Schranken
überspringen. Limites, mo-
dum excedere. Liv. Cic. Prov. Tis-
tin kivül hágni: sein Ampt
nicht in Acht nehmen. Excedere
limites officii sui. Ab officii reli-
gione declinare. Cic. 14. Valaki
tisztibe hágni: avanziren, klapp
sich in einen Dienst eindringen. Se
in alienius officium immiscere.
Liv. 15. Nyakára hágot ate az
egész hordó bornak: fel-trap-
ták, meg-itták azt: sie haben
das ganze Fass Wein ausge-
soffen. Totum merum exantla-
runt. Plaut. totum vas vini
exhauserunt. Plaut. Nyakára
hágott mindenének: Minde-
nét el-költötte, meg-ette,
meg-itta, el-prédálta, el-ves-
tegette, el-fogyott mindene:
er hat alles durchgebracht
und durchgessen. Rem suam
omnem absumsit. Plaut. Az
Örökségének nyakára há-
gott: er hat sein Erbtheil
durchgebracht. Patrimonium
suum degustavit. Plaut. — dis-
sipavit. Cic. — non comedit,
sed devoravit. Sall.

6. Nyakcsontkéra akar hágni: el akar nyomni, veszteni: nur will uns entweichen. Ossa nexe nos vult. Cic. 7. Nyakszára, — torokszára hágni valakinek: innen auf den Hals treten. Jugulo alicujus insistere, pedem super cervicem alicujus imprimere. Curt. 16.

Ha lehetne, földre sem hágna, olly kevély, büszke, fel-fuvalkodott: nur Mensch genug auf Stelzen. Summis unguibus ingreditur. Prov. Arrogans, threaso, de ipso plenus. Prov.

17. Eleibe hágni valakinek, p. o. a' hivatalban. ninnm vorgreiffen. Ante vertere alicui. Cic. 18. Kigyóra hágni: azt meg-tapodni: auf einen Schlangen treten. Anguem premere. Virg. Valakinek a' lábára hágni: ninnm auf die Füsse treten. Pede suo alicui pedem premere. Plaut. Valakinek a' ruhájára hágni: einem auf den Schwanz (Zipfel) des Kleides treten. Calcare laciniam togæ cujus. Juct.

19. Valakinek a' sarkára hágni: einem auf die hintere Füsse treten. Calcem calcare alicui. Voss. 6. Sarkára, köremre hágni valakinek: azt meg-zabolázni: einem auf die Ferse (ein Zaum) halten. Arcte alicujus habere. Plaut.

C. A' bölcseknek sok, mit hágott: még azokhoz nem tehetni magát. nur Leute die Verstand noch nicht genug Leute,

nur, wie sehr den Verstand noch nicht gleich. Nondum est sapientes adsequutus nec eis assimilandus. Cic. 20.

Valakinek lába' nyomdokára hágni: — nyomdokát követni: in einem Fusstapfen treten. In vestigio alicujus insistere. Cic.

Hágó, -ónak, -ót: 1. Partos hely: ein Ort, der von einem sachten Berge geht. Locus paululum ab imo acclivis, e, is, m. Cæs. JC Lejtő, ereszkedő. Szép menedékes (könnyen hágható, járható) hágó: ein Stufen-, mässig in die Höhe steigender Hügel. Collis clementer et molliter adsurgens, is atis, m. Colum. Mezedék-hágó: ein Gürtel-, jäher-, steiler Ort. Præceps locus, ci, i, m. Cæs. jugosus collis, e, is, m. Ovid. Mélyebb a' lejtő a' hágónál: Einsturz wird einer Grube, als einem Berge. Facilius dejicitur, quam exigitur quis. Facilius quis de gradu detrahatur, quam in sublime feratur. Cic. Prov. A' nagy hágónak nagy a' lejtője: der hohe Berg hat, fällt hoch. Qui alte adsurgit, alte cadit: Cic. Prov. 2. adj. fel-felé menő: steigend. Ascendens, ntis, o. Cic. Scandens, ntis, o. Cic. Nehéz hágó hegy ein Berg, der schwer zu steigen ist. Mons arduo ascensu et difficili. Cic.

Hágós, adj. fel-felé menő. bergan, steigend. Acclivis, e. c. Cic. acclivus, a, um. Ovid. Ez a hegy nagyon hágós: dieser Berg ist sehr steil, und mühsam zu ersteigen. Hügel steigend.

ső Sohe jeſuere gü ſtnizen. Mons iste est valde arduus, et difficilis adscensu. Cic.

Hágotska, -a'nak, -át: nin Hügel, eſen, Elnünne Hügel. Clivus, lus, i, m. Colum.

Hágó-vas, -snak, -sat: fogakkal készült, 's à' labbeli' Sarkára kötött vas, melly à' jeges úton az embert az esestül meg-men-ti: ins Steigniſen, Eiſen mit Zähnen, nicht zu fal-len. Muricata solea, ae, f. Plin.

Hágtatni, -tatok, -tat; -tatom, -tat, tya: p. o. hirét, nevét magaſ-tabba: ſeinen Ruhm weit-ber, und ſuchen berühmt zu machen. Facere, ut nomen sum clarum celebratur, — altius evehatur. Juvenal.

Hágtsó, -ó'nak, -ót: Grádics, lábtó, lépcső lajtorja: ein Treppe, ein Staffel, ein Stiege, ein Leiter. Gradus, us, m. Cic. Scala, ae, f. Cic. Mencdékes hágtsó: eine ſeinſtab-ſänzende Treppe. Decem gradus. Virg.

Hagyakodni, -dom, -dik: meg-hagyni, meg-paran-csolni valakinek valamit: einem etwas aufgeben, befehlen. Aliquid alicui praecipere. Cic, — decernere. Cic. — injungere. Quinct.

Hagyás, -snak, -st: 1. Enge-dés: die Zulaſſung. Admissio, onis, f. Plin. Per-missio, onis, f. Cic. 2. ha-gyomás: die Hinterlaſſung. Traditio, onis, f. A' Régi-eknek hagyásai: hagyo-mánnyai: die Hinterlaſ-ſung des Alten. Traditio nes Veterum, doctrinae Veterum ad nos transmissae. A' jó kez-désnek jó hagyás a vége: ein gutes Anfang nimmt ein gu-tes End. Boni principii bo-nus finis. Prov. 3. Paran-csolat; Hagyást tenni: ein Befehl geben, einem etwas zu-befehlen. Mandata alicui dare. Cic. A' fűte mellett el-botsátotta a hagyásomat: nur ſut nicht Befehl nicht vernom-men. Imperium (manda-tum) meum detrectavit. Curt.

Hagyatek, -kenak, -kot: maradék ins Übrigbleibſel. Reliquiae arum, f. Cic. Hagyatek étel: Übrigbleibſel der Speiſen. Reliquiae ciborum. Cic.

~~Hagyatlan, adj. ingyenes.~~

Hagyatlan, adj. Parancsolat-lan: unbefohlen, ungeheiſ-sen. Injussus, a, um. Virg. A' hagyatlan gajdolók, egy-re gajdolnak, kétetlen-is dúdolnak, 's énekelnek: die Sänger, wenn ſie nicht geheißen werden zu ſingen ſo können ſie nimmerfort zu ſingen. Injussi nun-quam desistunt Cantare. Horat.

~~Hagyatni, -tom, -tik magára: ſich ſelbſt zu Gefangen übergeben. Mega fegyvérnek hagyatni.~~

Hagyatni, -tom, -tik: p. o. magára: ſich ſelbſt überlaſſen. Sibi relinqui. Cic. Maga fegyverében hagyatni: ſich ſelbſt zur Gefangen gnom-men ſagen. Sibi, curaeque suae permitti. Virg.

Hagyatódni, dom, -dik: von ſich ſen werden. Relinqui. Cic. Az ellenség' predájára ha-

gyatódott á Városas: Die Stadt ist durch Feinde Plünderung verheeret worden. Urbs direptio ni hostium est relicta. Cic. Az erüst edényeke testámentomban a' feleségének hagyatódtak: p'us silber gerähte ist seinem Weibe in Testament hinterlassen worden. Uxori vasa argentea testamento legata sunt. Cic.

Hagyatott, partic. magára hagyatott: dem sich Niemand annehmen kann, wer nicht will. sibi relictus. Senec. Plin. Azonban a' dolog nem hagyatott abban. indessen ist es nicht mit dem Reden nicht aufgegangen. Sonst würden. Intercalares non est ita peremissa. Liv.

Hagyattatni, -tatom, -tatik: p.v. Magára: sich selbst überlassen seyn lassen. sibi permitti. Fest. Magán hagyattatott a' ház nál egyegy szolga: nur Ein Knecht ist allein in Hause gelassen worden. Unicus servus in domo relictus est. Cic.

Hagyatva, Grund. magán, vagy magára hagyatva —: sich selbst überlassen. sibi relicte. Sec.

Hagyjaván, adv. concedentis: légyen úgy, setzen es: es mag gelten, Esto es kann verloren sein Müsse. Esto, sit ita, nihil est. Plaut. De hagyjaván: es mag aber gelten. Sed esto. Er mind hagyjaván (türkető) völna: wenn' würden noch alles' bald, unleidlich, unerträglich. es' giengen noch alles' an, es wären alles' nichts'. Haec omnia essent tolerabilia. Cic. Hoc totum nihil esset, —

transiret. Plaut. Hagyjaván, majd meg-fordúl a' kotzka: es wird nichts', dem Zustand kann sich noch verändern. Nihil est (vidercit fors) fortuna (alea) adhuc converti potest. Nep. Hagyjaván! meg-békél a' maga kenyerén: lass sagen, wenn er zu sich kommt, wenn er sich zu Finden stellen. Nihil est! si ad ingenium redierit, conquiescet sponet odium, et ad pacem vertet animum suum. Cas. — de dextima contentione desisted. Nep.

Hagyhatni, -hatok, -hat; -hatom, -hattya: fahren lassen. Linguere Cic. omittere —, Cic. Senec. spes se. Cic. Neki semmit sem hagyhatok: ihm kann ich nichts' lassen, im Testament hinterlassen. Ei nihil possum legare. Cic. Ezt jóvá nem hagyhatom: das kann ich mit meinem Gewissen nicht verantworten. Hoc adsensu meo comprobare non possum. Cic. Semmit sem hagyhat szó nélkül: nur kann nichts mit Stillschweigen übergangen. Nihil potest silentio praeterire. Cic.

Hagyigálás, -snak, -st: Das Werfen. Jaculatio, onis, f. Appul. projectio, onis, f. Cic. következő hagyigálás: das Werfen mit Steinen. Jaculatio saxorum. Appul. Jactatio lapidum. onis, f. Hygin.

Hagyigálni, -gálok, -gál; -gálom, -gálty a: werfen. Jacere. Cic. projicere. Cic. petere. Cic. Hoval hagyigálni egymáska: sich balgen. Pilis niveis incessere se invicem. Vatak' ve kövel hagyigálni:

vünf nimm mit Steinen werfen. Petere aliquem lapidibus. Cic. Lapides in aliquem conjicere. Cas. insectari aliquem lapidibus. Plant. Sok dörög, és menyköveket hagyigál: von Donnerwal, und goltnet, wie ein Donnerkeil. Detonat et fulmina jacit. Quinct. Nyilakat hagyigálni. Wünschen werfen. Libracke tela. Virg. Sárkat hagyigálni valakire: mit Koth werfen. Caeno incessere aliquem. Suet. Padalá hagyigálni valamit. etwas unter die Füsse werfen. Aliquid infra scamnum jacere. Varr.

Hagyigáló, -ónak, -ót: ein Werfer. Jactator, oris, m. Libratore, oris, m. Tacit.

Hagyitani, -gyitok, -gyit; -gyitom, gyittya: hagyitni: werfen, schmeissen, hinwerfen. Jacere. Cic. projicere. Cic. petere. Cic. Valaki után kárdát hagyitani: mit dem Degen nacheinem werfen. Hastam in aliquem mittere. Ovid. Földre hagyitani valamit: etwas zu Boden werfen. Prosternere aliquid. Plaut. terrae - allidere quidpiam. Liv. Kövel hagyitni: mit einem Stein werfen. Lapidem torquere. Horat. jacere lapides. Cic. követ hagyitani valakire. auf einen mit Steinen werfen. Aliquem lapidibus incessere. Cic. Valakinek valamit á lábához á földre hagyitani: einem etwas zu Füssen vor die Füsse werfen. Ante pedes alicujus ad terram abjicere quid. Páros vetni t. i. á kösziklával: ein Paar Würfel werfen. Venerem jacere. Suet. Kétszer hatot hagyitottam: ich habe zweimal sechse geworfen. Hic mihi bis seno numerator tessera puncto. Martin. Pad-alá hagyitani valamit. etwas unter die Bank werfen. Aliquid infra scamnum jacere. Varr. Valakinek valamit á szeme közé hagyitani: einem etwas vor die Augen werfen. Aliquid alicui in faciem mittere. Pers. etwas in einen Augen schmeissen. Aliquid cui in oculos conspergere. Plaut. Sárba hagyitani valamit: etwas in Koth werfen. Aliquid in caenum demergere. Cic. -projicere. Cic. Valamit á tengerbe hagyitani: etwas ins Meer werfen. Abjicere aliquid in profundum. Cic. A' kentyának az elsö kötlöct á' vizbe hagyittyáke: den ersten Zug ins Wasser. — mehrmahls werfen. Canis festinans caecos parit catulos, et idcirco in aqua demergun tur. Prov. Axiom.

Hagyitani-való, adj. zum werfen gehörig. Jactilis, e. c.

Hagyitás, -snak, -st: das Werfen. Jactus, us, m. Cic. Kotsával-való hagyitás: das Werfen mit Koth. Jactus talorum. Cic. — tesserarum. Suet. Kövel-való hagyitás: das Werfen mit Steinen. Lapidum jactatio, onis f. Saxorum ictus, us, m. Tacit. Pacsittyával-való hagyitás: das Werfen mit einer Peitsche. Fundis excussio v. g. lapidum. onis, f. Curt.

Hagyithato, adj. was sich wer-
fen läst. Jactabilis, e. C.
projectibilis, e. c. Instr. vet.
missilis, e. c. Hagyithato
követ: ein Wurfstein. Mis-
silis lapides, lium,
ium. m. Liv.

Hagyító, -ónak, -ót: ki
hagit: ein Werfer. Jacta-
tor, oris, m. 2. adj. f. o.
Hagyító darda: ein Wurf-
spiess. Jaculum, i, n. Cic.
Veretum, i, n. Liv. Hagyi-
tó fa: ein Wurf Holz.
Missile lignum. lis, i, n.
Nem adnék egy hajtó, ha-
gyító fát érte: ich wolte
nicht einen Treiber Reis,
nicht einen Stiff dafür ge-
ben. Non ego cassam nucem
pro eo dnim. Plaut. Hagyi-
tó fegyver: ein Wurf Stral,
Wurfgeschoss. Jaculum, i, n.
Cic. Veretum, i, n. Liv. Ha-
gyitó fából: mit einem
á bal karjára szed, 's tsekető
erővel ki-veti, és a' vitéz el-
terditi. Ins Wurfpantz. Rete
jaculum, tis, i, n. Ovid. Hagyító
kö: ein Wurfstein. Lapis mis-
silis, idis, lis, m. Liv.

Hagyittatott, partic. geworfen. Jactus,
a, um. Cic. Földre hagyittatott:
zu Boden geworfen. in hu-
mum projectus, a, um. Tacit.

Hagyma, -mának, -mát: ein Zwiebel,
breitrunder Gewächs? Cepa, ae, f.
Plin. Cepe. indecl. Pers. Alli-
um, ii, n. Plin. Apró hagyma:
kleine Zwiebel. Cepula, ae, f. Cat.
Metzel. Fok hagyma: eine Knob-
lauch. Allium sati-
vum, ii, vi. Linn. Hácsom
szegü hagyma: a' vieres hagyma
nak fajja: ein Escalotte, eine
Art Zwiebel. Cepa ascalonica,
ae, f. Wogt. Allium trigonum.
ii, vi. n. Linn. Havasi hagyma:
ein Berg wunz. Allium al-
pinum. Suet. Idei Cezen
(-tendö-béli) hagyma: Jrrivi
ger Jrrwachsner Zwiebel.
setania Cepa. Plin. Kigyó
hagyma: ein Rocambole, oder
Schlangenknoblauch. Allium
scorodoprasum. Linn. Egyes
koszoru (-füzér) hagyma:
ein Büschel Zwiebel, oder
Knoblauch. Fasciculus — vel
vestis Ceparum, vel allioru-
Plin. Metélö hagyma: ein
Schnittlauch. Allium schœno
prasum. Linn. Porrum se-
ctile. Juvenal. Mogyoró
hagyma: ein Escalotte, eine
Ascalonia. Cepa ascalonia. Plin. Po-
ré hagyma: Bár hagy-
ma: ein Lauch. Jrrwur
Zwiebel. Allium porrum. Linn.
Sárga Zwiebel. Ornitho-
galum luteum. i, ci, n. Wogt.
Tengeri hagyma:
ein Meerzwiebel. Scilla, v.
squilla, ae, f. Plin. Veres hagy
ma: rothe Zwiebel. Allium
cepa. Linn. Virág hagyma:
ein Zwiebel von feinen Ge-
wächsen, als der Tulipanen,
u. d. g. Bulbus, i, m. Plin.
floris bulbosa radix. ae, as, f.
Colum.

Hagyma-boreda, -dának, -dát: á ve-
res hagymának gömbölyü szára,
bordája, vagy bordája: Zwie-
bel Röhren. Thalli cepárum,
orum, m. Colum. Cauli-, utri-
cula Cepæ, in semen abe-
untis.

Hagyma-fej, -jnek, -jet: ein Knob-
lauch-, oder im Zwiebel Häuft.
Allii-, vel Cepæ capitellum. Veget.

Hagyma-fejetske, -kének, -két: ein
Klumm Zwiebel Häuft. Bulbus,
lus Cepæ i, m. Pallad.

Hagyma Gyökér, -enek, -ret: -gyö-
kere a' Virágnak, p. o. a' tuli-
pánnak: Ein Kiel, die Zwiebel,
der zwiebel z. E. einer Tulpe. Bul-
bus v. g. tulipæ. Botan.

Hagyma-gyökerü, adj. p. o. nö-
vény: ein Zwiebigter Gewächs.
Bulbosa Planta, æ, f. Plin.

Hagyma Kártya, -ának, -át: Zwiebel-
Häutchen. Tunica, æ, f. talla, thalla,
æ, f. Lucil

Hagymás, adj. 1. mellynek hagyma-gyöke-
re vagyon. vollicht, ein Zwiebeln.
Bulbosus, a, um Plin. Hagymás nö-
vény: ein vollichtes Gewächs.
Bulbosa planta, æ, f. Plin. 2.
Hagymával készült, p. o. Hagy-
más leves: ein Zwiebel Brüh.
Jusculum Cepa conditum, i, n. jus
cepis minutim concisis infectum.
meis, i, n. Spart.

Hagymász, -ásznak, -ászt: bolondító
forró hideg-lelés: ein fitzi-
ges Fieber. Febris ardens,
-maligna, dis, entis, -
æ, f. Woyt. Hagymászban fek-
szik: er ist ein fitziges Fie-
ber. Aestu febri æque jactatur.
Cic. A' kevélységnek hagymász-
ra forgattya [illegible]
ennek az észét: er ist hoch-
müthig, und stinkt einem
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ein müthiger Stolz.
Fastuosus est, et ingra-
humanum ipse intumescit
modum. Ter. A' szerelem'
hagymászra el-fogya őket:
die Liebe hat sie

tigent ihn. Libido (amoris ardor)
eum occupat. Text.

Hagymászság, -gnak, -got: dörec-
ség. ein Tollheit, Unsinnigkeit. Amen-
tia, æ, f. Cic. Stultitia, æ, f. Cic.

Hagyma-szár, -ának, -át: Szára a'
hagymának: ein Zwiebel Röhr-
Thalli Cepæ arum. orum, m. Colum.

Hagyma-tsira, -ának, -át: eine
Zwiebel Brim. Germen -, ginis
[illegible] lum Cepæ. Botan.

Hagymász, -znak, -zt: ein fitziges
Fieber, wobey der Mensch
rasend. Febris ardens, -ma-
ligna. is, ntis, æ, f. Woyt. Hagy-
mászban fekszik: er liegt
im fitzigen Fieber. Febre æ-
ta laborat. Cic. Oh hagy-
mász, mellynek az ég alatt
nints mássa! O unsinni-
ge Thorheit! O Stultitiam
inauditam! Ces. l. t. Hagymász.

Hagymászban-való bolond-
zás, -znak, -zt: Tollheit
mit Fieber und Raserey.
Typhomania, æ, f. Scrib.

Hagymász-beteg, adj. ein
Mensch, der ein fitziges
Fieber hat, und der grosse
sint. Aeger, quem vis morbi
delirum reddidit. Phrenet-
icus, a, um. Cels.

Hagymász-beteg ség, -gnek, -get:
ein Unsinnigkeit, die einem
in dem fitzigen Fieber
fantasirt. Phrenesis, is, ios
eos, f. Juvenal.

Hagymászkodás, -snak, -st: eselös-
ködés, kábaság, balgatagság:
ein Narrheit, Thorheit. Deli-
ratio, onis, f. Cic. Fatuitas,
atis, f. Cic.

Hagyni, -gyok, -ágy, -agyom, -
agyga: l. Dolgot
Mezön hag

hagyni (adni, rendelni) á' tse-
lédnek: sein Eigenthum bothon ni-
nt Andrit aufgeben. Injun-
gere pensum —, dare laborem
Famulitio. Plaut 2. Valakit
maga helyében hagyni (állitni):
hogy Személyét viselje: nimm
sein Stelle stehen. Ali-
quem pro se substituere. Plin.

3. Atnake békét hagyok: nem
bántom: ich lasse ns gehen. Id
omitto. Terent. Hagyjy békét á' te-
fának: ne beszélly hijába-valót.
lass die Dosten bleiben. Auferc jo-
cularia, relinque nugas. Cic.
Hadd helyén: lass die Dinge, wie
sie ist. Relinque rem sic. Cic.

4. Hagyjuk (bizzuk) az Is-
tenre: übern lassen wir ns
Gott sein Gemüth. Committamus
hoc Deo. Mindent valaki' ité-
letére hagyni: alles seinem
Urtheile überlassen. Omnia
alicujus judicio permittere.
Terent. Ezeket tsak á' Szeren-
tsére hagyjuk: ns gnügen
se, was gnesehen mag, Gott
gnbe, wie ns abgehe. Hac
fortuna videbit. Cic. Te reád
hagyom magamat: die übern
lassen ich mich ganz. Dedo —, do
me tibi. Terent. Valaki életét,
vagy halálát a' Törvény-tévők-
re hagyni: seines Lebens und
Tod dem Obrigkeit Urtheil un-
terwerfen. Sententiis judicum
vitam alicujus permittere.

5. Hagyjy te neteem most bé-
kén; — ne bolygass, ne nyughatat-
lanits: lass mich mit Frieden.
Mitte me. Ter. Sinas me modo qui-
etum, non mihi molestiam exhibe-
as modo. Cic. Senkinek sem hagy
békét: nimmt niemanden Ge-
mächen. Neminem non inquietat.
Neminem sinit esse quietum. Cic.

6. engedni: lassen. Sinere. Cic.
a. Nem hagyja aludni á' tár-
sait: nimmt seinen Cameraden
nicht schlafen. Fatigat socios.
Virg. non sinit eos dormire.
Quietem rerum turbat, — mora-
tur. Curt. b. Egy' dologba
sem hagyja magát bé-keverni: nimmt sich in keine Af-
faire mit hineinflechten. Nul-
lo se implicari negotio pa-
titur. Cic. c. Hadd, beszél-
lyen! lass ihn reden! Loqua-
tur! Cic. d. Békét á' ha-
talomra még életben hagyott
ellni engedett: verlieh dem
seinig übrig gebliebnen, nicht
mit aufgerieben hat. Quos
belli calamitas reliquos fe-
cit. Cic. e. Nem hagyni
valamit el-veszni: nicht
lassen etwas zu Grund
gehen. Non sinere ali-
quid perire — Plaut. —
funditus perire. Ter. f.
Hadd, hallyam én-is. lass
mich auch hören. Sine, audi-
am et ego. Sine, audiam. Ter.

g. Hadd, jöjjön. lass
ihn kommen. Sine, ut ve-
niat. Ter. h. Nem hagy-
ja á' maga kontrát: nur kommt
abstehen nicht (nicht) sein Recht
(Nutzen, Vortheil, Tisten, Ehre)
nicht. Tenax est sui ju-
ris. Colum. Non sinit sibi
bolum e faucibus exipi. Terent.
jus suum pertinaciter tenet,
tuetur. Liv. i. A' jó' szágát
tsordában (vesni) hagyni:
sein Vermögen zu Grunde
gehen lassen, sie nicht aestim-

Altium
, lii, vi. Liv.

Rem suam familiarem negligere, perfunctorie curare. Cic. K.

Senkinek nem hágy (nem enged) magán kotz kázni, potzkázni, gázolódni | szegezgetni: nem lassz von nimmandem übrus fréj ntcons Kommen. Non sinit quemquam contra existimationem suam venire. Cic. non finit, ut tuditicatus habeatur. Plaut. ut quis praedominatum in eo exerceat. L. Magnak hagyni á palántát | á növevényt: vie Pflanze zum Fortwachsen lassen. Plantam pro propagatione, et semine permittere. Colum. M. Hadd, nyerjen-meg ezt föllel: lass dich doch nicht bitten. Sine, te hoc exorem. Terent. N. A'gabonát á szérön kontani hagyni: das Getreyd, da nicht drey Tänne herumtreten lassen. Pati frumentum in area concumpi. Cic. O. Nemis hágy szóllani: nem lässt mich nicht nimmehr handen. Nec me patitur loqui, nec sinit aliquid dicere. Plaut. P. Ne hagyd magadat el-tsábitani: nicht lass dir dich herumführen. Ne te inferant aliorum Consilia. Cic. ne te sinas dementia aliqua deprecavari. Cic. Q. Valakit vesztében (veszendöben) hagyni: verum engedni, kajtatnem segíteni | nem gondolni vesztével: einen zu Grund gehen lassen. Derelictui (pro perituro) habere aliquem. Gell. R. Tton hagyni (el-hagyni) valakit: einen auf dem Wege lassen. In itinere quempiam derelinquere. Cic. S. Abban hagyni (felben hagyni, el-állani tőllen) valamit: mit etwas aufhören, etwas nicht thun, von etwas abstehen.

Desistere ab aliqua re. Cic. Abban hagyni á pört, — pext: sinem Process fortgehen, ihn ohne einst lingen lassen. Deserere causam suam. Cic. Hagyd abba: lass es gehen, lass es bleiben. mitte istum. Cic. T. Okvod nélkül hágy (el-harcsássa az okvodat) ha közelitesz hozzá: wo du ihm nähren kommst, wird er die Flucht ergreifen. Si aditus propius, ex denasabit tibi mordicus. Plaut. V. Valakit á fakép-nél hagyni: einen in Ohnmacht fallen, ohnmächtig werden. Te clam alicui subterducere. Plaut. infatuatum relinquere aliquem. Virg. U. Ezt á motskot magamon nem hagyom: es nicht schmecken, es nicht fürcöm, es nicht halgatom: ihn wenn der Gestank an mir nicht stehen, mit Still schweigen nicht übergehen. Hanc ego ignominiam — labem, maculam, notam turpitudinis non feram. Cic. — inuri mihi non flagitium. Cic. 12. Maszlag hagyni az igazság' ösvényét: ab-távozni tölle: von der Wahrheit abweichen. Deflectere à via veritatis. — à veritate. Cic. 13. Temetetlen hagyni ~~valakit~~ (el nem temetni) valakit: einen unbegraben hinwerfen. Projicere aliquem inhumatum. Cic. 14. Sokan á' tsata helyén hagyták á' fogukat: — el-veszték, meg-hagyták: viele haben ihre Knochen auf dem Schlachtfelde hingegeben müssen. Multi vitam in loco pugnae amiserunt. Mezön hagyta vitéz

tejét: nw ist nüs dem Diskrichtst. de tumkommen. De campo, dum fortiter Pugnarent interüt. Liv.

15. Zálogban hagyni (el-zálo. golni) valamit: etwas zum Pfande lassen, hinter lassen. Plaut. laboni relinquere aliquid. Ter. Pignori aliquid opponere. Ter.

16. Színét hagyja ez à Dolgo. tó: el-veszti színét, meg-vál. tozik színében: dimmt sich fürbt ab. Pannus iste Colorem amittit, Lucret. - decolorare. Colum. 17 Tiz fo. rintra hagyták: erösztették, szabták az árrát: dem Fürsten 10 Gülden lassen. Recidium 10 florenorum Statutum est. Ter. Constitutum est. Cic. Azt kedvedre hagyom: ich stehe dimms dir zu. Illud tibi adsentior. Plaut. Magára hagyni valakit: jemanden sich selbst überlassen. Tibi relinquere aliquem. Lec. Magadra (szabad akarcatodra) hagyom: ich überlasse es dir selbsten, - deinem Willkühr. Id ego arbitrio tuo permitto. Nep. Rédára hagyta à házát: er hat sein Hauswesen, und Gründen lassen. Domum dimiendam concessit. Cic. Választa. ni hagyni valakit. nimm wähl lassen. Eligendi optionem deferre alicui. Cic. 18. Oda hagyni (farba vágni) valakit: nimm spitzen lassen. Aliquem praterire. Cic. 19. Félben hagyni (- szakasztani) valamit: fel-hagyni vele: etwas im stiche lassen, etwas aufgeben. Missum aliquid facere: in medio rem relinquere. Cic.

Félben hagyni a vásárlást: den Kauf nicht fallen wollen. Abire ab emptione. Cic. 20. Ott hagyta (- feljette a kösönyegét: er fiel sein Mantel dort geleisten, hangyen. Per oblivionem pallium illum ibi permisit, - reliquit.

21. Holtt számban (holtt eleve. nem) hagyni valakit: nimm Todt lingen lassen. semivivum aliquem relinquere. Cic. Verben fagyban hagyni valakit: nimm mit Ulmen tün, thun braun und blün zni, lassen. Ulmeis aliquem pingere Pigmentis. Plaut. Coniicere aliquem stitis ulmeis. Id. v. nimm blutig zerstreyen und so hem lassen! Cruentare aliquem, cruentum relinquere. Cic.

22. Egyes részét földgyének kaszáló részének hagyni: - részre forditani: nimm Theil der Felder zu Wiesen zu nützen. Partem agri in pratum reservare. Cic. A' részeket szánatra hagyni: die Gemüsen auf den Wiesen zu Heu wachsen lassen. Submittere prata in fenum. Colum. 23. Étken. ruhától hagyni valakit. nem gondolni nyomorúlt állapottyával: jemanden ohne Kost und Kleidung in grösten Elend stecken lassen. Aliquem adflictum, omni cibo et vestitu orbatum relinquere. 24. Máj dolgodat ne hagyd (ne halaszd) holnapra: verschiebe die heutige Arbeit nicht auf den morgenden Tag. Hodie suscepstum laborem noli diximere. Cic. - differre in crastinum diem. Liv. Holnapra hagyni à tör.

vény kérést: kinek kegyét pártját
kit nyúl vmnek vmegyében
kinyerni. De crastinum
constituere — differre actio-
nem. Cic. Valamit holnapra
hagyni: vmivel vmit holnapra
halasztani. Aliquid in crasti-
num protollere. Plaut.
Hadd ezt egyébre: jobbi-
korra vmit hagyni: Sinere
Astatem. Cic. Haragját
másszorra hagyni: szünni
zorn forsmen lassen, aufgeho-
ben, vmit anderen mahl lassen.
Differre animum. Stat. —
iram suam in aliud tempus
dimittere. Cas. Akkorra
hagyja meg: jobbúlását,
mikor ú mellye hörög, és
kiszenő félben vagyon a'
lelke: vm kinyujtsa szivem
Abrahoz kinyujtsa kit zu dem Zmit.
Ut vix pedem in crastinum di-
ferat. Cic. Egy vmit jövőre
halasztani: vmivel vmit
Ankunft Zukunft verschieben. Reticere ali-
quid in adventum alienjus. Cic.

25. Semmit sem hagy magának
mondani: senkire sem hallgat:
vm lasst sich gar nichts sagen.
vm nimmt keinen guten Rath
an. Nec monita audit, nec
consilium admittit. Cic. 26.
Nem hagyom kérésedet üresen:
helyt adok kérésednek: ich
vmmde deine Bitte nicht
Ne vanum non finam abire
petitionem tuam. 27. Jó
tanácsban hagyni vmit

(jó allapotban helyheztetni)
valakit: jemanden in einem
guten Stand setzen. od. las-
sen. Providere necessarius
in bono statu relinquere ali-
quem. Az közt épületeket jó
állapotban hagyni: die öffent-
liche Gebäude in gutem Wes-
sen übernehmen, überlassen
ben. Aedificia publica bene
tecta relinquere, vel tradere.
Cic. 28. Valakit szégyenbe
hagyni: hozni: einen zu
Schanden machen. Pudorem
alicui facere. — inentere. Hor.

29. Helyben hagyni valamit,
jónak ítélni: találni, jóvá hagy-
ni: etwas billigen, — gut
heissen. Adprobare aliquid.
Cic. Ezt nem hagyom helyben:
ich misbillige dieses, ich
halte dieses nicht für recht.
Hoc ego improbo. Cic. Az il-
lyen tselekedetet senki sem
hagyja helyben: mindenki
gyülöli; jónak nem találja:
olcsó szert senkinek
gut. Tale factum nemo pro-
bat: Cic. Valaki beszédjét
helyben hagyni: jemandes
seine Reden billigen. Sen-
tentiam alienjus laudare, et ad-
probare. Cic. Hadd helyben
hagyjam a könyvemet: lass
mein Buch auf sein Ort ste-
hen. Relinque librum meum
suo loco. Jóvá hagyták a'
tanács-adásomat: unser
Rath mir gebilli-
get. Meum Consilium ad-
probatum est. Cic. — ratum
habitum est. Cic. 30. Írás
ban hagyni (irásba foglal-
ni) a' testámentomat: sein
Testament schriftlich ver-
fassen, fertigen lassen. Testa-
mentum scripto relinquere.

Cic. Valamit örök emlékezetre időben (téren) hagyni: etwas durch seine Schriften unvergänglich machen. Aliquid immortalitati scriptis suis tradere. Cic. 31. Az ajtót nyitva hagyni: ki-tárni, be nem zárni: die Thüre offen lassen. Tamnam, poctam apertam, patentem relinquere. Cic. 32. A' járatlanért el ne hagyd a' járt utat: ki ne térj a' járt útból. den gebahnten Weg nicht verlassen nicht wegen üblen bahnen. Viam tritam ob incultam noti relinquere. Cic. 33. Valakinek valamit lelkére hagyni: hogy tekintsen érette, — maradgyon a' lelkén: etwas jemanden ins Gewissen schieben, seinem Gewissen überlassen. Religuere alicui Religioni (conscientiae) alicujus: 34. Bezzeg alább hagyta mostan: letsillapodott: nun ist schon unvergleichlich nun ist sanftmüthiger geworden. Leo strinx, nunc leporem agit. Prov. Mitior factus est. Cic. Alább hagyni — megtünni a' haragtúl: den Zorn innehalten, mässigen. Iracundiam omittere. Ter. remittere. Cic. Alább hagyni valamivel: gelinder mit etwas umgehen. Pertinacia desistere. Cas. remittere Cic. 35. Adósságot hagyni maga után: a dósnak maradni: Schulden hinterlassen. Aes alienum relinquere post se. Cic. Hadd hiredet, 's emlékezetedet Maradékidnak: azon légy, hogy hired neved fenn maradgyon az utánnad-való Maradékodnál: hinterlassen deinen Ruf den Deinigen.

liegen nun den Eindruck deiner Tugend, und Tugendheit. Exstet aliquid Virtutis tuae monumentum, quod Posteri praedicent. Cic. Tizen három teleket hagyott maga után: neun fast 13 Grundstücken hinterlassen. Relinquit fundos tres, et decem. Cic. 36. Ezt bosz-szú-állás nélkül nem hagyom: meg-boszszúlom. etwas vermeiden nicht lassen. Hoc inultum (sine vindicta) non relinquam. Cic. 37. Minden tül jobb, 's meg jobb ízt hagyni az embereknek: meg-ízlelteti velek a' jót: von allen Gutes hinterlassen die Menschen nemlich lassen. Facere, ut homines veri boni gustum relinquant. Petron. 38. Magán nyomot hagyni valahol: die Füsse wo lassen. Relinquere vestigium sui in antiquo loco. Cic. Láb' nyomát hagyni a' porban: die Füsse (die Tritte) im Staube lassen. Signare vestigia pulvere. Virg. Vestigia pedum relinquere in pulvere. 39. Kegyetlenségének példáját hagyta: mutatta, adta. neu fast einen Beweis seiner Grausamkeit gegeben. Crudelitatis suae exemplum edidit. Cic. Semmit se hagyott hátra a' kelló késpes Udvariságból: vollkommen Höflichkeit nichts ermangeln lassen. Nihil relinquit, quod ad comitatem et adfabilitatem pertinet. Cic. 40. Valakit szüretségében hagyni: alttül meg nem fosztani: einen nicht ganz plündern

blieben be
virginem.
ára (egy
get sein h
gatta, m
le-mets
lich aus
st in eum
ut honest
gut hone
ium boni
42. Ha
hazudtolni
gen stre
alignem.
fájat ha
á' szöllö-
nium
storben
unam
Colum.
fájat
sen. abr
aliis ver
Salvian
Plin.
valakit
sum. In
lenter de
fenstern
Take á' t
meg-tsa
mulm.
46. Hadd
ezt a könyv
sensum. Da
beum. Sine,
Ter.
47.
ni (meg-
ninem ntw
quid alicui
hagyom, 's
benfelte is
do. Cic.
als trelekes
ne aus ab

bleiben lassen. sinere aliquam
virginem. Cic. 41. Egy' pénz-
árra (egy' kaj-szalui) embert
get sem hagyott rajta: meg-at-
gatta, meg-szidta, le-gyalázta
le-mostkalta: nur fast ihn zer-
rissen: ausgemacht: Acerbe invectus
est in eum. ne micam in eo reli-
quit honestatis, nec [illegible]
nis plum in eo reliquit. nec pi-
lum boni vici in eo reliquit. Cic.
42. Hazugságban hagyni (meg-
hazudtolni) valakit: immundum
gen stehen. Mendacii arguere
aliquem. Suet. 43. Tsak egy'
fájat hagyta (tartotta-meg)
a szöllö-tönek: nur fast nur
einen Ruhr rief dem Wein-
stocke gelassen. Vitem ad
unam virgulam revocavit.
Colum. Második szedig két
fájat-is hagyjanak: amb-
en. aber beschnitten auch zwey
rüsdem selben. Ab
aliis vero Gemini palmites
Salvantz. vel, Salutantur.
Plin. 44. Tsendben hagyni
valakit; einen im Stich lass
sen. In luto haerentem fraud-
lenter deserere. Cic. Ipse aliquem
frustrare. Plaut. Caes. Sec. 45.
Tsak a' tsutkáját hagyni:
meg-tsonkítani: verstümm-
meln. Distrunicare. Plaut.
46. Hadd lássam (mutasd)
ezt a könyvet: lass mir dies
sehen. Da videndum hunc li-
brum. Sine, videam hunc librum.
Ter. 47. Parcantsolatban hagy-
ni (meg-parcantsolni) valamit:
einem etwas anbefehlen. Ali-
quid alicui demandare. Liv. Azt
hagyom 's parcantsolom: ihr
befehle es. Hoc jubeo ac man-
do. Cic. Ja hagytad, hogy
azt tselekedgyem: ich habe
mir aus deinem Befehl ge-

thun. Tuo jussu id feci. Cic. 20
48. Pöven hagyta (bövre szab-
ta) a' ruhámat: nur fast mir
einen Kleid zu Werk gerissen,
gemacht. Laxum amictum
nimis fecit. Ovid. 49. Abba-
-, félben hagyni (-szakasz-
tani) valakivel a' barátságot:
die Freundschaft mit einem
aufheben, brechen, zerreissen.
Amicitiam cum aliquo dissue-
re. Cic. dissolvere, rumpere.
Cic. Amicitia cultum inter-
mittere. Id. 50. Ezt ö
szó nélkül nem fogja hagy-
ni (ezért ö szót fog tenni):
das wird er nicht unbrennt
lassen. Hoc ille tacitum non
relinquet. Cic. 51. Ne
hadd (tartsd ezö sen) minga-
dat: wässere dies. Duca
temet. Virg. 52. Dicsö-
ges-, tiszdes emlékezetet hagy-
ni maga után: emlékezetes-
tenni magát: ein-angenehm
mes Andenken von sich hin-
terlassen. Gratam sui memo-
riam relinquere, ad posteros
transscribere. Sen. 53.
Hagyj békét ezen gondolat-
nak: tedd félre, tedd tova
bbá ki ezen Gedanken fus-
sen. Mitte has cogitationes.
Ter. 54. Maradékira hol-
ta után gyülöl'séget hagyni:
azokat gyülöletessé tenni:
[illegible]
dere inimicitias posteris.
Jeindschaften bis auf die Nach-
Commen fortzupflanzen. Re-
dere inimicitias posteris.
Cic. 55. Nagy hitelben
hagyni maga felül az em-
bereket: hitelessé tenni
magát akárki előtt: sich einen
grossen Glaubwürdig Leit

tenni. Magnam sibi fi-
dem apud homines facere. Cic.

(c) Függöben hagyni (bi-
zonytalanná tenni) valakit:
in suspensum in dubio relinquere. Liv. Valakit két-
ségben hagyni: kétessé tenni:
nimm im Zweifel lassen.
In suspenso relinquere aliquem.
Plin. dubitationem apud aliquem
relinquere. Cic. (f.) Ott maga
nyomát hagyta (magát nyomo-
lá tette) a' mesterség: in fast
die Kunst ihre Merkmal fin-
den lassen. Ibi ars vestigia
sua reliquit. (g.) Valakit
örökösnek hagyni: — örössé
tenni: einen zum Erben
machen. Facere aliquem he-
redem. Cic. — instituere. Cic. —
relinquere. Cic. (h.) Rosszúl
hagyta á' gyermekeit: nem jó
rendelést tett iránttuk; rosszu-
karban hagyta, bely helyzette ö-
ket: er hat seine Kinder in
einen schlechten Stand gesetzt.
seine — gesetzt. In malo statu
relinquit filios suos. (53.) Min-
den ügyeit á' feleségének hagy-
ta: ~~in fast seinem Tode all~~
~~Ihre in ihrem Testament bestimmt.~~
~~Uxori omne argentum legavit.~~
testálta: er hat seinem Weibe
alles Silber worin im Testament
vermacht. Uxori suae omne
argentum legavit. Cic. Pénzt
hagyni á' templomnak: Geld
zu einem Tempel vermachen,
schriftlich vermachen. Pecu-
niam in aedem sacram perscri-
bere. Cic. Valakinek nagy
summa pénzt hagyni testámen-
tomban. Nimm nimm einen grossen Theil
von Geld im Testament vermä-
chen. Alicui testamento grandem
pecuniam legare. Cic. (54.) A' mit
á' szeme meg-lát, kéri ott nem
hagyva: talvaj tedik: er hat
lange Finger. Polypus est, qui
sibi, quidquid tetigit, tenet. Plaut.
viscatis manibus est. Rebe. viscos
manus tinctas habet. Per. (55.)
Nyakán hagyni valakinek va-
lamit: nyakába tsapni;
visszavetni; nem elégedni meg
a' munkájával: einem etwas
auf den Hals werfen. Rejicere
(v.g. vestem) et in collo re-
linquere (v.g. sartoris). etwas:
einem etwas auf den Hals
laden. Aliquid alicui onere re-
linquere. Cic. (56.) Excdgy!
hadgy te ennek a' munkának
békét: látom semmit sem tudsz
(értesz) hozzá: Ganz! lass du
diese Arbeit mit Frieden.
Fac tu laborem sine missum. Ter.
(57.) Nálatok hagyta (vesz-
tette) minden jó kedvét: er
hat seine Fröhlichkeit bey euch
verloren. Omnem hilaritatem
(animi festivitatem) apud vos
reliquit. amisit. Cic.

Hagyó, -ónak, -ót: parcus, tus:
ein Zurückhalter, — Zurückhalterin. Tus-
cus, ci, m. Gloss. Meg-mon-
dám, mi hagyó, mi tévő légy:
ich habe sie ermahnt, was sie
beobachten, od. thun sollen. Dixi,
quid tibi agendum sit.

Hagyomány, -nynak, -nyt: 1. ma-
gában hagyott jószág: das Zu-
gut, die Hinterlassenschaft, ein
Vermächtniss. Legatum, i, n. Cic.
Kegyes hagyomány: Vermächt-
niss zu milden Sachen. Lega-
tum pium, i, n. Legatum ad pias

Hagy

rumoris fidem interponere non
presumo. Cic. Tellyes hitetlesség-
get bánni valakivel. Mit auf-
merksamen Zuhörer mit einem
Verfahren. Sincera fide age-
re cum aliquo. Liv. Nagyobb
hitelesség okáért —: gröszt-
entu Vertrauens halben —. Pro
majore fide rei —

Hitelesz szavú, adj. s.o. Ember
mit Glaub würdigen Mann.
Fide dignus homo. Cic

Hitelezés, -sek, -st: kölcsönözés:
der Borg, Credit, die Borg-
gung. Mutuatio, onis, f. Cic.
Azzó hitelezéssel valakit
meg-tsalni, einem mit ei-
nem wenigens abborg-
gen. Minutis mutuationibus
defraudare aliquem. Cic.

Hitelezni, -lezek, -lez, -lezem, -
lezi: 1. hitelbe adni: bor-
gen, auf Borg geben, Cre-
ditieren. Mutuum dare. Paul.
Jct. Pénzt hitelezni (kölcsön
adni) valakinek: einem auf
Borg Geld geben. Mutuas
dare alicui pecunias. Cic.
2. meg-hitelezni, hitelez-
sé tenni valakit: einem et-
was Borg glauben. Alicui
rei alicujus fidem facere.
Cic.

Hitelező, -ének, -ét: 1. ki más-
nak pénzt kölcsön adott: der
Glaubiger, der Creditor. Cre-
ditor, oris, m. Cic. A' hitele-
zőknek összve-gyülése: ein
Zusammenkunft — der Cre-
ditoren. Concursus
Creditorum, us, m. Jct. Ügy-
be fogott hitelező: der be-
klagte Glaubiger. Convent-
tus Creditor, i, oris, m. Jct.
Zálogos hitelezők: Glaubi-
ger, die ein Pfand bey sich
haben. Hypothecarii Credito-
res. Jct. 2. adj. Hitelezői
ének: der Borg-Glaubigers
Personen. Litera in fidem
(fidei causa) datae. Keres-
kedői hitelező könyvei: ein
Handels-Buch, Prüfungs-Buch.
Libri ausugales, libri mer-
catorum. Summarium Merca-
torum. v. n. Ten. Hitelező le-
vél: Glit-levet: ein Borg-Glaub-
gungs Zeugnis, oder Verschrei-
bung. Literae Credentio-
nales. Litterae, quibus unus
cavet alteri, et securitatem
spondet.

Hitel-haszon, -nnak, -sznot:
Kamat, interes: der Inte-
resse, der Zins. Foenus,
oris, n. Hitel-haszonra
pénzt adni valakinek: ei-
nem Geld auf Interessen
leihen. Dare alicui pe-
cuniam foenori. Cic.

Hitel-könyv, l. Hitelező, a' ma-
dik szám alatt.

Hitel-lajstrom, -stromnak, -stro-
mot: a' kalmárokénál: die
Verzeichnus Bücher Mercatorum
libri, et rationes. Spart.

Hitelni, -telek, -tel, -telem, -
teli: hit le-tételre fogni,
kényszeríteni va-
lakit: jemanden zwingen
den Eid abzulegen. Cogere
aliquem vel strin gere ad de-
ponendum juramentum.

Hitelre méltatlan, adj. unwür-
dig, dem man Glauben soll.
Indignus, cui fides habeatur.
a, um. Cic. V. Hitelre méltó.

Hitelre méltó, adj. s.o. Ember.
mit Glaub würdigen Mann.
Spectatissimae fidei homo.
Fide dignus Vir. is, i, m.
Cic. Hitre nem méltó: ep-

Hahotálás, -snak, -st: kacsagás, kacraj: das Lachen, lautes Lachen. Cachinnatio, onis, f. Cic.

Hahotálni, -tálok, -tál, -tálom, -tállya: laut lachen. Cachinnari. Cic. risum edere. Cic.

Valakinek a szerentsétlenségén hahotálni, nagyon nevetni rajta: über jmds Unglück laut lachen. Exitium alicujus cachinnari. Appul.

Hahota-nevetés, -snek, -st: lajos hangos kacsagás: ein lautes Lachen. Cachinnatio, onis, f. Cic. Hahota-nevetéssel mondani valamit: mit einem grossen Lachen etwas sagen. Cachinnos tollendo dicere aliquid. Cic.

Hahotával kacsagás, -snak, -st: ein grosses Lachen. Cachinnatio, onis, f. Cic.

Hahotával-kacsagó, -ónak, -ót: ein lachender, -de. Cachinno, onis, m. Pers.

Hahotával-való, adj. s.-o. Nevetés: ein grosses lautes Lachen. Solutus risus, i, us, m. Virg.

Hahotázni, -tázok, -tázt. Addig hahotáznak, a' míg meg nem unakodnak: sie lachen so lang ein Gelächter, bis sie selbsten nicht über sich lachen. Consque cachinnantur, donec id tedio ipsis non est. Sen.

Haj, -jnak, -jat. l. az emberen

tejen: das Haar, Haupthaar, Kopfhaar. Capillus, i, m. Suet. Crinis, is, m. Plaut. Dí-szített haj: gepflochtenes Haar. Bostrychus, i, m. Firm. in plexum positi crines. Mamt. Capillatura, ae, f. Col. Stux. Dí-tsérett haj: ein langes, wickelbares Haar. Taenia circumvoluta Chysillatura. Plin. Bodor- (kondor) haj: das krausse Haar. Crispi capilli. Coma crispa, ae, f. Ovid. Borzas haj: struppichtes Haar. Distorti incompositi-, incomposito horridi Capilli. Cic. passim dispersi Crines. Appul. Egybe-tsepzett (összve bonyolott, -tsapódott, -verödött) haj: Lengyel-haj: Filzen- oder dem Wurzelzopf, ein trockenes, Kot- und, trauriges Haar. Cicracagea, ae, f. Medic. Capillatus inexpiabilis diutina inercia. Appul. Éles haj: ein feines Haar. Durus Capillus. Crines tactu durissimi. Plin. Elö-függö fodorított haj: Haarlocken, womit sich die Römer, Favoritten. Anticae, arum, f. Fest. El-vágott haj: ein zerschnittenes Haar. Dividua Coma Ovid. Ereszetett haj: aufgelöstes, fliegendes Haar. Capillus passus. Ter. Crines passi. Cas. El-metélt, el-vágott haj: das beschnittene Haar. Accisi Crines. Tacit. Erszellett haj: Ohrlöckchen, Haar. Capilli buccae. Plin. -Compositi. Cic. Fejér (szőke) haj: weiss

Sno-, weißblonder Haar. Albus capillus. Plant. albentes comæ. Lee. Fekete (vegás- holló színü) haj: nin[e] schwarzes Haar. Corvina nigredine Capillus. Aspect. Felbarzatt (fenn-allò) haj: stehendes Haar. Capillus erectus. Cic. Fényes haj: glänzendes Haar. Nitidus Capillus. Pall. Fésült (etfellett) haj: gekämmtes Haar. Capilli compositi. Cic, comti. Cic. Plin. Fodor (fodorzott) haj: kraus Haar, gekräuseltes Haar. Crispa-, calamistrata Coma. Cic. Crispus Capillus. Ovid. Fodorzott ál hajak: falsche-, gekräuselte Haare. Ficti, cincinni. Cic. Gesztenye színü haj: nin kastanienbraunes Haar. Coma badia. — Spadicei coloris. Gondor-(gön dör-, kondor-, fodor) haj: kraus Haar. Crispus Capillus. Cic. Gubantzos (Gösze tsavarodott, -veräödött) haj: nin Fädenzopf. Cincinnati. e. f. Medic. plica polonica. def. Woyt. Hosszu haj: nin langes Haar. Prolixus Capillus. Lee. prolixa Coma. Ovid. Kenötsös haj: nin gomasinntes Haar. Deliburatus Capillus. Cic. ki-menö haj: a hajnak el-menése: ausfallendes Haar. Defluus Capillus. Plin. Kondor haj - l. fellyebb Gondor haj. Költsönözött (vendég) haj: parúka: fremden- Capillamentum, i, n. Suet. Kötetlen (excsetett) haj: aufgelöstes flieyendes Haar. Dissolutus, passus Capillus. Plin. Le excsetett (ki-terjesztett, szélnek excsetett) haj: aufgegnbrintetes, fliegendes Haar. Passi Crines. Cas. passus Capillus. Lee. Lergyel (egybe tsepzett, ösze tsapodzott, -verödött) haj: ihren Faden ed. Wirrsalzopf. Cincinnati. e. f. Medic. Capillus inenodabilis dintina inextricabilis. Aspect. trica Polonica. d. f. Schall. Letz-szeg (nem kondor) haj: Zsindely-szeg haj: nin Haar, chne offen Enden gerad herunter hängen Gemein. Descendit unguibus Haar. Demissus-, non crispus Capillus. Nagy haj: nin langes Haar. Cæsaries, ei, f. Plant. Ösz- (öszbe-tsavarodott) haj: nin Grauen-, Grau melirtes Haar. Capillus-. Crinis versipellis. Plant. Cana coma. Nives Capitis. Hor Canescens Capillus. Ovid. Pocos haj, nin ningen zerbrochenes Haar. Capilli, pulvere Cypri Crinali conspersi. Ritka (gyér) haj: nin dünnes Haar. Capilli rari, non densi. Suet. Rövid haj: nin kurzes Haar. Coma brevis, Suet. Sarga haj: nin Gelbes Haar. Capillus flavus. Aspect. Cæsaries flava. Vat. Flac. Sürü haj: nin dick Haar. Spissa Coma. Horat. Densa Coma. Suet. Szöke haj: blond gelbes Haar. Subflavus Capillus. Suet. Szürke haj: graumeliertes Haar. Fusci Capilli. Cic. Tornyozott haj: nin aufgethürmtes Haar. Suggestus Comæ. Stat. Coma in gradus formata. Suet. Tövises haj: a hajnak veszett töve a kösös

fön (tejen): Die von böſen Säften zuſammengeronnene Wäſſerigkeit der Haaren. Pituita coacta capillorum. Plin. Maligna radix pilorum in porrigine capite. Plin. Iſo-móba (tsomókba) klötött haj: ein verwirrtes Haar. Crines in nodum collecti. Vendég haj: Paróka: falſche Haare. Capillamentum, i, n. Suet. Veres haj: rothgelbes Haar. Rutilus capillus, Suet. Coma purpurea. Tibull. Tiſzta haj: mit Fetten gereinigtes Haar. Pingnedine delibuta coma. Madens coma. Ci-á haj: a' fönn vagyon, és fésüvel fésülletik: am Kopfe iſt das Haar, und wird mit dem Kamm gekämmt. Capilli sunt in capite, et pectine pectuntur. Hor. A' haj nö-, — hull: das Haar wächſt, und fällt aus. Capillus crescit, et decidit. Plin. El-ment a haja: die Haare ſind ihm ausgefallen. Coma ei deciderunt. Hor. Deſtruxerunt ei capilli. Plin. Tiſzta geſtenje Színü haja hattyúnya változik: öszül: das vorher glatte wird ihm grau. Capilli ei canescunt: Suet. Vatatsinéte a' haját ba tegyni: einem in die Haaren fallen. Involare alicui in capillum. Ter. Capillos alicujus invadere. Propert. A' hajának eſett: er hat ihn bey den Haaren gekriegt, ihn in die Haaren gefallen. Invaſit capillos ejus. Propert. Vatatsit az itszára hajának fogva kiszakolni: einen bey den Haaren auf die Erde niederreiſſen. Capillo aliquem prostrahere in viam. Plaut. A' haját be-porozni

die Haaren einzudrehen. Pulvere Cerinato odorato inspergere capillum. Danet. Hajat ekesgetni: ékeſíteni: das Haar ſtreifen, aufzuſtutzen, zieren. Comere capillum ornare. Suet. Hajat ecsesztetni, hoſſzura nevelni: die Haaren lange wachſen laſſen. Capillos-, comam nutrire, alere. Flacc. Deponere crinem. Suet. Hajat ... die Haaren abſchneiden. Crines amputare, reſecare. Suet. Hajat etsel-ni: — borozni: die Haaren kämmen. Cæsariem pectere. Hor. Capillum pectere pectine &c. Hajat fel-borzasztani: die Haaren in die Höhe ſtreichen. Erigere comas. Virg. Hajam ecsigere. Ser. Ecce a hajam is fel-borzadt: ſehet meine Haaren auch ſtehen. Ad hæc comæ mihi erectæ sunt. Virg. — mihi capilli horruerunt. Ovid. Hajat fodorcitani: die Haaren kräuſeln. Crispare crines. Plin. Calamiſtrare comam. Cic. Fel-torcsozni a hajat: die Haaren in Locken legen. Comam in gradum formare. Suet. Hajat tsésülni: das Haar kämmen. Capillum pectere, Cæsariem pectere. Hor. Hajat (tsésült) hullatni: das Haar fallen laſſen; Haaren laſſen. Sinere deflere capillos, vel ut deflaant capilli. Amittere ac perdere crines, -pilos. Va-

latsinéte a' hajat kitzni: einen die Haaren ziehen, — bey den Haaren nehmen. Comam alicui

trahere, -vellere. Hor. Hajat kiszaggatni: ein Haar ausrupfen. Depilare. Martial. A' hajat meg-borostálni, -fésülni, -tisztogatni: ein Haar kämmen. Crinem pectere. Hor. Capillos pectere pectine setaceo. A' hajat meg hagyni növelni: ein Haar lang wachsen lassen. Comas alere. Flacc. promittere capillum. Liv. Crinem. Tacit. Hajat meg-húzni meg-rántzigálni valakinek: einen bey dem Haare reissen, ziehen. Comam alicui vellere. Hor. Hajat nyirni: ein Haar schneiden. Alicui capillos praecidere. Petr. — tondere, metszeni: ein Haar abschneiden. scindere, praescindere comam, capillos. Petr. Hajat tsomóba kötni: ein Haar knoten. Crines in nodum colligere. Az ujjaival fésülni a' fejét, vagy a' hajat: sich mit den Fingern anstatt der Hand, als mit einem Kamme durchstreichen. Capillos dentata manuducere. Petr. Excsérett hajjal járni: mit fliegenden Haaren herumgehen. Effusis crinibus ambulare. Ter. Fodorsitott hajú: ein Haar gekräuselter Mann, Crispulus est. Martial. Hosszú hajú: ein Haar langen Haar. Capillo longo est. Nep. 2. Akár mi gyümöltsnek a haja, ja: die Haut, die Schale der Früchte. Cutis summa fructuum. Plin. Gyümölts haja, héja: die Obstschale. Pomorum tunica, ae, f. Plin. 3. Haja héja a fának, tsemetének, és t. e. félének: die Rinde, Haut u.

v. a. Rinde: Cortex arboris, icis, m. Cic. Crusta panis, ae, f. Plin. Rák haj: die Fasern eines Krebses, eines Krebs-Schalen. Crusta Cancri. Plin. Tojás haj, -hé, -héj: die Eyerschale. Ovi putamen, inis, n. Colum. Ovi testa, ae, f. Colum. 4. Akár a tsánz, haja: növény: das Farrenkraut, Venushaar. Adianthum, i, n. Plin. Capillus Veneris, i, m. Schr.

Haj! interj. aeh! ey! Ah! Ter. Hem! Cic. Hui! Cic. profecto! Cic. vah! Ter. Haj! (ej!) be gut! komba vagy! ey! was bist du für ein Mensch! ey! was bist du für ein Narr! Hui! ut hic agrestis es! Plaut. Haj! be kívánnám tudni, ha valljon — ! ey! wie gern möchte ich wissen, ob — Hui! quam velim scire, utrum — Cic. Haj! be nagy volt az egetsattanás! ey! wie gross war das Erschrecken, wenn das Erdbeben. Hem! quam grande fuit hoc tonitru! Cic. Haj! be nagy ravaszság! was ist das nicht für eine List! Hem! astutias! Ter. Haj! be okos tanács ez! ey! das ist ein kluger Rath. Vah! callidum consilium! Ter. Haj! (vajmi) nagy bün a henyélés! ey! eine Missethat ist gewisslich eine grosse Sünde. Magnum peccatum otium. Cic. Haj! tsak nints szebb a' tzélnál! ey! es ist nichts auf der Welt schönes, als die Tugend, wahrlich die Tugend ist das allerschönste. Profecto! virtute nihil est formosius, nihil pulcrius, nihil amabilius. Cic.

Haj, -jnak, -jat: Kövérség, Zsír: das Fett, Schmeer, Schmerz, Fett.

adeps, -dipis, m. f. Plin. axun-
gia, ae, f. Plin. Avas háj: mi al-
tus' mütziges Schmeer. Rancida
axina. Plin. Bodros-
(fodros- tsepleß-) háj: Sus Bauch-
Wantz. Omentum, i, n. Juvenal. Diß
nö háj: Schweinnen fett. Adeps
suillus. Plin. Farkas háj: Sus
Wolfs fett. Adeps lupinus. Plin.
Nyúl-háj: Sus Hasen fett. Axun-
gia leporina. Voyt. Bodros-
Tsepleß-háj: bodros-, fodros
háj: Sus Bauchwantz. Omentum,
i, n. Juvenal. Ebce bízni á há-
jat! farkasra á' juhot: den
Wolff übers die Schafe Hützen.
den Bock zum Gärtner machen.
Lupo ovem committere. Ter.
Floccibus Austrum-, fortibus
apros immittere. Virg. Az eb-
nek ha arannya volna-is há-
jat vesne rajta: Der Hund
Speck liebte Sus Schmeer
od. Fleisch, als Sus Gold.
Asinus stramentum mavult,
quam aurum. Prov. Az háj
sok-féle orvosságra alkalma-
tos: Sus Schmeer ist dienlich
zu verschiedenen Artzney.
Adeps apta est medicaminibus.
Plin.

haja, interj. latantis. Juch Hy! juch
Hyssa! Evax. Plaut. Jo! io
triumphe! Varr. Haja! sza
bad vagyok már valahára! Juch
Hy! nun bin ich endlich ruhig
seyn! Evax! nunc pol demum
ego sum liber. Plaut.

hajadon, adj. 1.) ferjhez nem
ment: ledig, nicht verehlicht,
unverheurathet, unverehligt,
unbeweibt, von Weibsperso-
nen zu sagen. Caelebs, ibis, o.
Cic. expers nuptiarum, rtis, o. Hor.
-thalami, Virg. exsors matri-
monii. rtis, o. Plin. Hajadon

jus: hajadonok'-, leány-gyerme-
kek'-, nötelenek igaza: Leány-
gyermeket, illetö jus: nun Ein-
ganges nicht einmal Mädchen? Ca-
pillare jus, ris, n. Ex jure Flu-
gario. Hajadon leány: die Jung-
frau, nun Unverehlichte Frauen-
Zimmer. -noch im Hertzen. un-
berührte. Jungfrau. Pun-
cta puella. a, f. Virg. nuptiarum
expers puella. Horat. Hajadon
Leánka. Sus Jungfrauchen, Jung-
frautein. Virgunecula, ae, f. Petron.
Hajadon leány korombani dürfen
noch unberührt seyn, die
ist noch in Hertzen wehe. Dum
adhuc innupta essem. Ovid. Haja-
donan maradt leány: nun
Mädchen, Sus unverehlicht
blieb. Puella, quae innupta,
innuba manserit.
Ovid. Hajadon élet: apos-
tra: nune Nonne, Closter-
Jungfrau. Virgo Monastica,
gûnis, ae, f. Monialis, is, f. Eccles.
Hajadon (hajadonan) mara:
unverehlicht bleiben. In-
nubam permanere, e. Ovid. A
hajadon rendbül sokan mentek
az idön ferjhez: bieder Mädgen
haben Manne geheyrathet. Mul-
te (ex innubo statu) puellae hoc
anno nupserunt. Cic. 2.) Haja-
don (federlen, bi-federetlen)
fö: nun bloßen-, unbedecketen
Hoof. Caput intectum, ti, n.
Tac. -nopertum. Ter. Haja-
don fövel járni: mit bloßem
mit unbedecketem Hoofe gehen.
nun gehen. Aperto-, discoo-
perto-, intecto Capite incede-
re. Terib. Hajadon fövel
jött hozzank: nicht mit bloß-
sem Hoofe zu uns gekom-
men. Detecto-, nudo Capite
ad nos venit. Virg. 3.) Alá-
való, nemtelen, paraszt, plor:
p. o. Nép: nun Gemeines und

tenmüchtlichen Volk. den Pöbel. Plebes. Plebeä conditionis homines. Vulgus, i, n. Cic. Ihnen nicht hajadonabb épör (parasst) annál fellyebb törli homlokát: ja gemeiniglich nimmt ihr Ansehen ab, wenn ihr Frauenzimmer ist. Quo quis vilior, tanto impudentior est. Cic.

Hajadoni, adj. jungfräulich. Virginalis, e. c. Cic. Hajadoni szemérmetesség: jungfräuliche Schamhaftigkeit. Virginalis Verecundia. lis, n. f. Cic

Hajadonság, -gnak, -got: der ledige Stand, insonderheit des Weibliechen Geschlechtes. Innuptus status, i, us, m. Hajadonságban marradt a leány: das Mädchen ist im ledigen Stande geblieben. Innupta manset puella. — mansit nuptiarum expers. Hor.

Haja-huja! interj. háj-báj! haja-hujja! hejja-hujja! ausrufungen ittas menschen ökömkiáltások. Juch Hey! Juch Heyssa! Evax! Plaut. über Jemand Juchzen. Jubilum! Sil.

Haja-hujálás, -snak, -st: örvendetes üvöltés: das Jauchzen. ein Jemanden Gratulation. Ovatio, onis, f. Gell. Jubilatio, onis, f. Aspect. jubilatus, us, m. Varr.

Haja-hujálni, -jálok, -jál: örvendezve üvölteni: vor Freuden jauchzen, — gratuliren, frohlocken. Jubilare. exultare. Cic.

Haja-hujálgatás, -snak, -st. Örömkiáltás: ein Jemanden Gratulation. Jubilatio, onis, f. Aspect. Ovatio, onis, f. Gell. Jubilum, i, n. Sil.

Haja-hujálgatni, -gatok, -gat: jauchzen, vor Freuden jauchzen, gratuliren, frohlocken. Exultare. Cic. jubilare. Virg. Vitulari. Plaut.

Haja-hujázás, -snak, -st. l. Hajahujálás.

Haja-hujázni, -jázok, -jat: bojú kedvvel lenni, kiáltva énekelni, mint az ittasok szoktak. Juch Heyssa, frohlocken, vor Freuden jauchzen, -gratuliren. Exultare. Cic. jubilare, ovare. Virg. Vitulari. Plaut.

Hajag-medgy, -gynek, -gyet: vadjesa Wiesseln. Merastum agronianum. i, n. Plin.

Hajalni, -jalok, -jal, -jalom, -jallya: valaminek à héjját le-hámozni: die Schale, oder Rinde abschälen, abschälen. Decorticare. Plin. kenyeret hajalni: hántani, hámozni: die Brodrinde abschneiden. Rátz-borsót hajalni: die Schalerbsen schälen. Phaseolos follicularis privare.

Hajalt, partic. p. o. borsó: ein Schälerbsen. Phaseolus follicularis privatus.

Háj árúló, -ónak, -ót: ein Schmeer oder Schmalz Händler. Axungiarius, ii, m. Cath.

Hajas, adj. 1. hajjal be-nött: behaaret, haarig, ein hint Haar hat. Capillatus, a, um. Cic. Comatus, a, um. Plin. Comosus, a, um. Auson. Crinitus, a, um. Stat. Crinosus, a, um. Aspect. Hajas fö: ein mit Haaren bewachsener Kopf. Crinitus vertex, i, icis, m: Stat. 2. héjas: mit einer Haut-, Rinde, od. Schalen bewachsen, rindigt: Corticatus, a, um. Colum. Hajas kenyér: ein rindigtes Brod. Crustatus panis. i, is, m. Plin.

Hájas, adj. Talkos: mit Schmeer oder Schmalz bestrichen. Adipe ar

vina unctus, a, um. Há-
jas, lentse. mit Oehmen be-
goßen. Tinctus. Adipe unctæ
condita lautes. Plin.

Hajasitani, -sitok, -sit; -sitom,
-sittya: Jemand machen.
Cirinare. Stat.

Hajasodni, -dom, -dik. Haaren
Zopf bekommen. Comosum
Cirinitum fieri. Item. Kinder
bekommen. Corticosum fieri.

Hájasodni, -dom, -dik: 1. köveket ednij
hízni: fett werden. Pinguescere. Colum. -valamitül: -bon
ntwas? Pinguescere ex re
aliqua. Colum. 2. gazdagodni: reich werden. Ditescere. Hor.

Hajasotska, adj. dem, wenig Haare
hat. Comatulus, a, um.

Hajasúlni, -súlok, -súlt. Haaren
werden, Haaren bekommen.
Commosum fieri.

Hajatlan, adj. 1. kopasz, tar: Zaßl.
ohne Haare. Calvus, a, um. Succ.
depilis, e. c. Varr. Non comatus,
incomatus, a, um. Martial.
Hajatla fö: ein Zaßl Kopf.
Male Cirinitum Caput. Ovid.
Calvum Caput. i, tis, n. Suet.
2) kéjatlan: ohne Kinder.
Coelice Caruus, utis, o.

Kéjatlan, adj. nicht fett, ohne
Oehmen und Schmalz. Absque
axvina, adipe-, axvina non
unctus, a, um, adipem non ha-
bens. A' kéjatlan szekér tsi-
korog: der einen schmierten
Wagen kennet. Non unctus
Curreus - non unctum plau-
strum concrepat. Tex.

Hajatlanság, -gnak, -got: die
Glatze. Calvities, ei, f. Petron.

Tar fejének hajatlanságát valá-
mivel federgetni: die Glatze
des Zaßlen Kopfes zudecken.
Capitis Calvitiem re aliqua
tegere. Cic.

Hajatska, -skának, -kát: 1.) a'
fön: Klimm-, Kämm Haar.
Comula, ae, f. Luer. Crinicula,
i, n. 2.) kéjatska: ein Lind-
chen. Crustula, ae, f. Plin.
Kenyér hajatska: ein Brod-
mindchen. Crustula panis.
tsak kenyér hajatskát ká-
gogatni, -kágtsálni: nur
ein Brodmindchen Brein. Cru-
stulam panis rodere, nyomo-
rúltan élni: nummlig leben.
Tenuiter vivere. Ter.

Hajazat, -tnak, -tot: kéjazat, fe-
del: ein Dach. Tectum, i, n.
Cic.

Hájazni, -jazok, -jaz; -jazom,
-jazza: mit Oehmen schmie-
ren. Adipe-, axvina- ungere.
kerekes hájazni: das Rad schmieren. Rotam un-
gere adipe.

Hajazó, adj. Haarat fedö: ein Dach
habend. Tegens, entis, o, tectum
strucns, entis, o.

Hájazó, adj. eben ntwas mit Oehmen
schmierend. Axvina ungens,
entis, o.

Háj-báj! 1. Haja-kája

Hajba-kapás, -snak, -st: das ein-
Haaren fallen, -beyden Haa-
ren ansaßen. Involutio in capil-
los. onis, f. Ter.

Haj-bodorító, -ónak, -ót: 1. Ki a
hajat fodorittya: der Haare kräu-
selt. Capillatura Structor, oris,
m. Tert. Cinifio, onis, m. Hor, 2.
Haj-fodorító vas. das Haare-
ein. Calamistrum, i, n. Plaut.

Haj-bodra, -rának, -rát: haj-fod-
ra; gekräuselt Haar, haj-
Fürst: der Haare-Ein. Cirri-
nus, i, m. Cic.

Haj- bor
Haj- bor
Hajdan

Haj-borzadás, -snak, -st: ius Pfn. ſan den Haaren zu bewegen. Horripilatio, onis, f. Bill.

Haj-borzasztó, adj. iszonyú, rettentő: ſchrecklich, unſchicklich. Horrendus, a, um. Cic. horribilis, e. c. Cic. terribilis, le. c. Cic. Haj-borzasztó látállal végeſztetett-tei a' Világból. unnit mit einem unſchrecklichen Tode hingerichtet worden. Horribili ſupplicio adfectus eſt Cnet.

Hajdan, adv: eleintén, hajdaná ban, hajdonába ban, réha napjáin, régen, régenten: ehedem, unſtr, unſt, ninſt, vor alters, vor Zeiten, vor Zeiten, weiland. Antiquitus. Ces. Olim. Cic. Quondam. Cic. Hajdan így szóllottak: vormals ſagten ſie alſo. Olim ſic locuebantur. Cic. Nem volt hajdan bötſe a' pénznek: nun ſat man Zeiten das Geld (den Reichthum) für was geringes geſchätzet. Olim nullo numero erant Oſes. — in minimis ponebantur. Cic. DC Mostaná ban. A' kit hajdan (ezelőtt) igen jámbornak tartottak, moſt — nun ehedem für ſehr gelinde geſchätzet wurde, iſt nun — Qui quondam leniſſimus exiſtimabatur, hoc tempore — Cic.

Hajdanában, adv. lásd, Hajdan.

Hajdani, adj. régi: ehemalig, vormalig. Priſcus, a, um. Ovid. priſtinus, a, um. Cic. Vetus, eris. c. Cic. Hajdani idő: die alten Zeiten. Priſca tempora. Ovid. Hajdani munka: die vormalige Arbeit. Antiquus labor. Sil. Hajdani nóta: die ehemalige Melodey. Priſtina Modulatio. Quinct. ~~Hajdani~~ ~~ostobaság, die ehemalige Thorheit.~~

~~Hajdanibeli, gnak, gi: der Alte~~ ~~thum. Antiquitas, atis, f. Cic.~~ Hajdani ötlözet: die vormalige Erfindung. Pervetus Veſtitus. Cic. Hajdani szokás: die ehemalige Gewohnheit. Priſtinus mos. Cic. DC Mostani.

~~Hajdanibeli, gnak, gi: der Alte~~ Hajdaniság, -gnak, -got: régiség: das Altertum. Antiquitas, atis, f. Cic. A' Görög Nemzet nagyon gyönyörködött a' hajdaniságokban: régiségekben: die Griechen haben ihre Freude an alten Dingen gehabt. Antiquitatibus laetum Graecorum Genus. Tacit.

Hajdanozni, -nozok, -noz: a' régi időket emlegetni: an die alten Zeiten gedenken. Antigna (priſca) tempora memorare. Cic. Hajdanoznak mindig az Oreg emberek, és ritkán az ifiak: die Alten denken immer an die alten Zeiten, die jungen Leute aber an die jetzigen. Antiqua tempora memorant Senes et juvenes moderna.

"Hajdi: imperat. adv. lodilly, vakarj: takarodj! Apage. adv. plant.

Hajdina, -nának, -nát: haricska, tatárka: Heidekorn. Panicum, i, n. Ces. Polygonum Fagopyrum. i, n. Linn.

Hajdina-kása, -sának, -sát: pohánka-kása: Brei von Heidekorn. Puls fagopyracia, tis, ae, f. Plin.

Hajdina méz, -nak, -zet: Honig, Honig, aus den Blumen des Heidekorns geſammelt. Mel —

cæcæum - lis, ci, n. Plin.

Hajdú, -, dúnak, -dút: 1. Könnyü-szerü gyalog katona: Leuis ſüſilinus, Pedes, -ditis, m. Cic. Veles, itis, m. Liv. Hajdúvá tett (hajdúte után ment, -szökött) á konyha-szolgálóm: meinen Küchen-magd hat ſich den Füſilinern zugeſellt, ihnen nachgelaufen. Ancilla mea culinaria peditibus, quæſtum corpore factura, se adjunxit, eos secuta est. Cic. 2. hajdúvárosi Polgár: Leuis Ciuitatis Priuilegiatus Ciuis=d'Ville. Incola oppidi alicujus hajdonicalis, e, m. Beling. 3. Várasi szolgája: ein Gemeiner Stadt-Knecht. Adjutor, oris, m. Cic. Satelles, itis, m. Liv. Igen tud a hajdú harangot önteni: man iſt geſchickt, wie dem Teufel zum Hemden geholfen. Aptus ad lyram, ad tibiam. Prov.

Hajdú-kása, -sának, -sát: gedünſtetes Kraut. Caules, cocti in olla operta. i, um, orum. m.

Hajdú-kása, -sának, -sát: nin in dem Futter gemöſtetter Hirſe-brey. Puls e milio tosta in pinguedine.

Hajdú-városi, -siának, -siát: ein Gemeiniſt Stadt-Knecht. Oppidum Hajdonicale ſtipendiatum. Beli.

Hajdú-városok' Igaz gatója, -tóia, -tóinak, -tóit: ein Verwalter der Stadt-Knechten (Capitaneus) Hajdonicalium Oppidorum. Belius.

Haj-ékeſség, -gnek, -get: dem Haar-geſchmück. Corymbium, ii, n. Petr. Cultus Crinalis, us, lis, m. Petr. Crinatus Comæ, us, m. Schell.

Haj-ér, -rnek, -ret: die Fettader. Vena adipoſa, æ, f. Wagt.

Haj-fel-borzaſztó, lásd, Haj-borzaſztó.

Haj-fodorító, -tónak, -tót: 1. ki á hajat fodorittya: der Haar-kräuſelt. Cinctlo, onis, m. Horat. Concinnator Capillorum. oris, m. Colum. 2. Haj-fodorító vas: das Haar-kräuſel-eiſen, womit man das Haar kräuſelt. Calamiſter, stri, m, et Calamiſtrum, i, n. Cic.

Haj-fodra, l. Haj-füret.

Haj-fonás, -snak, -st: das Haar-flechten. Contextus (Plexus) Capillorum, us, m. Pallad.

Haj-fonatéke, -kenak, -keot: bé-fontt haj, haj-korbáttsa: das Haar-zopf. Capilli-, Crines implexi. orum, mium, orum.

Haj-fonó, -ónak, -ót: 1. ki á hajat bé-fonnya: ein Haar-flechter. Structor Capillorum. oris, m. Tert. 2. gattan, haj-kötö: das Haar-band. Ligula, Tænia Crinalis, æ, tis. f. Virg. El-veſztettem a haj-fonómat: ich habe mein Haar-band verloren. Perdidi taniam meam Crinalem.

Haj-forma, adj. Haarförmig. Crinibus similis, le. c.

Haj-füret, -rnek, -töt: die Haar-locke. Cincinnus, i, m. Plaut. Feltornyozott haj-füret: in die Höhe gedrehte Haar-locke. Corymbium. ii, n. Petr. Fodorított haj-füret: Gekräuſelte Haar-locke. Cincinnorum fimbriæ. ae. Cic. ~~Feltüzött-fodorított haj-füret: ein-geſteckte Haar-locke.~~ ~~Cirrus, i, m. Varr.~~ Intorti Crines, orum, mium. m. Val. Flac. Természetes haj-füret: natürliche Haar-locken. Cirrus, i, m. Varr.

Haj-füretös, adj. Haar-locken haben. Cincinnatus, a, um. Plaut.

Haj-füretöcske, -kének, -ét: das Haar-löckchen. Cincinnulus, i, m. Varr.

Haj-galni, Haj-kaj, orſ! Haj-kaj, orſ! [illegible] Haj-kászni, -kászom, -kásztam, -kásztál, -kásztak, -kásztam, -kásztál, -kásztak, -kásztam, -kásztál, -kásztak

Hajgálni, lásd, Hagyigálni.

Haj-haj! interj. dol. ach! o! weh! ach! Ehen! haj! haj! be roszsz idök ezek! ach! jetzig. tem Zuſtand ſeiner Zeit! Ehen! Conditio. nem hujus temporis! Cic.

Hajhászni, -hászok, -hász, -hászom, -hászsza: 1. Hiſſjá ba-való di tsöretet, dicsöſéget haj hászni. keresni, vadászni: nach nimm mitteln Ruhm ſtreben. Gra" nem. Gloriam aucupari, Cic. Tak á' teſti gyönyörüſégeket haj hász" ni: ſich ganz und gar den Wollü" ſten ergeben, ſich ihnen ſklavisch zu ergeben. Se totum voluptatibus dare. Cic. eas ſectari. Tacit. 2. Pénzt haj hászni: keresni, szerez" ni: Geld nachtheilig. Pecuniam cogere. Cic. 3. Hajhászni (haj" togatni, kergetni) á vadakat: Je" xas excitare, atque agitare. Cic Auf Wild nachtreiben und jagen. Vestigare feras. Sen. Trag.

Hajhászó, -szónak, -szót, ein Nach" ſuchen, ein Jagen. Indaga" tor, oris, m. Colum. Venator. oris, m. Plaut.

Hajházni, -házok, -ház, -házom, -házza: hajtogatni, kergetni, ide 's tova üzni: jagen, -treiben. Agitare, Plaut. Circum agere. Cato. Reggel fel-haj házták ben" nünket. Man hat uns mit Jagen aufgeweckt. Cla" more nos Mane excitarunt, de Somno. Cic.

Hajhoz-való, adj. Zu den Haaren gehörig. Crinalis, e - c. Ovid.

Haj-hullás, -nak, -t: ollott fág, ra" kokot, fö kopaszodás: das Haar" ausfallen. Defluvium capillo" rum, ii, n. Plin. Alopecia, ae, f. Plin.

Hajja-hujja. interj. Juch Hey! Juch Hey" ſa! Evax! Plaut. Hajja-hujja! szür'üjja! Juch hey! Juch Heuni ſa! Evax! manica Janus pis ad oft, oft ad inventa!

~~Hájji-bájji: hánytt, vetett, ósztra, régi: pro vino: [illegible] Pesti. ft. Antiquum, obsoletum, vetustum, ant. Cic.~~

Hajja-hujjáltevödás, -snak, -st: das Lallen, Pfoeken, Plaudern junger Knaben. Puerilis" latio, onis, f. Tertull.

Hajja-hujjálkodni: -dom, -dik: froh ſein, Lallen. Vitu" lari. Plaut.

Hájji-bájji: adj. hánytt-vetett, ótska, régi: p. o. iras: nim" alte Schrift. Antigua, obſo" leta, vetusta Scripta. Cic.

Haj-kenet, -nek, -tet: haj-ke" nös, ſomade: Pomade. Un" guentum Capillare. unguen" tum lepidum, i, n. Plant.

Haj-kenö, -önek, -öt: l. Haj-kenet.

Haj-kenös, -snek, -sött: die Po" made ſalbt. Unguentum odora" tum Capillare, is, is, n. Plaut

Haj-ki-tépés, -snek, -st: die Aus" raufung der Haare. Para" tilmus, i, m. Prae.

Haj-kopaszodás, -snak, -st: das Haar ausfallen. Alopecia, ae. f. Plin. defluvium capillo" rum, ii, n. Plin.

Haj-korbács, -snak, -sot: be" ſenft, be-tekertes haj: das Haar" Zopf. Capilli-, Crines comple" xi, orum, nium, orum, m. Haj" korbácsot viselni: nimm Haar" Zopf tragen. Crines comple" xos gestare.

Haj-körüle, -kenyéke, -kent: um Haar" band. Taenia Crinalis, ae, lis, f Virg.

Haj-körö, -önek, -öt: um Haar" band. Redimiculum, i, n. Cic. taenia Crinalis, ae, lis, f. Virg.

Hajladék, -knak, -kot: görbület: Ver Zug, -Beugung, Biegung, Krümmung. Curvatio, onis, f. Colum. Flexibilis, is, f. Cic. Flexura, æ, f. Varr. Flexus, us, m. Cic

Hajladékony: Adj. hajlékony, könnyen hajló: biegsam, gelenkig. Flexilis, e. c. Plin. Proclivis, e. c. Cic. Pronus, a, um. Quint. Propensus, a, um Hajladékony á fajtalanságra: geneigt zur Geilheit. Proclivis ad libidinem. Cic. Hajladékony veszszõ: biegsame Ruthe. Virga flexilis, e, lis, f. Plin.

Hajladni, -ladok, lad: el-fonnyadni, el-hervadni, el-lankadni, le hajlani: welken, verwelken, zusammen fallen. Sich nieder beugen. Flaccescere. Colum. inarescescere. Post. ap. Cic. languescere. Cic.

Hajladozás, -snak, -st: A' testnek hajladozása: Der Beugung, die Beugung des Leibes. Flexura lateris. Cl. f. Lucret. Az ittszáradnak hajladozásoktól: von Beugungen des Gesichts. Flexura visûs. Lucr.

Hajladozni, -zom, -zik: sich oft beugen, — biegen. Sæpius inclinari. Ovid. Lankadoznak á lábaim (térdeim): die Knie (Kniee) wollen mir. Labant mihi genua. Virg. A' sok munkától el-nehezedett térdei egyre lankadoztak: von vieler Arbeit so müde, daß ihm die Knie immer wollten. Continuo labores genua succidere sunt. Gell. A' fának ágai a' sok gyümölcs miatt hajladoznak: die Aeste des Baums beugen sich von der Last seiner Früchte. Rami arborum fructu nutant pondere. Virg.

Hajladtt, part. el-fonnyadtt, el-hervadtt, el-lankadtt, ki-száradtt: aus gedorrt, vertrocknet, welk. Exsiccatus, a, um. Cic. Maxcidus, a, um. Ovid. Hajladtt fák: vertrocknete Bäume. Exsiccatæ arbores. Cic.

Hajladtság, -gnak, -got: lankadtság: die Mattigkeit. Languor, oris, m. Tac.

Hajlagni, -lagok, -lag: hajlogni. hajlongani, ingani, inogni: wackeln, sich beugen, wanken. Agitari, moveri. Cic.

~~Hajlangani, langok, lag: hajlogni, hajlongani, ingani, inogni: wackeln, sich beugen, wanken. Vacillare, inclinari, se flectere. Cic.~~

Hajlagó, adj: hajlandó, hajló, hajlékony: beugsam, sich beugend, gelenkig, gelenkig, geneigt. Flexibilis, e. c. Cic. Flexilis, e, c. Plin.

Hajlandó, adj: hajlékony, hajló: geneigt. Proclivis, e. c. Cic. Pronus, a, um. Quinct. propensus, a, um. Cic. Cl. Oktalun. Barátságra hajlandó: freundlich, holdselig, leutselig, Comis, e. c. Cic. Békességre hajlandó: geneigt zum Friede. Inclinatus, propensus ad pacem. Liv. Jóságra hajlandó: der ist geneigt zur Tugend. Pronus in Venerem. Horat. Engedelmességre, -, Szelídségre hajlandó: sich zum Gehorsam, Sanftmuth neigend. Propensus ad lenitatem Cic. Természete szerint hajlandó Fövénységre hajlandó: zum Geitze von der Natur auf geneigt. Natura propensus ad Avaritiam. Cic. Minden Gonoszságra hajlandó: geneigt zu allen Lastern. Pronus ad omnia Vitia. Quinct. Haragra hajlandó: zum Zorne geneigt.

Proclivus ad iracundiam. Plin. Jóra hajlandó: zum Guten geneigt. Proclivis - progressus ad bonum. Cic. ~~Nagyon hajlandó jóra~~ Roszra hajlandó: zum Bösen geneigt. Proclivus ad malum. Sen. Valakihez hajlandó: einem gewogen, geneigt, zugethan. Propitius alicui. Cic. Ez annál hajlandóbb a' barátságra: dem ist mehr geneigt zur Freundlichkeit als dem Andern. Ista proclivior est illo ad comitatem. Cic. Hajlandó nagyon a' jóra; de nem járatos benne. nur ist zwar zum Guten geneigt, aber nicht geübt. Proclivis quidem est ad bonum, sed non est exercitatus in eo. Cic. Legyetek hozzám hajlandók! wendet mir günstig. Fite mihi volentes. Plaut. Nagyon hajlandó a' rosszra: nur ist sehr geneigt zum Bösen. Est valde proclivis ad malum. Sen. Nem hajlandó (tüdegen) hozzá: nur ist ungeneigt, abgeneigt. Est animo aversо a nobis Cic.

Hajlandóan, adv. geneigt. Prone. Ammian. Hajlandóan viseltetni valakihez: einem geneigt seyn. Bene alicui velle. Cic. facere, ac cupere alicui. Cos.

Hajlandó-képen. adv. örömest: geneigt, mit gutem Willen, mit geneigtem Herzen. Propense. Cic.

Hajlandóság, -gnak, -got: természeti indúlat: die Neigung, Zuneigung, Geneigtheit. Favor, oris, m. Fauit. inclinatio, onis, f. Cic. proclivitas, atis, f. Cic. propensio, onis, f. Cic. JC. Idegen[sic] Hajlangani, -langok, -lang: hajl.

ség. Bujasságra-való hajlandóság: die Neigung zur Geilheit. Proclivitas ad libidinem. Cic. Az elmének szeretségre-való hajlandósága: die Neigung des Gemüths zur Geselligkeit. Inclinatio animi ad benignitatem. Sen. Tanoszhoz tartó hajlandóság: die Gemüthsart zum Studiren. Proclivitas ad studium. Sen. Jóra igyekező hajlandóság: Neigung zum Guten gemüthes Gemüth. Animus ad bonum consequendum propensus. A' köz-rendhez-való hajlandóság: die Neigung gegen das Volk. Popularitas, atis, f. Sec. Természet-béli hajlandóság: eine natürliche Uebungmüthsstimmung, eine natürliche Empfindung, Sympathia, ae, f. Plin. A' veres szerzésher-való természeti hajlandóság: eine angebohrne Neigung zur Beredsamkeit. Genius-, vel vena poetica, ii, i, m. ā, f. Valakihez-való hajlandóság: die Gewogenheit-, die Neigung gegen einen. Adfectio animi erga aliquem. Secund. Nints hajlandósága (nem született) a' tanúlásra: nur hat zum Studiren keine Fähigkeit. Litteris minime aptus est. ad discendum minime natus, et aptus est. Cic. Hajlandósága ellen tselekedni valamit: etwas wider seine Neigung, wider den Trieb seiner Natürlichkeit thun. Invita Minerva facere aliquid. Cic. Az egész város jó hajlandósággal viseltetik hozzád: die ganze Stadt ist dir gewogen und günstig. Tota Civitas favet tibi. Cic. Nagy hajlandósággal: sehr geneigt, sehr gewogen. Per benevolentiam. Nagyobb hajlandósággal: mehr geneigt. Propensius. Cic.

longani, hajlogni, ingani, v. inogni: wackeln, wanken, schwanken, bewegt werden. Agitari, moveri, nutare.

Plin.

Hajlangó, adj. hajlogó, ingó: beweglich, wackelhaft. Mobilis, e. c. Cic.

Hajlani, hajlok, hajót, és hajlom hajlik: sich biegen, -bücken, -beugen, -neigen. Declinare. Cic. procliuari. Colum. Vergere. Cic. Egyenesen állani, nem hajlani, nem görbülni. Valaki' akaratthoz alkalmaztatni magát, akartheljesíteni: sich nach jmds Willen richten. Conferre se ad voluntatem alicujus. Cic. Valakinek értelmére hajlani (állani, vele egyetérteni): jmdm beystimmen. Ire in sententiam alicujus. Cic. Értelmére hajlottak mindnyájan: alle stehen sich beystimmend. Omnes Opinioni ejus accesserunt. Quint. Az egész Senatus az ő szavazatra hajlott: der ganze Rath ist seiner Meynung gewesen. Senatus universus misit ad sententiam ejus. Cic. Valakinek a' Votesára hajlani: jmds Meynung gut heissen. Discessionem facere in sententiam alicujus. Cic.

3. Oh! bár hajlana kéré-seimre! bár el-fogadná kéréseimet, engedne azoknak: vagy kelyt adna kéréseimnek: ach! wann nur mein Wort meinen Bitten Platz finden möchte. Oh! utinam preci-bus meis cederet. Cic. Hajlott végtére a' sok unitatásra: nur satt sich, wird so trinkend

" endlich

Nötzigen gnneigt gefunden. Tandem tot sollicitationibus exposita quasi se dedit. Sen.

4. Hajlik; tér, ts avarodik: sich biegt sich dort hin. Illorsum deflectit-se inclinat. Sest. Felém hajlik: nach mir neigt sich gegen mir. Versus me propendere. Cic. A' szárcat fürvek nem hajlanak egymásra: die Bäume gehen nicht zusammen. Arbores in nimium inclinat. Plin. Dobbra hajlik: nach der rechten Seite. Dextrorsum inclinat in partem dexteram. Colum.

Egyet nem érezve nem hajlani: sich neutral halten. Dubitare. Curt. in neutram partem propendere. Cic. Délutáni időre hajúl a nap: nach gegen den Mittag zu. Dies in pomeridianum tempus inclinat. Cic. Máskülönben hajlik a' Nap: dem Untergehen. Jam sol in occasum vergit. Virg. Jól hajlik a' Nap: der Abend. Dies inclinat jam se in postmeridianum tempus Cic. Nehezteli, ha nem elég mélyen hajlott a' tiszt számára: er nimmt es übel auf, wenn die Ehrerbietung nicht tief genug vor ihm gebogen sind. Si non satis demisse venerationi ejus cedatur. Cic. Hajlik a' vesszö: sich biegt sich. Virga flectitur.

5. Jónoszra (rosszra) hajlik: hajlandó: nur ist zum Guten, -Bösen geneigt. In vitium inclinat. Plin. Szeretségre-, jóságra hajlani: zu einer Gelindigkeit geneigt seyn. Ad lenitatem inclinare. Cic.

6. Könnyen hajlik mindenre: Kész mindenre: nur ist zu allem bereit, -geneigt: Promtus ad Omnia. Cic.

7. Orra hajól Carthá-

vanya, azt ó[ha]
va nér a' szem
gen; den nur ver
inclinatione gra
dum intendunt
etant. Cic.
hajlik (szí
sikhoz:
dem nicht
neigt: Non
animo
ki kíséree
sein Leben
Virgil. Tra
Cic. pallia
partibus
A' szí
Zirkellem
gewogen
in eum. Li
értelmek
hogy —
hajlás, -nak, -
sus, Inflexus
ü, n. Linn.
hajlás, -nak, -
meg-haj
gung, I
xus, us, n
inflexio
tio, onis
menete
des Zu
Zweyg
us, m.
hajlás
Hajlan
d, f. V
parum,
A' farkán
hajlása
gen Krüm
w. Krü
us, m.
tengerének
Manns?

vannya, azt óhajttya) a' szive, á ho-
va néz a' szeme: dem ist nur gnwo-
gen; den nur sonst. In eum propendet
inclinatione quadam animi, in quem
oculi intenduntur, quem oculi spe-
ctant. Cic.

2. Nem ingyen fejében
hajlik (szitt) egyik ember á má-
sikhoz: — nin Mensch sich den an-
dern nicht umsonst geneigt
neigt: Non de nihilo propendet
animo unus in alium e Sez. Vala-
ki-képpen hajlani: párthyán, vé-
lein lenni: non nimis alicujus
partis esse. Cic. partium alicujus esse. Cic.
partibus alicujus studere. Cic.

2. A' szivem hozzá hajlik:
szivellem ötet: ich bin ihm sehr
gewogen. Meo animo propensus
in eum. Liv. 10. Steca hajlott
értelmek: azt tanátsolták,
hogy — ein Stimmen giengen
dahin, dass — Eo inclinabant
sententiæ, ut — Liv.

Hajlár, -rnak, -rt: jenesztern: Uebers
das Jahr einmahl Zinsen. Spartium,
ii, n. Linn.

Hajlás, -snak, -st: 1. meg-görbülés,
meg-hajlás: Krum Bug, Krümmung. Flexio, onis, f. Cic. flexus, us, m. Cic. flexura, æ, f. Varr.
inflexio, onis, f. Cic. curvatio, onis, f. Colum. 2. Egyenes
menetel: Hajlása á hegyeknek:
das Zusammenlaufen der
Bergen? Decursus montis,
us, m. Virg. A' szív-partnak
hajlása: die Krümmen des
Hafens. Curvatura portus,
æ, f. Vitr. Finnamen ri-
nis, n. Rud.
parum, [illegible]
A' partnak, vagy kaszának
hajlása: die Krümmung
der Ruder. Sinus falcis,
us, m. Colum. Hajlása a
tengernek: die Krümmen des
Meeres? Incurvitas maxima,
atis, f. Claudian. Hajlása (tsa-
vargája) az útnak: die Krüm-
men des Wegs? Anfractus, us,
m. Nep. 2. Egyik részre
sem hajlás: egy' részre sem
avatkozás, nyúgodalom: die
Neutralität, die Ungewogen-
heit, die man sich auf kei-
ne Seite neigt schlägt. Neu-
tralitas, atis, f. Gloss. Quies,
etis, f. Nep. 3. Hajlás
(tsuklo) a' testben: die
Krümmung, Krümme, Krum
heit, eines Gliedes, wo es sich
krümmt. Poples, itis, m. Vogt.
A' testnek előre, hátra-va-
ló hajlása: die Krümmung,
des Leibes, wenn sich, auf die
Seite, überneigt. Motus cor-
poris pronus, supinus. us,
m. Cic. Hajlások a' ta-
gokenak: die Gelenke der
Glieder. Junctura, æ, f. Blanc.

Hajlat, -tnak, -tot: 1. bölt, bol-
tozat: ein Gewölbe, ein gewölb-
bogen. Arcus, us, m. Ovid. for-
nix, icis, m. Cic. A' szoba'
hajlattya meg-hasudt, meg-
repedt: das Gewölbe der
Stube ist geborsten. Arcus
cubiculi fecit vitium. Cic.
2. Eg' hajlat: ég-alty, ég-
tá'jék: das Clima, der Him-
melsstrich. Clima, atis, n.
Vitr. Egés réges, vagy egés
regetlen hajlat: ein gesun-
der, od. ungesunder Him-
melsstrich. Salubre — vel
grave Cælum. beris, ris, li.
n. Cic. 3. hajlás: die
Krümmung, die Abstäng-
gr Zirkel. Declinatus, atis, f.
Ces. flexio, onis, f. Cic. fle-
xura, æ, f. Varr. inflexio,
onis, Cic.

Hajlatás, -snak, -st 1. meg-
görbités, -hajtás: die Biegung,
Krümmung. Flexio, onis, f. Cic.
obligatio, onis, f. Macrob. 2.

Hajlatása, hajtogatása, másolása
az igéneké: Sin Abwandlung, Abw.
änderung der Zeitwörter. Con-
jugatio verborum, onis, f. Gramm.

Hajlatlan, adj. görbülhetetlen, ke-
ményen, merevén, hajthatatlan:
unbiegsam, unbiegsam, ungebo-
gen. Indeflexus, a, um. Plin. secund.
rigidus, a, um. Cic. flecti nescius,
a, um. JC. Hajlós, hajtható. Haj-
latlan maradt ez az ige: Dieses
Zeitwort ist unabgewandelt
geblieben. Verbum hoc
mansit non conjugatum.

Hajlatlanság, -gnak, -got: gör-
hetetlenség, hajthatatlanság, me-
revség: Unbiegsamkeit. Indeflectibilitas, atis, f. inflexi-
bilitas, atis, f. Plin.

Hajlatni, -latok, -lat; -latom, -lat-
tza: 1. görbíteni, meg-hajtani: bie-
gen, beugen. Flectere. Plin. in-
flectere. Colum. curvare. Plin.
2) Hajlatni (hajtogatni, másol-
ni) az igéket: die Zeitwörter
verwandeln, dieses seinen Modos,
Tempora, Numeros und Personas
verändern. Conjugare Verba.
Gramm. 3) Részemre hajla-
tom (hajtom, hozom, vonzom) ötet:
ich wende ihn auf meinen Nu-
tzen. Adjungam mihi
illum. Cic. animum ejus mihi
conciliabo. Curt. = ad partes
meas flectam, eum ad partes
meas traham. Liv. Valakit
részemre hajlatni: einen
Jünger zu sich ziehen, Jemand
Jemanden in amorem sui fle-
tere. Cic.

Hajlatos, adj. hajlós: biegsam, fle-
xilis, e. c. Plin.

Hajlatt, adj. sonnyadt: abgewelkt.
marcefactus. Marcidus, a, um. Plin.
Marcidus, a, um. Ovid. Hajlatt vi-
rágok, Blumen. Marcida lilia. Ovid.

Hajlék, -lenak, -lekot: 1. Ház, la-
kó-hely: Das Haus, Haus,
die Wohnung. Domicilium,
ii, n. Cic. domus, i, et us, f.
Cic. habitaculum, i, n. Prudent. ha-
bitatio, onis, f. Cic. tectum, i, n. Cic.
[illegible] Felső hajlék:
die Wohnung, so an der Gränze liegt.
Domicilium in finibus —, in ora
tum. Nep. Üres nála a felső haj-
lék: a Capitolium: leer-stehet
das obere Zimmer: vacuum
inhabitat. Pacuv. plumbeo est ca-
pite Cic. fungus est. Plaut.
Gonoszságnak hajléka: einem Ver-
brecher der Aufenthalt. Scele-
rum negotia. i, n. Cic. Nyo-
morúságnak hajléka: ein Aufen-
thalt des Elends? Hospitium
Calamitatis, ii, n. Plaut. Menge
tek hajlékotokba: gehet ihr in
eure Häuser. Vos in vestra
tecta discedite. Cic. kis haj-
lékban: in einem kleinen Wo-
nung. Parvo sub lare. Horat.
Ez a tanítás tudós ember' haj-
lékából költ-ki: diese Lehre
ist aus einem Winkel eines
Gelehrten Munde ans Licht
gekommen, -gebracht. Do-
ctrina haec e doctissimi homi-
nis umbraculis prodiit. Cic.
Be-fogadom hajlékomba ötet:
ich werde ihn bey mir beherbergen.
Hospitio accipiam —, recipiam
eum. Cic. Hajlékot építeni:
ein Haus bauen. Domum
struere. Hor. 2) Gugyoló,
gurgyal, kunnyó, kunyhó,
fenyta, viskó: die Hütte, Bü-
rensütte, Schäfersütte. Casa
a, f. Ovid. Gurgustium, ii, n. Cic.
Tugurium. ii, n. Virg. Szűk-,
alatsony hajlék: kahiba: ein
enger und niedriger Hütte.
Angusta et humilis casa. Virg.

Hajlékony, adj. 1. hajlandó, hajló:
geneigt. Proclivis, e, c. Cic. fle-
xus, a, um. Quinct. Facilis, e, c.
um. Cic. tractabilis, e. c. Hajlé-

könyv gyermek: ein Kind, mit dem man gütiger Vernunft reden, der sich lenken, weisen läßt. Tractabilis puer. bilis, ere, m. Secund. Nagyon hajlékony a' haragra: ein sehr jähzorniger Mann. Nimium iracundi. am. Plin. 2. hajlogó, hajlós: biegsam, biegsam, gelenkig, lenksam. das sich lenken biegen läßt. Flexibilis, e. c. Ovid. flexilis, e. c. Plin. M. Erös, feszes. Ennek a' gyermeknek jó hajlékony szava vagyon: dem Kinde sind seine Stimme, die sich gut al. lenksam und Arten verändern läßt. Puer iste flexibilem habet vocem. Cic.

Hajlékonyan, adv. hajlósan. gelenkig. Agiliter, deflexe, flexibiliter. Colum.

Hajlékonyság, -gnak, -got: hajlandóság, hajlóság: die Biegsamkeit. Gelenksamkeit, Zuneigung. Pronitas, ätis, f. Cic. Propensio, onis, f. Cic. l. Hajlandóság.

Hajlékossza, -kának, -kát: 1. Házatska, kis lakó-hely: ein Häuschen, kleines Haus? Domuncula, ae, f. Appul. 2. kunyhóssza. eine kleine Hütte. und Hüttgen. Casula, ae, f. Plin. guncgustiolum, i, n. Appul. tuguriolum, i, n. Appul.

Hajlik, impers. es biegt sich. l. Hajlani.

Hajlítni, -litok, -lít, -litom, -littya: göbölyíteni, göbölyíteni: biegen, beugen, krümmen. Curvare, Plin. flectere. Plin. inclinare. Ovid. inflectere. Colum.

Hajló, adj. 1. hajlandó: geneigt. Proclivis, e. c. Cic. pronus, a, um. Quint. propensus, a, um. Cic.)(Merev ing, erös, feszes. Szakgondossza hajló elme. Ein zu Zärtlichkeit ge-

neigter Verstand. Confectaria Mens, entis, f. Cic. Hajló á' gondolkozásra: zum Bösen geneigt. Inclinans ad scaevum animus. nis, m. Sen.

Rosszra hajló: ki können ha-ló jól akárom rosszra: der sich leicht zu den Lastern bewegen läßt. Cereus in vitium flecti. Horat. 2. hajlogó, hajlós, ámit können gebogen werden: biegsam, sich biegend, gelenkig. Flexibilis, e. c. Ovid. flexilis, e. c. Plin. M. Merö, nem hajló. Le-felé hajló: niederwärts biegend. Deorsum directus, a, um. Cic. Könnyen hajló szava vagyon: nem sehr eine Stimme, die sich nicht sehr voll anfand Arten verändern läßt. Flexibilem habet vocem. Cic. Nem hajló: merö, inbiegsam, steif. Rigidus, a, um. Suet. Nem hajló térdek: steife Knie. Rigida Genua. Cic. Dolog után nyugodalomra hajló: von der Arbeit zur Ruhe geneigt. A laboribus ad otium deversus, a, um. Cic. Tengerre hajló kö-szál: ein in der Meere versteinerter Kieselstein? Rupes in Mare projecta, — prominens. Plin. Vénségre hajló: dem Alter nahe. Vergens annis. Tacit. 3. Egyegy részre nem hajló: — szíttó: Neutrum. Neutrius partis Studiosus, a, um. Suet.

Hajlogni, -logok, -log: hajlongani: sich oft biegen, öfters biegen. Sepius inclinare. Ovid. se procliuare. Colum.

Hajlogó, adj: hajló, hajlékony: biegsam. sich biegend, gelenkig. Flexibilis, e. c. Ovid. flexilis, e. c. Plin. Hajlogó nyakú: der einen Hals beugt. Flexicollus, a, um.

Hajlón, adv. l. Hajlékonyan.

Hajlongani = l. Hajlangani.

Hajlós, adj. 1. hajlatos, könnyen hajló: biegsam, der sich biegen läßt. Curvabilis, e. c. Pallad. Flexibilis, e. c. Ovid.)(Feszes, merö. Hajlós kéz-ív: mellyből a' régiek nyilaztak: Bogen, der sich biegen läßt. Flexibilis arcus, is, us, m. Ovid. Hajlós lábú: der krumme Füßen hat. Flexipes, pedis, o. Virg. Nem hajlós: unbiegsam, der sich nicht biegen läßt. Incurvabilis, e. c. Fulgent. Hajlós vesszö: die biegsame Ruthe. Flexibilis = flexilis Virga. Plin. 2. Hajlós (lejtös) út: ein abschüssiger —, gähnender Weg. Declivis via, is, e, f. Cas.

Hajlóság, -gnak, -got: hajlósság: Hajlósága á vesszönek: die Biegsamkeit. Flexibilitas, atis, f. Solin. Hajlósága á Vesszönek: die Biegsamkeit einer Ruthe. Flexibilitas = Lentitia Virgæ. Plin. 2. Lejtössége, meg-hajlósága p. o. az útnak: die Abschüssigkeit, die Abhängigkeit eines Weges. Declivitas Viæ. atis, f. Cas.

Hajlósan, adv. biegsam, abschüssigantworten Sig. Deflexe, flexibiliter. Colum.

Hajlott, partic. gebogen. Deflexus, a, um. flexus, a, um. Cic. Deltéle hajlott: gegen Mittag gewichtet. Declinis Deflexus in austros. Virg. Exce hajlott: fromwärts gebogen. Reclinis, e. c. Virg. horsum flexus. Cic. Vénségre hajlott idö: die sich zum Alter neigende Zeit. In senium vergentes anni. Tacit. Hajlott kéz-ív: ein krummer Bogen. Sinuosus arcus, i, us, m. Ovid.

Hajma, lásd, Hagyma.

Haj-menés, -snek, -st: haj el-veszt'és, kopás-ródás: der Ausfallen der Haaren. Blanc. Phalacrosis, is, ios, eos, f. Blancard. defluvium capillorum, ii, n. Plin.

Haj-moly, -lynak, -lyt. Mülbe in Zeugen. Acarus, i, m. A' hajmoly a' hajat rágja. Die Mülben beissen die Haar. Acari pervodunt Capillum. Plin.

Hajnak el-hullása, -sának, -sát: hajnak el-kopsadása. l. Haj-menés

Hajnal, -lnak, -lt: 1. hajnal-hasadás, nap' fel-jötte elött-való idö: die Morgenröthe, die Morgenzeit. Aurora, æ, f. Vare. Eos, oüs f. Ovid. Matuta, æ, f. Lucret. Éjszaki hajnal, melly nika éjjel éjszak felöl az égen vereselik: das Nordlicht, der Nordschein. Aurora borealis, a, lis, f. Est-hajnal: die Abendröthe, Abendämmerung. Crepusculum Vespertinum, i, n. Wolf. Hasadó hajnal: die anbrechende Morgenröthe. Exoriens Aurora, æ, f. Virg. Fiús hajnal: ein Knabe Morgens. Subtegida aurora, æ, f. Picos hajnal: die Morgenröthe. Puniceæ rotæ Auroræ. earum arum. f. Virg. Hasad a' picos hajnal: die Morgenröthe bricht an. Exoritur (lucescit, rubescit) aurora. Lucan. Mikor hajnal hasada: Zeit wo Tag? Sub primam Auroram, postquam aurora illuxit. Plaut. Piculni kezd a' hajnal: die Morgenröthe bricht an. Rubescit aurora. Plin. 2. Hajnali musika

mellyet az új házasoknak tsinál
nak a' lakodalom után más nap
reggel: nimä Morgen Musik, die
man ihnen zu Ehren des Brauts Lie
ber nennt. Symphonia, quam
Neonuptis Musici in aurora fa
ciunt. Hajnalt vonni: ein Braut
Lied unter Morgens vor die Tür
Musik machen. Concentum ede
re Neonuptis in aurora (qui
mos apud Communis Sortis Hun
garos viget). Hajnalt (tyúk
vacót) járni: Mit Tagesanbruch
Futter geben. Repotia Cele
brare.

Hajnalban: hajnal hasadtakor,: beym
Anbruch der Morgenröthe.
Ad primam Auroram. Liv.
primo Sole. Virg. sub ortum
solis, vel lucis. Liv.

Hajnal-hasadás, -snak, -st: der An
bruch der Morgenröthe; Auro
rae exortus, us, m. Cic. Dea roseae
ae, f. Ovid.

Hajnal-hasadástkor, p. o. érkezni' a'
hídhoz: mit anbrechendem Tag
an vor die Brücke Kommen.
Venire ad pontem diluculo. Cic.
primulo diluculo. Plaut. cum
diluculo. Id.

Hajnal-hasadtán: beym anbrech
enden Tage. Primo diluc
lo. Plaut.

Hajnal-hasadtáig: Mit beym An brech
enden Tage. Sub primam
Auroram, cum diluculo. Plaut.

Hajnali, adj. was am frühen Mor
gen geschieht. Matutinus, a,
um. Cic. Sublucanus, a, um. Plin.
Hajnali idö: zur Zeit vor Tages
Anbruch. Antelucanum tempus, i, oris,
n. Cic. Hajnali mise: Früh
te: die frühe Mettem; die Früh
Messe, welche des Morgens
vor Anbruch des Tages in der
Pfarrkirche gehalten wird.

Sacrum Missae
Sacrificium Missae
Sacrum Missae
Lucanum, i, n.

Hajnali-tsillag, -gnak, -got: Lu
cifer, der Morgenstern. Luci
fer, eri, m. Plin. phosphorus, i, m.
Martin. Stella matutina, ae, f. Wolf.
Aldig innen, még a hajnali tsillag
el nem jön. bis der Morgen
stern wieder aufgeht. Sinistren.
Potare inde usque ad diurnam
Stellam Crastinam. Plaut.

Hajnalkor, adv. mit anbrechendem
Tage. Diluculo, cum diluculo.
Plaut. Hajnalkor (tudom hasad a
hajnal) el-jövök: ich werde
mit nexst anbrechendem Tage
kommen. Veniam cum dilu
culo. Cic. — sub galli can
tum. Horat.

Hajnallik, impers. hajnalodik: die
Morgenröthe geht auf, der
Tag bricht an. Diluculat.
Gell. Aurora surgit. Virg.

Hajnalló, adj. die Morgenzeit
zu bringend. Matutinum
exigens tempus, oris, o.

Hajnalódás, -snak, -st: hajnal-
hasadás: der Anbruch der
Morgenröthe. Aurorae exor
tus, us, m. Cic.

Hajnalodáskor, adv. l. Hajnal-
hasadáskor.

Hajnalodik, impers. hajnallik:
die Morgenröthe geht auf,
der Tag bricht an. Aurora
illucescit. Plaut. — surgit.
Virg. Hajnalodik kedvem:
ich fasse Muth. Animus mihi redit. Ter. — re
viviscit. Cic.

Hajnal-színü, adj. morgenroth, Te
big, Morgenröthe. Lucens ö:
rore referens, ntis, o.

Hajnal-tsillag, l. Hajnali-

Hajnal után: Tag fel-tsi- cata-

Szalag

von Morgen an, von einem
Tunder Tonne Inn. Ab aurora. Plaut. a Sole orto. Liv.

Haj-nevelő, -lőjét, -lőt: Seijas
in a' testben: dem Hunde
wachs. Tendo, inis, ò inis, f.
Medic.

Haj-nevelő-fü, -ünek, -üvet:
Acantka, festuca-fonál, fü-
nyüg, görcsy-fü, tüszevény-
-fü: die Flachsseide, das
Nichtanrühren. Cuscuta eu-
ropaea. a. f. Linn.

Haj-nevelős, adj. sinnwächs-
licht. Tendinosus, a, um.

Haj-növés, -sének, -st: das Wach-
sen. Incrementum Cri-
nium, i, n. Colum.

Haj-nyiró, adj. p.o. ollo: die
Haarscheere. Forpex, icis,
f. Cato.

Hajó, -ónak, -ót: das Schiff. Navi-
gium, ii, n. Cäs navis, is, f. Cäs.
a hajóké: die Schiffer. Ligurica
mœnia, orum, ium. n. Virg. Pi-
nea tecta, orum, n. Ovid. Bor-
cal katlott hajó: ein Wrackschiff.
Vinaria Navis. Hilp. Búzás ha-
jó: ein Getreideschiff. Navis
frumentaria, is, d, f. Cäs. Egy-
sereg hajó: ein Flotte Schiffen.
Globus navium, i, m. Cäs. Élés
hajó: ein Proviant Schiff. An-
notina navis. Cäs. El-merült
hajó: ein untergesunkenes Schiff.
[illegible] Első hajó
[illegible] hajó
[illegible] Schiff. Navis depressa. Cäs.
[illegible]ressa. Cäi. Első nagyságú
[illegible]ngú) hajó: ein Schiff von
[illegible]rsten Grösse. Navis

prima magnitudinis. El-süllyedt
hajó: ein zu Grunde gegangenes Schiff. Submersa navis. Cäs.
Evezős hajó: ein Schiff mit Ru-
dern. Navis actuaria. Cäs. —
instructa remis. Egy-egy (két-,
három-, négy-stb.) rend evezős ha-
jó: ein Galleren mit 1. 2. 3. 4.
Reihen Rudern. Navis unire-
mis, biremis, triremis, quad-
riremis. Cic. Czüstel tsehes
hajó. ein Silberflotte. Clas-
sis argento indico onusta Tau-
Fedetes hajó: ein bedecktes
Schiff. Navis constrata -, operta
-, tecta. Liv. Fedetetlen ha-
jó: ein offenes Schiff. Na-
vis aperta. Liv. Folyó (ckön-
nyü) hajó: ein Fluszgatter,
ein schnell segelndes Schiff.
Liburna, æ, f. Horat. libur-
ca (navis) æ, f. Tacit. Fő vezé-
ri hajó: ein Admiral Schiff.
Navis praetoria. Cäs. Gabo-
nás hajó: ein Getreyde-
schiff. Navis frumentaria.
Cäs. Gyalog hajó: ein
Schiffgen, damit man die
Füsz gänger übersetzt. Na-
vicula -, navigium trans-
vehendis hominibus serviens.
Gyors hajó: ein Renn-schiff:
Segelschiff. Actuarium, ii, n.
Cic. Gyújtó hajó: ein Brand-
schiff. Navis incendiaria. Cäs.
Hadakozó hajó: ein Kriegs-
schiff. Navis bellica. Propert.
Halász hajó: ein Fischer-schiff.
Navis piscatoria. Cäs. Navi-
gium piscatorium, Cornet.
Hárfedelü hajó: ein Schiff.
3 Borden hoch. Navis trium
tabulatorum. Curt. Hasa-
dozott hajós ein trockne
Kasse. Rimosa cymba, æ, f.
Prudent. Hat evezős hajó:

634. ff. Schiff mit 6
ein Zelt. Navigi
rum numero. Cä
jó: ein [illegible]
victoria Suet.
ein [illegible]
ta navis, Plaut
veskedő) hajó:
schiff. Navis m
Kamaras (kama
hajó: Mercato
kapzsi (gerc
hajó: ein Kra
toria - Liv. P
kémlelő hajó
Speculatoria
Navis Spec
Kereskedő (
Zuffahrtsch
schiff. Merc
negotiato
kiskeny ha
nagyos Schi
ta navis.
hajó: ein
ein Kundsch
(se. navis). C
Cic. Kis ha
ein Fischer
lus, i, m.
hajó: ein
tum, Cels.
toria navi
jó: kidas
ein Thunfi
to, onis, m.
ein [illegible]
rium, ii, n.
nagyságú
schiff. Navis
vagy. Gro
dum collo

ein Schiff mit 6 Ruderen, an
der Zahl. Navigium sex remo,
rum numero. Cic. Hetes ha
jó: ein Transport Schiff. Navis
vectoria Suet. Idegen hajó:
ein fremdes Schiff. Peregri
na navis, Plaut. Kalmár (Ke
reskedő) hajó: ein Kauffarthey
schiff. Navis mercatoria. Plaut.
Kamarás (Kamarákra osztott)
hajó: Mercatoria navis. Plaut.
Kapzsi (Prédáló, ragadozó)
hajó: ein Raubschiff. Praeda
toria — Liv. piratica navis. Quinct.
Kémlelő hajó: ein Späh schiff.
Speculatorium navigium. Caes.
Navis Speculatoria, Liv.
Kereskedő (Kalmár) hajó:
Kauffahrthey schiff. Kauffmanns
schiff. Mercatoria navis, Plaut.
negotiatoria navis. Vapiò. kis
kereskedy hajó: ein Klein, und
rudern Schiff. Parva, et accta
ta navis. Cic. Két evedrös
hajó: ein Schiff mit zwey
en Rudern. Biremis, e, a.
(sc. navis). Cic. dicrotum, i, n.
Cic. kis halász hajó: ein Klei
nes Fischer Boot. Lemuncu
lus, i, m. Sall. könnyü sebes
hajó: ein Renn schiff mit Ru
dern. Celox, ocis, f. Liv. Cur
soria navis. Sidon. Lapos ha
jó: hidas, kereshajó, komp:
ein Abwasser schütter. Pon
to, onis, m. Caes. Lassú hajó:
ein langsames Schiff. Pan
tinum, ini. Papian. Linea (első
nagyrágú) hajó: ein Linien
schiff. Navis steinmo magnitudinis,
vagy, quae in Ordine ad pugna
dum collocari potest. Meg-fe.

nekelett (el-mereült, le-szállott) hajó: ein zu Grun
de gegangenes Schiff. Submer
sa navis. Caes. Nagy hajók:
Große Schiffe, so auf einem
Fluß gehen. Fluviatiles na
ves. Liv. Orozós hajó: ein
Schiff mit zweyen Steuer
ruderen, eines hinten, und
des andern vornen. Di
crotum, i, n. Cic. Öt rend
es evezös hajó: ein Schiff mit
fünf Reihen Rudern. Pente
ris, is, f. Hirt. Quinque re
mis navis, is, f. Liv. Pompás
hajó: ein prächtiges Schiff.
Magnifica navis. Cic. Póstа-
(lebes) hajó: ein Post schiff. Ce
lox, ocis, f. Liv. Navis Cursо
ria. Sidon. Rabló hajó: ein
Raubschiff. Navis piratica.
Quinct. — praedatoria. Liv.
Rakodott hajók: beladene
Schiffe. Onustae naves. Cic. Se
bes (folyvást menő, siető) ha
jó: ein schnell fortgehendes
Schiff. Liburna, ae, f. Horat.
Liburnica (navis), ae, f. Tacit.
Justare-, sugár hajó: ein
schlankes, schmächtiges Schiff. Gracilenta navis,
Gell. Szállító-hajók: ein
Transport Schiff. Naves, qui
bus milites transportantur.
Cic. Szétes (hasas) hajó:
ein Schiff mit breitem Bau
che. Navis lato utero. Tacit.
Tengeren tolvajkodó hajó:
ein Raubschiff. Navis pira
tica. Quinct. Tengeri kapi
tány hajója: ein Admiral
schiff. Navarchis, idis, f. Je
rek (terh) hordozó hajó:
ein Lastschiff. Navis Oneca
ria. Nep. Terhes hajó: ein
beladenes Schiff. Onerata-,

onusta navis. Cic. Tíz evezős (tizapátos) hajó. nine Oarsmen. mit 10 Ruderen. Decemremis, is, f. Plin. Törzsderett (törött, szakadozott) hajó: nin gerippe, Gerippstimmer, zerbrochenes Schiff. Fracta navis. Teracta navis Horat. Üres hajó: nin Mann, nitzgen Mannschaft Schiff. Vacua navis. Cic. Vitorlás hajó: nin Schiff mit Segeln. Velifera navis, Ovid.

Vas-matskákon áll à hajó: das Schiff steht vor Anker. Navis stat in ancoris. Cas. -ad ancoram deligata est. Cas.

Késön indult-el à hajó: das Schiff ist spät vom Lande abgefahren. Sero a terra soluta est navis. Cas. El-merült à hajó. das Schiff kam ins Ertrinken. Navis submergitur. Cas. Szerencsésen à partokhoz érkezett à hajó (glücklich) an den Ufern angelangt. Incolumis in portum pervenit navis. Cas. Fel-gyúladt, fel-lobbant à hajó: das Schiff ist in Brand gerathen. Incensa est navis. Cas. Fel van szakítva à hajó, tsak indúlni kell: das Schiff ist mit allem zum Festsegeln. Navis omnibus rebus instructa est ad navigandum. Cas. A' hajó szerentsésen folytatdya al jó szerentsében folytatdya az útyát: das Schiff fährt glücklich seinen Lauf. Navis secundis ventis cursum suum tenet. Cic.

A' szakadozott hajó nehezen épül helyre: ein beschädigtes Schiff wird mit grosser Mühe, und nur gross Kosten ausgebessert. Navis magna difficultate reparatur. Cas. Kar-hoz van kötve à hajó: das Schiff ist an das Land fest gemacht. Navis deligata est ad terram. Cas. Meg-fenekedett à hajó: das Schiff ist auf Grund gerathen. -ist gestrandet. Subsidit -, depressa est navis. Cas. -fundo infidet. A' hajó nagyon meg-romlott: das Schiff hat hin und her gerüttelt. Dravissime adflicta est navis. Cas.

Zátonyra ment à hajó: das Schiff ist auf die Bank gerathen. Arenis illisa est navis. Cas. Össze van à hajó lövöldözve: das Schiff ist rund hin und her durchbohrt worden. navis multis ictibus vulnerata est. Liv. Süllyedni kezdett à hajó: das Schiff fing an zu sinken. Sidere capit navis. Nep. A' sok ember alatt el-süllyedt à hajó: das Schiff ist wegen der Menge der Menschen zu Grunde gegangen, gesunken. Navis multitudine hominum depressa est. Cas.

A' szél-vésztül valahová veröditek, (veröditék) à hajó: das Schiff wird durch den Sturm wohin getrieben. Tempestate defertur ad alienum tectum navis Cas. aliquo compellitur. Cas. Hajóba menni, szállni valakivel: mit jemand zu Schiffe gehen. Navem cum aliquo conscendere. Cic. adscendere ad navem. Cic.

Egyegy hajóban evezznek: eggegy úton járnak, egy' gyékényen árúlnak, egy' kúrt fenegetnek, egy' igát húznak, egy' értelemben vagynak: ein Ruder ziehen. Colludunt. Cic. conspirant. Cic. ki-esni à hajóból: aus dem Schiffe fallen. E navi cadere. Cic. ki-menni -, ki-szállni à hajó.

hát: aus dem Schiffe aussteigen. Egredi - exire de navi. Plaut. — e navi. Cic. ki-szállani a hajóból: aus dem Schiffe aussteigen: Exonerare —, eximanire navem. Cic. A hajóból ki-ugrani: aus dem Schiffe springen. E navi desilire. Cäs. — exilire. Cäs. — se projicere. Cas. kiveteni valamit a hajóból: hinausschaffen aus dem Schiffe schaffen. Egicere aliquid. Tacit. Hajón jönni: zu Schiffe kommen. Advehi navi. Cic: Tíz dal-gúzos (evedzós-, lapátos-) hajón indúlt tovább-ki: Zehn mit zehn Rudern Schiffen fortgefahren. Decem navibus actuariis progressi sunt. Cic. Gyalog-hajókon ki-siettek a Várasnépe: aus Stadt mit Schiffchen hinaus gefahren. Populus ex Urbe navigiis egressus exivit. Hajónnyi valahová: ein Weg zu Schiffe wohin unternehmen. Navi aliquo Capessere iter. Plaut. — proficisci. Cic. Jó hajón jó tormánnyossal útazni: in einem guten Schiffe mit einem guten Steuermanne fahren. Prospero navigio, et bono gubernatore proficisci. Cic. Hajónvinni valamit: etwas auf einem Schiffe führen. Navi vehere aliquid. Cic. Jó szele érkezett a hajónak: Gut Schiff hat guten Wind bekommen. Navis secundum Ventum nacta est. Cäs. Valakit a hajóra fel-venni: einen Zu Schiffe nehmen. Recipere aliquem in Navem. Cic. Hajóra hordozkodni: etwas zu Schiffe bringen. Comportare sarcinas in Navem. Plaut. Hajóra raktak az életet: Man hat das Gutwerden zu Schiffe gebracht. Fruges Navibus [illegible] impositæ sunt. Tacit.

Hajóra ülni: zu Schiffe gehen. Adscendere ad Navem. Cic. Conscendere navem. Cic. Ez á folyó-vízen nem bírja-el a hajót: Das Schiff trägt-das Fluß nicht. Navem non perfert fluvius iste. Liv. El-menni á hajót: das Schiff kommen. Deprimere navem. Cic. El-oldani a hajót: damit abfahren. A tenger solvere navim. Cic. Hajót építeni: bauen: ein Schiff bauen. Navem ædificare. Cic. — fundare. Plaut. — struere. Val. Flac. Szélnek ereszteni a hajót: das Schiff auf's Gerathewohl laufen. Navem dimittere. Cic. Fel-fegyverkeztetni a hajót: das Schiff bewaffnen, mit Waffen versehen. Navim armare. — armis instruere. Catt. Fel-gyújtani a hajót: das Schiff in Brand stecken, anzünden. Incendere navem. Cæs. Fel-készíteni a hajót: das Schiff ausrüsten. Navim instruere. Cic. Hajót foltozni: foldozni: das Schiff ausbessern. Navem reficere. Cæs. A hajót (a' vitorlákot) a szél ellen forgatni. das Schiff, die Segel nach dem Winde kehren. Obliquare Navem (sinus) in ventum. Virg. A hajókat vas-matskákra hányni. Die Schiffe von Anker legen, mit Ankern befestigen. Navigia anchoris in Scenare. Plin. A Hajót szárazra ki-húzni: das Schiff an's Land ziehen. Ad terram deducere navem. Cæs. Partem ki-költöni a hajókat: die Schiffe ans Land zu binden. Naves in terram deligare. Cæs. Hajót kormányozni: ein Schiff regieren. Navem gubernare. Cic. Le-árasztani (le-tartóztatni) a hajót: das Schiff anzuhalten, zu stillen, zu Ruhe zu bringen. Detinere, retinere Navem. Cic. Meg-állítani a hajót: das Schiff stille

seltem, einnehmen, Dass nr. Schiff. stehen. Navim in ripam ejicere, — sistere. Quinct. Meg-oldani a' hajót: das Schiff lossbinden. ~~Navem solvere~~ die Anker lichten, und mit dem Schiffe abfahren. Navem solvere. Cic. Meg-rakni katonákkal a' hajót: die Soldaten einschiffen. Milites in navibus collocare. Cic. A' hajót szárazra tenni: meg-rakni; meg-terhelni! das Schiff mit Waaren beladen, befrachten. Onerare navem magnis mercibus. Plaut. Vas-mattokan tartani a' hajót: horgonyon. In ancoris tenere navem. Nep. Hajót törni: hajó-törést szenvedni: Schiffbruch leiden. Navem frangere. Ter. A' szakadozott hajót magától vontatni: das beschädigte Schiff hinter sich schleppen: Claudam, inquit, tibi aequo navem remulco traham. Liv. Hajóval érkezni: zu Schiffe ankommen. Navi advehi. Cic. Meg-indúlni a' hajóval: mit dem Schiffe abfahren. Navem e portu educere, — solvere. Cic.

Hajó-ba-gyúlt szemét, vagy bűdös víz: ein Unflat, Wust, Gräuche, so unten in einem Schiffe zusammen fließt. Sentina, ae, f. Cic. nautea, ae, f. plaut.

Hajó-ban-való rend-tartás, -snak, -st: die Schiffs-Ordnung. Navalis disciplina, is, ae, f. Cic.

Hajó-béli készület, -tnek, -tet: Schiffs-Zurüstung. Navalis apparatus, is, us, m. Cic.

Hajó-bér, -ének, -ét: das Schiffslohn. Fúvegyéld. Fracht-geld. Portorium, ii, n. Cic. Naulum, i, n. Juven. Hajó-bért adni: Fúvegyéldet geben. Vecturam dare. Plaut. portorium solvere. Charon arontúl hajó-bért fog kérni: Charon will also Fúrlohn haben. Charon protinus exspectet Portorium. Aspasi.

Hajó' deczka, -kának, -kát: das Schiffbrett. Alveus navis, ei, m. Sallust. Navis, is, f. Tabulae navium, arum, n. Liv. menta navium, orum, n. Liv. Hajó-daczabok, -knak, -kat: -tö-redékek: Wrack des Schiffes. Fragmenta navium, orum, n. Plin. Tabulae navis, arum navium. Tabula, ae, f. Navis. Cic.

Hajó' deszkája, -jának, -ját: das Schiffbrett, worauf man vom Lande in ein Schiff geht, oder steigt. Epibathra, ae, f. Vitr.

Hajó' éleje, -jének, -jét: hajó orra: das Vordertheil des Schiffes. Pars-prora, ae. Cic. hajó-éleje: das Vordertheil des Schiffes gegen den Strom. Terris adverterae proram. Virg.

Hajó-épitès, -snek, -st: das Schiffbauen. Aedificatio navium, ii, f. Structura navium. a. f. Vitr.

Hajó-épitès mesterségé, -gének, das Schiffbau-Kunst. Architectura navalis, ae, lis, f. Voss.

Hajó-épitö, -tönek, -töt: der ein Schiff baut: navium aedificator. Navis, is, m. Cic.

Hajó-épitö-hely, -lynek, -lyet: hajó-tsinaló-hely: das Schiff-

wurfe. Navale, is, n. Cic. Építő hely'ből tenger're szálltt a hajó': das Schiff kunft von den Werften ab. Exit Puppis navalibus. Ovid.

Hajó' farka, -ának, -rát: hátulsó része a' hajó'nak: das Hintertheil des Schiffes. Puppis, is, f. Cic.

Hajó' orra. A' hajó'nak az az része a' hajó farában ült: das Vordertheil des Schiffes. Proreta, ae, m. Cic. Proreta sedet in Puppi. Cic.

Hajó' fedele, -lének, -lét: hajó-fedél, hajó-tető: das Verdeck des Schiffes. Constratum navis, i, n. Petr.

Hajó' fenéke, -kének, -két: hajó-fenék: das Schiffbodem-tabula, ae, f. Cic. tabulatum, i, n. Navis pars ima. Cic. A' hajó' fenekéről kihányni az undok vizet: den Schiffbodem reinigen. Exhaurire sentinam. Cic.

Hajó-fűrész, -résznek, -rget: Szű: das Schiffs-Wurm. Terebra navalis, dinis, lis, f. Ez a fűrész meg-veszteget a hajót: das Schiff wird von dem Wurm zerfressen. Vitiatur terebrâ navis. Ovid.

Hájog, -gnak, -got: a' szemen: das Fett um die Augen. Suffusio, onis, f. Plin. Belső-, vagy szakasz hájog a szemen: das perlenförmige Fett. Atmarcosis, is, ios, cos, f. Blancard. Külső hájog a szemen: das Augen-fett, od. blaue Fett. Plaucoma, atis, n. Plin. pterygium, ii, n. Plin. l. Hályog.

Hajó-gerinte, -ntzének, -tzet: das Schiffboden, das Kiel des Schiffes. Carina, ae, f. Cic. Cerula, ae, f. ima Pars navis. a, ctis, f.

Hajó-hágó gerádics, vagy lajtorja: ein Schiffleiter, Schiffstreppe, wo-

wurfe. Navale, is, n. Cic. Építő hely'ből tenger're szállt a hajó': das Schiff kunft von den Werften ab. Exit Puppis navalibus. Ovid.

Hajó' farka, -ának, -rát: hátulsó része a' hajó'nak: das Hintertheil des Schiffes. Puppis, is, f. Cic.

Hajó' orra. A' hajó farában ült: das Vordertheil des Schiffes. Proreta, ae, m. Cic. Proreta sedet in Puppi. Cic.

Hajó' fedele, -lének, -lét: hajó-fedél, hajó-tető: das Verdeck des Schiffes. Constratum navis, i, n. Petr.

Hajó' fenéke, -kének, -két: hajó-fenék: das Schiffbodem-tabulatum, i, n. Navis pars ima. Cic. A' hajó' fenekéről kihányni az undok vizet: den Schiffbodem reinigen. Exhaurire sentinam. Cic.

Hajó-fűrész, -résznek, -rget: Szű: das Schiffs-Wurm. Terebra navalis, dinis, lis, f. Ez a fűrész meg-veszteget a hajót: das Schiff wird von dem Wurm zerfressen. Vitiatur terebrâ navis. Ovid.

Hájog, -gnak, -got: a' szemen: das Fett um die Augen. Suffusio, onis, f. Plin. Belső-, vagy szakasz hájog a szemen: das perlenförmige Fett. Atmarcosis, is, ios, cos, f. Blancard. Külső hájog a szemen: das Augen-fett, od. blaue Fett. Plaucoma, atis, n. Plin. pterygium, ii, n. Plin. l. Hályog.

Hajó-gerinte, -ntzének, -tzet: das Schiffboden, das Kiel des Schiffes. Carina, ae, f. Cic. Cerula, ae, f. ima Pars navis. a, ctis, f.

Hajó-hágó gerádics, vagy lajtorja: ein Schiffleiter, Schiffstreppe, wo-

weyl man vom Lande zu Schiff steigt. Epibathra, ae, f. Vict.

Hajó-hajtás, -snak, -st: evezés: das Rudern. Remigatio, onis, f. Cic.

Hajó-hátulja, -lyának, -lyát: hajó' farka: das Hintertheil des Schiffes. Puppis, is, f. Cic.

Hajó' elejo.

Hajó-híd, -dnak, -dat: hajókra épült híd: ein Schiffbrücke. Pons e navibus junctis factus, tûs, i, m. Naves pontibus stratae, ae, um, f.

Hajóhoz tartozó, vagy Hajó-hoz-való, adj. schiffmäßig, zur Schiffahrt gehörig, zu den Schiffen gehörig. Navalis, e, c. Cic. nauticus, a, um. Plin. Hajó-hoz-való készület: Schiffs-Rüstung. Navalis adparatus, ûs, us, m. Cic.

Hajó-húzás, -snak, -st: das Schiffziehen. Tractio navis, onis, f. Gloss. Hajó-húzásra ítélni valakit: einen zum Schiffziehen verurtheilen. Aliquem ad tractionem Navium condemnare. Pl.

Hajó-húzó, -ónak, -óc, t. i. Ember-ein Schiffzieher. Helciarius, ii, m. Martin. Operam praestare in trahendis navibus.

Hajói, adj. hajón-való s. o. had, tsata, viadal. Das Schiff betreffend, einig das Schiff, das Schiffen-gehörig. Naumachia, ae, f. Martial.

Hajó' kapitánnya, -nyának, -nyát: das Schiffs-Capitain, ein Capitain über einen Gallion. Trierarchus, i, m. Suet. Magister navis, tri, m. Liv.

Hajó-kárc, -rcnak, -rt: bogár'neme, szú: das Schiffs-Wurm. Cantharis navalis, idis, lis. f. Cic.

Hajó-kacó, -csónak, -csót, mellyhez a hajót kötik: ein Schiffpfahl, worum das Schiff mit einem

Heil angebunden wird. Palus
stryngnesius, i, ii, m. Fest.

Hajókázás, -snak, -st: die Schiff-
fahrt, das Schiffen. Navigatio,
onis, f. Cic. Egy napi hajókázás:
eine Tagereise, so weit man in
einem Tage füglich zu Schiffe
kommen kann. Navigerium, ii, n.
Isid. Szerencsés hajókázás, ein
glückliches Schiffen. Secunda na-
vigatio, -onis, f. Cic. Téli hajó-
kázás: die Schiff-Fahrt im Winter.
Hiberna navigatio, ae, onis, f. Cic.

Hajókázhatatlan, adj. unschiffbar.
Innavigabilis, e. c. Liv. — folyó-
víz: ein schiffbarer Wasser. In-
navigabilis aqua, fluvius, o. f. Id.

Hajókázható, adj. hajó-viselhető:
p. o. folyó-víz: Flüsse, die
man mit Schiffen befahren kann.
Schiffbarer Wasser. Navigabi-
lis fluvii. -lium, orum, m.

Hajókázni, -kázok, -kázt (-kázom, -
kázik): hajón menni: schiffen,
fahren in einem Schiffe. Naviga-
re. Cic. Aquor proscindere re-
mo. Catull. Tutare aquor. Vid.
Nagy bajjal hajókázni: mit
grosser Unbequemlichkeit
schiffen, weil der Wind gegn.
Incommode ire navigare.
Cic. Bátran hajókázni: schiff-
fen, da man weiss, der Weg
gut für sichere ist. Explora-
te navigare. Cic. Most kün-
den-felé hajókáznak: jetzt
zu Tage schiffet man nach
allen Orten, allwo Orten.
Ubique hodie navigatur. Plin.
Görög-országba hajókázni: nach
Griechenland schiffen. Navigat
in Graeciam. -navi
gare. Cic. Karácsony
havában hajókázni: schiffen
im Christmonden. Navigare
de mense Decembri. Kötél el-
ten (ellenébe a kötélnek) hajó-
kázni: gegen den Wind schiffen.
Cursum adversus ventum dirigere.
Curt. Nagy szél-vészben hajókáz-
ni: in einem Sturm-Wetter
Ungewitter gegen Sturm schiffen. In
foedissima tempestate tenebro-
sis que nubibus et procellis
navigare. Virg. Szélvész hajó-
kázni: gegen Wind und Sturm
schiffen. Ventis, remis que in pa-
triam omni festinatione pro-
vare. Cic. Az tengeren hajókázni:
mit dem Schiffe zur See fahren.
Navigare in alto. Cic. Maria sul-
care carina. Virg. Az víz ellen
benn hajókázni: gegen einen
Strom schiffen. Adverso flumine
navigare. Cic. Excsetett vitor-
lákkal hajókázni: mit hol-
lem Zeugel schiffen. Plenis
velis navigare. Cic.

Hajókázó, -ónak, -ót: der Schiff-
fer, Zeugherr, Zeugherr. Navigator,
oris, m. Quinct. 2. adj. Jó ha-
jókázó idő a tengeren: eine
gelinde Zeit, da der Wind nicht
stürmisch, und zum Schiffen be-
quem ist. Pelagus tractabile.
i, bis, n. Hajókázó Mesterség:
die Zeug-Kunst. Histio dromica
ars, e, tis, f. Prae.

Hajó' kormánnya, -nyának, -nyát:
das Steuer-Ruder, womit man
schiffet. Clavus, i, m. Virg. Az
hajó kormánnyát igazgatni:
das Steuer-Ruder regieren.
Regere clavum. Virg.

Hajó-kötél, -télnek, -telet: 1.
Alatság: womit der hajót
fel-vontatják: das Schiff-
Seil, der Zug. Rudens, ntis,
m. Cic. remulcus, i, m. Liv.
2. hajó-kötél, womit kö-
kötnek: ein Seil, womit man
ein Schiff an einen Pfahl
bindet. Pronexium, ii, n. Pap.

Hajó-kötő, -kötőnek, -kötőt: Vas-mats
ka, der Anker. Ancora, ae, f. Cas.

A' hajó közön (vas-
marokkal) áll: das Schiff liegt
vom Anker. Navis stat in an-
coris. Cæs. — ist in ancoris. Cæs.

Hajó-lapát, -tnak, -tot: Ruder, Ruder-la-
pát: das Ruder, ein Schiffruder.
Remus, i, m. Cic.

Hajolás, -snak, -st: das Neigen, Nei-
gung. Inclinatio, onis, f. Cic. Ha-
jólása a' testnek: die Beugung des
Leibes. Inclinatio corporis. Cic.

Hajolhatatlan, adj. unbiegsam. Infle-
xibilis, e. c. Plin. JC. Hajlós. Ha-
jolhatatlanabb a kö-szálnál:
unbeweglicher, als ein Fels?
Immobilior scopulis. Ovid. Ha-
jolhatatlan fa: Holz, das
sich nicht biegen läßt. Rigi-
dum lignum. Ovid. Hajolhata-
tlan nyakasság: Hartnä-
ckigkeit, die sich nicht biegen,
nicht lenken nicht bewegen
läßt. Inflexibilis obstina-
tio. tis, onis, f. Cic.

Hajolhatni, -hatok, -hat: sich
biegen —, lenken, neigen
können. Inclinari —, pro-
pendere posse. Liv. Nem
hajolhat a' tekre. die Zun-
ge läßt sich nicht biegen. Ge-
nua non possunt inclinari.
Ovid.

Hajolható, das sich — biegen,
lenken, neigen läßt. Flexi-
lis, e. c. Plin. Qui flecti po-
test. Mutabilis, e. c. Hyper.

Hajolni, -jolok, -jol: sich bie-
gen, — biegen, neigen. Pro-
clivare, Colum. Vergere. Cic.

)(merön állani.

Alá-felé hajol: sich biegt sich ab-
wärts. Vergit ad imum. Hor.
Valakinek akaratjára hajolni:
eines Willen folgen. Desiderio
alicujus obsecundare. Cic. Ak-
ra nem hajolok (nem állok):
das gehet mich nicht an. Ad
hoc non accedo. Cic. Balra hajol
a' fal: die Mauer neigt sich
links? In lævam inclinabit Murus.
Cic. Erre hajol: es biegt sich
hierher wärts. Horsum incli-
nat. Tac. Valakihez hajolni, hogy
valamit halljon: sich neigen, um
was zu hören. Admovere au-
rem. Cic. Kedd hajoltyon: es
neigte sich. Declinet. Colum. Hy-
pennius hegyre a' tengerrel ha-
jol: der Apennin neigt sich bis in das Mit-
tere. Hypennius (mons) procur-
rit in mare. Horat. Kérésére
hajolni Valakinek: jemandes
Bitte gewähren, — Statt geben.
Precibus flecti alicujus, postula-
tioni alicujus concedere. Cic.
Könnyen hajol a' kérelemre: der
sich leicht erbitten läßt. Facilis
rogantibus. Ovid. Nap-enyészet-
re hajolni: sich gegen Abend
beugen. Procurrere in occidentem.
Nyakába hajolni valakinek:
einem mit langen Armen
umhalsen. In amplexum
alicujus effundi, — procli-
nare. Tacit. Sur Ding verfällt sich
ab, — neigt sich bald auf eine
bald auf die andere Seite.
Alternante victoria agitur
certatur. Plin. Földre ha-
jol a' szőlő-tő: der Wein-
stock senkt sich. Fertur ad
terram vitis. Cic. Másnak
a' vélekedésére hajolni: einer Meynung zu-
gethan. In sententiam al-
terius transire. Cic.

Hajó-lobogó, -gó'rak, -gót: Hajó-
zászlója. die Flagge, das Zei-
chen Führungen, oder Kennung, so
zu oberst auf den Mastbäumen
eines Schiffes aufgesteckt wird.
Aplustre, is, n. Lucan.

Hajó-malom, -lomnak, -lmot:
hajókon álló malom: die Schiff-

müszlo. Mola navalis, e, lis, f. Pallad.

Hajón járas, -snak, -st: hajókázás: sus Schiffen, sin Schiffen fahrt. Navigatio, onis, f. Cic. l. Hajókázás.

Hajó-oldal, -lnak, -lt, Oldalai a hajónak: sin Seiten-, sin Wände des Schiffes? Latera navis. rum, n. A hajónak jobb, és bal oldala: sin rechte, und linke Seite des Schiffes? Latus navis dextrum, et sinistrum. excis, i, n.

Hajó-oldal-fa, -fának, -fát: hókony, a hajónak oldalain belül való fa: sin Leiste des Schiffes? Costa navium. arum. f. Plin.

Hajó' orra, -rának, -rát: hajó'eleje: sin Schiff geschnabelt, sin vorderster Theil des Schiffes? Prora, ae, f. Cic. navis rostrum, i, n. Nep. anterior Pars navis. oris, ris, f. Párorra forditani a hajó' orrát: sus Vorderste Theil des Schiffs? gegen sus Land kehren. Terris advertere Proram. Virg. A' hajó' orrát igazgatni: sus Steuermannes Amt thun. Clavum tenere, Cic. Proram dirigere. Cic.

Hajó' orrát igazgató, -tónak, -tót: sin Steuermann. Gubernator Proræ. oris, m. Cic. Item. sin Pilotes, sin auf dem vorderen Theile eines Schiffs sitzt. Proreta, ae, m. plant.

Hajó' padgyai, -inak, -it: sin Ruder sin Bänken. Transtra, orum, n. Liv. A' hajó' padgyain ülnek az evezö legények: sin Ruderknechte sitzen auf den Rüderbänken. Remiges in transtris sedent. Cic.

Hajó' padlássa, -sának, -sát: -fedele, -teteje: sin Schiffdeck. Navis constratum, i, n. Cæs.

Hajó' párkánnya, -nyának, -nyát: hajó' széle: sin Schiff-Bord. Margo navis, inis, m, et f. Juvenal. Latus navis, eris, n. Cic.

Hajó' pártázattya, -ttyának, -ttyát: sin Schiffgänger, Leum, wo mit auf den Schiffen sin und her gegangen. Tori, orum, m. Cic.

Hajócza hájó deszka, -kának, -kát: sin Schiff-Stutz, womit man vom Lande in sin Schiff geht, oder steiget. Epibathra, ae, f. Vitr.

Hajócza-ülés, -snek, -st: Der Ort sin gen sich sin Schiff, der zu Schiffe soll gehen. Conscensio in navem. onis, f. Cic. Ire navem in conscensionis, onis, f. Plaut.

Hajócza-való szakodás, -snak, -st: -pakolás: sinen Schiffladung. Navis plectio, onis, f.

Hajó-szív, -vnek, -vet: sin Schiff-Lände, Ort, wo sin Schiffe sin laufen, anlanden, ui, s. f. Portus us, m. Cic

Hajós, -snak, -st, -sok, -ot: hajózó: sin Schiffer, Schiffmann. Navicularius, ii, m. Cic. Nauta, ae, m. Horat. Nauta, ae, m. Cic. Vector, oris, m. Dimin. Vectunculus. Hajós katonák: Schiffsoldaten. Vectores militares. orum. m. Cic. A hajós hajón járó: hajós: sin Schiffer schiffet in einem Schiffe. Nauta navi navigat. Cic. Adj. p.o. Hajós Gazda: sin Schiff, oder Schiffmann Schiffer. unus, vel plurium navium dominus. i, m. Cic.

Hajós, adj. futt. Adipatis, e.c. Strob Hajós lentse: sinen mit Schmeer

ungewrichter Linse. Lentes adjecta. tium, arum f. Juvenal.

Hajós élet, -nek, -et: ein Leben, so wie der Schiffleute führen. Vita nautica, ae, f. Plin.

Hajós-garda, -dának, -dát: der Schiffsvolk. Dominus navis, i, m. Cic.

Hajós-inas, -nak, -at: der Schiffjung. Puer nauticus, eri, i, m. Tit. Hajós-inasok: hinter zusammen. Pubes nautica, is, e, f. Liv.

Hajós-kapitány, -nynak, -nyt: der Schiffs Kapitän. Praefectus navis, i, m. Cic. Triarchus, i, m. Cic.

Hajós-katona, -nának, -nát: der Schiffsoldat. Classiarius, ii, m. Nep. Epibata, ae, m. Hirt. Miles navalis, itis, lis, m. Liv.

Hajós-kenyér, -nyérnek, -nyeret: Kétfer gesalzt Kenyér, Beschmet. der Schiffbrod. Panis nauticus, is, ei, m. Plin.

Hajós-legény, -nynek, -nyt: der Schiffs Knecht: Nauticus servus, i, m. Liv. Nauticus socius, ii, m. Liv. Nauticus socius, i, ónis, m. Plin. Equiso nauticus, onis, i, m. Varr. Hajós legény a' fenyeren: der Matrosse, auf den Gebirgen. Remex, igis, m. Cic.

Hajós-legénység, -nynek, -get: die Ruder Knechte. Remigium, ii, n. Virg. Annak számát bé-tölteni: wieder voll machen. Supplere remigium. Virg.

Hajós-mester, -nynek, -et: ein Schiffmeister. Magister navis, tri, m. Liv.

Hajós-mesterség, -nynek, -get: die Schiffahrt Kunst. Navicularia, ae, f. Cic. Nauticarum rerum scientia, ae, f. Cic. disciplina navalis, ae, lis, f. Cic. res nautica, ae, ae, f. Liv. Hajós mesterségben gyakorolni ma-

gát: einen Schiffman abgeben. Navicularium facere. Cic.

Hajós-nép, -pnek, -pet: das Schiffsvolk. Nautici, orum, m. Navigantes, tium, m. Cic.

Hajósok' éneke, -kének, -két: a' hajósokat munkára ébresztő ének; vagy fel-kiáltás: der Gesang der Schiffleute zur Arbeit zu ermuntern. Celeusma, atis, n. Martial.

Hajós öltözet, -nek, -et. der Schiffmans Anzug. Nauclerius Ornatus, i, us, m. Plaut.

Hajós-pallér, -rnak, -rt: der Schiffmeister. Portis culus, i, m. Enn.

Hajós-ruha, -hának, -hát: ein Schiffmanns Kleid. Vestis nautica, is, e, f. Plin.

Hajós-sereg, -gnek, -get: Kadi hajós-sereg: die Flotte, -sca, der. Classis navalis, is, f. Liv. Hajós sereget fel-állitani, és fel-készíteni: grosse Flotten ausrüsten, und ausrüsten. Classem adificare, ornare que. Cic. Vas-mastakon álló hajós-sereg: eine Flotte, so vorn Ox-en hinget. Navalia- nautica Castra. Nep.

Hajós-seregecske, -kének, -két: eine Flötille, Kleine Flotte. Classicula, ae, f. Cic.

Hajós-sereg' kapitánya, -nyának, -nyát: der Anführer einer Flotte. Praefectus Classis navalis, i, m. Cic.

Hajós-sereg-osztály, -lynak, -lyt: der Expeditionen. Classicula, ae, f. Cic.

Hajós szerszám-tartó hely: -lynek, -lyet: ein Schiff Zeug Haus? Cataracta, ae, f. Plin.

Hajós-tátos, -snak, -sat: der Schiffgnoll. Convector, oris, m. Cic. Socius navalis, ii, lis,

n. Liv. — navigationis, Cic.

Hajós-tiszt, -tiszt, -tet: ein Schiffs-Officier. Dux militum Navalium, ducis, m. Cic.

Hajós vitézek, -tiszt, -tet: ein Schiffs-Soldaten. Navales Copiæ, arum, f. Tacit.

Hajós-víz, -vizet, -vizet: Hajózásra való, tehor hordozó víz, hajózható víz: ein Schiff-bares Gewässer. Navigabile flumen, inis, n. Sen.

Hajó-szélc, -szélcnek, -szélcet: -Párkány a Hajónak, párkázattya: der Schiff-Rand. Ora navis, æ, f. Margo navis, inis, m. Cic. Latus navis, eris, n. Cic.

Hajó-szobái, -inak, -it: ein Zimmer auf dem Gallerien, zum Aufenthalt für den Schiffenden, und Zeugnis. Cassis, arum, f. Plaut. Cubiculum Navis, i, n. Sen.

Hajó-szorát, -szorak, -szorat. Hajó-kötő-kötél, vagy -is, talp-hajó-kötő gúzsos fejű veszszö: ein jedes Seil, womit Schiff, oder Flöße mit [redacted] ein Schiff, oder Flöße an Ufern befestiget wird. Pronetium vimineum, ii, ei, n. Papian.

Hajó-szeeök, -szokának, -szokat: der Schiffsprich. Pix nautica, icis, d. f. Tapísla, æ, f. Plin.

Hajó-tsináló kalz, -kalzok, -kalzat: ein Zug-Seil. Navale, is, n. Cic. et Ovid.

Hajó-tartó-tatló, -tatlónak, -tatlót: hajó-kötő, vas-matska: der Anker. Anchora, æ, f. Liv. Hyja a hajó-tartó-tatlónak: der Ankerarm. Cornua anchoræ. Schell.

Hajó-tattya, -tattyának, -tattyát: Pallo a hajó fedele' tzélein, mellyen a hajósok járnak p. o. midön tzáklázznak: ein Schiff-gitter. Jocæ, orum, m. Cic. Midön más sok a hajó-tattyain futos-nak, akkor ezek — Ie mehrere auf dem Schiff-Gitter laufen, desto schwerer ist es — Quo plures per focos cursant, tanto ægri — Cic.

Hajó-tecske, -tsönek, -tsét: ein Schiff-Zimmerer, Schiffs-Bauung. Onus navale, eris, lis, n. — navium structura. Cod. Embote, es, f. Martinum.

Hajó-tsecskelő, adj. p. o. Fűrész: der Zahlbeil, Säge, womit das Unterteil der Schiffe ausgefüllet wird, um ihnen ihr Gewicht zu geben. Tabucca, æ, f. Liv.

Hajó-tetteje, -tsönek, -tsét: hajó-fedele: ein Schiff-Dach. Navis constratum, i, n. Cæs.

Hajót hordozhato, adj. schiffbarer grund. navigerus, a, um. Lucr. — folyó-víz: ein schiffbarer Strom. Navigerus fluvius, ei, ii, m. Plin.

Hajó-törödék, -tenek, -tet: Ubrig gebliebene Stücken des Schiffes? Fragmentum navis, i, n. Plin.

Hajó-törés, -sönek, -st: der Schiffbruch. Naufragium, ii, n. Cic. Sokan hajó-törést szenvedtek: hinter haben Schiffbruch gelitten. Multi naufragium fecerunt. Cic — navem fregerunt. Terent.

Hajó-törést szenvedett, partic. der Schiffbruch erlitten. Naufragus, a, um. Cic. Qui navem fregit. Terent.

Hajó-törést szenvedő, adj. schiffbrüchig. der Schiffbruch leidet: Naufragus, a, um. Cic. Navis fracta, æ, f. Plaut.

Hajó-törő. adj. schiffbrüchig. Naufragus, a, um. Cic.

Hajó-törött, subst. Hajó-törést szenvedett.

Hajó-tsinálló, -lónak, -lót: hajó-építő Mester: der Schiffbauer. Naupegus, i, m. Fiscus. Navis fabricator, oris, m. Hajó-tsinálló árboc: der Schiff-Zimmer-Baum. Fabri tignarii navales, orum, ium, m.

Hajó-tsináló hely, -lynak, -lyat: Schiffwerkstatt. Navale, is, n. Cic.

Hajócska, -kának, -kát: Kleines Schiff, kleines Fahrzeug. Navigiolum, i, n. Cels. navicula, ae, f. Cic. Egy' kevés evezős hajócska: Schiff zum, mit wenig Ruder rudern. Monoxylis, idis, f. Cic. Ellenség-kémlő könnyü hajócska: ein offenes Schiff zum Kundschaften. Scaphia, ae, f. Caes. Gallus. Kerek-dereka kalmár hajócska: ein rundes Lastschiff. Gaulus, i, m. Gell.

Hajó'-tzimerce, -cének, -cét: -testnek' elkeszége, Zászlója: ein Zimmerstück eines Schiffes. Asplenium, ii, n. Plin. Hajóce, is, f. Lucan.

Hajóval járkató-, meg-járkató, adj: schiffbar. Navigabilis, e. c. Ter. p. o. folyó-víz: ein schiffbarer Strom. Flumen navigabile. inis, lis, n. Idem.

Hajó-viselhetetlen, adj: p. o. Víz: nicht schiffbarer Strom, darauf man mit Schiffen fahren kann. Innavigabile flumen, lis, nis, n. Liv.

Hajó-viselhető, adj. p. o. Víz: ein schiffmässiger Strom, darauf man mit Schiffen fahren kann. Navigabile flumen, lis, nis, n. Ter. Navium patiens fluvius, ii, ii, m. Plin.

Hajó-vitorla, -lának, -lát: ein Segel, Zeugeltuch, ein Schiffsflagen. gr. Velum navis, li, n. v. navale, lis, n.

Hajó-vonás, -nának, -t: ein Schiffziehen. Tractio navis, onis, f. Hajó-vonásra kirhoztatni valakit: einen zum Schiffziehen verurtheilen. Ad naves trahendas condemnare aliquem.

Hajó-vono kötél, -nek-, -telet: Hajóvonó kötél: Schlepptau, Schleppseil, Rudentum, i, n. Funis navalis, is, m. Cic. Funis navalis, is, m. Liv.

Hajó-vonó kabok, -knak, -kat: ein Zum Schiff ziehen bestimmtes Seil. Ad naves trahendas funis, is, m. Cic.

Hajó-vontató, -tónak, -tót, ein Schiffziehen. Stelocinus, ii, m. Martial. Vectarius navis, ii, m.

Hajózás, -nak, -t: Schiffahrt, Schiffen. Navigatio, onis, f. Cic.

Hajózásra (hajókázásra)-való, vagy nem való p. o. Víz: ein schiffbarer, oder nicht schiffbarer Strom. Navigabilis, vel innavigabilis fluvius. lis, ii, m. Liv.

Hajózni, -zok, -ott: Schiffen, auf dem Schiffen fahren. Navigare. Cic. Navicularei. Martial.

Hajó-zászló, -lónak, -lót: Hajó, mely lobogója, -zászlója: ein Flaggenschiff. gr. Asplustre, is, n. Lucan. epidromus, i, m. Pitis. Vexillum navis, i, n. vel navale, lis, n.

Hajózás, -nak, -t: das Schiffen, Schiffahrt. Actio navis, onis, f. Cic.

Hajózó, -zónak, -zót: mit dem Schiffen schiffend. Navigans, antis. Adipe anguina, exungia ungere. Colum. —in ungere. Plin.

Hajó'-ttza, -zának, -zát: -gazdája. ein Schiffsherr. Navarchus, i, m. Plaut. nauclerus, i, m. Dominus navis, i, m.

Hajó'-üreg, -gének, -gét: ein Höhle eines Schiffes. Caverna navis, is, f. Cic.

Haj-por, -nak, -t: das Haar Zerstäuben. Pulvis crinalis, is, lis, m.

Haj-por-tsörönyeg, -gnek, -get: dem Haar mantel. Pallula, ae, f. Plaut, qua utitur is, qui se

pulvere crinali inspergit. Dan.

Haj-pecsa, adj. gutturis. Conspersus pulvere crinali. Haj-pecsa ista'tula: ein Schnupftuch. Theca pulveris crinalis; capsula pro pulvere odorato, vel crinali.

Haj-pecsni, -rozok, -rozi, -rozom -rozza: schminken. Pulvere crinali inspergere.

Haj-pecsò futatóruska, -kánuak, -kát Schnupftuchgüttel. Follis ad inspergendum pulverem crinalem. instrumentum, quo pulveres (crinales) adspergantur.

Haj-pec-szatskó, -kónak, -kót: ein Schnupftuchbeutel. Saccus pulveris crinalis, i, m.: saccus pulverem odoratum continens, è, ntis, m.

Haj-sijó, -szuak, -sót: haj-tsö: ein Haarröhre, Haarröhrchen. Tubus capillaris i, cis, m. tubulus capillaris, is. i, cis, m. Wolf.

Haj-szabásu, adj. Haarnicht, wie feine Haare. Capillaceus, a, um. Plin.

Haj-szál, -szuak, -t, -tat: ein Haar. Pilus, i, m. Cic. A' mint egy hajam' szála sem bomlik: ich krümme meinen Haaren nicht. Neque mihi nec pilum capitis distorquebat comam. Cic. A' haja-szálai is borzadt vielen die Haare zu Berge. Capilli horrent. Virg. Tsak egy' haj-szál hijja volt, hogy — es fehlt nur ein Haar gefehlt, daß — hoc nihil abfuit, quin — Cic. Egy' haj-szál [illegible] (egy' mák-szem) hijja sincs: es fehlt nicht ein Haar daran. Ne pilus quidem deest. Cic. Egy' haj-szálon függ az élete: mit einem Haare hängt sein Leben. E pilo pendet vita ejus.

Haj-szál (szöre-szál) haspogatás: ein Grübeln. Investigatio —, scrutatio ónis, f. scr.

Haj-szál haspogató, -tónak, -gót: fejtegető: ein Grübler. Investigator, scrutator, scrutatrix, ricis, f. m. Cic.

Haj-szálig, adv. auf ein Haar. Omnino, plane. Cic. Egy' haj-szálig meg-egyezz: auf ein Haar zu. Ad assem-, ad pilum congruit, convenit. Cic.

Haj-szálni, adj. Haar breit, Haar. Ehem. Pilum latum, unguem latum. Egyegy haj-szálnyira (egy' ujjnyi) se bánom: ich kümmre nicht um Haar breit. Nec pili quidem facio. Cic.

Haj-szálni, -szálok, -szált: hintókál ni: Fuhrmeck-sö. Jactare. Oscit. lo jactarci.

Haj-szálonként: adv. Haar-klein, klein einzeln. Accuratissime. Cic. — vizsgálni, meg-magyarázni: auf Haar klein untersuchen. Planissime exponere aliquid. Cic.

Haj-szál tsö, -tsönek, -tsövet: haj-sijó, haj-tsö, haj-tsö. ein Haarröhre. Tubus capill.

laris,

Haj-szín, -
brun
us, Col

Haj-szín
Badi
Jun
qui.

Haj-szesz
Sud
a, tin

Hajszesz:
to
bale
mit
tin
eft
Simf
fens

Hajtani,
ado

De
non
sed
a
non
tat
xa
Ar
ta
ce
ta
ta
ta

taxis, i, xis, m. Wolf.

Haj-szín, -nnek, -nt: Gesterenye-szín: braun, Kastanienbraun. Badius, color, i, oris, m.

Haj-színü, adj. Kastanienbraun. Badius, a, um. — ló: Kuchelbraun. Badius equus, i qui. m. Varr.

Haj-szorító, adj. s. n. o. Bändlitea: das Haarband. Tenia crinalis, e, lis. s. Virg.

Hajszál: a' járomba fogott ökrök szállító szó, midön kivannyuk, hogy balra tartson. vin Wort, womit man den Ochsen zuruft links zu halten. Ad levam. Cic. est vox injunctum bovem ad sinistram partem declinare jubens.

Hajtani, -jtok, -jt; -jtom, -jtya: 1. adni, engedni, gondolni, ügyelni: Acta semmit sem hajtok: adok: auf das gebe ich nichts? De his nihil laboro. Cic. his non moveor. Hirt. A'te intésedre annyit sem hajtok, mint egy le-esett Mák-szemre: [illegible] Deine Warnung achte ich so wenig als Nichts. Minus de cohortatione tua laboro, quam de vanis palustribus. Prov. 2. Arra semmiben hajtom: nem bánom: auf dieses Falten ich nichts? Id nihil puto. Terent. Semmiben hajtani valamit: etwas für nichts achten, halten. Nihili facere — pendere aliquid. Cic. pro nihilo ducere —, habere —, putare quid. Cic. 3. Valaki nek fület hajtani: szavát bé-venni: einem Gehör geben, einen Gehorchen. Alicui aures accommodare, — praebere. Cic. — audi entem esse dicto. Cic. Nem hajt az intésemre, nem

ec: dem Warnungen giebt er kein Gehör. Admonitionibus locum non relinquit. Cic. 4. Könyörgésivel hajtott (bittend gemacht) akara: ich bin durch sein Bitten bewogt worden. Aditus sum precibus ejus. Cic. Motus sum precibus ejus. Curt. Isak engem hajtott maga párthyára (részére) nüe mich hatte er auf seine Seite gezogen. Me solum seduxit — traxit ad —, in suas partes. Jac. Tendességre hajtani a' tanétsetet: die Natur neigt und stellt mehren. Ad Quietem redigere naturam, eam placare, -tedare. Cic. 5. Magá hoz hajtani, vonni, édes getni valakit: einen Gunst — an sich ziehen. Animum alicujus ad se pellicere. Cic. 6. Addig hajtod (egyenged), (jó növésre) a' vesszöt, meg hajlik: biegt du den jungen Baum so lange, bis er sich biegen läst. Stude eousque flectere arborem novellam, donec se flecti sinit. Prov. 7. Igen sok gallyat hajt a' fa: dem Baum bekommt hinlen Dünger. Arbor luxuriatz. Colum. -fit exumosa. Luer. 8. Végre hajtani (el-végezni) valamit: etwas vollführen, vollbringen. Absolvere — perficere. Cic. [illegible] tendere aliquid. Ter. 9. Minthogy parancsolod, fejet hajtok: engedek: ich gehorche, will es beobachten. Quoniam jubes, obsequor. Ter. Tenteri szavára nem hajt: engedetlen, nem engedelmes kedik, meg átalkodott: er nimmt keinen Befehl an, er gehorcht niemanden wer? Nullius monet verbis, nulli obsequitur. Cic. 10. Fürü ágakat hajt (ereszt, vet) a' fa:

den Baum beinahe Finger dick
Finsser. Arbor silvescit densis
ramis - Cic. Gyökeret hajtani:
Wurzeln treiben, fassen, gewinnen, einwurzeln. Radices agere, capere, facere. Plin. II.
Erösen hajtani a' hajót - evezni: evezőkkel hajtani: mit allen Kräften rudern, das Fahrzeug antreiben. Flumen (navem) pertinaciter enectere. Curt. - navita ex remis navigium, navim. Cæs. remis egredere Agnam. Cic. 12. Szépen hajtanak (fakadnak, indúlnak, virúlnak, zöldülnek) a' fák: die Bäume gehen schön auf. Arbores pulcre efflorescunt. Vopisc. - Gemmas agunt, procudunt. Plin. - Gemmant. - Germinant. Plin. - pullulant - Vireg. - vernant. Martial. A' fügefa levelet hajtya: der Feigenbaum bekommt Blätter. Ficus folia agit. Colum. - producit. Pallad. Ujra hajtanak a' fák: die Bäume wieder aus? Revirescunt arbores in novos fatus. Tacit. Hajt az ifjú szőllő veszsző: wächst neuer junger Wein neben gestern auf. Ex novello palmite vitis pullulat. Colum. 13. Valamiből hajtani (-forditani) magának: von etwas Nutzen machen. Utilitatem percipere ex re aliqua. Cic. 14. Karajra hajtani (forditni, igazgatni) a' hajót: das Schiff gegen den Wind lenken, wenden. Navim obligue ejicere versus Aquilonem. Curt. 15. A' Duna sok malmot hajt: forgat: die Donau treibt viele

Mühlen. Danubius multas molas agit. Schett. 16. Se nem tenni, sem emberre nem hajt: nem gondol egyikkel-is: nem gibt nichts weder auf Gott, noch auf Menschen. Nec Deum nec homines curat. Schett. Semmit sem hajt a' köz jóra: nem achtet des gemeinen Wesens Sorge. Flocci facit Resp. Cic. A' mágára gondot vagyon, de a' magadéra nem hajtasz: du sorgst nicht schlechts für andern, für dich selbsten aber wenig. Alii ena tibi curæ sunt, tua neglegis. Nem hajt a' jó szerencsére az eb' ugatására: nim Gutes achtet des Hundes nicht. Benevolus Canum non curat Canum latratus. Prov. Semmire sem hajt: semmire sints gondja: um nichts besorget. Nihil pensi habet. Quint. 17. Magát le-felé hajtani: göcsörtösödni: sich zu Knoten drehen. In teretem se curvare. Plin. Dereka magát hajtya a' nagy tehere: der Rücken beugt sich, und gibt der Last nach. Dorsum mihi incurvatur, et pondere cedit. Plin. 18. Részére hajtani (egy ügyet, venni) valakit: jemanden auf seine Seite bringen, gewinnen. Aliquem ad suas partes complectere, pertrahere. Cic. 19. Tilalmas utakon hajtani (egy üjtéssel szerezni) jövedelmet: sich auf einem unerlaubten, unzuverlässigen - krumbotzigen Wege bereichern. Illicitis viis congerere - conquirere suas divitias, Cic. - se locupletare. Accurs. 20. Sárba hajtani (hagyatni) valamit: etwas in Koth werfen. Aliquid in cœnum - lutum projicere. Terent. 21. Jóra

hajt (hajlik) az indúlattya: sein Gemüth ist zum Guten geneigt. Animus ejus in bonum inclinat. Martial. Hozzád hajtott (hajlott) szívünk: unser Herz trachtet, neiget sich zu dir. Ad te inclinabat, inspectabatur cor nostrum. Cic. Ezá dolog haszmot hajt: haszonnal jár: diese Mühe ist nicht und nützlich angelegt worden. Constat opera exercitus. Cic. Ez a nap jó haszmot fog tani: haszmos fog lenni: Der tag wird die Gutes Nützen bringen. Hic dies tibi illuxit lucrificabilis. Plaut. Nem tud magának haszmot hajtani: haszmálni nur wenig auf seinen Nützen sehen, sich zu Nützen machen. Nescit commodis suis servire. Cic. Haszmot hajtanak a majorkodó helyek: die Landgüter bringen zu Nützen. Fructum reddunt praedia. Cic. Kevés haszmot hajt az a szántó-föld: Man hat von dem Acker wenig Nützen. Parum ex agro illo redit. Cic. Haszmot hajt (haszonnal jár) a tanúlás: das Lernen bringt Nützen. Studia emolumentum adferunt. Cic. Ezeket haszmokra hajtom: diese [illegible] wende ich zu meinen Nützen an. Haec ego in usum meum convertam. Cic. — inclinabo in meum commodum. Cic. 23. Az ebes víz kövecket hajt: hempelyget: ein reissender Fluss wälzet Steine. Vehemens fluvius saxa volvit. Ter. 24. Maga alatt hajtani (bizodalmat) unter seine Gewalt bringen, unterwerfen, unterjochen. Redigere aliquid in ditionem

(-potestatem) suam. Cic. Sok ellenséget hajtott (Ródétott, szokott) birtoka alá: nur fast tiirke Fürsten unterjochte. multos hostes subjugavit. Subjugum misit. Liv. 25. Ez a folyó-víz elég eledelnek valót hajt: hoz. Dieser Fluss ist reichlich zum Lebensunterhalt. Sufficit large amnis ipse victibus. Plin. Könyörületességre hajtani (hozni, indítani) valakit: jemanden zum Mitleidigen zu bewegen. Aliquem ad misericordiam inducere. Cic. Ez semmit sem hajt a fontyához: er hasen vehetten. Du bist zu nichts nütze. Hoc nihil ad farinas (sc. confert). Prov. — Non est de pane lucrando. Prov. Mi szél hajtott (hozott) ide? was, was Wind hat dich hieher getrieben? Quis ventus te huc detulit? Plin. Az alszél ötét Olasz-országba: das Südwind weht sie in Italien gebracht. Auster eum detulit in Italiam. Cic. 26. Kerekre sem hajt: nem indúl: nicht rinnt? Bitten gibt es nicht, gibt es Statt. Nec precibus cedit. Cic. — fleetit. Id. A' te fenyegetésedre sem vesz hajtok: indúlok: deine Drohungen bewegen mich nicht. Minae tuae parum movent me. Cic. A' szerencsém hajtotta (indította vitte) ezen: die Liebe hat mich dazu bewogen. Amore ad id impulsus est. Cic. 27. Vizre hajtani (itatni vizet) a' marhát: das Vieh zum Trinken treiben. Ad aquam adpellere — potum agere pecus. Virgil.

kenyeret hajtani a' gyö-
nyörüségekre: nem kedvelli,
nem közéjöli azokat. non delectat hu
Wollust für nichts? Voluptatem
nullo loco numerat. Cic. [illegible]
szem tekeat hajt az ötözet-
béli ételességre: nem fölt die
Most im Stande. Modicus in
cultu. Sec. 29. Hatza hajt-
tya (kényszeríti) az éhség: der
Hunger treibt ihn nach Hause.
Fame cogitur domum ire.
Fames eum domum compellit.
Cic. - vertit. Liv. Valakit
valamire bottal hajtani: kén-
szeríteni, üzni, kergetni: ni-
mand zu etwas mit einem Stock
gut antreiben. Fuste aliquem
ad aliquid impellere. Cic. 30.
Dologra hajtani (kényszerí-
teni, kergetni, üzni) valakit:
einen zur Arbeit antreiben.
Adigere aliquem ad laborem.
Terent. Ökrökre hajtani az
ekét: az ökröt üzni, hajta-
ni, kergetni: den Pflug hin-
folgen, hinter ihm einher
gehen. Insequi hostem. Cic.
Igen hajtanak a' kopók: die
Jagdhunde treiben stark.
Acres sunt Canes in ve-
nando. Canes venatici acri-
ter insequuntur feras. Cic.
Ugy hajttyák, mint a' szekeres
lovat: wie wild wird ein Pferd
hinein angetrieben. Impellit
pronus jumentum Sarcinarium.
Cic. 31. Hátra hajtani (ke-
resztül) a' szakvast: den Keil
in die Ritze jagen. Recurvare
ad vectia Cervum. Virg. 32.
Ez a' víz más malmot hajt:
nints ennek a' kerekes; nem er-
forog a' kerékben, más által van
itt a' beszéd; nem ide-való:
dieses Rad treibt nicht jene Mü-
hle. Idem ille nihil ad rem at-
tingit. Plaut. Cas. 33. Ez a'
bor-, ez az Ökörség hajtya
a' vizelletet: [illegible]

kényszeríti, késztetni az emberek a'
vizelletre: dieser Wein treibt den
Harn häufig treibt den Harn.
tum movet (urinam Cic. pel-
lit) urinam. Cic. Nem hajt
hozzá kívánságom. Die Begier-
de nach jenem Dinge treibt
mich nicht. Cupiditate ejus rei
non capior. Cic. desiderio ejus
rei non teneor. Cic. Arra tse-
lekedni, a' mire a' szükség
hajt: thun, was die Noth
anbefiehlt. Ea segui, quae
cogit necessitas. Cibat. Jant-
ra hajtani valakit: jemand
den zum Tanzen antreiben.
Ad saltum cogere aliquem.
Tanitásra hajtani a' gyermek-
ket: den Knaben zum Lernen
usw. antreiben. Adigere pue-
ros, ut studiis det operam.
Cic. 34. Lebetni hajtani a'
lovakat: zureiten. Festi-
nanter agere equos. Cic. Nem
Nem tudgya hajtani a' lovakat:
nem tud kocsis lenni: nie
wird kein Kutscher werden. Rejet
quo vigere. Suet. equos impel-
lere. Juvit. 35. Egyebek
felett a' te parancsolatodra
hajtok: auf deinen Befehl
und Geheiß thue ich alles
übrige. Rebus aliis tuae vectam, quae
mandas mihi. Plaut. 36.
Tsokra hajtani (ten hajtani a'
fejét: den Kopf zum Fenster hin-
unter hängen. Cervicem ad
ocula detorquere. Horat. 37.
Vele egyegy mértze hajtok: egy
mértzén legeltetek: ich füttre
und weide mein Vieh mit ihm
nicht einer Gegend, wie wei-
den mit einander. Commo-
remur. Cic. Gregem meum
in eodem tempo cum illo
pasco. Cic. 38. Legyeket
hajtani: legyezni, azokat el-
üzni: die Fliegen herumtrei-
ben. Abigere muscas. Cic.

Lyzzerövel szellőt hajtani: fächeln, Wind machen. Ventos movere flabello. Ovid. 39. Valakinek fejet hajtani: magát megadni, meg-alázni, -tisztelettenni: sich einem unterwerfen, -geben. Se alicui dedere. Cic. Se imperio alicujus subjicere. Liv. Flexione capitis aliquem cohonestare. Cic. Más fejet tettetni hajtani: einen sich unterwerfen machen. Jam prae bendus est ei jugulus. Quint. Tiredet s fejet hajtani valakinek: valakit teredè fej-hajtással tisztelni: einen mit Furcht und Hochachtung begegnen. Populite et capite flexo cohonestare aliquem. Cic. Teredet hajtani: sich unterwerfen, sich Feinde unterwerfen. Genua submittere. Plin. 40. Gulyát maga elött hajtani t. i. maga elött: sich Vieh hertreiben. Armentum prae se agere. Liv. Tovább hajtani a tseredat: sich Vieh weiter treiben. Porco agere armentum. Id. 41. Ellenségre hajtani: azt meg-támadni: den Feind anfallen. Adgredi hostem. Cic. 41. Ezeket mind semmibe hajtom: meg-vetem: sind alles dessen ich nicht. Haec omnia aspernor, contemno, negligo, nihili pendo. Cic. Hannibal semmibe vette hajtotta: Man hat die Anmassungen des Hannibals gar verachtet. Rejecta sunt retrorsum Hannibalis minae. Tacit. 42. Nekihajtani (actis mennè) arcellegni: den Feind schnell anfallen. Invadere, impetum facere in hostem. Cas. 43.

39

A' Duna sok hasznot, de kárt is sokat hajtott (okozott) az Országnak. Die Donau hat dem Lande vielen Nutzen, und Schaden zugebracht. Danubius multa commoda, sed etiam incommoda intulit Regno. 44. Az Országnak minden részibül élelmet, s gabonát hajtani, parantsolni: von allen Theilen des Landes Lebensmittel, Proviant, Victualien einfordern. Ex omni parte regni victui alia compilare, imperando exigere, jubere mandare. Cassiod. 45. Az Orvosság nagyon hajthya (purgálya) az embert: Diese Arzney hat die Kraft zum Laufen. Medicamentum alvum ciet. Cels. — Solvit. Plin. — lignat. Cels. 46. Nints hová a fejemet hajtsam: Szállást állaporban vagyok: ich habe nicht, wo ich mein Haupt hinlegen, — Logis finden. Non habeo, quo caput reclinem. Cic. Kés mèg egyenlő sunt. Virg. 47. Jobban egymáshoz hajtani (szélesebbre szegni) a ruhát: t. i. a varrás közt: das Kleid mehr einsetzen. Melius replicare vestem. Cic. 48. Levelet tett arcza hajtani (tekinteni, vigyázni), mit Szerzette a' valyat, hanem mit gyógyitja: einige Sorgfalt, wodurch die Farben Feuchtigkeit erhalten, was ihnen wie Salben zu Hülfen kommt. Non interest, quid faciat nocturnus, sed quid tollat. Cas. 49. Reánk hajtott (ütött) hirtelen egy' tengeri rabló-tsapat: ein Haufen Seeräuber ist uns plötzlich überfallen. Catervae praedonum maritimae nostram incursionem decurrente in nos fecit. Cic. Kép. 50. Simon bizó hajthya a' lovat: ohne einen Pferdeknecht mon-

datik, kin à feleségé vrealkodik:
Jaj annak à házrak, hol tehén
à bikának jármat vethet nya-
kába: man pflumt dem Ochsen
gern vom Ja Pflug. Curcus
bovem trahit. Lucil. Prov. Vac
dormit, ingna mutice vrco im-
ritat! Libr. 51. sem házag-
ra, sem kedvezésre nem hajt, nem
ügyel: nm fangt weder mit mi-
nm Zorn, noch mit Gnade was?
Négne ira, negne gratia tene
tur. Cic. Se Ostrice, se ördög-
re nem hajt: nm achtet weder
Gott, noch dem Teufel. Nec su-
peros vocatur, nec inferos. Prov.
semmit sem hajt á szavamra:
nem ügyel, nem halgat: nr
gibt nichts auf mini nn Wor-
te. Nihil pensi habet verba
mea. — nihil Curat non est mi-
hi dicto audiens. Cic. ingero di-
cta in dolium pertusum. Plaut.
Hát te semmit sem hajtasz
erre a törvény re? fürcht dich
du nicht auf dieses Gesetz?
An tu legem hanc nullam pu-
tas? Cic. 52. Az ö dolgát
hajtom: üzöm: üregetem:
ich besorge —, betreibe — seine
seine Affairen zu Standebrin-
gen. Ejus negotium procuro.
Cic. rem ejus ago. Cic. 6.
Özet hajtanak (üznek) az obcsi:
die Hunde jagen, jagen
= nie Ruf. Canes cervum
capreolum agitant, insectan-
tur. Cic. A' hajtók egyegyre
hajtyák: üzik a' vadat a'
lesben állo vadászokra: die
Treiber jagen das Wild im-
mer fort auf die Lauernden
Jäger. Agitatores incitant
in uno continuo feras, et ca-
gunt eas venatoribus, qui in
insidiis stant, in obscurum rec.
Plin. 53. Valaki nek elébe
hajtani: vágtatni: nimm
besser gehen. Praecedere alignem.
Plin. 54. Nem szabad à' tilal-

masba hajtani (vetemi. Nimi
a' marchát: ns. nicht nicht nm
laubt in dem bekannen zu wer-
den. Non licet impellere in
vetitum (sc. pratum). Vetitum
est pecus ad pratum interdictum
inducere. Colum. 55. A' ke
tlenség hajt (visz) rea': Sin
Noth treibt sie zu. Necessita
te ad id cogimur. Curt. Ho-
rgé'szével hajtatt (vett, vitt)
rea': mit Lust mich nimm
Fitten dazu bewogen. Illec
bris suis me ad id permovit.
Claudi. Ludatcat Vásárra
hajtani: Günsti auf Jahr-
markt treiben. Auferre ad
nundinas pellere. Az ökrök
ha Betsbe hajtyak-is, ugyan
ott-is szak ökrök: wie Gans ist
aus zu fliegen, wie Gans kömt
heim gezogen. Celum, non
animum mutant, qui trans
mare Curcunt. Horat. Prov. 56.
Nem hajt hozzá kivánságom:
nem viszket kedvem utánna:
ich bin nicht begierig nach sie.
Non trahor ad cupiditatem
ejus rei. Nep. non flagro cu-
piditate, ejus rei. Cic. 57.
Szüntelen ezt a szót hajtyák:
vitatlyák: immer wieder
Jagen die diesen Wort. Die
sem iterant verbum istud. Cic.
et Plaut. et quasi eundem cu-
bum remandunt. Quint. 58.
A' mihez kedved hajt: vonz,
vagyon, a' mire hajót ma-
ga kénnyén teremé'szted.
zu was dein Gemüth neu-
get od. neigt. Ad quod
inclinationem animi habes.
Ten.

Hajtás, -snak, -st: 1. Fagyítás:
das Wegjagen, die Wegjagung.
Jactus, us, m. Cic. Hálóval-
való fagyítás: ein Wurf
mit einem Netze. Jactus
retis. Val. Max. Fagyítás
à kocsza-járókban: ein
Wurf der Wurfnetz. Jactus

talocum. Cic. — testaceum. Tacit. Hajtás a tekével. tékében: nin Schub brey Tac. gal gespielen. Tactus globi in lusu conoeum. Stat. 2. hajlatás: sin Beugung, Beugung. Flexio, onis, f. Cic. flexus, us, m. Quint. Fő-s térd hajtás: sin Kniebeugung. Genuflexus, Kniebeugung. Capitis, genuum que flexio. onis, f. Prop. inclinatio sui, onis, f. Cic. Udvari fej-s térdhajtással valamit végbe-vinni: mit einer höflichen Kniebeugung verbunden. cum adhibili corporis flexione efficere aliquid. Cic. 3. Hajtás: hajtóka a ruhán: ein Aufschlag. ein Klappe. Lacinia explicabilis, ae, is f. Schal. pars explicata vestis. etis. d. f. 6. Hajtás: bé-szegés a ruhán: ein Einschlagung von Kleidern. Explicatio partis vestitus, onis, f. — Ora vestimenti. 4. A' lovak' hajtása: — igazgatása: ein Führung, Leitung, Regierung eines Pferdes. Moderamen equorum, inis, n. Ovid. Nagyon hajtás: eines Pferdes Jagen und Treiben. Nimia agitatio — fatigatio equorum, onis, f. Nagy hajtást tettünk (sok a Carusában): wir haben heute einen starken Marsch gemacht, einen gemessenen Weg zurückgelegt, zu sehr gelaufen. Longum satis iter hodie emensi sumus. Liv. Nagy hajtás volt ez egy lovat. Das Pferd muß ein starker Marsch, einen gemessenen Weg zurückgelegt haben. Ingens impetus (magna statio) fuit ejus equo. 5. Hajtás az ital közben. ein Trunk. Haustus, us, m. Cic. Egy egy hajtás alatt egygy palatzk bort kiinni: mit einem Haustus einen Krug Wein austrinken, austrinken. Hirneam uno haustu ebibere. — eburcere. Plaut. 6. Hajtás: fakadás, rügy, sarjadzás, új növés: ein Sprößling, ein Trieb. Germen, inis, n. Virg. Surculus, i, m. Varr. Ez tendai hajtás: ein Fichtenreis, ein junger Holzsproß in einem Fichtenwalde. Surculus, i, m. Varr. Fatlyú hajtás: fatlyú ág: ein Aubenzweig brey den Stamm. Stolo, onis, m. Plin. Új hajtás, növés a szőllő-tőn: ein Schoß an einem Weinstocke. Malleolus vitis, oli, m. Colum. Hajtás a vad'aszabban: Vad'aszat. ein Jagen. Venatio, onis, f. Cic. 7. Ütés, hajtás, kergetés: ein Jagen, Nachsetzen, ein Verfolgung. Persecutio, onis, f. Cic.

Hajtáska, -kának, -kát: kis hajtás: kis hajtóka, és a t. mint Ehrn Fehst, — Klazon it. f. w. Impulsio parva, jactus exiguus, parva vestimenti lacinia.

Haj-táska, -kának, -kát: hajzatskó: dem Haar beutel. Sacculus crinalis, i, is, m. Hajtáskát kordozni: Haarbeutel tragen. Crinium ornatus in sacculum colligere. Fabul. Sacculum crinalem gestare.

Hajtatlan, adj. öszve nem lévén hajtva, -hajtogatva, ungefaltet, nicht zusammen gewickelt. Non convolutus, a, um. Lucan.

Hajtatni, -tatok, -tat; -tatom, -tattya: 1. bolyhoztatni: wöllen machen. Curare arcenari. Plin. Drága bolyhozatlan hajtat: feingesponnen gesponnen: ein kostbar Gewebe aus feiner Wolle.

tik t.

auftüfsanni. Splendidà jubet, curat ædificia Pomì. 2.

hajtatnii p.o à tovatkat: sie sträuben nutmenbm kuf, sun. Impelli curare egnos.

Hajtdogálni, -gálok, -gál; -gálom, -gáltya: p.o. à marchát. Sus Weiß eyll wosin tummbum. Pecus frequenter aliquo decurrere.

Hajtéke, -knak, -kot: p.o. Egygy hajtéke papsinos: ein Bogen Schreibpapier. Plagula charta, æ, f. Plin.

Haj-tekerö, -önek, -öt: haj-kötö pántlika: sie Haarbinde, Haarband. Tænia crinalis, æ, lis, f. Virg.

Haj-tépés, -ének, -st: sie Ausrupfung der Haaren. Depilatio, onis, f. Cels. Vellicatio crinium, onis, f. Quint.

Haj-tépö, -önek, -öt: der sie Haaren ausrupft. Depilator, oris, m. Gloss.

Hajthatatlan, adj. mexö: unbiegsam. Flecti nesciens, a, um. inflexibilis, e. c. Plin. JC. Hajlós.

Hajthatni, -hatok, -hat; -hatom, -hattya: biegen können, Flectere posse. Prop. Sentí eteibe nem hajthat, nem vágtat hat, vele fel nem tehet p.o. Gazdagságban. niemand kann ihm an Reichthum gleich kommen. Nemo cum opulentia æquare possit. Liv.

Hajtható, adj. hajlós: biegsam, tunkfam. Flexibilis, e. c. Ovid. inclinabilis, e. c. Sen. Nem hajtható: unbiegsam. Inexorabilis, e. c. Falg. Flecti nescius, a, um. Ovid.

Hajtó, -ónak, -tót: der etwas p.o. Marchát hajt maga elött.

Hajtó-árda, -dának, -dát: der Wurfspieß. Jaculum, i, n. Cic. pilum, i, n. Cic. telum, i, n. Cic. veruculum, i, n. Liv.

Hajtó-árdás, -snak, -st: der Wurfspießwerfen. Hastatis, i, m. Liv. A' hajtó-árdásokat elöre járatni: die Wurfspießwerfer kommen lassen, Hastatos præmittere. Id.

Hajtódni, -dom, -dik: Jemanden —, worzu anwerben, —, zusammen anwerben. Fleeti, abjici, convolvi.

üzödni: jemanden werben. Pelli, propelli, propulsari. Cic.

Hajtó-fa, -fának, -fát: 1. die in das Faß gehörige Sache: etwas unnützes. Nihili res, ei, f. Gell. Ad nullam rem utile quid. Cic. Ezért én egygy hajtó-fát sem adnék: für das Ding möcht ich nicht einen Span geben. Non ego hoc omissim tritici libra. Plaut. 2. Hajtó (üzö-) fa a' kád ászokánál (pintérnél): der Faßbinden. Tudicula, æ, f. Colum.

Hajtó-fegyver, -nek, -et: ein Wurfspieß. Jaculum, i, n. Cic. tragula, æ, f. Liv.

Hajtogatás, -snak, -st: 1. idétova-való üres, hajtás, Herumgehen: Jus Hrnum jogan, Hrnum tunibn, Jus Hrja um Hrnumbnn. Circumactio, onis, f. Gell. 2. A' papirosnak,

vagy más egyébnek összehajtása, hajtogatása: Ein Zusammenfaltung, Inflexion, i. f. g. Complicatio, Convolutio Chartae, onis, f. lic. 3. Hajtogatása az igéknek, Nevezeknek s Szavaknak: Ein Abänderung ~~der~~ ihrer Zeitwörter — und Zeitwörter — , Ein Numerand Zeitwörter. Declinatio Nominum, Conjugatio Verborum. onis, f. Gramm.

Hajtogathatatlan, adj. Der nicht Einn declinirt, oder nach seinen Endungen Casus gebraucht werden. Indeclinabilis, e. c. Gramm.

Hajtogatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: 1. üzni, hajtani, Vergetni: Frenum jungere. Frenum tenuibus, Ire und Irae tenuibus. Circumagere. Cato. insectari. Plant. progredere. Cic. Összve-hajtani hajtogatni, p. o. a' levelet á' papirost: einen Brief, ein Papier zusammen falten. -legen, -wickeln. Epistolam — chartam Complicare. Cic.

3. A' gyékeket széjjel hajtogatni (edes getni) a' jóka: Die Binsmatten mit einblechten Worten (Cantiren) Worten zum Guten binden. Puer debet blandis verbis ad bonum (ad virtutis exercitationes) pelli. Cic.

4. Fejét hajtogatni: meghajtani: Den Kopf neigen. Caput inclinare. Ovid. Magát hajtogatni: sich oft nagen. Se procliuare. Colum.

5. Ilyz hajtogatnak (Churgatnak, Kiorgatnak), mint ha jobbágy volnék: wenn jemand (Gefangener) mich so mit Worten an, als wenn ich ein Unterthan wäre. Ejz. Declamare. Graci Seruus.

Plaut. seruiter adeo me adornature, Quasi Seruus essem. Cure.

6. Hajtogatni az igét: Das Zeitwort abwandeln. Conjugare Verbum. Gramm. 7. Pokarakat hajtogatni: idolozni: Zaubern, die Gespenster, Zauberey treiben: Magicis artibus uti.

Hajtó-háló, -lónak, -lót: ein Wurfgarn, Art Netz? Fischernetz? Rete jaculum. i, n. Plaut.

Hajtók, -knak, -kat: embarek, többnyire jobbágyok, kik fel-vesznek, és a Vadászokra hajtyák a' vadakat: Treiber, die die Art. den Thieren nach die Jägern zutreiben. Agitatores ferarum. orum, m. A' hajtók el-állották, el-fogták az erdőt: Die Wildtreiber haben den ganzen Wald besetzt, umgeben. Agitatores ferarum silvam obsederunt. Cic.

Hajtóka, -kának, -kát: a' dolmány ujjain, és egyéb ruhán: Der Aufschlag auf einem Kleide. Replum. i, n. Gloss. pars vestis reflexa: Károlyi hajtóka: ein Karolyischer Aufschlag. Replum a Karolyianis sic nominatum.

Hajtókálni, -kálok, -kált; -kálom, -kállya: üzdögetni: oft jagen, oft fremden treiben. Pelexe. Cic.

Hajtó-kerekek, -kéknek, -keket: melly, a' többit hajtya: Das Treibrad. Rota versatilis. — adjuuans Motum. a, lis, atis, f. Vitruv. Item. Hajtó kerekek a' Gépekben, mellyek lábbal hajtatnak: ein Treibwerk, womit man eine Last in die Höhe zieht, indem man sie vor einem mit den Füssen tritt. Tympanum, i, n. Lucret. et Vitr.

Hajtó-kö, -önek, -övet: Inn Wünschstein. Lapis missilis, idis, lis, m. Liv.

Hajtó-kutya, -tyának, -tyát: ein Jagdhund. Canis venaticus, is, ci, m. Plaut.

Hajtós, adj. p. o. Macha: ein Fieberschüttelnder Berg. Deses, ineus pecus, sidis, -ctis, cocis, n. Colum. A' hajtós (lusra) ötetöt öszto kellet tett: man muss den frühen Aepfeln mit Zwiebelstocken anstechen, um sie zu bringen. Bos ineus stimulo fodi debet. Plaut.

Hajtó-szer, -szernek, -szert: ein Abführungsmittel, ein Purgativ. Laxativum sc. medicamentum. i, n. Voss. Purgans sucus, ātis, i, m. Ovid. Medicina alvum ciens, ē, ntis, P. Cic. — movens. Solvens, ntis. Cels. Hajtó-szert venni-be: Arzneyen zum Laufen einnehmen. Medicinam alvum solventem adhibere. Cels.

Haj'-töve, -vének, -vét: ein Haarwürzel. Radix pilorum, icis, f. Plin.

Haj-tsapózás, -zásnak, -zást: hajtsepzés, összve-verödése a hajnak; Lengyel nyavalya: ein Zusammenfilzen der Haare. Cicicagra, ae, f. Medic. Capillus inenodabilis diutina incuria, ae, lis, m. Hippocr. Complicatio crinium onis, f. Trica Polonica, ae, f. Schell.

Hajtsár, -rnak, -rt: juhot, vagy más egyéb meg-vett Marhát más hová hajtó: ein Viehtreiber. Actor pecoris, oris, m.

Haj-tsináló, -lónak, -lót: haj-fodorító, parokás: ein Haarkräusler, Per-

Haj-tsepzés, -zésnek, -zést: lárd, Haj-tsapózás.

Haj-tsö, -öcske, -öt, -öcsét: haj-tsévé: ein Haarröhrchen. Tubus capillaceus, i, is, m. Wolf.

Haj-tü, -ünek, -üt: ein Haubt-nadel, Haarnadel. Acus crinalis, us, lis, f. Hippocr. Crinale, is, n. Ovid.

Haj-tüzö, -özöcske, -öt: l. Haj-tü.

Hajúlni, -júlok, -júlt: l. Hajlani.

Hajúltt, part. act. négy-szög, ō szög: vier Kanten, ein Viereck mit vier gleichen Kanten, und gleichen Winkeln. Rhombus, i, m. Wolf.

Hajúltt négy-szegü: adj. vierkantig, förmig. Rhombiformis, e. c. Wolf.

Hajúltt-szeges, adj. gleichwinklicht. Obliquangulus, a, um.

Haj-választék, -tékonak, -tékot: ein Scheitel. Scheidung der Haare auf dem Kopfe. Capillorum discrimen, inis, n. Ovid. Capilli in vertice diffi, orum, m.

Haj-válaszló, adj. p. o. tü, vagy más valami hegyes eszköz, melyet a Magyar Asszonyi személyek a hajokat két-felé választ-tyák a fö tsinosztáskor: ein Scheidenadel. Acus discriminalis us, lis, f. Horat.

Hajváci, -cinak, -cit: bé-sózott vitza-ikra: ungersalzne Hausen-rogen, Caviar. thunnum ova sale condita, orum n.

Hákogás, -snak, -st: das Kämmen. Texcatus, us, m. Tex. Hákogással jelt adni: sich kämmen, und damit ein Zeichen geben. Exsecare, et dare signum. Ovid.

Hákogni, -kogok, -kogj: sich kämmen. Texcare. Plin. Se hákogj. Sömmi dögl disz in kämmen. Abstine texcatu. Cic. desine texcare. Id.

Hákogós, adj. sich kämmend, der sich kämmt. Exsecans, antis, c. exsecator, oris, m. Plant.

Hákogva ki-pökés, -sneck, -st: das kämmend Herausziehen. Exsecatio, onis, f. Plin.

Hákogva ki-pökeni, -pökök, -pök, -kömm, -ki: mit Kämmen herausziehen. Texcando exsequere.

Hal, -nak, -lat: der Fisch. Piscis is, m. Cic. Állott (büszhödött, döglött) hal: ein abgestandener Fisch. Piscis examinis, Plin. Apró halak: kleine Fische. Minuti pisciculi. orum, m. Terent. Bé-sózott hal: ein eingesalzener Fisch. Muria conditus piscis, Colum. Déli hal: Mittagszat az Égen. Der südliche Fisch. Piscis Australis. Wolf. Disznó hal: das Meerschwein, ein Fisch. Delphinus i, m. Cic. Éjszaki hal: Mitternachtszat az Égen. Der nördliche Fisch. Piscis boreus. Wolf. Egyik fatska hal: ein Fisch. Fere Fischen. Examen Piscium. ének, n. Virg. Fejér hal: kleiner alá-való, tsekély hal: ein weisser Fisch, gemeiniglich kleiner Fisch. Albureus, i, m. Auson. Folyó-vizben termö hal: ein Fisch aus einem Flusse. Piscis fluviatilis. Plin. -fluvialis. Colum. Sött hal: ein gesottener Fisch. Elixus piscis. Plaut. Friss hal: frischer Fisch. Recens piscis. Plaut. Hajó-tartóztató hal: ein Seethier, Ungeheuer Fisch, Seeungeheuer, das grösste Fisch in vollem Zeugnis soll aufhalten können. Echeneis, idis, f. Plin. Hegyes orrú halak: Spitznasse Fischen. Pisces acutis nasibus. Hor. Hím-, vagy nöstény hal: ein Milchner, ein Fisch männlichen Geschlechts, oder -Rogener, Weiblein unter den Fischen. Piscis mas is, maris, m. Plin. vel Piscis femina, is, d. f. Colum. Herélt vagy tejes hal: ein Rogener- oder Milchener Fisch. Piscis femina, Colum. — mas. Plin. Iszapos hal: ein Seethier, Fisch. Lini amans piscis, Plutarchus pisis, is, is, m. Idem. Kövér (vastag) hal: ein sehr fetter Fisch. Dissertus, pinguis piscis. Tacit. Kövér-vátt hal: ein Thier gemeiniglich Fisch. Ichthyolithus, i, m. Piscis in lapidem versus, Ovid. Kövi hal: ein Gründling. Ant ein Elenn Fisches. Fundulus, i, m. Cobitis barbatula. Linn. Cobio fluviatilis, onis, tis, m. Id. Meny hal: gadötz: ein Aalmutzen. Gadus lota, Mustela, e. f. Cic. Piketelyes halak: geschuppichte Fischen. Squamoso corpore pisces. Cic. Ragadozó hal: ein Räuber-mässiger Fisch. Raptor piscis. Cic. Ránczos hal: ein

hal: nin gnbrosnnrer Fisch.
Pexus Piscis. Cels: Repdesö
hal: nin flinzender Fisch.
Piscis volans. item Csillag
zat az Égen: — Plin. Gyszina
bogu Pásztorzsol. Piscis volans.
Wolf. Sós hal: nin gnsulzn
nnn Fisch. Piscis sale conditus.
— salsus, Tex. Szarcz hal: nin
Dönnent Fisch. Piscis inducatus,
Sirenus. Colum. Szarcsas hal:
nin flinzender Fisch, Milago,
inis, f. Gidor. Sültt hal: nin
gnbnrtennnr Fisch. Assas pi-
scis. Plaut. Tejes hal: nin mil
chnar Fisch. Piscis lactarius. Plin.
Tengeri hal: stnr Dnrfisch. Piscis
maximus, Colum. Tengeri nagy
agyu hal: is Europai allya
tin hal; vagy-is Meny hal:
Aust ninns Dnr, und Fluss
Fischest, mit ninnm bnsan
tinns gnostnn Lozfn. Mugil,
Plin. et Mugilis, is, m. Juvenal.
A' tengeri halak; in Dur-
Fischn. Gens humida Ponti,
ntis, á, f. Virg. Tó hal: nin
Wnizsnr Fisch. Piscinalis pi-
scis, e. Pallad. Trigány hal:
trompsó, Varga hal: in
Fischnchn. Cyprinus Tinca, i, m.
a, f. Linn. Válogatott (Sö-
fele) hal: nin fnsr dalica-
tnr Fisch. Delicatus, exqui-
situs — Plin. in primis No-
bilis piscis. Cic. Varga hal:
trigány hal, trompsó. in
Fischnchn. Cyprinus, i, m.
Tinca, ae, f. Linn. Tsibbas-
fó hal: Dnr Knorrnchfisch.
Raja torpedo. ae, f. -dinis,
f. Linn. A' hal nema, ia
vízben lakike: de fültel, és
hall: Dnr Fisch ist stnmm,
nur sonst abnr, nnd sönst
gut. Piscis est mutus, sed

sed aures habet tectas. Cic. az
apróhalak fitzkándoznak (vitzkán-
doznak) játszadoznak, ugrálnak
nsztának a' vízben: in Klnin
Fischn schlüpfnrn, sprnng zu-
gehn, springen, in den Höfn fü-
ssen, und schwimmen sonnn. Mi-
nuti pisces exiliunt —, Suet. ti-
sitant —, Plaut. ludunt. Tex. Cic.
cum natant in agna. Hor. A'
hal ivik: ivadékot ereget, az
ikrájat el-bocsátja, tenyészik:
Dnr Fisch laicht, sich fortpflnnzt
abstammt. Piscis ova emittit,
fatisci, fabulari, Suet. Agnt.
edit sobolem. Ivnak a halak:
in Fischer wolkn gnnn bngn
fnn. Pisces ad sobolem congre-
diuntur. Suet. Agnt. A'
halak' ivásoke: Dnr Laich. Pi-
scium Ova, orum, n. Halak' ivá-
sok' ideje (tenyészések) idejek
in Laichzeit. Tempus, oris, n. Ge-
sobolem edunt Fische. A' ha-
lak vízben laknak: in Fi-
schen Sultnn sich im Wnsser
aufh. Pisces aquas incolunt.
Cels. Általmas á hal, ha
nem feiss: nin Fisch taugt
nicht, wo nur nicht freisch ge-
fangnn ist. Piscis negnam,
nisi recens. Plaut. A' hal
kopotyújával telekezik — le-
lekzetet vesz. Piscis [illegible]
chia ope — Dnr Fisch schöpft
Athem dnrch die Kiemn.
Piscis per branchias spi-
rat. Cic. Meg-vész, el-
romlik a hal: in Fischn
verdnrbnn. Corrumpuntur
pisces. Terent. A' hal nyá
kas: dnr Fisch ist schlnimicht.
Piscis est pituitosus. Cic.
A' hal tenyészik: in Fi-
schen vermehren sich. Pisces
multiplicantur. Plin. Ugy
el, mint á hal á vízben: ik,

vivit. Cic. Halaktkat xakott
aztat: Fisch (so mit Fischen
besetzt. Mensa exstructa pi-
scibus. Cic. Halat bontani:
aufdem Fisch das Eingeweide
herausnehmen. Exisceare
piscem. Quint. exenterare pi-
scem. Plaut. Halat hocoggat
fogni: Fisch mit der Angel
fangen. Hamo capere pi-
scem. Cic. Halat tisztitani:
te-vakarni a' hejat: den Fisch
abschuppen, die Schuppen ab-
machen. Desquamare piscem.
Plaut. a squamis purgare.
Ter. Halak az égen, az at-
latos kerületben: die Fische
am Himmel. Christian in der
Fische Zeichen. Pisces, ium, m.
de Zodiaco. Cic.

Hála, -lának, -lát: Hálá, Köszö-
net: Dank, Danksa-
gung. Gratia, ae, f. Cic. Gra-
tiae, arum. f. Cic. Grates, Nom.
et Acc. pl. f. Cic. Gratiarum
actio, onis, f. Cic. Hála Istennek
most egészséges vagyok. Gott sey
Dank, jetzt bin ich wohl auf. Nunc
gratia Dei recte valeo. Cic. Hála
Istennek az éjszaka jól aludtam.
sunt Dank sey Gott habe ich Gott Lob gut
geschlafen. Deo sint landes hac
nocte bene dormivi. Jól folyt, há-
la Istennek! á' dolog: die Sache
gehen, Gott Lob! gut von Statten.
-nek Wachsen. Res nostrae (Gratia
Dei) ex sententia procedunt. Cic.
Hála legyen az Egeknek, hogy
már egyszer — dem Himmel sey
nun Gedank, endlich —. Grates sint
Dei, quod — Cic. Mikro há'lá-
kat adok, hogy — Wünschen
Dank statte ich ab, dass — Di-
gnas —, meritas gne persolve-
re pendo Grates, quod — Virg.

Illendö, hogy hálát adgy a' jó te-
tem'ényért: sich gezimmet sich, dass
die Dank abstattet für die Wohl-
thaten. Decet, Gratiam referre
pro beneficio praestito. Cic. Há-
lákat adok az Istennek, hogy te-
gedet hazámhoz vezérlett a' szü'lé-
kez: ich danke Gott, dass er Sich
mit Gesundheit zu-wiederum
seinem zu seinen eltern bewegt.
Dis ago Gratias merito ma-
gnas, cum te redeuntem tuo Patri
reddiderunt. Plaut.

Hála-adás, -nak, -ok: die Dank-sa-
gung, dem Dank. Gratiarum a-
ctio, onis, f. Cic. A' hála-adás
adó gyanánt szaporán be-
szedni, Parasztexekölés: die
Dankbeitreibung, als einer Contri-
bution gegeben wird unverzüglich
ist böhmisch. Gratiarum actio
nem instar tributi proti-
nus exigere, rusticorum est.
Cic.

Hála-adatlan, adj. hálátadatlan:
undankbar. Ingratus, a, um.
Cic. Hála-adatlan, mint a'
kakuk: ein undankbarer
Mensch. Ingratus Cuculus. i,
m. Prov. Hima hála-adatlan
vesztegelmet [illegible] árasztott jó-te-
vőjére: — hozott, akozott nelli:
den Undankbaren hat seinen
Gutthäter in grosser Ge-
fahr gestürzt. Ingratus
ille benefactorem suum in
magnum adduxit periculum.
Cic.

Hála-adatlanság, -gnak, -got:
der Undank, die Undankbar-
keit. Ingrati, tudo, dinis, f.
Ficmic Nints nagyobb bün a'
hála-adatlanságnál: Undank
ist das grösste Laster. Ingra-
to homine terra nihil pejus
creat. Prov.

Hála-adatos, adj: dankbar, ge-
sinnt lich. Gratus, a, um. Cic.
-valakihez: — gegen einen.

—erga alignem. Cic.

Hála-adatosságnak, -got: hálaadatosság: die Dankbarkeit, Erkenntlichkeit. Gratitudo, inis, f. Gratus animus, i, m. Cic. ac beneficii memor, Cic. pietas in referenda gratia. -atis, f. Cic.

Hála-adatossággal bírni, nem utólsó jóság. die Dankbarkeit nicht die letzte Tugend. Memorem beneficii esse haud ultimum, non est postrema virtus. Cic.

Hála-adó, adj. Dankbar. Gratus, a, um. Cic. Hála-adó érzék: Dankbarkeit. Hymnus Ambrosianus, i, m: Te Deum laudamus: hymnus testando animo grato erga Deum. Eucharisticon, i, n. Prat. Hála-adó szív: ein Dankbares Herz. Gratus animus, i, m. Cic. Hála-adó légy: sey dankbar. Gratum animum præstare. Cic. Hála-adó szívvel lehetne ö hozzánk: gegen uns Dankbarkeit gegen uns haben. Gratior (gratissimus) animo in nos esse possit: Cic. Hála-adó szívü: z. e. ember. ein dankbarer Mensch. Homo grati animi. vel grato animo. Cic. -Gratia Matis. Vatt.

Hála-adó ság, -gnak, -got. die Dankbarkeit, Erkenntlichkeit, &c. Gratus animus, i, m. Cic. ac beneficii memor. Cic. Memor in bene meritos animus. Cic. pietas in referenda gratia. Cic. gratiæ relatio, onis, f. Ten.

Halabárd, -dnak, -dot: Kétélü dárda: die Hellebarde. Hn. Bipennis, is, f. Virg.

Haladás, -snak, -t: das Gehen, Fortkommen, Weiterkommen. Progressus, us, m. Cic. Successus, us, m. Liv. Nagy haladást tenni a tanúlásban: in seinen Studien weit kommen.

Magnos in studiis progressus facere. Cic.

Hál-adás, -snak, -t: Dank, die Danksagung. Gratiarum actio, onis, f. Cic. habitio gratiæ, onis, f. Gell. A' fiak hál-adással tartoznak szüléjeknek: die Kinder sind dem Eltern Dank schuldig. Filii parentibus gratiam referre debent. Cic. Gratum animum erga eos exhibere debent. Cic. Meg-nyugvó hál-adással: dankvoll. Solerter, ocius, n. Prat. Méltó hál-adással nem tetszni valaki jó-tetteit. nimmer Gutthaten nicht genug schätzen, ihnen Dinnen danknehmen Benificia alicujus non magno æstimare. Cic. exiguas habere pro iis gratias. Virg.

Hál-adatlan, adj. undankbar, undankbarer Mensch, undankbares Herz. Ingratus, a, um. Cic.)C Hátadatos, hál-adó. Hál-adatlan ember: ein undankbarer Mensch. Ingratus cuculus. Prov. Hál-adatlan lélek: undankbare Seele. Ingratus animus, i, m. Cic. Nagyon hál adatlan: sehr undankbar. Peringratus, a, um. Ten. Nem lehetek hál-adatlan ezekre: ich verdiene nicht undankbar gegen sie zu heißen. Non eo, ingratus pro eo. Cic. Egyig hál-adatlan lenni: undankbar gegen jemand sein. Ingratum esse in aliquem. Cic. Ingratus unus miseris omnibus nocet. Párkp. Ennél hál-adatlanabbat még nem láttam: ich habe noch keinen undankbarer gesehen, als ihn. Nihil cognovi isto ingratius. Cic. Ne légy hál-adatlan: sey nicht

Undankbar. Ne te ingratum praebeas. Cic. Hálatlan valakihez: undankbar gegen jemanden. Ingratus adversus aliquem. Gell. — in aliquem. Cic.

Hál-adatlanság, -gnak, -got: Undankbarkeit, Unerkenntlichkeit. Ingratitudo, -dinis, f. Firmic. Nincs ritkábban vétek a hál-adatlanságnál: Undank ist das Gröste Laster. Nullum odiosius crimen est ingrati animi culpa. Prov. Októzni a' hál-adatlanságtúl: Abscheu für der Undankbarkeit haben. Ingrati animi crimen horrere. Cic.

Hál-adatlanúl: undankbarlich. Ingrate. Cic. Hála-adatosan. Valamit hál-adatlanúl meg-vetni, el nem fogadni: etwas undankbarlich ausschlagen. Ingrate repudiare aliquid. Cic.

Hál-adatos, adj. dankbar, erkenntlich. Memor, et gratus, oris, o. i, m. Cic. Hál-adatlan. Hál-adatos lélek: eine dankbare Seele. Gratus animus, i, m. Cic. Dicendi, hogy hál-adatos légy a' te jó-tévőidhez: gegen jemand dankbar zu seyn. Gratum esse decet erga patronum tum. Cic. Valakihez háladatos nak lenni: dankbar gegen einen seyn. Gratum esse in aliquem. Cic.

Hál-adatos-kodni, -dom, -dik: dankbar, erkenntlich gegen jemanden seyn. Gratum exhibere animum, gratum se praebere. Cic.

Hál-adatosság, -gnak, -got: die

Undankbarkeit. Animus ingratus, et beneficii memor. i, oris, m. Cic. Grata voluntas, ae, atis f. gratia relatio, onis, f. Sen. Valakihez hál-adatossággal lenni, viseltetni: gegen jemanden dankbar gesinnet seyn. Prosequi aliquem gratissimis animis. Cic.

Fogod tapasztalni hál-adatosságomat mind szóval, mind tselekedettel: [illegible] du wirst meine Dankbarkeit gegen dich nicht allein in Worten, sondern auch in That selbst erkennen. Gratum me semper non verbis modo, sed rebus ipsis experiere.

Haladék, -tnak, -kot: el-halasztás, tsélzedelem: Aufschub, Verzug, Aufschiebung. Cunctatio, onis f. Cic. dilatio, onis, f. Cic. Mora, ae, f. Cic. Egygy napi haladék: ein Verzug von einem Tag. Prorogatio unius diei. onis, f. Cic. Haladék nélkül tenni, tselekedni, valamit: etwas ohne Verzug thun. Sine mora facere aliquid. Cic. Haladék nélkül-való: unverzogen. Indilatus, a, um.

Haladni, -dok, -lad: 1. Tól haladni (dicse[illegible]kasan elö-menni) a' dologban: gute Fortschritte in der Arbeit machen. Bene procedi in labore. Cic. 2. Tovább nem halada (nem halaszt ódott) a' büntetése, haram — : seine

Halad (múlik) az idö: Tempus præterit. Cic. Halad a tavasz: Ver præterit. Virg. 6.

Még életem halad: tart: So lange ich meine Zeit hier verweile. Donec vivam, Cic. donec in vita functo. Cic. — Commorabor. Cic. donec Anima Spiraabo mea. Cic.

Hál-adó, adj. l. Hálá-adó.

~~Haladott-panasz, halaszthatlan:~~ ~~angelegenheit. Dilatus, a, um.~~ ~~Cic.~~

Hál-adózás, -gnak, -gott: Lärd, Hál-adatosság.

Haladott, partic. halaszthatlan: angelegenheit. Dilatus, a, um. Cic. Ez más tárgya a haladott munka. Diese ist nun aufgeschobene Arbeit. Labor iste est in aliud tempus dilatus. Cic.

Haladtt, partic. p. o. Esztendöt haladott jutk: nun überschüssiges Jahr. Sisara, æ, f. Gloss.

Hálálkodás, -snak, -sst. l. Hálálkodás.

Hálálkodni, l. Hálálkodni.

Halál, -lnak, -lt: a' lélseknek a testtül-való el-válása: Der Tod. Mors, tis, f. Cic. Lethum, i, n. Cic. Naturæ dissolutio, onis, f. Cic. Necessitas, f. Cic. Obitus, us, m. Cic. Fatum, i, n. Cic. Fatalis dies, ei, m. Idem. Ethel Betsületes halál: ein ehrlicher Tod. Honesta mors. Cic. Bizonyos halál: gewisser Tod. Certa mors. Cic. Dicsöséges halál: ein rühmlicher Tod. Gloriosa Mors. Cic. — pulchra. Virg. El-tervült helyetlen halál: Der unvermeidliche Tod. Individua Mors. Sen. Trag. Erőszakos halál: ein gewaltsamer Tod. Violenta Mors. Cic. Fagyló-, fagyasztató-, hideg halál: Der Erstarrungs Tod. Gelida Mors. Virg. Gyalázatos halál: schändlicher Tod. Dedecorosa nex, æ, cis, f. Auct. Vict. in honesta Mors. Acerbissima turpis Mors. Cic. Állomhoz hasonló halál: Der Schlafähnliche Tod. Mors somno similis. Colum. — somni similima. Cic. Hirtelen halál: ein schneller Tod: Præceps interitus, -exitus, us, m. Cic. Repentina, -, subita Mors. Cic. Idö nagy elöttvaló halál: ein frühzeitiger Tod. Præmatura mors. Plin. Jó halál: guter Tod. Bona mors. Cic. Igazságos, kettenetes, kút halál: ein gerechter, rächender Tod. Vindicabilis mors. Cic. Kész akarattal-való halál: freywilliger Tod.

voluntaria mors. Cic. Kétes, kétséges halál: nin zweifelhafter Tod. Dubia mors. Cic. Kínos halál: eine Märtyrer Tod. Cruciabilis mors. Sall. acerba, crudelis, tibus plena mors. Cic. Másért szenvedett halál: für einen andern gelittener Tod. Vicaria mors. Quint. Nyomorúltt halál: ein elender Tod. Miserabilis-, miseranda Mors. Cic. Orczátlan halál, ein schimpflicher Tod. Clandestina mors. Martial. Örök halál: ewiger Tod. Mors sempiterna. Cic. Országnyi, két halál: ein schrecklicher Tod. Falda-, tetra mors. Cic. Rettentő-, iszonyú halál: ein grausamer Tod. Mors atrox. Cic. dira. Tibull, immitis. Idem. Szép halál: ein schöner Tod. Pulcra mors. Virg. Szerencsés halál: glückseliger Tod. Fortunata mors. Cic. Szomorú halál, ein trauriger Tod. tristis-, maesta, luctuosa Mors. Tac. Terhes halál: ein martervoller Tod. Fatalis, naturalis mors. Plin. Szendes halál: sanfter, sinfter Tod. Lenta-, placida mors. Cic. levis mors. Appul. Véletlen halál: unnatürlicher Tod. Fortuita-, improvisa-, inopinata Mors. Cic. A halál nem rossz dolog: der Tod ist kein Übel zu schelten. Mors non est in malis. Cic. A halál ellen nincsen orvosság: nes ist kein Kraut im Quentan vor wieder den Tod. Contra vim Mortis non est medicamen in hortis. Prov. A halál el-vagdalta őtet közünk. der Tod hat ihn unter uns gerissen. Mors ipsum

excipsit nobis. Cic. Hirtelen lett halála a Királynak: der König ist plötzlich vom Tode überfallen worden. Rex mors talitate intercepitus est. Tac. A' szerzetnek halála (vetödött) közbe jötte ember Tod des Menschen ist dazwischen gekommen. Mortalitas maxilli intervenit. Ulp. Ez az ő halála: Er ist sein Tod. Hac est illius mortis causa. Tacit. A' jó emberenek a' halála-is jó: frommer Leute haben auch einen guten Tod. Boni bonos habent exitus. Cic. Halálán fekszik a' gazdasága: seine Wirthschaft schwebt um ihn, stirbt, ist Tod. Res ejus familiaris exspirat: Plin. Sec. Halálán lenni: in den letzten Zügen liegen. Animam agere. Cic. in agone esse. Suet. Cic. Valakinek a' halálát megsiratni: einen Tod beweinen. Mortem alicujus lacrimis prosequi. Curt. Ujprema alicujus deflere. Tacit. A' Mi Lélinsunknak halála után: unsers Freundes Todte. Post Lelii nostri occasum. Cic. Morte ejus obita. Cic. post tempus mortis ejus. Appul. post fata ejus. Perpert. Oka vagyok halálodnak: ich bin Ursache an deinem Tode. Auctor funeris tui sum. Ovid. Halálodnak-is meg-siratod: du wirst es in deinem Sterbestunde bewinnen. In supremo vitae tuae hora deflebis. Ne kivánd halálomat: wünsche mir den Tod: Mortem meam ne optaveris. Cic. Halálomat kívánom, ich wünsche mir den Tod: Optio mihi mortem accelerare. Cic. Halálom a' közönséges: supremum

Sie Abnündrung Ihrer Herr. kunft ist mein Tod. Migra„ tio mihi quasi mors est. Cic.

Ez halálában hozzák kívül, hogy — in hollam Lucsor„ mit — keresztyénnek Te„ gedni, hogy semmi sincs Sitt mem Sie Nutzniesst genommt. Vass —. Citato equi Cursu nuncius adlatus est, quod Cic. Halálban gyülölni valakit: minem tödlichen Hass gegen einen Jmgen. Pecu„ niali odio flagrare alicujus. Plin. alignem odio Vatinia„ no (unice lacerabiliter) odisse. Cic. Halálban (felette nagyon) gyü lölni egymást: sie sind ein„ Trauriumdrey zwierträchtig. Capitali odio inter se disi„ dent. Cic. Halálban ohaj„ tom ötet ldtni: ich brenne„ ge ihn stündlich zu sehen. Ob„ langueo desiderio ejus. Cic. Halálban szeretni Valakit: tiefgehenden für Liebe gegen einen. Despicere alignem. Plaut. Halálban (igen na„ gyon) szeret ö tegedet: sie„ tig liebt die Vieh. Die stündt fast für Liebe [illegible] aus Abnehmen nach einander. De moriture te. Plaut. Halál„ bint szeretem hallani: igen örömest hallom: ich könn es für mein Leben gern. Perdite amo id audire. Ter. Halál'árnyéktában bocsátni: Stunden. Candelibus Um„ bris ocubare. Virg. A' ha„ lál fekelmie el-fogta min der Portzikámat: sie fürchten sich vor dem Tode. Mortis metus me. / mihi ocurrsa„

vit membra. Plaut. Halálunk halálával fogsz meg-halni [illegible] gonosz ságodért: Durch alle Mörder„ wünscht sie sein einen Todtschlag hinzurichten. Sontem animam dabis per omnes mortes. Virg. A' halál' kü„ szöbei állani: nyit dem Tode gegenüber stehen. Stare in li„ mine Mortis. Catull. — leti„ nae Lucr. Halálnak jelei ezek: Die sind Tode Zeichen. Haec sunt Mortis signa, ércum in. Lucr. Ha„ tálnál kiczátyok, s' a Szegény paraszton, mind egy' tekéntet„ ben vannak. Dem Tod nacht„ ihr gleich. Mors sceptra li„ gonibus aequat. Curt. Valakit a' halál' torkára bint tei„ ni: einen dem Tode und dem Rachen weisen. A' morte re„ vocare aliquem. Curt. Ha„ tállal büntetni valakit: ei„ nen zu Tode strafen. Supplicium de aliquo sumere. Cic. Halállal bün tetödni: zum Leben Ge„ strafft. verurtheilen. Supplicio adficii Ces. Halállal fenye getni valakit: einen zu Tod drohen. Mortem alicui minitari. Cic. Halállal fi„ zetni, adözni: Todtschuldig bleiben. Panas dare san„ guine. Cic. — lucre — solve„ re — persolvere. Cic. Halál„ lal küszködni tusakodni: mit dem Tode Ringen. Cum morte luctari. Cell. Cum re„ cognationem habere. Varr. Halálztató (kegyetlen) halállal halt-meg / mált-ki a világból: der ist einer Grausamen To„ des gestorben. Crudeli exstin„ ctus funere. Virg. Reservet,

vagy könnyü halállal mult-ki: nn ist nincs bittnem, ohne Unruhe Todes gestorben. Acerbissimam mortem occubuit. Liv. — morte. Cic. vel, Sortitus est exitum felicem. Suet. Rút halállal halt-meg: nn ist nincs schändlichen Todes gestorben. Turpi leto interiit, Cic. — pereit. Suet. Természetes halállal meg-halni: nincs natürlichen Todes sterben. Sua morte defungi. Suet. — mori. Sen. Ugyan azon halállal halni-meg: eben des Todes sterben. Eodem leto interire. Cic. Halál a fejedelmen, ha — ü bist des Todes, wenn ü — . Mors te exis, si — . Cic. Mors te manebit. Liv. Élet' halál' fája: des Lebens Baum. Arbor vitae. oris, f. Jotlan jö a halál: des Tod nützlich sterben. Mors appropinquat. Cic. Valakit gonoszsága miatt halálra huzatni: nicht zum Tode gezogen. Aliquem ad mortem rapere. ob facinus. Cic. Valakit halálra itélni: nicht zum Tode verurtheilen. Capite aliquem damnare. Cic. Halálra szententzi áltatni: zum Tode verdammt sein. Destinari ad mortem. Liv. Halálra vetni á fejét: — magát adni: sein Leben (Kopf) dem Gesetze aufsetzen. Periculo mortis se committere. Cic. Régen megérdemlette a halált: er hat den Tod verdient. Diu jam meruit supplicium. Curt. Közeljü halálra halt: er ist nicht gestorben. Haud tuta Morte periit. Cic. A' halálra kerülni, de el nem kerülni: nicht dem Tod, nur nicht den Tod entgehen. Mor-

tem fugit, Cic. sed effugiet, non evitabit eam. Cic. Meg-vetni a halált: nem gondolni vele: den Tod verachten. Mortem contemnere. Cic. Tetézni a halálnak: sich den Tod zuziehen. Dissolutionem naturae accelerare. Cic. Valakit meg-menteni a haláltól: einen vom Tode erretten. Salutem alicui. Curt. A' halálnak teitsingt, nagyot le-kaszál: es müssen Alte und Jünge sterben. Mors communis omnium. Sen. Ugy szinte Zálbor-sátor als Küs-sátor zu Marsten. Or. aequo metit Grandia cum Parvis. Horat. Dicsöséges halál, a hazáért meg-halni: es ist ein rühmlicher Tod, für das Vaterland zu sterben. Claram mortem pro patria oppetere. Cic. Mint-egy betetet, ugy tegedet-is meg-talál a halál: wie alle, so wird der Tod auch dich treffen. Ut omnibus, ita et tibi parata est Mors. Cic. Halált nézni a' szemébül: den Tod gesehen ihm, burg dessen Augen? Emortuali facie est. Prov. A' halált ollz szem be-hünyás, a' melytül egy' egész öröké-valóság függ: der Tod ist ein Sprung, von dem die ganze Ewigkeit abhängt. Mors est altus, et gravis quidam somnus, a quo numquam aeternitas pendet. Cic. A' halált mindennek vég-határ ja: der Tod ist des Lebens Ziel, allen Dingen. Mors omnium rerum extremum. Cic.

Halálhoz közelgetö, adj: sterbend. Morcibundus, a, um. Cic. Halál' órája, -jának, -ját: die Stunde. Hora decretoria, ae, f. Sen. A' halált órája: der Tod ist hier Stunden. Suprema hora adest. Curt.

Halál' árnyéka, -kának, -kát: Iuv
Schattun des Todes. Mortis umbra
S.f. Már eleibe nyújtózott a há-
lál' árnyéka: Iuv Tod überraus
schnelle Person. nur Sterbl. person.
Mors cum Continuo occupat.
Tacent.

Hálálás, -lásnak, -lást: hál-ada-
tosság: Die Danksagung.
Grates, Nom. et Accus. pl. f. Cic.
Hálatlassal lenni valakihez:
einem Undank, Undankbarkeit.
Grates agere alicui. Cic.

Hálatatlan, adj. undankbar: Ut:
Ingratus, a, um. Cic. l. Hála-
datlan.

Halálban-járó, adj. halálos: tödtlich, so auf Mord und Todtschlag geht. Interne-
cinus, a, um. Liv. Halál-
ban-járó dolog: ein Tödt-
liches Ding. Exitialis-, le-
thalis, mortifera res, is, a
ei, f. Cic. Halálban-járó
dolgokba avatkozni: sich
in die Streiten einmischen, die
Zwist und Zwietracht bestreiten.
Capere alia Audacia, te rebus
capitis immittere. Nep. Ha-
lálban-járó Ellenség: ein
auf Todt feindseligt, auf den
einen den andern auf auf
den Tod interessirt. Capi-
tale Odium Cic. internecī-
num Odium. ī, ii, n. Liv.

Halál-fej, -jének, -jet, -jei: hál-fö:
der todten Kopf, die menschl.
Hirnschale. Capsa humani
mortui decorticatum, itis, i, n.
Tectum Capitis. i, n. Hippat.

Halál' félelme, -mének, -mét: die
Todtesfurcht. Metus Mortis, us,
m. Curt.

Hálatlanság, adj. a'mit nemle-

het elegendő képen meg-hálatni:
Qui nisi tum fit turpis ingrati
Imo et vecordis. Non adhuc
tus remunerationem, pro quo
Officii cultus gratus reperiri
possunt. Cic.

Halál-hát, -nak, -at: halál-
vesztére: ein Todtschuldiger
todtes. Signum Mortis-i, n.
Curt. Már a' halál-hás-is ki
ütött rajta: halál néz-ki á sze-
méből, rettül el-pusztol, kö-
zel a halálhoz; már a halál-ve-
rítték veri ötet: nur kurzt jetzo
in den letzten Zügen. Jam Chaon
ti dat Symbolum. Prov. jam ani-
mam agit. Cic. jam extremos tra-
hit Spiritus. Phaed.

Halál-hozó, adj. tödtlich. Letifer, ra
rum. Virg. Halál-hozó (halált-
okozó) nyavalya: nur tödtliche
Krankheit. Letifer morbus, i, m.
Idem.

Halálig, adv. holtig: bis in den
Tod. Ad ultimum Vitæ. Curt.
usque ad Mortem. Tacit. usque
ad rogum. Cic. Éppen a halá-
lig gyötrettél sok szalárdsá-
giddal: Du hast mich mit der
nur Tod treuen genug fest und
Treue gebunden. Occidisti me
tuis fallaciis. Ter. Halálig
harczolunk: wir stehen bis
in den Tod gestossen. Fine
missione pugnavimus. Liv.

Halálig meg ijedt: nur ist
für Furcht und Schrecken ausser sich gesetzt.
Metu examinatus est. Cic. Mind
halálig: bis an den Tod. Ad
extremam ætatem. Fest. Halálig
(halálomig) foglak szeretni:
bis in Tod immer ist sich lei-
den. Dum vixero (ad mortem
usque) te amabo. Tacit. Halá-
lig vertek ötet: mein Fuss ist
bis in Tod gefesselt. Verbe-
ribus cæsus usque ad necem.
Tacent.

Halál' kaszája, -jának, -ját: der

todtenfreyn. Mortis falx, icis, f. Cato.

Halál'képe, -pének, -pét: ein Todtenbild. Mortis imago, inis, f. Cic. Hál'képe: Ein embex: ein altem ubgenlebtem und ein Todtenem Mann. Mors ipsa. Plaut.

Halál-képü, adj. einem Todten gleich. Mortuosus, a, um. Cael. Aur.

Hálakodás, -snak, -st: hálákodás. Ein Abstattung eines danks mit hinlen Worten. Gratia cum (gratiarum) exhibitio multis verborum ambagibus facta.

Hálakodni, -dom, -dik: hálákodni, hálálkodni: einen tiefen mit lieben Worten, oder hinlen Complimenten z. Z. - einen Gnadenlinsenen machen. Multis verborum ambagibus uti v.g. inter gratulandum.

Hálakodó, -ónak, -ót, hálálkodó: Ein hinlen Compliments machet z. Z. einem Gnadenlinsenen. Qui multis verborum ambagibus gratum ostendit animum.

Hálálkodás, lásd, lásd, Hálakodás.

Hálálkodni, l. Hálakodni.

Hálálkodó, l. Hálakodó.

Halállal-adozó, adj. p.o. Vétek: ein Übelthaten, so mit dem Tode zu bezahlen. Sanguinem (crimen, inis, n.

Halállal-adózott, partic. mit dem Tode bestraft. Morte multatus, a, um. Cic.

Halállal büntetés: -snek, -st: halállal-való büntetés: Die Todes-Strafe. Ultima poena, ae, f. Liv. ultimum supplicium. Curt.

Halállal büntetö, -öncke, -öt: ein Vollzieher der Todes-Strafe. Executor supplicii, oris, m. Vell.

Halállal egeszen el-törlés látogató el-veszés: Ein totaler Untergang. Interneccio, onis, f. Cic.

Halállal-határos, adj. haldakló: Strafbar. Der andern Strafen will. Morìbundus, a, um. Cic.

Halállal nem gondoló, adj. p.o. embereke: Ein Tod verachtender Leüte. Vici spernacis mortis. Sil.

Halállal-való tusakodás: -kodó: Der Todes-Kampf. Luctamen mortis, inis, n. Cell.

Halállal tusakodó, adj. Strebend. Morìbundus, a, um. Cic.

Halállal-való tusakodás: -kodó: Der Todes-Kampf. Dimicatio cum morte, onis, f. Cic.

Halállal vonaglo, adj. -vonaglodó: Strebend. Morìbundus, a, um. Cic.

Halál-madár, -rnak, -dárat: ein Todtenvogel, so mit seinem Geschrey einen Tod, oder eine Krankheit verkündiget. Funereus bubo, onis, m. Ovid.

Lapis funereus, eris, n. Linn.

Halál'napja, -jának, -ját: Der Todes-Tag. Dies vitae supremus, i, m. Cic. dies extremus, Plaut. dies mortis.

Halál'neme, -mének, -mét: Ein Todes-Art. Mortis genus, eris, n. Ovid. A' halálnak nyomorúlt neme: Ein elender Tod. Leti genus miserabile. Ovid.

Halálni, -lálok, -lal: meg-hálni, meg-leö sönni, halálos-nak lenni. Cum gratiis agere, cum gratia se exhibere. Gratias referre. Cic.

Az atyának jó-tettét meg
nem lehet hálálni, vagy há-
lálni: Jure eluant Jnum nunum
Patrem nisi obsequendo
Jun. Persolvi gratia Patri
non potest. Curt.

Hálátni, -tálok, -tát: hálni:
lingere, pressare, übrig machen.
tum. Percurtare. Tacit. Kin
hálálták a' Vadászok: Die Jä-
ger haben aufgeräumt, Jmm-
sen, nicht [redacted] die Jrrthümer
die Nacht zugebracht. Feris
pernoctarunt Venatores. Jac.
Mással hálálni: bey jemand
liegen. Cum alio cubare.
Plaut.

Hálatár, adj. hálátó p. o. levél
Ein Dankschreiben. Epistola
gratiarum Actoria, ae, f.

Halál órája, -jának, -ját: die Stun-
de des Todes. Hora decretoria,
ae, f. Sen. Suprema vitae hora.
ae, f.

Halálos, adj. tödtlich. Exitiabilis
e, c. Cic. internecinus, a, um.
Liv. lethalis, e, c. Virg. Hálá
los ágy: ein Krankenbette. Lectus
funebris, is, is, m. Stat. Halálos
álom: ein Todtenschlaf. Lethar-
gus, i, m. Plin. somnus inexci-
tabilis, is, is, m. Sen. Halálos
beteg: Krankheit Todtkrank.
Ad mortem aegrotus, Mortifere
aegrotus. Sec. Morbo mortifero
affectus, a, um. Cic. Halálos
betegség: eine tödtliche Krank-
heit. Letifer morbus, i, m. Virg.
halálos betegségben fekvő, sie-
lödö: [redacted] Jemand eine tödt-
liche Krankheit schwer
liegt. Morbo mortifero affe-
ctus. Cic. Halálos beteg-ség
ben lenni: Mortifere | aegrotare. Sec. Nem
halálos | á betegségé: sinum

Krankheit ist nicht tödtlich: morbus
ejus non est letalis. Blancard.

Halálos bün: die Todtsünde. Mor-
tale peccatum. is, ti, n. Az halálos
bün, halálra kötelez: die Todtsün-
de verwickelt uns dem Tode. Mor-
tale peccatum nos morti obnoxios
facit. Cic. Halálos büntetés: die
Todesstrafe. Supplicium, ii, n. Ci-
pena capitis, — mortis. Halálos
ellenség: der Todfeind. Hostis ca-
pitalis, is, m. Cic. Ez nekem hálá-
los (esküdt) ellenségem: mein
mein Todfeind. Iste est mihi
maxime infensus. Curt. Halá-
los ellensége a' házájának: der
ist sein Todfeind, und der Feind
dem seinem Hausherrn. Labes
est ac pernities Patriae Sed.
Cic. Halálos eset: der Todes-
fall. Mors, ortis, f. Cic. Mortuo-
rum accidens. i, entis, n. Cel. Aur.
Halálos gyülölség: die Tod-
feindschaft. Odium internec-
num. i, i, n. Cic. Halálos
ijedség: die Todesfurcht. Tor-
mido mortis, inis, f. Hor. Ha-
talos inség: die Todesnoth.
Mors instans, ortis, entis, f. an-
gor mortis, oris, m. Plin. Halá-
los ütközés: der Todtenjesuns
Sudor mortiferus, eris, i, m. Cels.
Halálos kín: die Todespein, der
Todesjesmerz. Dolor mortife-
rus, eris, i, m. Leti. Luor.
Halálos méreg: ein tödtlicher
Gift. Perniciosum Venenum,
i, i, n. Appul. Halálos seb:
Tödtliche Wunde. Mortiferum
vulnus, i, eris, n. Cic. Mortale
vulnus, Virg. Halálos sebbe
esni: tödtlich verwundet wer-
den: Mortifere vulnerari.
Ulp. Halálos ütés: ein tödt-
liche Stoss. Lethalis ictus,
lis, us, m. — plaga, ae, f. Cic. Ha-

halálos ütést kapni: einen tödtlichen Schlag bekommen. Mortifico, ici vulnere. Val. Max. Halálos vesztedelem: die Todesgefahr. Vitæ discrimen, inis, n. Cic. periculum. i, n. Cic. Halálos veszedelemben forogni: in die Todesgefahr gerathen, kommen. In vitæ discrimen venire. Cic. in vitæ discrimine versari. Cic. Halálos vétek: eine Todsünde. Crimen capitale, inis, tis, n. Cic. peccatum mortale, i, tis, n. Eccles. Halálos vétket követni-el: eine Todsünde begehen. Capitale crimen admittere. Cic. Halálos az idö: stündlich Zeit ist. Fatalia sunt tempora. Cic. vivimus tempora, Idem. Nekem a halálos: das ist mir tödtlich. Hoc mihi interneçinum mortiferum est. Cic. Nem halálos: ein tödtlich. Haud mortiferus, a, um. Cic.

Halálosan, adv. tödtlich. Lethaliter. Plin. Halálosan megsebesíteni valakit: einen tödtlich verwunden. Lethaliter lædere aliquem. Mortiferum vulnus infligere alicui. Cic.

Halálozás, -snak, -st: das Sterben. Mortalitas, atis, f. Digest.

Halálozni, -zom, -zik: Emori, Plaut. Morte deleri. Cic. Morti, morte, mortem occumbere. Cic. mortem oppetere. Cic.

~~Halál-szerü~~, adj. ~~tödtlich, tödt~~

~~Halálra ítélni, ítélt, ítélni: halálra~~

Halálra ítélt etett, partic. zum Tode verurtheilt. Ad supplicium damnatus, a, um. Cic.

Halálra készhoztatott, partic. nin zum Tode zubereitet. Orci nil miseranti victima. o, f. Horat.

Halálra meltó, adj. todeswerth. Capitalis, e. c. Cic. Morte dignus, a, um. Cic. Halálra meltó (halált erdemlö) tselekedet: nin todeswürdige That. Facinus morte dignum. Cic.

Halálra sebesített, partic. Tödtlich verwundet. Mortifere vulneratus, a, um. Ulp.

Halálra-váltt: halálra-kelö; haldokló: p. o. Embor: nin sterbender Mensch. Moribundus, homo, i, inis, m. Cic. Halálra váltt-beteg: nin Krankheit, den jemand sterben will. Aegr

moribundus. gri, i, m. Cic. Ha-
látra-vállakért imádkozni:
für die Sterbenden bitten,
für die, so in letzten Zügen
liegen, bitten. Pro moribun-
dis (agonizantibus) orare. Eccl.
Halálról-való elmélkedés, -ének,
-st: die Todes-Betrachtung. Me-
ditatio mortis, onis, f. August.

Halál-szerző, adj. tödtlich. Letifer
era, erum. Virg. letalis, vel, le-
thalis, e. c. Id.

Halál-szín, -nnek, -nt: die Todten-
farbe. Luror, oris, m. Luce-pallor
luridus, oris, dim. Ovid.
Halál-színü, adj. halaváng, sáp-
padt: todtenblaß. Morticinus,
a, um. Varr. luridus, a, um. Ovid.
pallidus, a, um. Plin. Halál-szí-
nü ábrázat: aggastyán, el-vajúdt
arczúlat: ein todtenblas-
ses Gesicht, ein todten Gesicht. Ca-
daverosa facies. ei, ei, f. Tac. Mi-
ért vagy olly halál-színü?
verum cur tu toto ore expalles? Hor.

Halál-szorongattatása, -sának, -sát:
die Todes-Angst. Angor mor-
tis, oris, m. - Plin.

Háláltatni, l. Háltatni.

~~Halált érdemlö, adj. des Todes~~
~~würdig. Capitalis, e. c.~~

Halált érdemlö, adj. p. o. ember:
ein Mensch, so den Tod ver-
dient. Capitalis homo, his,
inis, m. Cic.

Halált-hozó, adj. halált okozó,
-szerzö: tödtlich. Letifer,
era, erum. Virg. letiferus,
a, um. Prop.

Halált-okozó, adj. p. o. nyava-
lya: eine tödtliche Krank-
heit. Letifer morbus, eri, i,
m. Virg.
Halált-szerzö, adj. p. o. seb.
eine tödtliche Wunde. Mor-
tiferum vulnus. i, eris, n. Cic.
Halált-szörö, adj. p. o. fegyver:
mörderliche, tödtliche Waffen.
Arma funesta, orum, n. pl. Ovid.
Haláltúl-való, adj. p. o. félelem: die
Todesfurcht. Metus mortis,
us, m. Curt. - rettegés: Todes-
furcht haben. Mortis terror,
oris, m. Cic.

Hálálva, adv. hálálva: dankbar-
lich. Grate Cic. Hálálva-hü
ladatossággal viseltetni valaki
iránt. sich dankbar gegen je-
manden erweisen. Gratum se ali-
cui praebere. Cic.

Halál-válaszlás, -snak, -st. Erwäh-
lung des Todes. Electus necis, us,
m. Ovid.

Halál-vereték, -tenek, -tet: der Tod
(sterbende). Sudor mortiferus, oris
i, m. Cels.

Halándék, -nnak, -ndot: halán-
ték, vak-szem, lágyadgya a'
fönek: die Schläfen, pl. um
Hippocr. Tempora, um, n. pl.
Virg. A' halándékát találta-
tni: von sich zufälligen Un-
fällen getroffen werden. Tempo-
ra casu ferire. Colum. - tetrigit. Cic.
s. Halántek.

Halandó, adj. sterblich. Mortalis, e.
c. Cic. ℵ Halhatatlan. Minden
állat halandó: sterblich ist ein
jedes Thier. Mortale est omne
animal. Cic. A' lélek halandó
testben lakik: die Seele wohnt
in einem sterblichen Leibe. Ani-
mus est in corpore mortali. Cic.
Halandók (emberek): die Men-
schen. Mortales, ium, m. Plaut.
Keveri a' halandók' dolgát a'
szerencse: das Glück mengt
unter menschliche Dinge. Fortuna miscet
res mortalium. Cic. Senki a'
halandók közül: Einer von
Menschen. Nemo omnium Mor-
talium. Cic.

643. H.
Halandó
lisz
A' h
szül
Szül
wie
Cors
est
Halán tél
vak
Halántek
Halántéke
Hal-áros
Halás, a
Halás,
Hálás
Hálás

Halandóság, -gnak, -got: die Sterblichkeit. Mortalitas, atis, f. Cic.

A' halandóság mindent, a' mi született, ixdeckel: die Sterblichkeit findet sich bey allem, was gebohren ist. Mortalitas Consequitur omne, Quod Octum est. Cic.

Halándék, -nak, -kot: halándeck, vak-sliin, homlok' kit Szegelei: die Schläfe, Tempus, oris, n. Cic. Tempus, oris, n. Id. A' halándék részei: die Schläfen-theile: Tempora, um, n. Id. A' halándék tizedik esztendőre be-esik: die Schläfen werden im Zehnten Jahre voll. Tempora decimo anno cavari incipiunt. Colum. Valakit halándékba (halándékon) ütni: jemanden wider die Schläfe schlagen. Percutere alicui tempus. Cic.

Halándék-ig, -ának, -at: bis an die Schläfe. Ad tempora, is, n. Plin.

Halándék-csont, -nak, -ot: Schläfbein. Os temporum, oris, n. Wojc.

Hal-ászos, -ának, -t: halat árúló: der Fischhändler, Cetarius, ii, m. Treuer. piscarius, ii, m. Varr. Hal-ászos Asszony: die Fischhändlerinn. Mulier piscaria, ae, f. Plaut.

Hal-árúló, adj. p. a. ember. l. Hal-ászos.

Halas, adj: hallal bővelkedő: fischreich. Piscosus, a, um. Ovid.

Halas folyó-vis: Fluß, worinn es viel Fische giebt. Piscosus Amnis, is, m. Ovid.

Halás, -nak, -t: der Sterbende. Mors, tis, f. Cic. Mortalitas, atis, f. Digest.

Hálás, -nak, -t: das Danken, die Erkenntlichkeit. Gratia, ae, f. Cic. Gratiae, arum, f. Id. Hálás szívvel: dankbar. Grato animo. Cic. Hálás: dankbar. Gratus, a, um. Cic. Hálás-nak lenni: dankbar seyn. Gratum esse. Cic. Hálás-nak lenni valakihez: dankbar gegen jemand seyn. Gratum esse alicui. Cic. Hálás-nak lenni valakiért: dankbar für jemand seyn. Gratum esse pro aliquo. Cic. Hálás-nak lenni valamiért: dankbar für etwas seyn. Gratum esse alicui rei. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakihez: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakinek: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakinek: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic.

Hálás: dankbar. Gratus, a, um. Cic. Hálás-nak lenni: dankbar seyn. Gratum esse. Cic. Hálás-nak lenni valakihez: dankbar gegen jemand seyn. Gratum esse alicui. Cic. Hálás-nak lenni valakiért: dankbar für jemand seyn. Gratum esse pro aliquo. Cic. Hálás-nak lenni valamiért: dankbar für etwas seyn. Gratum esse alicui rei. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakihez: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakinek: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic. Hálás-nak lenni valamiért valakinek: dankbar für etwas gegen jemand seyn. Gratum esse alicui pro aliqua re. Cic.

Hálás-pénz, -znek, -zt: das Sterbgeld. Pecunia pro pernoctatione. a, f.

Halas-tó, -tónak, -tavat: Halstonya: der Fischteich. Piscina, ae, f. Cic. Halas-tóban horgászni: im Fischteiche mit Angeln fischen. In piscina hamo pisces capere. Suet. — pisces capere hamo. Cic.

Halas-tó bére, -nek, -et: Abgaben von den Teichen. Piscinica, ae, f. Pitiscus.

Halas-tavi, v. halas-tói, adj: die Fischteiche umgehend. Piscinalis, e. C. Pallad.

Halas-tonya, -nyának, -nyát: -tó. der Fischteich. Piscina, ae, f. Cic.

Halas-tóra vigyázó, -ónak, -zót: ein Fischwärter, der auf die Fische in den Teichen sieht. Piscinarius, ii, m. Cic.

Halász, -nak, -t: der Fischer. Piscator, oris, m. Cic. A' halász hálóval, horoggal fogdossa a' halakat: der Fischer fischt mit Netzen, oder mit Angeln. — der Fischer. Piscator retia hamo capit Pisces. Plaut. A' halász varsával halakat, és tsítkokat fog. der Fischer fängt Fische, und Krebse (Krebsen) mit Reusen. Piscator nassa capit pisces, et Cobites Fossiles (Climaces).

Halászás, -nak, -t: das Fischen. Piscatus, us, m. Cic. Horoggal-való halászás: das Fischen mit der Angel

mit Angeln. Piscatus hamatilis us; lis, im. Plaut. Feg alatt-való halászás: das Fischen unter dem Eis. Piscatus, vel piscatio in sea glaciem instituta. Ulp. Hagát halászással mutatni: sich mit dem Fischnetz wegützen. Piscatu se abstinere. Cic.

Halászat, -tnak, -tot: halászás, halgás: das Fischen, dem Fischfang. Piscatio, onis, f. Ulp. Piscatus us, m. Cic. Szabad halászat: das Fischrecht. Ius piscandi, undis, n. Vet. Halászatot üzni, dem Fischfang nachgehen. Piscationem (ōnis, catum) exercere. Ulp. Magát halászattal tengetni: von dem Fischen leben. Vivere piscatu. Cic.

Halászathoz-való, adj. Zum Fischen gehörend. Piscatorius, a, um. Cas.

Halász-gyürü, -ürünek, -ürüt: petschetnyomó, mellyel a Szentséges Pápa él: dem Fischerring, den der Römische Papst führt. Annulus piscatorius Pontificius. i, ii, m.

Halász-hajó, -jónak, -jót: -ladik: ein Fischerkahn. Actia, ae, f. Plaut. lembus, i, m. Liv. Navis piscatoria is, f. Cas.

Halász-hajóska, -kának, -kát: ein kleines Fischerschiffgen. Actiola, ae, f. Plaut. Navicula piscatoria, ae, f. Cic.

Halász-háló, -lónak, -lót: das Fischergarn, Fischernetz. Rete piscatorium. tis, ii, n. Cic. lina piscatoria, orum, n. Plin. Verrieulum, i, n. Serv.

Halászható, adj. p. o. tó: gyakmos tó: ein Teich, worin man mit Netzen fischen kann, ein Fischbehälter. Lacus piscatorius us, ii, m. Colum. Piscina, ae, f. Pitiso. Lacus piscatilis. Cathol.

Halász-horog, -gnak, -ot: ein Fischerangel. Hamus piscarius. i, ii, m. Plaut.

Halászhoz-való, adj. zum Fischen gehörend. Piscatorius, a, um. Cas.

Halászi vagy halász, adj. fischerisch. Piscatorius, a, um. Cic.

Halász-kefetyü, -ünek, -ütet, -kefe, -lyü: dem Fischgarne. Vultur bacillus, ci, m. Klein.

Halász-kunyhó, -ónak, -ót: ein Fischerhütte. Casa piscatoria, ae, f. Petr. tugurium piscatorium, ii, n. Colum.

Halász-mádár, -dárnak, -dárat: -tyúk, -lö, -sirály: dem Fischaar, -geyer, Wogel. dem Fischer-Plin. [illegible] Haliaëtus, ti, m. Plin. larus, i, m. Linn. nisus, i, m. Virg. falco piscator, oris, oris, m. Klein

Halászni, -lászok, -lász; -lászom, -lászta: d. Halat fogni: fischen, Fische fangen. Piscari. Cic. Capere pisces. Plaut. Arany hálóval halászni: mit einem Netze denen Netzen fischen. Aureato retiti piscari. Suet. Horoggal-, vagy Szigonnyal-; szigonnyal, halász-villával halászni. mit einem Angel, oder, mit einer Fischergabel fischen. Piscari hamo, vel fuscina piscatoria. Suet. A' tilalmas ban halászni: wider Recht in einem Bann-thum Wasser fischen. In vetito piscari. Cic. 2. A' zavaros ban halászni: a' Tük-zavaros dolgot hasznára fordítani: im trüben fischen. In turbido piscari. Liv. e turbis capere commodum. 3. Jót halászni ma: jó napot hajtottál, jó szerencsével járt-al: d. i. a Szerelem' dolgában: Dii faxint bene gut geschehen!

scatus hodie tibi evenit bonus. Plaut. H. Halászni i tsatárd sággal tatni valamihez. Arripere aliquid Consequi pelasga. Virg.

Halászó, adj. fiszsnnd, i'nn fiszsnt. Piscatorius, a, um. Cas. Halászó eszköz: Inn fiszsznng. Instrumentum piscatorium, i, ü, n. Digest. Inspectex piscaria. tilis. a, e. Plaut. Halászó hajó: nnn fiszsnm Fszsff. Piscatoria navis. a, ae, f. Cas. Halászó hely: nnn fiszsnt. Fiszstnck. Piscaria, a. f. Varr. Halászó horog: nnn fszsangnl. Hamus piscarius, i, ü, m. Plaut. Halászó tas: (halász) tanya: Inn Aufenthalt (dort Liegen) der Fiszsner. Piscatorium, ii, n. Varr. Commorcatio piscatorum, onis, f. Cic.

Halászó tó: gyalmos-tó: nnn fiszstnng. Piscatorius lacus, ü, us, m. Colnmn Horoggal halászó: horogászó: Inn mit dem Angel fiszsnt. Hamiota, ae, m. Plaut. Pénz halászó: Inn nnch Geld tnrchstnt. Accusatoc, oris, m. Gell. Perunice avidus, a, um. Curt.

Halászrotska, -tsánatk, -kát: nnn fiszsnnge. nnn Ehrennt fiszsnm. Piscatorculus, i, m. Barth.

Halász-pózna, -nának, -nát: nnnn fiszsnstangen. Contus piscatorius, i, ü, m. Virg.

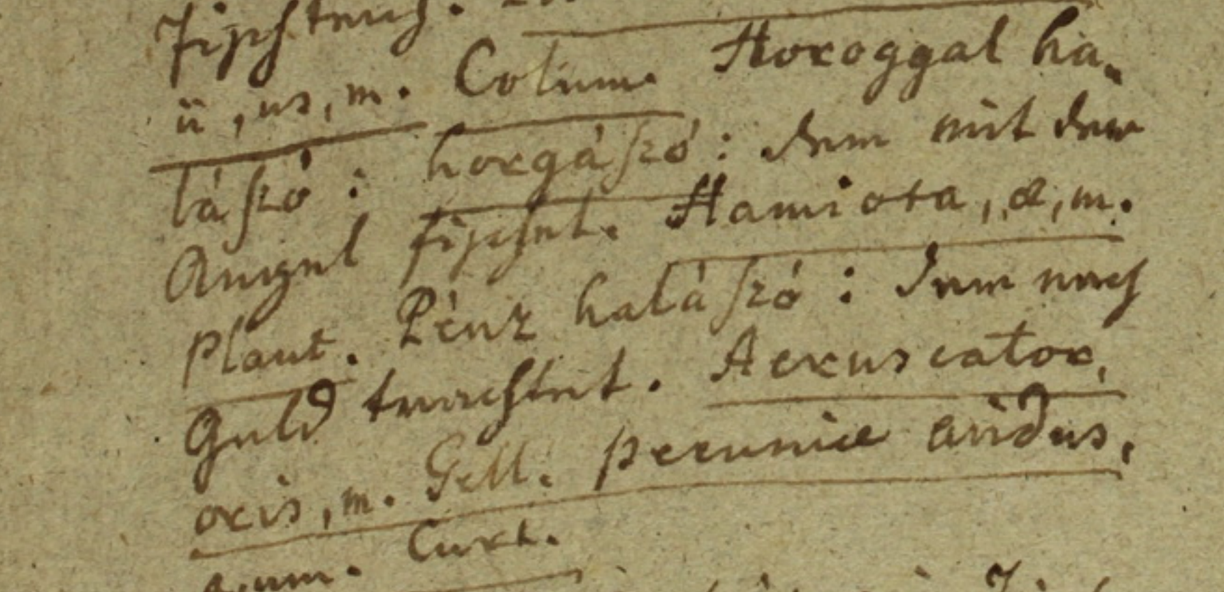

Halásztani, -sztok, -szt; -sztam, -sztatok, -sztak, -sztani: kalogatni, anysznnban, trsszsznben, trnszsznben, trnszsznben, trnszsznben. Extrahere. Liv. differre. Cic. interponere moram. Cic. producere. Cic. protelare. Tacit. prorogare. Cic. protelare. Vlp. protrahere, Suet. Tardare. Cic.) (Siettetni, o. a' dolgot. Jövö esztendöre halasztani valamit: nnn dieser nächsten Fiszsznbnn. Rem in proximum annum transferre. Cic. Estvére halasztani valamit: ntnns bis auf die Nacht nnszsznbnn. Aliquid in noctem sustinere. Liv. A' gyülést Januarius-ra halasztani: nnn Comitia bis auf den Januarium trnszsznbnn. Comitia in Januarium mensem protendere. Cic. Holnapra halasztani valamit: ntnns bis ü'bnr morgen nnszsznbnn. Aliquid comprendinare. Valamit az alkalmatosabb időre halasztani: ntnns auf bequemere Zeit trnszsznbnn. Differre aliquid in commodius tempus. Cic.

Valamelly dolognak el-végzését más

EURÓPAI UNIÓS ALAPFORRÁSBÓL KÖNYVTÁRA

idore halasztani: Sin tentscheidung nimm Wunders auf eine andere Zeit aufschieben. Rem suscepta dimittere. Cic. Hosszú időre halasztani valamit: etwas auf lange Zeit verschieben. In longinquum tempus differre aliquid. Cic. in longiorem diem conferre aliquid. Más napra halasztani: etwas auf morgen verschieben. Alterum in crastinum prorogare. Plaut. Napiről napra halasztani valamit: etwas von einem Tage bis zu dem andern hinausschieben. Diem ex die ducere. Ces. Valakinek adóssága le-fizetését szegénysége miatt egy néhány napra halasztani: einem seine Abzahlung seiner Schuld wegen Armuth auf einige Tage verschieben. Paucos alicui ad solvendum pecuniae inopiam dies prorogare. Cic. Halaszd (hadd) ezt napra: schiebe es auf bis auf morgen. Differ hoc (rem hanc) in crastinum. Cic. A' dolgot télre halasztani: die Sache bis auf den Winter hinausschieben. Rem in hiemem producere. Ces. A' menyegzőt tovább halasztani: die Hochzeit aufschieben. Nuptias differre. Ter. Ne halaszd tehetetlenkedéssel, a' mit most könnyen végbe vihetsz: nicht hinausschieben und auf eine andere Zeit, was du jetzt leicht vollziehen kannst. Noli id in tempus minus idoneum differre, quod nunc commode perficere potes. Halasztani a' fizetést: die Zahlung hinausschieben. Moram solutioni facere. Plaut. [illegible] - Nem lehet a' dolgot halasztani: die Sache leidet keinen Aufschub. Res non patitur dilationem. Cic.

Halasz-tás, -snak, -sat: eine mit einem andern zu gleicher Zeit geschehende Zeitigung ist. Locus in Disputando, etc.

Halasztás, -snak, -ot: der Aufschub. Die Hinausschiebung, Hinzögerung. Dilatio, onis, f. Cic. Prorogatio, onis, f. Cic. Protractio, onis, f. Sustentatio, onis, f. Cic. Aufschiebung. Prorogatio unius diei. Cic. Más törvényes napra való halasztás: der Aufschub auf einen andern gesetzlichen Tag. Rejectus, e, f. Tacit. A' dolognak halasztása: die Hinzögerung der Sache. Prolatio rei, onis, f. Cic. Unalmas a' halasztás a' foglalatosságban: die Aufschiebung ist in Verrichtung der einzeln Handgriffe. Procrastinatio odiosa est in rebus gerendis. Cic. Idő halasztás: die Hinzögerung der Zeit. Temporis dilatio. Cic. Idő halasztást kérni: um Aufschub bitten. Petere dilationem. Ter. Minden idő halasztás nélkül: ohne allen Verzug. Sine omni dilatione, — mora, procrastinatione. Cic.

Halaszt atni, -tatok, -tat; -tatom, -tat, tyá, tunnzögnem, tnozsinben lassan. Differe Cuxare = valamit —, ntwas —, aliquid.

Halaszt atni, -tatom, -tatik. tunnzögnant vonnden. Differri. Tacit.

Halaszt atott, partic. tunnzögnant. Extractus, a, um. Cic.

Halaszt gatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya, s. o. á dolgot: din Zeichnen tunnzögnem. Morari, differre, procrogare rem. Cic.

Halaszthatatlan, adj. das sich nicht nützschieben lässt. Quod moram non patitur.

Halasztható, adj. tunnzöglich. Mora, tornus, a, um. Digest.

Halaszto, -ónak, -ót: ein Zaudrer, Aufschieber einer Sache. Dilator, oris, m. Flor.

Halasztódni, -dom, -dik: aufzn. schieben vornehm. Differri. Cic

Halasztott, partic. s. o. igen sehr zu halasztott dolgok: aufzn. schobenen Dingen. Protracte res. arum, erum. f. Cic.

Halas-tsóhaka, -tsnaka, -tsot: Ein Fischerhaken. Cymba piscantium, a, f. Plin. Lanunculus, i, m. Sall. Scapha piscatoria, a, f. Fell.

Halász-tsék, -tsnka, -tsot: Ein Fischzunft. Collegium piscatorum, i, n.

Halász-villa, -ának, -át: Fischgarn. Fuscina, ae, f. Marcial. Fuscina piscatoria, ae, f. Suet.

Hálát-adni, adok, ott: Dank, Danksagung. Gratias agere. Cic. Hálát adni az Istennek: Gott danken. Gratias Deo referre. Cic.

Hálát-adó, adj. hálát-adó. Danksagend. Gratus, a, um. Cic. s. Hála-adó

Halatska, -kának, -kát: Ein Fischschein. Piscatus, i, m. Cic. Kis halatska: Ein Fischzettel. Piscatus, parvus. vus. Cic. — minutus. Decret.

Halavány, adj. halovány, sápadt. blass. blutsch. Exsanguis, e. c. Ovid. incolor, oris. o. Flor. Pallidus, a, um. Ovid. Pl. Pixos. Halavány abrázat: ein blasses Gesicht. Exsanguis, pallida facies. Claud. Halavány ajakok: blasse Lippen. Labra pallida. orum, n. Pl. Halavány: sehr blass. Perpallidus, a, um: Cels. Nagyon halavány tsillag: ein sehr blutsches Stern. Pallidissima stella, a, f. Plin. Halavány, mint a fal: blutsch, als wenn Wreth. Pallidus, a, um, ut Cera nova. Ovid. Halavány vagyok az ijedtség miatt: ich bin blutsch für Furcht. Pallco timore. Ovid.

Halavány-fehere, adj. schwarz, blutsch, Nigro pallidus, a, um. lividus, a, um. Virg.

Halaványító, adj. p. o. tsömény: Gümmel, so was blassen Farben hervorbringt. Exsangue Cummum, i, n. Plocat.

Halavány-tsike, adj. blutslicht. Caesius, a, um. Cic.

Halaványodni, -dom, -dik: blass werden. Pallescere. Plin. A' sok Gond miatt halaványodni tsezd: vor Furcht, wenn Jemand ein blutsches Gesicht bekommt. Incipit caeis pallescere. Prop.

Halaványon, adv. haloványon, sápadtan. blass, blutsch. Exalbide, pallide. Plin. Már akkor-is halaványon nézett-tsi: schon damals blass aus? Tum vultu pallido erat.

Halavány-piros, adj. röthlich, blassroth. Ex rubro pallidus, a, um.

Halavány rózsa szinü: adj. blassrothen Rosen roth. Leucorhodinus, a, um. Tert.

Halavány-ság, -gnak, -got: Ein blutsches, blasses Gesicht, ein blassen Farbe, Lucor, oris, m. Lucr. pallor, oris, m. Cic. A' halavány ság fussot, -ta-el az arczról lattyokat: Ein

nus blyssütten im Gesichte. Oc. cupaverat ora pallor. Virg.

Halaványsárga, adj. blaßgelb. Languide flavus, a, um. ex flavo pallidus, a, um. Gilvus, a, um. Virg.

Halaványszín, -nűek, -nt: ein blaßes Farbe. Pallidus —, subluridus, sub pallidus Color, ōris, m. Cels.

Halaványszínű, adj. p. o. bor: ein blaßer Wein. Exalbidum Vinum. i, n. Plin.

Halaványveres, adj. p. o. ruha: ein blaßrothes Kleid. Subniniа vestis, e, is, f. Plaut.

Hal-bajusz, -sznak, -szt: ein Bart, der Fischen an den Lippen wächst. Cirrus, i, m. Martial. Cirri piscium.

Hal-bárka, -kának, -kát: ein Fisch-Kälter. Ichthyotrophium, ii, n. Colum. Vivarium Piscium. ii, n. Juvenal.

Hal-borító, -ónak, -ót: Tapezierer: hal-fogó kas: ein Fisch-Korb, ein geflochtener Korb zum Fischfangen. Piscella piscatoria, ae, f. Qualus viminens piscibus capiendis serviens. i, m.

Hal-bőr, -nek, -t: ein Fisch-Haut. Cutis, is, f. — piscis, Corium piscium, ii, n. Plin.

~~Háldoklani, -lom, -lik~~

Haldoklani, -lom, -lik: 1. halálán lenni: in den letzten Zügen liegen, oder sagen: Animam agere. Cic. Haldoklani kezd: nur fängt an in den letzten Zügen zu liegen. Mori incipit. Cic. 2. Haldoklani (feldoklani) valaki után: nach Jemanden nach einem Streben. Desiderio alicujus mori. Cic. 3. Haldoklani készül (fogytán vagyon) à bora: seine Ruhe geht zum Ende. In extremo est vinum ejus. Cic.

Haldoklás, -nak, -t: halál, halálán lévő: der Tod, der Liegen in den letzten Zügen, das Absein aus diesem Leben. Obitus, us, m. discessus ex hac vita. Cic.

A' haldoklást egy' Bölcs temetni a' rosszra állapotnak. Jemanden mit seinem weisen Rathe zu Hülfe gekommen. Morienti nemo sapiens misericors auxilio. Cic.

Haldokló, adj. haldokolván lévő: p. o. embor: ein sterbender Mensch. Moribundus homo, i, inis. m. Cic.

Haldokló szavak, -ók: sterbende Worte. Morientes voces. um, cum, f. Haldokló nevet: Jemanden gnbrochenen Augen semineces oculi. Ovid. Haldokló nap: seines Sterbetages dies, ēi, i, m. Plin. Haldokló ágyban fekszik: liegt auf dem Sterbebette jacere in lecto fecali. Stat. Lecti Fati. Virg. Haldokló ba jutott: nur ist in den letzten Zügen. Animam agit. Cic. Haldokló-félben hagyni valakit: Jemanden halbtodten lassen semianimem (semimortuum) relinquere Quinctiam. Liv.

Haldokló félben lenni: halbtodt liegen. In agone mortis constitutum esse. Haldokló-félben vagyon a beteg: der Kranken liegt halbtodt auf dem Bette, gegen den Tod: In periculo est aegrotus. Cic. Haldokló-félben à földre rogyott: nur ist halbtodt auf die Erde niedergefallen. Moribundus (semimortuus) in terram defluxit. Liv.

Hal-ergy, -nysznek, -nyvet: -ergő-ergyű; Víz-holyag: ein Fischbeim,

ein Thranen blasen. Ichthyocolla, a, f. Plin.

Hal-epe, -penek, -pet: ein Fischgallen. Fel piscium, pellis, n. Plin. Ed-fa, kasztani -epét á halnak: ein Gallen des Fisches nützen. Fel-piscis apprime, eximie. Idem.

Hal-evö, -önek, -öt. Ein Fischsamen. Ichthyospermus, i, m. Plin. Hal-evö nap. Ein Fasttag. Ferialis, dies, ei, m. Apul. pisculentus dies, i, ei, m.

Hal-fészek, -szeknek, -szket: Ort, wo sich die Fische aufhalten. Piscellus, i, m. Fischin

Hal-fogás, -sznak, -st: Halászás: das Fischen, die Fischerey. Piscatio, onis, f. Cic. Piscatus, us, m. Cic. Piscium captura, a, f. Plin. Egy' napot á hal-fogászra szánni: einen Tag dem Fischfange widmen. Unum diem capturæ piscium (piscationi) dicare. Cic.

Hal-fogó, -ónak, -ót: 1, ein Fischer, Fischfänger. Piscicapus, cipis, m. Rete, is, n. Cic. 2, adj. p.a. Hal-fogó kas: hal-tapogató: ein Fischer Korb. Qualus viminens piscibus capiendis texticus, i, utis, m. Corbis piscatoria, is, f.

Halgatni, és a többi, lásd, Hallgatni.

Hal-haj, -jnak, -jt, -jat: hal-pénz, pikkely: l. Hal-héj.

Halhatatlan, adj. unsterblich. Immortalis, e. c. Cic. Halandó. Ez halhatatlan egy dolog: dieß ist gar was besonders! Factum illud plane singulare est. Cic. A' lelkek nek. mind halhatatlanok: alle Seelen sind unsterblich. Omnium animi immortales sunt: Cic. Erá munka halhatatlanná tészen tégedet: dieses Werk wird dich unsterblich machen. Opus istud immortalitem tibi pariet. Cic.

Halhatatlanitni, -nitok, -nitott, -nitva: halhatatlannà tenni: unsterblich machen. Immortalificare. Barth. Valahonnét emlékezetét halhatatlanitani: einen Andern Unsterblichkeit, Unvergänglichkeit machen. Reddere memoriam alicujus immortalem. Cic.

Halhatatlanság, -gnak, -got: die Unsterblichkeit. Immortalitas, atis, f. Cic. A' lelkeknek halhatatlanságok: die Unsterblichkeit der Seelen. Animorum immortalitas, Cic. Erá munka néked halhatatlanságot fog szerezni: dieß Werk wird dir Unsterblichkeit verschaffen. Opus istud immortalitatem tibi pariet. Cic. A' halhatatlanságot bizonyosan állitani, hinni, vallani: die Unsterblichkeit, sicher, fest, ganz, und öffentlich bekennen. Immortalitatem fix mitere as, fecere, Credere, profiteri.

Halhatatlanúl, adv. unsterblich. Immortaliter. Cic.

Halhatni, -hatok, -hatott. Sterben können. Mori posse.

Hal-héj, -jnak, -jat: hal-haj, hal-pénz, pikkely: die Fischschuppen. pl. Squama piscium, e, f. Plin. Hasonlót á hal-héjhoz: was Fischschuppen ähnlich. Squamas piscium imitatus. Plin.

Hal-héjas, adj. pikkelyes p.o. Héjas: schuppicht, Schuppen. Squameus angvis, i, is, m. Virg.

Hal-héjason, adv. pikkelyesen. Schuppen Weise. Squamatim. Plin.

Hal-héjatska, -kának, -kát: ein Schuppen, Schuppe, Schuppen, Fischschuppe. Squamula, æ, f. Cels.

Hal-hizog, -ogának, -ogát: Sum-

nus blyssitus i

Fischsenyst, Fischsenn. Ha
nulus piscarius, i, ii, m. Plaut.

Halhoz-való, adj. Zu Fischsenyn
gehörend. Piscarius, a, um. Plaut.

Hal-iteca, -vának, -vát: dem Fisch-
rogen. Ova piscium, ovorum, n.
Plin. Be-tsinált (be-
sózott) Hal-iteca; Halváci:
der Kaviar. Ova piscium
sale condita.

Hal-iteres, adj. p. o. képpozta:
der Dinem Zwerit, so mit
Fischrogen gemengt ist.
Brassica capitata ovis pisci-
um condita.

~~Hálitz-ország, gnek, -got. Ge-~~
~~birg, ~~ ~~ch~~ ~~Gebirgsland in~~
~~Polen.~~

Hálitz-ország, gnak, -got, Längst
Országnak tartománnya, mel-
lyen egy ideig a Magyarok ur-
ságtottak: Gallitzien, ein Kro-
nung in Ungarn Königreich in Polen.
Gallitia, ae, f. vel, Hallitia, ae, f.

Hüben.

Hal-iv, -vnek, -vet: Hal-iteca: der
Fischrogen. Ova (semen) pisci-
um. Plin.

Hal-ivadék, -tenak, -kot: der Laich
(Brut) der Fische, Fischbrut, Fisch-
brut. Piscium ova, vel semen, ovum,
vinis, n. — genitura, ae, f. -progeni-
es, ei, f. Plin. 2. auch halaka:
kleiner Fisch. Fetus piscium. us,
m. Plin. A hal ivadékot ereszt,
ivik: der Fisch laicht. Pisces
edit sobolem, parit ova. Plin.

Hal-ivás, -nak, -st: -tenyészés: das Laichen
der Fische. Piscium ad sobolem
congressus, us, m. Hal-ivás ide-
je: Laichzeit der Fische. Tem-
pus coitus piscium, oris, n. Tem-
pus, quo sobolem edunt pisces, -quo
pisces ova generant. Cic.

Hal'-ive, -vének, -vet: hal'-iteca'ja. Der
Fischrogen. Ova piscium, ovorum, n.

Hal-ízü: adj. mit Fisch geschmackend. Pi-
scium habens saporem, ntis, c.

Halk, adj. lassu, tzendes: gelassen, lei-
se, still. Lentus, a, um. Plin. tacitus
a, um. Ovid. tardus, a, um. Plin. Halk
-tábor (lassan) jó a hajtat: der
Tod nehmt sie ganz still. Mors
lento gradu advertat. Cic.
Halk tában jött-be: nächst in
allen Stille seinen Gang nahm.
Tacito-, lento pede venit intro
Ter.

Halkat, adv. halkekat, liptetve
tzendesen. Lente, gemach, leise
sanft, still. Lente. Cic. pede
presso. Mantuan. submisse. C.
tacito pede. Prov. Il Hirtelen
fictve. Halkat beszél: nu
ist langsam im Reden. Len
tus in dicendo. Cic. Halkat
vataskiez topodzni: sanft
sich fortwandeln nu gehen.
sik, ben, Jemanden — zu nennen fin
chen. Lenius — je ninnen fin
gen. Lenius alicui ad
jestnichen. Taut. Halkat (las
vepere. Jan) járj, s tovább érsz: ni
ter mit Weile. Festina len
te. Prov. Vnet. Halkat (gye
gededen) nyúlni valamihez: nt
was Zunat anzufassen. Aligni
molli manu —, leniter tangere.
Plant. Halkat olvasni: leise
lesen. Suspenso spiritu le-
gere. Cic. Halkan szollani,
beszélni: sanft, leise re-
den. Lenius —, sedate loqui.
Cic.

Halkan, adv. l. Halkat.

Hal-kopsolatyú, -únak, -út: hal-te-
polyó, -kopsoló, a szilvány'fe-
dele: der Fischfinger, Fisch-Finne,
Fischflosse. Branchia, ae, f. Plin.
Des Fisches ofre.

Hallal bövelkedö, adj. p. o. folyó-
viz: Fluss, streames reich an
Fischen gimbt. Piscosus amnis,
is, m. Ovid. Pisculentus flu
vius, i, ii, m. Cato.

Hallat bövös, adj. p. o. állo-vizek:
Fischreiche Wasser. Pisculen
ta stagna, orum, n. Colin.

Hallal-élö, adj. p. o. béka: nim gnwisser Fischfisch, so in Flüssen Fischen fängt, und frisst. Piscatrix rana, cis, f. Plin. Hallal-élö emberek. Die Fischfresser, gewisses Volk in Aethiopien. Ichthyophagi, orum, m. Plin. piscivori homines, orum, num. Cath.

Hallal-kereskedés, -ének, -et: Fischhandel. Negotiatio piscaria, onis, f. Plaut.

Hallal-kereskedö, -ö nek, -öt: ein Fischhändler. Cetarius, ii, m. Terent. Negotiator piscarius, arii, m. Plaut. Piscarius, ii, m. Varr.

Hallat (gazdagon) vakodik asztal: Tisch, so mit Fischen besetzt ist. Mensa exstructa piscibus. e, f. Cic.

Hallani, -lok, -tam; -llom, -llya: Hören, vernehmen. Audire. Cic. Ebben hallyatok: gebet Achtung. Attendite. Cic. Nem hallani: nicht wohl hören. Parum audire, bas. audire. Cato. Jót hallani: gut hören können. Liquido audire. Cic. terctes habere aures. Cic. Ezt a' jó tanátsot ez intésedet minden tekintetes örömest fogom hallani: diesen guten Rath und Befehl will ich gern befolgen. Aures meae tuis consiliis, et monitis parebunt. Cic. Intar gne üs lubenter Cic. Nem örömest hallom a vágalmazást: ich höre die böse Nachrede ungern. Non libenter audio obtrectationes. Cic. Rosszúl hallani: nicht gut gehört haben. Hebetiores aures habere. Cic. Az atyámtúl hallottam: ich habe es von meinem Vater gehört. Audivi a patre meo. Cic. Fülemmel hallottam: ich habe es mit meinen Ohren gehört. Auribus meis audivi. Cic. Azt hallottam, hogy te — ich habe gehört, daß du — Ad aures meas venit, te — Cic. Animate hörer

sem hallottam: ich habe es nicht gehört. Id ne fando (auditione) quidem accepi. Cic. Rosszat hallok: es läuft mir widrig zu Ohre. Praviore nunc aures advocas vulnerat. Virg. Nem hall ez többé katonk-szót: es ist mit ihm alles aus, er wird sich nicht mehr unter seine Fahnen stellen. Ab exercitu discessit. Cic. Nagyot hall: er hört nicht gut, ist taub. Ductica aure est. Prov. habet aures hebetes. Cic. Az igazat nem akarja hallani: er will die Wahrheit nicht anhören. nec vult audire. Cic. Mindenből hallani: alles hören müssen. Flecti animum a vero. Liv. Nem hallom; siketen hallok, ich höre es nicht. Surdus sum. Cic. Még hallani sem akar a békességről Pompejus. Pompejus will nicht einmal von Frieden hören. Ab hoc vult à pace Pompejus. Cic. Akki semmit sem akar hallani (aki a jó tanátsot el nem fogadja), azon semmit sem lehet segíteni: wer einen guten Rath nicht annimmt, dem ist nicht zu helfen. Qui consilium spernit, ei consulti negat. Prov. Akként hallani sem akarok: von dem Dinge will ich nicht einmal wissen. De ea re nec audire quidquam volo. Ne mentionem quidem ejus rei faco. Cic. Semmit sem hall az ember

felöle. mit jönnt nichts thun
ison. De eo silentium est. Cic.
se nem hall, se nem lát: mit ist
dem Ohren, und Augen bewußt.
Captus auribus et oculis. Cic.
Nec auribus nec oculis constat.
Sokat hallj, kevesett szollj: jó,
mit hünlus, abban tanulj mindig,
und sey zu rechter Zeit. Audi
multa, loquere temperstiva.
Prov. Sokszor hallottuk más ezt:
mir haben jemand sagen hören,
oftmals gesagt, ist allen be-
kannt. Decantata fabula est.
Cic. Kinek hallom a' szavát?
wessen Stimme jöre ich? cu-
ja vox auribus sonat? Plaut.
Cujam vocem audio. Terent.
szózatot hallok: ich jöre je-
mand reden. Vox mihi ver-
cat aures. Plaut. tetigit vox
aures meas. Idem. Hallod-e te!
Jörst du? Heus tu! Cic. Hal-
lyátok-e? jönt ihr! Heus
Vos! Id. Halljad-e (te) jám,
boc: jöre doch, guter Mann.
Ehodum bone Vir. Ter. Hallyad
a' mit mondok: jönt, was ich sie
sagen. Verba mea percipe. Ovid.
Hallyad szra: jönt mir. Audi,
velim. Hallyad tovább: jönt doch,
Audi modo. Hallyuk! hallyuk!
jönnt mir zu! Audiamus! audi-
amus! Hallyatok, ha tetszik,
Vitézeim! jönt, wenn ihr wollt,
ihr Soldaten. Audite, si vultis,
(si vultis) Milites mei. Cato.
Valamit valakitől hallani:
etwas von jemand jönnen.
Audire aliquid ex aliquo. Cic.
— ab aliquo, Cic. — de ali-
quo. Cic. Tengist hallok: ich
jönne einen klang. Sonitum
sentio. Plaut.

Hallani-kivanó, adj. p. o. fülek:
zu jönnen begierige Ohren.
Sitientes aures. Cic.

Hallás, -snak, -st: s. halló evö

vel bírás; fügyelmezés: das Jö-
nen. Auditio, onis, f. Plin. A hal-
lásnak a' fül az eszköze. Die
Werkzeuge des Jönens sind
die Ohren. Auditionis organa
sunt aures. Cic. Annak halla-
sára el-rémült: er nam auf jönt
wunder nr erschrack. Audito eo
attonitus haesit. Liv. Avehemen-
ter eo est commotus. Cic. Nagyot
hallás: ein schwer jönig Ohr zu
jönen. Difficultas in audi-
endo. Plin. Mintsig, s hallás
nélkül élö: lebend ohne jönt-
nen. Inauditus, a, um. Sen.
Hallás hoz-való, adj. zum Jönen
dienlich. Auditorius, a, um. Quint.
Hallás' tudománnya, nnyának, —
nnyát: hallás mészetsége: die
Jönen kunst, die Acustik, die
Kunst des Jönen zu lehren, Tön-
kunst. Acustica, ae, f. Mathem.

Hallatik, impers. p. o. Ide'l tova
hallatik: man jönt nr hin und
wieder, man redet davon. Voli-
tat per aures. Liv. Ugy hal-
latik: so jönt man. Audi-
tur. Suet.

Hallatlan, adj. nem hallott: un-
erjönt. Inauditus, a, um. Sen.
)(Hallott. Hallatlan bosz-
szút állott rajta: er hat sich
sich nie unerjönten Lasters
an ihm genommen. Inaudi-
to modo se de eo vindicavit. Cic.
Hallatlan. egy' dolog: ein
nie unerjönte Affä-

nr. Inaudita res, a, ei, f. Hallat-
lan dolgokat említeni: dinge
vergessen, von denen man nicht
gesprochen hat. Inmemorata res, f.
ec. Horat. Hallatlan kegyet-
lenség; nimia immanitas crudeli-
atis, f. Cic.

Hallatlanúl, adv. mit nimia immanitate. Aut. Modo inaudito, — auditis, bis insolito. Lucr.

Hallatni, -latok, -lat; -latom, -lat-
tya: hören lassen. Studiose facere
re. Nem akarom másnak hal-
latni e' dolgot: ich will nicht
haben, daß es mir andere sa-
gen soll. Nolo, ut audiatur hoc
res ab alio.

Hallatni, -latom, -latik: gehören
werden. Studiose audire. Suet. Panaszod
ne hallassék: du sollst dich nicht
beklagen, nicht begründen.
Noli querelas jacere. Cic. — Gra-
tiam habere. Cic. Szózat
hallatott valamelly helyről:
hat ein Ort ist nimm Stim-
me von dem Kommen gehört wor-
den; — vernommen
der; — wahrgenommen. Vox exau-
dita alicujus loco. Cic.

Hallató, adj: hallbar: förbar. Quod
audiri potest. Hallató szóvat
beszélni: vernehmlich reden.
Clare, et dilucide loqui. Cic.

Hallatós, adj. hangos, hangzá-
tos: förbar, laut. Clarus,
a, um. Virg. exaudibilis, e, c.
August. Sonorus, a, um. Claud.
Hallatós szó: mündliche Rede, — Stimme;
— hangos szó: laute Rede. Vox clara, oris,
n. f. Cic.

Hallatósan, adv. p. o. Szóllani:
mündlich reden, — laut reden, deut-
lich mit lauter Stimme reden. Cla-
rissima voce loqui. Cic.

Hallatott, partic. gehört, hallā-
tus, a, um. — Cic. Nem hallā-
tott: ungehört. Inauditus,
a, um. Tacit.

Hallgatás, -snak, -st: 1. A' nyelv
nek zabolán tartása: das

Hallgatása, p. o. fülem' hallgat-
tása: so, daß ich es mit meinen
Ohren höre. Me audiente. Cic.
Fülünk' hallgatása mellett
ötet; vor seinen Ohren ihn
schlagen; vor uns Leuten. Nobis au-
dientibus ignominia cum affec-
Cic.

Hallgat-ni, -nek, -vok: nimm Fisch sein
se. Ein Fisch werden. Garum, i, n.
Horat. sine piscibus infusum-
uris, i, n.

Hallgatás, -snak, -st: 1. A' nyelv
nek zabolán tartása: das
Schweigen, Stillschweigen.
Obticentia, ae, f. Cael. Silen-
tium, ii, n. Cic. Mély hallgatás
nem tiltása? Stillschweigen. Al-
tum silentium. Virg. Sokáig tar-
tó hallgatás. nie langwierendes
Stillschweigen. Diuturnum si-
lentium. Cic. Vesztegh (csendes)
hallgatás: das Stillschweigen,
die Verschwiegenheit, Tacitur-
tas, atis, f. Cic. A' hallgatás ör-
ző ajtónak gyja (sudvarló inasa)
a' bölcsességnek: die Ver-
schwiegenheit ist nie Thürhüter
der Weisheit. Silentium est
custos sapientiæ. A' hallga-
tás olly dolog, mellyben sok
jó forog: nimes höher a hallga-
tásnál: das Stillschweigen
entzückt einen Zuhörer. Silen-
tio multa bona insunt. Ter.
Nagy hallgatás következett
ezek: nach diesen ist ein großes
Stillschweigen gefolgt.
Ad hoc silentium magnum
consecutum est. Cic. Ste-
vül tsendes hallgatás vegzon.
tvon dem jedermann nieder gesetzt.
von dem ist jedermann still.
Deo eo silentur. Cic. — tacetur.
Plaut. Mély hallgatásban ten-
ni: still seyn. Altum tacere.
Ter. altum silentium tenere.
Ter. A' többit hallgatás ban
hagyom: — ebr halgatom: hiervon
übrigen will ich nicht weiter
reden, — will ich Stillschweigen.
quæ nisi silentio. hierüber

De religiosa ceremonia abstinere. Plaut. A' halgatásnak -is vagyon bizonyos jutalma: Still gesewnigen ünd dem Gott Ehre nimmend Ennützen. Est et fidelis tuta silentio merces. Horat. Valakit halgatásra birni, -le-ültetni: Jemanden zum Stillgesewnigen bringen, mögen, des nimm Still gesewnigt. Reddere aliquem silentem. Horat. Catull. Valakit örök halgatásra ítélni: -örökös halgatás alá vetni: nimm nie nimmer Still gesewnigen ermöglichen. Aliquem perpetuum silentium imponere. Suet. Valamit halgatással -el-mellőzni: -el-halgatni: etwas mit Still gesewnigen übergehen. Aliquid obticere. Ter. - silentio praetereo, Cic. - praetermittere, Cic. - transire. Cic. A' mély halgatást meg-szegni: Jus. Gnossr Still gesewnigen brechen. Rumpere silentia alta. Virg. Halgatást parancsolni: nim Still gesewnigen ermöglichen. Silentium facere, jubere. Cic. 2. fületlés: Zuhören, die Zuhörung. Auditio, onis, f. Cic. 3. más hoz hallgatás: massal tartás: eggyet értés: Zusammenhalten mit einem andern. Auditantia imperii, alienus. a, f. Cic. 4. Más tól halgatás: - függés: die Abhängigkeit von einem andern, seinem Leben. Vivere ad alterius arbitrium, nutum. Cic. Dependentia ex arbitrio alterius. a, f.

Halgatására mélló, adj. p. o. beszéd: nimm Rede, die man mit Lust hört. Acroama, atis, n. Cic.

Halgathatatlan, adj. unanhörbar. Inaudibilis, e. c. Math. Pac.

Hallgathatni, -hatok, -hat; -hatom, -hattya. können, können, können, können, können. Audire posse. Azt nem hallgathatom: das kann ich nicht anhören. Cum rem audire recusant. Quint. Nem hallgathatom ötet: ich bin nicht im Stande ihn anzuhören. Non Justino cum audire. Cic. Nem hallgathattya a' mi beszédünket: wir können unsere Rede nicht anhören. Ab horreat a sermone nostro aures ejus. Cic.

Hallgatkozás, -snak, -zast: das Zuhören, -hören. Auscultatio, onis, f. Senec. Akarattal való hallgatkozás: die freiwillige Zuhörung. Sub auscultatio, onis, f. Plaut.

Hallgatkozni, -kozom, -kozik, hallgatkozásnak ö' felöle emlékezetét: freiwillig zuhören, anhören, ob man seine auch mit anhören wolle. Subauscultare ejus de se fiat mentio. Plaut.

Hallgatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya. 1. Nem szollani, a' nyelvét meg-fogni, -zabolán tartani, tsendességben lenni: schweigen, Still gesewnigen, der Mund halten, nicht viel sagen. Os a tenere, Virg. silentium tenere. Liv. silere. Cic. tacere. Cic. Vocem premere. Virg. Mélyen hallgatni: ein grosses Still gesewnigen halten. Altum tacere. Cic. Ha hallgattál volna, talamennyit tartottak volna: hättest du gesewnigen, so hätten mehr dich für klugen gehalten. si tacuisses, Philosophus mansisses. Prov. Ha nem hallgattam volna: hätte ich nicht gesewnigen. si linguam non continuissem. Cic.

Hallgass! ne szólly többet: Still, und kein Wort mehr! Pax, nihil amplius. Plaut. Hally, lásson, de hallgass: sewn, und sehen, aber gesewnig still. Audi, vide, sed tace. Ter. Hallgatni, és nem felelni. Schweni.

gen, und seine Antwort geben.
Ostaculum alicui strebere. Cic.
Akon nagy dolgoteröl hallgatni
fogunk: mert mind von dessen
grossen Thaten stillschweigen.
Silebitur de maximis illis rebus.
Cic. Eren dolog felöl te hallgass.
jelenigy still von seinem Herrn.
Ital. Sermonem de rebus istis
abstine. Plaut. Hallgassatok!
schweiget ihr stille! Tacete! Ter.
Hallgass tsak! jelenig nun still!
Tace modo! Ter. Hallgatni kezd.
tek mindnyájan. allen haben an
gefangt zu schweigen. Conticu
erunt omnes. Virg. Hallgass
mikor más betsületes ember
szól: jelenigy, wenn ein
anderer ehrlicher Mann
spricht. It! tace, dum alter
honestus vir loquitur. Cic.
Hallgat, mint az egér a' lyuk
ban: wie Zwirn sich wie der
Mäus im Loche. Tacitus in
stat. murcis. Prov. Hallgat,
mint a fa: wie jetzt wie ein
ein Stück Holz. Tam mutus
est, quam lignum. Prov. Ma
gis mutus, quam piscis. Prov.
Nem tud hallgatni: nur Zeit
nicht jelenigen. Plenus ri
marum est, hac et illac per
fluit. Ter. Ki a' Vádra hal
gat, azzal vallya vétkét: ver
Zu jelenigen kommt dem Zu
Zeugen gleich. Tacitumitas
imitatur confessionem. Cic.
Valamivel tsak hallgatni: nt
was zu verjelenigen. Tacite
aliquid habere. Liv. Figyel
mezni valamire: zuhören. Auscul
tare. Cic. Valakinek á beszédgyét
Szorgalmatosan hallgatni: nimm
flissig zuhören. Captare sermo
nem alicujus. Cic. Dicenti aures
adhibere. Cic. Hallgasd a' mit

mondok: hören, was ich dir sage.
Verba mea percipe. Ovid. Szent
Mist hallgatni: Heilig Stille
laton jelen lenni: Die heilige
Mysten hören, dem Gottesdien
sten beywohnen. Sacrificium
facere audire, sacro —, divino
sacrificio interesse. Az én sza
vamat hallgasd: auf mein Wa
ra flügelmerk, auf köre, á' sza
vam utan járj: höre auf mein Ge
sprech, und folge meinem
Worten. Obtem sermoni, et esto mi
hi dicto Audiens. Cic. Senki
Szavát nem hallgatya: nur hört
niemanden an. Neminem Audit.
Cic nullius Movetur verbis. Cic.
Abwendet sie a Sermone omnium. Jetzt
Ökömest hallgattyák a' Szóra de
sidet: die hören Gnen ein Mäus
chen nur. Ducuntur auditione fa
bulae cum. Cic. De hallgasd tsak.
ruhig hören doch. At vero audi. Cic.
Ide hallgass ide vigyázz, ert ste
hekedd: da wende dein Ge
merk her, auf und gieb fleissig
Acht: Huc adverte. Plaut. et hae
fac. Huc attende sis. Cic. Mäu
va hallgatnak: man hört nicht
einmal. Peregrinantur Aures. Cic.
Örömest hallgatlak: ich höre
dir Gnen zu. Te dicentem li
benter audio. Cic. Nagy örömö
mest hallgattáke őtet: man hat
ihm gnemigt Ohren gegeben.
Aures pronas ei accomodarunt.
Claud. 3. A' kiralyhoz hallgatni
tölle várem, őtet uralni, kivség
gel ő hozzá viseltetni. dem Kö
nig Empfall geben, ihm folgen, sich
nach ihm richten. Regem audire
Cic, ei adhaerere, Cic. ei obsequi.
Cic. Nem hallgatnak a' parantso
lathoz: sie achten sie Befehle
nicht: sie. nichten sie nicht aüd.
Imperio non obtemperant.
Cæs. — non parent. Jussa non
audiunt, non exequuntur. Cic
A' jó tanátshoz mélto hallgani
ist nur wenig, einem Gutem Rath
zu folgen. Operæ pretium est
bonum sequi consilium. Ter.

4. Plátó Sokratesnál hallgatni vala: annak oskolájába járni: Plato fut Sokratem als seinen Praeceptorem gehört. Plato Sokratem audit. Cic. exact disciplinam. 5. Egy valakitül hallgatni: függeni: sich nach einem richten. Ab ore alicujus pendere. Liv. Istentül hallgatni, Gottes Willen gehorchen. Divino Numini parere. Cic. Valakinek szavától hallgatni: von einem abhangen, ihm ganz dahin folgen. Pendere ab ore alicujus. Liv. Ovid. Az egész nép ö tőle hallgatott. Das ganze Volk hat ihm gehorchet. Totus populus obtemperavit ei. Cic. 6. Ide hallgat (hajol, arra hajlik) a' fa, a' fal. Der Baum, die Wand hängt sich auf dieser Seite. Arbor, paries proclinat in hanc partem. Colum. Idétül kell várni, tanátstul hallgatni: man soll sich in die Zeit schicken, einem gütigen Rathe folgen, gehorchen. Tempori inserviendum, Consilio parendum est. Cic. 7. Gyermek! hallgass a' jobbaktul: azokat kövesd, azoké nyomdokain járj. Puer! obtempera, gehorche! folge! Gehorsam sey jenen, die bessere gemacht sind. Puer! esto intentus ad melioribus parendum. Ha tőlem fogsz hallgatni: wenn du mir folgen wirst. Si me audies. Cic.

8. Eszétmagától hallgatni: ahoz szabni magát: sich nach seinem Verstande richten. Se ingenio suo obtemperare. 9. Ezek ni tőlünk hallgatnak: a' mi részünkön vannak: sie halten es mit uns, sie stehen auf unserer Seite. Isti a partibus nostris stant. Cic. 10. Hallgass a' törvénytül, aki törvényt hoztál: azt tellyesitsd: fulte Dein Gesetz, wenn du gegeben hast. Patere, quam tuli legem. Cic. A' szolga köteles sége, hogy Urától hallgasson: hogy Ura' szavára vigyázzon, 's azt tellyesitse: ist eines Sklaven Pflicht, seinem Herren gehorchen. Servi munus est, hero suo obtemperare. Agut. 11. Idétül hallgatni: várni: die Zeit abwarten. Tempus praestolari. Cic. 12. Alkalmatosságra hallgatni: vigyázni, azt lesni. Gelegenheit zu finden suchen: Captare occasionem. Cic. Ők titok személyes hasznokra hallgatnak: diese suchen nur auf ihren eigenen Nutzen. Illi non nisi privata commoda spectant. Cic. 13. Melly felé hallgat (vonz) hajlandóságom: alsal-ertse ted: wohin meine Neigung, Zuneigung mich zieht, lenket: Quo me trahat propensio mea, perspicere potes. Cic.

Hallgatni tudó, adj. s. o. Aszszony: eine Frauensperson. Facta mulier. d, eris, f. Plaut.

Hallgató, -tónak, -tót. Ein Zuhörer. Auditor, oris, m. Cic. Alattomban hallgató: ein Ausspäher, Zuhorcher. Coryczus, ci, m. Cic. Unalmas (meg-únatkodott) hallgató: ein überdrüssiger Zuhörer. Fastidiosus Auditor. Cic. Hallgatók: mint a' Pithagoras' tanitványai voltak: Zuhörer, die nur Zuhören, nicht abwechselnd Lehrer sind. Auscultatores, orum, m. Martin. Sok tiszteshallgatói voltak: er hat viel gelehrte Zuhörer gehabt. Multos honoratos Auditores habuit. Cic. 2. Adj. Hallgató eszü tendők: Pithagoras Oskoláben. Die fünf Jahre, welche der Pythagoräer stillschweigen mussten. Silentes

anni apud Pythagoreos. Claud. Mélyen hallgató ember: ein Mensch von gnossimber: ein stillschweigen. Alti silentii homo, inis, m. Horat. Hallgatóbb a' fajnál: stillschweigender, stummer, als ein Statua. Statua taciturnior est. Plaut. Nem hallgatós, m. Horat. Nem hallgatós: unverschwiegen. Inattentus, a, um. Tsendesen hallgató: ein wenig stillschweigend. Subtacitus, a, um. Rud. Hozzám hallgatós p. o. Szolga: ein getreuer, redlicher Diener. Mihi fidelis, et obsequens servus. Ter. Hallgatódzás, -snak, -st: die Zuhörung. Auscultatio, onis, f. Cic. Az asztalnál-való hallgatódzás: die Zuhörung von Tische. Auscultatio ab ostio. Plaut.

Hallgatódzni, -zom, -zék: zuhören. Auscultare. Plaut. Az ajtón hallgatódzni: an der Thüre zuhören. Ad fores auscultare alicujus. Plaut. Hallgatódzó, -ónak, -ót: der Zuhörer. Auscultator, oris, m. Auceps sermonis alicujus; cupis, o. Plaut. Hallgató-fél, -élnek, -elet: die Zuhörer. Plaut. Hallgató-hely, -lynek, -lyet: ein Auditorium, ein Lehrsaal. Auditorium, ii, n. Inct. Sok hallgatóval tellyes hely: ein Lehrsaal, worin sehr viel Zuhörer gehen. Frequens Auditorium. Inct.

Hallgatóvá-tétetett, partic. einem, zum ein Stillschweigen nöthigen.

Hallgatózni, -zom, -zék: hallgatódzni: horchen, behorchen, zuhorchen. Auscultare. Plaut. Se tzak hallgatózni jöttél utánnam: du bist hinter mir hergekommen, mich auszuhorchen. Advenisti huc sub. Plaut. Mindententatum. Plaut. Mindenfelé hallgatózni: auf allen Seiten horchen. Aucupium auribus facere. Plaut. tásd, Hallgatódzni.

Hallgatva, adv stillschweigend. Tacite. Cic. Hallgatva el-mentünk stillschweigend davon gegangen. Tacitus abiit. Plaut. tacitabundus discessit. Donat.

Hallhatatlan, adj. unhörbar: unerhört. Inauditus, a, um. Inct.

Hallható. Hallhatatlan kegyetlenség: eine unerhörte Grausamkeit. Inaudita crudelitas, a, atis, f. Cic.

Hallhatni, -hatok, -hat; hören können. Audire, -vel audiri posse. Semmit sem hallhat az ember: nichts kann man hören. Nihil audiri potest. Semmit nem hallhatunk ama jámbor felöl: wir können von dem frommen Manne nichts hören. De bono illo viro altum silentium est. Cic.

Hallható, adj. was man hören kann, das sich hören lässt. Quod audiri potest.

~~Hallhatóra gyüdolgok tudom~~ ~~ja~~ ~~Adi~~ ~~Adi~~.

Hallik, impers. hallatik: man hört, es wird gehört. Auditur. Alá hallik, mint hörtük: wie man hört. Decursum auditu. Nem hallik el ugatás Menyországba: es wird nicht

fenyegetés: das Zünd. Zeichen kommt nicht in Zimmer. In solum jacentis ictus fulmina. Prov.

Hallò, -ónak, -ót: hallgató: Zuhörer, Audiens, tis, c. Tacitor, oris, m. Cic. Élesen hallò állat: ein scharfhörendes Thier. Animal solerti auditu. Plin.

Hallò-cső, -önek, -öt: Ohrtrompete. Vis audiendi (vim, vi) f. Gurft. Hallomás, -ának, -ot: hallás: das Hören, das Hören, Hören, Hörensagen. Auditus, us, m. Cic. A' hallomásnak eszköze a fül: das Ohr ist ein Mittel des Hörens. Auris est instrumentum auditus. Hallomásból ítél ni valami felöl: nach dem Hörensagen urtheilen. Ex auditu arguere aliquid. Cic. Ezt ex tsak hallomásból tudom és beszéllem: ich habe es nur vom Hörensagen. Hic ego de auditu nuncio. Plaut. Hallomás szerint adok valamit: ich habe es vom Hörensagen. Testis de auditu. Tst. is, m. Tst.

Hallomásból-való, adj. p. o. bizonyságok: -tanók, -tanúk: ein Zeuge, der nicht Gesehenes, sondern nur vom Hörensagen Zeuge. Testis de auditu. Tst. is, m. Tst.

Hal-tojó, -ónak, -ót: -tolvaj ein Fischdieb. Fur piscium, uris, m. Fur piscarius.

Hallò-tsö, -öcsök, -övet: das Hörwerkzeug. Tubus stentoreus, i, m. tuba acustica, a, f. Math.

Hallott, partic. gehört. Auditus, a, um. Cic. Valamelyik hallott dologot mondunk: mit Ohren gehörten Sachen vergleichen. Auribus audita res narramus. Cic. Sokszor hallott Mese: allen bekannte Fabel. Decantata fabula, ae, f. Cic. Vataliis az egész világ hallattára mondani: denen vor Ohren den ganzen Welt gesungen; vor allen Ohren den Gesang anstimmen. Nunc do universo audiente, aspectante audientibus omnibus maculam alicui inurere. Cic. = Calumniam onerare. Cic. probro adficere. Cic. Hallattodra-is, hallattomra-is mondotta: man hat es wohl vor diesem, als vor meinen Ohren gesagt. Aeque te, atque me audiente dixit. Cic.

Hallván, partic. mikelyt hallottam, hogy meg érkeztél, látogatására jöttem: weil ich gehört habe, dass du angekommen bist, bin ich zu dir zu besuchen gekommen. Ut primum te advenisse intellexi, illico ad te invisendum veni. Cic.

Halmany, -nyának, -nyt: bacabolya: Feldi meggyecs, meggyecs-salata, Olasz-salata, turtolya: vicia sub. Lathyrus tuberosus, i, m. Linn.

Hal-maszlag, -gnak, -got: halak, vagy hányni szokott bolondító, mérges falat: ein Fischbetäubendes, Tollkörniges. Baccae piscatoriae. arum, f. Menispermum Cocculus, i, n. Linn.

Halmi, adj. halmon-, hegyen termö p. o. bor, tövecske, ér a t. Weinwein, Weintraube u. s. f. gen, so wie Hügelwachsen. Vina collina, orum, n. herbae collinae, arum f. totum.

Halmos, adj. dombos: hügelig. Clivosus, a, um. Virg. tumulosus.

a, um. sall. Halmos hely: ein jüngstlichstes Ort. Tumulosus locus i, m. sall. Halmos út: ein Weeg hoffnes Hügel, übner Hügel. Trames clivosus, itis, i, m. Virg.

Halmosodni, -dom, -dik: übnaufhäuft werden. Cumulari. Halmosodik (rakásra gyül) nála a' sok ajándékt: Sie häufen ihm die Geschenke zu sehr häufen sich bey ihm. Stud cum cumulantur dona. Virg.

Halmotska, -kának, -kát: Ins Hügl gehören. Colliculus, i, m. Hügl.

Halmozás, -snak, -st: Ein Häufung. Übnaufhäufung. Aggregatio, onis, f. Vitr. Cumulatio, onis, f. Nepos.

Halmozatlan, adj. nem halmozott: unaufgehäuft. Inaggeratus, a, um. Sidon. Non cumulatus, a, um.

Halmozatlanúl, adv. nem halmozva: unaufgehäuft. Non cumulate. Cic.

Halmozni, -mozok, -moz, -mozom, -mozza: Häufen, aufhäufen, übnaufhäufen. Coacervare. Cic. cumulare. Cic. accumulare. Cic. Betsületet halmozni valakire: einen mit Ehren übnaufhäufen. honoribus aliquem exaggerare. Vell. Egymásra égig halmozni a hegyeket: Einen bis an den Himmel übner einander setzen. Struere montes ad sidera. Virg. Jó-tettemennyeit valakire halmozni: jemanden mit Wohlthaten übnaufhäufen. Beneficiis aliquem cumulare. Cic. Pokol tént halmozott rédam: nur Ins mich mit höllischen Pein übnhäuft. Ardenti cruciatu me lacessit. Cic. Valakire szerencsétlenséget halmozni: jemanden mit Unglück übner schütten. Mactare aliquem infortunio. Terr.

Halmozott, partic. tetézett, p. o. ditséret, mértek és a t. Laus cumulata, mensura cumulatior. -dis, a, oris, f. Cic. Tudományokkal halmozott: -tetézett, nagyon tudós: scite exquisitus. Repletus eruditione. Plin.

Halmozva, Gerund. adv. Jünfmeinsen, übnaufhäufft. Cumulatim. Varr. A' hasogatott fa rakásra halmozva vagyon halmozva: Das gespaltnen Holz liegt übnaufhäufft. Fissa ligna cumulatim jacent (Ein Cumulum conjecta) jacent. Plin. Origenes ben sok jeles dolgok vágnak egybe halmozva: im Origene haben sich viele Bücher gesammelt: In Origene multa memorabilia in unum confluxerunt.

Halni, -alok, -al: Lemegehalni: ein-mahlen ein Vitag bis, letzter Tri adni, más Vitagra költözni, -menni, el-passeln: sterben. Mori. Plaut. Halni akarok: ich will sterben. Morio, ire. Cic. Ehel (eher) halni: durch Hungers um Kommen, Hungers sterben. Fame interire. Cic. Megkell halnunk: der Tod ist allen gesetzt. Mors omnibus decreta. Ter. Trag. Mindegyik, akár tengerbe, akár Dunába, vagy más egyébb vízbe hallyon annyember: es ist alles eins, man fall im Meere, oder im Flusse ertrinken. Perinde est, sive Marce, sive Amnis eft, sive Marci, seu in Danubio oppetat. Tacit. Vagy élünk, vagy halunk: wir mögen leben, oder sterben. Sive vivimus, sive morimur. Ennius. Élete halok érted: ich lebe und sterbe auf deinen Anmahnungen nach deinem Begehren. Ad tuum desiderium vivo. Cic. Jó és rossz napok egymásért: hey

lálban (igen nagyon) szere-
tik egymást: sin linbun sieſ sſa-
tiz. Pene alter alterius amo-
re deperit: Catull. 3. Hal (el-
dektik, veſz) ſ. o. á' betſüler után:
ſtumblin traulest nu unech ſtu-
un. Mſexe dvidus eſt gloria.
perit amore honoris. Cic. Nem
ſzokott á' tints (ſtinz) után
halni: nu brſtumbut ſieſ unch
gnibe nieſt. Non ſtudet the-
sauris comparandis. non
ſectatur eos perdite: Cic. 4.
Halni, hagyta á' maga dolgát
nem ügyelt reá': nu linſs ſieſ
in deſze wenig ungeta-
gen ſzegn. Cauſa ſua indo-
mivit, ſeguiter eam tracta-
vit. Cic.

Hálni, -álok, -ál: 1. übernacht-
ton. Pernoctare. Ces. A' bör-
tön' ajtaja elött hálni: hor
ſtue Gnſüngniſs ſtünen übur-
nachten. Pernoctare ad Oſtium
Carceris. Cic. Havon (hó
hátán) hálni: im ſchnee
übernachten. In nive per-
noctare. Cic. Kinn hálni:
übernacht, nicht daſtimmen
in Kirſt zu übringen. Fo-
ris pernoctare. Tacit. Ott
hálttunk: dont ſtuben wir
übernachtet: Ibi pernocta-
vimus. Cas. 2. aludni,
feküdni: ſchlafen, liegen.
Dormire, Cic. jacere. Cic. A'
puſztaſ ég alatt hálni. unter den
freyen Himmel liegen.
Sine ullo tecto accubare. Nec
manere ſub Jove frigido. Hor.
Egéſz éjtſzakán ſzalmán hál-
tak: die ſind die ganze Nacht
auf dem Stroh gelegen. In
ſtramentis noctem perpetem
pernoctarunt. Plaut. A' fele-
ség a' férjével, a' férje a' fele-
ségével hált. Die ehe mann ſchlaft
mit ihrem Manne, und die Mann
mit ihrem ehemanne. Uxor cum
Viro ſuo — et vir cum uxore ſua con-
cumbit. Cic. Leányával hálni:
azzal paráználkodni: mit ſeiner
tochter einen blutſchande be-
gehen. Inceſtare filiam. Tacit.
Ana charzis á' földön hált:
Anacharſis lag auf der erde.
In terra cubile erat Anacharſi. Cic.
-humi cubuit. Suet. Mellettem
hált: ſchläft. neben mir unbun
mirnur gelegen. Propter me
dormivit. Ter. Valakinél hál-
ni: bey jemand ſchlafen. Per-
noctare apud aliquem. Cic. Cu-
bilia cum aliquo ſociare. Tibull.
A' padra (padlásra) menni hál-
ni: auf. auf den Boden ſchla-
fen gehen. Ad tabulatum
ſuperiorem ire conturbi dormitum,
Cic. ire cubitum. Plaut. 3. Hal
lyon vele: tartſa hát magánatt:
zu jemands ſinnesart. Habeat.
Plaut.

Hal-nyál, -nyálat, -nyált. Der fiſchſchleim
Lentor piſcium, oris, m. Plin. A' ten-
ger' ſzínét bé-borította a' hal-
nyál: die äuſſere fläche des
Meeres iſt mit fiſchſchleim
ganz überzogen. Superficies
Maris lentore piſcium contecta
eſt.

Haló, adj. kaldokló: ſterbend.
Moriens, entis, o, Cic. Haló (há-
tálan lévő) ember: ein ſterben-
der Menſch. Moribundus homo,
a, um, gen. Cic. Betſület után
haló (veſzö) ember: ein ſterb-
lich menſch ſeiner ehre. Hono-
ri perdite ſervions. entis, o. Cic.
Haló félben hagyni valakit:
jemanden halb todten liegen
laſſen. Semi mortuum relinque-
re aliquem. Cic. Haló félben
van. nu liegt halb tod. Semi
animis jacet. Stat. in agone
mortis conſtitutus eſt. [illegible]
. animam agit. Cic. [illegible]
Haldokló.

Hálló, -lónak, -lót: Schlafer-hálló. s.

Dus Nutz. Fischnuntz. Fischgarn. Lina, arum. n. Virg. Rete, is, n. Plaut. Sagena, a. f. Manil. Tragula, a. f. Plin. Allat-fogo háló: mellyet a' vizet által-eresztik: nin Fischnutz, ſo garn übrr ninnn Fluſs gehet. Transversarium (rete). ü, n. Treſn. Apró szemü háló: nin nugus Nutz. Rete minutis maculis. Cic. Hagyító háló nin Wunſgarn, Wunſnutz. Rete jaculum, is, li. n. Plaut. Itt hagyító hálóval fogják a' halat: Jinr fangt man Fiſche mit dem Wurfnutze. Hic jaculo Pisces Capiuntur. Ovid. Madarászó háló: nin Vogelnutz. Rete aucupatorium. Varr. Mexi. tö háló: Szák, nyeles háló: Kescherfischnutz. Sagena, a. f. Manil. Funda piscatoria, a. f. Nagy szemü háló: nin waitlöchrichtes Nutz. Rete grandibus maculis. Varr. Öreg (nagy) háló: nin groſses Fischgarn. Rete piscatorium majus. Ritka háló: wnit löchrichtes Nutz. Rara retia. Virg. rete grandibus maculis. Varr. Sürü háló: nin dichtes Nutz. Densum rete. Plin. Szakadozott háló: nin zerrissenes Nutz. Retia rupta. Vadász háló: nin Fliegengarn. Plaga, arum f. Cic. rete venatorium, Cassis, is, m. Ovid. Hálóba kerülni: in Nutz laufen. in rete incidere. Cic. Hálóba hajtani - (kergetni - szorítani) a' Vadat: das Wild treiben in das Nutz, in rete agere. Cic. - impellere - Cic. De-szedni (öszve-fogni) a' halat. das Nutz zuſammen ziehen. Retia contrahere. Cic. Be-hálózni a' halat: das Nutz zuwickeln. Rete circumdare. Cic. Hálóba ejteni valakit: nimm in das Nutz bringen. Rete capere aliquem. Cic. Hálóba kerüteni valakit: nimm in das Nutz bringen. Aliquem in laqueum inducere. Prov. in Casses incidere quem. Hálóba akarni kerüteni: nin ſuchen in Fliegnetzen zu fangen. Laqueis te Cassere intendit. Virg. Jeleſen meg-vetettem neked a' hálót: ich habe ihm ſchon die Fliegnetzen gelegt. Pulchre ei intendi tenus. Plaut. i. e. laqueum.

Hálós, adj. übrnetzreſtend, geflochten. zum geflochten gehörig. Retiarius, ii, m. Ovid. Lagueus, ei. m. Cic. tendicula, a. f. Cic. Hálóba akadni: ketzreſtreten, tödbe esnin das Nutz fallen. Incidere in plagas. Cic. Ö-is meg hálóba akad: nin wird auch noch in die Fliegnetzen gerathen. Et ille se ad hoc in dnet in laqueos. Cic. Hálóba ejteni valakit: nimm ins Nutz bringen. Aliquem in laqueum inducere. Prov. in Casses incidere quem. Hálóba akarni kerüteni: nin ſuchen die in Fliegnetzen zu fangen. Laqueis te Cassere intendit. Virg. Jeleſen meg-vetettem neked a' hálót: ich habe ihm ſchon die Fliegnetzen gelegt. Pulchre ei intendi tenus. Plaut. i. e. laqueum.

Hálós, adj. übrnetzreſtend, geflochten. zum geflochten gehörig. Retiarius, ii, m. Ovid. Lagueus, ei. m. Cic. Magán hálós: allein geflochten. Exigens viduas noctes. ntis, c. Ovid. Hálóknak vannak nálunk: wir haben Übernetzreſtunden bey uns? — Tudós

ein berg ünd überwachten wurden. Habemus homines, qui nostrem agendi nos actum sunt.

Hálò-ágas-fa, -fának, -fát: ~~ein Netzgebäude, ein Netz~~ a' Vadászoknál: ein Netzgebäude, womit man ein Fuchsbau aufspannt. ~~Hamis, ítis, f. Gel.~~ Ames, itis, m. Horat.

Hálò-ágy, -gynak, -gyat: nyoszolya, mellyben hálnak: ein Schlafbett. Lectus cubicularis, i, is, m. Cic.

Hálóba-kerités, -nek, -et. das Fangen im Netze. Peretitio, onis, f. Barth.

Hálóba-kerittetni, -tem, -tik: ins Netz ein gefangen lassen, wiederholt vornehmen. Peretici. Cic. circumdari reti. Cic.

Hálóba-kerittetett: partic. im Netz eingefangen, -bekommen, wiederholt. Peretitus, a, um. Cic.

Hálódzani, -zom, -zik, p.o. hálódzik a' szeme: wird bekommt ein Fell in den Augen. Pterygium accipit. Cels.

Hálò-fej-kötò, -öncke, -öt: ein Netzjäger. Vitta nocturna mutiebris a, is, f.

Halò-félben-valò, adj. der indem Sterben will. Moribundus, a, um. Cic.

Hálò-fò-kötò: l. Hálò-fej-kötò.

Hálò-formá, adj. netzförmig. Retiformis, e. Plin.

Hálò-formájú, adj. Netzförmig, wie ein Netz. Reticulatus, a, um. Vitr. Perreticulatus, a, um. Colum.

Halogatás, -nak, -ot: halaszlás: ein Aufschieben, der Aufschub. Die Verzögerung, ein Zögerung. Compercontinuatio, onis, f. Thesk. dilatio, onis, f. Cic. procrastinatio, onis, f. Cic. prolatio, onis, f. Tacit. prorogatio, onis, f. Cic. Schlö halogatás. ein Verzögerung ohne Zweck. Dilatio temporis. Cic. Halogatás nélkül: ohne Verzug. Absque mora. Cic. ohne Säumen. Sine cunctatione. Cic. Halogatás nélkül magára vállalni valamit. etwas ohne Weigerung auf sich nehmen. Sine recusatione negotium alicui susci pere. Cic. A' halogatásnak néha nints jò vége: der Verzögerung sind manchmahl einem schlechten Ausgang. Dilatio quandoque malum habet exitum. Cic. A' nagy halogatást meg-sokallani: ein langer Verzögerung satt zu haben. Longiorem prolationem nimiam putare. Tacit.

Halogatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: aufschieben, aufziehen. Comperendinare. Cic. differre. Cic. procrastinare. Cic. prolatare. Cic. protendere. Cic. prorogare. Cic. protrahere. Suet. Halogatni (halaszlani) a' büntetést: die Strafe aufschieben. Differre panam. Cic. Minek halogatod a' dolgot holnapra? Zu was schiebst du die Sache auf Morgen auf? Quare differs hoc negotium in diem crastinum? Cic. Nem lehet a dolgot halogatni: der Sache kann nicht hinausgeschoben werden. Res differri, -prorogari non potest. Cic. dilationem non patitur. Id. Halogatni a' hadakozást: den Krieg in die Länge ziehen, -langsam führen. Bellum ducere. Cic. — prorogare. Cic. protrahere. Cic. A' tatári hadnak halogatni: einen Hoffnung aufschieben, hinausschieben. Spem alicujus promovere. Terent. A' katonák' hónapi pénzöknek ki-fizetése alá halogatni: auf den Sold

-nak, -lót: halasz-hálò.

tés't halogatni: für Verzögerung der Soldaten aufgeben. Stipendia militum protrahere. Tuet. Halogatni az időt: Zeit aufgeben, hingeben. Tempus differre. Cic. Napról napra halogatni valamit: von Tag zu Tag aufgeben. In dies protelare aliquid. Tacit. Semmit nem kell halogatni: man muß nichts aufgeben. Nihil prolatandum. Liv. Sokáig halogatni valamit: etwas auf die lange Zank schieben. Rem procrastinare. Cic.

Halogató, -tónak, -tót: der Aufzieher; Aufgeber, ein Verzögerer. Dilator, oris, m. Hor. procrogator, oris, m.

Halogatott, partic. el-halasztott: hingegeben. Dilatus, a, um. Cic.

Halogattatni, -ttatok, -ttat; -ttatom, -ttattya: aufgeben lassen. Curare procrastinari: valamit: etwas-, aliquid-.

Halogattatni, -ttatom, -ttatik: hinziehen machen. Procrastinari. Cic. Halogattatik a' dolog: die Sache wird hingezogen. Procrastinatur res. Cic.

Halogatva, Gerund. p. o. fizetni a' perlekedésért: die Zeit den Mahnenden wegen aufgeben. Procrogare tempus litiganti. Ulp.

Hálló-ház, -znak, -zat: hálló-szoba: das Schlafzimmer. Dormitorium, ii, n. Plin. Cella dormitoria, ae, f. Cubile, is, n. Cubiculum dormitorium. i, ii, n.

Hálló-házassság, -ságnak, -ságot: ein Schlafgemach, einer Schlafkammer. Cubiculum, i, n. Martial. Cubiculum, i, n. Cic.

Hálló-házi, adj. p. o. ágy, és egyéb készület: ein zur Schlafkammer gehöriges Bett, ein Schlafbett, und ein Andenken. Cubicularis lectus, et alia supellex, is, is, m. lis, e. cilis, e. Cic.

Hálló-házőrző, -őrzőnek, -őrzőt: ein Schlafkammerwächter. Custos cubiculi dormitorii: odis, m.

Hálló-hely, -helynek, -helyet: der Schlafplatz, die Schlafstelle. Locus serviens dormiendo. i, ntis, m.

Hálló-ing, -ingnek, -inget: das Nachthemde. Indusium nocturnum, ii, i, n. Varr.

Hálló-kamara, -rának, -rát: hálló-szoba: ein Schlafzimmer, der Schlafgemach. Cubiculum, i, n. Cic.

Hálló-kerítés, -csnek, -csét: p. o. egy egy hálló-kerítés: ein Zug-, oder Zug Fischen. Piscatus, us, m. plant.

Hálló-köntös, -csnek, -csét: das Nachtkleid, der Schlafrock. Amiculum cubiculare, i, ii, n. Vestis cubicularis, — nocturna is, e, f. Horat.

Hálló-lepedő, -gyének, -gyet: das Nachtmuntel. Schlafrock. Amiculum cubiculare, i, ris, n. Plin.

Hálló-kötés, -csnek, -csét: das Netzstricken. Textura retis, ae, f. plant.

Hálló-kötő, -őnek, -őt: der Netzstricker. Retium —, seu plaga rum textor, oris, m. retiarius, ii, m. Gloss.

Hálló-tás, -csnak, -csát: fedelés, palástolás, takarás, titkolás: die Bemäntelung. Obtentus, us, m. Gell. praetextum, i, n. Cic. obtentatio, onis, f. Cic. Hálló-tás nélkül (nyíltan) ízni, szólani: vélekedését nyílt szívvel kimondani: deutlich, stumm, Klartext, offentlich schreiben, reden, seine Meinung ohne Hinterhalt offenherzig entdecken. Aperte- sine velamine scribere, loqui. Cic.

sensum animi apertissime expri-
mere. Suet.

Hálótni, -lólok, -lót; -lólom, -lól-
lya: el-takarni, — palástolni:
bemutatolni, bemeszkelni. Celare,
Nep. tegere, Cic. velare. Sen. Há-
lólni a nyilvánvalógos dolgot: Rem
ein dütlichen Dinge bemänteln. Rem
evidentem et perspicuam celare, te-
gere. Cic. Tudgya hálólni (el-
takarni) gonosz tettét: an einen
seiner schlechten Thaten bemän-
teln. Suis erratis sua obtegere.
Plaut. Hálólni: hálóba
keríteni: ins Garn bekommen,
bemänteln. Irretire. Cic. ob-
retire. Luer. — valamit. etwas
ins Netz bemänteln. aliquid.
Cic.

Halom, -lomnak, -lmot: 1) domb,
kis hegy, melly a tér-föld túl fel-
lyebb emelkedik: ein Hügel, Hü-
gel, Berg, der sich etwas über der
Ebene erhöhet. Collis paululum
ex planitie editus, is, i, m. Les
Dombokra halom: ein von näch-
sten niedrer Hügel. Convexus
(elevatus) collis. Wolf. Fel-
emelkedett halmok: erhö-
hete Hügel. Elevati col-
les. Magas halom: ein hoher
Hügel. Excelsus collis, Cic. Ek-
forma (hegyes) halom. ein ein
Teil gegen gewölbten Hügel. Cu-
neatus collis. Colum. Halmokat
hányni: die Erde aufwerfen, und
einen Hügel machen. Terram
aggerare, et collem extruere. Colum.
Valaki' tiszteségére hányt ha-
lom: ein Ehrhügel, der einem
zu Ehren, oder zum An-
denken errichtet ist. Tu-
mulus honorarius, i, ü, m. Suet.
2) Rakás: ein Haufen, Hrsp.
Halomra gyüjteni az ara-
nyat, a pénzt: das Gold, Geld
zusammen scharren. Coacer-
vare Aurum, pecunias. Cic.

Halomba rakni a holtt testeket:
die todten Körper zusammen
scharren. Coacervare cadavera. Cas.
Egygy halom könyv: ein Hauf
Bücher. Acervus — congeries li-
brorum. Sen.

Hálós-módra, szött, -ts inált:
adj. p. o. müv: ein Gitter-
werk, ein wie ein Netz ge-
nähtes Werk. Reticula-
tum opus, i, peris. n. Vitr.

Hálós-ostráty, -tyonak, -tyot: ein
geflochtl Gemach. Cubitorcia cel-
la, ae, f. diversorium, ii, n. Cathol.

Hal-ormó, -ónak, -ót: einer Zie-
ne von Fischschuppen. Crista
piscium squamis. ae, f. Plin.

Hal-ormós, adj. mit einem Gibel,
wie ein Fisch. Dorsosquamus, a,
um. Hal-ormós tréfa (hal):
der Wallfisch. Balaena, ae, f. Plaut.

Hálós-ruha, -hának, -hát: das
geflochtl Kleid. Amictum cubicula-
rium, i, rii, n. Vestis nocturna,
ae, f. Horat.

Hálós, adj. klötött, retzés: Netz-
förmig, wie ein Netz gemacht. Re-
ticulatus, a, um. Vitr. Vercu-
culatus, a, um. Colum. Há-
lós fö-klötö: ein Netzförmig
vitta reticulata, ae, f.

Hálós-sapka, -kának, -kát: ein
Nachtmütze, Schlafmütze.
Cucullus nocturnus, i, m. Juve-
nal.

Hálós-szeg, -gnek, -get: ein
Nachtjacke, Schlafjacke. Vit-
ta nocturna, ae, f.

Hálós-szem, -mnek, -met. ein
Garn maschen, die geflochtnen
um Netze. Reticulata macu-
la, ae, f, macula retis, ae, f.
Cic.

Hálós-szoba, -bának, -bát. das
Schlafzimmer. Cubiculum, i,
n. Plaut. Dormitorium, ii, n.

Plin. Hálo-szoba' ajtaja: ninn
thür, Eingang ninner Schlafzim
mer. Limen (Janua, ostium)
cubiculi. inis, n. Cic. Hálo-szo
bában feksik, nin liegt in der
Schlafzimmer, In cubiculo
recumbit. Cic.

Hálo-szobához-való, adj. zum Schlafz
Zimmer gehörig. Cubiculari
e, c. Cic.

Hálo-társ, -snak, -st: Aus Schlaf
gesell, Schlafzimmerad. Con
cubitor, oris, m. Gloss. Socius
lecti -ii, m.

Hálo-tsinálò, -lónak, -lót: Hálò-
kötò: Aus Netz machen, Netz
stricken. Reticarius, ii, m. Gloss.
rctium-, plagarium textor.
oris, m.

Hálóska, -skának, -skát, das Netz
chen! Reticulum, i, n. Plin.
retiolum, i, n. Apul. Sagena,
ae, f. Kereszszemü hálóts
ka: nin rungs Netzchen. Re
ticulum minutis maculis. Cic.
Tásd, Hálò.

Halott, -tnak, -tat: todt test: Ein
Todter, der todte Körper ninns
Menschen. Mortui corpus, oris, n.
Cic. funus, eris, n. Cic. Halotta
ibül fel támadni: mit-eleve
nedni: von den Todten aufste
hen: A morte ad vi
tam revocari. Cic. Halottak
részága: Aus Reich der Tod
ten. Regio mortuorum. onis,
f. Sokan képeztek a halottat
sir Todten haben manche begleitet,
manche sind mit zum Todten ge
gangen. Exequias funeris multi
sunt prosequuti. Cic. Halottat
temetni: ninnen Todten be
graben, zur Erde bestatten.
Humare (sepelire) mortuum.
Cic. Halottat visznek: Sie Lei
chen getragen fort. Funus effe
rit. Dit. Decent.

Halottas, adj. zum Leichen gehö
rig, ninn Leichen anzehend.
Funebris, e, c: Cic. Halottas
beszéd: Sie Leichen Rhetorik:
Funebris Concio, is, onis, f. Cic.
A' történet pörös, és halottas:
Aus Streitigkeit ist streitig, und
Leichen angehend. Casus ist
controversus est, et funebris.
Cic. Halottas eren részre a be
szédnek: Seinen Theil der
Rede ist todtlich. Pars ista
sermonis est interneeina. Gell.
-mortem involvit.

Halottas-ének, -nek, -tet: Aus
Leichenlied, Aus Leichengc
sang. Cantio funebris, onis, is,
f. Naenia, ae, f. Quinct. Thre
nus, i, m. Auson.

Halottas-kàz, -znak, -zat: Aus
Leichenfass, wo sich ninn Lei
chen befindet. Funesta domus,
ae. i, f. Liv.

Halottas-könyv, -vnek, -vet: Ein
Leichen Gesang Buch. Liber con
tinens Cantiones funebreales; is
nis, m.

Halottak' beszélgetése, -sének, -sét:
Todten Gespräch. Colloquium, vel
dialogus mortuorum. ii, vel gi
m.

Halottakért-való imádság, -gnak, -got:
Aus Gebett für die Todten
nen. Fecalis precatio, is, onis
f. Liv. Halottakért való Misse:
Sie Todtenmesse, ninn Todten Opfer
sacrum (Missa) peragere. Liv.

Halottak' lajstroma, -mának, -mát:
Aus Todten verzeichnes. Index
mortuorum, icis, c.

Halottak' napja, -jának, -ját: al
ler Todten Tag. Commemora
tio omnium fidelium defuncto
rum. Fecalia, orum, n. Cic.

Halottas-szék, -znak, -szat: Aus
Leichen Stuhl, wo sich nin Lei
chen befindet. Funesta domus,
ae. i, f. Liv.

Halottas-könyv, -vnek, -vet: ein
Leichen Gesang Buch. Liber con
tinens Cantiones funebreales; is
nis, m.

Sensum mere. Halottas mise, -sének, -séket: sin sinl Mysse.

Hàlótni lya b Halottas Sacrum piaculare, i, n. Liv.

Halottas muzsika, -kának, -kát: sin Todtenmusik. Lessus musicus, us, i, m. Cic. Halottas muzsikával temettéke-el ötet: man hat ihn mit einem Todtenmusik begraben. Lessus (musicus) ei funeris ergo habitus est. Cic. cum symphonia funebri sepultus est.

Halottas nota, -tának, -tát: sin Todten Gesang. Modulus cantici funebris.

Halottas vereség, -knek, -ket: Todten Carmina. Exsequialia carmina. Ovid.

Halotthoz-való, adj. zur Leiche gehörig. Funebris, e. c. Cic. Halotthoz-való ének. Todtenlied. Mortualia sc. Carmina. Plaut.

Halotti, adj. zur Leichen gehörig. Funebris, e. c. Cic. Mortualis, e. c. Plaut.

Halotti áldozat, -tnak, -tot: ein Todten Opfer. Inferiae, arum, f. Halotti áldozatot tenni á meg-hólt atyának: dem Todten Opfer bringen. ihm Todten Opfer für sin Todten dem Verstorbenen thun. manibus. Ovid. — immolare umbris, Virg.

Halotti-beszéd, -dnek, -det: sin Todten Oration. Cic. — laudatio, onis, f. Quinct. Halotti beszédet tenni, tartani valakinek: einem eine Todten oration halten. — Orationem funebrem habere —, -dicere alicui. Supremo alicujus die eum laudare. Cic.

Halotti-bólt, -tnak, -tot: hólt-alag, kripta: sin Gruft. Crypta, a. f. Cic.

Halotti ének, -knek, -ket: l. Halottas ének.

Halotti-fáklya, -ának, -yát: sin Todtenfackel. Funerea fax, facis, f. Virg.

Halotti-készület, -tnek, -tet: sin Anstalt zum Leichen. Paratus funeris, us, is, m. Tacit.

Halotti-költség, -gnek, -get: sin Todtenkosten. Expensa funebres, arum, um, f. Nem volt halotti költségök: sie Todtenkosten sind nicht da gewesen. Sumtus funebres defecerunt. Just.

Halotti-pompa, -pának, -pát, das Todtengepränge. Funebris pompa, is, f. Quinct. Funeris pompa, Nep. Valakit halotti pompa nélkül temetni-el: einen ohne Todtengepränge begraben. Aliquem sine funeris pompa efferre. Nep.

Halotti Praedikatio, -tiónak, -tiót: sin Leichenpredigt. Funebris Concio, is, onis, f. Cic. laudatio funebris, onis, is, f. Quinct.

Halotti-ruha, -hának, -hát: Gyász-ruha: das Trauerkleid. Vestis lugubris, is, f. Tacit. Vestimentum funebre. Cic.

Halotti-temetés Isten-áldozsága, -gának, -gát: sin Libitina, ein Göttin von allen Leichen. Libitina, ae, f. Phaedr.

Halotti-tiszteség, -gnek, -get: das Leichen begängniß, sin Leichenzug. Justa funebria, orum, um. n. Liv. Meg-adni valakinek a halotti tiszteséget: einem das Leichen begängniß halten. Justa alicui solvere. Cic. solvere justa funeri alicujus. Cic.

Halotti-tor, -rnak, -rt: halotti vendégség: ein Todten mahl.

Epulum funebre, i, bris, n. Cic.
Silicernium, ii, n. Varr.

Halotti-trim exek, -tenek, -tet: die Leichen Wurzen, womit die Todten bey dem Leichen begräbnüß begängt, und gezieret wird. Insignia Gentilitia, quae honoris ergo locato Mortui adfiguntur. Sacra feralia.

Halotti-vendégség, -gnek, -get. lásd Halotti-tor.

Halotti-vers, -sznek, -set: das Leichengedicht. Carmen funebre, is, bris, n. Quinct. — exequiale, ovid. Epicedium, ii, n. Voss.

Halott-tekintés, -snek, -st. die Besichtigung des Todten. Comitatus funebris, us, tis, m.

Halott-nézés, -snek, -st: das Ansehen des Todten. Adspectus Corporis mortui, us, m. Cic. Menjünk halottat nézni: gehen wir die Todten anzusehen. Eamus adspectum Mortuum. Plaut.

Halott-őrzés, -snek, -st. — virrasztás: die Wache bey dem Todten. Excubiae apud Mortuum. arum. f. Plin. Halott-őrzést tenni: die Wache bey dem todten halten. Excubias apud Mortuum agere. Ovid.

Halottas-való, adj. p.-o. Vesz: zum Todtenkleid. Venia, naenia, ae, f. Cic.

Halott-siratás, -snak, -st: die Todten Klagen. Lessus, i, m. Cic.

Halott-sirató, -snak, -ót: bezahlte Halott-sirató Asszony: die Klag-, Todtenweib, desgleichen die Klagemann? Gold bey ihren Leichen bestellten. Praefica, ae, f. Plaut.

Halott-szag, -gnak, -got: der Leichengeruch, Todtengeruch, nück. Odor mortiferus, eris, m. odor cadaverosus, Halott szagot érzek: ich fühle, rieche einen Todtengeruch. Odorem Cadaverosum sentio.

Halott-temetés, -snek, -st: — ekkor kacitás: die Leichen, das Leichenbegängniß, das Begräbniß. Funus, eris, n. Cic. Sepultura, ae, f. Cic.

Halott-temetési tisztesség, -gnek, -get: die letzten Ehren, die Leichbestattung, was einem Verstorbenen noch zu erweisen billig und recht ist, Justa, orum, n. Cic. Meg-adni az halottnak: einem die letzten Ehren erweisen. Justa solvere funeri alicujus. Cic.

Halott-temető, -őnek, -őt: Todtengräber. Pollinator, oris, m. Plaut. Vespillo, onis, m.

Halott-tetem, -nnek, -met. testi Theile des Todten. die Todtenbeine. Ossa mortuorum. um, n. Cic.

Halott-virrasztás, -snak, -st: das Wachen bey dem Todten. Vigilatio, onis, f. Cal. Stat. excubiae, arum. Plin. apud Mortuum.

Halott-vivő, -őnek, -őt: der Leichen tragen. Necrophorus, i, m. Trac. Funus efferens, entis, m. Gestator funeris. oris, m.

Halóval bé-kerített, partic. p.-o. erdő: ein mit Netzen eingehegter Holtzter Wald. Cincta plagis Silva, ae, f. Ovid.

Halovany, ir. a' többit lásd Halavány

Hal-pattantyú, -tyúnak, -tyút: die Fischblase. Vesica piscis, ae, f. Plin. Fel-pattantani a' hal-pattantyút (hal-hólyagot): die Fischblasen zerspringen. Displodere vesicam piscis. Varr. — dirumpere. Cic.

Hal-pénz, -znek, -zt: hal-kéj: sin Fischgeld, Fischgeld. Aqua-ma Piscium, ae, f. Plin.

Hal-pénzes, adj. voll Fischgeld. Squamosus, a, um. Hal-pénzes testü halak: Fische mit schuppichten Leib. Squamoso corpore Pisces. Cic.

Hal-piacz, -znak, -zat: hal-piatz: der Fischmarkt. Piscarium forum, rii, ri, n. Plaut. Ritus-, egy hal sints à piacztol. nehezt kein Fisch abzuwerfen. Nullus in Piscaria (foro piscario) piscis est. Varr.

Hal-pitkel, -tnek, -tt: hal-kéj. hal-pénz: der Fischgeld. Piscium squama, ae, f. Plin.

Hal'-porztrogója, -jának, -ját: der Fisch Knorpel. Cartilago piscis, inis, f. Cels.

Hal-szálka, -kának, -kát: die Fischgräte. Spina piscis, ae, f. Pompon. Mela. hal-szedni à' hal-szálkáit: die Gräten aus den Fischen nehmen. Exossare piscem. Ter.

Hal-szálkás, adj. grätig. Spinosus, a, um. Plin. Ez a' szálkás hal-is meg-elégszik: ich nehme mit kleinen Gräten für Lieb. Pisciculis, quos spinaticos vocant, contentus sum. Tacit.

Hal-szárny, -nyának, -nyat: die szárnyat à halnak: die Finne, die Floßfeder. Pinna-, pinnula piscium. ae, f. Plin.

Hal-szárnyas, adj. die Floßfedern hat. Pinniger, a, um. Ovid.

Hal-szárny-tábú, adj. Flüß fressend. Pinnipeda, ae, f.

Hal-tapogató, -tónak, -tót: hal-fogó-kas: der Fischkorb. Cophis Piscatoria, is, ae, f. Qua-lus viminens, piscibus capiendis texrtens, i, ntis, m.

Hal-tartó, -tónak, -tót: der Fischhalter. Vivarium Piscium. ii, n. Colum.

Haltatni, -tatok, -tat; -tatom, -tat: tya: valakit: warten, auf jemanden warten. Facere aliquem moræ.

Háltatni, -tatok, -tat; -talom, -tattya: jemanden warten lassen. sinere, vel jubere pernoctare. Benn vagy kinn háltatni valakit: jemanden warten, oder warten lassen. Sinere, vel facere aliquem intus vel foris noctem agere. Magánál háltatni valakit: einen bey sich schlafen lassen. Dare alicui noctem. Horat.

Hal-tej, -jnek, -jet: der Fischsaft, Milch in Fischen. Lactes piscium, ium, f.

Hal-tenyészés, -snek, -st: die Vermehrung der Fische. Fetura piscium. ae, f. Plin.

Hal-tsaló, adj. z. e. Eteke: eine Zockspeise zum Fischfangen. Esca piscaria, serviens adliciendis piscibus, ae, ntis, f.

Hal-tsont, -tnak, -tot: der Fischbein. Costa balænæ. ae, f. Fejér hal-tsont: ein weisses Fischbein. Os sepiæ. ossis, n.

Hal-tüske, -kének, -két: hátán à halnak, mint z. e. a' sügérnek: einer Fischstachel. Aculeus piscis. ei, m. Pinna, ae, f. Plin.

Haluska, -kának, -kát: galuska, szaggatott, tsipegetett, tsusza: der Kloß, die Nocken. Pastillus, i, m. Plin. Massa farinacea pastillata, ae, f. Felvert haluska: abgetriebene Brandnocken. Pastillum tritum ex ovis, et butyro. Massa pastillata ex ovis, et butyro. Szalonnás halus-

ka: Mocken mit Zucker. Pastil-
li. Cardo confecti. Tixos ka-
luska: Mocken mit Füss, Zuk-
ker Mocken. Pastilli casco
confecti. Halusként szaggat,
ni: Klossen machen. Massam
farinaceam in pastillos di-
gerere. Plin.

Halva, partic. Gerund. p.o. verült-
el a' Földön: umgefallen Todt
ausgestreckt liegend todt.
Mortuus humi strocubuit.
Virg. Halva hagyni valakit: einen todten lassen. Aliquem mortuum re-
linquere. Halva találtam
ötet: ich fand ihn todt
ungetroffen. Mortuum eum
inveni. Cic. Halva találtatott: todt gefunden
worden: Mortuus inventus
est. Cic.

Hályag-fa, -fának, -fát: hólyag-
mogyoró-fa: wilde Pflaum-
genwurzel. Staphylea pin-
nata. Linn. Nucis vesicariæ, is,
f.

Hályag-fa-mogyoró, -ónak, -ót:
pisztátz. Pistacinus, uni,
fem: Pistacinuß Baum, Frucht
vom Pistacie. Pistacium,
ii, n. Plin. Nuclei pistacia,
rum, orum, m.

Hályog, -gnak, -got: a' szemen:
ins Auge fallende Pterigium,
ii, n. Plin. Belső hályog: Star
ins Auge. Amaurosis, is,
fem. Blancard. Gutta serena,
æ, f. Woyt. Farkas hályog:
Star, wann Haare, oder Härn
Materie, so sich inwendig in der
Augen sammlet. Suffusio
oculi, onis, f. Cels. Külső
hályog: Star, ohne Haare.
Cataracta, æ, f. Blancard.
A' hályog el-fogva a' szemet: die Augen sind ihm
sinnlos geworden. Caligo ob-
orta est ei. Suet. Caligant ei
oculi. Cels. Belső hályog va-
a' szemen: mit dem Star
gen Augen. Amaurosi labo-
rat. Plin. Vatatinek a' szemé-
re hályogot húzni: Mahl ri-
wann vor die Augen machen.
Glaucoma alicui ob oculos ob-
ducere. Plaut. Offundere ali-
cui tenebras. Cic.

Hályog-fa, -fának, -fát: Aun Zein-
holbaum. Euonymus Euro-
pæus, mi, ei, Linn. Evony-
mus, i, m. Plin. Nux vesicaria, is
f.

Hályogos szemü: adj. Star
Augen hat, oder einen Gerü-
en Fleck im Augen hat. Glau-
comaticus, a, um. Blancard.

Hál-zsák, -nak, -t: Aetz Garn,
Fisch Garn. Rete piscium,
pis, i, n. pinguedo balena-
rum, inis, f. pinguedo ligu-
da Ceti. Unguen Ceti, inis,
n. Colum.

Hám: gyökér-szó: Haf, Hej, Kin-
ső része a Gyümölcsnek, és a
t. der Gesäme. Cortex, ticis, m.
Cic.

Hám, -mnak, -mot: fő-szer,
szám: das Gewürz gegossen.
Helcium, ii, n. Apul. phalera,
arum, f. Cic. Elő-hám: szúgy-
elő, szúgyellő: der Zwirn mit
men. Antilena, æ, f. Gloss.
Far-hám: farmatzung: der
Schwanz gewürz genommen. Postilena, æ
f. Plaut. Ker-hám: mit Garn
gegossene Haut Fischen. Hel
cium e fune lanario. Colum.
Paraszt-hám: mit Bauern-
(Gesind) gegossen. Helcia (lo-
ra) rustica. Colum. Hámba
fogni a' lovakot: die Pferde
angespannen. Equos in re
locare. Hámba fogni a' lo
tekct: die Winde im Zaum
halten. Ventis imperare
eos continere, jungere. Virg.
A' lovakot ki-fogni a' hám-

Hám.

Hamar, adj. 1. gyors, sietö: snipes, gresswind, suntig, schnell. Celer, ris, e. Hor. Citatus, a, um. Cic. velox, ocis, o. Cas.)(Henye, lesedelmes: lajha, lassú, lusta, rest, tunya. Hamar (szabja) lépés: ein gresswinder Schritt. Citatus gressus. i, m. Cic. Hamar (gyors) visza jövetel: ein gresswinder Zurückkunft. Celer reditus, ris, m. Cic. 2. Adv. Hamar: gresswind, suntig: Celeriter. Cic. Cito, plant. propere. Terent. Velociter. Cic.)(Henyén, lesedelmesen, lassan, lustán, tunyán. A' nyelv hamarabb botlik a' pennánál: (ecsó-tollnál): die Zunge fehlt gresswinder als die Zunge. Lingua citius offendat quam linguam. Quint. Hamarabb hittem volna halálomat, hogysem — ich hätte mir eher den Tod ausgebeten, als — Citius mihi mortem fuisse imaginatus, quam — Arélesszü, alti hamarabb a' szivet: le-tesszi: der einen nur ansticht, wenn der Gute gresswinder antworten wünscht. Is cui potior, qui potior ad dandum fuerit. Terent. Szeretettel az embereket leg-hamarabb meg-higgyétheted: Zum Lieben kannst du [illegible] die Menschen am ersten überreden. Amores facies hominum citissime devincet. Cic. Jöj hozzám mennél hamarabb (t. i. lehet): komm zu mir so bald du kannst. Veni ad me, ut primum potueris. Cic. Hamar által futni valamin: etwas gresswind abfertigen. Breviter aliquid peragere. Cic. Hamar kell bánni vele: man muss ihn wissen damit. Maturato opus est. Liv. Hamar elhalgatott: war gleich still geschwiegen. Repente conticuit. Cic. Tsuda hamar elkészedni: sehr gresswind bereiten: wunderbarer Art, und gresswind bereiten. Mirum in modum cito incitum in modum cito incitum. Cic. Nem egygy hamar készerre. Ter. Nem eggyel hamar tészi ezt-meg: das wird nicht so bald geschehen. Non tam cito hoc accidet. — Ter. Tsak hamar megvettétek (el-foglaltátok) a' várat: man hat sie gresswind in seinem Augenblicke nimgenommen. Momento temporis ictu [illegible] (caepe) occupata est: Cic. Hamar jár az órám: meine Uhr geht früh. Horologium mea vi naturae (cito) movetur. Plaut. Hamar jöttél: du bist gresswind genug gekommen: du bist do venisti. Plaut. A' mi hamar kész, hamar vész: was gresswind fertig ist, das ist gresswind hin. Quod cito fit, cito perit. Prov. Mond-tér hamar. Gresswind sprechen. Propere eloqui. Cic. Plaut. Hamar itt legyek: nicht gresswind da. Ut ne celeriter adsis. Cicero

Hamar hamar: hirtelen meg-
gazdagodott: nur ist sonst ein
geschwind mich gar wunder. Spi-
nova citius, regente, subito
dives factus est. Cic. Nem
egyik hamar tészi ez meg:
sincs wird nicht so bald ge-
schehen. Non tam cito fi-
et hoc. Hamar olvasni:
in einem Athem (geschwind)
lesen. Uno spiritu (velo-
citer) legere. Cic. Irate ha-
mar azután értelmetlen eset:
ich bin bald darnach bereit
tet worden. Subinde ada-
tum est mihi. Liv. Vata
mit hamar és futva tsele-
kedni: etwas sehr ge-
schwind thun, bewerkstel-
ligen. Cito et cursim aliquid age-
re. Cic. Irate hamar vég-
ezni a' munka: eilig
ist Jus Wem? holbrauch
worden. Properatim —, In-
bito confectum est opus.
Tacit. ez. Non. Hamar (vizi-
ben) viszsza térni: nicht so
zurück kehren. Conse-
stim redire. Cic.

~~Hamarábbtalpraás~~

Hamarca, hamarcja, -jának.
ját: 1. p. o. a hamarcját
ugrani: auf ungrisch ver-
teidigen: sich bemühen ni-
cht ins Gedränge zu gehen,
thun. Acumlare: aliquem in
Talia: Cic. 2. adv. ha-
mar, hamarjában. p. o. ha-
marca tenyésző: schnell wach-
send. Fecundus, a, um. Tacit.
bor. Jocundus, a, um. Tacit.

Hamar-beszédü, adj. schnell ge-
sprochen und schnell ver-
steht. Celeriter verba volvens.
utis, um.

Hamar-elme, mének, -mét: ein
geschwinder Verstand. Inge-
nium velox. ü, ocis, n. Horat

Hamar-elméjü, adj. schnell

méjü: ein schnelles Begrif-
gen ingenio adexcogitandus dem
to est. Cic.

Hamar el-múló, adj. p. o. esteni
dőte: die flüchtigen Jahre. Fu-
gaces anni. Horat.

Hamar-érő, adj. bald reif
gewünscht. ein Obst, das zeitig
reif wird. Praecoctus, praeco-
matura poma. Pallad.

Hamar-észel készült: schnell
in der Eil, ohne Nachsinnen ver-
gemacht. Extemporaneus, a,
um. Voss. — Versek: ohne
Nachsinnen gemachte Ver-
se. Extemporanei versus.

Hamar-fel-háborodó, adj. hamar
haragu: jachzornig. Irrita-
bilis, e. c. Cic. — Kedvek: jach-
zornige Gemüthsart. Irritabi-
les animi. Cic.

Hamar-folyó, adj. p. o. Vit: ein
schneller Fluss. Rapax flu-
vius, ii, m. Cic.

Hamargatni, -gatok, -gat; -ga-
tom, -gattya: östönözni,
sarkalni: antreiben, rei-
zen, zwingen. Urgere. Ulp.
Hamargatni a halaszt:
die Flucht beschleunigen.
Celerare fugam. Virg.

Hamar-haragu, adj. hamar-
sorú, hamar-tüzü: sehr ge-
schwind böse wird. Celer
iracsi. Horat. Irae praeps-
rus, a, um. Tacit.

Hamar-hivő, adj. egy gyügyü:
hamar hiszö: ein leicht
gläubiger. Credulus, a, um.
Cic. Nehezen hiszö. Ver-
ein ember: ein nicht gläu-
gen Andre. Credulus senex.
hi, nis, m. Cic.

~~Hamarja, -jának, -ját. 1. p. o. a~~
~~jának, -jában, -jából, -jába~~
~~-ban, -ben, -ról, -ra, -ig~~
~~ok~~

Hamarja, -jának, -ját. 1. p. o. a
borjának: ökrös-hus, melly a bor-
jának a hátulsó lábaiból van
gon. Die Lendenstücke im Rinder-

stinn derselben. Glandula a.t. in posterioribus pedibus vitu-
li. 2. Hamarját futni, — ugrani: a' futásban — ugrás-
ban versélkedni: nimm sus Lauf-
fen — Springen Stunitig ma-
chen. Cursu — ugrás, saltu de-
certare. 3. adj. p.o. Ha-
marja futás: a' pálya játék-
ban: das Wettlaufen in den
Olympischen Spielen. Cur-
sus Olympicus. us, i, m. Cic.
Vatalit a' hamarja futás-
ra ki-hini: jemanden auf
einen Lauf stumit fordern:
provocare. Stignem ad Cur-
rendum stromeare. Cic. Ha-
marja (röid) napon bizo-
nyos hírekkel veszünk: wir
werden bald nine gewiss
Nachricht bekommen. Brevi
tempore certum accipiemus
nuncium. Cic. Hamarja ta-
nácsnak: nine glötzliche Rath-
Festinum — properum consi-
lium Consilium. i, n, n. Cas.
Hamarjában, adv. nihnell, in der
Eile, in einer Geschwindigkeit.
Propere. Plaut. repente. Cic. Ha-
marjában (igen hamar, futtá-
ban) által-olvasni valamit.
nihnell Geschwind durchlesen.
nihnell durchlesen. Raptim ali-
quid legere. Cic. Hamarjában
meg nem mondhatom: geschwind
kann ich es nicht sagen. Subi-
to tibi dicere non possum. Cic.
Valamit hamarjában végez-
ni: Geschwind etwas thun
vinni: Geschwind etwas thun
nächsten, herannächsten. Prope-
re aliquid exequi. Virg.
Hamarjában első, adj. p.o. dolog.
vagy munka: ein nöthi-
ges, herannahendes Werk.
Opus tumultuarium. Liv.
Hamarjában gyüjtött, partic. p.o.
had, had-sereg: ein zusam-
und in der geschwindesten Geschwin-
digkeit zusammen gebrachtes
Kriegsheer. Tumultuarius
exercitus, i, us, m. Liv.
Hamarjában lett, -lött
végzett munka: ein zu-
sammengebrachter Werk. Rec-
tum Opus. i, eris, n. Vellej.
Hamar-járó, adj. geschwind gehend p.o.
lovak: geschwinde Pferde.
Equi volucres, orum, ium, m.
Ovid.
Hamarkodni, -dom, -dik: sich
übereilen. Festinare. Cic.
festinanter agere. Tac. perni-
citer agere. Plin. properare.
Cic. Ok-kis-ni, keserdalmoskodás
A' ki hamarkodik, hamar bot-
lik: wer sich übereilt wird leicht
Mala cuncta ministrat impe-
tus. Prov. Wem eilt ist nicht
Hamarkodás, -nak, -t: Geschwind-
igkeit: die Geschwindig-
keit. Celeritas, atis, f. Cic. Ha-
markodás: — indulatosság.
die jugendliche Hitze. Juveni-
lis Calor, is, oris. M. Cic. A ha-
markodás nagyon árt: sehr
schädlich ist Eile gut. Nihil ordinatum
est, quod praecipitatur. Sen. Ca-
nis festinans caecos parit ca-
tulos. Sen. Prov.
Hamarkodni, -dom, -dik: sich
übereilen. Festinare. Cic.
festinanter agere. Tac. perni-
citer agere. Plin. properare.
Cic. Ok-kis-ni, keserdalmoskodás
A' ki hamarkodik, hamar bot-
lik: wer sich übereilt wird leicht
Mala cuncta ministrat impe-
tus. Prov. Wem eilt ist nicht
Hamar-készült, partic. in der Eil
gemacht. Schedius, a, um. Apul.
Hamar-készült beszéd: Rede
die man ex tempore hält. Sub-
ta Oratio, onis, f. Cic.
Hamarkodás, -nak, -t: Geschwind-
igkeit: die Geschwindig-
keit. Celeritas, atis, f. Cic. Sie
Hamarkodás: — indulatosság.
die jugendliche Hitze. Juveni-
lis Calor, is, oris. M. Cic. A ha-
markodás nagyon árt: sehr
schädlich ist Eile gut. Nihil ordinatum
est, quod praecipitatur. Sen. Ca-
nis festinans caecos parit ca-
tulos. Sen. Prov.
Hamarkodni, -dom, -dik: sich
übereilen. Festinare. Cic.
festinanter agere. Tac. perni-
citer agere. Plin. properare.
Cic. Ok-kis-ni, keserdalmoskodás
A' ki hamarkodik, hamar bot-
lik: wer sich übereilt wird leicht
Mala cuncta ministrat impe-
tus. Prov. Wem eilt ist nicht

hamarkodni: sin Hintigzeit muß
man seine meinen. Fugiendæ est
hic Solertia. Cic. Ne hamarkodgy.
ne siess: nicht nihn dich. Ne præ-
cipites in re aliqua. Ne inconsul-
to quid facias. Ulp. Hamarkodni
valamivel: nicht etwas nihn, nt-
was bresslünigen. Præcipita-
re rem. Quinct.

Hamarkodó, adj. sietö: nihnd, nilfer-
tig. Festinans, antis, o. Sall. f. fe-
stinus, a, um. Ovid. præceps, ipitis,
o. Cic. properans, antis, o. Cic. Nagyon
hamarkodó: sehr ungewöhnlich
nihnt. Solito properantior. Claudi.

Hamarkodva, adv. sietva, hirtelen: ni-
hnd, nilig, geschwing, geschnell.
Celeriter. Cic. præcipitanter.
Lucret. Hamarkodva beszélni.
zimmlich gegeschwind nuden. Ce-
leriuscule dicere. Auctad Heren.
Hamarkodva ételt ekket: dis-
sen Jahren wir in der Eil ge-
schwinden. Hæc properantes
sereptsimus. Cic.

Hamar-tevö, adj. in der Eil ge-
macht. Extemporaneus, a, um.
Voss.

Hamar-meg-értés, -ség, -st: éles
elmésség: sin Geschwindigkeit
Zeit sinnen etwas zu Sommen.
Sagacitas, atis, f. Cic.

Hamar-menö, adj. geschwind
wie den Füssen. Celer pe-
dibus. -eris, e. Claud.

Hamar-nap, ö-napon, adv. p.
o. teszek ezölla: ich wünsche
es bald, nächstens Tagen. ab-
solvam. Proxime-, prope.
diem modebor hinc Cic. Sec.

Hamar-növö, adj. p. a. fäkt: ge-
schwind wachsender Bäume,
wie Hyma der geschwind
wächst. Ticborestragi incre-
menti. Colum.

Hamar-pörö, adj. hamar-haza-
gü, -tüzü: der geschwind
böse wird. Celer irasci, eris-
e. Hor. ira proclivis, a, um.
Tacit.

Hamarság, -gnak, -got: die Ge-
schwindigkeit. Celeritas, atis,
f. Cic. Festinatio, onis, f. Quinct.
Pernicitas, atis, f. Liv. Velo-
citas, atis, f. Cic. JC Lassigkeit.

Hamarsággal el-enyészett: el-mält: nicht bald
geschwunden. Mox evanu-
it. Cic. Nyelvemet hamarsá-
ga: die Fertigkeit der Zun-
ge. Mobilitas linguæ, atis,
f. Cic.

Hamarsággal, adv. hirtelen, sietve:
mit einer geschwindigkeit, mit
einer Geschwindigkeit, plötzlich.
Festinanter. Cic. subito. Cic.
JC Hallgat, lassan. Hamar-
sággal el-ment: nicht plötz-
lich weggegangen. Festinan-
ter +, pernicitter, velocitter di-
cessit. Cic. Hamarsággal meg-
felelni: aufs willfertigste ant-
worten. Festinanter respon-
dere. August. Nagy hamar-
sággal vissza jött: nicht sehr
geschwind zurück gekommen.
Opinione citius, celerius re-
diit. Cic.

Hamarságos, adj. Gyors, sercny:
p. o. mozdulás: einer Geschwin-
der-, geschwinden Bewegung. Ce-
ler, citus, velox Motus, -eris,
ti, ocis, us, m. Cic. JC Lassu
mozgás.

Hamar-tüzü, adj. hamar haza-
gü, hamar pörö: der ge-
schwind böse wird, jachzor-
nig. Celer irasci. Hor. pro-
clivis ira. Tacit.

Hamar-idön, adv. egygy tyuke-
mony sültig p. o. kész teszek:
flugs wenden ich fertig. Illi-
co-, subito exo paratus. Cic.

Hamar-való, adj. fruhzeitig,
geschwind. Celer, eris, e. Cic. Ci-

tus, a, um - Cic. Velox, ocis, o. Cic.
Hamax-való változás: nimm
pfennlter Abwändlerung. Cele-
xis mutatio, is, onis, f. Cic.

Hamax-verö, adj. p.o. ér: nin ga-
pfwinder Puls? Celer-, Ci-
tatus pulsus arteriæ, eris, i
us, m. Woyt.

Hámatlan, adj. lö: p.o. lö: ohne Gr-
fehr. Non helciatus — helciis exutus equus. i.m.
helciis absolutus equus. Aqui.

Hámatlan (szabados) sze-
lek: ungezäumte Winde. In-
frenati venti, orum, m. Liv.

Hámatlan indulatú, adj. Zabolát-
lan p.o. ifiúság: ein unbän-
diger Jüngling. Inventa effre-
na. æ, f. Stat. Effrenata ju-
ventus, æ, utis, f. Cic.

Hambár, -nak, -t: Gabona vagy
liszt tartó nagy láda: ein
Zonn Kasten. Cumera, æ, f.
Horat. Lisztes hambár: ein
Mehl Kasten. Farinarium,
ii, n. Area pollinaria. æ, f.
Plaut.

Hám-fa, -fának, -fát, melly-ez a
lovakat vonó lovak' istrangja
(kötele) alá szatik, és a' fér-
hére ül lógg-le: das Ort-scheit
Helciaria machinula, æ, f. Pázm.

Hám-fa-lábú, adj. horgas lábú, ispi-
lon-lábú, lötz-lábú, lötsös lá-
bú, klatschiba, tribertes: Einem
fröstig. Loripes, edis, o. Plaut. kön-
nyü az egyenes lábúnak, à hám-
fa-lábút ki-nevetni; wenn ei-
nem Fürsten sat Einen wohl ei-
nen Einwärtsfüßigen zu Kochen.
Loripedem rectus derideat. Plaut.

Ha midön, adv. wikos: wenn etwan.
Si quando, Cic. — Szükséges fog len-
ni: wenn etwan es nöthig wird
seyn. Si quando opus fuerit. Cic.

Ha-mindgyárt, adv: obgleich, obschon.
wenn auch. Etiamsi, Conj: Cic. Ha
mindgyárt az nem volna-is elle
nünkäki dz: wenn es auch gegen uns
nicht wäre, wie es nicht ist. Etiamsi is in
nos non esset, qui est. Cic.

Ha-mint, Conj. s'a mindgyárt s.o. aka-
rám-is —. wenn es gleich gegen
wollte —. Si maxime velim —.
Cic.

Hamis, adj. 1. Alnok, tsalárd,
betrüglich, falsch, hinterlistig,
treulos gesinnet. Astutus, a, um. Cic.
falsus, a, um. Catull. dolosus, a, um
Stor. Subdolus, a, um. Ovid. Ver-
sutus, a, um. Cic.)(Nyilt-szivü.

2. hitetlen, hüségtelen: treu-
los? Infidus, a, um. Cic. Hamis
barát (tökéletlen) barátom vagy
Du bist mein treuloser Freund.
Infidus amicus mihi es. Cic.
)(Hiv. 3. Igazságtalan,
törvénytelen: ungerecht,
unbillig. Iniquus, a, um. Cic.
injustus, a, um. Cic.)(Igaz.
Igen hamis: sehr unbillig.
Periniquus, a, um. Cic. Ha-
mis a' lelked: falsch ist dein
Herz, du lügst wie gedruckt.
Fallax es imo a lec-
tore Cic. Mendacis imis ex fau-
cibus. Hamis, a' mit mond: falsch
ist was er sagt, od. ungerecht. Ali-
enum a veritate est —, falsum
est, quod dicit. Cell. Hamisat
mond: er lügt. Mentitur. Cic.
Hamisabb hamisabb: noch falsch-
er — immer falscher als' ir-
gend einer. Versuto versutior
est. Cic. Senki sem tessz olly ha-
mis és igazságtalan, hogy — wie
mand wird so ungerecht
sagen, dass er — Nemo erit
tam injustus, qui —. Cic. Ha
missat fogott rám: er hat
mich falschlich beschuldigt.
Falso me insimulavit. Cic.

4. Rajkos: mit gr lüsten,
falsch, schelmisch. Negnam.
adj. indecl. o. Cic. ist Hamis
ez a gyerek: ist das
Kerl ein ge

651. H. den Fuchs ist schon einzugegnen und vorgesetzt. Negnam, et subdolus iste puer est. Cic.

S. Ravasz, fortélyos: durvajaring, durvatsinburu, tsavargó. Callidus, a, um. Cic. Versipellis. c. c. Plaut., Versutus, a, um. Cic. JC Nyílt-szívü: Hamis egyéb szóval (ö): nincsen hamis gondolatunk benne. Cum labrino est ingenio. Plant.

Hamisan, adv. gonoszúl, rosszúl, nem igazán, igazságtalanúl, törvénytelenül, tsalárdúl: fatsosan, fürjesen, nem mostt. Falso. Cic. inique. Cic. injuste. Cic. maligne, Liv. malitiose. Cic. perperam. Cic. praeter aequum. Plant. H igazán. Hamisan el-forditani (idegen értelemre tsigárni) á Sz. Irást: durvatsinburuskodni, tsavargásban, tsavarkodásban, tsavarkodni. Depravare sacram Scripturam. Eccles. Hamisan esküdni: fatsosan esküdni. Plaut. Pejerare. Martial. Akit egyszer hamisan esküdött: nem minemmü fatsosan gyanusnak. Qui semel pejeravit. Cic. Valami felett hamisan esküdni: nemmü dürjen vmegyen fatsosan esküdni. Pejerare de re aliqua. Martial. Valakire hamisan fogni (költeni) valamit: jmmanden fülyesen bizonyságot. Adversus aliquem animo malevolo turpissima quaeque fingere. Falso aliquem insimulare. Cic. Valamit emlékezetkitsárzott ideában hamisan tenni: valamit fülyesen szemünk elébe fatsosan mentovedre praedicere aliquid. Hamisan mondod: fülyesen szoktad szólni? Falso dicis. Cic. Nem hamisan: nincs ön-

Hamis-vádoló, -ónak, -ót: nem valóságos vádoló. Mendaciloquus, i, m. Voss.

Hamis beszéd, -dnek, -det: nem fatsosan szólás. Falsiloquium, ii, n. Augustin.

Hamis beszédü: adj. kit hazugságon, avagy fatsosan szólani szokott. Falsiloquus, a, um. Plaut.

Hamis-bíró, -ónak, -ót: nem igazságos bíró. Iniquus judex, icis, m. Cic. Hamis bíróra akadtam: nem igazságos bírót találtam. Iniquus mihi obvenit judex. Cic. — amplectitur. Iniquum judicem nactus sum. Cic.

Hamis-ember, -nek, -et: nem igaz, csalárd ember. Fraudulentus — mendax —, versutus homo. ti, gnum, ti, inis, m. Cic. Hamis (hitetlen, hit-szegő) emberek: hazug, fatsos, hitetlen emberek. Impii et perfidiosi homines. Cic.

Hamis-esküvés, -snek, -st: nem igaz, fatsos eskü, hamis esküvés. Jusjurandum falsum. Falsum jusjurandum. Pejeratio, onis, f. Salvian. Perjurium, ii, n. Cic. A' hamis esküvésnek az Isten előtt veszélyes és romlás, az embereknek előtt pedig szégyen és gyalázat a büntetése: nincs semmi dolog, mellyet úgy gyülöljön az Istenek, mint a hamis esküvést. Perjurii divina poena exitium, humana dedecus. Cic.

Hamis-esküvő, adj. fatsosan esküvő, hamisan esküdni szokott, hamisan esküdt, meneinnyedig. Falsijurus, a, um. Plaut.

Hamis-, ál-, nem igaz-, nem valódi gyöngy, -gynek, -gyöt: nem fatsos-, nem vagy nem igaz-, ünzött gyöngy. Adulterina-ta Margarita, ae, f. Varr.

simulatus unio, i, onis, m. Plin.

Hamis-kix-kötés, -sek, -t: ein verfälschter Ring, eine falsche Kette. Studiones falsa, ficta, leves. onum, arum, orum. T. Cic. Hamis (bironytalan) kix-költéseket hallani valaki felül: ein vorsätzliches Übertreten Gesetzes von einer Obrigkeit, Verordnung, Jemands, einem Auditionem de aliqua re percipere. Cic.

Hamis-hitü, adj. p. o. ember: ein treuloser Mensch. Perfidus homo, i, inis, m. Cic. Ö nagyon hamis-hitü egy ember: er ist ein höchst treuloser Mensch. Est homo perfidiosissimus. Cic.

Hamis-isten, -nnek, -nt: falsch, költött isten: falscher Abgott: Idolum, i, n. Tertull. Numen fictum, inis, ti: n. Cic. Deus mentitus, et fictitius ei, ti, tü, m. Ficmic Hamis istenek: falsche Götter. Dii commentitii et ficti. Cic.

Hamis-isteni tisztelet, -tnek, -tet: die Abgötterey. Cultus fictorum numinum, us, m. Tertull. Idolatria, ae, f. Cic.

Hamis-isten' képe, -pének, -pét: ein Götze, Idolum, i, n. ein Götzenbild. Idolum, i, n. Bibl.

Hamis-istent imádás, -snak, -t: bálvány-imádás: die Abgötterey, der Götzendienst. Deorum fictorum, et commentitiorum cultus, us, m. Tertull. Cultus fictorum Numinum. Sidon.

Hamis-istent imádó: -ónak, -ót: der Abgötter, ein Götzendiener, Idololatra, ae, m. Eccl. Deorum fictorum cultor, oris, m. Numinum fictorum cultui addictus, i, m. Lactant.

Hamisitani, -sítok, -sít, -sítom, -sítya: verfälschen. Adulterare. Cic. Pénzt vagy testámentomot hamisitani: das Geld, oder ein Testament verfälschen. Adulterare pecuniam, Cic. — tabulas. Cic. Fontot, vagy bélyeget, mérőket hamisitani: Gewichte, oder Münzen verfälschen. Ponderа, aut monetas falsare. Tert.

Hamisitás, -snak, -t: meg-vesztegetés. die Verfälschung. Falsificatio, onis, f. Pénz hamisitás die Verfälschung des Geldes? Adulteratio pecuniæ, onis, f. Cic. A' pénznek hamisitásában ösz-ve-menni: in Verfälschung des Geldes zu gleich mit arbeiten. In adulteratione pecuniæ conlaborare.

Hamisító, -ónak, -ót: meg-vesztegető: ein Verfälscher. Falsarius, ii, m. Törvény hamisitó: ein Verfälscher eines Gesetzes? Temerator legis, oris, m. Ict.

Hamiskodás, -snak, -t: die Falschheit, Unredlichkeit. Falsitas, atis, f. Cic. Fallacia, ae, f. Tacit. Igazság-ot kétes értelmü mondásokkal korta hamiskodásokkal: die Zweifelhaften Lehren sind oft Ränke, und Betrügereyen. Ambigue dicta saepe fraudem latebras involvunt, ki-tetszik egy-ett borgó hamiskodásának: die Verborgene Bosheit und Falschheit wird entdeckt. Latentes ejus fuci et fallacia clare conspicua sunt. Cic.

Hamiskodni, -dom, -dik: I. tsa. láradságot üzni: betrügerisch spielen. Falsitatem exercere. Fraudulenter ce-

versute agere. Cic. Hogy' ha-
miskodik! wie wr betrüglich
handelt! Ut conatur fallere. Cic.
quam dolose, — malo dolo agit.
Cic. 2. játszadozni, bajkoskodni,
tsintalankodni: aus Lüsternheit spie-
len. Petulcire. Lasd, mint hamisko-
dik: siehe, wie wr ausgelassen,
und muthwillig ist. Vide, quam
effusus in petulantiam est. Tacit.

3. Tsak hamiskodik: tsak tet-
tet magát: wr stellt sich nur.
Simulat se duntaxat. Cic.

Hamis-kúlts, -csnak, -tsot: ál-
költs; tolvaj-kúlts: ein Lie-
bruch, ein Meuchelmord. Clavis
adulterina Tert. — laconica.
ae, f. Martial.

Hamis-következés, -csnek, -st: ein
falscher Schluß. Paralogismus,
i, m. Cic. Hamis-következést
tenni-ki: einen falschen Schluß
machen. Paralogizare. Voss.
Falsam conclusionem facere. Cic.

Hamis-lelkü: adj. gewissenlos,
[illegible] ihr ein be-
trügerisches Gemüth hat.
Habens animum falsificum.
Plaut. impius, a, um. Cic. ir-
religiosus, a, um. Liv.

~~Hamis-levél, -lnek, -velet~~:

Hamis-lelkü ság, -gnek, -get:
die Gewissenlosigkeit. Irre-
ligio, onis, f. Cic. irreligiosi-
tas, atis, f. Tertull.

Hamis-levél, -lnek, -velet: ein fal-
sches Zeugl. Falsae literae,
arum, f. falsa epistola, ae, f.
Cic. Falsus codex, i, icis, m.
Cic.

Hamis levél tevő: -vőnek, -vőt:
der einen falschen Zeugn ver-
richtet, od. macht. Falsarius
epistolae, ii, m. Suet.

Hamis mérték, -tnek, -tet: ein
falsches Gewicht. Pondus ini-

quum. ecis, i, n. Virg. — malum.
Plaut.

Hamis-nyelvü, adj: der ein betrü-
gliches Maul hat. Dolose-, falla-
cis-, subdola lingua. Ovid.

Hamisodni, -dom, -dik: betrügen
werden. Falsificari. Prudent.

Hamisolni, -solok, -sol; -solom, -
soltya: betrügen. Falsare. —
a' mértéket. die Gewichte od.
Masse betrügen. Pondera
aut mensuras falsare. Tert.

Hamis-pénz, -znek, -zt: falsches Geld.
Adulterini nummi, orum, m. Cic.

Hamis-pénzrel, vagy pecsétlel élő,
adj. der falsches Geld, oder Pet-
schaft braucht. Falsarius, ii, m.
Suet.

Hamis-pénz-verés, -csnek, -st: die
Verfälschung der Münze. Adul-
teratio monetae. antiq. Gloss.

Hamis-pénz-verő, -vőnek, -vőt: der
ein falsches Münzer. Adulte-
rator monetae, oris, m. Digest.

Hamisság, -gnak, -got: die Falsch-
heit. Fallacia, ae, f. Ter. falsitas,
atis, f. Cic. iniquitas, atis, f. Cic.
injustitia, ae, f. Cic. Menda-
cium, ii, n. Cic. Punica fides,
ae, f. Sall. H. Igassag.
Alnok hamisság: gewissen-
lose Falschheit, listige Be-
trüglichkeit. Astuta falla-
cia. Terent. Nyelvan-való
hamisság: eine angenehme
liebe Falschheit. Aperta fal-
sitas, ae, atis, f. Cic. Tsigány-
-ittlön tőlett hamisság: eine
grosse betrüglichkeit. Cras-
sum mendacium. i, ii, n. Cic.
Vetős hamisság: eine herbe
listige Falschheit, -Lüge. Io-
lidum, magnum, atque impudens
Mendacium. dolus consutus, i, m.
Plaut. Ez atalt hamisság fek-
szik: in seinem Streit ein be-
trug, und Falschheit. Hic fal-
tacia quaedam latet. Cic.
Ilyen atalnak mondhatni. Terent.
Mare annak szivében gyöke-

kezett (nött) a' hamisság: Az
Falsheit ist ihm ausgeglitzt. Fal-
latia animo ejus insita atque inna-
ta est. Cic. A' hamisság, hogy talpán
marad hasson, más hamissagokra tá-
maszkodik: desp dem Betrüg stand
fest bey bleibt, stümmt sich auf
andere Betrügen. Fallacia, men-
dacium, ut firmo pede stare que-
at, innititur aliis mendaciis. Cic.
A' hamisságból nem lehet igazat
ki-hozni: aus Falschen Lügen
kann nichts wahres gemacht wer-
den. Ex falsis nihil verum effici
potest. Cic. A' hamisság ki-fej-
tödik idövel: die Falscheit kommt
mit der Zeit an den Tag. Falla-
cia cum tempore patefiunt. Plaut.
A' hamisságnak nints vége, se
határja. Der Lügen ist kein
Ende. Nullus terminus fal-
so est. Cic. Marktában szokott
vélös hamissaga: wie ist voll
Lügen zu reissen Worten.
Manifestus mendacii tenetur.
Plaut.
Hamissághoz szokott: der an die
Lügen gewohnt ist. Mendaciis
adsuetus, a, um. Cic.
Hamis szivü, adj. unredlich, der
ein falsches Herz hat. Qui non
habet sincerum cor, improbus,
a, um. Cic. infidelis, e. c. Cic.
infidus, a, um. Cic, perfidus,
a, um. Cic. Egygy hamis szivü
barátom volt: ich habe einen
treulosen Freund gehabt.
Infidum habui amicum. Cic.
Hamis tani, -ának, -át: hamis tanú-
birodalom: ein Falscher Zeuge.
Falsus testis, i, is, m. Cic. Hamis
tanúkat állitani: falsche Zeu-
gen aufführen. Falsos testes
adhibere. Cic. producere. Cic.
Hám-istráng, -gnak, -got: der
Hamm. Funis ductarius, ii,
m. Vitr. Et-tratzadt a' hám-
istráng. Die Fetten stricke im

Hamis tanú, -ának, -út: hamis tanú-
bizonyság: ein Falscher Zeuge.
Falsus testis, i, is, m. Cic. Hamis
tanúkat állitani: falsche Zeu-
gen aufführen. Falsos testes
adhibere. Cic. producere. Cic.
Hám-istráng, -gnak, -got: der
Hamm. Funis ductarius, ii,
m. Vitr. Et-tratzadt a' hám-
istráng. Die Fetten stricke im
Hamm gehören ist Zweierley. Cin-
gula lateralia ruptae sunt. Cic.
et Ovid.
Hamisúl keresett, partic. p. o. jószág
falsch-, unrecht erworbenes Gü-
ter. Injuste quaesita bona. orum.
n. Cic.
Hamis vád, -dnak, -dat: die Ver-
läumdung. Criminatio falsa,
onis, f. Cic.
Hámlani, -lom, -lik: böréből-, hé-
jából vetkezni, abbül ein Bey ge-
zogen-vetzen: sich schälen, die Haut
abwerfen. Decorticari, Plin. Cor-
ticem-, cutem exuere. Idem. Ham-
lik a' böre: wie wirft die Haut
ab, die Haut geht ihm ab. Cutis
ei separatur. Cic. Hámlik a'
bör a' nyelvemröl: die Haut ge-
het mir von der Zungen ab. Lin-
gua mihi excoriatur. Wagt. Tu-
a a lingua separatur mihi.
Hámlad, hámlyon: durch sich ab-
gehen. Sine, excorietur. Nem
hámlik már a' teny ezem: die
Haut geht mir von der Flache
Hand nicht mehr ab. Jam cutis
non separatur mihi a palma. Cic.
Hámlás, -snak, -st: die Abschälung.
Decorticatio, onis, f. Plin. Hám-
lása a' nyelvnek: das Abschä-
len der Zungen, wenn die Haut
schon abgehet. Excoriatio lin-
guae, onis, f. Wagt.
Hamm, -mnak, -mat: hamme, ha-
mm, hamv: die Asche. Cinis, eris,
m. et f. Ces. Curull. Hamma len-
ni: in Asche verwandelt werden.
Verti in cinerem. Horat.
Hámm, -mnak, -mat: külsö vékony
hártyája az emberi testnek, melly
idövel le-forrlik: die allerdünn-
ste durchsichtige dünne
Haut eines Menschen. Epider-
mis, idis, f. Blancard.
Hammas, -snak; -st: 1. ször-kor-pasz-
tó lug a' tímároknál: die Ger-
ber brütze, Gerberlauge. De-
pilatorium, ii, n. Feisi. Psilo-

thrum, i, n. Martin. Tímárok' hammassa, vagy hamvassa: die Gerberlauge. Depilatorium Cerdonum. ii, n. Teifi. 2. adj. Hammas szerda; hamvazó szerda: die Aschermittwoche. Dies cinerum sacrorum. ~~Dies~~ ei. c. in Sing. m. in plur. Danet. Hammas szitva: eine braune Pflaume, wie mit einem schwarzen Zwetschgen. Prunum polline (quasi cinerea) obductum.

Hámor, -nak, -t: ein Hammerwerk, das Zimmerwerk. Officina Metallica. ca. d. f. Eétz-, kéz-, vagy vas hámor: ~~ein~~ Eisz- Zinn- od. Eisenhammer. Officina Metallica, ea, Cuprearia, vel Ferrearia. Plin.

A hámor sok fát emészt: im Hammer geht viel Holz auf. Officina metallica multa ligna consumit. Agric.

Hámoros, -nak, -t: der Hammermeister. Magister Officinæ ferrariæ. tri, m.

Hámos, adj. p. o. ló: ein Zugpferd. Equus Vectarius, i, ii, m. Varr.

Hámozni, -mozok, -moz; -mozom, -mozza: ló hajatni, hámtani, hántani, héjazni: pferden, abpferden. Die Rinde abpferden. Decorticare. Plin. Almát hámozni: Aepfel pferden. Pomis adimere Cutem. Colum. pomum decorticare. Plin. Kenyeret hámozni: die Rinde des Brods abpferden. Crustam panis vorare. Plin. Crustam panis adimere, detrahere. Colum. 2. Hámozni: hámba fogni, felszerszámozni a lovat: anschirren, einpferden. Hetcia apponere, imponere equo. hetcio indere equum. Schell.

Hámpolni, -polok, -poly, -polom, -pollya: tei-tsúfolni, tei-nevet,

ni valakit: jemanden foppen. Deridendo habere aliquem. Plaut. ludibrio habere aliquem. Id.

Hámtalék. lásd, Hántalék.

Hámtani, l. Hántani.

Hám-táska, -kának, -kát, melly á hám-istrangra van kötve, hogy az istráng a ló hasát ne vastablya: ein Hamengemächt um den Pferdsgurt, wo die Pferde ringezogen werden. Helcii manica, æ. f. Pércz p.

Hámu, -munak, -mut vagy -mvat, -muk, vagy -mvak, pl. die Asche. Cinis, eris, m. Cæs. et Cic. Fejér-d. hamu: die Zinnasche. Cinis Jovis. Woyt. Lúg alá-való hamu: die Laugasche. Cinis lixivius. Plin. Meleg hamu. warme Asche. Calidus Cinis. Szappanfözö hamu: die Seifensieder Asche. Cinis (lixivium) saponariorum. Szentelt hamu: die Weihasche. Benedicti Cineres. Eccles. Jüzes hamu: die Stinkende Asche. Favilla, æ. f. Tertull. Magát szörzsákban ~~hamvasztani~~ hamvasztani: sich in einem Sack in der Asche tödten. Cooperculi cilicio, et Cinere. Danet. Valamit hamuval bé- vagy meg- hinteni: etwas mit Asche bestreuen. Cinere aliquid adspergere, conspergere. Danet. Március napi hamvait szét- szórratta Sylla: Sylla hat des Marii Asche und Gebeine zerstreuen lassen. Marii reliquias Sylla dissipari jussit. Cic.

Hamuba takartt, partic. Kamu alá el-rejtett, el-tit költ: unter der Asche verborgen. Sub cinere latus, a, um. Matth. Par.

Hamu-égetö, -önek, -öt: der Asche brennet. Cinerarius, ii,

m. Fris.

Hamu-hugyka, -kának, -kát: kementze-öczö, potzikban-tutban ültö: minor, quae in Ofen winkel sitzt. Homunbreaticus, ûnis, ci, m. Plaut.

Hamutka, kának, -kát: madár' neme: Grauvogel. Glaucopis Cinerea, idis, de, f. Linn.

Hamu-tsenyér, -rnek, -ret: parázs-ban sültt tsenyér, molnár pogátsa: Aschenbrod, wurfsens unter dem Aschen gebacken ist. Panis subcinericius, is, ii, m. Bibl. Panis in Favilla coctus - Schett.

Hamu-pipöke, -kének, -ket: kamu-ba levetö, el-hagyatott, nyomorúltt fiu - vagy leány Gyermek: aller Aschenbrödel. Cinifio, onis, m. Horat: dejectus, miser, neglectus puer, vel puella. Cic.

Hamus, adj. Hamuval meg-lintett: aschig, hollicht Asche. Cinere conspersus, a, um. Ovid. A' veszett kutyának hamus tsenyeret adgy. gieb du dem wüthenden Hunde ein, mit Aschen bestreuetes Brod. Da rabido Cani panem Cinere conspersum. Medic.

Hamu-só, -ónak, -ót: Aus Aschen Salz. Sal e Cinere. alis, n. Offic.

Hamu-szin, -nek, -et: die Aschenfarbe. Aschfarbe. Color Cinereus, - Cinereus, -ris, ei. m. Plin.

Hamu-szinü, adj. aschenfarbig. aschfarbig. Coloris Cinerei, vel Cinerei. Plin. Hamu-szinü festéke: eine Aschenfarbe zum mahlen. Color Cinereus, oris, ei, m. Plin. Hamu-szinü zukában jött elönkbe: er ist uns in aschenfarbigen Kleidern, da wir die Augen gen Himmel. Leucophæatus in Conspectum nostrum venit Martial.

Hamu-tartó, adj. -ó-edény, láda-ság Aschenkrüg. Vas Cinerarium. vando, asis, n.

Hamutlan, adj. hamvatlan: aus-Cinis Aschen frei. Cinere Carens, ntis, c.

Hamuvá-égés, -nek, -et: aus Asche zu machen. Incineratio, onis, f. Mantuan.

Hamuvá-egetni, -getek, -get; -getem, -geti: valamit: etwas zu Asche. Aliquid Comburere. Cic. - in Cinerem redigere. Plin. - redigere, -vertere. Flor.

Hamuvá égni, égek, -ég: zu Asche werden. Favillescere. Fulgere. Hamuvá lenni, -leszek, leszen, zu Asche werden. In Cineres abire, - vanescere. Tacit. Hamuvá lett a' Város: die Stadt ist zu Asche gebrannt. In Cineres versa est Urbs. Flor.

Hamuvá-tenni, -szek, -sz; -szem, -szi: zu Asche machen, zu Asche brennen. In Cinerem redigere, - vertere. Flor. at.

Hamuvá-változni, -tozom, -tozik - lenni: in Asche kommen. zu Asche werden. Verti in Cinerem. Horat.

~~Hamu-fejü, -rnak, -et: davátül meg-fosztatott hamu: die Potasche. Cinis clavellatus, ~~ ~~eis, ti, m. Woyt.~~

Hamuzni, -muzok, -muz; -zom, -zta: hamuval bé-linteni, meg-lintem valamit: etwas mit Asche bestreuen: Cinere aliquid adspergere. Cic. - conspergere. Dansk.

Hamu-fejü, -rnak, -et: davátül meg-fosztatott hamu: die Potasche. Cinis clavellatus, ti, m. Woyt.

Hamv, -mvnak, -mvat. I. Hamva, hamuja a' Gyertyának: die Licht geschnuzte, der Licht zotzen. Licinium, ii, n. Flor. Havát venni a' Gyertyának: ein-

à gyertyá' hamvát: Aus Zieſt gutzyen. Emungere Candelam, ſuperfluum ellichnii candelæ detrahere. Danet. 2. A' holtt teſtnek hamvai: die Aſche. Cinis, neris, m. Cic. A' Idegyuk Öſeink hamvait: ſobre wire die Aſche ünſerer Aeltæren. Bemedicamus Cineribus Majorum noſtrorum. Cic. 3. Még hamvában van (még nem érte végét) a' munkám: meine Wunde iſt noch unbrennirt. Adhuc impoſitus eſt Opus meum. Cic.

Hamvadás, -snak, -st: hamvává-tétel: die Verwandlung in Aſche, oder Staub, die Verbrennung. Cic. nefactio, onis, f. A' hamvadás után, van jutalom: hol-tunk után jutalom Vár ben. munkát: unſer dem Tode folgt mein eine Belohnung in der Unterwelt. Poſt Cineres (poſt fata) æqua laboris merces nos manet. Curt.

Hamvadni, vadok, -vad: hamvává lenni: zu Aſche werden. Ita favillam abire. Hamvad (pereczévé válik) a' Szalma: Aus Stroh wird die Aſche. Stramen in favillam vertitur.

Fex.

Hamvas, -snak, -ot: 1. Szőr-koſpaſztó lúg a' tímároknál, lugos: die Gerberbrühe, Gerberlauge. Depilatorium Cerdonum, lúgzó. Depilatorium Cerdonum, -i, n. Fel. A' többit lásd: Hamvas.

Hamvas, adj. hamu színü p. o. Madárka: die aſchfärbige Zaunſchlüpfer. Cinereacea felis, æ, lis, f. Cic. Hamvas (hamvazó) Szerda: die Aſchermittwoche. Dies Cinerum Sacrorum. -i, m. Danet. A' munka még hamvas: még végét nem érte!

Hamvaszni, -vazok, -vazz; -vazom, -vazza: 1. hamvat be-hinteni: Aſchen mit Aſche vegyitett hamvval be-hinteni: äſchern. Cinere, calce permiſto, macerare. 2. hamvval meg-hinteni, be-hamuzni valamit: etwas mit Aſche beſtreuen. Aliquid Cinere conſpergere. it. -in fræce. Danet.

Hamvazó, -ónak, -ót: 1. lúgos, tsáda timároknál, mellyben a' bőröket áztik, hogy a szőrök le-koſpadgyon: die Aeſchgrube, worin die Gerber ihre Felle beitzen. Vas ipſum Cinere et Calce repletum ad pelles macerandas. Feſtus. 2. adj. p. o. Hamvazó Szerda, -dának, -dát: die Aſchermittwoche. Dies Cinerum, -i, m.

Ham-edény, -nyének, -nyt: Ham-veder: ein Todtentopf, Aſchentopf, worinnen die Aſche, und übrigen Gebeine von verbrannten todten Cörpern aufbehalten worden. Urna, æ, f. Cic

Ham-veder, -dernek, -dert: ein Aſchentopf. Urna Mortualis æ, lis, f. Cic. Ennius nak Ham-veder: des Ennii Aſchentopf. worinnen die Aſche von dem Ennio war. Urna Ennii, æ, f. Cic.

Ham-vévés, -snek, -st: Ham-vétele á' gyertyának: das Lichtputzen. Emunctio Candelæ, onis, f. Dan.

Ham-vévő, -vőnek, -vőt: Ham-vévő, koſpantó; mellyet ham-vát veſzik á' gyertyának: die Lichtputze, Lichtſcheere. Emunctorium.

xiam, ũ, n. Bibl.

Hámzás, -snak, -st: hajalás, hántás; der Federn, der Abschälung der Linden. Decorticatio, onis, f. Plin.

Hámtani, -mzok, -moz, -mzom, -moz, za: hajalni, hámozni, hántani: die Rinde abschälen. Decorticare. Plin.

Hámzott, partic. hajaltt, hámozott, hántott: abgeschält. Decorticatus, a, um. Plin. Hámzott alma: ein abgeschältes Apfel. Pomum decorticatum. Id.

Handra, -ának, -át: rongy-rongyos ruha: der Fetzen, Hader. Lumpen. Ehrabung. Lacinia, ae, f. Plaut, vestis vilis, vetus, tus quae, is, is, ere, f. Ovid. Szedd össze a handrádat, s menny ki ezen kivével: nimm die deine Lumpen zusammen, und geh in Gottes Namen. Collige lacinias tuas, et vade cum bono Deo. — arbus bonis, Ovid. — Secundis. Liv.

Handrás, adj. rongyos: lumpicht. Pannosus, a, um. Cic. pannis obsitus, a, um. Tac. lacinias, ei sevta habens, vestes vilis, vetercos quae habens, utis, c.

Handsár, -snak, -st: handsárkos, hegyes-tőrs: der Dolch, der Feuerstrahl, einer Art Gewehr gegen Feuer, und sterben sinnlich. Mucro, onis, m. Liv. pugio, onis, m. Cic. sica, ae, f. Cic. Valakinek a handsárat ki-fatsarni a' kezéből: einem den Dolch aus den Händen winden. Extorquere alicui sicam de manibus. Cic. Jól tudgya a handsárt forgatni: wo weis sein Dolch gut zu gebrauchen sein. Novit vibrare sicam. Cic.

Handsárkos, adj. mit einem Dolche bewaffnet. Sicilatus, a, um, Sicilicatus, a, um. Capitol. Handsárkos pástza: dögönyeg, magában hegyes tört el-rejtő pástza: ein Stiebat, Stab mit einem darinnen steckenden Dolche. Dolon, onis, m. Suet. baculus sicam recondens. entis, m.

Handsárotska, -ának, -át: Handsárka: ein kleiner Dolch. Pugiunculus, i, m. Cic.

Hanem, Conj. aber, sondern. Sed. Cic. Verum. Cic. Mi igazságosabb, hanem (mintsem) a' jótan élnek engedelmeskedni? was ist billiger, als der Gesunder Vernunft folgen? Quid est aequius, quam sanae menti obtemperare? Nem tsak irni, hanem olvasni sem tud: er weis nicht weder zu schreiben, noch zu lesen. Non modo scit scribere, sed ne legere quidem. Cic.

Hanem-ha. Conj. ausser wenn, ausgenommen, wofern denn, ohne zu. Nisi forte. Hanem ha azt akarjuk: wenn wir nicht hierinnicht wollen. Nisi forte volumus. Cic.

Elöbb nem, hanem ha — nicht eher, ehe wenn — Non prius, quam si. Cic. Hanem ha kivánnád: ausgenommen wofern du willst du: Nisi forte velles. Cic. Hanem ha másképen nem tudnád: wofern denn, ausser du nicht anders könntest. Praeter, si aliter nequeas. Varr. Hanem ha meg-tsalatkozom: wo ich mich nicht irre. Nisi me animus fallit. Cic. Roszszabbúl nem bántatott volna vele, hanem ha meg-ölte volna: übrigens hätte er ihn nicht beschimpfen können, ausser wenn er ihn ermordet hätte. Pejus

653. H.

(acerbus, durus) rem habere non potuisset, praeterquam, si occidisset eum. Cic. Semmiben sem tesz az ember egyéb-képs' nagy dolgokat vajta van: mann unrecht in seinem Thun diesen grossen Fehler begangen, als dass er sie getödtet hat. In nulla re possumus progressum facere, nisi ei insemus. Cic.

Hanem hogy, conj. als Subst. nisi quod, nisi ut — Cic. Nints egyéb hátra, hanem hogy — nur ist nichts übrig, als dass — Nihil restat, nihil superest, nisi ut — Cic.

Hanem tsak, conj. ausser; wenn genommen, thun. Praeterquam. Cic. Semmit egyebet nem akarok, hanem tsak azt: ich will nichts als dass thun. Nihil volo, nisi hoc. Ter. Semmit sem tselekszem, hanem tsak nekiek: ich thue nichts anders, ausser was ihnen angenehm ist. Nullas, praeterquam ad te, litteras. Cic. Semmi nem mondotta, hanem tsak te. Semmit nem tsak te. Niemand hat nichts gesagt, welches nicht dir. Nemo dixit praeterquam tu. Cic.

Hang, -gnak, -got: der Klang, der Klingen, der Laut, Fall, Ton. Sonitus, us, m. Cic. Sonus, i, m. Cic. Sonus, i, m. Quinct. Alatsony-, alsó-, mély hang: die Bass-Stimme, grobber und tiefer Fall. Gravissimus sonus. Cic. Imus sonus, Plin. Durva-, rút hang: unangenehmer Klang. Absurdus sonus. Cic. Édes-, kellemes hang: angenehmer Fall. Dulcis sonus. Cic. Édes-, nagyon édes hang: ein sehr lieblicher, und süsser Klang. Acutissimus sonus. Cic. Éles-, acutus sonus. Cic. Éles hang: ein kräftiger, starker Klang. Vehemens sonus. Colum. Fél hang: ein halber Ton. Hemitonium, ü, n. Vitr. Gyenge hang: ein unwichtiger Klang. Schwacher Thon. Dysphonia, d. f. Blanchrd. mollis sonus. Appul. Harmadik —, közép hang, der dritte Ton, Thon, Thonstimme, der Tenor, die dritte Stimme im Singen. Tenor, oris, m. Quinct. vox tertia, oris, d. f. Dan. Fel-hang, fellengös hang, felső hang: der Discant, die oberste Stimme in der Musik. Discantus, i, m. Valck. summus sonus. Plin. különb-különb hang: unterschiedener Fall. Varius sonus. Cic. Második hang: der Alt, Alton in der Musik. Alter ab acuto sonus. Altus sc. sonus, i, m. Mély hang, az éneklésben: der Bass in der Musik, grobber, und tiefer Fall. Gravissimus sonus. Cic. Bassus, i, m. Walch. vox gravissima, — ima. Plin. Musika hang: musicalischer Klang. Sonus musicus. Virg. Nagy hang: vornehmer, hoher, erhabener Thon. Excitatus sonus. Cic. Összehang: die Harmonie, eine zusammenstimmung unterschiedlicher Thone, ein Concent. Harmonia, d. f. Cic. Rettentő hang: ein Laut, für dem man erschrecken muss. Sonitus perterrens. Lucret. Rész hang: der untigere Klang. Lepidus sonus. Plaut. Szó hang: ein Klang der Stimme. Sonus vocis. Cic. Szomorú hang: trauriger Klang. Tristis sonus. Cic. Az utolsó accentuirung eines Worts im Aussprechen. Ecthlipsis. Orthotonia, e, f. Tucc. Vastag hang: ein grobber Klang. Gravis sonus. Cic. A' hang betölti a fülemet: der Klang kommt mir vor die Ohren. und erfüllet mir die Seele. Sonus complet aures meas.

Cic. A' hang fel-hat: Aur Klang
szigyt in die Höhe. Sonus
sextus in sublime. Cic. Fütte
hat a' hang: Aur Klang
füllt in die Ohren. Sonus im
stuit in aures. Cic. Fütek hal-
lyák a hangot: Aur Klang
nehmen die Ohren nin. So
recipiunt aures. Cic. A'
hang gyöny örködteti a' füle-
ket: Aur Klang vergnügent die
Ohren. Sonus permulcet au-
res. Cic. Enekles' hangja: Aur
desselben Singens. Sonus Can-
tationis. Apul. Sonus in Caren-
do. Cic. Hangjok a' húroknak:
Aur Klang der Saiten. Sonus
chordarum. Hor. — nervorum. Cic
Hangja a' szónak: Aur desselb
ben Wortes. Sonus Vocis. Cic.
Valakitül valamit klatonias han-
gon kérni: etwas von jemam
auf Soldaten Art
dut
begehren. Militariter ali-
quid ab aliquo poscere. Liv. Kö-
zép hangon énekelni: Aur Mi-
nor-, die mittle Stimme sin-
gen. Tenorem canere. Változ-
tatni a' hangot: Aur Ton ab-
wechseln. Variare sonum, -
tonum, vocem. Cic.

Hanga-barátzk, -snake, -kot: hanga
mondola fa: nin nindrigen
Mandel baum. Amygdalus na-
na, ae, f. Linn.

Hanga-fa, -fának, -fát, melyet
Marckalf, Salamon' udvari bo-
tondgya, ki- választott, hogy
arra akasszák-fel: nine Ta-
mari-Lan Strauch. Myrica
humilis, -a, -lis, f. Virg. Erica
Vulgaris, -a, -is, f. Linn.

Hanga-fü, -ünek, -üvet: wilde
mustárc: Aur Ackersenf. Sinapis
Arvensis, -is, f. Linn.

Hanga-méz, -zének, -zet: hanga-fa' vi-
rágjáról gyüjtött méz: Aur Honig,
den die Bienen von

Aur Honig gesammelt. Mel ex-
cum, -lis, -i, n. Plin.

Hang-bene, -ének, -tét, Kóta a'
muzsikában: die Note, in der
Musik. Nota Musica. a, f. Linn.

Hang-bomlás, -snak, -st: die Aus-
stimmung. Intercatio concen-
tus, -ús, f. Schell. dissonantia
a, f. Claud. Mam.

Hang-egyezés, -snek, -st: öz-
hang: die Harmonie. Con-
centus, -ús, m. Sonorum. Cic.
Harmonia, -a, f. Cic.

Hang-ellenkezés, -snek, -st: zoss
egyezés a' hangban. die Dis-
sonnanz. Dissonantia. Dis-
sonantia, -a, f. Claud. Mam.
t. Hang-bomlás.

Hang-jel, -lnek, -lt: hang-vo-
nás: Aur Accent, oder Ton
den man nine Silben
Lang oder kurz aussprech
wird. Accentus, -ús, m.
Quinct.

Hangitsálás, -snak, -st: ének-
lés, danólás, dúdolás: Aur
Gesang, des Singens. Can-
tus, -ús, m. Cic.

Hangitsálni, -tsálok, -tsált: da-
nólni, dúdolni, énekelni: sin-
gen. Canere. Cic. Hangi-
tsálnak a' Madarcak: die
Vögel singen. Aves can-
tant, cantillant, canunt. Cic.
Együtt hangitsálni vala-
kivel: mit jemander sin-
gen. Concinere cum aliquo.
Suet. Canton hangitsálni:
tantot vezni: mit einer Leyer
nine singen. Lyra
Canere. Ovid.

Hangitsáló, adj. Singend. Ca-
nens, cantillans. -ntis, c.
Aput. Hangitsáló Gyülekezet.
Sekt. Musik Chorben: Sym-
phoniaci Pueri. Cic. Hangi-
tsáló madarcak: die Sin-
gevögel. Oscines, -um
f. Horat.

Hang-kötés, -snek, -st: die Bin-
dung in der Musik. Ligatura.
a, f. Walch.

Hang-mérs
pitás:
Hang-mé
Hang-mé
Hang-mé
Hangod
Hangolás
Hangolni

Hang-mirukkiles, -ruk, -rut: kang-tom" pitao: in Stämpfung, Stoß
Hangmiruk

ore, verbisque amplissimis ex-
nare. Cic.

Hangosság, -gnak, -got: Ins Ele-
gan, Zierlichen, ins Starke
ton, Gutös. Sonor, oris, m. Hyg. l.
Sonoritas, atis, f. Varro. Voca-
litas, atis, f. Quinct.

Hangos szavú, adj. Ins vom Star-
ke und Lauter
ke [illegible] und Lauter
Stimme Sat. Cui Canora, et
Contenta Voce est. Cic. Ki-
választani a' leg-hangosabb
szavút: einen ausforschen, der
laut Andern einen Guten
Zeugs zu schwatzen Sat, —
Lauter Stimme Sat. Eligere
vocalissimum aliquem. Plin.
Jun.

Hangos, tortén, adj. jó szavat-
tyus: der einen guten Zeug
zu schwatzen, oder singen Sat.
Stentorea Vocalior, oris, m. c.
Prov.

Hangotska, -kának, -kát: ein kis hang-
ins Stimchen. Vocula, ae, f.
Hyg. l.

Hangoztatás, -snak, -st: ins Laut-
sprechen. Sonitus, us, m. Cic. Vox,
ocis, f. Cic.

Hangozó, adj. Klingend, schallend,
tönend. Sonorus, a, um, Tertull.
personus, a, um. Petr.

Hangoztatni, -tatok, -tat, -tatom,
-tattya. aussprechen lassen. Fa-
cere, ut quid personet. Eren ko-
kat hangoztattyák mindenütt:
diese Wörter läst man überall
tönen. Faciunt, ut hae voces perso-
nent ubique.

Hang-szó, -ónak, -ót: ein Schall. Sonus,
i, m. Cic. Sonitus, us, m. Cic. Hang-szót
hallok: ein Schall fällt mir in die
Ohren. Sonus in aures meas influ-
it: Cic.

Hang-tompítás, -snak, -st: l. Hang-mér-
séklés.

Hang-vonás, -snak, -st. l. Hang-jel.

Hangya, -gyának, -gyát: Ein

gyát: Ein Ameise. Formica, ae,
f. Cic. Erdei hangya: Ein Holz-
ameise. Formica Sylvestris.
Mezei hangya: Ein Feldameise.
Formica Campestris. Egy' sereg
(tsoport) hangya: ein Haufe
von Ameisen. Agmen Formi-
cum, inis, i, n. Ovid. Veres han-
gya: Ein Rothameise. Formica
rubra. Linn. A' hangyák se-
regnek: Die Ameisen wimmeln.
Formica formicant, Plin. —
scatent Id. A' hangya tojik:
Die Ameise legt Eyer. For-
mica ova parit. Cic. A' han-
gyában nem csak értelem,
hanem ész, okosság, is emlé-
kezet-is találtatik: bey einer
Ameise findet sich nicht nur
ein Sinn, sondern auch Ver-
stand, Klugheit, und Gedächt-
niß. In Formica non modo
sensus, sed etiam mens, ra-
tio, et memoria est.
Cic. A' hangyának-is vagyon
haragja: wenn man einen
Wurm tritt, so grimmt er
sich. Et Formicis non deest
ira. Prov.

Hangya-boly, -lynak, -lyt:
hangya-fészek, — Zsombék:
der Ameisenhaufen. Formi-
cetum, i, n. Hyg. l. Hangya-
boly fördö: Ins Ameisen-
bad. Balneum e formice-
ti, n.

Hangya-fészek, -nek, -ket:
l. Hangya-boly.

Hangyál, -lnak, -lt: l. Han-
gya.

Hangya-lépés, -sack, -st: -já-
rás, -járnes; elég Gyors, de
kevés elö-menetellel-való Mun-
kálkodás: ein Ameisenschritt
voll fleißig genug, aber
doch nicht sehr Flink. Gradus
formicinus, us, i. m. Plaut.

Hangya-lépésekkel tesz: mit
Ameisenschritten. Move-

formicinum gradum. Plant.

Hangya-les, -sneke, -st: hangya-pazár. bogár: neme, melly a hangyákat emészti: ein Ameisenfreßer, ein Insect. Myrmeleon, onis, m. Linn. myrmecoleon, onis, m. Bibl.

Hangyál-tojás, -snake, -st: Ameisen-ayer, pl. Ova formicarum, orum, n.

Hangya-módra mozgó, adj. -mozgadozó: Ameisenlauft. Formicans, antis, c. Plin. Hangya-módra mozgó érverés (pulsus): ein Puls, der ist, als ob Ameisen mit ihren Füßen hinliefen, so eine gewisse Anzeigung des instehenden Todes ist. Pulsus formicans, us, ntis, m. Plin. Hangya-módra pezgés a testben: das Laufen der Ameisen, als wenn Ameisen darauf liefen. Formicatio, onis, f. Plin.

Hangya-olaj, -jnake, -jt. Ameisenöl. Oleum formicarum. ci, n. Offic.

Hangya-pazár, -snake, -st. Land, Hangya-les.

Hangyár, -snake, -st: Handsäge; dákos, hegyes-tör: eine Säge, eine Zimmersäge. Mucro, onis, m. Liv. Szent László hangyárja: Streitaxt: ein Beil, eine Art St. Ladislaus, Securis (securicula) S. Ladislai, is, f.

Hangyás, adj. wollige Ameisen. Formicosus, a, um. Plin. Hangyás fa: ein fehlerhafter Baum. Arbor formicosa, oris, c, f. Plin.

Hangyász, -sznake, -szt: a hangya-fészkeket fel-verö emlös állat: ein Ameisenbär. Myrmecophaga, ae, f. Ursus formicarum vestigans, s, ntis, m.

Hangya szag, -gnake, -got: ein Ameisengeruch. Odor formicinus, oris, m.

Hangya-tojás, -snake, -st: Ameisenei: Ova formicae,

ovum formicinum. i, n.

Hangyátska, -kának, -kát: kis hangya: ein Ameischen, Gleiner Ameis. Formicula, ae, f. Knab. Knabe.

Hangya zsombék, -knak, -kot: hangya-fészek: ein Ameisenhaufen. Acervus, -nidus formicarum. formicetum, i, n. Aphil. t. Hangya-bolyó.

Hangzani, -gzom, -gzik: klingen, schallen, ertönen, tönen, ertönen. Sonare. Cic. Sonitum edere. Cic. Sonum reddere, Cic, — referre. Cic. Hangzanak-vala az Erdöke éles énekeiket ertönen: der Wälder vielfältiger Widerschall tönen. Plangebant nemora Cantu ejus. Virg. Olly nagy hahotával völtek, hogy az egész erdö hangzott belé: sie lachten so laut, daß der ganze Wald davon klang. Ilici eorum risu tota silva personabat. Cic. A' tegnapi Musika még most-is a' fülemben hangzik, zug: die gestrige Musik klingt mir noch heutigen Tages in meinen Ohren. Hesterna musica adhuc mihi resonat in auribus. Cic. Hangzanak a' kürök: ein Waldhorn schallen. Chordae sonum reddunt. Hor. Ez nem jól hangzik az emberek' fülében. Das klingt nicht wohl in Ohren. Haec male sonat in auribus. Cic. Szinte úgy hangzott a' kár belé, olly nagyon kaczagtak: das ganze Haus widerhallte vom Gelächter. Tota domus exsonabat risu. Petron.

Hangzás, -snake, -st: ein Ertönen, das Schallen, die Zusammenstellung. Sonus, i, m. Cic. Sonitus, us, m. Plaut. Rettentö hangzás: ein Laut, dem man nachsinnen muß. Sonitus pertenti excepsus. Lucret. Különnemü hangzása: die Verbindung unterschiedener Stimmen. Sexsum, di, sexsimina Vocum. Virg. Jó hangzás: ein Wohlklang. Vocalitas, atis, f. Quinct. Nem úgy

gyező hangzás: die Consonanz. nis. Dissonantia, æ, f. Claud. Rosszz hangzás: ein Mißlaut. Inconsonantia, æ, f. Prise.

Hangzat, -tnak, -tot: die Resonanz. Resonantia, æ, f. Vitr.

Hangzatos, adj. hangos, hallatos: mit Ton und Klang. Sonorus, a, um. Tibull. Hangzatos mény-dörgés: ein tönender Donner. Sonorum tonitru. Claud. Ékes, kellemetes, szép hangzatú: wohlklingend. Modulosus, a, um.

Hangzó, adj. klingend, schallend. wiederschallend, tönend. Sonans, ntis, c. Ovid. Sonorus, a, um. Tibull. Egyegyformán hangzó: gleichlautend. Homœotonus, a, um. Isac. Könnyen hangzó: leicht klingend. Sonax, acis, c. Ovid. Messze hangzó: weit tönend. Longe sonans, ntis, c. Mindenütt hangzó: überall wiederschallend. Omnisonorus, a, um. Nagyon hangzó: laut klingend. Vocabilis, e. c. Gell. Kellemetesen, szépen hangzó: angenehm lautend. Dulcisonus, a, um. Sidon.

Hangzatlátok, -tnaik, -tot: kantalátok, gyűt-gém: erő-mű, mellynek segedelmével a' tengerből vizet szokcak húzni: der Schwengel, Brunnenschwengel, wie Galgen, zwischen welchem in der Mitte in einem Gabel auf einem Pfosten ein Schwengel liegt, und befördert, das der Eimer, so an einem Ende desselben Schwengel abhängen gemacht Stangen befestiget ist, füglich in den Brunnen hinein gesenket, und wieder in die Höhe gezogen werden kann. Tollo, onis, m. Genus machinæ quo trahitur aqua, alteram partem prægravante pondere. Plaut.

Hangzalátok, -tnaik, -tot: Hankalátok, adj. s. o. Klingen mit Schwängel versehen. Puteus tollone provisus, a, um.

Hanság, -gnak, -got: ingovány, mocsáros, sár-vizes hely, melly Moson és Sopron-Vármegyék között Győr-Vármegyének határáig terjed: ein sumpfiger Ort. Paludosus locus. i, i, m. Varr. Hanságban sok torfa (tőzeg-gyep-föld, gyep-törek) találtatik: in diesen Orten wird viel Torf gefunden. In paludosi hoc loco copia cæspitis bituminosi (glebæ fossilis) reperitur, qui combusti sole.

Hant, -tnak, -tot: darcabos föld, göröngy, rög, tsomó: ein Erdschollen, Erdklos. Gleba, æ, f. Cic.

Hántalóke, -knak, -kot: kukoricza (törökbúza) haj, vagy héj: die Türkischen Kornhülsen. Cuticula decorticata deliberata Zeæ Mays. orum, n. pl. Fest. integumentum Zeæ. i, n. decorticata Gluma Zeæ Mays. Varr. deliberatus cortex Zeæ Mays. Colum.

Hántani, -ntok, -nt; -ntom, -ttya. hajalni, hámozni, héjjazni: hejját le-fosztani, le-húzni: abschälen, die Schale abziehen, auspülsen, schälen. Decorticare. Plin. Glubere. Varr. Fát hántani édes levéért: einen Baum der süssen Säfften wegen abschälen. Arborem decorticare ad dulciorem ejus succum obtinendum. Addig hántsd a' hárs-fát, a' mig hámlik: meddig tüzes a' Vas, addig kovátsold: akkor kell az alkalmatossággal élni, mikor vagyon: trinke, weil du drinnen bist. Sprüchwörtlich sagt man, wenn man eine Gelegenheit nicht versäumen, in dem uns diese gegeben ist. Dum calet, hoc age. Plaut. Ferrum dum candet, ex

dandum est. Prov. dum pluit, molen dum est: Rav-

Hántás, -snak, -st: die Abschälung, Ablösung der Felle von ntweder Decorticatio, onis, f. Plin. Hántása a nyelvnek: das Abschälen der Zunge, wenn die Haut darum geht. Excoriatio linguae. Voyt.

Hántatni-való, l. Hánytató.

Hántató, l. Hánytató.

Hántbúl-való, adj. Klossmicht, schol. licht. Glebosus, a, um. Plin.

Hantolni, -tolok, -tol; -tolom, -tol lya: határt hányni, határ je. löl a' gyepöt a' sóval fel-fordítani: Gränzen von Rasen stechen. Limites caespititios defigere, ponere. Pangere. Cic.

Hantoló, -lónak, -lót: Rasen-Klossmesser. Glebo, onis m. Gloss.

Hantonkint, adv. göröngyönkint, rögönkint, tsoportonkint. allen Rasen-Klössen nach. Glebatim. Lactan. A' vétet hantonkint ki-mérni: die Wiesen allen Rasen-Klössen nach ausmessen. Glebatim metiri praeta. Varr.

Hántorgatás, -snak, -st: Hántyorgatás, hámjás, vetés, vitatás: das Dreschen. Impsagnatio, onis, f. Cic. vellicatio, onis, f. Quint.

Hántorgatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: dreschen, hawwen. Impsagnare. Cic. objectare, praetendere, vellicare. Cic. Mindenkor azt hántorgattya: hawwt, vetitvitattya: wo Einigt einer immer how. Semper hoc vexat. vit. stat. Mit hántorgatod (forgatod-elö) ezeket? was hawst du mückrest du sie how? Quid ista objectas? Iunt. A' tör. vényt hántorgatni, bontogatni: wollen, dass die Gesetzen übergeschaft werden sollen. Obrogare legibus. Flor.

Hántorgató, -ónak, -ót: vulamit szemre-hányás, -vetés képen

dö forgató; Objectator, oris, m. Asson.

Hantos, adj. Klossmicht, schollicht. Glebosus, a, um. Plin.

Hantosodni, -dom, -dik: göröngyösödni, kögyösödni, tsoportosodik: Klossmicht-, Klümpernicht, schollicht werden. Glebosumfieri, Grumescere.

Hantotska, -tskának, -tskát: ein Klossgen, Klümpgen, Schollgen. Glebula, ae, f. Colum. Grumulus, i, m. Plin.

Hántott, partic: kajalt, hámozott: gnyesült, abgnyesült. Decorticatus, a, um. Plin.

Hantozni, -tozok, -toz; -tozom, -tozza: ein Gränzsteinen ansünen, ein Gränzen mit aufgenünften Gränzsteinen bestimmen. Cespititios terminos ponere, glebam accumulare, Colum.

Hant-xontó, adj. p. o. Igyok: ein Schlögel, womit man die Gränzsteinen zusammengeschlagen. Glebifragus tudes, i, ditis, m. Varr.

Hantsik, -tskának, -tskot: nagy darabokra szelett hant: ein Klossstück. Gleba, ae, f. Cic. gleba cespititia. Majus frustum glebae.

Hantsikolás, -snak, -st: gyep-hantokkal-való árkolás, hantolás: die Aufwerfung der Gränzsteinen. Anfünung der Klössen. Accumulatio-, aggeratio glebae cespititiae. onis, f.

Hantsikolatlan, adj. nicht Gränzsteinen aufgenünft. Inaggeratus-, non accumulatus gleba cespititia, a, um. Hantsikolatlan vétet: einen nicht Gränzsteinen aufgenünften Wiesen. Inaggeratum praetum, i, n. Sidon.

Hantsikolni, -kolok, -kol; -kolom, -kollya: fel-gyepsülni, gyep-hanttal fel-hányni p. o. a' vétet: die Wiesen mit Gränzsteinen aufgünen. Praetum adgerere. Sidon. Trem.

határt hányni, – vetni; határ
kolni: die Gränzen setzen.
Limites –, metam –, terminos
figere. cespite, gleba figere.
pangere. Cic.

Hant-törés, -sneck, -st: die Ar-
beit, da ein Acker gepflügt gr.
umbrichet wird, der Grund
Gloszen, d'Scholln, oder Klum-
pen in der Furche bleiben, die
zerschlagen werden sind. Exa-
men, inis, n. Ovid. Pul-
veratio glebarum, avis, f.
Colum.

Hantrúzni, -ozom, -ozik: jät-
szodozni, vintzározni: tu-
dig –, scheuwemmig seyn,
odium gegen. Luscitare. Plant.
laetitia resultare. Cic. Beet-
circe.

Hány? adj. wie viel? Quot?
adj. indecl. o. pl. Hány az em-
ber, anni az értelem: wie viel
Leute, so viel Sinne. Quot ho-
mines, tot sententiae. Terent. et
Cic. Quot capita, tot sensus. Tac.
Hány esztendös (mennyi idös)
ez a Gyermek? wie alt ist der
Knabe? Quot annos natus iste
puer? Plaut. Hány esztendös
nekt gondolsz te engemet lenni?
sum wie alt schätzst du mich?
Quid aetatis tibi videor? Plaut.
Hány forintod vagyon? wie viel
Gulden hast du? Quot florenos ha-
bes? Hány forinton vetted ezt?
um wie viel Gulden hast du
es gekauft? Quot florenis hoc
emisti. Nem tudom hány fóldas:
ich weiss nicht, wie viel Joch
Acker. Nescio quot tenorum
jugerum. Cic. Hány napig le-
szünk a Tusculánumban? wie
viel Tage wir auf dem Tuscu-
lano seyn werden? Quot dies
circiter in Tusculano? Cic. Hány
az óra? hány óra vagyon?
wie viel Uhr ist es? Hora
quota est? Horat. Hány at et-
tet-meg az almát? wie

1. Sáte
viel hast du von den Aepfeln gegeben?
sum? Quot ex pomis comedisti?
Hányával adgyák a tojást (egy
garason)? wie viel seyn gie-
ben um einen Groschen? Quo
tena dantur ova uno grosso?
Hányadan, adv. locus, wie be-
sen, auf wie viel seiten. Quo
Quónam pacto. Cic. Az sem tud
gya, hányadán vagyon a dolga:
bizonytalan: niemand weiss wie
es, wie weit es mit seinen Sa-
chen, nur weiss nicht wie viel
nescit, quo loco res ejus stent.
vel, sint. Magam sem tudom,
hányadán vagyok vele: ich
weiss nicht wonen ich mit ihm
bin. Ipse nescio, qualiter res
mea, cum eo se habeant. Ma-
ga sem tudgya hányadán van:
er weiss selbst nicht wie,
wie er ist. Qui vespertilio
factus, neque in muribus plane
est, neque in volucribus. Varr.
2. Hányadán adgyák (cho-
gyan, miképen fizetik) az aka-
tast? Gegen wen werden Acker
wiesen (Aecker) überschlagen? Qualiter
decuerit Messis? Quota pars
datur Messoribus?

Hányadék, -teknak, -kot: die hány-
ig-valo keit: auswerfen
des Getreydes. Res ejectitia, ae, f.
f. Plin.

Hányadik, adj. der, die, das wie
viel, der wie vielte? Quotus, a, um.
stor. Mond-meg, hányadik
vagy? sprich, dem wie viel, bis
bis du? Die, quotus es? Mar-
tial. Id-meg, hányadik
akarsz lenni? jetzunder wie
der, dem wie vielsten du seyn
willst? Tu quotus esse ve-
lis, rescribe. Horat.

Hányad magával? mit wem wie
viel? cum quot? mit wem anderen? cum quot ali-
is! Hányad magával volt? mit
wem wie vielen Andern war er?
Cum quot aliis erat? Quoteni
erant? Cic.

Hanyakodás, -snak, -st: Hányódás, vetödés: das Hin- und Herwerfen, schwanken. Jactatio, onis, f. -Cic. Hányakodás a tengeren: das Schwanken zwischen Furcht und Hoffnung, das Schwanken des Muthes. Jactatio Maxis, Liv. 2. Hányakodás: disputirkedés, Streitsucht, Streitsucht. Cic. Gardagsággal hányakodni: mit seinem Unrecht gegen einen ganz unverdächtigen Amt sich zanken. Gloriari de divitiis suis tam intolerantissime. Cic.

Hányakodni, -dom, -dik: 1. hányódni, vetödni, fel-alá vetetni, pr. o. a' tengeren a' Szél-vész által: auf dem Meere von den Winden, den Stürmen hin und her geworfen werden. Jactari fluctibus Maris. Cic. 2. disputirkedni, kirkedni: sich zanken, Streit suchen. Cic.

Hányan adv. ex hány, plur. wie viele? Quoteni, ae, a. pl. Cic. Hányan vagytok? wie viel seyd ihr? Quot estis? Cic. Hányan voltatok ott? Fabr. Hárman. wie viel sind ihrer gewesen? Antw. Drei. Quot exactis ibi? Pr. terni. Cic. Hányan lesznek? je wie viel? Quoteni fiant? Cic.

Hányas, adj. hány. wie viele? wie vielfach? Quotuplex, icis, o. Voss. Quotuplicis sortis? Hányas futóskát akartok játszani? wie vielfältigen Laufs-Rennens will't ihr ziehen? Quotuplum cursitandum vultis ludere? edere? Suet. Hányas (hány-szeres most fordalban szóll) vászon ez? aus wie vielfachen Fäden besteht (ist gewebt) dieses Linnen?

Quot licium tela Rae est. Virg.

Hányás, -snak, -st: 1. Elme-hányás, nyás: fö-törés: das Zerbrechen des Geistes. Animi contentio, onis, f. Cic. Eher nem lett elme-hányás: das Zerbrechen des Geistes kam nicht eher, als bis etc. Ante non ingenia nostra ceciderunt, quam etc. Cic. 2. Halmozás, szakás: die Häufung, Anhäufung. Accumulatio, onis, f. Plin. adgestum, i, n. Amm. Congeries, ei, f. Lucan. Cumulus, i, m. Cic. 3. ötlödés: das Brechen. Emesis, is, eos, ios, f. Prud. Vomitio, onis, f. Plin. vomitus, us, m. Plin. Rö mest hányás: Ingrimitz zum Brechen. Libido nauseae, inis, f. Cato. A' hányás alkalmatlan á' fönek: das Brechen ist dem Kopfe beschwerlich. Vomitus gravabilis est capiti. Cat. Aurel. Elö-fogta ötet á' hányás: das Erbrechen ist ihm ankommen. Libido nauseae eum assecuta est. Cels. — ei venit: Cato. A' hányás erötleti ötet: das Brechen nöthigt ihn: Vomitus eum cogit. Vomitu cogitur. Cic. A' sok hányás el-erösztenitette ötet: sein allzu häufiges Brechen hat ihn entkräftet. Stypsis emesis cum debilem reddit: Wogl. Az orvosság hányásra erölteti ötet: die Arzney nöthigt ihn zum Brechen. Medicina vomitum movet. Cic. Rea jött a' hányás: das Brechen ist ihm angekommen. Libido nauseae ei venit. Cato. Hányással Gyógyitani a' Gyomrot: durch Brechen den Leib reinigen. Vomitione se (stomachum) curare. Cic. Hányás okoz: das Brechen verursacht. Vomitum concitat. Plin. — creat. Cic. — elicit. Cels. 4. hányás: rárás a' loragolásban: das Stutzen im Reiten. Succussatio, onis, f. Quass. satio, onis, f. Liv. 5. szemre hányas: Scheelsehen:

Anw Vorwürfe. Objectatio, onis, f. Cas. Objectratio, onis, f. Gell.

Hányás-vetés, -sack, -st: 1. ide's-oda va hanyás: Ins Zimmer wer-fen. Dispectus, ûs, m. Lucret. 2. Mértéktelen hányása-vetése (hány-ködása) a' testnek: Ein mäßi-ger Zwang des Leibes. Ja-ctatio modica Corporis, onis, f. Cic. 3. Indem ánnyával-va-ló hányás-vetés: körködés: Ein Herumwerfen mit seinen Gliedern. Jactatio membrorum. Quint. 4. Hányá-sa-vetése (fontolgatása) a' dolognak: Ein sinnigen Er-wegung einer Sache. Di-spectio investigatio rei. Firmic. 5. Hányás-vetés (meg-vizsgálás) a' lova-golás ban: Das Prüfen im Laufen. Quassatio, onis, f. Liv. Incursio, onis, f. intor-quendum.

Hányász, -sznak, -szt: állat' neme: l. Hangyász.

Hányatás, -snak, -st: Das Rütteln. Jactatus, ûs, m. Ovid. A' kerek-nek, és lábaknak hányatásával ûszni: Durch Zwang des Hin-und Zurückrudern fortschwimmen. Jacta-tu remorum, pedumque natare.

Hanyatlani, -lom, -lik: sich neigen, mit einem Ende sich senken. Inclina-re. Lucr. celabi. Ovid. 1. Hanyat-lani (alább-szállani) kez-dett az állapotja: seine Um-stände fangen an, sich zu neigen. Res labi coepit. Cic. Hanyatlik a' köz-állapotja: Der Staat, so sich zu seinem Untergange neigt. Inclinata Resp. Cic. 2. Hanyatlik (alkony odik) a' Nap: Die Sonne neigt sich. Inclinat se sol. Liv. knit Sol. Virg. 3. der Tag neigt sich, ns gesetzt gegen Abend. Inclinat dies. Liv. in Vespe-ram declinat dies. Colum. Hanyatlani: Steed körtök a' ba-rátság: Sich zu Freundschaft neigen. Se ad amicitiam inclinare. Cic. 4. Hanyatlik (dülö-felben van) a' Bicodalom: das Zutrau-en fällt. Consenescit impera-tum: Flor. A' vagás miatt az ágyba hanyatlott: az ágyra dúlt: Er fiel vor Wun-gram ins Bett gedrängt. Ob tormina in lectum se conjecit: S. A' hajlott est-tondökkel a' mi életük' kora-is hanyatlik: Unsere Jahren neigen sich, und unbemerkt kom-men wir auch alt. Tacitis se-nescimus annis. Ovid. 5. Va-gyon hanyatlik (fogy) az élete: Sein Leben nimmt ab, wird kürzer, ns geneigt ist mit dem Alter, ns Gesetzt mit dem Krieger. Inclinat aetas. Tacnat-, vergit ejus aetas. Tac. 6. Hanyatlik a' hadi-szeren-csétül: Sein Ammer wird ge-fangen zu werden. Inclinat acies. Liv. 8. Ha-nyatlik (lankad) a' szor-galmatossága: alább-hágy a' szorgalmatosság-ban: Der Fleiß läßt bey ihm nach. Industria ejus languescit. Cic. 9. Hová-hanyatlana (minek jutna) akkor az én ügyem? wo würde i'nmassen meine Af-fären ausgelaufen? Quorsum tunc negotia mea evaderent? Cic. 10. Hanyatlik (vége-felé van) a' tél: Der Win-ter geht zu Ende. Hiems praecipitat. Cas. 11. Hanyat-lik (vesni kezd) a' jó erköl-sök Den Tugenden geht es ab. Mores cunt praecipites, bo-

mores intermoriuntur. Plaut.

12, Egy ágy ik fertő bül á' má' sikba hanyatlik, vetemedik: vire szingt hon nimm Zwstme zum anderen. De vitio in vitium declinat. Plin:

Hanyatlani -tó, adj. zum Nnigen gehend. Recipitans, ntis, o. Cic.

Hanyatlás, -snak, -st: der Fall, die Nnigung. Inclinatio, onis, f. Cic. prolapsio, onis, f. Cic. 1. Az élet hanyatlása: die Nnigung zum Alter. Der Abnehmen des Zu bens. Inclinatio aetatis. Tacit. 2. Nágy hanyatlásban [illegible] (alig tengett-lengett: olly gyenge állapotban találtam ötet: ich fabe ihn in einem schwachen Zustande angetroffen. In rebus adflictis cum deprecken. di. Nep. 3. Az Öszinek hanyatlásakor: az ösz' végén: mit Ende des Zommers? Sub Autumni finem. Cic.

Hanyatlitani, -litok, -lit, -litom, -littya: schwächen, schwächlich machen. Debilitare. Cic. A' szerentsétlenség kedvet hanyatlit: -szeg, tsorbit: das Unglück schwächt den Muth. Animum debilitat ac frangit infortunium. Cic.

Hanyatlo, adj. sinkend, abnehmend, schwächlich. Labens, ntis, c. c. Lactant. Caducus, a, um, fragilis, e, abfallend, aus. o. Cic, Hanyatló állapotban lenni: in zum Fall gehen begriffen sein. In lapsu, — in ruinam prono statu esse. Senec. A' hazának hanyatló tisztsége: zum Nnigen gehender Ruhm des Vaterlandes? Ad exitum vergens Patriae gloria.

ntis, a, f. Hanyatló élet: das Hinsterben, der Tod. Occidens vita. ntis, a, f. Cic. Hanyatló ágyban, ágyban fekvő: bettlägerig, bettlägerig. Cubans, ntis, c. Cic. Hanyatlóban lenni: in zum Fall gehen begriffen sein. In lapsu, — in ruinam prono statu esse. Senec. A' hazának hanyatló tisztsége: zum Nnigen gehender Ruhm des Vaterlandes? Ad exitum vergens Patriae gloria.

Hanyatlóban lévő: partic. in abnehmenden Stand gerathen. In interitu positus, a, um. Cic.

Hanyatlott, partic. p. o. Hanyatlásban (állapotban): zum Fall gebracht, in schlechten Zustand. Praelio Athenienses hanyatlott legiones. Cas.

Hányatni, -nyatok, -nyat, -nyatom, -ttya: hin und her werfen, hin und her schleudern. Circare —, jactare dissicere. Liv.

Karodra hányatta ötet: von sich hin und her schleudern. Jussit eos gladius concidi. Cic.

Hanyatt, adv. rücklings, auf dem Rücken. Supine. Sen. Hanyatt feküdt: er liegt auf dem Rücken. Supinus jacet, — cubat. Juvenal.

Hanyattá, adv. rücklings. Supine. Senec. Ic Hason feküdve.

Hanyattá (hanyatt) dülni: auf den Rücken fallen. Supinum cadere. Liv. Valakit hanyattá

fektetni: jemanden rücklings legen. Supinare aliquem. Stat. Hanyattá fordítani valamit: etwas auf dem Rücken (rücklings) drehen. Resupinare aliquid. Plin.

Hanyattá fektetett: part. Actual fel-fordítatott: rücklings gelegt. Supinatus, a, um. Appul.

Hanyattá feküvés, vagy-fekvés, vének, -véstt: das Liegen auf dem Rücken. Cubitus supinus, us, i, m. Plin.

Hanyattá (Hanyatt) fekvő: auf dem Rücken liegend. Supinus, a, um. Juvenal.

Hanyattá fel-dültt, partic. rücklings gefallen. Resupinatus, a, um. Plin.

Hanyattá fordúltt: partic. p. o. tehenös-bika: auf dem Rücken liegende Schildkröte. Supinata testudo, e, dinis, f. Senec.

~~Mostani világban minden hanyattá fordúlt~~

Hanyattá fordúlva, adv. rücklings gerichtet. Supinate. Ten. Mostani világban minden hanyattá van fordúlva: ennek ellenére zeit ist alles verkehrt. Saeculo hoc omnia praeposteco, praavo et brevera fa ordine decurrunt. Stat.

Hanyattan, adv. rücklings: supine. Ten. Hanyattan talát tam ötet: ich fand ihn rücklings ausgestreckt. Supinatum eum reperi. Ter.

Hányattatás, -snak, -st: die Umwerfung, das Rütteln, Schütteln. Jactatus, us, m. Ovid. Succussio, onis, f. Succussus, us, m. Apul.

Hányattatni, -tatom, -tatik: hin und her geworfen werden, Widerwärtigkeiten ausgesetzt seyn. Fortuna adversa agitari, jactari, vexari. Cic.

A' habokat hányattatni: von den Wellen, hin und her geworfen werden. Jactari fluctibus, Cic.

Hányattatott, Sache, Sturm geworfen. Jactatus, a, um. Cic. fluctuatus, a, um. Plin.

Hanyatt-dülni, -dülök, -dült: rücklings fallen, rücklings umwerfen. Resupinum fieri.

Hanyatt-dültt: partic. rücklings gefallen. Resupinus, a, um. Martial.

Hanyatt-esni, -esem, -esik: rücklings fallen. Recidere in terga. Cic.

Hanyatt-feketett, partic. rücklings gelegt. Supinatus, a, um. Appul.

Hanyatt-feketetni, -tétek, -tet, -tetem, -teti: Verbietet: jemanden auf dem Rücken legen. Resupinare aliquem. Juvenal.

Hanyatt-fekünni, -kszem, -kszik: rücklings liegen. auf dem Rücken liegen. Supinum jacere. Juvenal. Hanyatt fekszik a' földön: rücklings auf dem Boden. Humi jacet resupinus. Martial.

Hanyatt-fekve, adv. Gerund. p. o. nézni az égi tsillagzatokat: mit umgewandtem Gesichte die Sternbilder betrachten. Resupino vultu Sydera Coeli. Martial.

Hanyatt-fekvő, adj. auf dem Rücken liegend. Resupinus jacens, i, ntis, m. Félig hanyatt fekvő: halb umgedreht liegend, -gebogen. Semi supinus, a, um. Ovid. A' vízagos pályákon hanyatt fekvő: in dem allerersten Jahre auf dem Rücken liegend, gerade Rechnung in Examine tes, o. Flocco. Martial.

Hanyatt-homlok, adv. über Hals und Kopf, überdachstehen. Praecipitanter, nus, a, um. Cic. praecipitanter lucret. Hanyatt-homlok esni: auf den Kopf stürzen. In caput volvi. Virg. Hanyatt-homlok rohanni a' veszedelembe: sich in Gefahr stürzen. In praecipitium se mittere. Cic. Hanyatt-homlot vetni alá valakinek: einen wohin stürzen. Aliquem de aliquo loco deturbare. Cic. — praecipitem agere. Cic.

Hanyatthelni, -tolok, -tol; -tolni, -tollya: hanyatt-dönteni, -tasitani valakit: einen überwerfen, stoßen. Repulsinare aliquem. Liv.

Hányadogálni, -gálok, -gál; -gálom, -gállya: oft werfen. Jactare. Cic. jactitare. Cell. Hatszkát hányadogálni: die Würfel oft werfen. Jactare talos. Cic. A' habok hányadogállyák őtet: die Wellen werfen ihn oder stürzen ihn hinum. Fluctibus jactatur, fluctus eum jactant. Cic.

Hány-felé? auf wie viel Theile? In quot partes? Colum. Hányfelé oszlottak? in wie viel Theile sind sie getheilt worden? In quot partes sunt divisi? Cic.

Hány-féle? adj. wie vielerley? Quotuplex, icis, o? Voss. Quot generum? quot Species? Hányféle fa terem ebben a' kertben? wie viel Arten der Bäume wachsen in diesem Garten? Quot genera hortorum? Cic. Quot genera horti in hoc horto? Cic.

Hány-féle képen? auf wie vielerley Art? Quot modis? Terent.

Hány-féle-módon? auf wie vielerley Art? Quot modis? Ter.

Hány-fely-módon beszélenitetik és órzékeltetik engemet? auf wie vielerley Arten bin ich nicht bewegt worden? Quot modis contentus ego fui? Terent.

Hánykodás, -snak, -ot: hányakodás, nyughatatlankodás: die Ruhelosigkeit, Unruhe, Agitatio, onis, f. Cic. inquies, etis, f. Plin. inquietudo, dinis, f. Sen. (Nyugodás, veszteglés. Hányakodása az elmének: die Unruhe des Gemüths. Inquietudo animi: Sen. ingens animi sollicitudo, atis, -dinis, f. Curt. Hányakodása a tengernek: die Wallung, das Wallen. Motus, et agitatio maris, us, — m. onis, f. Cic. Nagy hányakodás uralkodik benne. es tobt in Gemüthe. Summa eum inquietudo tenet. Plaut.

Hányakodni, -dom, -dik: hányni-vetni magát, hányakolódni, nyughatatlankodni: sich herumwerfen, unruhig seyn. Jactare se. Cic. Incerti: Ovid. inquietum esse. Liv. Elmében hányakodik: unruhig im Gemüthe ist unruhig. Inquieto, et turbulento est animo. Cic. Nagyon hányakodik a' tenger: das Meer wirft grosse Wellen. Valide fluctuat Mare. Plaut. Mare aestuat, agitatur. Curt.

Hányakodó, adj. sich herumwerfend, unruhig. Se circumjiciens, atis, Liv. Hányakodó (nyughatatlan) elmével: unruhigen Gemüths. Inquieta ingenia. Liv. turbulenti animi. Cic. Habokat vető hányakodó: über hohen Wellen sich umherwerfend. Fluctuans, antis, o. Cic. Qui a fluctibus jactatur. Cic. Hányakodó (zúr-zavaros) tenger: ein stürmisches, ungestümes Meer. Irrequietum aequor, oris, n. Plin. tumultuosum mare. is, n. Ven.

toxum vi agitatum, -turbatum
maxe. Cic.
Hánykódva, adv. -fin und fur wan-
ken. Fluctuatim. Non.
Hányko lódni, -dom, -dik: ſich fin
und fur werfen. Se jactare.
Cic. inquietum esse. Cic. Be-
tegség eben hányko lódni: ſich
in einer Krankheit fin und
werfen. Jectigare. Pseudo-
Apid. se in infirmitate huc atque
illuc circumjacere. Liv.

Hányni, -nyok, -ni, j-nyom, -
nya: 1. Elmejét hányni: ag-
gódni, gondolkodni, tepreńkedni,
tünekedni, tünödni: nach etwas
trachten, über etwas nachſinnen,
ſorgen, etwas überlegen: Agi-
tare aliquid animo. Liv. — cum
animo. Sall. — mente. Cic. in
animo. Cic. intendere ani-
mum ad aliquid. Cic. Cum ani-
mo cogitare. Plaut. aliquid
animo revisere. Cic. 2. Kenye-
ret hányni (be-hányni, be-
rakni) a' kementzbe: Spod
Zwod in den Ofen ſchütten,
ſchürren. Immittere panem
in furnum. 3. Valamit va-
lamire hányok: vele be-ta-
karom: etwas mit etwas zu
bedecken. Obruere aliquid re
aliqua. Cic. 4. Fejét hán-
nya már a' gabona: Das Ge-
traide treibt ſchon Aehren.
Fruges in spicam exit. Varr.
Spica emergit e vagina. Cic.
Jam spicas agit seges. Colum.
A' fenkereszta tsöket hányja: Die
Zeitlose treibt ihre Blätter,
ihre Milch (treibt Colum. 2
(Zölben.) Zea capita agit. Colum.
— exit in capita. Varr. — capi-
ta emittit, protendit. 5. Vala-
kinek szemére hányni (forédi-
tani, lobbantani, vetni, okoz-
ni, a' szemére tsapni) valamit. Etwas
etwas vorwerfen, vorrücken,
vorwerfen, unter die Nase
reiben. Aliquid alicui exprob-
rare. Suet. — objicere. Cic.
Azt hányta szememre, hogy
nem jut mire Das vorwerfen

dreſt — Hoc mihi objectum est, Gro-
Plaut. 6. Pad-alá hányni (ha-
tani, dobni, vetni) valamit
etwas unter die Bank werfen.
Infra a scamnum aliquid jacere. Var
7. Mindent egygy rakásra hány-
ni: halomra rakni, öszve-hordá-
ni: alles zuſammen tragen,
-werfen, alles auf einen Haufen
fen zuſammen werfen. Omnia in
acervum (cumulum) conjicere.
Liv. Kopótyt hányni (rakni) va-
lakire: einen ſchmähen. Con-
ficere aliquem. Plin. detrahere
sanguinem alicui per cucurbitu-
las. Cels. 8. Hányni (vetni)
magát: hánykódni: unruhig
ſeyn, ſich fortwälzen werfen. Ag
etum esse. Liv. se jactare. Cic.
se in utramque partem ver-
re. Cic. Hányni-vetni a' fejét
valaminek: ſich zu etwas
fur wenden, und werfen, iſt ge-
etare caput fanaticum est. Liv.
Kezeit hányni-vetni mint a' tol-
pet: die Hände wie einen
Ertrunkenen fortwälzen.
Manus ut trabulam jactare.
Colum. 9. Fatra hányni a'
borsót: haſenmäßig munkát
tenni; haſenmäßig papiros
valakinek: ns' Hilft Ein Pa-
pier ins andere. Turdo naevare
fabulam. Prov. 10. Határt
hányni: -rendelni, -szabni:
Gränzen ſetzen. Terminos
constituere. Cic, -pangere. Cic.
Tenkinek Határt nem ha-
nyok: ich ſetze Ihnen Gran-
zen. Nulli fines, terminos pra-
Constituo. Cic. 11. Levelet
hánnya (hullattya) a' fa:
der Baum verliert ſein Laub
Blättern. Arbor folia, dejicit,
demittit. Colum. Virág, zat
hánnya a' gabona, a' rózsa:
der Fruchtknoten, die
Kopf blühet ab. Frumentum,
rosa, defloruit, Colum. Szőrét
hánnya a' macska: ihm Haa
fallen — gehen die Haare aus

Pecori defluunt pili. Plin.

12. Szerelmességét hányni-veti: kérkedik, dicsekszik vele: nem tűnik fel sinor Kunstsümmer gern sorgen thun. Divitias crepat suas. Hor. de ős insolentius se jactat. Cic.

Hányja-veti jámborságát: sinn Frömmigkeit nützmen. Probitatem suam venditare. Cic. Hányja-veti magát: nm gerühmt-, nützmt sich. Jestat solem manibus. Prov. inani verborum jactatione se se venditat. Cic. se ostentat. Cic. projicit ampullas, et sesquipedalia verba. Hor. Hányni-vetni régi Nemességet, nem szép dolog: sich mit seinem alten Adel zu sprechen, ist nicht schön. Turpe est Nobilitatem et prosapiam suam veterem venditare. Cic. 13. Kötyavetyére hányni (el-kötyavetyéltetni, a' többet igérőnek el-adni) Lazarinak javokat: die Güter seiner Gläubiger gar brav anctionem nimmt beschönigen. Voci praeconis subjicere bona (fortunas) Civium suorum. Cic. ea auctione vendere. Cic. 14. Szemétre hánnyni (elvetni, semmire becsülni) valamit: etwas auf Mistschütten werfen. Aliquid ad stercus ejicere. Plin. — pro nihilo facere, — pendere. Cic. 15. Kotzkát hánnyni: kotzkát vetni, kotzkát vetni: mit den Wünschen spielen. Talos jacere. Plaut. talis ludere. Cic. 16. Nagy részét az ellenség vele karddal hánytaté: muss sich einer grossen Anzahl seiner Feinde mit dem Schwerdt entledigen, über die Klinge springen lassen. Magnus numerus hostium caesus est. Cic. Mindent kardra hánytatok: le-taszrabolta-tak, le-nyakaszta-tak, le-vagdaltatak: man hat alles mit Beschwerde beraubt. Omnia

ferro et cruore dicta sunt. Cic. 17. Kevélyen hányni á' tábait: sich wohl wissen. Gloriare superbos gressus. Virg. 18. Azt a' botot még a' hátodra hányd ák: (még meg-botoznak vele): man wird dich noch mit dem Stocke unterscheiden. Fuste ista adhuc male multatabere. Cic. Még magára hányatok: meg-verlek: ich werde dich noch abtrocknen. Ego te hodie adhuc verberibus meis tabo. Tacit. Valakinek szemére hányni á' korbátsot: einem den Stock wohl Zumessen. Natibus alicujus Natricem imprimere. Lucil. 19. Meg-bántani-vá dolog. Egymás között á' dolgot hányják, vetik: — fontolgatják, — rostálják, vizsgálják: die umstände genau mit einander. Interse commentantur. Cic. Én azt eleget hányom tanu, vetettem elmémben: ich habe es genug überlegt. Rem apud me iterum ac sepius expendi. Cic. Már régen hányom vetem elmémet, de — ich überlege noch jetzo lange, aber — Jam din cogito, meditor, animo versso, sed — Cic. Azt hányom vetem magamban: das überlege ich bey mir. Hoc volvito in animo. Liv. in id incumbo mecum, id volvito mecum animo. Liv. 20. Tűrni-hányni (meg-égetni) valamit: etwas im Feuer verwerfen. Aliquid in igneum inferre. Caes. 21. Azt a' tárgyat hányni: akadni: sich mit Ziehen bewegen. Vomere post canam. Cic. Egyre hány á' gyomra: der Magen bricht sich in einem. Stomachus effunditur in vomitiones. Plin. Vért hányni-vetni: Blut auswerfen. Sanguinem rejicere. Plin. — proferre, stat. —

mere. Plaut. ~~[illegible]~~

Tajtékos vizet hányni: gi-
gnere Schaum ausspeyen. Spu-
mantem sanguinem exscreare.

Tés. 22. A' tengeri habok hány-
nyák (ostromolnyák) a hajóját:
jactant. Dessen Wind von der Meere
wallen sie und ihre gedanken.
A fluctibus maximis jactatur
navis ejus. Cic. 23. A' vas-
rast Zab-szemre hányni: nagy
(sürü) ölteséket tenni: dem
Rüssen graben Kerben (Stiche) machen. Inter sua-
dum puncturas majores facere.

24. Mindenét Isakmányra
hánytáke: fel-dúltáke, el-pré-
dáltáke, rablottáke, mindené-
bül ki-fosztottáke: man hat sie
beraubt, und alles weg ge-
nommen. Omnibus rebus spolia-
tus-, exercitus, - extre batus est.
Cic. 25. Ez a ló nagyon hány-
nya (rázza) az embert: das
Pferd schüttelt, und wirft, sie
dem Reuter immer in die Hö-
he in die Luft. Equus iste excutit,
ejicit, succussat, Acc. succutit
Ovid. 26. Szemit (gyöngyit)
hánya (szemzik) a Szálló:
die Winde stocken ankommen Trö-
pfen. Ventes gemmant. Colum.
27. Valakire szitkot hányni:
szidni valakit: einen mit
Schimpfworten überhäufen.
In aliquem maledicta conji-
cere. Cic. 28. Szitkát hány-
nak (szitkáznak) a Szemei:
die Augen funkeln ihm für
Zorn. Oculi igne micant.
Ovid. Ardore micat ex oculis.
Luc. ignis oculis micat. Virg.
Lásd (nézd) tsak, hogy' hány-
nyák a' Szemei a Szitkát: für
Zorn, wie ihm die Augen
funkeln. Ut oculi scintillant,
vide. Plaut. 29. Menny-kö-
vet hányni: Steine,
vetni: Donnerkeile werfen.
Fulmen torquere. Hor. A' bo-
rostyán-fa, miről ig, ide, a

tova hánnyá magától a Szikrá-
kat: der Lorber baum, wenn
er brennt, schmeisst nie die flam-
men (Funken) von sich. Laureus
crepitando abdicat ignem, Plin.
Pénzt hányni a nép közé: dem
Volke Geld unter stürzen. Num-
mos spargere populo. Cic. 30.
Ellis idején poklát hánnya
a tehén a' jukh: die Kuh wirft
gut Vieh. Vacca, dum fetum
edit, secundas ejicit. 31. Ná-
lánál nagyobbat követ hány
vetekedik: der selber nicht stei-
nen will werfen lassen, der etwas
selbst baut bestehen lassen.
Ivis cum Minerva certamen
suscipit. Prov. Teverit. 32. Bak-
fittyet (bukfentzet, hengeri bu-
tzot, kerske-batot) hányni,
vetni: bakázni, bukfentzezni:
einen Purzelbaum machen.
Actionem culcitris edere, qua, po-
sito in terra capite, corpus ele-
vatis natibus in alteram proji-
citur partem. 33. Fittyet
hányni: vetni: fliegen geben.
schnellen. Talitrum edere.
Suet. in contemptum alicujus
digitis concrepare. Cic. Vala.
Kincse fittyet hányni az ócza
alá: jemanden ins Gesicht
schnalzen, ihm die Schnalze geben vor
ins Gesicht schlagen. Dare
alicui crepitum digitis. Juven.
Fittyet (fityket) hányni a
kópsonyeg alá: einen spöt-
lich hinrichten. Alicujus
auctoritati clam illudere. ali-
cui occulte insultare. Fittyet
hányni az egész világnak: der
ganzen Welt trotzen. Con-
temnere totum Mundum. Cic.
—Spernere. Cic. 34. Keresztet
hányni (vetni) a menés közben:
beym Gehen die Hände bewegen.
Inter lundum, brachia jactare.
Virg. Mentében kéz-felé hány-
ni a lábait: die
Beine im Gehen von einander
strecken. Ingredienti ei pedes
disglobuntur. Varr. —Varicari.
tur. Quint. 35. Keleptsét-
lept—, tóst, tselt, vetett hány-

ni valakinek, vagy valaki után: ~~nincsen fiatal bizta~~ ~~ellen~~ tsele vetni, lefekv. ni —, álátkodni valaki után: nincsen fiatal bizta nek-állani insidias nectere. Liv. — tendere - fatt. tagnios ponere alicui. Cic. 36. A' kabotat tömlötzbe hányni: in Gefangniß werfen. Captivos in custodiam conjicere. Liv. — in carcerem conjicere. Cic. — contendere. Cic.

37. Tzigány kereket hányni: vetni: sich in einem Rad schwingen. Se circum agere, in rotam se vertere. Paris. 38. Vas-matskát hányni: vetni: den Anker auswerfen. Ancoras jacere. Liv. Vas-matskát hányni a' hajót: den Anker graben. Navigia anchoris infelnare. Plin. 39. ~~Vakos kereket hányni~~ ~~Lat. gl.~~ ~~máskor: blutzmisch. Ai.~~ ~~vap wechselweis werfen.~~

Vékes szemeket hányni egymáska: ein wenig blinzen wie Affen. Alius in alium oculos conjicit. Oculos. Cic.

Hányó, -ónak, -ót: 1. Magát hányó, vető, maga viktussaival kérkedő: der mit seinem Thun prahlt. Factorum suorum Ostentator, oris, m. Liv.

2. ökádó: der sich übergibt. Qui evectando ejicit, Cic. — vomitu egerit aliquid. Curt.

3. Víz hányó: hely a' hajó közepén, hol az öszve-gyültt be-szivárkozott vizet szokták ki-hányni: der Schiffbrunn, ein Ort, wo man das Wasser, und alles was hereingelaufen Wasser ausschöpfet. Alveus navalis, locus in navi, ubi hauritur et omnis congregata aqua exhauritur. 4. adj. Hányó (vízző) tó: Pfuhl. Sumpf im Lande gemacht,

Hányódás, -snak, -st: vetődés: das Herumwerfen, wenn etwas hin und her geworfen wird. Jactatio, onis, f. Cic.

Hányódni, -dom, -dik: vetődni: hin und her geworfen werden. Agitari, concuti, jactari. Cic. A' kabotból által hányódni: von dem Winde hin und her geworfen werden. Jactari fluctibus. Cic.

Hányódott, Part. vetődött: hin und her geworfen. Jactatus, a, um — projectus, a, um. Cic. Hányódott, vetődött könnyű: hin und her geworfen leicht. Abjecta — projecta toga: a. f. Cic.

Hányogatni, -gatok, -gat, -gatott, -gatva: hin und her werfen, hin und her werfen. Jactare. Cic. Jactitare. Liv. kotzkát hányogatni: den Wurfel oft werfen. Talos jactare. Cic.

Hány-szeres? adj. wie vielfach? wie vielfältig? Quotuplus, a, um.

Hányszor? adv. wie oft? wie vielmahl? Quoties? Cic. Hányszor fordul el elö? wie oft geschieht dieses? Quoties hoc agitur? Cic. Hányszor mondottam már? wie oft habe ich dir nicht gesagt? Quoties tibi dixi? Idem.

Hány-szoros? adj. wie vielmahl fach? Quam varius, a, um? Cic. Quotuplus, a, um?

Hányszorozó, -zónak, -zót: der Quotient. Exponent. Quotus, i, m. Wolf.

Hánytatás, -snak, -st: Magát hánytatás: ein Großsprecherey, Ruhmredigkeit. Magniloquentia, ae, f. Part. 1. Jactatio sui, onis, f. Quinct.

Hánytató, -ónak, -ót: hányásra (ökádásra) késztető Orvosság,

Hányatni, -tatom, -tattya: 1. p. o. tsekély érdemeit hányattya: gyalázatosan gyanúsítsa az ember gyengeségével. Exigua sua merita jactat, sc. de exiguis suis meritis jactat. Cic. Magát hányatni: fitsegni, fitsülni. Jactare se et ostentare. Cic. Magát nem hányatni: bizodalmatlanul hon fitsi tenni. Verecundius de se loqui. Cic. Vo.

~~Hányatni való, vagy hányást okozó: Vomitorius, a, um. Plin.~~

Magát a' paripjával hányatni. Equo vinum sudore imbre ferventem gestatione concitare. Cic.

Hányatni-való, adj. hányást okozó, hányásra-való: quod vomitum facit. Vomitorius, a, um. Plin.

Hányató, -ónak, -ót: nin. Vomitum movens, Vomitivum. Vomitivum Medicamentum, i, n. Cel. Aurel.

Hányatót (hányást okozó orvosságot) venni-be: nin. Vomitivum Medicamentum sumere. Emeticum Medicamentum (vomitorium. Sumere. Blancard.

Hányató-gyökér, -rnek, -kerecet: nin. Brechwurz, od. Ipecacuanha. Ipecacuanha, ae, Ipecacuana Radix, icis, f. Offic.

Hányató-Orvosság, -gnak, -got: nin. Brechmittel. Vomitivum Medicamentum, i, n. Cel. Aurel.

Hányató-por, -rnak, -rt: nin. Brechpulver. Pulvis vomitorius, ris, ii, m. — emeticus, i, m. Medic.

Hányató-szer, -rnek, -rt: nin. Vomitivum. Vomitorium, ii, n. Blancard.

Hánytorgatni, lásd, Hántorgatni.

Hánytt-veretett, partic. Hájí-bájí: ótska, régi: p. o. ócska, partié. Kák: hamis wirklicher Waaren. Rejectae merces, arum, f. Cato. Hánytt-vetett rutha: alte, hinweggeworfene Lumpen, Lumpen. Antiqua, rejectae vestes. Id.

Ha pedig, Conj. wenn aber. Sin. Cic. Ha pedig épszen nem tehet (nem telik-ki) tőlled: wenn di aber gar nicht kannst. Si plane non potes. Cic.

Hápogás, -snak, -st: das Schnattern, Gänsegeschnatter. Strepitus, us, m.

Hápogni, -pogok, -pogj: kátsogni, retzegni mint a kátsa, récze. Anser strepere, strepit. Anas titrinnit. Anet. Philom.

Hapni, -pinak, -pit: habzsi: mohonczoskodni: der Gierige, Fresser, Schlemmer, Prasser. Tuburcinator, oris, m. avide comedens, entis, p.

Harcza, -czának, -czát: Szőr-zsák, melybe a' gyapjat, számotokat szakasztják: ein Haar-Gnoben Zwillich, worein Wolle, Haare gepreßt werden. Saccus cilicinus, i, m. Solin.

Hárcadék, -kának, -kot: öszve-hárczolt, gerebelyével gyűjtött szalma, vagy széna: ein in einem Haufen gebrachtes Stroh, oder Heu. Congeries stramineus, ei, f. Luc. Congestum —, vastes Collectum Fœnum. i, n. Colum.

Harag, -gnak, -got: der Zorn, wo. er nämlich gemeinigt wird. Ira, ae, f. Cic. Szelid tsendes rész. Bolond, dühödt harag: ein tollwüthiger —, unsinniger Zorn. Amens furor, oris, m. Cic. Dühös —, dühödött —, dühös dühödött harag: ein wüthender Zorn. Ira rabida, — praerabida, sc.: saeviens, ntis. Engesztelhetetlen harag: ein unversöhnlicher Zorn. Implacabilis iracundia. Cic. Hirtelen harag: der Jähzorn. Ira praeceps. Varr. exacerbescentia, ae, f. Cic. Megyegyetlen harag: bittrer Zorn. Acerba ira. Cic. Meg-rögzött ha-

rag: nin altar—, nin gyermeki. tar Zorn. Inveterata ira. Cic.
Nagy harag: nin Groſſa Zorn. Ira Horatica. Prov. —magna. Cic.
Szörnyü nagy harag: nin Groſſa Zorn, Furiæ Zornes. Procella iracundiæ. a, f. Cic. Tüzes harag: Grimmiger, und ſitziger Zorn. Ira x, et præfervida ira., nis, f. Liv. A' harag minden vétek nek bocsánatja: Die Liebe bedeckt alle Sünden. Ira est janua omnium vitiorum. Prov. A' harag rövid dühösség: Zorn iſt nur kurze Raſerey. Ira furor brevis est. Prov. A' harag dühös, ségre fakad: der Zorn brauſet ſich in nur Raſerey, Wuth. Ira vertit in rabiem. Curt. A' harag halálos nyavalyába ejtette őtet: der Zorn hat ihn tödtlich krank gemacht. Ira eum in mortiferum morbum conjecit. Cic. A' harag el-fordít, tya az embert hogy ne lássa az igaz valóságot: der Zorn verkehrt, wendet den Menſchen, daß man ſich nicht recht beſinnet. Impedit ira animum, ne possit cernere verum. Prov. A' harag engeszteló'dike: der Zorn beugt ſich, hungert. Ira decedit. Ter. —defervescit. Cic. A' harag erőt ád az embernek: der Zorn iſt nur Anreitzung zur tapfern Zeit, Cös ſtoctitudinis incundia est. Cic. A' harag semmi jót nem fa, rag: im Zorne wird nichts rechts gethan. Cum ira nihil recte fit. Cic. Szemtelen az olly an harag, 's haſzontalan, melly ezejét nem láttya: an grimmigem Eifern Zorne, Verſtand nur ſich wendig. Vana est sine viribus ira. Liv. Ki-tör belőle a' harag: der Zorn kann ſich nicht beherrſchen. Ira se manifestat. Ovid. Kardoktat köszörül a' harag: der Zorn reſpe, yert ſtat die Beſſerwiſſer. Ira acuit enses. Ovid. Szünik a'

harag. Der Zorn legt ſich, hat gerſtet, kugt ſich. Defervescit, remittit ira. Cic. A' harag roſzsz tanács-adó: der Zorn iſt ein ſchlechter Rathgeber. Ira pessimus est consultor. Prov. Harag támad: es' wachet auf ſich Zorn. Ira oritur. Ter. Távul legyen a' harag: nun muß Zorn, Groll ferne ſeyn. Absit ira. Cic. Nagy harag van köztök: ſie haben einen groſſen Zorn mit einander. Ira magna intercedit inter eos. Terent. A' harag tekerni visi (indítya, késztetí) az embert. der Zorn treibt einen zu tollen Thaten. Furor arma ministrat. Virg. Haragban vagyok vele: ich habe mit ihm einen groſſen Feindſchaft, magnas inimicitias habeo cum eo. Cic. Azt ö haragból mondotta: er hat das aus Zorn geſagt. Ira præcitus—, tus. hoc dixerat. Plaut. Haragból tselekedni valamit: etwas aus Zorn thun. Facere aliquid per iram. Cic.

Nagy haraggal bírni: einen groſſen Zorn ſtillen. Iram potentis esse. Curt. Haragot jóval nem bírni: den Zorn nicht halten können. Iræ non esse potentem. Curt.

A' hangyának-is vagyon haragja: man ſoll niemand leichtlich reitzen. Formicæ etiam ineſt bilis: Ameiſen haben Zorn gegen den Göttern. Indignationem divum. Virg. Az Istennek haragja (nyilya) üsse-meg őtet: der Zorn Gottes treffe ihn. Iram Dei ſolle ihn treffen. Intentet iram. Ter. —feriat. Hor. —percutiat. Cic. —tangat. Liv. Haragja kiömlött: ſein Zorn iſt ausgeſchüttet worden. Ira effusa est. Terent. Le-állott—, meg-szünt haragja. Ira de-ſtillavit, cadit minden haragja. ſein

Zorn sich legen. Confedit-. decessit-, defervuit-, remisit omnis ejus ira. Cic. Nagy haragja Achillesnek: groſſus Zorn des Achillis. Icaris Sto. machus Pelidae. Hor. Rut mit regget tellyes az Atyafiak haragja: brüderne Zwyſt iſt der ärgſte. Fratrum ira acerbissima. Prov. Istent haragjában lenni: wir Götter zu wider ſeyn. Deos adversos habere. Prop. Szinte égett haragjában: nur fast wie Zorn brennt. Paene ardet ira. Cic. Kezit lábát esni (vágja) haragjában: wie iſt ſeiner Zornig. Vehementer irascitur. Cic. Haragjában a könyvet el-vetette: er warf im Zorn, wie ſeine Sinne umgewendet. Pre ira librum suum abjecit. Cic. A' ki magát haragjában meg-gátolhattya, nagy dolgot tselekeszik: der ſich im Zorne überwinden kann, der überwindet den Gröſſten Feind. Iracundiam qui vincit, hostem vicit maximum. Publ. Prov. Ö azt haragjában tsele-kedte: wie hat er das im Zorn gethan. Pre ira hoc fecit. Ter. Haragját el-titkolni: ſeinen Zorn verbergen. Iram simulare, -condere. Tacit. Valakinek haragját gerjeszteni: jemand Zorn erregen. Iram alicujus incendere. Cic. Ki-tölte ki valakin a haragját: den Zorn über jemand auslaſſen. Iram in aliquem effundere. Cic. -evomere. Terent. Haragját tetenni, le-tsendesitani: den Zorn ſtillen, beſänftigen. Iram sedare. Cic. -expedire. Ter. mitiam facere. Ter. Valakinek haragját meg-engeszteli: jemand ſeinen Zorn beſänftigen. Iram alicujus lenire, Cic. -mitigare. Cic. Haragját mérsékleni, tartóztatni: ſeinen Zorn mäßigen. moderari irae. Horat. Haragját meg-zabolázni: ſeinen Zorn im Zaume halten. Iram frenare. Cic. ſeinen Zorn unterdrücken. aliquem vincere. Cic. A' haragnak ellene állani: dem Zorne widerſtehen. Iracundiae resistere. Cic. eam reprimere. Cic. A' haragnak engedni: dem Zorne nachgeben. Irae indulgere. -Servire. Cic. A' haragnak meg-bánás á Vége: der Zorn bereuet die Traurigkeit. Iracundiae Comes est tristitia. Ter. Prov. A haragnak fia: Sohn des Zorns? Filius irae. Bibl. A' haragnak gerjedezési: die heftige Bewegung des Zorns? Iracundi fluctus. Curt. A' haragoddat semmit sem gondolok: ich frage nicht nach seinem Zorne. Nihil moror iram tuam. Plaut. Miattam tá- madt, érettem szünnyön-meg haragod: weswegen unwillig ist der Zorn nachlassen, nimmt wegen soll er sich auch legen. Propter me ira- ta est, propter me decedat ira tua. Ter. A haragot engeszteleni, enyhiteni: den Zornigen beſänftigen, den Zorn ſtillen. Iras permulcere. Cic. Félre tenni a haragot: den Zorn faſſen laſſen. Iram mittere. Ter. iracundiam dimittere. Cic. -omittere. Ter. remittere. Cic. A haragot indultani, -támasztani: Zorn nachlaſſen. Iram concire. Ter. A' haragot le-tenni, le-tsendesitni, le-tsillapitani, meg-békélni: die Feindſchaft ablegen. den Zorn ſtillen. Iram sedare. Plaut.

iracundiam dimittere. Cic.
A' haragot sokaig meg-tartani: lan-
zsom feltűn. Plumbeas gerere iras.
Ter. Haragot tartani valaki el-
len. minna zsom gyanu ninna
lnyan. Iram gerere — Ter. odio
esse in aliquem. Cic. Odium habere
in aliquem. Ne tartsatok tovább
haragot: tegnap ifsi kis fnim
vesszt und zsom fassan. Ponite
iras. Cic. inimicitias deponite
Cic. discedite tandem ab inimici-
tiis. Cic. Haragot titkolni ma-
gában, — non mutatus: sin zsom
kimutatni, nicht merken lan
sen; kennbar seyn, kenntbar wer-
den. Iram celare. Ter. — condere. Tacit.
premere odium. Sec. Haragra
takadni, gerjedni, gyúladni,
pattanni: in zsom gerathen,
oder kommen. zornig, bösse
werden. Ira exardescere. Cic.
in iras exardescere. Martial.
ira incendi. Cic. Nagy ha-
ragra takadt: er ist ganz
grosser zsom geworden. Ira ve-
hementer efferbuit. Cic. — in-
census est. Cic. Minden kitsin-
legyen haragra gerjedni: wir
gen allen Dingen Ursach zu
zsom kommen. Ab minima
quaque ira accendi. Cic. Ré-
gen nem birhattam magamat,
hogy haragra ne gerjedgyek:
ich habe mich vor dem zsorn nicht
entfalten können. Impera-
re animo nequivi, quin ira-
scerer. Liv. Valaki haragra
ra gerjeszteni, inditani: ei-
nen zum zsorn bewegen.
Aliquem in iram concitare.
Cic. — ad iram excitare. Ovid.
Mindenjában haragra gyú-
ladtak: alle sind bösse ge-
worden. Intumescere ira.
Stat. Valaki haragra in-
gerteni, hozni: einen zu zsor-
nigen machen, zum zsorn bewegen.
Stomachum excitare
alicui. Plin. — facere. Cic. — mo-
vere. Cic. Bilem alicujus com-
movere. Cic. Eg á haragtól:
nem ijed senki zsornig, nem brennt
vor zsorne. Stomachus ejus ardet,
et cor commutatum est ira. Cic.
Magát á haragtól meg nem
tartóztathatta. nem konnte sich
im zsorn nicht mässigen. Est
impotens irae. Liv.

Haragitani, vagy haragitni,
-gitok, -git; -gitom, -gittya:
Annehmen, bösse machen, er-
zürnen, zornig machen, zum
zsorn bewegen. Valakit: ei-
nen. Aliquem in iram con-
tare. Cic. iratum facere, -re-
dere. Cic. Jt Engesztetni. El-
tenem haragitotta a' népet:
er hat das Volk sehr wider sich zsor-
nig gemacht. Populum mihi
iratum fecit. Cic. Valakit va-
lakire haragitani: jemand
den auf einen zornig ma-
chen. Iram alicujus in odium
in alium. Aliquem facere ali-
cui odiosum. Liv.

Haragos, adj. razürnet, zornig.
Iracundus, a, um. Cic. Stoma-
chosus, a, um. Cic. torvus, a, um.
Quint. Jt kegyes, szelíd. Ha-
ragos vén ember: ein mürrischer
und jachzornigen alter Teufel.
Morosi et iracundi senes. Cic.
Haragos indulat: ein zornigen
Gemüth. Iratus animus. i, m. Cic
Haragos indulatok: vor zorn
aufgebrachte Gemüther. Spi-
ritus tumidi. Cic. Haragos
tevél: zorn treibendes Getränk.
Trunk. Ardentes —, stomacho-
sissimi tituli. Cic. Haragos
szavak: zornige Worte, Ver-
ba effervescentia. orum, um n.
Cic. Haragos szemek: [illegible]
[illegible] vor zorn brennende
Augen. Ardentes — (torvi)

oculi. Flor.

Haragos ten-
ger: stürmisches Meer. Fu-
rens, infestum, saevum Mare.
Cic. Sall. Haragos (tetet) Zöld:
sünkel gmüen: obscure viridis.
c.c. Igen (nagyon) haragos:
mißt sehr zornig: sehr ungezümt
vadakice: auf einmen. Percitatus
alicui. Cic. Haragos indulat.
tal nizni vadakice: einem mit
freindschaftlichem Gmüthe ansehen.
Benigno animo intueri
aliquem. Cic. Haragos sabb
az Adriai tengernél: tobm.
der, als der Adriatischen Meer.
Adria iracundior. Horat. Sok
haragusom vagyon: ich habe
hinlen zum Feinde. Multos
iratos habere. Cic. Á haraa-
gost ingerelni: á haragra fejtket
szerkeltni: olajt tüzre töltem
ins Wasser gott stürzen, die
Flammen toll machen, zum Essen
Zwiebeln gelegenheit zu Ungel-
legenheit geben. Crabrones
irritare. Plaut. Harc
stirkelen haragos
vagyok: ich bin sehr zornig.
Iracundus sum. Cic.

Haragosan, adv. zornig. Iracunde.
Cic. Sz Tamborát, kegyesen, be-
lédül: Haragosan banni vala-
kivel: zornig mit einem hun-
deln. Iracunde agere cum ali-
quo. Cic. De mivel jön ő ily hara-
gosan? Womit kommt er denn
so zornig, und aufgebracht?
Quidnam ille commotus venit?
Cic. Haragosan nézni vadakice:
zorniglich einen ansehen. Ira-
te aliquem intueri. Colum. tru-
culentissime aliquem adspicere.
Quint. Haragosan mívelni va-
lamit. Sie Sachen zornigen wis-
senden. Iracundiae vem age-
re. Cecil. ap. Non. Kunst haraa-
gosabban actatni másokat:
sanfter zornigen andern lehren.

Haragoska, adj. vadakice: etwas
aufl einen ungünnt. Invidiosus,
a, um. alicui. Cic.

Haragoskodás, -snak, -st: Sich zür-
nen. Ira, ae, f. Cic. Zümotus,
atis, f. Cic. Sz Szetidség. Alább
hagyni á haragoskodásban. Der
Zürnen ein Ende thun, — seinen Un-
sinn, müßigen. Deponere iram
tatem. Cic. temperare animis. Liv.
— ire. Cic. — iras. Virg.

Haragoskodni, -dom, -dik: böse-
zürnen, zornig seyn.
Irasci, stomachari, succensere
alicui. Cic. Dühni-, fúlni, hara-
goskodni magában. Sinnen und
brennen und böse-, zornig seyn.
In fermento esse. Plaut. Van
mit haragoskodnom: ich sin-
ne, worüber ich Zorn böse seye.
Habeo, quid succenseam. Cic.

Haragos kedó, adj. jachzornig,
böse, voll Zorn. Stomachosus,
a, um. Hor.

Haragosság, -gnak, -got: Zorn.
Ira, ae, f. Cic. iracundia
ae, f. Cic. Sz Szelidség. Hara-
gosságát ismérlelni: seinen
Zorn mindern. Iram mo-
derari. Cic. Á haragos-
ságnak, szomorúság á' hasánya:
dem Zorn, Betrübnis die Thür-
nigkeit. Iracundiae comes est
tristitia. Prov. Ter.

Haragra-gerjedett: zornig. Von Zorn
aufgebracht. Ira succensus, a,
um. Sili.

Haragra-gyúladás, -snak, -st. Zu-
chzorn. Excandescentia, ae, f.
Cic.

Haragra-hajlándó, adj. zum Zorn
geneigt. Pronus ad iracundiam.
Plin. Proclivis ad iram. Cic.

Haragra-indító, adj. p. o. dolog:
zum Zorn einen etwas Ding:
Res stomachosa, ei, ae, f. Hor.

Haragra-ingerlő, ének, -ött: Den
einen Bittern Zorn machend.
Exacerbator, oris, m. Solin.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Mást haragra ingerlö: durni, nem bösz mersz, in den Zorn nisi jagst. Iracundiæ alterius adjutor, oris, m. Ter.

Haragszom, -mnak, -mott. s.o. Midön haragszomra mutatnak á szivek, akkor — Ja wenn Zorn ist, als dan — Dum ira omnia ardent, fervent, tumescunt. Cic.

Haragszom-szabási, adj: ritus, wie zürnt. Subiratus, a, um. Cic.

Harag-tartás, -snak, -st: das Zürnen. Inimicitia, æ, f. Cic. ira, æ, f. Cic. iracundia, æ, f. Cic. odium, ii, n. Suet.

Harag-tartó, adj. der lang den Zorn hält. Iracundus, a, um. Cic.

Harag-tüz, -zuck, -zet: s.o. Harag-tüzet indítani, hinten, lobbantani, támasztani Mások közt: einen Zornflammen unter andern anblasen, anzünden. Iram inter alios concire. Ter.

Haragudhatni, -hatok, -hat: zürnen Zürnen können. Irasci posse. Ki haragudhatnék meltán reám? wer wollte mit Recht auf mich böse seyn? Quis mihi juste succenseat? Cic.

Haragudni, -gszom, -gszik: zürnen, zornig seyn. Ferocire. Cic. irasci, Cic. iringi, Ter. stomachari. Cic. Ik keggel mérni, keggelrészigget lenni. Alig birom magamat, úgy haragszom magamra: ich mögte aus der Haut fahren, so böse bin ich über mich. Vix sum apud me ita mihi iratus. Ter. Vix me teneo, quin irascar. Cic. Egy'kevesbé (valamennyire) haragszom valakire: ich bin nun bisgen auf jemanden böse. Subirascor alicui. Cic. Haragszanak egymásra: Irascuntur inter illos. Terent. ira intercedit inter illos

Ter. Engesztelhetetlenül haragudni: unversöhnlich auf einen zürnen. Implacabiliter irasci alicui. Tacit. Feletted (igen) haragszik: er ist sehr böse. Vehementer succenset: Cic. Haddharagudgyon: — trotz ihm zürnen. Sine irascatur. Cic. Az Isten haragszik az illyen emberekre: die Götter sind zornig über solche Leute. Dii succensent iis hominibus. Cic. Lassa az ember, mint haragszik az istentelen. sinsen! wie der Gottlose sein Mensch zürnt. En! ut exardescit homo improbus iracundia. Cic. Az eb-is haragszik, ha az okát ütik: auch der Hund wird bös, wenn man ihn nur auf die Nase gibt. Nec Canis fert, si naso ejus infunditur. Prov. Most-is haragszom: ich bin noch wollter Zorn. Adhuc totus in fermento Ira-jacco. Plaut. Ne haragudgy: trotz ihm Zorn festen. Iram mitte, e. Ter. omitte iracundiam. Cic. Haragudgyon, nem bánom! er mag zürnen! ich frage nichts darnach. Irascatur, per me licet. Cic. Ezért nem kellett volna haragudnod: deswegen hättest du nicht ungünnen sollen. Cur. Propterea non debebas exardescere in iras. Cic. A' nagy semmiért haragszik: er ist um nichts bös. De nihilo irascitur. Plaut. Nem ok nélkül haragszom: nicht ohne billig zürne ich. Non de nihilo est, quod irascor. Terent. Ö haragszik, és te nevetsz: er ist bös, und du lachst. Ille iringitur, et tu rides. Terent. Miért haragszol reám? um was bist du mir böse auf mich? Quid est negotii, quam ob rem succenseas mihi

Plaut. Haragszom reád ezért á' szóért: ich bin böse über dich um der Rede willen. Irascor tibi istud verbum. Plaut. Valakire haragudni: jemanden zornig seyn. Vehementer alicui succensere. Cic. Nints mivel haragudnod: du hast nichts worüber du dich zu beschweren hast. Non habes, quod succenseas. Cic.

Haragú, part. p.a. Hamar (schnell) haragú: jachzornig, über gegebene Kleinigkeiten böse wird. Properus ira. Tacit. Nagy haragú: der einen grossen Zorn hat. Magna ira. Cic.

Haragudva, part. Gerund. p.a. mondá ezeket: mit Unwillen hat er dieses gesagt. Iratus hæc dixit. Cic.

Haragudván, partic. zürnend. Irascens, tis, p. iratus, a, um. Cic.

Haragúva: haragva, part. zürnend. Iratus, a, um. Cic.

Haragnas, haragvás, -snak, -st: der Zürnen. Irascentia, æ, f. Appul.

Haragudó, part. zürnend. Iracundus, a, um. Cic. iratus et percitus, a, um. Cic.

Haram-basa, -sának, -sát: übel-thäter verzeichniss: der Rubrikenmann, Officinæ suæ Strafbuch-Rubrik. Manceps, ipis, m. Cyprian. Prædonum index, icis, m.

Haramia, -ának, -át: übel-thäter, räuber, kaloz, tolvaj, Zuchthaus-Rubrik, Strafbuch-Rubrik. Latro, onis, m. Cic. Prædo, onis, m. Cic. Haramiák: die Rubriken. Prædones in turmas conglobati. Cic. Haramia módon élni: wie die Strafbuch-Rubriken leben. Vivere latronum ritu. Cic.

Haramiai, adj. übelthäterisch. Prædonius, a, um. Ulp.

Haramiaság, -nak, -got: übelthäterisches ragadozás: Strafbuchmässiges räuberey. Latrocinium, ii, n. Cic.

Haramiáskodni, -dom, -dik: Strafbuch-

mässige Räubereyen treiben. Latrocinari. Cic. latrocinia facere. Ter.

Háramlani, -tom, -lik: háríteni, kerülni, következni: gewahr zu werden, fühlen, bemerken. Devolvi. Cic. recidere. Cic. Attól máshnak gonosz tanácsot, ád, maga fejére háramlik: böse Rath trifft seinen Urheber. Malum consilium consultori pessimum. Hesiod Prov. Prava consilia in ejusmodi recidunt auctores. Liv. Te reád háramlik ez: es wird über dich kommen gesehen. Fabula in te cudetur. Prov. Nagy I Fasust háramlott reá: ein grosses Übel hat ihn betroffen. Magnum malum in eum devolutum est. Nem tudod, mi jó háramlik reád tőlem: du weisst nicht, was für Güter von mir hervorsteht. Nescis, quid insit boni tibi a me. Plaut.

Háramlás, -snak, -st: der Fallen, die Herabwälzung. Devolutio, onis, f.

Harang, -gnak, -got: die Glocke, womit man läutet. Campana, æ, f. Bibl. Búvár harang, melly alatt a' búvárok á' tengerfenéken le-ereszkednek: Wasserglocke, Magnificum, wozinnen sich die Taucher unter das Wasser lassen. Campana urinatoria Pun. a, f. Kis harang: die Glocke. Campana minor. Oreg (nagy) harang: die grosse Glocke. Campana major. Sürket harang: Kolomp: eine Glocke, so traurig tönt. Campana obtusi soni, — funda soni tu. Harang kong, -ott: die Glocke ertönt, erschallt, — gibt von sich einen Klang. Campana sonat, edit —, fundit sonum. Cic. Felt adni á' harangot: mit der Glocke anzeigen. Signum dare Campana. Fel-kötötte á' mas-

kàra a' harangot. nn fut ni
nn großn Ffut tanzuicstnt.
Faciens. ausus est plane in
credibile (omni posteritatis
recordatione dignum). Prov.
Fétre-vecni a' harangot: ftün
men, ftumm läuten. Campa
ne sono (per sonum campanæ)
indicere tumultum, campa
ne pulfu incolas convocare.
Harangot öntcni: glocken
gießen. Æs campanum
fundere.

Harang-ércz, -tzneke, -tzet: metly bül
harangot öntenek: die Glocken
gieß. Æs caldarium, eris, ü,
n. Plin.

Harang-forma, adj. Glocken förmig:
Campanulatus, a, um, campanæ
figuram habens, ntis, a. ad formam
campanæ.

Harang-kötéssa, -sának, -sát: -nyel
ve, -szive, -ütöje, -veröje: der
Glocken schwengel, Glocken klö
ppel. Pistillum campanæ, i, n.

Harang-kötél, -télnek, -télet: das
Glockenseil, der Glocken strick.
Funis campanæ, is, m. funis
agitandis campanis serviens.

Harang-láb, -bnak, -bat: der
Glocken stuhl. Retinaculum
campanæ, i, n. trabium com
pages, in qua campana
pendet. Fest.

Harang-nyelv, -lvnek, -lvet:
1. Harang-kötéssa.
Harangotska, -ská nak, -ská t:
kis harang: ein Glöckgen.
Campanula, æ, f. Hieron.
campanellum, i, n. Gloss.

Harangozás, -snak, -st: das
Läuten, Anläuten. Cam
panæ pulsus, us, m. Est vé
li harangozás: das Läuten
mit der Glocke zum Abend
gebetter. Vespertinus cam
panæ pulsus, i, us, m. Mad
jagra harangozás: das Läu
ten zum Gebetter. Pulsus an
gelicus, us, i, m. Nem kattot
tam a' reggeli harangozást:
ich habe das Läuten zum Mor
gen gebet nicht gehört. Mdtut.
num campanæ pulsum non
audivi.

Harangozat, -tnak, -tot: das
Läuten, Anläuten. Pulsus cam
panæ, us, m. l. Harangozás.

Harangozatkor, adv. unter dem
Läuten. Dum campanæ so
nant, -pulsantur. * Déli
harangozatkor érkezett-meg:
er ist unter dem Läuten um
Mittags- um Zu Mittags
meridiano campanæ pulsu
advenit.

Harangozni, -gozok, -goz: läu
ten, die Glocken läuten, oder
mit Glocken läuten. Pulsare
campanas, insonare campa
nis. Tolin. Délre, estvére, haj
nalra harangozni: zum Mittags-
-Abend-, -Morgen gebet läu
ten. ~~Pro salutatione angeli~~
~~ca meridiana, vespertina~~
~~matutina pulsare (sc. cam~~
~~panam).~~ Campana sono in
dicare meridiem, vesperam,
initium diei. Harlotta, hogy
harangoztak, de nem tudgya
hol: wir hörten läuten,
aber nicht zusammen schlagen
(mit den Glocken). Rem non
satis percepit. Prov. Elvét, má
sodikat, harmadikat (vagy be-)
harangozni: zum ersten-, zum
zweyten, zum letzten Mahl
läuten, mit allen Glocken in
die Kirchen läuten, od. Zusam
men läuten. Primum-, secun
dum pulsum dare, compulsare.
Aki felreben meg-hal, annak
tökéletes (sal. v. fingat) haran
gozás: der auf Pfingst stirbt, dem
soll man mit allen Zungen nach
läuten. Qui moritur minis, bom bis

tumultetur asininis. Prov. Hal, doktóra harangozni, halállat tus akodóra tsenditeni: Züg" glöckchen läuten, für niemand, der in letzten Zügen liegt läuten. Campana sono indicare, aliquem animam velle agere.

Halottra harangozni: nimand Todten ausläuten. Mortem alicujus sono campanarum significare. Készülöt harangozni: auf die Schule-, zum Tische läuten. Campana sono iussus indicare. Miserere harangoznak: man läutet auf die Mess (einem Dinge) Signum dare campana ad Missam. Nyugodalomra harangozni: läuten, das man sich zur Ruhe begeben. Pro quiete capienda pulsare. Két rendes-, két versek harangozni: von Läuten abstehen. Continuatio rem pulsus campanarum intercumpere. pulsandis campanis interstitium ponere. per vices duas pulsare campanas-, invocare campanis. Takaródóra harangozni: läuten-, wie Zwölfen mit Glocken Geläute, um sich nach Hause begeben. Pulsare pro domum itu: - pro captanda quiete. Temetésre harangozni: zum Begräbnis läuten. Pulsare campanas in funere alicujus. Temetésben harangoznak: man läutet in die Kirchen, zum Kirchen. campana sono vocare homines in templum. Tüz-be-fedésre (nyugodalomra, takaródóra) harangozni: Zwischen mit einer Glocke Geläute, um sich Feuers zu entdecken, zu besehen, und sich zurückzubegeben. Ignis tegium pulsare. Vetsereny-re harangozni: auf die Vesper Läuten. Campanis dare signum ad Vesperas.

Harangozó, -ónak, -ót: eine Glöckners; Küsters. Glocken läuter. Campanator, oris, m. Aedituus, m. Plaut. Halottra harangozó: ein Todten Läuter. Pulsator funeris. Fesp.

Harang-öntés, -nek, -et: das Glockengiessen. Fusio. campanae, onis, f. Ext trozza, mint hogy di a harang-öntéshez: nur ist so geschickt dazu, als ein Kalb zum Abc lernen. Asinus ad Lyram. Prov.

Harang-öntö, -önek, -öt: der Glockengiesser. Campanarum fusor. oris, m.

Harang-szentelés, -nek, -et: die Glockenweihe. Campanae benedictio, onis, f. Eccles. — consecratio, onis, f. Eccles.

Harang-szive, -vének, -vet: das Glockenfleisch. Pistillum campanae. i, n. t. Harang' kötissa.

Harang-szó, -ónak, -ót: der Glockenklang, Glockenton, Schall der Glocken. Campanae sonus, i, m. — sonitus, us, m. Déli-, estveli-, vegeli harang-szó: die Mittag-, Abend-, Morgen Glocke. Sonus campanae meridianus, — vespertinus, — matutinus. A harang-szó int bemünteti: das Glocken Schall mahnet uns. Campanae sonus indicat nobis, monet nos.

Harang-ütö, -önek, -öt: l. Harang' kötissa.

Harang-verö-je, -jének, -jét: l. Harang' kötissa.

Harang-virág, -gnak, -got: die Glockenblumen. Campanula, f. Linn.

Harántlik, -lenak, -lot: Oldala valamelnek: die Seite, Seiten eines Dinges. Latus, teris, n. Lis.

Hárántekos, adj. oldalos: ferdén, ferde. Indirectus, a, um. Quinct. lateralis, e. c. Plin. obliquus, a, um. Cas. Hárántékos fekvése valaminek: ninn ferdére fekvés. Positio obliqua rei alicujus, onis, f. Plin.

Hárántékosan, adv. oldalastag: ferdén, ferdére, ferdítve. Indirecte, oblique. Cic. Hárántékosan repülni: ferdén menni, ferdíteni. Oblique fere, ci. Cic.

Harcsa, -csának, -csát: avarban, tarlóban, vagy más gazos helyen terjedő tűz: ein fich gras(fenden) feuer. Flamma (ignis) late serpens, dis (is, m) ntis, f. Liv. A' száraz avarban (el-aszszott mezőben) mindent meg-emészt a harcsa. cáp. nincsen ninnen fenden keine harcsa. sint das feuer selbst. Ipse arido Campo late serpit ignis. Harcsát gyújtani: ein feuer anmachen. Flammam, ignem, incendium excitare. Cic.

Harcsás, -csának, -csát: 1. bele harcsás, harcsadálás: das beissen. Morsus, us, m. Cic. Kemény harcsás: ein festiger biss. Acer morsus, eris, us, m. Cic. Egygy harcsással: mit einem biss. Und morsu. 2. Egygy harcsás (egygy falat) fő. o. hús, vagy le. nyúc: ein gebissen, gebiss, abgebissen stück. Offula carnis, vel. ja. Colum. Egygy harcsás (harcsát) kenyérre tenni: ein stück brod auf brod legen. Ne bolum quidem panis habet: Nec offam secedit panis (vesszett tenyja) harcsás (marás): ein tollwütiges Hundsbiss. Mor. sus canis rabidi. Wogt. Plin. Fene-vad harcsás: ein biss eines wilden thieres. Mor.

Harcsás, -csának, -csát: 1. bele harcsás, harcsadálás: das beissen. Morsus, us, m. Cic. Kemény harcsás: ein festiger biss. Acer morsus, eris, us, m. Cic. Egygy harcsással: mit einem biss. Und morsu. 2. Egygy harcsás (egygy falat) fő. o. hús, vagy le. nyúc: ein gebissen, gebiss, abgebissen stück. Offula carnis, vel. ja. Colum. Egygy harcsás (harcsát) kenyérre tenni: ein stück brod auf brod legen. Ne bolum quidem panis habet: Nec offam secedit panis habet. Colum. 3. Dühös eb (vesszett tenyja) harcsás (marás): ein tollwütiges Hundsbiss. Mor. sus canis rabidi. Wogt. Plin. Fene-vad harcsás: ein biss eines wilden thieres. Mor.

Harcsás, -csának, -csát: das beissen, harcsadálás. Morsus, us, m. Cic. Kemény harcsás: ein festiger biss. Acer morsus bestiarum. Cic. kigyó harcsással: mit einem biss. Und morsu. Egygy harcsással: mit einem biss. Und morsu. Harcsás nélkül-való: harcsatlan: ohne biss. Immorsus, a, um. Gloss. Harcsásotska, -csának, -csát: ein kleiner biss. Morsiuncula, ae, f. Plaut.

Harcsát, -csnak, -csot. l. Harcsás.

Harcsadálás, -csnak, -st: das beissen. Corrosio, onis, f. demorsio, onis, f. morsicatio, onis, f. Egyenge harcsadálás: ein kleiner zuntar biss. Morsiuncula levis, ae, is, f. Plaut.

Harcsadálni, -dálok, -dált; -dálom, -dállya: mit und nach anbeissen. oft beissen, — anbeissen. Adrodere. Plin. Corrodere. Cic. Morsicare. Appul. demorsicare. Appul. A' kötéseit harcsadálni: seine Bänder abbeissen. Ungues rodere. Horat.

Harcsadálva, adv. ähnend einbeissen, beissweise. Morsicatim. Varr. Egymás ajakát harcsadálva játszadozni: mit einander in die Lippen beissen, sich beissend spielen. Morsicatim ludere labellis. Varr. apud Non.

Harcsahatós, adj. das sich beissen lässt. Quod corrodi —, morsu lacerari potest. Cic. könnyen harcsahatós: leicht zum beissen, das sich leicht anbeissen lässt. Quod facile le patefi dentibus rodi. Horat. fragilis, e, c. dentibus.

Harcsázni, -csázok, -csa; -csázom, -csázja: beissen. Morderе, Labr. rodere. Horat.

Harcsázzon abba, ha fog van fogva: jedesmal beissen, wenn es Zähne hat: Innen, wenn es Zähne hat: [illegible] menis, bom-

Sich selbst anbeissen, wenn es Zahn. Ad hoc rc. spondeat -, hoc rescellat, si potest. Cic. Abba kevesen harapnak: -részt veszneke: in das verderben Wenige theil lassig. Hoc pauci admodum consequuntur. Cic. Az ajakát harapni: megelödni: in die Zähne beissen, grimmen. Labia mordere: iracundi, irati. Tac. Fogával harapni: mit den Zähnen beissen. Dente mordere. Ovid. A' szót fellbe harapni: à beszéd félbe szakasztani: das Wort in der Rede abbrechen. Abrumpere. Vocem, -sermonem. Cic. Togae amputata, et infecta. Cic. Kettö harapni valamit: etwas mittlen von einander beissen. Aliquid premordere medium. Plt. Valamibe harapni: etwas anbeissen. Admordere aliquid. Plaut.

Harapó, adj. p. o. eb. vagy, kutya, -tó: ein beissiger Hund, ein beissiges Pferd. Mordax canis, -equus. acis, ans, i, m. Plaut.

Harapó-fog, -gnak, -gat: elsö-fog, metsö-fog: der Vorderzahn. Dens incisor, oris, m. -primor, oris, -tonicus, i, m. Jó harapó-fogai vannak: er hat gute Zähne. Bonis esse dentibus tonicis. Plaut.

Harapó-fogó, -ónak, -ót: die Zange, Hundszange. Forceps clavaria, ipis, d. f. Plin. Tröfos harapó fogó: eine Schraubstock. Retinaculum, i, n. Plin.

Harapó-fogócska: -kának, -kát: die Hundszüngelein. Volsella, ae, f. Cels.

Harapólag, adv. mit beissen. Mor-

dicus. Cic.

Harapós, adj. beissig, beissend, bissig. Mordax, acis, o. Harapós eb, vagy kutya: ein bissiger Hund. Mordax canis, acis, is, m. Plaut.

Harapósság, -gnak, -got: die Bissigkeit. Mordacitas, atis, f. Plin.

Harapott, partic. gebissen. Mor-sus, a, um. Plin. Nem vágott, hanem harapott seb: die Wunde ist nicht geschnitten, sondern gebissen. Vulnus non est caesum, aut punctum, sed mordicus factum.

Harapozás, -zásnak, -zást: das Anbeissen, Anfressen; das Zernagen. Flagrantia, ae, f. Macrob.

Harapozni, -ozom, -zik: à tüzröl mondatik leg-inkább. Wird von Feuer gesagt, das umsich frisst. Dirutae de igne late serpente. Liv. v. g. Mindenfelé harapozik a tüz: das Feuer frisst um sich. Late serpit ignis. Liv. Nem harapozik (terjed) tovább a fene: das Uebel (ein fortfressender Schade von Leibe) frisst nicht weiter. Carcere trahere capit. Cels. Tovább harapozik a fekély: das Geschwüre frisst weiter und tiefer. Ulcus serpit latius atque latius. Cels. Atattomban harapozik a Gonorrság: das Uebel beisst sich mehr und mehr in Grossen. Serpit obscene malum hoc. Cic.

Harapozó-fene, -nének, -nét: der Fuller Brand. Gangraena, ae, f. Cels. herpes, etis, m. Plin.

Harapva, adv. mit beissende Art. Rosim, mordendo. Cic.

Harcaszt, -tnak, -tot: tsere, tövises, bokros hely: Busch, Gebüsch, Gebüsch, Busch, Dornwald, Dickicht, Gestrüpp. Dumetum, i, n. Cic. Spinus, i, m. Cic. Fruticetum, fruticetum, i, n. Plin. Fruticetum, i, n. Horat. Harcasztot égetni: Busch brennen abbrennen. Fruticeta igne tollere. Plin.

Harcasztos, adj. tsercs-, bokros s. erdö: mit Buschen bewachsen Wald. Fruticosa silva, e, f. Plin. Harcasztos (fodor-, fodros) káposzta: Kohl Kopfkohl, Krauskohl. Brassica caccalia, e, f. - crispa. Plin.

Harcátsz, -tsnak, -tsot: sz. pazarlás, tékozlás: Verschwendung, Verschwendung. Prodigentia, e, f. Tacit. 2. pazarló, tékozló: Verschwender. Obligurritor, oris, m. Firmic.

Harcátsolás, -snak, -st: bitangolás, pazarlás, tékozlás: Verschwendung, Verschwendung. Dilapidatio, onis, f. Liv. Prodigalitas, atis, f. Voss. Prodigentia, e, f. Tacit.

Harcátsolni, -tsolok, -tsol; -tsolom, -tsoltya. bitangolni, fetsérelni, veszteségetni: verschwenden. Dilapidare. Cic. dispergere. Cic. pessumdare. Cic. prodigere. Suet. Mindenét harcsoltya és preédállya bitangoltya: verschwendet alles sein Vermögen. Rem familiarem omnem dispersit: Cic.

Harcátsoló, -lónak, -lót: bitangoló, preédáló, veszteségetö: Verschwender. Prodigus, i, m. Cic. Ganeo et prodigator, oris, oris, m. Tacit.

Hárfa, -fának, -fát: die Harfe. Cithara, e, f. Horat. A hárfán ki van szakadozták a húrok: hun minner Harfe sind die Saiten abgerissen worden. In Cithara mea Chordæ sunt ruptæ.

Hárfához-való, adj. zur Harfe gehörig. Citharœdicus, a, um. Cic.

Hárfázni, -fázok, -fázt: harfát pengetni: auf der Harfe spielen. Chelyn pulsare digitis. Senec. personare Cithara. Virg. Citharam canere. Cic.

Hárfázó, vagy, hárfás, adj. der Harfen spielt. Pulsans Cithara. Juvenal. Hárfázó Aszszony: die Harfen spielt. Psaltria, e, f. Terent. fidicina, e, f. Tac. Ének-elve hárfázó: der zugleich in die Harfen singt. Psallo citharæ ista, æ, m. Suet.

Harcs, -csnak, -st: ör-midár, a' fürjek közt leg-nagyobb: der Wachtelkönig. Orty gometra, æ, m. Plin. Rallus crex: Linn. Rallus terrestris Orty gometra. i, kis, a, m. Klein. A harcsát maga szaván fogják-meg: man hintergeht sich selbst wie man der Schnepfe. Torex suo perit indicio. Prov.

Harcska: lásd, Harcsitska.

Harcsinya, -nyának, -nyát: Schienstiefel, Strumpf: Tibiale, -lis, n. Gyapjas-böre harcsinya: wollener Strümpf. Tibiale pellicium. Digest. Kötött harcsinya: gestrickter Strümpf. Tibiale reticulatum. Nyári harcsinya: sommer Strümpf. Testivum tibiale. Pamuk harcsinya. Baumwollener Strümpf. Tibiale e gossipio textili reticulatum. Selyem harcsinya: seidener Strümpf. Tibiale sericum. Szött harcs

visnya: gravirtes Strumpf. Textum tibiale. Téli harisnya: Ein Winter Strumpf. Tibiale hibernum. Harisnyát kötni: ein Strumpf stricken. Tibiale acu texere. Harisnyát szöni: Strümpfe wirken. Tibiale texere. Harisnyát talpalni: Ein Strumpf einen Strumpf umgürten. Texendo acubus sarcire tibiale

Harisnya-fej, -jnek, -jet: Ein Fuß Ling, der Theil des Strumpfes. Pes-, vel soccus tibialis. edis, ei, m.

~~Harisnya-kötés, -tének, -tét~~

Harisnya-kötés, -snek, -st: das Strumpfstricken. Textura tibialium acuaria, d, f. Harisnya kötéssel tengetni életét, az után élödni: sich mit Strumpfstricken nemüssen. Texendis acubus tibialibus vitam tolerare.

Harisnya-kötö, -tönek, -töt: 1. ember, vagy asszony: ein Strumpfstricker, oder eine Strumpfstrickerinn. Tibialium rhetiariator, oris, m. — textor acuarius, ii, m. vel. textrix tibialium acuaria, riis, d, f. 2. Harisnya-kötö: madrag, vagy pántlika: das Strumpfband. Fascia tibialis, d, lis, f. Vinculum tibiale, i, bis, n. Periscelis, idis, f. periscelium, ii, n. Textile. El-veszteni a harisnya-kötöt: das Strumpfband verlieren. Perdere fasciam tibialem.

~~Harisnya-kötö, -tének, -tét~~

Harisnyás, adj. der, oder die Strümpfe anhat. Tibiale habens, entis, c.

Harisnya-szövés, -snek, -st: das Strumpfwirken. Textura tibialium, d, f.

Harisnya-szövö, -önek, -öt: der Strumpfwirker. Tibialium textor, oris, m.

Harisnya-szövö mesterember (-szék), -nynek, -nyt: eine Maschine zum Strumpfwirken. Machina (sella) texendis tibialibus. d, entis, f.

Harisnyátska, -kának, -kát: das Strümpfchen. Tibiale parvum. is, i, n.

Háritani, -ritok, -rit; -ritom, -rittya: 1. összve-gyüjteni, -háritani, -hordani valamit: ~~ntsous~~ zusammen bringen, -sammeln, -tragen. Coacervare — cio, congerere aliquid. cis. Forgátsot, vagy szálat háritani: ein Gespinn, oder das Garn zusammen machen. Sarmenta — vel fa num congerere. cis. 2. Valamit magától el-távoztatni, és másra kenni: ~~valahova~~ Máskra háritani a maga vétkét: ein Verbrechen sich auf einen Andern zu schieben. Culpam in alium conjicere. cas. — derivare. cis. — transferre. cis. Re. ám akarta háritani a maga Gazságát: er hat seine Missethaten auf mich wollen zu schieben. In me voluit negotium (sordes suas) devolvere. cis. — derivare. cis. A' szolgára háritani (nyakába háritani) a vétket: die Verbrechen einem Knechte zu schieben. Famulo adscribere culpam. cis. 3. Mindent a' maga hasznára háritt: magához kaparitt: er hat alles

bol zu ehre in seinem Nutzen. Omnia ad utilitates suas deri-vat, dirigit. Cic. 4. Magára Gyülölséget hárítani: okozni, szerezni magának: sich Haß auf sich laden. Odium sibi conflare. Cic.

Hárítás, -nak, -st: 1. összehárítás, -hordás: die Zusammen-bringung. Congestio, onis, f. Pallad. Tecta háritás: das Zusammenziehen des Heues. Congestio feni. Id. 2. Magától el-távoztatás: die Ableitung, Abwendung. Declinatio, onis, f. Cic. propul-sio, onis, f.

Hárítgatni, -gatok, -gat, -gatott, -gattya: l. Háritani.

Hárithatatlan, adj. was sich nicht zusammen fangen läßt. Quod coacervari, congeri non potest. it. Quod in alium conjici, derivari, devolvi, transferri, vel se averti non potest.

Háritható, adj. was sich zusammen gefangen lässt, oder was sich auf einen Andern gegeben werden kann. Quod coacervari, et congeri potest, vel, quod in alium conjici, et derivari potest.

Hárító-fa, -fának, -fát, welly az eptorkát kilyebb vesi: der Aufschöbling, Tennstock, ein Holz, welches über den Aufbau zum Wenden reicht. Ambricus, i, m. f. deligatorium, i, n. Virg.

Haritska, -kának, -kát: kajdina, pohánka, tatárka: Gartenkraut: die Buchweitzen, Heidekorn. Polygonum, fagopyrum, i, n. Linn. Pánicum, i, n. Lin.

Haritska-kása, -sának, -sát: der Heidebrey, die Heidegrütze. Polenta poligoni fagopyri. d, f. Plaut. crassa sive panici. d, icis, f.

Harkály, -lynak, -lyt: savage hackály: madár'neme: der Specht, Baumpicker, Baumspecht, Baumpicker. Picus arborarius, i, ü, m. Linn. Je-kete harkály: schwarzer Specht. Picus Martius, - maximus, seu niger. Ovid. Tarka harkály: ein Mayenspecht. Varius, seu mucalis picus. Zöld harkály: ein Grün Specht. Viridis picus.

Harmadára, adv. im dritten Jahre. Anno ab hinc tertio. Cic. Harmadára való: was vor drey Jahren in Wien. Anno ab hinc tertio Vienna erat.

Harmadi, adj. Tarentadile es, todi: das dritte Theil. Tertia pars. v. alias, v. entis, f. Harmadából: aus dem dritten Theil. Harmadatrientale. Cic. Jedlen, harmadában: Jetzt und halb Mediocritas. Cic. non plane. Cic. propsus dum. Cic.

Harmadik, adj. Tarentadile es, todi: das dritte. Tertius, a, um. Harmadik-ban: im dritten. Tertio loco. Cic. Harmadik-ban való: was vor dritten. Tertio loco factus, a, um. Harmadik-ban: im dritten. Tertio loco. Cic. Harmadik-ban való: was vor dritten. Tertio loco factus, a, um.

Harmad, vagy harmadik, adj. Der, die, das Dritte. Der, die, das dritte. Tertius, a, um. Cic. tertia, æ, f. scil. pars, Zweig drittel. Duæ tertiæ, scil. partes.

Harmada, -dának, -dát: (harmadik része) valaminek: ein Drittel, der dritte Theil von etwas. Tertia pars rei cujuspiam. Jtake sélben, harmadában közleni valakivel a tudományt: sein Wissen gemeinschaft mit Jemand in Theilen. Dimidiam propemodum partem scientiæ cum aliquo communicare. Cic. Egyegy harmada valaminek: ein Drittel, ein Drittheil von einem Dinge. Tertia pars rei cujuspiam. Két harmada valaminek. Zwey Drittel von einer Sache. Duæ tertiæ (sc. partes) rei alicujus. Harmadának ecetöntse: ein sehr scharfes Drittel. Steves ex triente. Cic.

Harmadéve, adv. im dritten Jahre: Anno ab hinc tertio. Cic. Harmadéve Pesten voltam. vor drey Jahren war ich in Pesth. Anno ab hinc tertio Pestini eram.

Harmad'évi, adj: harmadik esztendei: drey Jährig, von dritten Jahren her. Anni tertii, triennis, c. c. Harmad'évi bor: ein Wein von dritten Jahren. Vinum anni tertii. Harmad'évi (harmadik esztendö-béli) fa: drey jährigen Baum. Trima arbor, or. oris, f. Plin. A' harmad'évi elvett (t. i. fákat) el-adtam. ich habe die drey jährigen Bäume verkauft. Trimulas arbores vendidi. Suet.

Harmad-fél, adj. kettö és fél: Drittehalb, zwey und ein halbes? Duo cum dimidio, sesquitertius, a, um. Leg. XII Tab. Harmad-fél lábnyi magosság, pinü Höhe von drittehalben Füssen. Altitudo duorum semipedum. Harmad-fél tenyérnyi szélesség ü ásó, vagy kapa: ein Grabe- oder Hauet drittehalben Handbreit. Sesquitrium &c. bipatium, ii, n. Colum. Harmad-fél óra: drittehalb Stunden. Duæ horæ cum dimidia, duæ horæ et dimidia. Harmad-fél pint (Eis-pint): drittehalb Pfennig (Ungarisch). Duo nummuli cum dimidio.

Harmad-félszer, adv. drittehalbmal. Bis cum dimidio.

Harmad-fü, adj. harmad füre (esztendöre) menendö p. o. ló: ein drey jähriges Pferd. Equus triennis, trimus, trium annorum. Plin.

Harmadik. adj. Der, die, das Dritte. Tertius, a, um. Cic. Harmadik Április ban: Aprilis nak harmadikán, -harmadik napján: den dritten April. Tertia Aprilis. Böttsére nézve harmadik: der Dritte dem Werthe nach. Tertius in pretio. Plaut. Harmadik fö (harmadik rendü föld): der dritte Welttheil (Erdtheil) Tertia mundi pars. Martial. Harmadik sereghöl való vitézek: Soldaten vom dritten Treffen. Triarii, triarium. Tacit. Harmadik szám: die Zahl Drey. Trias, adis, f. Tell. Minden harmadik szava ban, mas vellum dritten Wort. Omni tertio verbo. Cic. Harmadik szántás: das Dritte Pflügen. Tertiatio, onis, f. Colum.

Harmadika, -kának, -kát: der

vom dritten Tahwn. Tertius ex-
cum, vel ex iis. Áprilisnak
harmadikán: – harmadik nap-
ján: den dritten. Április-
tia Aprilis.

Harmadike izben, adv. zum dritten
Mahl. Tertium, Liv. Minden
harmadike izben (harmadszor) volt
Polgár Mester: [redacted] zu nur zum
dritten Mahl Bürgers-Meister
war. Dum tertium Consul erat.
Liv.

Harmadikszor, adv. harmadszor: zum
dritten Mahlen. Tertio. Cic. ter-
tium. Cic. Másodikszor, sött harma-
dikszor-is ö adott pénzt: nicht
zum andern, auch zum dritten
Mahl das Geld gegeben. Ille
iterum, ille tertio pecuniam de-
dit. Cic.

Harmad-iras, -irnak, -ott: á perces irá-
sok között: die Zwischen, die Zwi-
ter in Ahnen eines Buchen gewöhn-
lichen Schrift. Triplica, æ, f.
Turcid.

Harmad-izig, vagy harmad-iziglen,
adv. bis ins dritte Glied.
Ad tertium usque affinitatis
gradum.

Harmadlás, -lnak, -lt: harma-
dike szántás, mag-alá szán-
tás: das zum dritten mahl wie-
der pflügen Aekern, das Aekern
zum dritten Mahle, oder zum
Zweyt das dritte Aekern. Ter-
tiatio, onis, f. Colum.

Harmadlani, -dlok, -dol; -dlom,
-dollya: harmadike szántást
tenni, mag-alá szántani:
zum dritten mahlen, oder
zur Zweyt ackern. Tertiare
agrum. Colum.

Harmad-magával, -gaddal, -gammal:
wer, wir, sie mit mir, dir, ihm an-
dern. Ille-, tu-, ego cum
duobus aliis. Harmad-magá-
val volt nálam. wer war mit
mir, dir, ihm bey mir [illegible]

[illegible] Ille cum duobus aliis fuit
apud me.

Harmad-nap, -napiak, -pot: dem
Tage. Triduum, ui, n. Cæs. Har-
mad nap alatt: innerhalb
dem Tage. Intra tres dies. Liv.
Harmad-nap mulva: in dem
Tage. Post triduum. Cic.

Harmad-napi, adj. dem Tage
Triduanus, a, um. Paullin. Har-
madnapi hideg-lelés: dem Tage
gen Fieber, das allemahl den
dritten Tag wieder kommt. Ter-
tiana febris, æ, bris, f. Blanc.
Harmad-napi utazás: eine dem
tägige Reise. Iter tridui. Cæs.
Harmad-napi Vendégnek ajtó
megett á helye – wie dem Tage
gen Fisch trägt auf Zinnen
Fisch. Post tres sæpe dies vile
scit piscis, et hospes. Prov.

Harmad-napig. adv. dem Tage
lang. Per triduum. Cic. p. c.
Nem enni: – nicht essen. – Ci-
bum non capere. Cic. – non
sumere. Petr. triduo non uti
Cibo. Nep. Tellyes harmad-
napig. Ganzen dem Tage.
Triduo perpetuo. Tac.

Harmad-napos, adj. p. o. tse
dem Gerichte: dem Tage
altes Kind. Trium dierum
infans, antis, m.

Harmad-napra: auf übermor-
gen. In perendinum. Plaut.
Harmad-napra halasztani
valamit: etwas auf übers
morgen hinausschieben. Dif-
ferre aliquid in perendi-
num sc. diem. Cic. – vel in
tertium diem. Cic.

Harmados, -lnak, -lt: dem ei-
nen dritten Theil benehmen.
Heres exteriente. Cic.

Harmad-rendi, adj. p. o. kato-
nák: harmadike rendbéli-

való vitézek: Földnek nyúlásnak
Szittyen Legion. Tertiani, orum,
m. Tacit.

Harmad'rész, -sznek, szt: ein
Drittel, das Drittheil. Tertia
pars, e. rtis, f. Harmad'részi
el-ajsadtáig fözni s.o. az
Arsa-vizet: das Gemüse
wasser auf Drittel ein-
kochen - Ptisanae Cremorem
ad tertias decoquere. Scrib.
Harmad'része a Városnak
el-égett: ein Drittheil der
Stadt ist Feuers Brunst
zu Grund gegangen. Una tertia
pars Civitatis deflagravit.
Cic.

Harmadszor, adv. harmadikszor:
Drittens Mahl. Tertio, Cic.
tertium. Cic. Harmadszor
fönni: zum dritten mahl kom-
men. Tertio venire. Terent.
Harmadszor kaszálni s.o. a'
szöllöt: den Weingarten zum
drittenmahl umhauen. Ter-
tiare vineam. Colum.

Harmadszori, adj. s.o. Szántás:
das dritte Ackern. Tertia-
tio, onis, f. Colum.

Harmadszorra, adv. el-marad:
drittens ist er ausgeblie-
ben. Tertio emansit. Cic.

~~Harmad-unoka, -kának, -kát:~~
~~Sein Urenkel. Pronepos.~~
~~Harmadik unoka~~
~~ka~~

Harmad-unoka, vagy-is inkább,
Onoka, -kának, -kát: Ono-
ka fiú: der Urenkel, Pro-
nepos, otis, m. Filius
adnepotis. Dict. Harmad-
onoka leány: die Urenkelin,
die Urenkelinn im
fünften Gliede. Pronepotis,
is, f. Dict. Filia Adnepotis.

Harmada, -lának, -lát: növeny:
die Gartenraute. Ruta hor-
tensis. Peganum, i, n. Linn. Plin.

Hármam, adv. ihrer Drey: Terni, ae
a. Cic. ~~Ter~~ Hármam szöttnek
egyszerre. ihrer Drey zugleich
gleichsam Zeit, od. auf einmahl.
Terni loquuntur eodem tempore.
Cic. Tak hármam vagyunk:
wir sind nur unsere Drey.
Terni (tres) solummodo sumus.
Cic. Hármam vagy négyen
valának: sie waren etwan
Drey, oder vier. Tres
aliqui, aut Quatuor erant.
Cic. Tizen hármam: Drey-
zehne. Terni deni. Plin.
Hármam-hármam: Drey und
Drey. Terni et terni. Cic.

Hármankint, adv. je Drey und
Drey, zu Dreyen. Ternarius, a,
um. Colum. Terni. Cic.

Hármas, adj. hármom részből álló:
Dreyfach. Gedritt: Triplex,
icis, o. Cic. triplus, a, um. Cic.
Hármas ének: der Gesang zu
dreyen Stimmen. Cantus ter-
nus, us, ü, m. Hármas futóska-
Leány, játék: ein Zeitlang
zusammen Drey Mädchen. Tes-
serum Genus lusus, eris, n. Quod
inter tres puellas ludentes,
per cursum succendo fit. tri-
gium, ü, n. Hármas gyöngy:
eine Perle, so aus Drey zu-
sammen gewachsen. Uniba-
ca margarita. ae, f. Petron.
Hármas győzedelem egyszer-
mind. Dreyfache Sieg. Ter-
gemina victoria. ae, f. Liv. Hár-
mas magzat. Die Drillinge.
Proles tergemina, is, ae, f. Stat.
Hármasok: egyszer hármat
hármam születtek: die Drillinge,
Trigemini, orum, m. Plant. Hár-
mas szám: die Zahl Drey.
Ternarius Numerus, rii, ri, m.
Colum. ternio, onis, f. Gell.

Hármas szövetség: Tri-
umvirat. Foedus
ternarium, eris, eri. n.

Hármasan, adv. három-szoro-
san, három-szörön: drey-
faltig. Tripliciter. Cic.
Hármasan venni valamit:
utrum drey-faltig nehe-
men. Tripliciter-, triplo-
ter accipere aliquid.

Hármasodi, -dinak, -dit: drey
von einander-gehende
Linien ziehen. Inter se
lineas ducere. Plin. m. inter tres. trilu-
dium, ii, n.

Hármasítani, -sítok, -sít, -sí-
tom, -sittya: dreyfach nehe-
men. Triplicare. Plin. Az
Őrizetet hármasítani: die
Wache drey-fach nehmen
-drey-fach nehmen. Triplicare
custodiam. Plin.

Hármasítás, -snak, -st: die drey-
fach-nehmung. Triplicatio, onis,
f. Cajus Jet.

Hármasítható, adj. drey-fach
nehmen lässt. Triplicabilis,
e. c.

Harmat, -tnak, -tot: der Thau. Ros.
oris, m. Plin: Égi harmat: der
Himmels-Thau, Thau des Him-
mels. Ros Coeli. Fagyos har-
mat: Zuckerey: der Reif, ge-
frornen Thau. Pruina, ae, f.
Cic. Mézes harmat, Mézes nedv.
-hólyé a Méhek méze: der
Honig-Thau, Saft der
Blumen, woraus die Bienen
den Honig machen. Mel ro-
scidum, -roris, n. Varro. Mellago, ginis, f. Plin.
Reggeli harmat: Thau, der
früh fällt. Ros matutinus.
Colum. Harmat esik: har-
matozik: es wächset ganz

ein Thau. Rorat imbrem. Plin.
Ros cadit. Plaut. Harmatot
ki-tevitett keserű ételekel)
szedni: den Thau auffan-
gen. Rorem excipere. Cas.
Harmattal étni, -tápláltatni:
vom Thau leben. Rore ali.
Plin. Nem ételzett a' lüs har-
mattúl: ist fast ihr von dem Mor-
gen-Thaue nicht gegrauet. Nau
Roreat a sub frigido matutino
rore Cic. Édes harmatom!
Anyai édesdet szó a' magzatjá-
hoz: Mein Trauter! mein
liebstes Kind! Delicia mea!
Cic. dulcedo mea! Cic.

Harmat-fű, -üncke, -ut, -üvet: der Donnerthau. Drosera
rotundifolia, ae, f. Linn. Ro-
ridula, ae, f. Schreb. Ros Solis.
Wegt.

Harmat-hozó, adj. Thau brin-
gend. Roriferus, a, um. Lucret.
Az Ujtzákat harmat hozó kö-
dökkel a' földet el-boríttya.
Die Nacht bringt, hüllet die Er-
de mit Thau bringenden Nebeln
ein. Roriferis tegeram nox
obvelat umbris. Lucret.

Harmat-kása, -sának, -sát: Man-
na-kása, Manna-grütze, der Manna-
grütz, der Himmelthau, der
Heuschrecken, rein Grützkes. Fa-
rina fluitans, ae, antis, f. Linn.

Harmatos, adj. betthaut
Thränig, wollene Thau. Róri-
dus, a, um. Lucret. roculen-
tus, a, um. Colum. roscidus,
a, um. Virg. Harmatos ejt.
szakatz: Nüchter, verneinen
Thaut nicht gefrühstückt.
Roscida Noctes Plin. Har-
matos föld: feuchte, so wollene
Thau ist. Terra rorescens,
tis, f. Plin. Harmatos
füvecske: der gleichsam Thau-
tige, Thränige, wegen der
Thau tragenden, als Thränen
fliessen: Herbae Gemmantes
rore. Lucret. Nem

Haematos: im bothfärbt. Ros
cidus, rore non aspersus,
a, um. Haematos bogyót
szedni: die Beeren abpflücken,
wenn sie bothfärbt sind. Ro-
rulentus baccas legere. Colum.

Haematos vagyok: ich bin
bothfarbt. Roresco. Plin.

Haematosan, adv. Thränig, mit
Thränen benetzt. Roculentus, a,
um. Colum. roscidus, a, um.
Virg. roscide.

~~Haematosodni, -dom, -dike: be-~~
~~thränen, Rorare~~
~~dis.~~

Haematosítani, -sítok, -sít; -sítom,
-sítya: mit Thränen benetzen.
Roculentum reddere. — Vala-
mit. -ntnus? —, -aliquid.

Haematosodni, -dom, -dike: hae-
matosítani: mit Thränen be-
netzt —, bothfärben wer-
den. Irrorare. Colum.

Haematosúlni, súlok, -súlt.
l. Haematosodni.

Haematozás, -snak, -st. das Thrä-
nen. Roratio, onis, f. Appul.

Haematozni, tozok, -toz; -tozom, -
tozza: bothfärben, mit Thrä-
nen benetzen. Irrorare. Ovid.

Haematozik, impers. es thränt,
fallt Thränen. Rorat. Appul.
Hibe-kaba haematozik: bis-
weilen thränt es? Nonnunquam
roverat. Ovid. könnyeteket ha-
matoznak szemei: sie weinen.
unt. Rorant ora lacrimis. Luc.

Haematozó, adj. p. o. Eg: thränen-
der Himmel. Rorans Calum-
ntis, i, n.

Haematoztatni, tatom, -tattya,
mit Thränen benetzen. Facere,
ut aliquid roveseat. Plin.

Haematoztatott, partic. mit Thrä-

benetzt. Roratus, a, um. Plin.

Haemiat-szerzö: Thränmachend.
Rorifieus, a, um.

Haemat-vár, -zuck, -zet: Sud Thrä-
Wasser. Ros liquidus, oris, h. m.
Ovid. Aqua roralis, e, lis, f. Ovid.
Aqua roris. Idem.

Háromrat, -tnak, -tot: á dall-
nak, vagy á hótának disso-
nia ternaria, æ, f. Suet. Trio, ind. Tympho-

Háromszni, -mazok, -maz; -mazom,
-matta: dreyfach machen. Tri-
plicare. Plin. — valamit. ut-
was? —. aliquid. Plin.

Háromszott, partic. dreyfach ge-
nommen, oder Dreyeck. Tri-
plicatus, a, um. Plin. Háro-
zott erössegget vastagodni:
dreyfach so stark werden.
Triplicatis viribus augere, vel
fortificari. Plaut.

Háromszorozás, -snak, -st: die drey-
fachheit. Triplicitas, atis,
f.

Háromszorozni, -tatok, -tat; -ta-
tom, -tattya: Valamit: ut-
was dreyfach machen. Tri-
plicare aliquid. Plin.

Háromszorozott, partic. drey-
fach genommen. Triplicatus,
a, um. Plin.

Harmincz, adj. dreyssig. Tri-
ginta. indecl. pl. o. Har-
mincz Birák: Dreyssig
Richter. Triginta judices,
icum — m. Cic. Harmincz na-
pig rejtekezni: dreyssig
Tagen herborgen liegen.
Latere diebus triecnis. Plin.

Harmincz-ad, -dnak, -dot: Der
dreyssigste ist. Tricesima, æ,
f. Officium Census invective mer-
cis. ii, n. Vatatisát harmincz-
dot fizeni: den jetzenden
von Zoll fordern. Censum in-

vective mercis ab aliquo exigere. Cic. Megh fizetni a' harmintradot: den Zoll in Zwanzigsten entrichten. Pendere vectigal (tricesimale) Cic. Trop. Az ebek' harmintradgyára húztak: jól meg-terhhátsoltak: nem ist tüstig genug gehalten worden. Deprompsus ad flagra. Plaut. Rá került még te-is az ebek' harmintradgyára: Du wirst auch noch zum Hunds-Zollamt kommen. — in ninum scrinium Arcem bringen, so wird sie auch noch seinen gehörig ankommen. Jam etiam ad hunc frangentur ferula. Juvenal. Tu quoque adhuc duca flagra patieris. Idem. et tu adhuc subibis incommoda. Cic. Már vársnak az ebek' harmintradgyára. Sie steigt schon zum Zwanzigsten Zoll. Parata jam capsulis sunt symbola. Plaut.

Harmintradfél, adj. Zwanzigstel. Sulb. Triginta et dimidium.

Harmintradike, adj. numer. Der, die, das Zwanzigste. Trigesimus, vel tricesimus, a, um. Cic. Harmintradike napon: in den Zwanzigsten Tag. Tricesimo quoque die. Cic.

Harmintradikszor, adv. Zum Zwanzigsten Mahle. Tricesima vice.

Harmintradolni, -dolok, -dott, -dolom, -dolly a: einen Zwanzigsten Zoll entrichten, oder bezahlen. Imponere vectigal tricesimale. — valakit, vagy valamit: einen —, alicui, vel rei alicui.

Harmintrados, -snak, -st: der Zwanzigsten nehmer. Tricesimator, oris, m.

Harmintrad-részes, -snek, -st: Zwanzigsten Theil. Tricesima pars, a, rtis, f. Cic. Harmintrad részre valamennek: den Zwanzigsten Theil einer Sache. Tricesima pars rei alicujus. Cic.

Harmintran. adv. Zwanzigsten, Zwanzigs. Tricesimo, Plin. Mind ezt-ve harmintran véltak: die wurden einen Zwanzig zusammen. Universim (in summa) tricesimo exant. Harmintran, harmintran: je Zwanzig und Zwanzig. Terdeni, a, a. Virg.

Harmintran felül. adv. je Zwanzig, zu Zwanzig. Tricesimo, Plin.

Harmintz annyi, adj. Zwanzig mahl so viel. Tricies tantus, a, um.

Harmintzas, -snak, -st: harmintz részszel való, fél-fonttos pénz: ein Zwanzig Kreutzer Stück. Tricenarius, ii, m. Moneta triginta crucigerorum.

Harmintz egygy, numeral. ein und Zwanzig. Triginta et unus, a, um. Harmintz-egygy esztendővel Roma épülése után: im ein und Zwanzigsten Jahre nach Erbauung Roms gebräuchlich ist. Anno altero, quam condita Roma erat. Liv. Anno tricesimo altero, quam condita Roma erat. Liv.

Harmintz-egygyedike: ein

und Zwanzigste. Tricesimus primus; primus et tricesimus, a, um.

Harmintz-eggyen. jr nin und Zwanzig. Triceni singuli. orum, m.

Harmintz-eggyzee. nin und Zwanzigmahl. Tricies semel.

Harmintz-estendö, önte, -öt: Zwanzig Jahre, Zeit von Zwanzig Jahren. Tricennium, ii, n. Harmintz estendök: Zwanzig Jahre. Tredeni anni. Virg.

Harmintz estendös, adj. Zwanzig jährig. Tricennalis, e. c. Harmintz estendös (harmintz estendeig tartott) harboc: nin Zwanzig jährige Feyerey. Tricennale bellum. Gell.

Harmintz-fele, adj. Zwanzigfach. Triginta Specierum, aut Generum.

Harmintz-harmadik, adj. Zwanzig und Zwanzigster. Tertius et tricesimus, a, um.

Harmintz-härman: adv. jr Zwanzig und Zwanzig. Tricesimo tertio. a, a.

Harmintz-häxom, adj. Zwanzig und Zwanzig. Triginta tres. c. tria, n. -ium. g.

Harmintz-häxomszor. adv. Zwanzig und Zwanzigmahl. Tricies ter

Harmintz-hat, adj. Sechs und Zwanzig. Triginta sex.

Harmintz-hatan, adv. zu Sechs und Zwanzig. Tricesimo sexto, a, a.

Harmintz-hato dik, adj. Zwanzig Sechs und Zwanzigster. Tricesimus sextus, a, um.

Harmintz-hatszor. adv. Sechs und Zwanzigmahl. Tricies sexies.

Harmintz-hétz, adj. Sieben und Zwanzig. Triginta septem.

Harmintz-heten: adv. zu Sieben und Zwanzig. Tricesimo septimo, a, a.

Harmintz-hetedik: Zwanzig Sieben und Zwanzigster Tricesimus septimus, a, um.

Harmintz-hétszer: adv. Sieben und Zwanzigmahl. Tricies septies.

Harmintz-kétszer: adv. Zwey und Zwanzigmahl. Tricies bis, bis et tricies.

Harmintz-kettedik, adj. Zwey und Zwanzigster. Tricesimus secundus, a, um.

Harmintz ketten, adv. zu Zwey und Zwanzig, zu Zwey und Zwanzig. Bini tricen, ni, a, a.

Harmintz-kettö, nagy-két: Zwey und Zwanzig. Duo, a, o et triginta.

Harmintz-kilentz, adj. Neun und Zwanzig. Triginta novem, undequadraginta. Liv.

Harmintz-kilentzedik, adj. Neun und Zwanzigster. Tricesimus nonus, a, um. Gell. undequadragesimus. a, um. Val. Max.

Harmintz-kilentzen, adv. zu Neun und Zwanzig. Tricesimo nono, a, a. unde quadragesimo, a, a.

Harmintz-kilentzszer, adv. Neun und Zwanzigmahl. Tricies novies. — haxtrol tak: — haben die gesagten. — dixerunt. Plin.

Harmintz-kraj tizedes, -snak, -st: ein Dreyssig Theiler Zahl. Trigesimarius, numeta triginta Cruciferorum ii, m. d. f.

Harmintz-négy, adj. hier und Dreyssig. Triginta quatuor, quatuor et triginta. Öak, kor Harmintz-négy esztendös volt: wer vier Vierzehnmahl hier und Dreyssig Jahr alt. Quatuor et triginta tum habebat annos. Cic.

Harmintz négyen, adv. zu hier und Dreyssig. Triceni Quaterni. a, a.

Harmintz-negyedik, adj. der hier und Dreyssigste. Tricesimus Quartus, a, um.

Harmintz-négyszer, adv. hier und Dreyssigmahl. Quater et tricies, tricies Quater.

Harmintz-nyoltz, adj. acht und Dreyssig. Octo et triginta, triginta octo. Cic. duo de quadraginta. Cic. Harmintz-nyoltz esztendök: acht und Dreyssig Jahre. Duo de quadraginta Anni. Cic.

Harmintz-nyoltzadik, adj. der acht und Dreyssigste. Tricesimus octavus, octavus et tricesimus, duodequadragesimus, a, um. Lud.

~~Harmintz-nyoltzszor, adv. acht und Dreyssigmahl. Duodequadragies.~~

Harmintz-nyoltzan, adv. zu acht und Dreyssig. Tricesimi octoni, ae, a. Octoni et tricesimi, ae, a.

Harmintz-nyoltzszor. adv. acht und Dreyssigmahl. Tricies octies, duo de quadragesies.

Harmintz-öt, adj. fünf und Dreyssig. Triginta quinque.

Harmintz-ötven: zu fünf und Dreyssig. Triceni quini.

Harmintz-ötödik, adj. der fünf und Dreyssigste. Tricesimus quintus, quintus et tricesimus. a, um.

Harmintz ötször, adv. fünf und Dreyssigmahl. Tricies quinquies.

Harmintzszor, adv. Dreyssigmahl. Ter decies, tricies. Cic. trigesies.

Hárogatás, -snak, -st, die Zusammenführung, -führung, -sparung. Coacervatio, onis, f. Cic. Congestio, onis, f. Pallad.

Hárogatni, -gatok, -gat; -gatom, gattya: zusammen führen. Coacervare. Cic. congerere. Cic. Szénát hárogatni: das Heu zusammen zetzen. Fenum Congerere. Colum.

Hárogató, -ónak, -ót: Zusammenführer. Coacervator, oris, m. Congestor, oris, m. Barth.

Hárogatott, partic. öfters-hárogatott, p. a. Széna: ein zusammen geführter Heu. Coacervatum —, Congestum fenum. i, n. Colum.

Harom, adj. háromat, háromban pl. Dreyz. Tres, c. tria, n. Gen. trium. o. Cic. Mind egy gyiket üntsétek háromfelé: werfet alle drey zu einem Theil. Unicuique nostrum tres libros dedit. Harom levelet adtam á Lelke: ich habe ihm drey Briefe geschrieben. Litteras trinas ei reddidi, in manus tradidi. Cic. Harom nappal ez elött: vor drey Tagen. Nundinis tertiis. Cic. Két, vagy három szót szóllani: zwey oder drey Worte sprechen.

Bina, aut terna Verba loqui. Cic. Isak három Szót akkorok veled Szóllani: ich will nur drey, nur wenig Wortn mit dir reden. Tribus verbis te volo. Plant. Három voltunk nála: wir waren unser drey bey ihm. Terni fuimus apud eum. Cic. Három mal sem tud olvasni: nur Einen nicht drey Zählen. Non iustinet tria numerare. Iuct. Háromnával adják (egy' garasson) à tojást: man gibt ihr fünf vor drey gro. Terna ova dant pro groſso.

Három-ágú, adj. Dreyzackig, dreyzinkicht. Trifidus, a, um. Ovid. trifurcus, a, um. Colum. Három-ágú korbács: eine dreyfache Peitsche, die drey Peitschen an einem Stiele sind. Ternio flagellum, onis, f. Három ágú villa: Dreyzinkichte Gabel. Tridens, ntis, m. Három-ágú fa-villa: Eine dreyzinkichte hölzerne Heugabel. Furca fenuaria, æ, f. Három-ágú (szőlő-) villa: ein dreyzinkichter Gabel: so dreyzinkig ist. Fuscinula tricornis, e, nis, f. Három-ágú vas-villa: ganz-eisene Gabel. nisterne Gabel mit dreyzinken. Tricornis furca, is, e. f. furca tricornaria, æ f.

Három-akkora, adj. Dreymahl so groß. Tam tam magnus, a, um.

Három annyi, adj. Dreymahl so viel. Triplus, a, um. Cic. tertantus, a, um. Három annyit ér, mint az: das ist dreymahl so viel werth, als jenes. Hoc illo triplum valet. tertanti æstimatur hoc, quam illud.

Három-arasznyi, adj. Drey Spannen lang, oder breit. Tres spithamas in longitudine, vel latitudine habens, ntis, e. Plin.

Három-bimbójú, adj. Dreyzingig, das drey Augen, oder Knöpfen hat. Trigeminis, is, e. Colum.

Három-bíróság, -gnak, -got: három bírói tisztség: das Dreymannamt, das dreymahl. Trium virorum. Trium virorum vicatus, us, m. Cic.

Három-bütkű: adj. Dreyknötig, das drey Knoten hat. Trinodis, e. c. Ovid.

Három-egygy-hasúak, -knak, -kat: die Dreylinge, die zugleich von einer Mutter gebohren worden. Trimelli, orum, m. Voyt.

Háromig, adv. bis drey — vel usque tertiam. Deg. (három óráig) bis drey Uhr: man hat ihn bis drey Uhr gesucht. Ad tertiam usque horam (horam) quæsierunt eum. Liv. Háromig se tud olvasni (nur einen) nur drey Zählen. Non iustinet (non potest) nisi tria numerare.

Három-éjjeli, adj. Dreynächtig. Trinoctialis, e. c. Martial.

Három-éjtszakás, -knak, -kat: Dreynächtig, dreynächtig. Trinoctialis, e. c. Suet. Trinoctium, ii, n. Gell.

Három-éjtszakás, adj. Dreynächtig. Trinoctialis, e. c. Suet. Trinoctium, ii, n. Gell.

Martial.

Háromélü, adj. dreyschneidig. Tergeminam aciem habens, entis, o.

Háromemeletü, adj. p.o. hát: dreyStockwerck hoch. Háus? Tricamerata (triúm contignationum) domus, us, f. Liv.

Háromés fél, adj. dreyund ein halber. Tria cúm dimidio, gen. tium dimidius, a, um.

Háromesztendei p.o. idö: die Zeit von dreyJahren, die dreyJahre. Triennis, idis, -idos. f. Graec. triennium, ii, n. Cic.

Háromesztendeig, adv. dreyJahre, drey dreyJahre. Per triennium. Háromesztendeig birta, igazgatta a' tartományt: war drey Jahre die Provintz inne, verwaltet. Provinciam triennium obtinuit. Cic.

Háromesztendö, -önek, -dét: dreyJahre. Triennium, ii, n. Cic.

Háromesztendö-béli, adj. dreyjährig. Trimus, a, um. Plaut. triennis, e, g. trium annorum. Oda van háromesztendö-béli fa cadóságom. meine dreyjährige Müsse ist dahin. Oppedum trium annorum perdidi, Cic. Opera mihi trima periit. Cic.

Háromesztendöben elö-fordúló: adj. der alle dreyJahre geschieht. Triennalis, a, um. Virg. — ünnep: ein dreyjähriges Fest. Triennica Sacra, orum, n. Virg.

Háromesztendö-közi, -zinek, -zit: drey Raum. dreyJahre. Spatium trium annorum. ii, n. Cic.

Háromesztendövel késöbben. dreyJahre hernach. Triennio tardius. Cic.

Háromesztendös, adj. dreyjährig, so dreyJahre alt ist. Trimulus, a, um. Suet. trimus, a, um. Plaut. Több mint háromesztendös fa: ein Baum, der über dreyJahre alt ist. Arbor trima Major. Plin.

Háromesztendös kor, -nak, -t: Alter von dreyJahren, dreyjährige Alter. Trimatus, ús, m. Colum. Háromesztendös korában el-vesztette az attyát: er hat den Vater verloren, da er noch dreyJahre alt war. Trimulus patrem amisit. Suet. Háromesztendös korában a' leányom el-veszett: ich habe meine Tochter verlohren, da sie dreyJahre alt war. Trima mihi periit filia. Plaut. Háromesztendös kort meghaladni: alter als dreyJahre alt. Trimatum excedere. Colum. Több háromesztendösnél: er ist älter, als dreyJahre. Trimatum excessit. Colum.

Háromevezös, adj. dreyrudrig. Triremis, is, f. Háromevezös gálya: ein Galeer mit dreyRuder banken. Triremis, is, f. Cic.

Háromezer, -nek, ezret. dreytausend. Tria millia, orum. tria millia. inn, trium. Háromezer katona: dreytausend Soldaten. Tria millia militum. Cæs. Háromezer, Mészáros-Székre vinni: dreytausend nach der Festung bringen. Tria millia duce marcello. Horat.

Háromfa, -fának, -fát: dreyfach. Furca, æ, f. Patibulum, i, n. Plaut.

Háromfejü, adj. dreyköpfig, der dreyKöpfe hat. Triceps, ipitis, o. Cic. Pokol kapuja, a' hol háromfejü eb: ein Thor, wo ein dreyköpfiger Hund mit dreyKöpfen, so den Ausgang der Hölle bewachte. Cerberus triceps, i, ipitis, m. Virg.

Háromfelé, adv. auf dreyerley Seite, nach dreyen Theilen. Tripartito. Liv. Háromfelé hinatni: einen theilen nach dreyen

Öntöm. Ad tres partes voco.
Háromfelé osztani valamit: ut
was in drey Theile theilen. Tri-
partito dividere aliquid. Liv.

Háromfele, adj. dreyerley: Tripli-
cis generis, trium Generum. Há-
romfele Gyümölcs: dreyerley
Obst. Trium Generum Poma.

Háromfelé-képen, adv. auf dreyer-
ley Art. Tripartiam. Suet. trifa-
rie. Diomed. Gramm. — valamit
változtatni: auf dreyerley
Art etwas verändern. Tripar-
tito rem aliquam commutare.
Suet. ad Herem.

Háromfelől, adv. p.o. a' várcast
meg-támadni: die Stadt auf
dreyen Theilen anzugreifen.
Uteben tripartito ad-
gredi. Liv.

~~Háromfertály, [illegible] á~~
~~részből p.o. Három fertály~~
~~font~~

Háromfertály, -lynak, -lyt. 1.) á
közönségesses mértékben: p.o
Háromfertály font (Unser
Pfund zu 32 Loth) hat drey
Viertheil zu einem Pfund (24 Loth) des
Gewichtes. Dodrans Caecus, antis,
m. A' patika mértékben pe-
dig tizen nyolcz lat: p.o. Há-
romfertály font kina-lé: drey
Viertheil zu einem Pfund China
wasser. Tres quadrantes (libra)
~~Drey Chinn~~ sen 18 Semuncia
Radicis Chinae. Háromfer-
tály itze (Három verding, v.
egyegy mészely, és egy verding)
bor: nun und fast drittel (drey
Viertheil) Wein. Tres quad-
rantes (unius modii) vini. Liv.
Háromfertály (font) pos-
tó: drey Viertheil Leber
Zucker. Panni tres quadran-
tes ulnae. 2.) az óra szerint
p.o. Háromfertály óra: drey
Viertheil Stunde. Tres
quadrantes horae. Három-

fertály kilenczre. drey Viertel
theil auf neun. Tertius quar-
tus ad nonam (sc. horam) Ha-
romfertály múlva: nach drey
Viertheilen. Post tres quadran-
tes horae.

Háromfertály-nyi, adj, p.o. Szántó-föl-
det bir: nur besitzt drey Viertel
theil eines Feldes. Dodrantem
agri possidet. Liv.

Háromfilléres, adj: drey Pfennig
werth. Tricobolaris, e.c. Három-
filléres lotyó: nicht Zweyzehn,
drey pfennigsfrau: Scortum tri-
obolare. i, aris-n. Plaut. Há-
romfillérés (Háromfillért
érő Pénz: ein dreypfennig
Ant einem Elsässer Münze.
Trichalcum, i, n. Prud.

Háromfogú, adj, vagy ágú p.o.
villa: drey zinkigte Gabel.
Tridens fuscinula. ntis, d, f.

~~Háromfontnyi, adj. dreypfün-~~
~~dig.~~

Háromfont, -tnak, -tot: ein
Gewicht von drey Pfunden.
Trepondo, n. indecl. Quint.

Háromfontnyi, adj. dreypfün-
dig. Tripondis, e.c. tri-
beis, e.c. Hor.

Háromfontos, adj. dreypfün-
dig. Tribibris, e.c. Három
-fontos Marna (hal): drey
pfündiger Barbe. Tribibris
mullus, is, li, m. Cyprinus
barbus, i, m. Linn.

Háromformájú: adj. dreyförm-
mig, dreygestaltig. Triform-
mis, e.c.

Háromfő-tiszti Méltóság, -gnak,
got. lásd, Háromtiszti.

Háromfülü, adj. p.o. vizes edény:
ein Wassergefäß mit drey
Henkeln, als drey Ohren, od.
Griffen. Trifilis, e, um. Cat.
Trifilia, ae, f. Varr.

Háromgyöngyü, vagy bimbójú:
adj. dreyzackig, drey abtheilig
oder dreyspitzig. Tri-

gemmis, e, c. Colum.

Három-három Izázan, adv, je drey
sündrut. Trecceni, ae, a. Liv. terceni, ae, a. Martial.

Harom-határú, adj. p.o. föld: Feld
oder Acker, so an drey andern
stosst. Trifinium, ii, n. Aggen.

Három-hegyü, adj. — ágú, vagy élü:
Dreyspitzig. Tricuspis, idis, o. Ovid.

Három-hold, -dnak, -dat: -Szántó-föld:
drey Tagwerck Ackers, nim Ackers
hon drey Jochart. Trijugerum,
i, n.

Három-hónaps, -pnak, -pot: egygy fer
tály estendö: Trimestre spati
um temporis. is, ü, n. Plin.

Három-hónapi, adj. p.o. idö: Zwi
schen drey Monaten: Trimestre
spatium, ris, ii, n. Plin.

Három-hónapig, drey Monath lang.
per trimestre tempus. Három
hónapig nálunk tartózkodó
madarak. Vögel, die sich drey
Monath bey uns aufhal
ten. Trimestres aves, ium, f.

Három-hónapon-kint, adv.: Fertály es
tendönkint: dreymonatlich
Trimenstrue. Gloss.

Három-hónapos, adj. drey mo
natlich, drey Monath lang, -
alt. Trimestris, e, c. Plin.
trimenstruus, a, um, Gloss.

Három-kézes, adj. dreyhändig,
der drey Händen hat. Tri
chordis, e. c. Isidon. trichor
dus, a, um. Martian.

Háromonig, adv. bis drey. Tertiam
usque. Háromig se tud olvas
ni (addig egygyügyü): er kann
bis drey nicht zählen. Nec
tria sustinet numerare. Suet.

Három-ízben, adv. dreymahl. Ter.
tribus vicibus.

Három-kézre, adj. mit drey Pfüssen
gestützt, mit drey Pfüssen fest.

Tripalis, e. c. Varr.

Három-képen: adv. auf dreyerley
Art. Trifariam. Suet. trifarie?

Három-királyok' napja, -jának, -ját:
der H. drey Königen Tag. Epi
phania, ae, f. Festum trium Regum.

Három-köblös, adj. p.o. edény:
ein Gefäss, das drey Zuber hat
fält. Trimodium, ii, n. Plin.

Három-könyökü, adj. drey Ellen
hoch, lang, breit. Tricubitalis,
e. c.

Három-láb, -bnak, -bat, -bak, plenim
dreyfüss. Tripes, edis, tripus, tri
podis, m. Horat. Három-lábra
hozottni: alt werden. Rediri
ad senectutem.

Három-lábu, adj. drey Füsse,
das drey Füss oder Füsse hat
pedalis, e. c. Liv. tripedaneus,
a, um. Plin.

Három-láb-nyomnyi, adj. p.o. ár
kok: drey Füss lange Gruben.
Scrobes terniarii. Colum. lásd,
Három-lábu.

Három-lábú, adj. dreyfüssig, der drey
Füsse hat. Tripes, edis, o. Három-
lábú asztal: ein Tisch mit drey Fü
ssen. Tripes mensa, Horat. Három-
lábú öszvér: ein drey hundert
Maulesel. Tripes mulus. Liv. Há
rom-lábú vas a konyhában: der
Dreyfuss. Tripus, odis, m. Hor. Vala
mit Terpentyönben kántani a három-
lábú-vas fölött: etwas in dem Pfan
ne über dem Dreyfuss rösten.
Aliquid super tripodem tacta
gine frigere. Colum.

Háromtani, lásd, Háromlani.

Három-tapú, adj. dreyklächig,
dreyspitzig. Trilaterus, a, um,
trigonetus, a, um. Cels.

Három-lat, -tnak, -tot: dreyer
ley, nirgendsherum Länge. Ses
cuncia, ae, f. Sesquiuncia, ae, f.

Három-latos, adj. dreyzöllig.
Sesquiunciales, e. c.

Három-levelü, adj. dreyblätt
rig.

sig. Tribus constans foliis.

Három-levelü-fü, fünek, füt, fü" vet: Komótyú, ló-here. Linn Plan. Trifolium, ü, n. Plin.

Három-levelü Rósa, -kának, -kát: dem sárga Plan. Trifolium acetosum. Oxalis acetosella, idis, e, f. Linn.

Három-lovü, adj. Imm gespannig. Trijugis, e. c. Auson. Három lovü-, vagy lovas Szekér: Wa" gen mit Imm bespannen. Trigae, arum, f. Isidor. Három lovü Szekeres: der einen Wa" gen mit Imm bespannen führt. Trigarius, ü, m. Plin.

Három mellyü, adj. mint Tercion volt, kinek három teste, 's kö" vetkezendö-képen három mellye volt: der einen Imm sechs Imm fest, Imm sechs Imm Brüst hatend. Tripectorus, a, um. Lucret.

Három-nap', -pnak, -pot: Imm Tage, Zeit von Imm Tagen. Triduum, ui, n. Cas. Három-nap előtt: vor Imm Tagen. Ab hinc triduo. Imm Cic. Három-nap mulva: nach Imm Tagen. Elapso triduo.

Három-napi, adj. Imm Tägig, Imm Imm Tage während. Triduanus, a, um. Paullin. trium Diecum. Három-napi út, ita" Lás: nem Imm Tägige Reise Pr. Iter tridui. Cas.

Három-nevü, adj. der Imm Nah" men hat. Trinominis, a, um. Sulpit.

Három-nyelven értt, participle. in Imm Sprachen gelehrt. Tripictus, a, um. Prudent.

Három-nyelven-való, adj. Imm" züngig, Imm Sprachen fä" hig. Trilinguis, e, c. Horat.

Három-nyüstös, adj. Imm Fä" den, Zeug von Imm" fachen

fachen Fäden gewebt, gewirkt, gestrickt. Trilix, icis, c. Virg.

Három-nyüstös vászon. Imm" fädiges Leinwand. Tela (linteum) trilix, a, licis, f.

Három-oldalü, adj. Imm Seiti" das Imm Seiten hat. Trilate" rus, a, um, trium laterum.

Három-órái tartó, adj. Imm Stunden während. Duracus trecas horas. atis, a.

Három-órányi, adj. Imm Stün" dig. Trium horarum. Három órányi idö múlva: nach ei" nem Zeit von Imm Stunden. nach Imm Stunden. Post tri" horium. Auson.

Három-páros, adj. Imm paar. Ter" genius, a, um.

Három-pénzes, adj. pint'neme. den Schilling. Moneta trium nummorum.

Három-pintes, adj. das Imm Mes" sen enthält, Imm Imm Schoppen" big. Trimodius, a, um. Colum.

Három-próbás, adj. p. o. ezüst: Imm lothig, Silber. Argen" tum secunciale. is, lis, n.

Három röfnyi, adj. Imm Ellen lang. Trium ulnarum.

Három-rend evezös hajó, -ónak, -ót: ein Schiff mit Imm Ruderbän" ken. Triremis, is, f. Cic.

Három-részben ádv. in Imm Theilen. Tripartito. Cic.

Három-része hasadt, ü hasadó, part Imm gespalten, das in Imm ge" spalten ist. Trifissilis, e. c. Auson.

Három-része osztatott: partic. p. o. jószág: ein in Imm getheilt Gut. Tripar" tito divisa bona. Cic.

Három-részü, adj. vagy-tagü: Imm theilig, das Imm Theile hat. Trimembris, e. c. Sloss. Tripartitus, a, um. Cic.

Három-rétü, adj. három-as, három" szoros: Immfaltig. Triplus, a, um.

Cic. Három-kétüen venni valamit: Triplicibus accipere aliquid.

~~Három-kétü nyelvü, adj. kettyü-~~
~~gig Teilinguis, e, c. Horat.~~

Három-kétü nyelv, -vnek, -vet: eine in zwey Zeitzen gethane Zunge, lotus Zungen. Lingua trifutea, e, f. Virg.

Három-kétü-nyelvü, adj. zwey Zungig, zwey Zungen habend. Teilinguis, e, c. Horat.

Háromság, -gnak, -got: die Dreyfaltigkeit. Trinitas, atis, f. Szent Háromság, Atya-, Fiu-, és Szent Lélek Isten: die H. Dreyfaltigkeit, Gott der Vater, -Sohn, und H. Geist. Sancta Trinitas, unus Deus. August.

Háromság-virág, -gnak, -got: ~~die Dreyfaltigkeits Blume~~ Golgota: die Dreyfaltigkeits Blume. Passiflora, ae, f. Linn.

Három-szarkos, adj. p.o. ajtó: eine Thüre mit drey Angeln. Janua trium cardinum, a, f.

Három-sor, -rnak, -rt: p.o. Gyöngy: drey Reihen, oder Schnüren Perlen. Tres lineae Margaritarum. Scevola Pet. Triplum, i, n. Gloss.

Három-soros, adj. dreyfach. Triplicato accepstus; vel sumptus, a, um.

Három-sorosan, adv. dreyfach. Triplici ter.

Három szál, -lnak, -lt, p.o. Selyem: drey ~~Seiden~~ Seidene Faden. Tria sericea fila. ium, orum, n.

Három-szatankint, adv. dreyfadenweise. Trifilatim. Lucret.

Három-szám, -mnak, -mot: die Zahl drey. Ternio, onis, f. Gell.

Három-számos, adj. mit Dreyen. Ternio, onis, f. Gell.

Három-számu, adj. dreyfach. Ternarius, a, um. Colum.

Három-szarvu, adj. p.o. ökröt: Ochsen mit drey Hörnern. Bos tricornes - ornis, rnium, m. Plin. ves tricornes - ornis, rnium, m. Plin.

Három-szár, Numeral. dreyhundert. Trecenti, ae, a. Cic. Három szár veres: dreyhundert Pfund. Trecentipondium. Plaut. Három szár katona értetszett: es sind drey hundert Mann zu Fuß Soldaten angeworben. Trecenti Milites advenerunt. Liv.

Három-század, -dnak, -dot: drey Jahrhundert. Saeculum, i, n. Cic.

Három-századik, adj. p.o. esztendö: das dreyhundertste Jahr. Trecentesimus annus, i, m. vel trecentesimus annus. Gell.

Három-százan, adv. ihrer drey hundert. Trecenti, ae, a, Cic. trecenti, ae, a. Liv.

Három-százankint, adv. dreyhundert Stuckweis, zu dreyhundert Stucken. Trecenteni, ae, a, Colum.

Három-százszor, adv. dreyhundertmahl. Tricenties. adv. Martial. trecenties. Catull.

Három-százszor szebb: dreyhundertmahl schöner. Trecenties pulchrior.

Három-szeg, -gnek, -get: -szeglet, -szög: ein Eck, ein Winkel. Tri angulum, i, n. Cic. trigonum, i, n. Vitr. Délihárom-szeg: trillagzat az égen: das südliche Eck ~~ein~~ am Himmel. Trianglum Australe. Wolf.

Három-szeglet, -tnek, -tet: -szegletet: ein Eck. Trianglum, i, n. Cic. tres, anguli, ae, a, um. Három Szegletre vészelni a' kalapot: den Hut dreyeckicht tragen. Ad tres angulos gestare pileum.

Három-szegletü, adj. Három-szögü, -szögü, -szegletü: dreyeckicht. Triangularis, e, c. Colum.

Három-szegletü hárfa: die

dreyeckichte Figur. Trigonon, i: trigonum, i, n. Valter. Három-szegletü kalap: dreyeckichter Hut. Triangularis galerus, i, m. Három-szegletü szántó-föld: ein dreyeckicht Feld. Triquetrus ager, i, m. Colum.

Három-szegü, adj. három-szögü, -szegletü: dreyeckig. Triangularis, e. c. Colum. trigonus, a, um. Három-szegü fejes-bot: buzogány: eine dreyeckichte mit Knoten. Clava trinodis. Három-szegü hagyma: Schalotte, eine Art des Lauches. Allium Ascalonicum, ii, ci, n. Linn. alium trigonetrum. Három-szegü vas: vas-sulyom: ein Fuß-eisen, Fischen mit dreyeckichten Zähnen, allezeit eines in die Höhe stehet, eines wenden sie eines wollen. Murex, icis, m. Curt.

Három-szék, -tenecke, -ket: osztály Erdély-országban: ein Három Székliejer Stuhl, in Einem Zimmer. Háromiensis sedes in gno. Transilvania. sis, dis, f.

Három-szelet, -tnecke, -tet: p. o. tekintet: dreyfacher Knoten. Tria fenestula panis, inum, orum, n. Appul.

Három-szemü, adj. három bimbójú p. o. szőllő: dreyäugicht, dreyaugig, dreyäugen, oder Trauben tragend. Trigemmis vitis, is, f. Colum.

Három-szinü, adj. p. o. Viola: dreyfarbigte Blumen. Viola tricolor, a, oris, f. Linn.

Három-szivü, adj. wird Terpon gebraucht: eine die dreyfachen Herz hat, wie drey Terpon in einem dreyfachen Herzen. Trispectatus, a, um. Lucret.

Három izor, adv. dreymahl. Ter. Cic. Három szer fogni-ek az étket: három fogás étket adni-fel: dreymahl einen Gerichte aufmachen. Ter novis dapibus mensam instruere. Háromszor napjában: dreymahl in einem Tage. Tribus per diem vicibus. Pallad.

Háromszor annyi, adj. dreymahl so viel. Triplus, a, um. Cic. tertantus, a, um. l. Három-annyi.

~~Háromszoros adj.~~

Háromszor három, adj. dreymahl drey, ist neun. Ter tria, ic. novem.

Háromszor házasúlt: három feleségü: der drey Weiber zugleich hat. Trigamus i. c. Cic.

Háromszori, adj. dreymahlig. Triplex, icis, o. Cic, ter repetitus, a, um, quod trinis vicibus fit.

Háromszori kiirdetés: die dreymahlige Kirchenkündigung. Trina promulgatio, o, onis, f. Eccles.

Háromszoros, adj. dreymahlig, dreyfach, dreyfaltig. Tergeminus, a, um. Plin. trigintex, icis, o. Cic. triplus, a, um. Cic.

Háromszorosan, adv. dreyfach, dreyfaltig. Triplicifer. trinice. Monin.

Háromszorozni, -rozok, -rozott, -rozom, -rozza: dreyfach machen. Triplicare, Plin.

Háromszorra, adv. auf dreymahl. Ad tres vices.

Három szó-tagu, adj. három szó-tagból álló: p. o. Szó: dreysylbichtes-, aus dreysylbigen bestehendes Wort. Trisyllaba-, trium syllabarum Vox, a, oris, f.

Háromszorta, adv. dreymahl. Ter. Cic. Háromszorta gyakorlás: mehr dreymahl Uebung als Zeit. Ter tanto pejor est, quam ter. Plaut. Háromszorta kevesebbet ád vissza: er gibt dreymahl weniger wieder. Tribus tantis minus reddit. Plaut. Három-

szorta több. Háromszorosan.
Tripla plus. -ae, n.

Három-szög, -gnek, -get. Három-szeg, -szegelet, -szeglet: dreyeckigt. nek. Triangulum, i, n. Cic. trigonum, i, n. Vitr. Derék szögü három-szög: ein rechtwinklichtes dreyeck. Triangulum rectangulum. Egyenetlen három-szög: ein ungleichseitiges dreyeck. Triangulum scalenum. Wolf. Egyenlö-oldalu három-szög: gleichseitiges dreyeck. Aequilaterum trigonum. Wolf. trigonum paribus lateribus. Egyenlö-szárú három-szög: ein gleichschenklichtes dreyeck. Triangulum aequicrurum. -isosceles, is, n. Etlenszögü három-szög: ein spitzwinklichtes dreyeck. Triangulum acutangulum. Wolf. Tompa-szögü három-szög: ein stumpfwinklichtes dreyeck. Triangulum obtusangulum. Wolf.

Három-szögelés, -sneк, -st: die Trigonometrie. Trigonometria, ae, f. Wolf.

Három-szögre-való adj. p.o. lapátzás: ein Brett, mit dem ihre Form gleichgestellt suchen. Trigono, onis, m. Martial.

Három-tagú, adj. dreygliedrig. Trimembris, e.c. Horat

Három-tál-étek egyszerre. egy fogás étek, mellyet egyszerre fel-adnak: dreyerley Speisen, oder Essen, die man nicht nimmer auftragt. Tripsatium, i, n. Plin.

Három-tánts, -tznak, -tzot: dreyzig. Tres Saltus, inm, uum. m.

meg-járattyák veled a' három tántzot: du wirst gemeinsam gestraft werden, dabis poenas. Cic.

Három-testü, adj. dreygliedrig. Tricorpor, oris, o. Virg.

Három-tökü, adj. einen, der dreyerley Testiculos hat. Trorches, is, m. Grac.

Három-toltas, adj. p.o. nyilat: oszlopra oder Bolzen, die mit dreyerley Federn gefiedert sind. Telatripennia, ium, n. Martian.

Három-tornyu, adj. so viel als mit dreyerley Zinnen gekrönt. Turrigallata, ae, f. Virgil. Woyt.

Három-tsomojú, adj. három-tsomós p.o. kötél: ein Strick, der dreyerley Knoten hat. Trinodis funis, is, m.

Három-tsúcsos, adj. der dreyerley Spitzen hat. Trivertex, icis, o.

Három-újjú, adj. der dreyerley Finger oder Zehen hat. Trium digitorum, tres digitos habens, ntis.

Három-új köré fzö, vagy fogható, adj. so viel als mit dreyerley Finger umspannt werden kann. Pugillata, ae, f. pugillus, i, m, Woyt.

Három ütü, adj. dreyfach. Trium dominorum, trium victis, e.c. Sec. trium Maritorum.

Három Vármegye, gyének, gyét: regenten: Haramvármegyen, regiert. Haromensis Comitatus, is, m. Verbötz.

Hárpia, -ának, -át: rragadozó tenger-madár, melly emberi teány ábrázattyát vagyon, és hárman vagynak: Aello, Ocypete, és Celeno: nimmersatte Meerharpyen, so nimm Jungfrau Rost sutter! Harpyja, ae, f. Virg. Hárpiák: die Harpyen. Virginea volucres. earum, crum. f. Ovid.

Hárs, -nak, -ot: Lindenbaum

665. H. „Haris.
Madár' neme „ein Wachtel.“
Tóniz. Ortygometra, ae, f. Plin.

Hárs, -snak, -st. fa' neme, és annak a' héja -ről: ein Lin„
de, ein Lindenbaum, oder
ein Lindenbast. Tilia, ae, f. Virg.
ilen, Philyra, ae, f. Farbe des
hárs: tsemete. Lattwerg, oder
ein Gewächs? Daphne Mezereum. es, ei, f. Linn. A hárs
fám-like: ein Lindenbaum hast
lich: Tilia decortica.
Hárs héjtúrom. Tilia decortica.
tus. Harssal kötött kosorúk: „
mit Bast gebundener Kranz.
Nexa philyra corona. Horat.

Harsanás, -snak, -st: tsattanás, Zörgés: das Gerassel, Zusammen„
Fragor, oris, m. Val. Flac. Strepitus,
us, m. Cic. Égi harsanás: das Don„
ner des Donners, wenn er ein„
schlägt. Fragor fulmineus, Idem.

Harsanni, -sanok, -san: tsattanni, Zörgeßt, rasgást inditani: ein„
schen, maschen, einen Lerm ver„
ßt machen. Fragorem edere, sonitum edere. Virg. perstrepere.
Tac.

Harsány, adj. édes hangú, hangos, harsogó: hellklingend, ein„
wohlklingend. Canorus, a, um.
Cic. Sonorus, a, um. Tibull.
Harsány szavát hallatni szokta a' madár (madár' neme): ein Vogel, Wachtel„
tröstet gebraucht hellen Laut
geben. Rallus canorum edit vocem. i, m. -est
Canora vocis. Cic. Harsány
trombita: eine hellklingende Trompete. Clan„
gens tuba, ubis, e, f. Val.
Flac.

Harsány-szavú, adj. der eine hel„
lautende, hellklingende Stim„
me hat. Canora vocis. Cic.

Hárs-fa, -fának, -fát: hás-fa, Szádok-, Zádok-, Száldok-fa: „
ein Lindenbaum. Tilia, ae, f.
Virg. Fejér hárs-fa: ein weiß„
blattriger Linde. Tilia alba. Hárs-
fa deszka: ein Brett von Linden„
holz. Asser tiliaceus, ei, is, m. „
Hárs-fa tádátska: ein Lüftchen
von Lindenholze. Arcuata tilia„
cea. ae, f. Colum.

Hárs-fábúl-való, adj. von Linden„
holze. Tiliaceus, a, um. Colum. „

Hárs-fa erdö, -dönek, -döt: ein
Lindenwerd. Tilietum, ti, n.
Silva tiliacis, e, is, f. Col. Auct.

Hárs-fa-héj, -jának, -jat: die Lin„
denrinde, ein Lindenbast. Ti„
lia cortex, ticis, c. Plin. Philyra,
ae, f. Horat.

Hárs-fa-kötél, -télnek, -télet: hárs-
kötél: ein Lindenseil, Bast„
seil. Tiliaceus funis, ei, is, m.
Colum.

Hárs-fás hely, -lynek, -lyet: hárs-
fa erdö: ein Ort, wo viel
Linden stehen, ein Linden„
wald. Tilietum, ti, n.

Hárs-fa virág, -gának, -gát: die
Lindenblüthe. Flos tiliacum,
ci, m. Plin.

Hárs-gyökény, -nynek, -nyt: „
ein Bastbecher. Teges tili
acea, getis, e, f. Varr.

Hárs-kürt, -ürtnek, -ürtöt: hárs-
trombita: ein Lindten„
horn, so wie einem Tir„
ken nachgemacht ist.
Buccina (tuba) tiliacea, - ex
cortice tiliae facta. ae, f.

Harsogás, -snak, -st: ein Erschal„
lung, Ertönung. Clangor,
oris, m. Virg. Sonitus, us, m. Plaut.
Sonus, i, m. Cic. Trombita har„
sogás: ein Schall einer Trom„
pete. Clangor tubae. Flor. „
Virg. A trombita harsogást
nem halgat hatlya (szenvedheti,
türheti) az ütközetben, hartz„
ban, Vatában: das Ohr der
Trompeten in der Schlacht
nicht verlieren können. Tubae
sonitum in praelio perferre
non potest. Cic.

Harsogni, -sogok, -sog: rezsellem, rezgeszellem, zuhanum. Clangere. Flor. resonare. Cic. Sonare. Plin. mocnian harsognate a trombi. tate: die Trompeten Klingen sehr traurig. Tuba lugubri cum clangunt. Val. Flac. Hangyon harsogni; riadni: einen Streytem Klang geben. Persona Romana Cic. A Romaiak részről harsogtak a trombitatok: die Trompeten rezgeszellem tönt von der Höhe. A Romanis tubae canerent. Liv.

Harsogó, adj. Hell, rezgeszellemd. Clangens, entis, o. Val. Flac. Harsogó Meny-kövek: die zuhmenden Wetterschmeisse. Iracundae fulmina. orum, nm. n. Cic. Harsogó, mint a trombita: tönend, wie eine Trompete. Tubicen, pus, a, um. Scalig. Fennyen harsogo Versek, vagy szavak: grosse gewaltige Verse, oder Worte. Sesquipedalia Verba, Carmina! Cic.

Harsogtatni; -gtatok, -gtat; -gtattyu: -gtatom, -gtattya: Hellnend-, tönend machen. Resonare facere. Győze. delmet harsogtatni: einen Sieg zuhmen. Victoriam Clangere. Val. Flac. Harsogtatni a trombitat: mit der Trompete hell genug. Clangorem edere tuba. Flor.

Harsogva, adv. p. o. Szólnak a trombiták: die Trompeten rezgeszellem Sehr. Fragose resonant tubae. Plin.

Hársolni, -solok, -sol; -solom, -sollya: häuten, häutig machen, schälen; -fasztani: schälen, abschälen. Corticare. Voss. decorticare. Plin. Fa-hártyát hársolni: den Brunnkrapf, oder die Brunnrinde abschälen. Cortice (Phlœoda) nudare,

decorticare arborem. Plin.

Harsolódás, -snak, -st: (pántolódás, versengés, veteked és) Vataskivet: den Streit, Zank die Streitigkeit. Altercatio onis, f. Cic. Disceptatio, onis, f. Cic. Men-fellet-való harsolódás: den Streit mit dem Gegner. Disceptatio cum adversario. Cic.

Harsolódni, -dom, -dik: Pántolódni, versengeni, veteked ni: vataskivet: mit einem streiten, zanken, Streitig sein. Cum aliquo altercari. Liv. -disceptare. Cic. jurgari. Cic. Harsolódnak egymás közt mint az Asszonyok: sie zanken sich wie die Weiber mit einander. Altercantur inter se Mulierum ritu. Liv.

Harsolódó, -dónak, -dót: pántolódó, versengő, veteked ő: ein Zänker, Wortverschwender. Altercator, oris, m. Disceptator, oris, m. Cic. jurgator, oris, m. 2. adj. p. o. -ember: ein Zänkischer Mann. Iracundus homo. i, nis, m. Cic.

Hárs-selyem, -selyemnek, -selymet: der Bastseide. Liber, bri, m. Plin. Arboris liber. Colum.

Hárs-trombita, -tának, -tát: Hárs-tület.

Hartsa, -tsának, -tsát: hal. der Fisch, Schuppen, des Wals, ein Fisch. Squamus glanis, i, idis, m. Linn. et Plin. Nagy-szájú hartsa: ein grosser mäulichter Fisch. Ducentulus Squamus. Linn. Tengeri hartsa: ein Seebar. Mullus. i, m. Cic.

Hartsa-bajusz, -szának, -szt: ein Zahn des Walfisch. Cirrus balbi. i, m. vel Silurus.

Hártya, -tyának, -tyát: der Häut chen, Häutgen, jede Zartere Haut. Liber, bri, m. Cic. Membra-

na, ae, f. Woyt. Agy-velön fek-
vö vekony hártya: das dünne
Hirnfüttgen, so unmittelbar
auf dem Gehirne liegt. Pia
Mater, ae, tris f. Blancard. Agy-
velö = kaponyát borittó hár-
tya: das Hirnschalenfuttgen,
subtile Haut, so unmittelbar
auf der Hirnschale liegt. Pe-
ricranium, ii, n. Blancard.
Agy-velöt borittó kemény hár-
tya: das starke Hirnfütt-
gen. Dura Mater. Blancard. Által-
vetö hártya, mellyátestnek
felsö részét a' hastól el-re-
keszti: das Zwerchfell im Lei-
be der Thiere. Dissepsum, i,
n. Macrob. A' dió-béli között
levö hártya: das Häutchen in
der Mitte bey den Nüssen. der
Zwittel. Dissepsimen, inis, n. Fest.
dissepimentum nucis juglan-
dis, i, n. Fest. Ecsö hártya
a' szemben: das Netzhäut-
lein in dem Auge. Retina, ae, f. Woyt. Gyenge
hártya: ein zartes Fell.
Pellicula mollis, ae, lis, f. Cic.
külsö hártya a' szemen: ein
allzu ausgespannt Häutchen das Au-
genf. Superaganata, ae, f. Fac.
Kom. Szív-borittó hártya:
das Herzfell. - Pericardium,
ii, n. Blancard. A' belsö re-
szeteket takaró hártyái ik:
ein Häutchen, womit das Fü-
gewicht lieget. Vagina Vi-
scerum, ae, f. Plin a) A' gyéte
hártya, melly a' melynek és
hasnak üregét által-veszi:
das Zwerchfell, dünner Häut-
so den Ober- und Unterleib
untergescheidet. Diaphrag-
ma, atis, n. Cels. b) Arany-
czüst, ezüst hártya, mellyet
a' drága kö alá tesznek: ein
Folier, Blättchen unter Edel-
gesteinen. Bractea (bracteola)
ae, f. Plin. Inblamina, ae, f. Cat.
c) A' dió-bélnek gyenge hár-

tyája: das Häutchen. Ta-
nica nuclei (nucis) f. Cels. d)
dobja: das Gehörtrommel in
dem Ohren. Membrana tympa-
ni in auribus, ae, f. Woyt. e)
Hártya a' fának kérge alatt:
der Bast der Bäume. Liber
ri, m. Cic. f) Hártyája a kára-
mi gyümölcsnek, vagy haja: ein
Obstgespinst. Lanugo tunica, ae, f.
Plin. g) Hártyája a' veses-, vagy
fok-nagymának: ein Häutchen
od. eine Schale, worein ein zwi-
bel- od. knobloches Zwölf ge-
wickelt ist. Tunica, ae, f. tela,
ae, f. Cael. h) Has-hártya:
das Gekrösfell, zartes, dünnes
und zähes Häutlein in dem
Innern in dem Unterleibe. Pe-
ritonium, ii, n. Veget. i) Hár-
tya, mellyben születünk, burok:
gyermek tartó lantorna: ein
Häutchen, so ein Kind wenn
es gebohren, wenn es geboh-
renwerden, ein Kind schon. La-
lea infantium, ae, f. Blancard.
Pilens, ei, m. Lampred. k) Mell-
Mely-hártya: das Brust-
fell. Pleura, ae, f. Blanc. a'
transversum ex vatida
membrana septum sub corde atque pulmone. Cels. l) Szem-fény hár-
tya: das Augenstrumfell, ein
Membrana pupillae oculor.
Plin. m) Szem-hártya: das
Augenfell. Tunica oculorum, ae, f. Cels.
n) Hártya a' tejen: die Haut
auf der Milch. Tunica lactis,
ae, f. Colum. o) Tök-hártya:
die innere Haut der Kürbis,
frucht. Dactos, i, m. dacton, i, n
Blancard. p) Tsont-há
tya: das Beinfütgen, dünne
Häutgen, womit unmittelbar
die Beine überzogen sind. Pe-
riosteum, ei, n. Blancard. A'
hártyát (holtyagot) valaki

Szemére ütl le-vonni: hog nianm
dem Staarstich vornehmen. Ope-
rationem Cataractae in aliquo in-
stituere. Chöreg. A' természet
vékony hártyával fedte-be a sze-
meket: die Natur hat die Augen
mit sehr dünnen Häutchen ver-
wahret. Natura oculos membra-
nis tenuissimis vestivit, et de-
psit. Cic.

Hártya-arany, nynak, -nyt: das
Flittergold. ~~Bracteola~~ Bractea
aurichalci, ae, f.

Hártyából-való, adj. von Häut-
chen, ordn von Pergament.
Membranens, a, um. Ulpian.

Hártya-forma, adj. wie Perga-
ment. Membranaceus, a, um.
Plin.

Hártya-kö, -önek, -követ: das
Frauenglas. Gemeines Glim-
mer. Argilla Mica vulgaris.
d. reis. f.

Hártya-nemü, adj. nach Perga-
ment. Membranaceus, a, um.
Plin.

Hártyás, adj. hártyával bo-
zitott. mit Häutchen
bezogen. Membranace-
us, a, um. Plin.

Hártyás-forma, adj. Häut-
chen förmig. Membra
formam referens. ntis. a.

Hártyásodni, -dom, -dik: be-
hörzeni: Haare bekommen, wie
Haut bekommen. Cicatricem
ducere. Colum. Hártyásо-
dik a' seb: die Wunde bekom-
met Fleisch. Cicatrix coit. Plin.
Vulnus in Cicatricem conve-
nit. Symmach. Hártyásodik
a' tej: die Milch bekommt
eine Haut. Pellicula latis
lac, cis, n.

Hártyás szárnyú, adj. p. o. dene

vér (bör-eg-ér): Fledermaus, die
fürtigen — einen Haut ähnli-
chen Flügel hat. Vespertilio pin-
nata, onis, c. f. Plin. — hymena
ptera.

Hártyácska, -kának, -kát: das
Häutchen. Membranula, ae, f. Cic.

Hártyázat, -tnak, -tot: eine dün-
ne Haut. Cuticula ae, f. Membra-
na, ae, f. Vogt.

Hártyázó, adj. einen dünn
Grund oder Haut oder Häut-
chen bezeugen. Escharoti-
cus, a, um. Blancard.

Hártyázódni, -dom, -dik: einen
dünne Haut bekommen. Mem-
brana obduci, Membranam re-
cipere. pellicularis.

Hártyázott, partic. bé-hártyázodott
p. o. seb. eine dünn häutige Wun-
de. Vulnus, quod in
Cicatricem Convent. Symm.

Hartz, -tznak, -tzot: baj-vivás,
tzata, tusakodás, ütközet, via
dal, viaskodás: ein Gefecht,
Feldgefecht, der Streit,
kampf. Certamen, inis, n. Cic.
Conflictus, us, m. Cic. proeli-
um, ii, n. Cic. pugna, ae, f. Cic.
Gyalog-szeggel-való hartz: ein
Gefecht zu Lande, und zu Fuße.
Pedestris pugna, ae, f. Cic.
Helyt-álló (erös) hartz: ein
Stand haltendes Gefecht. Sta-
tiva pugna, tiae. Steves-,
füves hartz: ein sehr hitzi-
ges-, heftiges Gefecht. Acer-
rima pugna. Cic. kétséges
hartz: zweifelhaftes Gefecht,
Proelium anceps. cis. — dubi-
um. Cic. kis hartz: kleines
Gefecht. Minutum-, par-
vum proelium. Caes. Ló-
hokkal-való hartz: ein Ge-
fecht zu Pferde. Equestris
pugna. Caes. Nagy hartz:
ein großes Gefecht. Pugna
non mediocri certamine com-
missa. Flor. Nehéz (szemény)
hartz: ein schweres Gefecht.

Difficile –, grave certamen. Cic. Szárazon, és viz-en-való harcz: nin Feld–, oder Fer Pflucht. Pedestres et navales pugnæ. Cic. Szerentsés vagy Szerentsétlen harcz: Prælium felix, Cas. – secundum, Cic. vel-adversum. Cic. Tengeri harcz: nin Gefecht zur See. Navale prælium. Cæs. navalis pugna. Cic. Mas ritimum prælium. Gell. Véres harcz: nin blutiges, gefahrne Treffen. Acutum –. Cruentum bellum. i. n. Hor. et Vell. Veszedelmes harcz: nin gefährli, ches Gefecht. Periculosum bellum. Cic. Viszen-való harcz: viadal: nin Fer Pflucht, Fer treffen. Classicum certamen. Vell. Corinthus mellett való harcz: ein mit Corintho gleichen Gefahren gepflogner Krieg. Bellum collatum est circa Corinthum. Az emberi élet minden azon harcz az emberi Gonosz, ság ellen. Az menyeiszi Szo ben ist nin Stätiger Streit mit den die Bosheit den Menschen. Vita hominis Militia est contra pravitatem –, malitiam, ac negligentiam hominum. Job. 7. Meg-újúlt a' harcz: Der Krieg geht wieder an. Renascitur bellum. Cic. A' harcz nyomorgatta a' tartó mányt: den Krieg trieb wüthend das Land. Bello flagrat Regio. Cic. Szünik a' harcz: Die Pflucht hat nach. Pugna remittit. Liv. Harczhoz fogni: Krieg anfangen, die Waffen ergreifen, zur Wehre greifen. Cassescere arma, bellum. Pugnam. Liv. Birony, talan –, tétes –, kétséges meg a' harcz' állapottya: der Ausgang des Krieges ist noch unGewiss. Bellum anceps: Martis gerendi incertus adhuc est exitus belli. Cic. Harczinak nap ja: Tag, worauf man eine Pflucht halten will. Prælia vis dies. Plaut. A' harczinak végét szakasztani, –vetni: den Streit beylegen, aufheben, endigen die Pflucht. Prælium dirimere. Plaut. – ad exitum perducere. Cic. El-állani a' harczból: den Pflucht verlassen, Pugna desistere. Cic. El-vészni a' harczot. die Pflucht vermeiden. Evitare –, defugere pugnam, Cic. El-tévedni a' harczból. die Pflucht irren. Pugnam capessere, ordiri. Liv. El-végezni a' harczot: den Krieg eine End machen, Conficere prælium. Cæs. El-veszteni a' harczot: die Pflucht verlieren. Adversum prælium facere. Sall. Félben-hagni a' harczot; die Pflucht unterbrechen. Intercumpere pugnam. Cæs. A' szerét ejtette a harczot: die Flucht hat den Streit zerrissen. Pugnam nox dirimit. Plaut, –interrupit. Cæs. Folytatni a' harczot: die Pflucht fortsetzen Continuare pugnam. Cæs. Sustinere prælium. Cic. – pugnam, Liv. Harczot indítani: den Krieg anfangen. Pugnam –, prælium Cicer. Liv: Kezdeni a' harczot: sich wieder zu pflegen. Certamen defugere. Cic. Ki nem állhatni a' harczot: die Pflucht nicht aushalten. Prælium sustinere non posse. Cic. Meg újítani a' harczot: die Pflucht wieder auf den neuen anfangen. Prælium redintegrare. Liv. – renovare. Cic. Harczra hívni valakit: jemanden zur Pflucht auffordern. Ad prælium adhortari aliquem.

Liv. Haxtrza kelni: in Sie Feſtnacht gehen. in aciem prodire. Cic. in proelium —. Liv. Haxtrza kerülö a' dolog: die Sache kam zum Handgemenge. Res venit ad manus, et pugnam. Cic. Haxtrza kéſziteni a' hadi-szerszeget: die Kriegszeug zu einem Gefecht bereiten. Copias ad incundum certamen disponere. Curt. Haxtrza készteti az ellensé-get: den Feind zum Feſtnacht-lockern. Ad pugnam elicere hostem. Liv. Készületet tenni a' haxtrza: ſich zum Feſtnacht rüſten. Se ma contra aliquem parare. Cas. A' haxtrza nyajtot kendelni: den Zug zum Gefecht bren-nen. Certum pugnæ diem con-stituere. Cic. proelium in cer-tum diem pronunciare. Liv. Haxtrza alkalmatos: Ge-ſchickt zum Gefecht. Bene-us pugnæ. Horat. Nem haxtrza termett: nen iſt zum Gefecht ungeſchickt. Non idoneus pugnæ. Id. A' haxtz-vitt el-szaladni: den Feſtil-wegwerfen, und als ein Feigherz davon flinken. Scu-tum abjicere. Cic. A' haxtz-után: nach hartnäckigten Feſtnacht. Bello patrato. Cæs.

Haxtz-bíró, -ónak, -ót: ein Richter in einem Feſtnacht. Ar-biter pugnæ, [redacted] tri, m. Lact.

Haxtzhatni, -hatok, -hat: ge-mögen vini: fechten, Zum-pfen, Stemitten. Dimicare. Cic.

Haxtzható, -ónak, -ót: ein Fechter, Zümpfer, Stemitter. [redacted] Bel-lator, oris, m. dimicator, oris, m. Lact.

Haxtzhatós, adj. Fechtgerecht, Stemit-

bar. Bellicosus, a, um. Cic.

Haxtz' helye, -lyének, -lyét: ein Zumpfplatz. Pugnaculum, i, n. Plaut. A' haxtz helyéről el-szö-ni: aus der Feſtnacht fort gehen. ex proelio e-cedere. Cæs.

Haxtzi, adj. den Stemit. Zumpf Feſtnacht angehend. Proeliaris, e. c. Plaut.

Haxtzi Isten-aszszony, vagy Haxtz Isten-aszszonya: Göttin der Feſtnacht. Dea proeliaris, æ, f. Appul.

Haxtz-mezeje, -jének, -jét: der Zumpfplatz. Arena, æ, f. Flor. palæstra, æ, f. Terent. A' haxtz-mezején hagyta a' fogat: — halt-meg: nicht im Fechten geblieben, überkommen. In loco proelii interiit, cecidit. Liv.

Haxtzolás, -snak, -st: das Fech-ten, Zümpfen, Stemitten. Di-micatio, onis, f. Cic. Haxtzo-lás támad: ein Stemit entſteht. Certamen, dimicatio, pro-lium oritur. Cic.

Haxtzolás hoz-való, adj. z. o. Fecht-ver: zum Zumpf-, zum Stemit gehörigen Waffen. Pugnatoria, arma, orum, n. Fict.

Haxtzolni, -zolok, -zol: bajt vini, tsatázni, tusakodni, viaskodni: fechten, Zum-pfen, Stemitten, einen Feſtnacht halten. Acie congredi, con-currere. Liv. — decertare. Cic. — confligere. Liv. Dimicare. Cic. proelium committere. Cic. Pugnare. Cic. Egy gyaránt (egy gyenlö erövel, — szerentsé-vel) haxtzolni: ein Feſtnacht mit gleichem Glücke führen. Comparari marte concurrere, æquo marte pugnare, æquis viribus dimicare. Cic. Erösen haxtzol-ni: fechten, Zumpfen, Stemitten fechten. Acriter pugnare. Cæs. Pugnam non mediocri certamine committere. Flor. Estve-ly haxtzolni: fechten bis in die

Harczi. Excubiae. Certamen usque ad noctem. Liv. Éjszaki harczolni: mit Nächtlicher Streit suchen. Pernocto decertare. Cic. Gyalog harczolni: zu Fuß streiten. Pedibus praeliari. Caes. A' haza' javáért harczolni: für des Vaters Landes Freyheit streiten. Pro commodis patriae pugnare. Cic. Heveset (tüzest) harczolnak: das Gefecht ist heftig. Acriter pugnatur. Caes. ki-ütéssel harczolni: hinlocken á' városból az ellenségre vakmerő: jüngling einen Ausfall aus der Stadt thun. Eruptione pugnare. Caes. ütve ex oppido eruptionem facere. Cic. Jó tolki-ismérvet harczolni: mit gutem Gewissen streiten, den Zweck füssen. Bona cum conscientia praeliari. Cic. Lóról, vagy lóvon harczolni: mit dem Reitknecht, zu Pferde fechten. Equestri praelio contendere. Caes. Egész ót óráig harczoltak: — tartott a' harcz: das Gefecht hat fünf ganzen Stunden gewährt. Horis quinque continuatum pugnatum est. Caes. Szerencsésen harczolni: glücklichen Erfolg haben. Praelio uti secundo. Cic. Tengeren harczolni: zur See fechten, streiten. Classe depugnare. Cic. Harczolni valakivel: mit einem Streit haben. Praelio dimicare cum aliquo. Cic. Trojs. Hatáltat harczolni, tusakodni: Kalätan kennen: in Faustzügen ringen. Athletam agere. Cic. in agone esse. Juvenal.

Harczolni-való: adj. Geschicklichkeit zum Gefecht. Idoneus pugnae. Horat. Nem harczolni-való: ungeschickt zum Gefecht. Inhabilis —, minime aptus ad praeliandum. Cic.

Harczoló, -ónak, -ót: streitender, Fechter, Kämpfer. Pugil, ilis, m. -ónak, -ót: Pugnator, oris, m. Liv.

2. adj. Kämpfend, Streitend. Dimicans, antis, o. Cic. Harczoló bajnok: ein fechtender Held. Pugil, ilis, m. Plin. Harczoló eszköz: ein Streit Gewehr. Arma, orum, n. Cic. Két igen harczoló kakas: zween sehr streitende Hähnen. Pugnacissimi duo galli gallinacei. Petron. Harczoló társ: der Mit-Streitende. Certaminis socius, ii, m. Concertator, oris, m. Tacit.

Harczolódni, -dom, -dik: kämpfen, Via skodni valakivel: mit einem fechten, streiten. Cum aliquo confligere. Cic. disceptare. Cic. litigare. Cic. luctari. Cic.

Harczoló-módon: adv. fechtmäßig. Gladiatorie. Lamps.

Harczolva, adv. — p. o. Erősen harczolva: mit sehr gewaffneter Hand fechtend. Pugnacissime. Cic.

Harczon el-hullás, -vadt-ság: Niederlage im Treffen. Stragges, is, f. Cic.

Harczos, adj. Streitbar. Pugnax, acis, o. Cic.

Harczosodni, -dom, -dik: fechten, streiten. Decertare. Cic. -valakivel: mit jemanden streiten. Dimicare cum aliquo. Cic.

Harczosodó, adj. Streitbar. Pugnax, acis, o. Cic. bellicosus, a, um. Cic.

Harczoson, adv. mit Streit, und Zank. Pugnaciter. Cic.

Harczosság, -gnak, -got: Lust zu streiten. Pugnacitas, atis, f. Plin.

Harczra-termett: zum Gefecht gewachsen. Natus ad pugnandum, a, um. Cic.

Harczra-való, adj. p. o. ló: ein zum Streit geschickter Pferd. Dilator equus. oris, i, m. Liv.

Hárczúlni, -vúltok, -vúlt: lásd, Hárczolni.

Has, -snak, -st, v hasat: Bauch, -Unterleib, Wanst. Alvus, i, f. Cic. Venter, tris, m. Cels. El-ts apott (zsúgott) has: Ein

Bauchflüss. Alvus concitata. Plin. – cita. Cels. – fluens. Cels. – fusior. Cels. – liquida. Cels. – soluta. Suet. Ecsetett (köpic) has: potrohok: Ihr Wanst. Abdomen, inis, n. Blancard. Tel. dagadt has: aufgeschwollener Bauch. Tumidus Venter. Propert. Tel. fujtt has: aufgeblüsener Bauch. Turgidus Venter. Appul. Tolyó (tel-tsapott, sikültt) has: Ihr Leibschaden. Alvus cita, Cels. liquidus Venter. Martial. Horpasz has: jemand gewonnener Bauch. Venter exhaustus, – tenuatus. Appul. Ki-állo nagy has: vorstehender Bauch. Extans Venter. Cal. Aur. prominens venter. Colum. projectus Venter. Suet. Köpic has: fetter Bauch. Obesus venter. Appul. Meg-szorúltt has: verstopfter Leib, wenn man stuhlträgig ist. Alvus adstricta, Cels. Vékonyétó has: ein wenig Bauchiger Mensch. Strophus. Cels. – inflatus. Suet. Appul. Sikültt has: Ihr Leibschaden. Soluta alvus. Suet. Szorúltt has: verstopfter Leib, wenn man stuhlträgig ist. Venter constipatus, obturatus. Ter. Tágos has: nagy-bélü: ein Bauch der viel Kot hat. Profundus Venter. Appul. Tekhetetlen has: einen Völligen Bauch. Venter collativus, Plaut. – insatiabilis. Appul. Telhas: vollen Bauch. Plenus venter. Üres has: leeren Bauch. Vacuus Venter, Plaut. A' has á mellette alatt van: ihre Bauch ist unter dem Brust. Venter est sub pectore. Coman. Étel-kiván á has: den Magen beißt, nimmt, will gefüttert seyn. Stomachus latrat. Plaut. Nagy gondot ád (okoz, szerez) emberek á has: Ihr Bauch macht nimmt großen Sorgen. Venter magnam curam homini dat. Cic. Kevesett hall az eh (ehes) has: wir sind geringen Magen sal traurig. Ofunni. Non est improbiore ventre molesto. Prov. Korog (morog, zörög) az üres has: Ihr leerer Bauch gurrt, rumpelt: Vacuus Venter crepitat, murmurat. Plaut. intestina crepant. Plaut. Rit. Kán jár a kövér has ékteles mes fejjel: Ihr Bäuche sind gemeiniglich unter dem Essen klüger. Ingenium excellens non gignit Venter obesus. Prov. A' has telik, üressül: der Bauch wird voll, füllt, – ausgenommt. Venter expletur, evacuatur. Plin. Hasa (oldala) á hajónak: der Schiffe ihre Bäuch. Alvus navis, ei, m. Liv. Hasa á hordónak: der Bauch eines Fasses. Uterus dolii, i, m. Colum. Meg-enyhült (meg-indult, el-tsapódott) á hasa: wenn der Leib den Durchfall. Alvus ei [illegible] soluta est. Cels. meg-fogodik, – vetked, – szorúl á hasa: [illegible] Leib verstopft sich. Alvus adstringitur. Cels. [illegible] Der Leib verstopft sich. Alvus ei adstringitur. Cels. – constringitur. Varr. Meg-szorúlt á hasa á tisztulásnak: der Bauch ist Verstopfung. Ex alvi duritie laborat insanus. Cels. Hasam fáj: der Bauch thut mir weh. Venter mihi dolet. Plaut. A' hasam megy: [illegible]

6ber. st.
ich habe den Durchfluß. Al.
vi profluvio laboro. Colum.
Nö á hasa: den Bauch wächst
ihr, [illegible] den Leib wird ihr dick.
Nunc uter ei crescit. Cath.
Hasába (gyomrába, á bendő
jébe) kerd mindent: um kommt
gränkt alles in den Bauch.
Omnia in Ventrem aufert. Cic.
— in alvum congerit. Plaut.
Hasának szolgál: um den
mit seinem Bauche. Ventri
deditus est. Cic. Abdomini
servit. Cic. Isak á hárca van
gondgya: arca vigel gondot,
azt kizlally a: um thut nur
sich gütlich, um zerbricht nur
sein Bauch. Tantum cutem
curat. Horat. A' bab fel-
fújja az embert' hasát: von
Bohnen wird den Leib auf-
geblässt. Faba inflatur
ventre. Cic. Faba inflat
ventrem. Id. Hasát hizlal.
ni: fressen und saufen.
Operam dare Ventri. Plaut.
Hasát Szenne' terni, Si-
ten gyanánt tartani: zum
Bauch hervorkommen. Ventrem
prae Deo habere. Hasát
meg-indítani: um Lust
sich brechen, mechani, durch
den Mund mit dem Leib
[illegible] Leibe fortgehen. Al.
vum ciere. Cels. eliere. Cels.
-movere, Cels. Solvere. Cels.
Nehezen visi á kövér hasát:
kéfedelmes á nagy hasa mi-
att: um muß wegen seines
dicken Wanstes ganz lang-
sam gehen. Abdomine tar-
dus. Juvenal. Hason (has-
mánt, hasra) fekünni: auf
dem Bauche liegen. Pro-
num —, in Ventre jacere.
Örömest hason feküszik:
um liegt gern auf dem
Bauche. Ci. cubare in Ventrem
jucundum est. Cels. Hason bú-
más: auf dem Bauche Brücken
um. Pro Ventrem repit. Junct.
Jeli hasát dísznek á Mester-
letességet: mit ungefälltem
Magen die Mäßigkeit (im
Essen und Trinken) loben.
Pleno ventre laudare tem-
perantiam (in vieto) Cic. Egygy
hasrul lettek: die Zwillinge.
Gemini, orum. Cic. Proles ge-
mella, Ovid. Egygy hasrul
származtak: die Zwillinge mit einander
auf einmahl gebohren sind.
Trigemini, orum, m. Colum. Ne-
kéz teli hasrul a' legszebb fa-
lábra: wohin Bäume Studienst
nicht gehen. Plenus venter non
studet libenter. Prov. Nagy
hasú: der einen Groß Bau
Bauch hat. Ventricosus, a, um.
Plaut. Idomatlan nagy ha-
sú ember: ein Mann mit
großem ungestaltem Bau-
che. Homo Ventre obesa
te deformis. Inct.

Hás, -snak, -st: lárd Hárs.
Hás-fa, l. Hárs-fa.
Hasáb, -bnak, -bot: 1. harom
szegü test: Drei Schneide.
Prisma triangulare, atis, ris
n. Mathem. 2. Hasáb f. o.
fa: ein Stück Holz. Pars li-
gni secta, f. rtis, a, f. 3. Ha-
sáb f. o. föld: darab, fel-
ossitott, kiszeletes oftett telek:
ein Grund, ein Stück Feld.
Fenstum terrae. Fest. Két ha-
sábban-valo föld: in zwey
Theile getheiltes Ackerw. Di-
partitus ager. i, ri. m. Cic.
Hasáb-fa, -fának, -fát: egygy da-
rab kiszitott fa: ein Stück
Parx, ligni secta, rtis, a, f. fenstum
ligni sati. Hat kapott egygy ha-
sáb-fát, —: wenn ich ein Stück
Holz hingeworffen, —. Si fenstum
ligni secti adrepsero, — Plaut.
Hasáb-gömbölyü, adj. Halbrund.
Semirotundus, a, um. Apul.
Hasáb-kápolna, -nának, -nát:

bé-savanyított sűt kásosztatej: ein Hälfte von einem Zoster einem Zwölftel. Pars acidi cantis secta, e, f. Hasáb-kásós ta' levélbe takani a' szárnát: Zwölft Theil, ein Stück im Zwölft flattern, ein Stück im Folia acidorum cantium fac. Cic.

Hasáb-karó, -ónak, -ót: Säulö-karó: ein gespaltenes Weinstock. Ridica, e, f. Colum. Hasáb-karókat kegyesíteni: ein gespaltenes Weinstöcken zuspitzen, spitzig machen. Ridicas acuminare

Hasáb-tábú, adj. vaskos-, vastag-tábú p.o. tó: ein dickfüßiges Thier, das dicken Füßen hat. Equus crassipes, pedis. m.

Hasábolni, -bolok, -bolt, -bolom, -bollya: in Stücken spalten. Findere, in frusta secare. Cic. Tserfa-karókat hasábolni: ein gespaltenes Weinstöcken spalten. Ridicas findere. Colum. Földet hasábolni: hasábok-ra osztani-fel: einen Acker zerstücken. Agrum in partes dividere. in Sectiones partici. Wolf.

Hasábonkint, adv. stückweise, stückweis. Frustatim. Apul. Laciniatim. Id. partitim. Claudian.

Hasábos, adj. fel-osztott, részekre osztott: in Abschnitten, Stücken, Theilen unterschieden. Partitus, a, um. Cic. partes sectas habens, entis, c. Hasábos (hantos, göröngyös, rögös) szántás: der Acker, Pflügung, der viel durchschnittene Erde gibt, ein klösichtes Pflügung. Glebosa arvi tio, onis, f. Plin. Hasábos tevél nemely növevényen:

in Einer Theile getheiltes Blatt. Laciniosum folium, i, n. Plin.

Hasáb-szőllő, -önek, -öt: eingespaltenes Weinstock-hold-szőllő: ein Zuchenstock-Weingarten. Tractus vineæ, Weinberges. Paginula, æ, f. Fesn. tractus vineæ, us, m. Cic.

Hasadás, -onak, -st: respectus. Ritz, ein Spalt, ein Spalten, Spaltung. Fissura, æ, f. Plin. rima, æ, f. Cic. A' hasadást be-be-dugni, be-vakolni: ein Ritze aus füllen, -zustopfen. Explere rimas. Cic. Hasadása az ajaknak: ein Spaltung des Lippen. Fissura labii. Medic. Hajnali hasadás: der Ruf, gang der Morgen nöthe. Exoritus Aurorae, us, m. Inct.

Hasadatlan, adj. ungespalten, ungetrennt. Haud laceratus, a, um. Liv. indivisus, a, um. Varr.

Hasadék, -nak, -koti: respectus: der Spalt, ein Spalten, ein Ritze. Fissus, us, m. Cic. fissum, i, n. Cels. fissura, æ, f. Colum. rima, æ, f. Cic. A' hasadékokat be-dugatni, be-tömtetni, be-vakolni: ein Spalten ausfüllen, zustopfen. Rimas explere. Cic. Fal-hasadék: ein Mauerritze, Mauer-fissura. rima muri. Ovid. Az ivó-tollnak hasadéka: ein Spalten einer Federn. Crena calami, e, f. Plin. Nádcső-hasadék: der Hohlspalt. Fissura-, rima caliginem.

Szoknya-hasadék: deák-ita: der Schlitz, der Winkel, der Zirkel. Fissum togæ (tunicæ) muliebris.

Hasadékonkint, adv. Ritzenweise. Rimatim. Mart. Cap.

Hasadékony, adj. p.o. tölgy-fa. Reich, ein Reiß spaltenes Holz. Fissile robur. Ris, oris, n. Virg.

Hasadékos, adj. respederett: mit Ritzen, Spalten, spaltig. Fissus,

lis, e. c. Colum. Sectilis, e, c. Plin. vimarum plenus, a, um. Ter.

Hasadékotska, -kának, -kát: Das Ritzchen, Zälteschen. Rimula, a. f. Cels.

Hasadni, -sadok, -sadt: Sich spalten. Diffindi. Cic. Kettè hasadt àfa: ein Brett hat sich von einander gespalten. Caput ejus medium dissessum est. Cato. A' fenyö-fa könnyen hasad: die Tannen spaltet leicht. Pinus facile findituv. C. Hasad à hajnat: hajnalodik, hajnalodni kezd: die Morgenröthe greift ein, ihr Weg beginnt sie. Aurora illucescit, — oritur, se ostendit. Plaut. Aurora surgit. Virg. 3. A' gyermekeknek kisön hasadnak (tsecsnek, nönek) a' fogai: die Kinder bekommen Zähne. Pueri tarde dentiunt. Plin. 4. Hasad (repedés) a' fal: die Wand bekommt einen Riss. Paries vitium facit. Cic. 5. Már hasad a' nyelve: — már szóllni kezd: die Zunge wird ihm schon gelöset. Jam aperitur ei lingua; jam loqui incipit. 6. Hasad (töredezik) az Arbotz-fa: der Mastbaum, Segelbaum bricht. Malus frangitur. Cic. 7. Hasad (tsattan) a' dél: es wird Mittag. Meridies fit. — appetit. Plaut. 8. Eu-phrates folyó-vize ott hasad (vádik) kettè: der Euphrat theilet sich da in Zween Ströhme. Finditur illic Euphrates. Plin.

Hasadó, adj. kniipt zu spalten, klüftig. Fissilis, e. c. Virg. Hasadó hajnal: die aufgehende Morgenröthe, Aurora exorta, ortus, a, um, f. Plaut. Hasadó kezdet: der Anfang, vom recipere hasadó: Zwang, spaltig, das in Zwang gespalten ist, od. wird. Fissilis, e. Ovid. Könnyen hasadó: das sich leicht spalten lässt. Fissilis, e, c. Quod facile findi-tur.

Hasadó-kö, -öreck, -övet: palatkö, foszló, széteges kö: ein Schiefer-stein. Saxum fissile, is, lis. Agr. lapis schistos, idis, i, m. Plin.

Hasadozás, -ásnak, -ást: die Spaltung, der etwas sein und die Ritze bekommt. Fissura, a. f. Colum. fissio, onis. f. Cic. Ajak hasadozás: die Risse an Lippen. Rhagades, um. f. pl. Plancad.

Hasadozni, -dozom, -dozik: Ritze, Risse bekommen, Spalten. Rimas agere. Cic. dissindi. Cic. Hasadozik a' fal: die Wand bekommt Ritze, Spalten. Paries rimas agit. Cic. — vitium facit. Cic.

Hasadozott, partic. rissig, spaltig, rissicht. Rimosus, a, um, raptus, a, um. Gloss. Hasadozott tsónak: ein Leckes Schiff. Rimosa Cymba. ae, f. Pandect.

Hasadtt, partic. spaltig, gespaltet. Fissus, dississus, a, um. Cic. Hasadtt ajak: die Hasenlefze. Labium leporinum, ii, i, n. Medic. Hasadtt körömü: gespaltene Klauen. Fissa ungula, ae, arum, f. Cic. ungula bisulca, ae, f. Plin.

Hasadtt-ajaktü, adv. Mund-säjü: Hasenlefzig: Fissum in labio — vel, labium leporinum habens, tis, o.

Hasadtt-körmü, adj. Ausgespaltene Klauen hat. Fissipes, pedis, o. Auson. bisulcam ungulam habens.

ntis, o. Hasadtt-körmü üsző: jüngen Ochs, der einen gespaltenen Klauen hat. Fissipes, juvenca, pedis, d. f. Auson. Hasadtt körmü: Subst. Einen gespaltenen Klauen haben. Equus non habet indivisas ungulas. Varr. — est solidipes. Plin.

Hasadtkörmü, adv. gespaltenen, gespaltenen, gespaltenen. Fissus, a, um. Cic. Hasadtfan adni-valamit: einen gespaltenen zunägel geben. Digitum cui fissum reddere. Digest.

Hasa-el-tsapott, partic. Sein Bauch fällt fort. Proflavium alvi habens, ntis, o. Colum.

Hasa-folyásos, -folyós, forosztós. Ventriosus, i, m. Liber. proflavium habens. Colum.

Has: allya, -lyának, -lyát: der Unterbauch. Abdomen, inis, n. Cic. Venter inferus, feris, n. Cat.

Hasalni, -lok, -sal: p. o. à földön: hasan feküdni: auf dem Bauch liegen. Stomachum jacere. — in ventre jacere. Kareikába hasalni a' Gyöpön: auf dem Wasser hängen: auf dem Bauche hängen. In cespite pronum circumjacere. Liv.

Hasaló-szín, -jnak, -jt, vagy -jat: Bauchfarben. Ventreale, is, n. Plin. Lepadua, a, f. Locum ventrale, is, n. Plin.

Hasas, adj. 1. magy hasú, terhes Fetus, foetus. hasú: trächtig. a, um. Plin. Hasas (tzellös) állat: trächtiges Thier. Animal foetum. Hasas disznó: — emse, mag-disznó: ein trächtiges Schwein. Feta-

pregnans sus, d, ntis, nis, f. Plin. inuens scrofa, ae, f. Xenob. Hasas juh. ein trächtiges Schaf. Foeta ovis. a, ovis, f. Plin. Hasas kutya: ein trächtiger Hund. Foeta canis, d, nis f. Plant. Hasas (vemhes) tó, vagy kantza: ein trächtiges Schwein. Foeta egua, d, f. Colum. Hasas (borjas, elló) tehén: eine trächtige Kuh. Foeta vacca. d, f. Cic. Hasas üno, üsző, ft. atal tehén. eine trächtige junge Kuh. Foeta juvenca, jüngen Cic. f. Foeta vacca. a. f. Colum. Horda, d, f. Varr.

Öblös, tágos hasú: dick bäuchicht. Ventriosus, a, um. Plaut. Hasas edény: ein bauchichtes Gefäß. Ventriosum Vas, ci, asis, n. Plin. Tinus, i, m. Hasas edényben kóznak borat: Wein in einen bauchichten Krug thun. Tinus fertur hic cum vino. Plaut. Hasas hajó: ein bauchichtes Schiff mit breitem Bauche. Navis lato utero. Tacit. Hasas (kanta) korsó: ein Krug oder bauchichter Krug. Amphora cum lato utero. Cic.

Hasas üveg: eine Flasche mit einem weiten Bauche. Lecythus, i, f. Cic.

Hasasitás, -snak, -st: das Bauchen machen des Bauches. Ventrificatio, onis, f. Cal. Aur.

Hasasítani, -sítok, sit, -sítom, -sítya: bäuchicht machen. Ventriosum facere. Gravidare. Aur. Vict.

Hasasodás, -snak, -st: die trächtigkeit. Foetura, a, f. Colum.

Hasasodni, -dom, -dik: dick bäuchicht werden. Ventriosum fieri. Plin. latescere in ventrem. Colum. Hasasodik

(Ki-dülled) á fal: Vir Mauro
Emingt ninnn Bauch: Facit ven-
trem murus. Pct.

Hasasság, -gnak, -got: Sin Zwäftig-
Eit. Praviditas, atis, f. Cic.

Hasa-szorúlt, adj. p. a. embor:
Juxtlnibig, Diuca alvo-, ob-
stneta alvo homo, inis, m.
alvo adstricta laboeans homo.
Petr.

Hasát-tisztaló, -lónak, -lót: nin
Bauchdinnne, dan nire für
Sinnen Wurst Sorgent. Ventri-
cola, a, m. August. Pantex, icis,
m. Plaut. dechtig Ventri. a, 3. Cic.

Hasatska, -kának, -kát: Das Bauch-
lein. Ventriculus, i, m. Cic.

Has'el-tsapása, -jának, -ját: Inn Bauch-
Diarrhaea, a, f. Vogt. "fluß

Has-érdeklő, adj. hasat érdeklő,
-illető: zum Bauche gehörig.
Ventralis, e. c. Macrob.

Has-erőltködés, -nek, -t: den Stuhl-
zwang. Tenasmus, i, m. Plin.
tenesmus, i, m. Nep.

Hás-fa. lásd, Ht árs-fa.

Has-fájás, -nak, -t: Das Bauch-
weh, dan Bauchgrimmen, Das
Bauchgrimmen. Dolor stoma-
chi, oris, m. Cic. tormina Ven-
tris, num, n. Cic. torsio stoma-
chi. onis, f. Plin. Has-fájást
(ragást) okozó: was Bauchgri-
men verursachet. Tormina-
lis, e. c. Cels. torminosus, a,
um. Cic.

Has-fájó, adj. der oder die oft
an Bauchgrimmen leidet,
dem Bauchweh unterworfen.
Atorius, a, um. Plin. tormino-
sus, a, um. Cic. torminibus
ventris obnoxius, a, um. Cels.

Has-fájós, adj. der od. die Bauch-
weh hat. Stomachosus,
a, um. Veget, torminosus, a,
um. Cic.

Has-fel-szorító, önak, -ót: (szíj)
Das Bauchband. Vinculum ven-
trale, i, lis, n. Plin.

Has-folyás, -nak, -t: das Bauch-
lauf. Profluvium
alvi, i, n. Cels. Has-folyás el-
len-való orvos ital: Bauch-
lauf Vertreib Trunk. Sapsum
i, n. Plin. Has-folyós vagyon
rajta: abban szenved, gyötrő-
dik: ~~Bauchflußhaft sein~~
~~Bauchfluß haben~~, der
Bauchfluß, nur ist
Zwang um Bauchfallen. Flu-
xus (ventris) est ager. Cas.

Has-folyásos, adj. der nur Bauch-
fluß hat. ~~Diarrhoicus~~ Lientericus, a,
um. Plin.

Has-folyású, adj. mit dem Bauch-
lauf befallen. Diarrhoicus,
Theod. Prisc.
a, um.

Has-hajtó, adj. p. a. Arzneyg:
das Abführungsmittel, Pur-
girung. Purgativum medi-
camentum, i, n. Cael. Aur. Has-
hajtó-fű: Scammonium, Bau-
gummi, nin Gewächs? Scam-
monia, a, f. Cic. Einer á fű-
nek has-hajtó ereje vagyon.
Einem Kraut hat nimm Purgi-
rende Kraft. Scammonia est
laxativa virtutis. Agynt. Has-
hajtó ital: Das Purgiertrunk.
Potio purgativa, onis, a, f. Medic.

Has-hajtó pilula: Die Pur-
gierpillen. Pilula purgantes,
arum, tium. f. Hajtó-szer: das
Purgiermittel. Medicamentum
purgativum, i, n. Veget.

Has-hártya, -tyának, -tyát: das
Darmfell, nin Häutlein
um die Hüfte in dem Unterleibe.
Peritoneum, ei, n. Cels.

Has-hevedér, -rnek, -rt: has-szorí-
tó-szíj: der Bauchriemen. Ven-
trale, lis, n. Plin.

Has-hízlaló, -lónak, -lót: nin Mast-
Fur und Mästner. Pfuentgans, das
nur fürs Bauch mästet. Comes a-
tor, oris, m. Liv. Ganeo, onis,
m. Cic. Hellno, onis, m. Cic. Ventris

mancipium. ii, n. qui nondum ventri dat operam. Plaut. Cu adj. Has-hizlaló eledel: nimm Speise, die nur den Bauch mästet. Escul entum ventrem pascens, ntis, n. Cic.

Hashoz-való, adj. zum Bauche gehörig. Ventralis, e. c. Macrob.

Hasigatlan, adj. ungespaltten. Hand fissus, haud diffissus, a, um. Még sok fa van hasigatlan: hiul ungespaltenes Holz ist noch übrig. Multa ligna sunt adhuc non diffissa.

Hasigatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: hasogatni: spalten. Findere. Virg. Fát ékkel hasigatni: Holz mit einem Keile spalten. Ligna cuneo findere. Virg.

Hasigatvány, -nynak, -nyt: das Gespaltene: Scheite is taposca hasgatott fák: die gespaltenen, ungespaltenen Hölzer. Planca, ae. f. Pallad. Hasogatvány-(csa-)lánk-)kerítés: ein Gitterwerk aus Planken. Sepes ex plancis. is, f.

Hasig ér neki p. o. a' Víz: das Wasser geht ihm bis an den Bauch. Aqua pectingit ei ad Ventrem. Plin.

Has-ítéreás-hús, -snak, -st: ein Bauch-Muskel. Pannicas, atis, m. Blancard.

Has-indító, adj. has-hajtó p. o. Orvos szer: das Abführungs-Mittel, ein Purganz. Medicamentum purgationem, i. n. Cat. Auc. tsd. Has-hajtó.

Hasitani, -sítok, -sít; -sítom, -sítttya: hasítni: spalten, zerspalten, zerklieben. Findere. Virg. Ékkel hasítani valamit, etwas mit einem Keile spalten. Aliquid cuneo dissindere.

Colum. — cuneo findere. Virg.

Vágig hasitani valamit: etwas der Länge nach, von einander spalten. Diffindere aliquid in longitudinem. Cic. Evező-lapát-tal hasitani a' vizet, a' habokat, Aquas remis sollicitare. Cl. mit Rudern, schlagen. Aquas remis sollicitare. Claud. Sulcare fluctus remige. Claud. A' hajó hasittya a' vizet. Das Schiff macht einen tiefen Strich, sindet sich, drückt gleichsam eine Furche ins Wasser. Sulcum sibi premit ipsa Carina. Virg. Hasittya a' földet a' szántó-vassal: mit dem Pflugeisen. Sulcat humum vomere. Ovid. Szárnyaival hasittya a' levegöt: mit Gewalt schlägt die Luft mit den Flügeln. Verberat aëra pennis. Virg.

Hasitás, -snak, -st: das Spalten, Zerspaltung. Fissio, onis, f. Cic.

~~Hasitható adj. das sich spalten lässt. Findibilis, e. c. Lact.~~

Hasitók, -knak, -kot: das Spaltbeil, die Axt, der Keil. Fissum, i, n. Cic. fissura, ae, f. Colum.

Nadrág-hasitók: l. Hasadék.

Hasitékos, adj. nitzig, spaltig, hollow. Spaltern. Rimosus, a, um. Cato.

Hasitni, tsd. Hasitani.

Hasitott, part. zerspaltig, Bifidus, a, um. Plin. bifurcus, a, um. Plin. Hasitott fa: gespaltenes Holz. Fissum lignum. Cic.

Hasitott körmü: zerspaltig-fidatas ungulas habens, ntis, c. Hasitott körömü: gespaltene Klauen. Bifurca ungula, ae, f. Plin. Hasitott kerevás: Kämado korvás: ein Kumbholz, wo man etwas aufzwingt. Tessera praeda-

Has nea. a, f, xatiowarcie talea, a, Enn, f. Varr.

Has' kemény sége, -gének, -gét: ke. mény Fréc: sin Hartleibigkeit. Alvi duritia, a, f. Suet. alvus adstricta, ae, f. Cels. alvus dura. Horat. A' has' kemény sége Mótri ötet: nm ist Jant leibig. Alvo adstricta labo. rat. Varr.

Has-kéc, -cnek, -ct: has-kéreg, bélt födözö hártya: sind Gin. gewein: Fell. Peritonium. ii, n. Veget.

Has-kéreg, -regnek, -reget: hárd, Has-kéc.

Has-korgás, -snak, -st: has-kor. gás, -morgás: ein Gnurren und Knollen des Bauches. Murmur ventris, is, n. Juvenal.

Has-korogás, -snak, -st: has-korgás, -morgás: sind Zimmern im Bau. ch. Borborygmus, i, m. Blanc.

Has-könnyebbités, -snek, -st: sin Aus. leerung des Bauchs: Alvi evacuatio, onis, f. Tertull.

Has-kötél, -télnek, -tét: ein Lin. denstrik. Funis tibiarens, is, ci. m.

Has-köveség, -gnek, -get: sin Fettig Keit des Leibes, od. Bau. ches: Obesitas Corporis, vel Ventris, atis, f. Colum. Scirbum, i, n. Const Apic.

Has-lágyító fü, -fünek, -füvet. sind Fingerkraut. Mercurialis annua, lis, ae, f. Linn.

Has-ló, -lónak, -lót: a' Somorjai kö. hi görbe oldalán kovács-munka. sin Gestell auf einer Summe. niusche Wagenleiter. Ferramentum in scala vehicularia Samaricensi.

Has-mányt, adv. hason-, haján p.o. kevert, ment, mászott: nm ist auf dem Bauche gelau. fen, gekrochen. In Ventre jacuit, repsit. Plin.

Has meg-inditás, -snak, -st: sin Zapfung. Alvi ductio, onis, f. Cels.

Has-menés, -snek, -st: sin Ab. weichung, ein Durchfall, Durchlauf. Alvi profluvium. ii, n. Colum. Profluvies ventris, ei, f. Virg. reflatio Ventris, onis, f. Cels. A' has-me. nést meg-állitni: den Bauch. fluss stillen. Sistere alvum fluentem. Plin. — fluxiones ventris. Cels. Has-menést okoz: sin Durchfall treibt sin. Alvum solvit. Plin.

Hasárctos: l. Hazsárctos.

Hasogatás, -snak, -st: Die Zerspaltung. Fissio, onis, f. Cic. Ekkel-való hasogatás: die Zerspaltung mit einem Keile. Diffissio, onis, f. August.

Hasogatlan, adj. nem hasogatott, p.o. fa: ein ungespaltenes Holz. Stand— non fissum lignum.

Hasogatni, -gatok, -gat, -gatom, -gattya: hasábolni: zerspalten. Findere. Plin. 1. Fát hasogatni: ein Holz spalten. Findere lignum. Virg. A' fát apróra hasogatni: das Holz zu Kleinen Stücken spalten. Ligna minutim findere. Colum. Ekkel hasogatni valamit: et was mit einem Keile zerspalten. Diffindere aliquid. Plin. 2. Kékessel hasogatni az egeket: kathetösen Keilen ostreomolni az egeket. Die Götter um stürzen stoßig

bittnen. A Diis aliquid arden-
tes precari. Cic. 3. Az egeket
hasogattya a' kiáltás: fel-has
á' kiáltás: ins Gnyessnny gehet
bis an den Himmel. Fleit a
thera clamor. Virg. 4. Fülé
imet hasogattya: nehezt nim
ünnyugtanssm zu sönnen. Sta
xes mihi offendit. Cic. Szive
met hasogattya: sivtegeti, szag
gattya: zerfleischest mir das
Herz. Cor mihi lacerinat. Solin.

A' köszvény hasogattya
a' lábait: wo Unbequemlichkeit von
den Glodagra. Arthritis pe-
des ejus tangit, Vicir. Arthri-
tidé laborat. 5. Ször-szá-
tat (szált) hasogatni: nagyon
fesegegni a dolgot: ntwas
sehr genau nehmen: sec-
tabose rem aliquam tractá-
re.

Hasogató, -ónak, -ót: 1. ki p. o. fát
hasogat: nin Holzspreltnr. Li-
gnicida, ae, m. Varr. Ekkel ha-
sogató: der ntwas mit einem
Beile spaltet. Disseccator,
oris, m. Augusti. 2. ki min-
dent tüzre, hegyre, vesz tü-
hegyre vesz: nin Abenteurer
tnr. Aegritator, oris, m. Gell.
Haj-szál-, ször-szál hasó-
gato az ügyekben ne légy:
in Wortnen sey kein Haar-
spaltnr. Vah nimius
verborum diffensor esse.
Macrob. 3. adj. p. o. ha-
sogató ék: nin Beil, womit
ntwas gespaltet. Cuneus, quo
quid findituv. Colum.

Hasogatott, partic. Zerspaltet. Fis-
sus, a, um. Plin. Hasogatott fa:
gespaltenes Holz. Fissa li-
gna. Plin. Hasogatott darab
fák: Forgács, kulladék: Stü-
cken Holz, die beym Hauen,
oder Spalten wegfallen. Chi-

dia, arum. f. Vicke. Hasoga-
tott ruha, hatzotka: nim fal-
tichte Kleidung. Laciniosa ve-
stis. e, tis, f. Apul.

Hasogatvány, -nynak, -nyt: Stücke,
lapos kacó, palánk: Lärd, Ha-
sigatvány.

Hason, adj. egyenlö, hasonlö:
gleich. Aequatis, e. c. Cic. Simi-
lis, e. c. Cic. Nem hason formán
(hasonlóan) épültt: nicht höl-
lig nirnnder gleich gebaunt.
Pseudisodomus, a, um. Vicke.

Hason-faj, -jnak, -jt: egy forma
fajsza: ähnliche-, gleiche Art.
Similis Germen, lis, minister, si-
milis species. tis, ei, f.

Hason-fél, -lnek, -felet: hasonló
fél: die Hälfte. Dimidium
ii, n. Cic. Hason-fele a' mienk:
die Hälfte ist unsere.
Nostra est pars dimidia: Ha-
son felé (egyenlö részre)
osztani valamit. ntwas gleich
theilen. In aequales partes
dividere aliquid. Cic.

Hason (hasonlö) kép, -pnek, -pet:
wesengemeines Bildniss. Ecty-
pa imago, ae, inis. f. Senec.

Hasontani, -lom, -lik: meg-
hasontani: meg-változni el-
állani, pártot ütni, fel-kelni,
fel-támadni, fel-zendülni, egye
netlenkedni: ünnineig wer-
den, Aufrühre anrichten. Se-
ditionem concitare. Cic. def-
fierre (a principe). Liv. Az igaz
szeretet nem hasonlik: nem
változik, hanem állandó. Sin
cerum Linbe ist Standhaft. Verus
amor ex animo non amovetur. Ter.
Két-felé hasonlott a' Város: Sie
Stadt ist in zwey Partheyen ge-
theilet. In duas factiones dissi-
sit Civitas. Cas.

Hasonlás, -snak, -st: die Verei-
nigung, Zusammensetzung, Zwischen-

Discordia, ae f. Cic.)(Egyességi. A' hasonlás (repre hajlás, Zendülés) nagy károkkal jár, Országokat bontogat: Sinus Zwietracht grossen und die wichtigsten Sachen zu Grunde. Discordia res maxima dilabuntur. Sall.

Hasonlatlan, adj: unähnlich, unglich. Dissimilis, e. c. Cic. Hasonlatlanok egymáshoz: sie sind untereinander unglich. Absimiles sunt. Solet.

Hasonlatlanság, -gnak, -got: die Unglichheit. Inaequalitas, atis, f. Ter. dissimilitudo, dinis, f. Cic.

Hasonlatlanúl, adv. unähnlich. Dissimiliter. Cic.

Hasonlatos, adj: hasonló: ähnlich, glich. Similis, e. c. Cic. Consimilis, e. c. Ter. Ohhoz igen hasonlatos: mehr ihm sehr ähnlich. Persimilis est ei. Cic. Nem hasonlatos hozzá, nem ist ihm nicht ähnlich. Est dissimilis illi. Cic.

Hasonlatosan, adv. gleichfalls? similiter. Cic.

Hasonlatosítani, -sítok, -sít, -sítom, -síttya: hanglichen, gegen einander halten. Adsimilare. Ovid. Consimile facere. Cic.

Hasonlatos-képpen: adv. eben also, gleich also, just auf nämliche Art. Similiter; adsimiliter. Plaut.

Hasonlatosság, -gnak, -got: die Ähnlichkeit. Similitudo, dinis, f. Cic.

Nem lehet erösíthetünk a hasonlatossággal. Die Nachgleichungen merkt man bald ungültig. Similitudines facile eludentur. Tacit. Igen nagy hasonlatosság vagyon közöttök: eine grosse Ähnlichkeit ist unter ihnen. Illa ~~nimis habens similitudinem~~ allzusehr eine sehr grossen Gleichheit mit einander. Omnes habent maximam similitudinem inter se. Cic. Az ennek hasonlatosságára vagyon tsinálva: sie ist nach dem Gleichgemacht. Istud ad hoc exemplum est. Plaut. Hasonlatosságok: Gleichnisse. Similia, ium, n. Cic. Valakinek hasonlatosságát viselni: art abbilden: einem ähnlich sehen. Reddere aliquem. Plin.

Hasonlatosságképen, adv. hinglichen, gleichnisweise. Comparative. Voss.

Hasonlítani, -lítok, -lít, -lítom, -líttya: hasonlatosnak lenni: glichen, glich sehen, gleich sehen. Similem esse alicui. 1. hasonlónak lenni valakihez, vagy valamihez: Az attyához hasonlítani: seinem Vater vollkommen ähnlich sehen. Exscribere patrem similitudine Plin. non multum dissimilem esse patri. Tacit. Tokan egymáshoz akaratjával hasonlítanak: klein sind einander an Willen gleich. Multi voluntate similes sunt inter se. Cic. Ezt a' kés tokat hasonlít hozzád: diesen Gemüthsart sind dir nicht ungleich. Haec ate non multum ablucit imago. Hor. Tekintetre nézve az Istenhez hasonlít: wer sieht dem Gesichte und der Natur nach einem Gotte gleich. Os, humerosque Deo, similis. Virg. Kihez hasonlít ő? wem ist er ähnlich? Cui est ille similis? Cic. Kihez hasonlítasz engemet? mit wem vergleichst du mich. Cui tu me adsimilas? Ovid. Kihez hasonlítsalak én tegedet? wem soll ich dich vergleichen? Cui ego te adsimilem? Idem. Nem hasonlít a' mi földünk-béli leányokhoz:

sie sindt unserm Landsleüth
sonst nicht ähnlich. Haud similis
virgo est nostrarum. Ter. Egy
gyike a' másikához hasonlit: ni
nem sindt dem andern gleich.
Alter alteri similimus est. Cic.
Egy gyike sem hasonlit a' másik
hoz: Keiner ist dem andern
gleich. Nemo est alteri simi
lis. Cic. Egy gyike tyuk, mony
hasonlit a' másikhoz: nin ey
nem ist dem andern ähnlich. Unum
ovum ovum aequiparatur alteri. Varr.
A' tehén-hús hoz hasonlit: nicht
sindt wie Rindfleisch und Kar
nes bubulas praesentat. Plin.
Valakihez hasonlitani: einem
ähnlich machen. Aliquem refer
re &c. Virg. Similarem alicui
jus habere &c. Plaut. &c. Vala
mit valamivel öszve hasonlita
ni, egybe vetni: einerley mit
einander vergleichen. Aliquid
cum re aliqua comparare. Cic.
Nem-is lehet ötet a'hoz hason
litani: nicht ist gar nicht mit
ihm zu vergleichen. Nec com
parandus hic quidem ad
illum est. Terent. Magát
valakihez hasonlitani: sich
gegen einen Andern ver
gleichen, sich nicht für gemein
gnug halten. Se alicui -, vel cum
aliquo comparare, conferre. Cic.

Hasonlitás, -snak, -st: die Glei
chung, Vergleichung. Adsimi
latio, onis, f. Plin. Ezek között
hasonlitast tenni nem lehet:
diese Dinge kann man gar
nicht vergleichen. Haec res nul
latenus possunt comparari, aut
conferri. Cic.

Hasonlitás képen, adv. vergli
chungsweise. Comparate. Cic.

Hasonlithatatlan, adj. unver
gleichlich. Incomparabilis, e. c.
Plin. V. Hasonlithatò.

Hasonlithatatlanúl, adv. unver
gleichlich, auf einen unvergleich
lichen Art. Incomparabiliter.

Hasonlithatni, -hatok, -hatt, -hato
-hattya: einen gleichen können.
conferre - comparare posse. Cic.
Senki magát hozzád nem hason
lithattya: mit dir kann sich
Keiner vergleichen. Nemo tibi
comparare se potest. Cic.

Hasonlithatò, adj. vergleichbar,
zu vergleichen, was mit einem
Andern zu vergleichen ist. Ae
quiparabilis, e. c. Plaut. Senki
sem hasonlithatò: dem mit
Keinem andern zu vergleich
en ist. Nulli comparandus,
a, um. Cic.

Hasonlitò, adj. hasonlatos: ganz
ähnlich, ganz gleich. Similis, e.
c. Cic. Consimilis, e. c. Terent.

Hasonlitva, adv. analogisch, ver
gleichungsweise. Analogicè. Gell.
Comparate. Cic.

Hasonló, adj. ähnlich, gleich. Aequa
lis, e. c. Cic. ejusdem modi. Cic.
ejus modi. Cic. pariformis, e. c. dem
Genus. Similis, e. c. Cic. V. Kü
lömbözö, nem egyenlö. Ha
sonló büntetés: gleiche Strafe.
Poena talionis, f. Plin. Hason
lò dolgot tselekedni: einem gli
ches thun. Paria facere. Ter.
Hasonló est: sein gleiches
Unfall. Consors casus, ûs,
us, m. Propert. Hasonló ré
szek: einander ähnliche Theile.
Homogenea partes, arum, pl.
F. Wolf. A' téjhez hasonló víz:
Wasser, so der Milch ähnlich
sindt. Aqua accedens ad
viliniam lactis. Plin. A' hoz
leg-hasonlóbb: dem ist am
ähnlichsten, gleich. Ad id
quam maxime accedit. Cic.
A' lohoz hasonló: dem Pferde
ähnlich. Par equo, [illegible]
aris, e. Ter. Scaur. Hasonló at

atty̆á hoz: nr ist seinem Vater äßnlich. Respondet patri. Cic. similis patri. Liv. Hasonló volt a' Gonoszságban Catilinához Clodius: sua Clodius [illegible] ist dem Catiline an Ruchlosigkeit gleich gekommen. Clodius Catilinam reddidit. Egymáshoz hasonlók: sie sind [illegible] einander gleich. Sunt inter se paces. Cic. A' hasonló a' hasonlóhoz közelészit. — adgga magát: gleich und gleich gesellt sich gern. Aequalis aequalem delectat. Cic. Isaeus Graeculo assidet. Prov. Paces se cum placibus libenter congregant. Cic. Hasonló hozzátok: nr sind nicht gleich. Est consimilis Vestrum. Cic. Igen hasonló, sehr gleich, ähnlich [illegible] einander. Adsimilis alicui. Ovid. A' te izásodhoz hasonló: ist gleich seinem Zwirne. Accedit ad similitudinem tua littera. Cic. Hasonló az Istenekhez: sie den Göttern gleich ist. Par superis. Cic. Az ember élete hasonló a' kotzka-játékhoz: wie gesetzt mit den Würfeln in dem Würfelspiel. Ita vita est hominum, quasi cum ludas tesseris. Terent. Ditsérettel vagyok egymás hasonló a' másikhoz: wir ist einer dem andern gleich. Laudem par alteri. Cic. Más magához sem hasonló: nr ist sich selbst nicht mehr ähnlich. Sui dissimilis est. Cic. Szabadságával, és természettel más okhoz hasonló: wie sonst mit andern in der Freiheit und in der Natur gleich. Congruit aliis libertate, et natura. Cic. Magához hasonló elméje talált: wie sie einen [illegible] gefunden, der mit ihm

nnen gleichen Witz und Gesellschaft ist. Par ingenium nactus est. Liv. A' nagy attyához mindenekben hasonlónak lenni: sein Grosse darzustellen, ihm ähnlich sein. Regenerare avum. Plin. Ez hasonló a' nyélhez: dieses gleichet einem Pfeil. Speciem teli gerit. Colum. Hasonló példát sokat hozhatnék-elö: ich könte unsehlige gleiche Zeugnüsse anführen. Istius modi exempla afferre possem plurima. Cic. Keveset szült a' Várcas e'hez hasonlót: sie dürfte sehr wenige, die diesem gleich geworden. Hujus paucos paces Civitas tulit. Cic. Ez hasonló a'hoz (vele egyet ércö) sie gilt gleich viel, als jenes. Hoc aequivalet illi. Anct. lib. de Philon.

Hasonló ábrázatú, adj. p. o. vagyok a'hoz: ich bin ihm ähnlich, oder gleich. Ore cum refero. Virg.

Hasonló születésü, adj. p. o. az attyához: wie sie dem Vater in Sitten gleich. Refert patrem ejus quae mores. Plin. Junior.

Hasonló-képen, adv. épen-úgy: ebenfalls, gleichfalls, gleichfalls, gleichen Massen. Pariter. Liv. Similiter. Cic. Hasonlóképen (szinte-úgy) —, wie ha— eben so —, als wenn —. Idem —, quasi —. Plaut. juxta —, ac —. Liv.

Hasonló-ki-menetelü, adj. eben so ausgehend. Similiter desinens. Cic.

Hasonló-módon, adv. gleichfalls. Pari modo. Nep. Simili modo. Cic. Consimiliter. Sell.

Hasonlóság, -gnak, -got: die Ähnlichkeit, Gleichheit. Aequabilitas,

atis, f. Tacit. Hasonlóság van köztök: nina Ähnlichkeit ist zwischen ihnen. Analogia est inter eos. Quinct.

Hasonló-szabású, adj. fast gleich, ziemlich gleich. Subsimilis, e. Cels. Hasonló-szabású a' fejér mirkez: fast gleich dem weissen Honigen. Subsimilis melli albo. Cels.

Hasonló-természetü, adj. mit fast dem nämlichen gleich in der Natur. Congruit cum illo natura. Natura inter se congruunt. Tac.

Hasonlóvá tenni, teszem, tesz: hergleichen. Adsimilare. Ovid. aequare, exaequare. Virg. A' jót a rosszal hasonlóvá tenni. Das Gute mit Bösen hergleichen. Bonum malo aequiparare. Liv.

Hasonlóval fizetés, -setek, -st: viszsza-fizetés: die Vergeltung. Hostimentum, i, n. Plaut.

Hason-menő, adj. -tsúszó-mászó: kriechend. Serpens, ntis, c. Plin.

Hason-szó, -ónak, -ót, vagy szavat: egy'enlő értelmü szó: gleichbedeutendes Wort. Synonymum, i, n. s. -vocabulum. V. g. Ensis. és Gladius.

Has-övedzö, -öneck, -öt: hevedec, terhellö: der Bauchgurt: cingulum, ventrale, i, lis, n.

Has-pók, adj. potrohos, potrokos, ecsetett hasu, p. o. ember, kinek a' hasa testének legnagyobb részre: der Mann, der einen ausgestandenen Bauch hat. Homo Ventriosus, ii, osi. m. Plaut.

Has-potroh, -hnak, -hot: hasporok, ecsetett köröv: der Bauch, Unterleib, Wanst. Abdomen, minis. n. iuvenc. Pantex, icis, m. b. Tibull.

Has-purgaló, adj. has-hajtó, p. o. Orvosság: die abführende Arzney. Catharticum medicamentum, i, n. Cels. Has-purgáló füv: Purgirkraut. Lino zostis, is, f. Plin.

Has-rágás, -snak, -st: has-tekeredés: Bauchgrimmen, die Kolik, Darmgicht, das Zwicken. Lagonosos, i, m. Plin. Rosio intestinorum, onis, f. Plin. Tormina ventris, um, n. Cic. Has-rágást szenvedni: am Bauchweh laboriren, die Purgirn haben. Tormina ventris adferre. Cic. Cic. torqueri dolore alvi. Cic.

Has-rágást okozó, adj. das Bauchweh verursachend. Tormi-nalis, e. c. Cels.

Has-rekedés, -sneck, -st: has-szorulás: die Verstopfung des Leibes? Obstructio alvi, onis, f. Vogt.

Has-sikulás, -snak, -st: has-menés: der Durchfall des Leibes? Fluxio alvi, onis, f. Plin. profluvium alvi, ii, n. Colum.

Has-szárny, -nynak, -nyat: a' halakon, hal-szárny: die Bauchfinne, die Flossfeder. Pinnula piscium, ae, f. Plin.

Has' szolgája, -jának, -ját: der auf nichts denn sich, als wie er nur immer können, Wanst füllen, immer zu fressen begierig ist. Natis abdominis duo. Cic.

Has-szorító, -nak, -ót. 1. das Bauchband. Vinculum Ventrale, i, lis, n. Plin. 2. adj. p. o. Has-szorító Orvosság: adstringirende (zusammenziehende) Arzeneyen. Styptica sc. medicamenta, orum. n. Blancard.

Has-szorulás, -snak, -st: die Verstopfung, die Leibes? Constipatio

570. ft.

onis, f. durities alvi, ei, f. Plin. obstructio Ventris, onis, f. Wogt. suppressio alvi, onis f. Wogt. tenesmus, i, m. Nep. Has-izo, külásban lenni: Einen Zwang öffnung haben. Esse alvo clausa, obstructa. Medic.

Has-tágulás, -snak, -st: die Öffnung des Zwirns, ein Öffnung. Laxamentum Ventris. i, n. Macrob.

Has-tekerés, -snek, -st: das Darmgrimmen, Darmschneiden. Ileus passio, ä, onis, f. Blanc. card. Stomachi torsio, onis, f. Plin. Has-tekerés van rajta: er hat das Darmgrimmen. Torminibus Ventris adfligitur. Cic.

Has-tekerö, adj. p. o. fájdalom: das Darmgrimmen. Strophus, i, m. Celsus. terminalis dolor, lis, oris. m. Cels.

Has-tisztító, adj. p. o. orvos-szerek: Abführende-, verunreinigende Reinigungs. Cathartica sc. medicamenta. orum, n. Cels. dejectiones, onum, f. Cels. Purgatio alvi, onis, f. Cic.

Has-tsapás, -snak, -st: wider Vermögen des Zwirns el-tsapja a' hasát: er hat den Durchfluß. Diarrhoea, ä, f. Wogt. Lienteria, ä, f. Cels.

Has-tsikarás, -snak, -st: -vágás, -tekerés: das Darmgrimmen. Tormina Ventris, inum, n. Cic. l. Has-vágás.

Has-üresítés, -snek, -st: der Durchgang. Alvi dejectio, onis, f. Cels. Has üresítésel: durch Durchfluß, und Stuhlgang. Per vomitum et alvi dejectionem. Varr.

Has-üresülés, -snek, -st: die Öffnung des Zwirns. Apertio alvi, onis, f. Has-üresülés (vesd-szerint-való has-menés) vagyon rajta: er hat einen gewöhnlichen Zwirnsöffnung. Est alvo aperta. Suet.

Haszínte, Conj. wenn gleich, wenn schon, obgleich. Etiamsi. Cic.

quamquam. Cic. Ha szinte tudtam, de ö ezt nem tselekedte: ob es schon geschehen ist, so ist es wenigstens von ihm nicht geschehen. Etiamsi est factum, certe ab illo non est factum. Cic.

Használás, -snak, -st: valamivel való élés: das Nützen einer Sache, die Benützung, der Gebrauch derselben. Usus rei alicujus. Cic.

Használat, -snak, -tot: das Gebrauch. Utilitas, atis, f. Cic. Ennek nincs használatja: das Ding hat keinen Nutzen. Nullus hujus rei usus est. Cic. Ez minden-féle használatra van az ember nekie: das ist dem Menschen allenthalben nützlich. Das bringt allenthalben Nutzen. Varro. Usui est hoc homini, Cic. Varios ei adfert usus. Cic. Minden szükségünket használatját valaki nekünk hagyni, testálni: einem die Benützung allen seinen Gütern hinterlassen. Usumfructum omnium suorum bonorum alicui legare. Cic.

Használatlan, adj. haszontalan, unbenützt, ungebraucht, unnütz, unnützlich. Inutilis, e. c. Cic. non usurpatus, a, um. Cic.

Használatlanúl, adv. haszon vétel nélkül: ungebrauchter Sache. Inusitate. Cic. Sine usu. Gell. Frustra. Cic. Negotium gnam. Cic.

Használatos, adj. haszna-vehető, használat-vehető, haszonos, haszon-vehető: fruchtbar, nützlich. Fructuosus, a, um. Quaestuosus, a, um. Salutaris, e. c. Cic. Utensilis, e, c. Liv. Utilis, e. c. Cic. Használatos, haszon-vehetetlen, haszontalan. Használatos ez énnékem: das ist mir nützlich. Hoc mihi est, utile hoc mihi est. Cic. Igen használatos a' nevezetes emberek' képeit szemlélgetni: es ist sehr nützlich, die Bild-

nisse dem kortársaihoz illő mértékben. Invat praestantiorum virorum Imagines intueri. Suet.

Használatosan, adv. nützlich, mit gutem Nutzen. Fructuose. Augustin. utiliter. Horat. V. Használ.

Használatosság, -gnak, -got: dem Nutz, die Nutzbarkeit. Utilitas, atis, f. Cic.

Használdogálni, -gálok, -gál: nützen, Nutzen beyschaffen. Utilitatem adferre, Cic. Valakinek, einem alicui. Quandoque.

Használhatni, -hatok, -hat, -hatom, hattya: használnot hajthatok: nützen. Prodesse posse. Cic. Ezzel senkinek sem használhatsz: mit dem Zeugs dir niemanden nützen. Haec re nulli potes prodesse. Cic. Nem használhatom ezzel: mit diesem Zeug ich keinen Nutzen haben. Hoc re nihil mihi copia fieri, uti non possum. Cic.

Használható, adj. gemeinsbar, nutzbar. Utilis, e. c. Cic. usui serviens, entis, c. Nem használható: ist unnützlich. Est inutile. Cic.

Használhatóság, -gnak, -got: die Nutzbarkeit. Utilitas, atis, f. Cic.

Használni, -nálok, -nál, vagy használtam, -nálni, -nálom, -nállya, -nolni, -nolya. használnosnak lenni, használnát venni: nutzen, brauchen, nützen, Nutzen haben. Usum capere. Cic, — percipere ex re aliqua. Cic. utile esse. Cic. frui, uti alignare. Cic. Használom ezt, vagy amaszt: mit, oder jenes brauchen ich. Hoc hac re illa re. Cic. Ez az orvosság keveset használt a' betegnek: diese Medicin hat dem Kranken wenig genutzt. Medicamentum istud parum profuit aegroto. Cic. Ez arra használ: dieses ist zu dem nützlich, dienlich, gut. Hoc ad id est utile. Cic. Ez az étel igen használ a' gyomornak: diese Speise ist dem Magen sehr nützlich. Cibus iste stomacho aptus est. Colum. Ezekre nem használnak-is, legalább nem ártanak: wo diese nicht nutzen, so schaden sie doch nicht. Haec si minus profutura sunt, obesse certe non potuerunt. Cic. Akinek nem használ az intés tanács, azon semmit sem tehet segíteni: wer einen guten Rath nicht annimmt, dem ist nicht zu rathen, nicht zu helfen. Qui consilium spernit, ei consuli neque. Curt. Nem használt a' kérés: das Bitten hat keinen Statt gefunden. Locus precibus non est relictus. Tex. Ez nekünk semmit sem használ: das dient uns zu nichts. Nobis hoc adfert nihil. Cic. Hoc ex re nostra non est. — nihil nobis commodi adfert Cic. Vajha használna! wollte Gott! es nützen! Utinam prosit. Hor. Valakinek valamiben használni: einem mit etwas nützen. Prodesse alicui re aliqua. Cic. — utilitati esse in aliqua re. Cic. Ő használta a' földeinket: er hat unsere felder benützt. Ille agros usum et fructum agrorum nostrorum. Cic. Szeretném használni azt a' szép időt: ich möchte gerne die angenehme Zeit des Sommers zu Nutzen machen. Capere cum quod vos aestivi temporis amoenitatibus frui. Cic. A' kutyákat vadászatra használni: die Hunde zum jagen gebrauchen. Canes ad venandum adhibere. Cic. A'

läbait kezek helyett használat
ni: die Füsse an statt der Hän
de brauchen. Pedibus quasi ma
nibus percommode uti. Cic.

Használó, adj. nützlich. Conducibilis
e, c. Plaut. Sokaknak haszna
lo: Vielen nützend. Multis
fructuosus, a, um. Quinct. — utili
tatem adferens, entis, c. Cic.

Használatlan, adj. haszontalan, ha
szon nélkül-való: unnützlich.
Inutilis, e, c. Cic. V. Hasznos, ha
szon-vehető. Használatlan mun
ka, nem hasznos, unnützliche
liche Arbeit. Steriles labor, is
oris, m. Tacit.

Használ veddegelni, -gelek, -gel; -
gelem; -geli: — valaminek: nützen
nützlich gebrauchen. Usitare
Gell.

Használ-vendő, partic. Das brauch
bar ist, Das man brauchen kann.
quo qui frui potest.

Használ vehetni, -hetem, -heti: etwas
laminek: etwas brauchen Kön
nen. Usum rei alicujus capere
posse. Ennek használ nem vehe
tem: von dem kann ich keinen Nu
tzen haben. Hujus rei usum
nullum possum habere. Cic. Ennek
az embernek semmi nem vehetni;
diesen Menschen ist zu nichts nü
tze. Homo iste ad nullam par
tem est utilis. Cic. Egygyik lá
bának sem vehet használ: dem
einen von beyden Füssen auch
brauchen kann. Neutro pede est
satis utilis. Plin. Valami has
znál vehetni. brauchbar, das
sich brauchen lässt. Utibilis,
e, c. Plaut.

Használ vehető, adj. brauchbar, nütz
lich. Utilis, e, c. Cic. Ez azon helyeken has
znál-vehető: dieses ist an den
jenen Orten gebräuchlich. Hoc
in locis iisdem usurpatum est. Gell.

Használ venni, -vészem, -vészi:
benützen, brauchen, gebrauchen,
Nutzen von etwas haben. Gebrauch
davon machen. Frui. Cic. Usum
capere. Cic. V. Szükölködni, vala
mi nélkül lenni. A dio-fánaték ve
részel veszik használ. Durch spass
will gebraucht seyn. Phrix pla
gis emendatur. Cic. — plagis
fit melior. Cic. Prov. Nem tud
gya használ venni észének:
der weis von seinem Ver
stand keinen Gebrauch machen.
Nescit ingenio suo uti. Liv.

Vedd használ minden jószá
gomnak: bediene Dich all
meiner Güter. Fruere re
bus meis. Cic. Valakinek va
lamit adni, oda engedni, hag
azonban használ vegye: ei
nem etwas zum Gebrauch
geben, zu lassen. Aliquid ali
cui utendum dare. Cic. Hasz
nát venni a' tanúlásnak:
Nutzen von Studieren haben.
Fructus percipere ex litteris.
Cic. Egygyik munkálkodik,
y' á másik veszi használ: an
dere säen aus, und an
dere mähen nur. Alii
serentem faciunt, alii
metunt. Cic. Sok használ
veszem ennek az embernek:
dem Menschen kriegst mir
viele Gönnste. Multum utor
hoc Viro. Cic.

Használ-vehetetlen, adj. unbe
nützbar, unbrauchbar. In
utilis, e, c. Cic. Használ ve
hetetlenné lett: ist zu
brauchbar geworden. Inu
tile factum est. Hor. Hasz
nál-vehetetlenné tenni valamit: etwas unnütz bar ma
chen. Inutile facere aliquid.
Id.

Használ-vehetetlenség, -gnek, -get:
die Unbrauchbarkeit. Ratio

non fructuosa opera, — non utilem operam.

Haszna-vehetö, adj. unvermeidbar, unumgänglich, nützlich. Utilis, e. c. Cic. usui serviens, ntis, o. Haszna-vehetö szolga: ein unvermeidlicher Knecht. Servus haud utilis, i, lis, m. Plaut

Haszna-vehetöség, -gnek, -get: die Unvermeidlichkeit, Unumgänglichkeit, Nützbarkeit. Fructuositas, atis, f. Utilitas, atis, f. Cic.

Haszna-vétel, -lnek, -t: Haszonvétel: der Nießbrauch. Usus, fructus, us, m. Cic.

Haszna-vett: part. genützt. Cum fructu adhibitus, a, um. Haszna nem vett: ungenützt. Sine fructu adhibitus, a, um.

Hasznos, adj. brauchbar, förderlich, heilsam, nützlich, brauchbar, dienlich. Commodus, a, um. Cic. proficuus, a, um. Voss. Saluberrimus, a, um. Cic. utilis, e. c. Cic.

JC Akaratlanul, haszontalan, kárcos. A' haszinos dologgal nem érd a' külsö szinét: vigyázz nem csak szépen, hanem hasznosan is. Noli utilium rebus externa spectare. Cic. Haszinosabb ez, hogy nem amaz? Hoc utilius est illo. Ovid. Ez tegnapi haszinosabb. Hesternus utilior. Hoc utilius est. Cic. Haszinos volna a' maga javára változtatni: bizonyára ezt nagy haszonnal tenné. Interdum fructuosum est, de re certa dubitare. Cic. Ha nektek hasznos: ha nektek nem nyugtalan

est. Si rationes vestrae ita ferunt. Cic. Az Ökrösgazdának hasznos fogan attya (következése) vagyon. Sit [illegible] Ausgang gutes Anzeichen? Habet bonum effectum Medicina. Cic. Haszinos az Olvasás: das Lesen bringt Nutzen. Utilitatem habet lectio. Quinct. Haszinos szolga: ein gutes und nützliches Gesinde. Bonae frugi servus. Ulp. Haszinos az a' víz a' szemnek: jenes Wasser hilft dem Auge gut. Aqua illa juvat oculos. Medic.

Haszonvesz, -gnek, -get: die Nützbarkeit. [illegible]

Haszonosan, adv. nützlich. Fructuose. August. utiliter. Columella. Haszonosan szolgatni valakinek: einem mit gutem Nutzen dienen. Utiliter servire alicui. Horat.

Haszonosság, -gnak, -got: die Nützbarkeit. [illegible]

Haszonositani, -sítok, -sit, -sítom, -sítva: nützlich machen. Utile reddere.

Haszonositó, adj. nutzbringend, nützbar. Fructuosus, a, um. Quinct. utilis, e. c. Cic.

Haszonosság, -gnak, -got: die Nützbarkeit. Utilitas, atis, f. Cic.

Haszonot-hajtó, adj. nutzbringend. Utilitatis rationem habens, utilitatem adferens. Az ökrök haszonot hajtó szolgája: ein gutes Haus nützlicher Knecht. Servus utilis bero. Plaut

Haszonot-hozó, adj. nützlich, nutzbringend. Lucrificabilis, e. c. Ez neked nagy haszonot-hozó napod lesz. Dieser Tag wird dir guten Nutzen bringen. Hic dies tibi illuxit

fructificabilis, Plant.

Haszhotzka, -kának, -kát: nur Gewinstgen, Profitgen. Quaesticulus, i, m. Cic.

Haszmunkára-való, adj. gebräuchlich. Usualis, e. c. Fidon. Ez a' fürdő kőr haszmunkára kerdett lenni: dieses Bad gibt einen gewöhnlichen Nutzen, einen gemeinen Nutzen. Balneum istud communi usui capit fieri. Cic.

Haszon, -nnak, -szmot, -szmok, pl. der Zufluß, Nutzen, Vortheil. Commodum, i, n. Ter. emolumentum, i, n. Cic. Utilitas, atis, f. Cic.)(Kár, kár-vallás. Eszt tenderi haszon: jüdischer Nutzen. Faenus Usus. ūs, ūs, m. C. Kevés haszon. Geringer, Kleiner Nutzen. Non mediocre commodum, exis, di, n. Cic. közönséges haszon: gemeiner Nutz. Commune Commodum. is, di, n. Cic. különös haszon. besonderer Nutzen. singulare emolumentum, is, ti, n. Cic. Nagy haszon: großer Nutzen. Magnum Commodum i, n. Cic. Semmiképes (tulajdon) haszon: nirgender Nutzen. Comodum praepostrum, utilitas praeposteria, atis, e, f. Cic. sok beszéd, kevés haszon: garstig Schwatzen, wenig Wolle. Verba sine penna atque pecunia. Prov. Vagyon azokban haszon: es befindet sich darbey kein Nutzen. Est in illis fructus. Cic. Haszon szerint meg-elégedni: mit der Hälfte des Gewinns zufrieden seyn. Dimidia bonorum parte contentum esse. Cic. Ez á haszon sokaterja arad: dieser Nutzen trifft wenig. Emo-

125 „redundat lumentum istud. ad multos „spectat. Cic. A' kiszeben nem vesz igaz barátságot: der Nutzen prüft keine wahre Freundschaft. Utilitas non cognationem conciliat amicitias. Cic.

Ette haszna, valutta bére: die Probe ist der Preis statt des Geldes gegeben, damit sie nemlich nicht berg ~~[illegible]~~ lebendigen Leibes beraubte. Anima data est ei pro sale. Varro. Prov. Eljött, de mi haszna? es ist gekommen, aber wie hilft einem Dasein. Advenit, sed quanti id refert? Cic. Mi haszna ennek? wozu soll es nützen. Cui hoc bono? Cic. Nagy haszna van a' folyó-víznek: der Flüsse haben grossen Nutzen. Magna sunt fluminum opportunitates. Cic. Nints haszna (foganatja, sikere) a' dolgának: seine Arbeit ist ohne Wirkung. Non habet effectum etiam labor ejus. Plin. Ingressitum abiit labor ejus. Cic. Semmi haszna nintsen az ötsét-vitelének: seiner Amtsverrichtungen bleiben ohne Effect. Ejus Consulatus Consilia conglaciant. Cic. Semmi haszna nints az erővesztésnél: man fühlt es in der Anstrengung keine Hülfe zu thun. Nullius in Medicina momenti res est. Cic. Haszonáért szeretik az embert: wegen Nutzen liebt man einen. Utilitas conciliat amicitias. Prov. A' maga haszonáért tselekedni: valamit: um seines Nutzens willen etwas thun. Ob sum emolumentum agere aliquid. Cic. Jó haszonra szolgálnak ezek az ember életének: diese gereichen zu gutem Nu-

tzen des gemeinschaften Nutzens? Fiunt haec utiliter ad hominum vitam. Cic. A' ha-
za' törvénnyét maga hasznára fordítani: Die Gesetzen zu seinem Gewinst unrechtlich anwenden. Patria legibus abuti ad suos Quaestus. Cic.
Kiki a' maga hasznára néz: nur jedwe gesorgt auf seinen Nutzen. Quivis ad utilitatem suam refert. Cic. Utilitati Tuae servit. Cic. Vala kinek hasznára tenni: zu eines Nutzen stehen. Esse ex usu alicujus. Cic. esse in rem alicujus. Terent. Mellette vagy-nak nagy hasznára a' Vizek: weil sie zu Nutzen des Flusses. Habet Flaminum opportunitates. Cic. Nagy hasznára válik ez annak: der gereichet ihm zum grossen Nutzen. Multa Commoda hoc ei adferet. Cic. Commodo ei erit. Cas. Ea res non parvo ei emolumento erit. Cic. Nagy hasznodra, és elö-meneteledre fog ez neked lenni: das wird dir zu grossen Nutzen und Vorgesetzte gereichen. Magno tibi futurum est hoc emolumento. Cic. hoc res tuas non mediocriter promovebit. Cic. — provehet. Cic. Ez neked nints hasznodra: das gereicht dir nicht zum Nutzen. Hoc tibi utilitati non est. Haec non conducit in rem tuam. Plaut. Önnekem nagy hasznomra volt: mir hat diese Güte ausserst gutzen. Is mihi magno usui fuit. Cas. Semmi hasznomra nem vált: ich habe von

meiner Bemühung keinen Nutzen gehabt. Peritus, vanus que fuit omnis mens labor. Teuffea operam insumpsi. Cic. Dessen tarsságok azoknak, kik nekek hasznokra vagynak: beförderlich, und gedeihlich die jenigen, die mich nützlich sind. Conservate eos, qui vobis fructuosi sunt. Quinct. Hasznunkra volt: es ist unserm Nutzen gewesen. Pro meliore nobis fuit. Tacit. Mindenben tsak a' maga hasznát keresi, nézi, tekinti, vadászsza: er siehet alles nach seinem Nutzen. Attentior ad rem suam est. Ter. rationem Commodi sui ducit. Cic. privato suo commodo unice servit. Cas. Maga hasznát nem keresni, azzanem nézni: nicht auf seinen Nutzen, sondern Vortheil sehen. Suam utilitatem omittere. Cic. Ennek dupla hasznát vár hatodhon dem Ernst die vorsichtigkeit so hint Nutzen nehmen. Ex hoc duplum Commodum habes exspectandum. Cic. Így jót mással, úgy vesztedre is használ: Nutzen (Gewinst) nimmt Wachsthum, womit die Früchte wachsen können. Fenus metere ut possis, fere beneficium. Cic. Nota. Maga hasznát keresö: der nur seinen Nutzen suchet. Avidior ad rem. Terent. Más hasznát keresö: der seinen andern Nutzen sucht. Qui alterius Commodum in re aliqua aspectat. Valaminek hasznával élni: seinen Nutzen von einer Sache haben. Commodum, fructum ex aliqua re capere.

Ter. Valaminek hasznával élö: der den Nutzen von einer Sache hat. Fructuarius, a

um. Utp. A'te haszned, vagy
Karod fog el lenni: hogy ebben
winnél vagy nagyobb Hasznom
oder Schaden haben. Commo-
do-, vel malo tuo hoc fiet.
Ter. Exit id e re tua. Ter. Az
a' haszonra benne, hogy — ebben
a' Hasznom (Vortheil) fogja állani, vagy
hogy — Id utilitatis exis-
de habeo, quod — Cic. Mi hasz-
nom volna, ha meg-tsalnálak:
was fürtte ich für einen Vor-
theil (Nutzen) davon, wenn
ich dich betrügen. Quid mihi
lucri esset, te fallere. Terent.
Ebből nints semmi haszonom.
ich habe von den Dingen kei-
nen Nutzen, keinen Profit.
Nihil ad me redit ex his rebus.
Cic. Ebből énnekem se hasznom
se káromom: ich habe weder
vor was zu gewinnen, noch
zu verlieren. Mihi ist hic
nec serendum, nec metendum. Plaut.

Semmi haszenodat nem vehetem:
ich kann dich zu nichts brauchen.
Nihil te uti possum. Plaut.

Ö nekem sokban nagy hasznot haj-
tott: wo hat mir in vielen Din-
gen einen grossen Nutzen
verschafft. Plurimis ille mihi in
rebus magnus usui fuit. Cic. ki a'

haszot kivánnya, mennyá-
ból a' kezét ne szánnya: wer
den Zweck will, muss
die Mittel nicht scheuen. Qui
finem vult, etiam media vult,
fr. augat nucem. Plaut. Ab-
bul én haszenot nem várok,
nem remenylek: von dem er-
warte ich keinen Nutzen. Ex eo ego nullum fru-
ctum habeo. exspectandum.
Cic. Vatamiből haszenot vennél:
von welchem einen Nutzen hät-
test. Capere commodum

re aliqua. Ter. Mindenből
meg-gátolnya a' mi haszonra
lat: nicht jedesmal sonder-
lich an unserem Nutzen. ac.
ubique commodis nostris
obstat. Cic. ubique adversus
commoda nostra stat. Nep.
comoda nostra impe-
dit ubique. Cic. Jó hasz-
szonnal forgatni a' fegyver-
rel der Waffen nützlich be-
dienen. Salutariter uti
armis. Cic. Jó szolgálatu
domány nagy haszonnal
já'r: die Arzeneykunst ist
sehr nutzbringend. Ars me-
dicinae fructuosissima est.
Plin. semmit nagyob hasz-
nat nem olvas hatott: nie hat
nichts mit grösserem Nu-
tzen lesen können. Nihil
ad legendum citius potuno.
Cic. Hasznára fordítani va-
lamit. etwas zu Nutzen
machen. In usum convertere
re aliqua. Cic. Haszonra
való: ist dienlich, gut,
und nützlich. Conducit. Cic.
Utile est. Cic.

~~Haszon-bér, -enek, -et: Arenda~~
~~da. Die Verpachtung. Lo-~~
~~catio, onis. f. Cic.~~

Haszon-bér, -enek, -et: Arenda
-bére, Arenda-pénz: das
Pachtgeld, der Pachtzins. P.
Pretium conducti, - elocatio-
nis, redemtionis. Vectigal,
vel merces elocationis, - con-
ducti, - redemtionis. Le-ten-
ni (meg-fizetni) a' haszon-bért:
den Pachtzins abzutragen, -
abtragen. Pretium locatio-
nis solvere. Cic. l. Arenda.

Haszon-bérbe adas, -adnak, -ott:
die Verpachtung, Locatio, onis
f. Cic. Haszon-bérbe adás van

köztök: mine Übung geschätzt
gest unter ihnen hoc.
Locatio fit inter eos. Cic.

Haszon-bérlés, -sének, -st:
Árendálás: die Verpachtung.
Conductio, locatio, (arenda-
tio), onis, f.

Haszon-bérlő, -lőnek, -lőt,
Árendás: der Verpachter, Ver-
pächter. Locator, oris, m.
Vulg. Arendator, oris, m.

Haszon-hajtás, -snak, -ot: nye-
reség, Szerzés: Die Vermeh-
rung, Vermehrung. Die Zunah-
me, Vergrößerung. Fenerificatio,
onis, f. Tertull.

Haszon-hajtó, adj. nutzbar, nützbar, nützlich, gewinnbrin-
gend. Quaestuosus, a, um. Cic.
Den haszon-hajtó esztendő:
wie Jahre, das Korn gewöhnen
Nutzen abzuwerfen: Ein-
was Quaestuosissimus, i, m.
Cic. — lucrifícus. Plaut. Nagy
haszon-hajtó: sehr nutzbar,
lich. Maximi Quaestus.

Haszon-kereset, -tsének, -tet: Gewinn-
haszon-kereset: der Eigen-
nutz. Privatum Commodum.
i, n. Cic.

Haszon-keresés, -sének, -st: die
Gewinnsucht. Lucri cupido,
inis, f. Appet. Commodi —,
lucri Studium, ii. Cic.

Haszon-keresző, -őnek, -őt: der
nach Gewinn trachtet. Lucri-
peta, ae, c. Plaut. Ein haszon-
nát keresző: nichtsnutzig.
Sui Commodi Studiosus, a, um.
Qui Suis Commodis inservit.
Cic.

Haszon-lelés, -sének, -st: die Er-
langung eines Vortheils?
Consecutio Commodi alicujus
onis. f. Cic.

Haszonnal, adv. haszonosan: nütz-
lich. Utiliter. Colum. Haszon-
nal szolgáltam neki: ich habe
ihm mit gutem Nutzen ge-
dient. Utiliter ei servivi.
Stor. V. Haszon nélkül.

Haszonnal-járó, adj. p. o. meg-
tsalás: unabwendbar, unge-
schene Entrung. Pia fraus, dis
f. Ovid.

Haszon-nélkül, adv. umsonst, vor-
gnüglich. Frustra. Cic. Haszon
nélkül lett a' követsége: sei-
ne Gesandtschaft war ohne
Nutzen. Legationis exitus
cecidit. Tacit.

Haszon-nélkül-való, adj. p. o. be-
tsség: Feinde, der keinen
Nutzen bringet. Sterilis
pax, pacis, f. Cic. Haszon
nélkül-való munkát tenni:
vergeblich Arbeiten. Te-
lam Penelopes texere. Prov.

Haszonolni, -nolok, -nolt, -nolom
volly a: benützen, benutzen.
uti. Cic. usum capere Cic.
Más jószágát haszonolja:
er benützt seines Nachbarn Gut.
Alienis bonis utitur. Cic.

Haszonra adni, -adok, -ád; adom,
adgya: valakinek, valamit.
einem etwas zu Nutzen ge-
ben. Usufructuare Guid. Voss.

Haszonra forditani, -dítok, -dí-
-dítom, -dítsa: valamit, et-
was zu Nutzen machen, —
in seinen Nutzen verwenden.
In commodum suum converte-
re aliquid. Cic. rem quam-
piam utilem facere.

Haszonra forditás, -tsának, -st:
die Anwendung, da man et-
was nützlich macht. Applica-
tio rei alicujus, onis, f. Cic.

Haszonra lesni, vagyok, vagyon:
nützlich seyn. Utile esse. Cic.

Haszonra termett, part. p. o. Erde:
ein gutes und nützliches Mengsel.

homo frugi. Cic.

Haszonra-való, adj. hasznosbar, nützlich. Utilis, e. c. Cic. Usu. — Quint. Nem haszonra-való: der zu nichts nütze ist. Ad nullam partem utilis, e. c. Cic.

Haszontalan, adj. hijába-való; unbrauchbar, unnütz. Inanis, e, c. Cic. H. Hasznos, haszon-vehető. Haszontalan aggodás: die nützlich Besorgniss. Inanis ageitudo, nis, dinis, f. Cic. Haszontalan egymás: nichtswürdige Dinge. Teame putrida. Plaut. Haszontalan félelem: die nichtige Furcht. Inanis metus, is, us, m. Cic. Haszontalan fenyegetődzés: eine nichtige Drohung. Comminatio vana, onis, f. Cic. Haszontalan feszegés: unnützige Untersuchung. Affamina, arum. f. Appul. Vaniloquium, ii, n. Augst. Haszontalan (ercötlen) harag: ein Zwecklloser Zorn, ohne Zorn. Jejunum Odium, ii, n. Juvenal. Vana ira, ae f. Colum. Haszontalan igyekezet: fáradtság: eine unnütze Bemühung. Conatus frustra Capti. Liv. Haszontalan költség: die unnütze Unkosten. Dispendium, ii, n. Plaut. Sumtus inanis, us, is m. Cic. Haszontalan könyörgés: eine hervorgebliche Bitte: Irrita Preces, arum, f. Cic. Haszontalan mondásoke: vices Gondolatok: die Einfälle, Einbildungen, Einbildungen nichts taugt, leere Einbildungen. Otiosae Sententiae, arum. f. Quinct. Otiosus Sermo, i, onis, m. Ideo-

Haszontalan munka: eine hervorgebliche Anbeit. Labor cassus, oris, i, m. Sen. — Sterilis. Jac. — Supervacuus. Quinct. De haszontalan —, mert — i abren hervorgebnes? Quam —. Sed incassum gromiam —. Plaut. Haszontalan dologban törni á fejét: sich nötzigen Dingen Jungen. Curas habere supervacuas. Sen. Ein haszontalan Vén ember: ein alter Gemis! Ecce me nullum senem! Plaut. Ez jó-tette, mény nem lészen haszontalan. Diese Wohlthat ist wohl angewendet. Beneficium istud bene collocatum —, impensum, est. Cic. Ez mind haszontalan: das ist alles unnützlich. Haec omnia inutilia sunt. Cic. Haszontalan helyen kereset gébni: in den Luft fechten, eine hervorgebrachte Anbeit thun. In aëre pugnare. Plaut. Mi tsak haszontalan késelkedjék tovább (kemyére vesztegessük) vagy unk: wir sind gefangene Leute, wir sollen nur die Zeit todt machen. Nos nunc vos sumus, et frustra consumere nati. Horat. Haszontalan volt minden költség: die Kosten sind alle hervorgebliche gemacht worden. Impensa omnis recidit in cassum. Colum. Haszontalan tudat tenni: eine hervorgebrachte Anbeit thun. Aquam cribro haurire. Plaut. Haszontalan volt minden kemény ségünk: all unsere Hoffnung war hervorgebliche. Omnis spes nostra vana atque irrita fuit.

Haszontalanitani, vitote, vitt, — vitom, — vittya a: haszontalanná tenni.

Haszontalanitani, -nitok, -nit; -nitom, -nittya: Haszontalannà tenni: unnützig machen. Inutilem reddere. Valakinek a' haragját haszontalanitani: einem Zorn zu nichten machen. Iram, vel furorem alicujus frangere. Cic.

Haszontalankodás, -snak, -st: Narrheit. Ineptiae, arum, f. Plaut. nugae, arum, f. Cic. Az időt haszontalankodással tölteni: die Zeit mit Narrheiten, -unnützen Einfällen hinbringen. Tempus ineptiis aut libidinosa voluptate ducere. Cic.

Haszontalankodni, -dom, -dik: Narrheiten, Nugas agere. inutilibus rebus se occupare.

Haszontalankodó, adj. Narrheiten treibend. Der unnützige Einfälle macht. Qui se inutilibus rebus occupat.

Haszontalan (Hijábavaló) költés, -snek, -st: eine unnütze Ausgabe. Inutilis expensa, ae, f. Cic. Dispendium, ii, n. Plaut. Sumptus inanis, us, is, m. Cic.

Haszontalanság, -gnak, -got: etwas Unnützes, unnützes Ding. die Unnützlichkeit. Inutilitas, atis, f. Cic. Sok haszontalansággal tele egy ez a' dolog: es ist hundert Unnützlichkeiten beysammen. Res vita multis inanitatibus est permixta. Cic. Haszontalanságokat beszélni: unnützes Zeug treiben. Circulatorios minutos fabulari. Plaut. de lana caprina loqui. Horat.

Haszontalanul, adv. unnütz, ohne Nutzen, umsonst. Inaniter. Cic. inutiliter. Suet. ad Nero. Haszontalanul fogtalatoskodik: er beschäftigt sich unnützlich. Frustra, et temere. Satagit. Tere. Haszontalanul javasolni valakinek valamit: einem etwas unnützlich rathen. Inutiliter suadere alicui aliquid. Suet. ad Nero. Haszontalanul szollani: unnütze Worte machen. Dare verba ventis. Ovid. Ventis perfunderе verba. Lucr.

Haszon-tévö, adj. s. c. Solga: ein seinen Herrn nützlicher Knecht. Servus utilis, is, m. Plaut.

Haszon-vadászás, -snak, -st: der Eigennutz, die Eigennützigkeit. Studium sui commodi. ii, n. Cic. privatum commodum, i, n. Cic

Haszon-vadászó, adj. eigennützig. Sui commodi studio abreptus, a, um. Qui suis commodis inservit. Cic. Qui omnia ad suam utilitatem refert. Cic.

Haszon-vehetetlen, adj. haszna-vehetetlen: unbrauchbar. Inutilis, e, c. Cic. cujus usus est nullus. SC Haszon-vehetetlenné tenni valamit: etwas zu nichte machen. Usum rei alicujus interficere. Plaut inutile facere, reddere quid. Cic.

Haszon-vehetö, adj. haszna-, vagy haszvát vehetö: brauchbar. Utilis, e. c. utibilis, e. c. Plaut. usuosus, a, um. Varr. Cujus usus potest capi. Haszon-

-vehető fü: nin bmünchbarnsd
Zmünty. Utilis herba. bis, a, f.
herba salutaris, Colum. Valamit
haszon-vehetövé tenni: atwas
bmünchbar machen. Aliquid utibile
facere. Plaut.

Haszon-vehető ség, -gnek, -get: die
Nützbarkeit Emt. Utilitas, atis, f. Cic.
A' szemeknek haszonvehetősége:
die Nützbarkeit der Augen.
Utilitas oculorum. Cic.

Haszon-vétel, -telnek, -tet: die Ben-
nutzung, Fruchtnies Bung, Nutz-
nies Bung. Fruitio, onis, f. per-
ceptio fructuum, onis, f. Usus fru-
ctus, us, m. Cic. El-maradt haa-
szon-vétel: nin Gewinn, so wi-
nen nutzgenest. Lucrum cessans,
antis, n. Digest. kiváltsi
haszon vételek: die Vorzüglinen.
Regalia beneficia, ium, orum. n.
Nagy haszon-vétel: nien Gnos-
sen Nutzniesbung. Magnus
usus fructus. Minden jószágá-
nak haszon-vételét másnak
testálni: niemen die Fruchtnies
bung allen seinen Gütern
bemachen. Usumfructum omni-
um bonorum legare ali-
cui. Cic. Haszon-vétele a' pénz-
nek a) die Benützung des
Geldes. Usus pecuniæ, us,
m. Nep. 6. Haszon-vétele
(kamattya) a' pénznek: das
Zutrauen. Fanus, oris, n. Cic.
Usura, æ, f. Cic. Haszon-vé-
tele a' világosságnak: den
Gebrauch des Lichts. Usura
lucis, æ, f. Cic.

Haszon-vévő, -önek, -öt: den die
Nützung von etwas hat, nin
Fruchtbenisser. Usufructuarius,
ii, m. Jct.

Haszsia, -ának, -át: tartomány
Nemet-Országban. Zussen. Has-
sia, æ, f. Geogr.

Haszszai, adj. Zussisch, aus oder
zu Zussen gehörig. Hassiacus, a,
um.

Hasztalan, adj. unnütz. Inutilis,
e. c. Cic. l. Haszontalan.

Hasztalanul, adv. l. Haszontalanul.

Hat, adj. sechs. Sex, indecl. pl. o.
Cic. Hat hat ember megy egy
kotsin: je sechs Personen einen
neuen Wagen. Sex Viri vehicu-
lum singulo curcen. Curt. Hat
esztendeje, hogy — es sind sechs
Jahren, dass —. Sunt sex anni, ex
sex enim est, quod — Cic. Hat
holnap: sechs Monat. Sex
menses. Cic. Kétszer hat:
zwölfmahl sechs. Bis sex.
Virg. Hat tovon járni: mit
sechsen (sechs Pferden) fah-
ren. Sejugibus (equis) vehi.
Appul. Hat meg egygy: sechs
und eins. Sex et unus, a, um.
Hat órakor: um sechse, um
sechs Uhr. Hora sexta. Hat
tojás: sechs Eyer. Sena
Ova. Colum. Hat, vagy hét:
hat, hét: sechs bis sieben.
Sex, septem ve, Sex, septem,
Sex aut septem. Hatból
állo —: aus sechsen bestehend.
Senarius, a, um. Cic.

Hát, -nnak, -tat 1. Embernek,
vagy más állatnak a' háta:
der Rücken. (der Rücken). Dor-
sum, i, n. Hor. Varr. Dombo-
rú hát: ein Hügelförmi-
ger Rücken. Dorsum alti-
us Convexum. Convexum
hát: gebut-
förmiger Rü-
cken. Dor-
sum. Sebes hát:
Rücken voll Wunden.
Plagosum dorsum.
Appul. A' disznoknak

Tertes hátok: Die mit Dorn„
besetzte Rücken der
Pflanzen. Horrentia tertis
terga suum. Ovid. Az ökrök„
nek Tzetes hátok: Die beni„
ten Pflügen der Ochsen. Ho„
gentia terga boum. Ovid.
Tzetes hátu a' tónak: Rücken„
eines Pferdes, worauf man
sitzen kann. Tessile terga„
equi. Ovid. A' hát hátúl
van: der Rücken ist hinten.
Dorsum est retro. Plin. A'
hát terhet hordoz: der Rü„
cken trägt die Last. Dorsum
bajulat. Plaut. A' háton„
kon hordozunk: auf den
Rücken trägt man. Dorso
bajulamus. Id. A' Tekéthyek
miatt mocsá vas a' hátá:
die Zuckel ist so schwer„
gestiftet von den Pferden gelit„
ten, wie einen Rüstwagen
ist. Tergum ejus Ostreatum
est ulceribus. Plaut. A' tá„
vol' hátá-megé menének abra„
kolni, ételni: sie gingen hin„
ter der Last Trauben pflücken.
Pone Castra sabulatum ibant.
tes. Hátá-megé tenni valamit:
etwas hinter dem Rücken be„
gehen, stehlen, thun. Retro, pone„
re aliquid. Cic. et a' tergo
ponere aliquid. Cic. Hátá-me„
gett van, a' mije van: wel„
ne hat. Just hinter sich. In re„
cessu habet, quod habet. Quinct.
Ember: hátá-megett-va„
lo meg-tsóllás, -gü„
nolás: eine
Schimpfrede,
wenn einem hin
ter einem macht, Posti„
ca lanna. v. f. Pers. Há„
tá-megé vetni valamit:

nem Nachsinnen. Obtrectatio,
onis, f. Cic. postica lanna, a,
f. Pers. Hátá-megé vetni va„
lamit: etwas hinter dem Rü„
cken werfen. Pone se jacere„
aliquid. Cic. Hátunk-megé va„
karodgy: hinter uns gehen.
Pone nos recede. Plaut. Hátán
háza, kebelében szobája: ein
Landstreicher. Exco, onis, m. Hor.
Excat vagus, et exul. homo va„
gus, vagi, i, m. Cic. Hátán hor„
dozza mindenét: nur trägt„
all sein Vermögen auf
dem Rücken. Dorso gestat
omnia sua. Plin. Az iras'
hátán: auf der äussern Seite
eines Briefes. Super
extrema Pagina. Cic. Hátán
tenni az ellenségnek: dem Fein„
den immer im Rücken sein,
stets verfolgen, hinterdrein
ziehen. Cum exercitu tergis
hostium haerere. Tacit. —
haerere in tergo hostium. Liv.
Hátán vinni valakit: einen
auf dem Rücken tragen. Ter„
gere vehere aliquem. Propert.
Egymás hátára e. o. dültetni:
auf einander übereinander an„
dere super alium alios cer„
nere. Liv. Még ma hátodra
hágyom a' korbátsot, ú. botot:
ich werde dich noch für
wündlich abgenügen, mit Prü„
geln züchtigen. Ego te
hodie adhuc male mulctabo
fustibus. Cic. — Intigam te ver„
beribus. Plaut. — male con„
tundam fustibus. Plaut. Há„
tára venni valakinek, azt
megverni: einem die Haut
wündlich abgerben. Corium
conscribere alicujus. Plaut.
Valamit az ebédrö levelnek há„
tára venni: auf den Rücken,
oder äussern Seite einer

673. Ht.

Háttérsnipli was? rsnmbnn. Libellum supplicem in dorsa re Hátárra venni a' terhet: Lapot a' hátára venni a' terhet: Lapot a' hátára venni, rakni. Dorso onus subire. Hor. Hátat adott (el-futott, el-szaladt, sarkával fenyegetett bennünket) az ellenség: der Feind hat uns den Rücken gewendet, die Flucht ergriffen. Terga vertit —, in fugam se conjecit inimicus. Cic. Futni, hátra utain: nur flieht, kehrt, wendet, als wenn Feinde hinter euch wären. Fugit, quasi inimicum a' tergo haberet. Cic. Hátha ütni valakit: einem eins auf den Rücken geben. Dorsum alicui jus ictu ferire. Sen. Trag. Valakinek a' hátát meg-pihentani: jól meg-lassakolni valakit: einen tüchtig abprügeln. Verberibus aliquem cedere. Plaut. Dorsum alicujus verberibus molificare. Macer. Nem ereszem a' hátomat, amig' veressel kapsam. ich kühle meinen Rücken nicht mehr, so bald ich Gelegenheit bekommen. Scapulas prebui. Plaut. Ich ließ den Rücken gerben! Vae tergo meo! Tex. Viszket a hátom. Der Rücken juckt mir. Scapulae pruriunt mihi. Plaut. Hátunkon az ellenség: der Feind ist hinter uns. A tergo est hostis. Ló-háton járni: reiten, zu Pferde gehen. In equo vehi. Cic. Ló-háton ugrani: zu Pferde springen. Equo insilire. Liv. Hátról mondatik: es wird gesagt, heißt, man sagt, heißt, es wird gesagt, heißt, man sagt, heißt, es wird gesagt, heißt, man sagt, heißt,

tes nobis cum venire. 3. Kér" dés képen: Hát ha tagadni fogja? und wenn wir nicht gnug wind? Quid si inficias" eat? Hát hogy? a win Dann? Quomodo ergo? b. win Ihn? wir Dann? Quanti ergo? Hát," hogy 's mint van a dolog? nun wie steht mit dem Dingen? Quo" modo ergo res se habet? Cic: Hát hová? hanem haza: wo hin Dann? als nach Hause. Quonam igitur? nisi do" mum. Plaut. Hát két ha" zátok vagyon? Jubt ihr denn wie Vorgenanns Ver" hältend? Numquid vos duas habetis Patrias? Cic. Hát az atyádfiét-e" még? wie stehts mit dei" nem Vetter? lebt er noch? Quid Pater tuus? vivit ne? Cic. Hát mi? was Dann? Quid igitur? Plaut. Hát mi" ben áll (van) a mi dolgunk? nun wie stehen unsere Sa" chen. Jam vero, quomodo res nostrae dicuntur? — se ha" bent? Cic. Hát miért? wa" rum Dann? Cur igitur? Quidnam? Plaut. Hát, mi" képen folyt dolga az ellen" ségnek? wie geht es mit dem Feinde? Ea autem in" imicos? Quomodo res se ha" bent inimicorum? Cic. Hát csak mit felelsz? nun (und) was antwortest du nicht dieses? Quid vero ad haec respondes? Cic. Nékem-e? nekeed hát: ist Dir z. b. bestimmt? Sir ja. Mihi ne? tibi omnino. Cic. — utique. Cic. — sane. Cic.

Hát nem [illegible] mon"

dottam, hogy így lészen? Jubn kommen wurde? An non di" xi, hoc futurum? Terent. Hát osztán? hát aztutan? wa" ahrdenn? Quid postea? Ter. Quid tum? Quid deinde? Cic. quid tum postea? Plaut. Hat tsak ugyan igaz? also ist" das doch wahr? Ergo deni" que verum est? Martial. Hát így kell bánni másokkal? muss man denn also mit andern so umgehen? Sicci" ne agendum est cum aliis? Ter. 4. Hát (vchát) így van, a' mint mondam: wie" ist also, wie ich gesagt habe: Est igitur ita, ut di" xi. Cic.

Háta-hoporjás, adj. darabos, egyenetlen, göröngyös, kö" gös: p. o. hely: Holprigter" unebener Ort. Confrago" sa et aspera loca. Curt. Liv.

Hátra-hupjás, adj. lásd, Háta-hoporjás.

Hatalmas, adj. mächtig, ver mögend und gewalthätig. Pollen" tis, or Plaut. potens, ntis, o. Cic. grad)

Hatalmas beszéd: eine mäch" tige Rede: Pathetica" sermo, i, onis, m. Macrob. Ha" talmas (nagy tiszteletü) em" ber: ein mächtiger und ge" waltthätiger Mann. Homo summa potestate praeditus, Hatalmas ember ez az tkanál" nál nincs nálunk is allnak hozzá" nem Hann. Idem omnia est apud Sanum hominem. Liv. Ha" talmas kéz: die Obrigkeit. Brachium, ii, n. Voss. Polgári, vag katonai kéz alá [illegible] 120.

rübt: nr ist unter einer Bürgerlichen, oder Ehrlichen Obrigkeit. Praetio Secular, vel Militari subjectus est. Két hatalmas királyok: zwen mächtige Könige. Duo potentes Reges. Cic. Hatalmas nemzetség: ein mächtig Geschlecht. Pollens genus, Plaut. Hatalmas: nagy sárdagsággal bír: ein sehr ein gröszes Vermögen, ein reicher Mann. Pollet opibus. praeditus magnis opibus. Cic. Igen hatalmas: sehr mächtig. Praepotens, ntis, o. Cic. Igen hatalmasok ők a' Tárczaron (a' földön), de hatalmasabbak a' tengeren: die sind sehr mächtig zu Lande, aber noch mehr zu Wasser. Multum illi terra, plurimum mari pollent. Liv. Bé-já-vós a' hatalmas Urakenál: ein sehr ein grosz Zutritt bey mächtigen Herren. Accessum habet ad Potentiores. Cic. A' tengeren ő a' leghatalmasabb: er ist Meister, Herr zur See. Mari potens est: Cic. Hatalmasa' (nagyobb) tett: ein sehr mächtig gewordener. Incrementum auctoritatis. Cic. E' világ' hatalmasi: die Mächtigen dieser Welt. Potentes hujus mundi. Liv.

Hatalmaskodás, -snak, -st: die gewaltthätige Macht. Actus potentiae-potentiarius, us, ii, m. Jurid. kissebb-, vagy nagyobb hatalmaskodás: die kleinere, oder gröszere eigenmächtige That. Actus minoris vel majoris potentiae. Jrc. gieres hatalmaskodást bosszúló lex: das rächerische Gesetz wieder die eigenmächtige That. Actio vindicatoria majoris potentiae.

Hatalmaskodni, -dom, -dik: die Gewalt valakin: jemanden, eigenmächtig mit einem handeln. Dominari, vim facere, se dominorem praebere alicui. Cic. Törvényteten hatalmaskodik: er handelt gar ungerecht und eigenmächtig. Potentia ejus est supra leges.

Hatalmaskodó, adj. eigenmächtig, gewaltthätig. Imperiosus, a, um. Cic. dominandi-imperitandi cupidus, a, um. Nep. Jó hatalmaskodó: der Ausführer der Gewaltthätigkeit. Principalis factor potentiae, -violentiae. Tacit.

Hatalmaskodva, adv. thätlich etwas mächtig, gewaltig, mit gröszter Gewalt thun. Imperiose, potenter aliquid agere. Quinct.

Hatalmasan, adv. gewaltig, mächtig. Pollenter, Claudian. potenter. Flor. Hatalmasan neki-esni valaminek: etwas mit Gewalt anfallen. Potenter invadere aliquid. Colum. Igen hatalmasan. sehr Gewaltig, -mächtig. Praepotenter. Barth.

Hatalmasodni, -dom, -dik: mächtig werden. zu Macht kommen. Vires resumere. Ovid. Hatalmasodik (terjed) a' nyavalya: die Krankheit bemächtigt sich immer weiter und weiter. Morbus latius, atque latius serpit. Cels.

Hatalmasság, -gnak, -got: Die Macht, Gewalt. Potentia, ae, f. Cic. potestas, atis, f. Cic. Dominus, i, m. Liv. Reineges, ijs, m. Cic. Rex, egis, m. Cic. Felső hatalmasság: Die Obrigkeit. Magistratus, us, m. Cic. Senatus, us, m. Cic. Hatalmasságok fő-tisztek: Die obrigkeitliche Personen. Potestates, um, m. pl. Gell.

Hatalmasúl, adv. Gewaltsamlich. violenter. Cic. Hatalmasúl el-foglalni valamit: Sich einer Sachen bemächtigen. Vi facti occupasse aliquid. Cic.

Hatalmatlan, adj. Machtlos, ohnmächtig. Enervis, e, c. Secund. impotens, ntis, o. Cic. Ö [redacted] K Hatalmas, hatalommal biró. Ö erre hatalmatlan volt: er war zu diesem Ding unfähig. Ad hoc fuit ille parum potens. Liv.

Hatalmaztatni, -tom, -tik: ercöltetni: mächtig machen. Invalescere posse. Cic. A' bün rajtunk nem hatalmaztatik: Uns Laster überwältigt nicht. Nos flagitia animi non expugnat. Cic.

Hatalmazni, l. -mazok, -maz, -mazom, -mazza: jemanden Gewalt- oder Macht geben, zu etwas machtlos machen. Potestatem dare alicui ad aliquid. Cic. L. -mazott, -mazik: Jgen hatalmazik köztünk a' Feantria nyavalya: Die französische Unart ist zu uns hinüber gestiegen. Depopulat Morbus Gallicus. invaluit apud nos Scabies (Lues Venerea) gallica. Med.

Hatalmazó-levél, -lnek, -letet: ein Vollmacht, Obrigk. Potentiales litterae, arum, f.

Hátalo, adj. egymás hátán fekvő, fedelekes, pikkelyezett: übereinander, ziegelförmig. Imbricatus, a, um. Botan.

Hatalom, -lommal, -lmat: Die Gewalt, Macht, Ansehen. Potentia, ae, f. Cic. Dominium, ii, n. Suet. Állatott hatalom: Die Aufträgung. Delegatio, onis, f. Ten. Atyai hatalom: Die väterliche Macht. Patria potestas, atis, f. Cic. Dicsö (tsavenges) hatalom: richterliches Amt, und Gewalt. Jurisdictio, onis, f. Cic. Egy-házi hatalom: Die Kirchen Amt und Gewalt. Ecclesiastica jurisdictio. di, onis, f. Felső hatalom: Die Obrigkeit. Summa vel Suprema potestas. atis, f. Cic. Föbe-járó hatalom: Macht über Leben und Tod. [redacted] Jus vitae et necis. Recht oder Gewalt des Schwertes, des Leben zu nehmen. Jus Gladii, jus vitae et necis. Jurisdictio Criminalis, onis, tis, f. Határtalan hatalom: Unumschränkte Gewalt, Macht. Infinita Potentia, ae, f. incircumscripta potestas, atis, f. Pand. Igazság-tévő hatalom, die Gerichtliche Amt aus-übende Jurisdiction. Jurisdictio justitiaria. Istени hatalom: Die Göttliche Gewalt.

Divina Potentia, a. f. Isteni hatalom: die Göttliche Gewalt. Regia Potestas, atis, f. Cas. Királyi hatalom: die Königliche Gewalt. Potestatem facere alicujus, mit etwas Macht über jemanden haben wollen. Restitutum dominium, i, ü, n. Digest. Visszatért tulajdoni büntető hatalom: eine wieder zurückgekommene Strafgewalt. Imperium mixtum, ii, i, n. Pet. Vegyes (nagy) hatalom: gemischte Gewalt, — Macht. Potentia magna, a, f. Cic. Polgári hatalom: bürgerliche Gerichtsbarkeit. Iurisdictio civilis, onis, f. Tettyes hatalom: thätige Macht und Gewalt über sich. Plenipotentia, a, f. Törvényes hatalom: die Gerichtsbarkeit. Iurisdictio, onis, f. Cic. Törvényt szolgáltató hatalom, a' bünös fejére: Criminal Jurisdiction, Gewalt, die Uebertreter des Gesetzes zu strafen. Imperium mixtum, ii, i, n. Pet. Türhetetlen (el-viselhetetlen) hatalom: Macht die Freyheit zu vernichten ist. Potentia vix ferenda. Cic. Urai hatalom: männliche Gerichtsbarkeit. Dominica Potestas, atis, f. Ügyi viseltetve-való tettyes hatalom: Vollmacht eines Sachwalters. Procuratorium, ii, n. Iurid. Végrehajtó hatalom: die Vollziehungsgewalt. Executiva potestas, atis, f. Világi hatalom. die Weltliche Macht. Profana Potestas, atis, f. Hadnaki, és békességnek hatalma: Macht Krieg zu führen, oder Frieden zu schliessen. Ius belli et pacis. Magát tsak az ellenségnek hatalma alá adni: sich dem Feinde ganz geben. Se hosti tradere. Liv. Valakit valaki nek hatalma alá hajtani jemanden eine Herrschaft und Gewalt über wen verschaffen. Aliquem sub potestatem alicujus subjicere. Cic. Valaki nek hatalma alá jutni: unter eines Gewalt gerathen. Sub imperium alicujus cadere. Cic. A' birónak egyenes hatalma alatt lenni: unter des Richters Jurisdiction und unter seine Strafe stehen. Iurisdictioni Iudicis immediate subjectum esse Cic. Valaki nek hatalma alatt lenni: unter jemandes Gewalt stehen, — Herrschaft stehen. Dominatu alicujus teneri. Cic. in potestate esse alicujus. Cic. Tsinálat vagy törvény szolgáltató hatalma alatt? unter wessen Gerichtsbarkeit steht? Cui jurisdictioni — subjacet? Sec. Valakit hatalma alá vetni, jemanden in seine Gewalt bringen. Aliquem in suam potestatem redigere. Cic. Nagy hatalma van a' jó erkölts nek: die Tugend ist sehr gesinnt in allen Dingen — ist die grösste Macht. Virtus Domina est omnium rerum. Cic. — est maxime potestatis. Virtutis Maxima est Potestas. Id. Arra nézi van hatalma: zu dem steht bey ihm die Gewalt. Ejus rei potestas est penes eum. Cic. — in eo sita est. Cic. ille habet in ed, ad hoc potestatem. Cic. Az ö hatalmában áll, hogy — ö' stehet in seiner Gewalt, steht — in ejus potestate positum est, ut —

Cic. Maga hatalmában lenni: sibi nigninne Herre sayn, dass imtres Zimmel undurn Gewallt stehnt. Iuris esse sui. Cic. Nints maga hatalmában: mástúl függ: nicht nichtni gemächtig. Caret arbitrio suo. non est sui juris. Cic. A' közönség társág maga hatalmában vagyon: das Gmeni an Ihrem ist selbst seinem eigen thümlichkeit. Res publica est sui Municipii. Brut. ap. Cic. Ö tőle lyes hatalmában van annak: nem steht ganz in dessen Gewalt: Totus est in potestate ejus. Cic. Ez a' városa Tsászár' hatalmában (hatalma alatt) vagyon. Diesse Stadt stehet unter dem Botmässigkeit des Keisers. Urbs ista sub ditione Cæsaris est. Cic

Az egész dolog a' te hatalmadban vagyon: xajtad áll: dir ganze Sache stehet und fänget von dir ab. Potestas tota hujus rei est tua. Cic. res tota in tuo sita est Arbitrio, in te Stat, in Mann tua est. Cic. Ez nints a' te hatalmadban. nicht stehet nicht bey dir. Istud penes te non est. Ovid. Nints hatalmad xajtam: du hast keine Gewallt, Macht über mich. Tu non habes imperium in me. Plaut. um, vel jus in me. Plaut. Hatalma (kötelessége -, tiszti) szerint tselekedni: mit: nach seinem Amt Pflicht thun. Pro potestate sua agere. Cic. Valakinek tellyes hatalmat adni valamire: jemanden eine vollkommene Gewallt und Macht zu etwas Gebenn. Plenissimam alicui ad aliquid faciendum potestatem vel potestatem concedere, et dare. Cic

Kezébe adni valakinek a' hatalmat: einem die Gewallt in die Hände geben. Tradere alicui habenas. Flor. Minek utánna hatalmat vettek a' Németek: nachdem die Teutzche Nation sich meiste bemeistert. Postquam Germani præpotuere. Thcit. Hatalmat (erőt) vesz rajta a' szemtelenség: die Unverschämtheit nimmt bey ihm die Überhand. Invaluit in eo impudentia. Quint. Hatalmat valakinek el-venni: die Gewallt nehmen benommen. Potentiam alicui adimere. Cic. —potestate privare quem. Cic. Valakinek a' hatalmát meg-gátolni, hogy ne árthasson: nehmen die Gewallt zu schaden benommen. Potestatem nocendi alicui adimere. Cic. Valaki hatalmát szorosabb korlátba reteszteni: eines Gewallt ein geschrenkt Alicujus potestatem restringere. Plin. Valaki hatalmát fétni: tartani: sich für. eines Macht scheuen. Quantitatem alicujus vereri. Plaut. Nékünk tellyes hatalmunkat vagyon az itélés tételre: wir haben noch genügsame Macht zu richten. Potestas integra nobis est judicandi. Nagyobb, vagy kisebb hatalom' dolga: dingnüss sache od. Ermessen seines eigenmächtigkeit. Actus majoris vel minoris potentiæ. Egyenlő hatalommal (erővel) vigni valamiben: etwas mit gleicher Macht anfangen. Aequatis viribus adgredi.

di rem aliquam. Cic. Hatalom-
mal bíni valamit: etwas mit
Macht besitzen. Cum potestate
tenere aliquid. Cic. Nota. Vala-
kinek hatalma alatt-való: einem
untergeworfen, unterthan. Sub-
jectus alicui. Sec. Maga hatal-
mában levő: der sein eigener
Herr ist, unter Keines andern Ge-
walt steht. Sui sui juris est.
Cic. Maga hatalmában való
p. o. ember: ein Mann, der sei-
nen freyen Willen hat. Homo
sui arbitrii. Liv. Más hatalmá-
ban-való: der als ein Sclave ei-
nem unterworfen ist. Mancipatus, a,
um. Cic. Nagy hatalommal
bíro: ein Mann, der grosse Ge-
walt hat: Vir summa potesta-
te præditus. Cic. Nagy hatalmú:
sehr mächtig. Magna potestate
pollens. Fil. Hatalom alatt le-
vő: der unter einer Jurisdi-
ction steht. Jurisdictionа-
lis homo. i, nis, m.

Hatalom'-ereje, -ének, -jét: die
Gewalt der Macht. Vis po-
tentiæ. vis, vim, f. Cic

Hatalom-erős, -ebb, -ek, -ebb: mit
mächtiger Gewalt. Po-
tens vis, is, f. Cic.

Hatalom-kar, -ok, -kat: die
Obrigkeit. Brachium, ii, n.
Világi hatalom-kar: die
weltliche Obrigkeit. Bra-
chium sæculare. Voss.

Hatalom-levél, -vélnek, -velet: schrift-
liche Vollmacht. Credentiales-,
plenipotentiales litteræ. litteræ
continentes summam (plenam)
potestatem.

Hatalom-szó, -ónak, -át, vagy szavat:
ein Machtspruch. Sententia de-
finitiva, æ, f. Plt.

Hatalom-tétel, -nek, -t: erö-té-
tel: die Macht-, bewaffnete

Közt. Prævalentia, æ, f. Paul. Jct.

Hata-megé szőllás, -nak, -t: die
Nachrede. böse-, übele Nachre-
de. Obtrectatio, onis, f. Cic.

Hatan, adv. sechs; einer sechs.
Sex, seni, æ, a. Hatan voltunk:
wir waren sechs, — unser
sechs. Sex, vel seni eramus.

Határ, -nak, -t: die Gränze.
Finis, ium, m,
Cic. Limes, itis, m. Liv. termi-
nus, i, m. Cic. Idö határ:
rendelt idö, Szabott idö:
der Termin, Tagezeit,
Zeit wor Gericht zu erschei-
nen, Frist zu zahlen, u. ge.
Edictales termini, num, orum
m. Jurid. Életünk határa:
bestimmte Zeit des Todes
des Todes Ende. Dies
(hora) decretorius. Plin.
Föld'-határa, -ának: die
weit entlegenste Gränze
des Erdbodens. Ultima terra, æ,
f. Nep. Az Ország határa
Gränzen des Reichs. Imperii
fines. Cic. Tartomány, mely-
nek nints határa: die Gr-
enzen, so keine Gränzen
haben. Regiones, quarum
nulla est ora. Cic. Valami-
nek határán kivül lágni:
die rechte Maass nicht be-
obachten. Limites,
vel modum rei alicujus ex-
cedere. Liv. Határba szoritni vala-
kit: jemanden nicht gehen
lassen. Restringere aliquem.
Plin. Tisztinek határában
tartani magát: sich in den
Gränzen seines Amts in
seinen Verrichtungen halten.
Regionibus Officii se conti-
nere. Cic. Érzékenységét

határ-ban (-zabolán) tartani: seinen Finnen in Zaum halten, bändigen. Sensas suos intra limites continere, -ūs frenos adhibere. Cic. Határ-ban tartsd magadat: ügy gedgy-meg sorsoddal: sage mit deinem Zustande zufrieden. Intra proprios limites consiste. Prov. Te in finibus rerum tuarum continere. Cic. Határokat osztani a' földet: ein Feld durch Gränzen abtheilen. Partiri limite Campum. Virg. Határ-követ lépni: das Maass seiner Zimt überschreiten. Excedere limites, Cic. — modum. Cic. Maga határán felyül nem lépni: maga állapotyával meg-elégedni: [redacted] innere Schranken nicht überschreiten, sein Glück zu genießen. Se suis finibus tenere. Cic. Határon túl menni: über die Gränzen gehen, über die Schranken, zu weit gehen. Transire lineas. Cic: Határt hányni, die Markung umstossen, aufwerfen. Limites constituere. Virg. terrenum signare limite. Határt járni: die Gränzen bezirken, Gränz-besichtigung vornehmen. Obire fines. Cic. Az Ország' határát kiterjeszteni: die Gränzen zu weit ausdehnen. Imperii fines propagare. Cic. dilatare terminos provinciæ. Liv. Meg-jegyzeni a' határt ültetett fákkal: Bäume auf die Gränzen zur Markirung setzen. Ponere arbores in confinio. Ulp. Határt szabni magának: sich Maass und Ziel setzen. Modum et terminum sibi constituere. Cic. Határt vetni az árvizeknek: den Überschwemmungen Einhalt thun. Fundationes moderari. Tacit. Judea is Egyiptom közt Arabia határt vet: Arabien schneidet Judäam von Egypten. Arabia Judæam ab Ægypto disterminat. Plin.

Határ-atlan, adj. Gränzenlos, ohne Gränze, keine Gränzen habend. Sine carens, ntis, p. Határatlan idő: unendliche Zeit. Interminum ævum. i, n. Prudent. V. Határozott.

Határ-ba-szorítás, -snak, -st: die Einschränkung. Circumscriptio, onis, f. Circumscriptio, onis, f. Coercitio, onis, f. Cic. A' gyódásnak határába-szorítása: die Mässigung der Begierden. Moderatio Cupiditatum. Cic.

Határ-béli, adj. Egy' határ-béliek: die unter einem Gränzherrn sind. Qui ejusdem territorii sunt.

Határ-bontás, -snak, -st: die Wegnehmung der Gränze. Termini motio, demolitio, onis, f. Jurid.

Határ-domb, -nak, -bot: der Gränzhügel. Collis limitis designans, is, ntis, m. Terminus, i, m. Cic.

Határ-cső, -csöncke, -csöt: der Wasserröhren. Pluvia localis, e, lis, f. Frontin.

Határ-fa, -fának, -fát: der Gränzbaum. Arbor limitanea, æ, f. — terminalis, e. Ulp. Agrar.

Határ-járás, -snak, -st: die Gränzbereitigung. Inspectio limitum, onis, f. Dst. Obambulatio finium, onis, f. Dct. Limitum, terminorum revisio, onis, f. Voss.

Határ-jel, -lnek, -lt: das Gränzmaal, Gränzzeichen. Signum terminale. i, lis, n. terminus finalis, i, is, m. Val. Flac. Határ-jelt emelni: ein Gränzmaal setzen. Terminos finales constituere. Varr.

Határ-katonák, -knak, -kat: die Gränzsoldaten. Milites limitanei, itum, eorum, m. Cod.

Határ-kő, -önek, -övet: der Gränzstein. Terminus, i, m. Cic. Terminalis lapis, Ammian. Saxum cervicus finibus signandis. Határkövet állitani: Gränzsteine setzen. Terminos ponere. Cic.

Határ-közi: -zinek, -zit: Gränzzinsen zwang. Gränzzins. Interceptum, i, n.

Határ-levél, -lnek, -velet: der Gränzbrief. Littera terminales, arum, lium. f. Dct.

Határ-mérés, -snek, -st: die Gränzsetzung, der Gränzstein. Mensura, Metatio, onis, f. Fest. Dimensio, onis, f Frontin.

Határ-mérő, -ő'nek, -ő't: der Bergmann: Steiger. Metallicus, Ammian. Tabularius. Gränzabmesser. Geometra mensor, oris, Ammian. Metator metallicus, oris, ci, m. Schell.

Határ-nap, -pnak, -pot: der Termin, der bestimmte Tag. Terminus, i, m: Constituta dies, ei, f. Cic.

Határ-nélkül-való, adj. schranken, Gränzen? Finibus non inclusus.

Határ-oszlop, -pnak, -pot: die Markstäule. Columna terminalis, a, is, f. Columna limitanea. Dict. f.

Határozás, -snak, -st: die Bestimmung der Gränzen. Finitio, onis, f. Quint. limitatio, onis, f. Colum. Metatio, onis, f. Fest. Terminatio, onis, f. Ascon. Cic.

Határ-szél, -lnek, -vet: der Gränzwind, der zwischen zwey Gränzen weht. Intercisines, ium, m. Gloss.

Határszéltében, adv. Gränzen weis. Per limites.

Határos, adj. angränzend, anliegend, nahe an etwas stossend. Confinis, e, c. Liv. Collimitaneus, a, um. Collimitaneus, a, um. Solin. Conterminus, a, um. Plin. finitimus, a, um. Cic. (Távút) -való. Alsó Német Ország határos Frantzia Országgal: die Niederland gränzen an Frankreich an. Belgium conterminum est Gallia. Mela. Határos (szomszédos) vagyok vele. ich bin angränzend mit ihm; ich bin an gränzend mit ihm. Conterminus -, finitimus sum Cic. Cic. Nota. Ördögökkel határos: ein Teufelsbruder. A furciis vicinus, a, um. Prov. diabolicus, a, um. Lact. Cui commune aliquid est cum infestis Geniis.

Határoskodni, -kodtam, -kodtál, -kodtya: mit Gränzen streiten. Limitare. Varr. terminare. Cic.

Határ-oszlop, -pnak, -pot: die Markstäule. Columna terminalis, a, is, f. Columna limitanea. Dict. f.

Határozás, -snak, -st: die Bestimmung der Gränzen. Finitio, onis, f. Quint. limitatio, onis, f. Colum. Metatio, onis, f. Fest. Terminatio, onis, f. Cic. Weg-

Határozás, végzés: Die Bestimmung, Determinatio, onis, f. Cic. Az napi-határozást fel-olvasni: das Tagebuch vorlesen. Diurna acta perlegere. Suet. Semmi határozást nem tett: semmit nem határozott: nihil constituit, Cic. nihil determinavit. Cic.

Határozat, -tnak, -tot: die Bestimmung; Grenzbestimmung, Umgränzung. Constitutio termini, onis, f. Cic. Determinatio, onis, f. Cic. A látásnak határozattya: der Gesichtskreis, Horizont. Horizontis, m. Cic. Wolf.

Határozatlan, adj. unbestimmt. Der Einen Gränzen hat: Immetatus, a, um. Horat. indecisus, a, um. Barth. indefinitus, a, um. interminatus, a, um. Cic.)(Határozott. Határozatlan Mód az igékben: die unbestimmte Art der Zeitwörter. Infinitivus modus Verborum, i, m. Gramm. et Gramm.

Határozatlanúl, adv. unbestimmt. Indefinite. Tell. Határozatlanúl maradt: es ist unbestimmt, ohne Bestimmung, ohne Ziel, Zeit und Maass geblieben. Indefinite-, immetatus, a, um Manut. Id.

Határozhatatlan, adj. was nicht bestimmt werden kann. Quod definiri, determinari nequit. interminabilis, e. c. Sidon.)(Határozható.

Határozni, rozott-rozi-rozom: 1. határt szabni: begränzen. Limitare. Liv. Limites, metam, terminos constituere. Tiger. 2. Három dologra határozom beszédemet: három dolgot veszek-elö beszédül: in drey Abtheilungen werde ich meinen Vortrag eintheilen. Tripartiam dividam sermonem meum. Suet. Napot határozni valakinek: einen Tag ansetzen. Diem alicui constituere. Cic. Határozni valamit: nimm Einen gr. Gränzen setzen. Rem alicujus finibus circumscribere. Cic. 3. Erre határoztam, eszemnek minden járását: auf dies Frage richte alle meine Gedanken gerichtet. Huc cogitationes retuli meas. Cic. Valamire határozni magát: sich zu etwas entschliessen. Decernere—, statuere aliquid animo. Liv.

Határozó, -ónak, -ót: 1. határt mérö: der die Gränzen abmisst, und bestimmt. Metator oris, m. Plin. finitor, oris, m. Stat. terminator, oris, m. Gloss. 2. Határozó: egy'entitö ör, -kög, -abconts az égen. Der Horizont, Himmelskreis. Horizon, ntis, m. Wolf. 3. Határozó-tó: das Umwort. Adverbium, ii, n. Priscian. Helyet jelentö határozó: Ortbestimmendes Adverbium loci. Gramm. Idöt jelentö határozó: ein Zeitbestimmendes Adverbium temporis. Gramm. Minemüségét, módot jelentö határozó: Artbestimmendes Umstandswort, Art und

Wörter. Adverbia Qualitatis, et modi. Gramm. 4. adj. p.o. határozó út: határda, a két szántóföld között: ein Gränzweg, Scheidweg, Weg zwischen zweyen Feldern, wodurch sie von einander geschieden werden. Iter limitare. -is, -is, n. Varr.

Határozódni, -dom, -dék. bestimmen, bestimmt seyn. Consistere. Cic. Minden ipartól függ, hogy ebben határozódik, hogy all unser Bemühung besteht in dem. Daß — Omnis nostrae Conatus in eo consistit, ut — Cic.

Határozott, partic. bestimt. Definitus, a, um. Cic. terminatus, a, um. Cic. Határozott Nap: ein bestimmter Tag. Statutus dies. -i, -ei, m. Cic. Határozott napon. auf gesetzten Tag. Statuta die. Liv. Határozott Uralkodás: eine bestimmte Regierung. Regimen circumscriptum. -ini. -ti. n. Cic

Határozva, adv. bestimt. Finite. Cic. Határozva beszélleni: reden, daß man auf sein Ziel fällt. Finite — definite dicere. Cic.

Határ-őrző, -őrzék, -őrzöt: határ őrzője, határ-őrző katonája: Gränzsoldat. Excubiae limitaneae, arum, f. Plin. Milites limitanei. tum, orum, m. Cod. Határ-őrző katonaság: die Gränz miliz. Cohortes limitaneae Militia, ae, f.

Határ-szél, -lnek, -lt: die Gränze, die äußerste Gränzen. Confinium, ii, n. Cic. Határ-szélek: die äußerste Gränze. Extremi fines, orum, m. Varr. Metae terminorum, arum, f. Virg. Határszélei a bánynának: die Gränzen einer Bergwerkes? Horizon fodinae, ntis, m. Agric.

Határ-szélek, -lnek, -lek: die an den Gränzen eines Landes woh-

nen. Antermini, arum, m. Fest.

Határ széli, adj. p.o. Város: die Gränzstadt. Finitima Civitas, a, tis f. Liv. Oppidum finitimum, i, n. Cic.

Határtalan, adj. határ nélkül való: gränzenlos, unbegränzt, unumgeschränkt, schrankenlos. Finibus carens, ntis, o, sine termino, terminum non habens, ntis, o. Határtalan hatalommal bíreni: unumgeschränkte Macht haben. Esse in magna (in circumscripta) potentia. Cic. Határtalan Országlás: unumschränkte Regierung. Incircumscripta administratio Reipublicae, ae, onis, f. Cic.

Határ-út, -útnak, -utat: die Gränzweg. Limitare iter, eris, neris, n. Varr.

Határ-vetés, -nek, -et: die Abstreckung der Gränzen. Delimitatio, onis, f. Front.

Határ-visgálás, -nak, -t: die Gränz Besichtigung. Inspectio finium, onis, f. -limitum. Id. Obambulatio finium, onis, f. Id. limitum terminorum revisio, onis, f.

Határ-visgálók, -knak, -kat: die Gränz besichtigen. Gränz besichtiger. Inspectio finium Operam navantes. Finium inspectores, orum, m. Plin.

Határ-víz, -znek, -zet: mellyet szomszéd tartomány között folyadogál, és akarat el-választhatja: ein Gränzwasser, wodurch ein paar Länder getrennet werden. Aqua limitaris, terminalis, e, is, f. Schell.

Hatas, lásd, hatos.

Hatás, -snak, -st: die Einwirkung. Penetratio, onis, f. Agell.

Hátas, adj: domború, púpos: és
aminek hátа van: mindon, bü-
gel formáju, und was einen hohen
Rücken hat, hochbar. Dorsuarius,
a, um. Varro. Hátas (dom-
bos, göröngyös) föld: ein hüge-
liger Erdboden. Gremosum so-
lum, i, n. Gremmosa terra. a, f.
Hátas ló: ein Pferd mit Sch-
larcus equus, ü, i, m. Gloss. Há-
tas (hátán hordó, terch hordó)
szamár: ein Last Esel. Dorsu-
arius asellus, ü, i, m. Varr. Há-
tas szék: Harc-szék: der Lehn-
stuhl, wenn man sich mit
dem Rücken lehnen kann. Sch.
la acclinatoria, a, f. Cathol.
Hátas tsosár: der Rückgrath.
Hintergrath. Corbis, is, f. Qua
quid in dorso fertur. Hátas
Farcziszuja: a Vándorlóknál:
der Rückkorniszone. Canistrum
(vel perca) dorsuarium: i, ü, n.

Hatával p.o. adni valamit: je-
mand etwas geben. Tena-
dare.

Hátá' végé, -gének, -gét: all-sch,
segg: der Arsch, Arsch. Posti-
cum, i, n. Varr. Bár akkor
tással, mikor a hátom'-vé-
gét: ich wünschte mir ihn
mir zu sehen. Non opto cum
ingruam videre.

Hat-bikó i Szék, -kének, -két: der
Hinterhalt Münnum Aut. Sca-
ratus, us, m. Petron.

Hat-esztendei idö, -öneke, -öt:
Zeit von sechs Jahren.
Sexennium, ü, n. Cic.

Hat-esztendö, -öneke, -öt: sechs
Jahre. Sexennium, ü, n. Cic.
Minden hat esztendöben elö-
fordulö: das alle sechs Jahre
geschieht, oder wieder-
kömmt. Sexennalis, e. c. Plin.

Hat-esztendös, adj. sechs Jährig:
das sechs Jahre alt ist. Sexen-
nis, e. c. Plin. Hat esztendös
gyermekek: Knaben von sechs
Jahren. Pueri annorum se-
num (pro senorum). Cic.

Hat-evezös, adj. p.o. hajó: ein
sechsrudrigtes Schiff. Hexeris
is, f. sc. navis. Liv.

Hat ezer, -rnek, -rret: sechstau-
send. Sex millia, ium, n. Cic.

Hat-féle, adj. sechsfach. Sextuplex
icis, o. Gloss. Sextuplicis Generis,
sex Generum.

Hát-gerincz, -rnek, -rcet: der Rück-
grath. Spina dorsi, a. f. Plin. Va-
kinek a hátа-gerinczét kettö-tö-
ni: einem den Rückgrath zer-
brechen. Alicui spinam dorsi
frangere. Cic.

Hát-gerincz formáju, adj. gelen-
kig. Vertebratus, a, um. Plin.

Hát-gerincz' ize, -csigája: der Rückenwirbel. Spon-
dylus, i, m. Plin. Vertebra spi-
dorsi, a. f. Blancard.

Hát-gerincz velleje (velöje) der
-jének, -jét: der Rückgrath
Mark. Medulla spinalis, a, lis,
f. Marcob. Rhachitis, idis, f.
Blancard.

Hát-hat, adj. der sechste und sechste.
Sexi, a, a. Cic.

Hathatatlan, adj. unüberwindlich, der man nicht widerstehen
kann. Impenetrabilis,
e. c. Liv. DC Hatható. Fegy-
verrel hathatatlan: für a'
Fegyver nem fog: der Eisen
kein Gewehr durchdringt
wunden kann. Impenetra-
bilis armis. Stat.

Hathatni, -hatok, -hat: durch-
dringen können. Penetrare

posse. Senki szivebe nem hat, hat: nem enim in animus Jn, müfs nincsenek. In nullius animum potest penetrare. Cic.

Hatható, adj. hathatós, bíható. foganatos: vélmefs, nincsenek, nincsenek, hatalmas, hatalmas, müfsztig, nagy mértékig. Efficax, acis, o. Plin. Penetrans, ntis, o. Cic. potens, ntis, o. Sen. Validus, a, um. Cic. Hathatóerö: élö Winczünges Kraft. Energia, æ, f. Blancard. Hathatósak: nincs elegendö Okaink. Validæ rationes, um, ium, f. Cic. Az elö-adott okokat hathatóknak találni: elég bizonyságos, bizonyságos okokkal bizonyítani, Adductas rationes Validas comprehendere. Cic. Nem hatható: ünnepélytig, vagy Kinek Wincziinges sat. Ineffícax, acis, o. Plin.

Hathatóképen, adv. winczkem. Efficaciter. Plin.

Hathatós, adj. bé-ható, foganatos: nincsenek, vélmefs, nincsenek, hatalmas, hatalmas, müfsztig, winczkem, tsudálatig, mélyen, mélyen, mélyen

cujus tuexi. Cic. „Vocus in dicendo. Cic.

~~Hathatós bizedés, adj. Entscheidlich im Rathmachen.~~

Hathatós erejü, adj. p. o. fürvek:
Kräftige von Knochen Wirkung.
Potentes herbae, ium, arum, f. Virg.

Hathatós-képpen: adv. Kräftiglich.
Acriter. Cic.

Hathatósság, -gnak, -got: die Kraft
die Entscheidung, die Wirksamkeit.
Efficacia, ae, f. Plin. efficacitas,
atis, f. Cic. emphasis, is, ios, cos, f.
Cic. Validitas, atis, f. Appul. Vis,
vis, vim, vi. f. Cic. Hathatósága,
ereje, foganattya á beszédnek:
des Redners Kraft. Im-
petus —, nervus Orationis. us,
i, m. Cic. Hathatósága az
elmének: die Kraft des
Verstandes? Succus ingenii, us,
m. Quinct. Vis ingenii. Cic.
Hathatósága a' mérgnek:
die Gewalt des Gifts? Vis ve-
neni. Cic. A' nyavalyának
hathatósága: die Gewalt
einer Krankheit. Impetus
morbi. us, m. Cels. Hatha-
tósága a' szónak: der Nach-
druck, die Emphasis eines
Worts? Significatio Vocis,
onis, f. Fuct. ad Herenn. Eines
hathatósága: eine Kraft.
Wirkung. Nullam vim habet.
Hathatósággal beszélni: Mit
Nachdruck reden. Cum Gravi-
tate loqui. Cic.

Hathház, -znak, -zat: Herberge. Op-
pidum Hajdonicale hujus Nomi-
nis in Hungaria.

Hát hol? wo denn? Ubinam? ado
Hát hol vagyunk? wo sind wir
denn? Ubinam Gentium sumus?
Cic.

Hat-hólnapi, -pnak, -pot. Zwölf
einen Monaten, ein Jahr,
eines Jahrs. Semestrium, ii, n. Colum.

Hat-hólnapi, adj. sechsmonat-
lich, halbjährig. Semestris, e,
c. Cic. Hat-hólnapi idö: Zeit
von sechs Monaten. Semestri-
um, ii, n. Colum. Semestre tem-
pus. oris, n. Hat-hólnapi
Utaltodás: Regierung
sechs Monate während. Se-
mestre Regnum. ni, gni. n. Cic.

Hat-hólnapos, adj. sechsmonat-
lich, semestris, e, c. Cic. Hat-
hólnapos gyermek: ein sechs-
monatliches Kind. Semestra-
lis infans, tis, ntis, m.

Hát hová? wohin denn? wohin
vorh? Quonam? Hát hová?
hanem haza: wohin denn?
als nach Hause. Quonam?
nisi domum. Plaut.

Hat-húrú, adj. sechssaitig.
Hexachordus, a, um. Hat-
húrú hangó-fa: ein Mus-
calisches Instrument, das
sechs Darm Sait. Hexa-
chordon sc. instrumentum
i, n. Vitr.

Hàti, adj. den Rücken angc-
hend. Dorsualis, e. c. Apul.

Hàti-bör, -rnek, -rt: Katzagány
katzogány: das Rückenfell,
das Fintenne Fell auf dem
Rücken des Viehes.
Dorsualis pellis, is, f. in pe-
ticco. it. Tegumen pellic-
um dorsuale, inis, ci, alis, n.

Hàti-gyékény, -nyenek, -nyt:
Totorztra: tóban termö sás
nak neme: nimm Art des
Rietgrases. [illegible]
[illegible]. Carex palustosa, icis, c.
f. Walds.

Hàti-kosár, -sárnak, -sarat: Korb,
den man auf den Rücken trägt.
gnt. Corbis dorsuaria, bis,
c. f. Paxir.

Hát-kosolya, -lyának, -lyát: Korba, mellyet az üvegesek (üveget" árúlok) á hátukon szoktak hordozni: einen Rückkorb, worein" sie ihre Waaren auf dem Rücken tragen zu pflegen. Le" thara, ae, f. Fass.

Hát-ikcsás-kus, -csnak, -st: Die Rückenwunde. Pancreas, atis, n. Blancard.

Hát-irás, -snak, -st: titulussa valami irásnak: Die Rubrick, die Überschrift, der Titul in dem Corpore Juris, so ehedem allenthalben geschrieben wurden, da" mit sie desto besser in die Augen fielen. Rubrica scripta, ae, f. Det.

Hatkor: hat órakor: um sechs Uhr. Hora sexta.

Hatkotú, -únak, -út: virág-nemű: Fritillarium; Amt der Blumen. Fritillaria, ae, f.

Hat-kajtárkos, -snak, -ot: hatkrajtárt érő pénz: hatbos: das sechskreutzerstück, ein sechser. Senarius, ii, m.

Hat-tábnyi, adj. p.o. magosság: nine Schuh hoch sechs Schuhe. Altitudo sex pedum, inis, f. Cuet. Hat-tábnyi magosságú: sechs Schuh hoch. Sex pedes altus, a, um. Sex pedum altitudine.

Hat-tábú, adj. sechsfüßig, sechs Füße habend. Sepes, edis, o. Appul. Sex pedes habens, ntis, o. Hat-tábú vers: ein Vers von sechs Pedibus. Sena" rius Versus, ii, us, m. Cic.

Hat-ló, -lónak, -lovat: sechsfüßiges Pferd. Sex equi, orum, m. Hat-lovon, vagy hat-lóval járni: mit sechs Pferden fahren. Sejugibus vehi. Appul. fáni szőlés kormány a' repülő

Hát-ló-fa, fának alatt kidation.

Hat-lóvas, adj. sechsspännig. Se-

jugis, e. c. Appul. Sexjugis" gis, e. c. Auct. Vict. Hat-lovas kotsi, vagy szekerecske: sechsspännige Wagen. Sejuges Curcus, gus, um. m. Appul.

Hat-lovú, adj. p.o. szekér: sechsspännige Wagen. Sejugis Curcus. is, us, m. Appul.

Hát-megé, adv. p.o. vetni valamit: etwas hinter den Rücken werfen. Aliquid post" tergum jacere, -projicere - Cic.

Hát-megett, adv. hinter dem Rücken. Post tergum. [redacted] Ic szemközt. Szemben szépen szólni (csak nem" meg-nyalni), hát-megett pedig meg-gyalázni valakit: vorn Lecken, und hinten Zwetzgen. Altera manu lapidem ferre, altera Panem ostendere - Plaut. Prov.

Hát-megett-való, adj. p.o. kinevetés: eine Verspottung, so man einem hinten macht. Postica Sanna" a, f. Pers.

Hát-megül, adv. von hinten an. A tergo. Hát megül kerülni valakinek: einen von hinten zu umgehen. A tergo adoriri aliquem. Cic.

Hat-meszszely, -lynek, -lyt: sechs Stöpsel. Congius, ii, m. Plin.

Hatni, hatok, hat: érni, jutni, ötleni: dringen, eindringen, durchgehen. Penetrare. Cic. pertingere. Plin. Szinte az égbe hatott atyai tanátos könyörgése á' Népnek: bis in den Himmel hat die väterliche Bitten des Volks gedrungen. In Coelum usque penetrarunt humiles Populi Preces. Cic. Egig hat a' tekintés: das Gesichte

Hath

gehet bis an den Himmel.
Clamor advolvitur astris. Stat.
Az ecetbe hat: mi minnyat Vinum
alto Adnun. Permeat ad omnes
venas Cic. Fütembe katott: mi
ist tron minne Ofnen gekom-
men. Ad aures meas Venit.
Cic. – permeavit. Cic. Elömbe
katott (jött, jutott) á könny-
hullatása: seine Thränen sind
Thränen sind zu mir gekommen.
Gemitus ejus ad me permana-
runt. Cic, penetrarunt, perti-
gerunt, pervenerunt. Cic. Az én
látásom nem hat annyira: mi-
ne Augen tragen nicht so weit.
Tam longe prospectare non pos-
sum. Sall. Szemembe hat á vi-
lágosság: das Licht brennet
die Augen. Lux oculos pertin-
git. Lucret. Szivebe hat á fáj-
dalom: an mir findet ein Wehmuth
Dolore afficitur. premit. Cic.
Az ecetsz hamar szivebe hat az
emberenek: das Obst gefrieret
gefrieret ins Gemüth das
Wenigsten. Pernicies subito
illabitur in Animum. Cic.
Senki szivebe nem hatnak (nem
látnak) szemeink: unsere Augen
nimmanden ins Herz sehen
Nulli datum est cor alicu-
jus introspicere. Cic. Az Ira-
vad (beszéded) nagyon szi-
vemre hatott: seine Rede
ist mir sehr zu Herzen
gegangen. Sermo tuus
haeret mihi in visceribus, et
medullis. Cic. – fecit ani-
mum Meum. Cic. Az Gonoszság
mind tovább tovább hat, is ter-
jeszti magát: das Übel brei-
tet sich von Tag zu Tage wei-
ter aus. Malum in dies
latius manat. Cic. Ennek a
hirre szinte a Vacas ba katott:
diesen Ruf hat sich durch
die Stadt ausgebreitet.
Fama hujus rei Urbem per-
vasit. Cic.

Hat-napi, adj. sechstägig.
Hexaemerus, a, um. Grae, sex
dierum.

Hat-napos, adj. sechstägig.
Sex dierum.

Hatò, adj. mächtig, vermögend.
Potens, ntis, o. Cic. potis, e.
Cic. Hatò erö, és viszsza-ha-
tò erö: Action, und Reacti-
on. Actio, et reactio, onis,
f. Wolf. Minden hatò: all-
mächtig. Omnipotens, ntis,
o; Virg. Szivre hatò beszéd:
eine Herz durchdringende-, ins
Herz dringende-, rührende Rede: Permovens ser-
mo, ntis, onis, m.

Hatod, adj. t. i. részt: ein sech-
stel, das Sechstheil Pars
sexta, xtis, ae, f. Colum. Ukrai-
nának hatodgya, az egen: ein
Sechstel der Ukraine, so auch
zwölf Stunden bestand. Sex-
tans Ukraniæ, ntis, o. Aster.

Hatod-ízü, adj. vom sechsten
Safte. Anni ab hinc sexti.
Hatod-ízü bor: ein sechs
Jahriger Wein. Sexenne
Vinum. Plin.

Hatod-fél, adj. sechstehalb,
sechs und ein halber. Quin-
que et dimidium.

Hatodik, adj. der, die, das sechste.
Sextus, a, um. Cic. Hatodik
esztendeje. das sechste Jahr.
Sexta hiems, is, emis, f. Mar-
tiat. Hatodik helyheszteto:
der sechste Platz. Sextus
locus, i, m. Cic. Minden ha-
todik: jo der sechste. Se-
nus, a, um. Hatodik szeg-
büt-vato: einer aus der
sechsten Legion. Sextanus,
a, um. Plin.

Hatodikszor, adv. hatodszor:
sechstens, zum sechsten Mal.

ke. Sexta vice.

Hatod magammal, -gaddal, -gá-
val ész-, le-, re mit noch
fünf andern. Ego-, tu-,
ille cum quinque aliis.

Hatod-részt, -résznek, -rész: der sechste
Theil, der sechste Theil. Sex-
tans, ntis, m. Plin. Egy ha-
tod részt: der sechste Theil.
~~Sechs~~ Sexta pars, ae, rtis, f.

Hatod-részre egy szántó-
földnek: der sechste Theil
eines Feldes. Sextans
agri. Varr. Hatod-részi
el-apadtáig főzni: hatod-
részre le-főzni valamit:
etwas bis auf den sechsten
Theil einkochen. Ad sextam
(usque ad sextam) partem
decoquere aliquid. Colum.

Hatodszor, adv. sechstens, zum
sechsten Mahle. Sexta vi-
ce, sextum. Cic. Hatod-
szorra. Zum sechsten, zum
sechsten mahl, zum sech-
sten Male. Sexto, sex-
tum. Cic.

Hat oldalú, adj. sechsseitig.
Hexaedrus, a, um. Prac.

~~Hát-orrú, -ónak, -ót: á' hátak'~~
~~hátán: ein Rückenmarks-~~
~~fodros Rinne durchaus~~
~~piscium - a, ae, f. Plin.~~

~~Hatoltni, -tolok, -tol~~

Hatolás, -snak, -st: das Ho-
chen, -Grunzen. Hasitantia
a, f. Cic. Rumor vagus, oris,
i, m. Cic. Hatolni ide-ótova-
való hatolás sokkal (mende-
mondával) állott elö: nur ist
mit einem sich und winden
gesammelten Grunzen fort-
hervorgetrieben. Cum ingenti et
vasto quodam Termone in
medium prodivit. Ötölés-ka-

tolás: maga-mentegetése, vagy
midön akadozik, és nem tud,
vagy nem akar a' dologhoz tegye-
nesen szóllani: Hesitatio, onis,
f. Cic. indirecta Excusatio, vel rei
alicujus evocatio, e, onis, f. Cic.

Hatolni, -tolok, -tol: 1. hatni,
bé-hatni: dringen, eindrin-
gen. Penetrare. Cic. 2. Ötölni,
hatolni: magát mentegetni,
akadozva, 's nem egyenesen szól-
lani a' dologhoz: Hesitando
culpam a se dimovere. Cic. rem
indirecte evocare. Cic.

Hatoló, adj. eindringend. Pe-
netrans, ntis, c.

~~Hatos, lásd, Hatan~~

Hátom' közepe, -pének, -pét:
Theil des Rückens zwischen
den beyden Schulterm. Con-
scapilium, ii, n. Gloss.

Haton. lásd, Hatan.

Hatonként, adv. sechs und sechs-
weis, e, a.

Hat-órai, adj. p. o. járás: eine
sechsstündige Reise. Iter
sex horarum. Hat-órai Mise:
die sechste Messe, die um
sechs Uhr gehalten wird. Ja
crificium divinum (missa),
quod sexta hora celebra-
tur.

Hat-óraikor, adv. hatkor: um
sechs Uhr. Sexta hora.

Hat-óranyi, adj. sechsstün-
dig. Sex horarum.

Hát-órj, -jnak, -orjt: hát-ór-
ja p. o. a' disznónak: eine
ober des Rückgrath vom Schwei-
ne. Hát-órjjal lentsét et-
tem: ich habe Zimt mit dem
Rückgrathe vom Schweine
gemischt. Cum Spina Suilla
lentes Comedi.

Hát-orrú, -ónak, -ót: Rückgrath
a' hal' hátán: ein Rückgrath
des Fisches. Pinna dorsualis

piscium, a, tis, f. Plin.

Hatos, -snak, -st: 1. a' kártya-játékban, vagy a' kotzkán: vir Jactus in Talorum ictu, oder auf den Würfeln. Senio, onis, m. Suet. 2. Hátos: hat krajtzáros, hat krajtzárat érö Pénz! Sechspfennig-, Sechskreuzerstück. Senarius, ü, m. 3. Hatos szám: vir Jest Sechs. Hexas, adis, f. Mart. Cap. 4. adj. Hatos: hat számú, hat szoros: Sechsfach, Sechsfach tig. Senarius, a, um. Cic. Senus, a, um. 6. Hatos: hat-lovas: Hatosba fogni: a' hintóba-, kotsiba-, szekérbe hat lovat fogni, 's abban járni: Sechsspännig fahren. Ex equos ad Carpentum, Curcum, ad vehicendum jungere, Suet. ex sejugibus vehi. nur pflegen, und mit den Selben fahren. Sex equos ad Carpentum (pilentum), Curcum, vehiculum jungere. Suet. et Sejugibus vehi. Comen.

Hatós, adj. fähig, mächtig. Potis, e. c. Cic. potens, ntis, o. Cic. penetrans, ntis, o. Cic.

Hátos, adj. was einen Hofen, oder Rücken hat. Dorsuosus, a, um. Solin. Nehéz hátos földgyei vagynak: die sehr fette Felder. Dorsuosos-, tumulosos habet agros. Sall. Jó hátos ló: ein gutes Reitpferd, Sattelpferd. Equus sellarius, i, ii, m. Gloss. ad ephippium paratus, i, m. Varr.

Hatosan, adv. gesechst. Senarie. Hatosan járatnak: sie gehen vor Preise und Sechs. Sex am-bulant. Cic.

Hatosítani, -sítok, -sít, -sítom, -sítva: sechsfach machen. Textum facere. Gloss.

Hátos-ló, -lónak, -lovat: Packpferd, Reitpferd. Equus Ccles, i, eris, m. Fest. equus sellarius, i, ii, m. Gloss.

Hatóság, -gnak, -got: die Fähigkeit. Capacitas, atis, f. Cic. efficacitas, atis, f. Cic. potentia, e, f. Cic. Hatósága az elmének: die Fähigkeit des Gemüths. Capacitas animi. Cic.

Hát ostán, adv. und nachdem? was ist nachdem mehr? Quid tum postea? Plaut.

Hat-pénzes, adj. hat pénzt érö: das Sechs Ungrisch werth ist. Sex nummis constans, antis, o.

Hát-púp, -pnak, -pot: ein Höcker. Gibbus, i, m. Juvenal.

Hátra, adv. rücklings, rückwärts, zurück. Retro. Plin. retrorsum. Horat. Hátrább az agarakkal: lassabban baráttom! ne fellyebb baráttom! nur nicht so strüpflich! Sultzig im Zaum. Gelinde mein Freund! Bona Verba quaeso! Ter. Te coërce, te cohibe! Cic. Mitius-, parcius ista vitia! Prov. Ne quid nimis. Prov. Nints egyéb hátra, hanem hogy tégedet kirjelek: es ist nichts mehr übrig, als daß ich Sich bitte. Nihil aliud restat, quam ut te orem. Reli. quum est, ut te orem. Semmi reménységed nints hátra: deiner Hoffnung ist zu Wasser geworden sie ist aus! Spes nulla tibi reliqua

eſt. Terent. semmi sincs hát„
ra, csak a' szaladás: nr ist.
nichts mehr übrig, als die
Flucht. Nihil reliquum, nisi
fuga. Cic. semmim sincs hát„
ra: semmim se maradt. lei-
fogytam mindenemből: nr
ist mir nichts übrig blieben.
Nihil mihi reliquum est.
Cic. Oda hátra: in futurum.
Atergo. Cic. ponere. Cic. Oda hát„
ra hagyni: in futurum laſſen.
Post se relinquere. Cic.

Hátra-állani, állok, -áll: zurück
ſtehen, -treten. Recedere. Cic.
retro cedere. Liv. más bar-
gáért hátra nem állok a dolog-
ban. hátra nem hagyom a' dolgomat:
nemzen nincs andern Freund„
ſchaft mein Anbieten nicht
will ich meines Anbiet nicht
laſſen. Alterius Amicitiæ Cau„
sa laborem meum non reli„
quam. Hátrább állani: mehr
zurück ſtehen, oder gehen.
Retro magis cedere. Liv. -re„
cedere. Cic.

Hátra-állás, -snak, -st: die Zurück„
weichung. Retro cessus, us, m.
Appul. Ielt adni a' hátra-állás„
ra: den Feinden zum Rücken„
de geben. Receptui canere. Cic.

Hátra-álló, adj. p. o. üstök: nie
zurückſtehendes krummes Haar.
Retro recumbentes implexi Cri„
nes. Plin.

Hátra-eresztett, partic. p. o. haj: nie
fliegendes Haar. Capillus pone
caput reflectus, i, m. Crines paſſi.
Cæs.

Hátra-esni, -esem, -esik: zurück fal„
len, hin fallen. Supinum cadere.
Suet. Hátra-esett a' földre; nr iſt
zurück gefallen auf die Erde.
Recidit in terram. Cic. [illegible]
[illegible]

Hátra-fekünni, -kszem, -kszik: nie
zurückwärts liegen. Re„
trorsum jacere. Hátrább
fekeszik: nr liegt mehr
zurückwärts. Retrorsum
magis jacet. Plin.

Hátra-felé, adv. hátra: hin„
terwärts. Retrorsum. Cic.
Hátra-felé menni: hin„
terwärts gehen. Retro
commeare. Cic.

Hátra-fityegö, adj. zurück„
hangend. Retrospend„
lus, a, um. Appul. Hátra-
fityegö haj-fürtöket lát„
ni: zurückhangende Haar
locken ſehen. Videre cri„
nium globos retro pendu„
los. Appul.

Hátra fogni: fogok, -fogi, -fo„
gom, -fogja: zurückwärts
nehmen. Retro ducere.
Hátra fogni a' lovakat: die
Pferde dem Fuhrmeiſter
zurückwärts nehmen.
Posticam vehiculi partem du„
cere equis. Liv.

Hátra-folyni, -lyok, -ly, és folyik:
zurück fliehen. Refluere. Virg.

Hátra-forditani, -ditok, -dit, -
ditom, -dittya: p. o. a' nyakát
den Hals zurückwärts bringen.
Reflicare cervicem. Sen. re„
supinare collum. Plin.

Hátra-fordúlni, -dúlok, -dúl: p. o. hátra fordúlt á Kotzkája: Ins Glück ist ihm günstig gewesen. In melius versa est alea ejus.

Hátra-fésúltt: zúrückgekämmt. Repexus, a, um.

Hátra-függő adj. tárd, Hátra-fityegő.

Hátra-görbedni, -bedek, -bed: hátra-hajlani: egygykevessé: nin wenig sich zurück beugen. Leniter se reclinare. Cic. — re-flectere. Catull.

Hátra-görbedtt: partic. hátra-hajlott: zurückgebogen, -gekrümmt. Reduncus, a, um. Ovid.

Hátra-görbitni, -bítek, -bít, -bítem, -biti: zurückbiegen. Reflectere. Plin. recurvare. Stat. recurvare. Cic

Hátra-görbülni, -bülök, -bül: sich zurück biegen, Recurvari. Colum.

Hátra-hagyás, -ának, -ot: die Zurücklassung. Relictio, onis. f. Cic.

Hátra-hagyatott: zurückgelassen: Relictus, a, um. Cic. Egy-kevessé hátra-hagyatott: was zurückgelassen wurden. Subrelictus, a, um.

Hátra hagyni, -gyok, -hágyi, -gyom, -gyja: 1. eingedenk, le-hagyni valamivel: Hátrabb hagyni vele: wurfen. Cedere. Cic. manus dare. Cic. 2. Hátra-hagyni (el-hagyni, utánna hagyni) valakit: jemanden zurücklassen. Deserere-relinquere aliquem. Cic. 3. Hátra-hagyom (el-mellőzöm) ezt: es übergehen: Praetereo ista. Cic. 4. Elkezdett dolgot hátra-hagyni: el-mulatni: die angefangene Arbeit unterbrechen, pun. Incepto labori supersedere. Plaut. Hátra hagyni a' vitetlést: die Aufsicht, die Besorgung unterlassen. Curam rei alicujus neglegere. Cic

Semmit sem hagyt hátra: in seine Sache nicht unterlassen. Nihil religui fecisti: Cic.

5. A'ki szolgálatra állott, a' maga alkalmatosságát, 's kedvét hátra-hagyja: félretegyé, akar ne járjon: thun wie es ihm gefällt, seine Bequemlichkeit und Willen bey Seite setzen. Qui se servitio addixit, is non ad tempus, sed ad arbitrium et nutum totum se fingat et accommodet, oportet. Cic. 6. Masokat hátra hagyni: meg-előzni: zurücklassen, übertreffen. Eminere inter omnes, Cic. vel alios post se relinquere. Cic. 7. Valaki akaratyát hátra-hagyni: meg-venni azt nem tselekedni: einen Willen nicht erfüllen. Ejus voluntatis aliquis non respondere. Cic. 8. Semmit sem hagyott hátra a' jószágából: mind el-takarított a: nur Jut von seinen Sachen nicht übrig lassen. Reliqui nihil fecit de bonis suis. Cic.

Hátra-hagyott segitő-szerszámok, -ot: tartalék szerszám: die Ersatzwerkzeuge. Aeies subsidiaria, ei, n. f. Liv.

Hátra-hajlani, -lok, -lik:

Hátra-hajlani, -jlok, -jt, vagy hajlik: sich zurückbeugen, sich zurück biegen. se recle-ctere. Plin. se retro flectere. Pete.

Hátra-hajló, adj. zurückgebogt, od. gebogen. Reclinis, e. c. Tacit. Hátra-hajló szarvu: mit zurückgebogenen Hörnern. Recurvicornis, e. c. Laber. ap. Tertull.

Hátra-hajlott, partic. zurückgebogt, — gebogen. Reclinus, a, um. Hygin. recurvus, a, um. Claud.

Hátra-hajtani, -jtok, -jt, -jtom, -jtlya: p. o. a' fejet: den Kopf zurück beugen. Reclinare caput. Cic. A' fejet egy kevéssé hátra hajtani: den Kopf wenig zurückbeugen. Reflectere leniter caput. Catull. Hátra-hajtani a' mentét szárnyát: den Flügel des Schelms zurückschlagen. Replicare alam chlamydis. Cic.

Hátra-hengergő, adj. sich zurückwälzend. Revolubilis. e. c. Ovid.

Hátra-horgadtt: partic. zurückgebogen. Recurvus, a, um. Claud.

Hátra-járni, -járok, -jár: zurückreisen machen; -terni: auf secret-, heimlich gehen. Secedere, Plaut. ad cloacam —, ad latrinam —, ad secessum ire. Plaut.

Hátra-koltsolni, -tsolok, -tsol; -tsolam, -tsoltya: a' kezeit: die Hände rückwärts krümmen. Manus ad tergum recurvare. Plaut.

Hátra-kötni, -kötök, -köt, -kötöm, -köti: zurück binden. Revincire. Colum. A' karjait hátra-kötni: die Arme mit einem Riemen zurück binden. Revincire membra catena. Catull. Valakinek a' kezeit hátra-kötni: einem die Hände zurück binden. Illigare alicui manus post tergum. Liv. Vincire manus post tergo. Virg. Revincire manus in tergum. Tacit.

Hátra-kötözni, -tözök, -töz, -tözöm -tözi: Valakinek a' kezeit: einem die Hände hinten zusammen binden. Alicui pone tergum vincire manus. Tacit.

Hátra-kötött, partic. p. o. kezek: auf dem Rücken gebundene Hände. Illigata post tergum Manus. Liv. Hátra-kötött kezekkel: mit auf dem Rücken gebundenen Händen. Manibus post tergo revinctis. Virg. Hátra-kötött kezekkel (kezeit hátra-kötve) kivetzolták-el: er ist mit auf dem Rücken gebundenen Händen fort geschleppt worden. Manibus retortis tractus est. Horat.

Hátrálás, -sok, -st: die Retirade, der Rückzug. Recessus, us, m. Cic. Felé adni a' hátrálásra: zum Abzuge blasen, das Zeichen, Signal zur Retirade geben. Canere ad recessum. Cic. Signum dare recessui. Liv.

Hátra-lenni, -leszek, -vagyok, -lesz, -vagon. übrig seyn, bleiben, zurückbleiben. Restare. Ovid. Hátra vagyok: es ist mir übrig. Resto. Cic.

Superco. Cic. Supersum. Cic.

Hátra van az adóssága: me
ist Ihr Geld noch schuldig, me
ist ihm noch zurück. Pe-
cunia subsidet apud eum.
Ter. Már csak az van hát-
ra, hogy irjak: nur ist noch
übrig, dass ich schreibe. Reli-
quum est, ut scribam. Cic.

Hátra-van még a feketé-
levés: még nem ugrottad ál-
tal az árkot: du bist noch
nicht über den Bach. Non-
dum periculo defunctus es.
Prov. Hátra van még a hadd-
el, hadd: die Grösste Ge-
fahr ist noch übrig. Reliquæ
adhuc tragœdiæ. Prov.

Még sok van hátra: es
sind noch viele Dinge
übrig. Adhuc multa re-
stant, — multa sunt, quæ
restant. Cic. A' mi még
hátra vagyon: was noch
übrig ist. Quod adhuc super
est: Cic. Csak ez a' tsekély
det van még hátra: nur
diese Handlung ist noch
übrig. Solummodo hic re-
stat actus Cic.

Hátra-lépés, -ének, -t: der
Zurückgang, Zurücktre-
tung. Retrogradatio, onis,
f. Mart. Cap.

Hátra-lépni, -lepek, -lép: zurück
gehen, — treten. Retrogre-
di. Plin.

Hátra-lévő, adj. rückständig.
Residuus, a, um. Cic. Hátra-
lévő adosság: ein Rest von
einer Schuld. Reliquum, i, n.
Cic. Ære alieno, Cic. Hátra-
lévő pénz: rückständiges

Geld. Reliqua —, residua pecu-
nia, æ, f. Cic. Az életnek hátra-
lévő része: das Übrige des
Lebens. Reliquum vitæ Cic.
Nints semmi hátra-lévő li-
tünk: wir haben kein Mit-
tworwürfig. Nullam in pro-
te habemus fatcinam. Cic

Hátrálni, -rálok, -rált: fortfol-
ni, zurück-treten: tractim
ren, sich zurückziehen, zu-
rück weichen. Recedere, c
recedere gradum. Cas. retro
pedem reprimere. Virg. Ne
hátrálly: nicht weichen zurück
Noli recedere. Cic. Hátrálni
a' kotsival: mit dem Wagen
sich zurück ziehen. Curcum
retro agere. Liv. Hátrálni
a' lóval: mit dem Pferde
rückwärts gehen. Equo ce-
sim ire. Justin. Hátrálni a
táborral: mit dem Lager zu-
rück ziehen. Castra referre.
Cas. Romába hátrált, vonta
magát: um sich zurück zum
Bruchen. Romam recessit. Sal.

Hátráltatás, -snak, -st: Verzö-
gerung, Hinderung. Impedimentum,
i, n. Cic. impeditio, onis, f. Ca
remora, æ, f. Plin. Hátrálta-
tást okozni valakinek: ei-
nem einen Hinderniss in den
Weg legen, oder machen. Im-
pedimento esse alicui. Cic. im-
pedimentum inferre alicui.
Cic. Nagy hátráltatást (hátra-
maradást) szenvedni: einen
grossen Verspätung leiden.
Remoram pati magnam. Plin.

Hátráltatni, -tatok, -tat, -tatom,
-tattya: aufhalten, hin-
dern: verspäten. Impedire. Cic
retardare. Cic. Valaki dicsőségét
hátráltatni: einem den Ruhm
zum Lohn und Ehren ver-

679. H.

Hátra. Cursum ad gloriam alienjus impedire. Cic. Valakinek kezdett dolgát hátráltatni: ninns' Unterneh-
mung zurückhalten. Retardare alienjus inceptus. Nep.

Ne hátráltasd a' munkát: vagy a' munkától a' tzeledet: nicht hemmen or Ihr Vorhaben. Ne impedias laborem, aut cursum. Ne impedi-
re in ihrer Unternehmung. No-
li famulitium ab opere im-
pedire. Plin. Mi hátráltatja, hogy: was hemmt es, daß — . Quid ob-
stat? cur — Terent. 2.

Hátráltatni: aufhalten, hemmen: hemmen machen. Impedire. Cic. A' szomorúság miatt ebben, abban hátráltatom: ich werde durch Traurigkeit gehemmt werden. Impedior luctu, ab hac vel illa re. Cic.

Hátra-maradás, -snak, -st: 1. das Zurückbleiben. Remansio, onis, f. Cic. Semmi hátra-maradás nem lehet a' dologban: mentül elébb vége szakad: nichts darf zurückbleiben, daß die Sache nicht seinen Ausgang gewinnen, nicht vollzogen werde. Nulla exci-
tetur mora, quominus id fiat. Ces. Valaki' hátra-maradását jóvá hagyni: einen Zurückbleiben ganz recht heißen. Etiam atque etiam sta-
bare remansionem alienjus. Cic. 2. Ö volt minden hátra-maradásnak az oka: er war die Ursache alles Hinderni-
ßes. Ille fuit totius remorae

causa. Plin. Hátra-maradását szenvedni: einen Zurückbleiben leiden. Remoram pati. Plin. Hátra-maradni, -radok, -dad: zurückbleiben. Remanere. Cic. Hátra-maradni a' dolgom egy-
szerüségem miatt: meine Sache bleibt wegen meiner Einfalt zurück. Negotia mea per causam valetu-
dinis remanent. Ces. Semmi sem maradt hátra a' pipesteke-
désben: trifft alles ohne Zurück-
halten worden. Nihil est ex
mundo muliebri relictum. Cic. Hátra-maradt szeren-
tsejében: er ist unbemannt in seiner Hoffnung. Minus prospe-
re res ejus procedunt. Cic. 2. Hátra-maradtunk (el-
lettünk) a' dologban: wir sind darin nicht mit der Arbeit fertig geworden. Retardati su-
mus in labore. Cic.

Hátra-maradó, -ónak, -ót, -ója zurückbleibt. Remanens, ntis. m. Det.

Hátra-maradott, partic. hátra-
lévő: zurückständig. Reli-
quus, a, um. Cic. residuus, a, um, Cic. Hátra-maradott adósság: ein alter Rest, ein Rest von alten Resten. Retro debita, arum, n. Caesar. Religuum aris alieni: Cic. Életünknek hátra-ma-
radott része: das übrige unsers Lebens. Religuum vi-
tae nostrae. Cic. Hátra-mara-
dott idő: die übrige Zeit. Re-
liquum tempus. Cic.

Hátra-maradtság, -snak, -st: die Hindernisse. Impedimentum, i, n. Cic. remora, ae, f. Plin. A' fo-
gyatkozott ügy, nagy hátra-ma-
radtság az elő-menetel dolgában

ein Ammuth und Zunftig Beit
halten. stanz ein Beförde-
rung zu thun auf. Negu-
stia rei familiaris vehemen-
ter obstat, moram que facit
in negotio progressionis. Plaut.

Hátra-maradni, -ok, -t;
-ott, -ani: Valaki-t: ir
mandan aufhalten. Aliquem
remorari. Cic. retinere. Cic.

Hátra-más, -nak, -t: ein
Zurückgang. Regressus, us,
m. Tacit.

Hátra-mászni, -mászok, -mász: 1.)
Zurück Zurückgehen. Retror-
sum serpere. Hátra-más-
ni, mint a' rák: ein Zurück-
gang gehen, wie ein Zurück
zurück gehen. Retro cede-
dere sient cancer solet.
Plaut. 2.) A' Rolgálatban
hátra-mászni: roszszúl-, tu-
nyán szolgálni: seine Dinst
obenhin lässig thun. Offici-
um suum negligenter (per-
functorie) exequi. Cic.

Hátra-menés, -nek, -et: ein
Zurückgang, ein Zurück-
gehung. Retrogradatio, onis,
f. Mart. Cap.

Hátra-menni, megyek, megyen: 1.)
zurück gehen. Recedere. Liv.
retrogradi. Plin. retro ire.
Plin. Dolgában [illegible] hát-
rább (alább) menni: seine
Geschäfte so fein thun nicht.
ins negotia obiter perficere.
Cic. Inkább hátra, hogy sem
előre menni: lieber zurück
als weiter fort gehen wol-
len. Regredi, quam pro-
gredi malle. Cic. 2.) Hát-
ra-menni: árnyék-székre

térni: gehen sich heimlich zu
entfernen. — seine Notdurft
zu thun. — heimlichen. Se
saturitatem emissum. Plin.
se levatum ire. Cic. ire, quo
saturi solent. Plaut.

Hátra-menő, adj. zurück gehend.
Retrogradus, a, um.

Hátra-nézdegelni, -gelek, -gelt:
stets zurück sehen. Frequen-
tius respicere. Cic. — retro
adspicere. Cic. — valamit
(valamire): oft nach etwas
zurück sehen. Respectare
aliquid. Cic.

Hátra-nézelés, -nek, -et: hátra-
-nézdegélés: das oft zu-
rück sehen. Respectus, us,
m. Liv.

Hátra-nézelni, -ellek, -ett:
[illegible] nézdegelni: oft zurück sehen. Re-
spectare. Cic. valakire-:
nach jemanden —. Respi-
cere ad aliquem. Terent.

Hátra-nézés, -nek, -et: hátra
-tekintés: das Zurück se-
hen. Respectus, us, m. Liv.

Hátra-nézni, -ellek, -ett:
valamire, vagy valami
végett: nach etwas zurück
sehen. Respicere aliquid.
retro spicere quid.

Hátra-nézni, nézek, -nézett: hát-
ra-tekinteni: zurück se-
hen, um sehen. Reflec-
tere oculos, Ovid. re-
spicere. Val. Max. re-
torquere oculos. Cic.

Hátra-nyomatott, partic.
Zurück gedrückt. Re-
pressus, a, um.

Hátra-nyomni, -nyomok,

-nyom, -nyomom, -nyomja: zurück drucken. Reprimere. Cic. Az ellenség ostromát hátra-nyomni: den Anfall der Feinde zurückhalten. Hostium impetum reprimere. Cic. Az ok ember engem' hátra-nyomott: die Kind Zwietracht, die mich zurück gestossen. Vis hominum me retrusit. Plaut.

Hátra-nyomúlt, partic. p.o. áll-kapotza: eine lange zurückgedrückte Zinnbacken. Lata maxilla, ae, f. Voyt.

Hátra-ràndítani, -dítok, -dít; -dítom, -dittya: Valamit: ntwas schnell zurück ziehen. Celeriter aliquid retrahere. Cic. Hátrább ránditani a' gyeplöt: den Zügel zurück ziehen. Habenas addu-cere. Cic.

Hátra-ràndúlni, -dúlok, -dúl: zurück gezogen werden. Retrorsum moveri, — rapi. Paris.

Hátra-ràntani, -ntok, -nt; -ntom, -nttya: Valamit: ntwas schnell zurück ziehen. Retrorsum trahere, — retrahere alicuid. Cic. Hátrább ránditani a' gyeplöt: den Zügel zurück ziehen. Habenas addu-cere. Cic.

tes suas exorbitantes coercere. Jac. Cupiditati suae respon-dere. Horat.

Hátra-rugaszkodni, -dom, -dik: mit einem Schenkel zurück treten, zurückprellen. Duto sibi impetu retrogredi. Liv.

Hátra-rúgni, -rúgok, -rúgj; -rúgom, -rúgja: mit dem Fusse zurück schlagen, hinten ausschlagen. Recalcitrare. Horat.

Hátra-rúgó, adj. der hinten ausschlagt. Recalcitrans, ntis, o. Hor.

Hátra-simítani, -mítok, -mít; -mítom, -míttya. p.o. a' hajat: die Haare zurück streichen. Retro mulcere (recipere) capillos.

Hátra-simított, partic. p.o. haj: zurück gestrichen (-gestrichenes) Haar. Compti-nati —, recisi capilli. Ovid.

Hátra-szaladni, -szaladok, -szalad: zurück laufen. Retro cur-rere. Sec. it. ad secessum currere. Fedr.

Hátra-szegett, adj. p.o. Nyak: zurückwärts gebogenes Hals. Repanda cervix, ae, f. Plin. Hátra-szegett szarvak: zurück gebogene Hörner. Repanda cornua, orum, num. n. Colin.

Hátra-szegni, -szegek, -szegj; -szegem, -szegi: p.o. a' hyakat: den Hals zurückbeugen, zurück biegen. Repan-dare cervicem. Plin.

Hátra-szökdécselni, -tsélek, -tsel: hátra ugrándani: zurück — Oft zurück springen. Frequenter recipere. Cic.

Hátra-szökellni, -ellem, -ellik: zurückspringen. Recipere. Cic.

Hátra-szoktatni, -tatok, -tat, -tatom, -tattya: szo. á fü, leit: ein Ofnun zurück zu wönnen. Retro consuefacere Auct.

Hátra-tartani, -rtok, -rt; -rtom, -rttya: Zurück halten. Retinere. Cic. Hátra-tartlya á fejét: vor sich den Kopf hinten weg. Retro servare Caput suum. Valamit elme-fogyásból hátra-tartani, okosság: was aus Vergessenheit zurück zu halten. Memoriae subducere. Cic.

Hátra-tartás, -snak, -st: Hinter-, oder Zurückhaltung. Zurückbehaltung. Retentio, onis, f. Papin. Minden elme-béli hátra-tartás nélkül: ohne Gemüths-Hinterhaltung. Absque omni Mentis restrictione. Ovid.

Hátra-tartóztatás, -snak, -st: das Aufhalten, Zurückhalten. Detentio, onis, f. Ulpian.

Hátra-tartóztatni, -tatok, -tat, -tatom, -tattya: Zurückhalten. Remorari. Cic. retardare. Cic. — az ellenséget: den Feind den Anfall zurückhalten. Reprimere ac retardare hostium impetum. Cic.

Hátra-tartóztatni valakit á tanúlásban: niemand von dem Lernen zurückhalten. Retrahere aliquem a studiis. Cic.

Hátra-tartóztató, ónak, -ót: ein Zurückhalter. Detentor, oris, m.

Hátra-tartóztatott, partic. aufgehalten. Detentus, a, um. Tacit.

Hátra-taszítani, -szítok, -szít; -szítom, -szíttya: zurückstossen. Removere. Cic. removere. Cic. retundere. Plaut. valakit: jemand. Aliquem.

Hátra-tekintés, -tésnek, -tést: das Zurücksehen. Respectus, us, m. Hátra-tekintés nélkül szolgálni: ohne Zurücksehen dienen. Sine respectu fugere. Liv.

Hátra-tekinteni, ntek, -nt: zurücksehen. Retrorsum spectare. Horat. respicere. Ter. pone respicere. Val. Max. — valakire. — auf jemanden. — ad aliquem. Tacit.

Hátra-tenni, -teszek, -tesz; -tszem, -teszi: hintansetzen. Posthabere. Cic. postponere Cic. Mindent hátra-tenni, tsak hogy — alles hintansetzen, wenn nur — Omnia postponere, dummodo — Cic.

Hátra-térés, -snek, -st: der Abzug, das Zurückweichen. Receptus, us, m. Cic. recessus, us, m. Tacit. Tett adni a hátra-térésre: das Zeichen zum Abziehen geben. Signum dare receptui. Liv. receptui canere. Cic.

Hátra-térni, -tértek, -tért: zurückgehen, Zurückweichen. Recedere. Liv. Hátra-térni az útközetből: aus der Fechtstellung zurückweichen. Ex acie recedere. Liv.

Hátra-tolni, -tolok, -tolt; -tolom, -tollya: az ellenséget: den Feind zurücktreiben. Reprimere hostem. Cic. Hátra-tolni á szekeret: den Wagen zurücktreiben.

bun, zünück stossun. Retru-
dere Curcum, planstrum. Plaut.

Hátra-tsapni, -pok, -tsáp, -tsa-
pom, -pja: p. o. á kutsmát:
die Wintermütze zünück-
machen. Longius tegumen-
tum Capitis, expelle aquina
paratum, retrorsum kép-
cere.

Hátra-tsuklani, -lok, -lik:
hátra-tsuklik, tsukó dik
á kusztora, á bitsak: das
Zugschnurmuster zusammt
sich zünück. Cultrix plica-
tilis retro flectitur, replí-
catur. Sen.

Hátra-türemleni, -lem, -lik: hát-
ra-türözik, türözik p. o. á könlös-
ujja: das Ärmel stumpf
sich zünück. Manica Vestis
reflectitur.

Hátra-ugrani, -grom, -grik:
zünück springen. Resili-
re. Ovid.

Hátra-ülni, -ülök, -ül: zu-
rück sitzen. Retro sedere.
Schott. ~~Az alább való hát-~~
~~rább ül in Gesinge sitzt~~
~~weiter zu. in Gesin-~~
~~gen Rang sitzt weiter~~
~~unten. Infimatis, in re-~~
~~bus in infimo (magis) loco Plaut.~~

Az alább-való hátrább
ülnek: die Leute gemei-
nen Standes sitzen wei-
ter unten. Inferioris
sortis homines (infimates)
sedent in inferiori loco.
Plaut.

Hátra-ütni, -ürök, -üt; -ütöm,
-üti: zünück schlagen. Recel-
cere. Liv. retundere. Cic.

Hátra-üzni, -ürök, -üz; -üzöm,
-üzi: zünück treiben. Retro

agere. Plin. repellere. Cic. vala-
kit —: jemanden — aliquem.
Cic.

Hátra-való, adj. hátra-lévö:
rückständig. Residuus, a, um.
Cic. Hátra-való Pénz: rück-
ständiges Geld. Residua pecu-
nia. a, f. Cic.

Hátra-veretett, partic. vissza-vere-
tett: zünück geschlagen. Re-
pulsus, a, um. Cic. — Menség:
zünück geschlagener Feind?
Hostis repulsus, is, i, m. Cic.

Hátra-verettetett, partic. pro. erö-
vel hátra-verettetett: mit
Gewalt zünück getrie-
ben. Vi propulsus, a, um. Cas.

Hátra-vicheretten, adj. der nicht
wieder zünück getrieben
werden kann. Irrepressibi-
lis, e. c.

Hátra-vereni, -verek, -verj; -verem,
-verni: Repulsare. Cic. vala-
kit —, jemanden — zünück
schlagen, -treiben. — aliquem.
Cas.

Hátra-vetdegélni, -gélek, -gél-
gélem, -géli: zünückwerfen.
Rejectare. Lucr. valamit —:
ntwas —, aliquid. Id.

Hátra-vetés, -setek, -st: die Zu-
rückwerfung. Rejectus, us,
m. Plin.

Hátra-vetett, partic. zünück-
geworfen. Rejectus, a, um.
Virg. Hátra-vetett kezek:
rückwärts gebogene Hände.
Retrorsa manus. acum, um.
f. Plin. Hátra-vetett ke-
zekkel ülni: mit rück-
wärts gebogenen Händen
sitzen. Manibus ad-
vel post terga rejectis am-
bulare. Ter.

Hátra-vetni, -vetek, -vet; -
vetem, -veti: 1. zünück fe-
rwerfen. Rejicere. Virg. vulg. 2.
Hátra-vetni a' kezeit: seine
die Hände auf den rü-
cken

Hátra-vonni, -vonok, -von; -vonom, -vonnya: zurückziehen. Retrahere. Cic. mit vonod úgy hátra magadat? wie kannst du dich selbst so zurückziehen? Quid animum ita dejicis. Quid ita te dejicis?

Hát-rendü, adj. aus sechs Reihen bestehend. Hexastichus, a, um. Colum.

Hát-részü, adj. sechstheilig. Sextantialis, e, c. Vitr.

Hát-rétü, adj. sechsfältig. Sextuplex, icis, o. Gloss.

Hátra

Hátra-vonatkodni, -dom, -dik: valahová: sich irgend wohin zurückziehen. Se aliquo retrahere. Cic.

Hátra-vonatott, partic. zurückgezogen. Retractus, a, um. Colum.

Hátra-vonni, -vonok, -von; -vonom, -vonnya: zurückziehen. Retrahere. Cic. mit vonod úgy hátra magadat? wie kannst du dich selbst so zurückziehen? Quid animum ita dejicis. Quid ita te dejicis

Hat-százan, Numer. + sechshundert. Lat. Sexcenteni, ae, a. Cic. Sexcenti, ae, a. Cic.

Hat-százszor, adv. sechshundertmahl. Lat. Sexcenties. Cic.

Hat-szeg, -gnek, -get: Sechseck: Hexagonum, i, n.

Hat-szeglet, -lnek, -elet: Sechseck. Figura die sechs Winkel, und sechs Winkel hat. Hexangulum, i, n. Mathem. Hat szeglete tehetetlen mértzett kö: ein sechseckigt, winkelicht politirter Stein. Ad hexangulares arcas politus lapis, i, idj, m. Plin.

Hat-szegletü, adj. hat-szegü: sechseckicht, sechs Winkelicht. Hexangulatus, a, um. Plin. hexagonus, a, um. Geomet. Hexangularis, e. c.

Hat-szegü, adj. hat-szegletü: sechseckig. Hexagonus, a, um. A' méheknek házikoik mind hat-szegüek: die Zimmer Hüner sind alle sechseckicht. Apum Cellæ sunt omnes hexangulæ. Plin.

Hát-szíj, -szíjnak, -szíjat: eine Küchenzimmern. Locum dorsuale. i, lis, n. Apul.

Hát-szín, -nnek, -nt: hát-színi bagdán-, fel-ház pettsenye: eine Zimmerbretter. Asser lumbaris - is, is, m. Apic.

Hat-szor, Numer. sechsmahl. Hexies adv. Hatszor meg-győzetett el. lenség: ein Feind, der sechsmahl überwunden worden ist. Hostis hexies victus, is, ti. m. Cic.

Hatszori, adj. sechsmahlig. Hexies repetitus, a, um. Hatszori (hatodszori) útnak eredni: zum sechstenmahligen Weg an-

tantum. Sexta vice iter ingredi. Cic.

Hatszoros, adj. hatos. sechsfach. Hexaplus, a, um. Plinon. Sextuplus, a, um.

Hatszorosan, adv. hatosan. sechsfältig. Sextuplici ter. Gloss.

Hatszorra, adv. auf sechsmahl. Pro sex vicibus.

Hatszorta, adv. sechsmahl. Sexies. Hatszorta nagyobb Költ: ns. wann sechsmahl größer. Sexies major (majus) Lat.

Hat-szög, -gnek, -get. lásd, hat szeg.

Hát-szín, -ínnek, -ínt: pettsenye l. Hát-szín pettsenye.

Hattyú, -únak, -út: 1. szárnyas állat: ein Schwan, ein Vogel. Cygnus, i, m. Cic. Olor, oris, m. Virg. Fejér hattyú: ein weiß. Schwan. Candidus olor, Tibull. Fekete hattyú: ein schwarzer Schwan. Anas plutonia. atis, c. f. Fekete hattyú, fejér hollo [illegible] az igáz barát: igen ritka madár az igaz barátság: selten sind wahre Freund. Amicitia vera, est rara avis. Prov. Verus amicus tam quam phœnix semel anno Quingentesimo nascitur. Gell. Szelíd hattyú: ein zahmer Schwan. Cygnus mansuetus, ae. — ad homines adsuetus. Cas. Szépen énekli hattyú: ein Anmuthig singender Schwan. Olor argutus. Prop. Vad hattyú: ein wilder Schwan. Cygnus ferus. Cic. A' hattyú fejér: der Schwan ist weiß. Cygnus est candidus. Hattyúkkal bövelkedö patak: Fluß mit dem

sich schwärmen umschalten. Olorifer amnis, eri, mis, m. Claud. Hattyú módra kiáltani: schwingen, wie ein Schwan. Drensare. Auct. Philom. Hattyúra változik a haja: ősziil: wie wird grau. Canescit. Ovid. in Canitiem transeunt Capilli ejus. Plin. A hattyú uszkál. Der Schwan schwimmt. Cygnus natat. Hor. 2. Hattyú: tsillagzat az Égen: der Schwan, ein Gestirn am nördlichen Theil des Himmels. Cygnus. Wolf. 3. adj. Hattyú (Hattyui) nyak: schöne nyak: ein weisser Hals. Collum album, Candidum. it. Collum Cygneum. it. ein Schwanenhals. ein niedlicher Hals. Flexum Curvatum in modum anseris collum. Schwanenhals. Hattyú-toll: der Schwanenfeder. Penna Olorina, ae. f. Vieg. Pluma Cygni. Ovid. Hattyú-tollal-töltött párna: ein Schwanenfeder Kissen. Olorina Culcitra, ae. f. Plaut. Hattyú-ból-való, adj. von Schwanen. Olorinus, a, um. Ovid. Hattyú-éneklés, -enek, -ek: der Schwanen-Gesang. Cygnea melodia. pl. Lucr. Olorum cantus. Plin. Hattyúi, adj. von Schwanen. Cygneus, a, um. Cic. Olorinus, a, um. Ovid. Hattyúi módon énekelni: singen wie ein Schwan. Sonos olorinos reddere. Ovid. Hattyú-szín, -nek, -et: Farbe wie Schnee. Color olorinus, oris, i. m. Plin. Hattyú-szó, -ónak, -ót: der Schwanen Gesang. Cantus Cygnei, orum, m. Lucan. Cygnea vox, ocis, f. Cic.

Hat-újjú, adj. sechs Finger nicht der sechs Finger an einer Hand hat. Sedigitus, a, um. Plin.

Hátúl, adv. hinten. pone. Plaut. post tergum. Caes. Hátúl állani: hinten stehen. A tergo stare, post tergum stare. Cic. A hátúl állottak: die hinten stehen, so hinten stehen. Terga, qui post exant, vel steterunt. Cic. Elöl hátúl: von vorne und von hinten. Adversus, et aversus. Cic. ante et pone. Cic. ante et post. Cic. Elöl, hátúl, s két oldalról bé-ke-rittetni: von vornen, von hinten, und von allen Zwey Seiten stossen angefallen werden. A fronte, a tergo, a lateribus teneri. Cic. Az elöttünk valunk elöl, most hátúlis alig találtunk helyet: nagy állapotból igen alá-estünk: wir stehen auf dem Obern Stuffen, nun haben wir kaum einen Platz in dem untern. Sedebamus in prospici, nunc autem vix est in ima loca. Cic. Elöl tűz, hátúl víz: nagy veszedelem: ein grosses Unglück: in den Flammen stehen. Inter flamma et [illegible] in Gefahr stehen Angestossen stehen. Inter saxum et saxum stare. Plaut. Hátúl hágott-be az ablakon: er stieg durch das Fenster von hinten nein. Per fenestram aversam introire. domum. Plaut. A ma-

dárnak hátul van á farka. dem Vogel sitzt hinten der Schwanz. Caudam retrorsum habet avis.

Hátúl-is szemét vagynak: er hat Augen auch im Nacken: er ist sehr vorsichtig. Oculos quoque in occipitio habet. Plaut. Hátúl kapott sebet: er ist von hinten verwundt worden. A tergo percussus est vulneratus. Liv. Hátúl vetni (másnál alább-valónak tartani) valakit: jemanden nachsetzen, niederschlagen. Post habere — postremum habere aliquem. Cic.

Hátúl kopsár, adj. Hátúl kopaszlotska: der von hinten ganz kahl ist, der hinten am Kopfe hat. Recalvaster, tra, trum. Sen.

Hátúl kopaszlotska, adj. — kopsár: von hinten zu kahl. Recalvus, a, um. Plaut.

Hátúllya, -llyának, -llyát, -llyok valaminek: der Hintertheil eines Dinges? Pars aversa rei alicujus. Plin. Hátúllya á fönek: der Hintertheil des Hauptes? Aversa pars Capitis. ae, ium, f. Plin. Eleje, és hátúllya á háznak: der Vordere (Theil) und Hintertheil des Hauses? Anterior et Postica Pars Aedium. Liv. 2. Hátúllya (al-fele) az embernek: der Arsch, der Hintere, Hintertheil des Leibes? Anus, i, m. Cic. Podex, icis, m. Hor. posticum, i, n. Varr.

Hátúlról, adv. hátról, hátúlról: von hinten, hintenwärts, hintenher. A tergo. Cic. Hátúlról jött nekem: er kam mich von hinten an. A tergo me adortus est. Cic. — adgressus est. Cic. — invasit. Cic. Hátúlról kerdeni: von hinten anfangen. A principio incipere Varr. retro agere Ordinem. Quint. Hátúlról támadni-meg valakit: einen von hinten angreifen. A tergo adoriri aliquem. Cic.

Hátúlsó, adj. ban, bis, bus Hintern. Posticus, a, um. Suet. Hátúlsó ajtó: die Hinterthür Posticum, ci, n. Plaut. Ostium posticum. i, n. Suet. Hátúlsó épület: das Hintergebäude. Posticulum, i, n. Plaut. Hátúlsó láb, das Hinterbein. Posticus pes, i, edis, m. Solin. A medvének hátúlsó lábaikra állanak: die Bären stehen manchmahl auf den Hinterfüßen. Ursi interdum posticis pedibus insistunt. Solin. Hátúlsó része a fönek. dem Hintertheil des Hauptes. Occiput, itis, n. Sueton. adversa pars capitis. Plin. Hátúlsó része a háznak. die Hintertheile des Hauses? Postica pars aedis. Suet. A játék-színnek hátúlsó része: der Hintertheil des Theaters. Postscenium. ii, n. Lucret. Hátúlsó része a testnek: der Hintertheil des Leibes? Posterna, ae, f. Voss. Hátúlso ember (a Katonáknál) a sorban: der Hintere (letzte) Mann im Gliede. Postremus in Ordine. Cic.

Hátúl-való, adj. Hintern würdig. Posticus, a, um. Suet. Aversus,

a, um. Vell.

~~Hatvánnak nak nek Hatvánn~~
~~Hatth~~

Hát-vakarcó, -ónak, -ót: nin Zwn. tzwr, den jüdischen Rücken Zwnit zü Zwetzwn. Scalpto" rium, ii, n. Martial.

Hatvan, numer. sneßzig. Sexagin" ta, indecl. v. pl. Egygy hijan hatvan: öwenkilencz: unun und fünfzig, sneßzig wenigwr nincs? Undesexaginta. adj. in decl. pl. Hatvan zendetö-ecket etö-hozni: sneßzig Schlüßer hor" bringwn. Sexaginta decreta proferre. Cic. Minden sorban (zendben) hatvan hatvan ka" tonàt völtak: in jeder Ord" nung wawn je sneßzig und sneßzig Söldaten. Ordo sexa genos milites habebat. Liv.

Hatvan, nnak, -nt: Me" zö-Városa, Magy. Országban. Zut" wan Stadt in Ungarn. Hatva" ninum, i, n. Op. Hung.

Hatvanad, adj. numer. der sneßzig" ste. Sexagesimus, a, um. Cic.

Hatvanad rész: der sneßzig" ste Theil. Pars sexagesima.

Hatvanadik, adj. num. dem, der, die, das sneßzigste. Sexagesimus, a, um. Cic. Hatvanadik (hat" vanodik) óraták: die sneßzig" ste Stunde. Sexagesima ho" ra, ae, sis. f. Martial. A' tsa" fa után hatvanadik napon jöttünk haza. wir sind den sneßzigsten Tag nach dem Gefecht nach Hause gekom" men. Sexagesimo die post pugnam venimus domum. Cic.

Hatvanbúl álló, adj. aus sneß" zig bestehend. Sexagena" rius, a, um. Frontin.

Hatvan-darab, -bnak, -bot: ein Stück,

zahl von sneßzig. Sexagena, ae, f. Sees. Hatvan darab fonat: sneßzig Stück Ganen. Sexagin" ta fasciculi Filorum.

Hatvan egygy adj. ein und sneß" zig. Sexaginta unus, a, um. Hatvan egygyen: ins ein und sneßzig. Sexdecies, ae, a. Hatvan egyszer. ein und sneßzig mahl. Sexagies se" mel.

Hatvan esztendö, -önek, -öt. sneßzig Jahre. Annus decie" simus. Ovid.

Hatvan esztendös, adj. sneßzig jährig, der sneßzig Jahre alt ist. Sexagenarius, a, um. Sexaginta Annorum. An" nos sexaginta natus, a, um. Tac.

Hatvan ezer, ezernek, ezret: sneßzig tausend. Sexagin" ta Millia. Hatvan ezer véka búza: sneßzig tau" send Schessel Weitzen. Sexaginta Millia modio" rum tritici. Cic.

Hatvan-fontnyi, adj. sneßzig Pfund schwer. Talenta" rius, a, um. Tiber. ap. Non.

Hatvan-három, adj. drey und sneßzig. Sexaginta tres, tria. Hatvanharmad hár" man: jn drey und sneßzig. Sexagesimi tertii, ae, a. Hat" van harmadik: der, die, das drey und sneßzigste. Tertius et sexagesimus, a, um. Hat" van haromszor. drey und sneßzig mahl. Sexagies ter, ter et sexagies.

Hatvan-hat, adj. sneßl und sneßzig. Sexaginta sex.

Hatvan hatan, vagy hatow.

jn sechs und sechzig. sexa-
geni seni, æ, a. Hatvan ha-
todik: der sechs und sech-
zigste. sexagesimus sex-
tus, a, um. Hatvan hat-
szor: sechzig und sechzig mahl.
sexagies sexies.

Hatvan-hét, adj. siebzig und
sechzig. sexaginta septem.
Hatvan hetven: jn siebzig
und sechzig. sexageni se-
pteni, æ, a. Hatvan hete-
dik: der siebzig und sech-
zigste. sexagesimus septi-
mus, a, um. Hét száz hat-
van hetedik napon. den
siebzig hundert siebzig und
sechzigsten Tag. Die septin-
gentesimo sexagesimo septi-
mo. Cic. Hatvan hétszer.
siebzig und sechzig mahl.
sexagies septies.

Hatvan-kettő, adj. numer. zwey
und sechzig. Duo, æ, o, et sex-
aginta. Hatvan ketten: jn
zwey und sechzig. sexageni
bini, æ, a. Hatvan kettedik:
der zwey und sechzigste. sexa-
gesimus secundus, a, um. Hat-
van kétszer: zwey und sech-
zig mahl. Bis et sexagies.

Hatvan-kilencz, adj. neun und
sechzig. sexaginta novem.
Hatvan-kilenczen: jn neun und sechzig. sexa-
geni, æ, a. novem, undese-
ptnageni, æ, a. Hatvan ki-
lenczedik: der neun und
sechzigste. sexagesimus no-
nus, a, um. Hatvan kilencz-
szer: neun und sechzig mahl.
sexagies novies, undeseptua-
gies.

Hatvan-négy, adj. num. vier
und sechzig. sexaginta qua-
tuor. Hatvan négyen: jn
vier und sechzig. sexageni
quaterni, æ, a. Hatvan ne-
gyedik: der vier und sech-
zigste. sexagesimus quar-
tus, a, um. Hatvan négyszer:
vierundsechzig mahl. sexa-
gies quater.

Hatvan-nyólcz, adj. num. acht
und sechzig. Duodeseptuagin-
ta. æ, o. sexaginta
octo. Hatvan nyolczan:
jn acht und sechzig. sexageni
octoni. æ, a. Hatvan nyol-
czadik: acht und sechzigste.
sexagesimus octavus, octa-
vus et sexagesimus, a, um.
duodeseptuagesimus, a, um.
Hatvan nyolczszor: acht
und sechzig mahl. sexagi-
es octies. duodeseptuagies, æ, o.

Hatvanon, adv. sechzig, jn neun
sechzig. sexageni, æ, a. Liv.

Hatvanos, adj. und sechzig be-
stehend. sexagenarius, a,
um.

Hatvan-öt, adj. num. fünf und
sechzig. sexaginta quinque.
Hatvan ötven: jn fünf und
sechzig. sexageni quini, æ, a.
Hatvan ötödik: der fünf
und sechzigste. sexage-
simus quintus, a, um. Cic.
Hatvan-ötször: fünf und sech-
zig mahl. sexagies quinquies.

Hatvan-xétü, adj. sechzigfältig.
sexagecuplus, a, um.

Hatvanszor, adv. sechzig mahl.
sexagies. Cic. sexagesies. Mar-
Cap. sexdecies. Plin.

Hatvanfeoros, adj. Sechzig fältig. Sexagecuplex, a, um.

Hát' vége, -gének, -gét: hátom-tod, -ta' vége. Im Rücken, Hinterm Haus' Zimbus? Postena, ae, f. Voss. podex, icis, m. Hor. l. Hátúllya az embernek. 2.

Hatzér, l. Hatsér.

Hatzoka, -kának, -kát: hatzika, hatzuka: Nemet dolmány: ein Sechtzehns' Mönch. Paragauda, ae, f. Cod.

Hatzokás, adj. hasogatott Nemet dolmányos, -kuhás: der einen Sechtzehn Rock an hat. Paragaudatus, a, um. paragaudius, a, um. Vopisc.

Hava, -vának, -vát: [redacted] valamelly ike hónapja az esztendőnek: ein Monath. Mensis, is, m. Cic. Boldog-aszszony' hava: elö-hava az esztendönek: der Jänner, Jenner, Januar. Januarius, ii, m. Cic. Mensis Januarius, is, ii, m. Cic. Böjt' elö (elsö) hava: der Hornung. Mensis Februarius. Böjt' más (második) hava: der Merz. Mensis Martius. Böjt' más hava ra halaszt atott: auf Merz Monath verschoben werden. Collata sunt in mensem Martium. Cic. Szent György' hava: der April. Mensis Aprilis. Cic. Pünkösd' hava: der May. Mensis Majus. Cic. Szent Iván' hava: der Brach Monat. Juny. Mensis Junius. Cic. Szent Jakab' hava: der Heu Monat, July. Julius Mensis. vel Quintilis. Cic. Kis-aszszony' hava: der Augst Monath. Mensis Augustus, vel Sextilis. Cic. Szent Mihály' hava: der Herbst Monat, Herbstmonat. September. Oct. Mind Szent hava: der Wein Monat. Octobris. Mensis Octobris. Cic. Szent András' hava: der Wintermonat. November. Mensis November. Cic. Karatson' hava. der Christ Monat, Decembar. Mensis December. is, bris, m. Cic. Karátson' havában hajózni: im Monath December schiffen, zu Schiffe fahren. Navigare [redacted] Mense Decembri. Cic.

Havádás, -snak, -st: Kemény ajzó daganat. Mixius, ii, m. Cels. Physkönn. Bulbus, i, m. Plin. Apostema, atis, n. Plin. Glandula, ae, f. Wolf

Ha valaha, adv. wann nt, wenn nimmahl. Si quando. Cic. Ha valaha történt: wenn es sich etwan nimmahl begeben. Si quando exstitit. Cic

Ha valahol, adv. wenn irgend wo. Siubi. Cic. Ha ez valahol történt: Wenn dis irgend geschehen ist. Siubi haec facta sunt. Cic

Ha valaki, wenn jemand, wenn einer, wenn nt, wer. Si quis, vel -qui, -qua, -quid, vel siquod. Ha valaki a' gyermeteki met ki-tudná fetvéjo, szágom bil: wenn jemand meine Finger thun dem Grund stücken wolte. Si quis familiam meam defunctam dejeceret. Cic.

Havas, -snak, -st: [redacted] Havasok: havas hegyek: die Alpen, dis er Gebirgen. Alpes, ium, f. Cic. Montes nivosi, Montes perpetuis nivibus tecti. Kirsten hideg havasok: die Alpen Ge-

682. H.

bivnyon, so der Zilta selber be-
wissen sind. Infames frigoribus
Alpes. Liv. 2. adj. hóvalte-
dett: schnewig, mit Schnee
bedeckt, hollow Schnee. Niv-
gridus, a, um. Auson, nivosus,
a, um. Ovid. Havas selkö
hóvat teches selkö: nive schnee-
ichte Wolken. Nubes nivosa.
is, e, f. Cic. Havas hegy etc.
schneichte Gebürgen. Niv-
gnida jnga. Auson. Havas
hegyek: schneichte Örtaun
Nivosa loca. Plin. Havas
idö: nive schneichte Zeit.
Tempestas nivalis, Martial
tempus niveum, Plin.
Havas napok: schneichte
Tägen. Nivosi, — nive dies.
Liv. Havas szelek: hó-fú-
vások, fuvatagok: Winde,
so Schnee bringen. Venti ni-
vales. Virg. Havas tél: nive
schneichten Winter. Nivosa
hiems. Liv. 3. Havas: dörre,
esetlös, höldas, hold korságos, li-
dictres, hold-járasa szerint bo-
londoskodó: Mondsüchtig, nive
Mondsüchtigen, dem in Schlafen
Schnee gehet. Hypnobates, ae,
m. Blanc. Lunaticus, a, um Partt.
Tct. lymphaticus, a, um Plin.
Lymphatus, a, um. Catull.

Havas-áltföld, — dnek, - det: Oláh-
Országi: in Walachey, Lend
gehört in den schneichten Thei-
ley. Valachia, ae, f. Subalpi-
na regio, ae, onis, f. Plin.

Havas-al-földi, adj. in unter den
Alpen gelegen. Subalpinus,
a, um.

Havas-attyai, adj. in unter den
Alpen gelegen. Subalpi-
nus, a, um. Plin. Havas-attyai
népek: die in unter den Alpen
gelegenen Völker. Gentes de-
sub Alpibus. Flor.

Havasan, adv. schneeweig. Nivose.
Liv.

Havas-elve, -véneki-vét: havas
-al-föld: tartomány: die Wa-
lachey. Subalpina regio, ae, onis
f. Valachia, ae, f. Havas-elvét
birja vala: war besitzt die Wala-
chey. Valachiam possidebat:
Cic. Havas elvéve ment: war
in die Walachey gegangen.
Ad Cis alpinas partes ivit.

Havas-földi, adj. der in den Al-
pen Gebürgen wohnt. Inal-
pinus, a, um. Tact.

Havasi, adj. a' havasi hegyek-
ről-való: von Alpines, von
Alpen her. Alpinus, a, um, Liv.
Havasi bak vagy kecske. nive
Gemse. Rupicapra, ae, f. Plin.
Havasi eger: die Murmel
Thier. Mus alpinus, eris, i;
m. Havasi hagyma: die
Zwiebelwurz, Zitzwurz. Alli-
um alpinum, i, ni, n. Tact.
Havasi holló: der Alpenrab.
Corvus Alpinus, i, m. Havasi
kecske: nive Gemse. Rupi-
capra, ae, f. Plin. Havasi la-
kos: der in den Alpen Gebür-
gen wohnt. Inalpinus, a, um.
Tact. Havasi tasnak: alá-
való darócz kuka: nive Amt
schneichten Kleidung. Barde-
cucullus, i, m. Martial. Havasi
sas: der Stein adler Aquila
chrysaëtos ae, i, f. Plin
Hasasi tsereszne: Heidel,
beere. Myrtillus, i, m. Schrö.
Havasi ugorka: nive wil-
de Gurke. Cucumis Silvestris
eris, is, m. Plin.

Havasitani, sitok, -sit, -sitom,
sitva schneichet machen.
Nive sternere. Valamit, -atve-
aliquid.

Havasokon lakó, -kónak, -kót: havason lakók: auf den Alpen wohnend. Alpicus, a, um. Vlp. Alpinus, a, um. Cic.

Havason által menő, -önek, -öt: den über das Alpen Gebürg gehend. Transalpinator, oris, m. Math. Paxa.

Havason innen-való, adj. diesseits den Alpen sich befindend. Cis alpinus, a, um. Cic.

Havason túl-való, adj. über al„pisch, jenseit den Alpen gele„gen. Transalpinus a, um. Cic.

Havastalan, adj. kótalan. ohne Schnee. Nive carens, ntis, o.

Havatozni, -tozom, -tazik: ~~to Ningek~~ schneyen. Ningere.

Havazni, vazott, -vak; -vatom, -zta: schneyen. Ningere. Nagyon havaz: es schneyt stark. Toto aere ningit. Virg. Mit Schnee ~~untermen~~ nivibus projicere.

Havazó, adj. ~~schneyig~~ s. o. idö: Schneyig Wetter. Tempestas nivis Volatica.

Havazó nap: ein schneichtes Tag. Ningui dies. Isidor. Havazó szél: kófuvás, fergeteg: Wind, so Schnee bringet. Ventus Nivalis, is, is. Virg.

Havi, adj. to havas: schneicht nivens, a, um. Virg. Havi ötömb, hatom, katás: ho haltom: Zentner schwer. Aggeres nivei. Virg 2. hónapi, hónapos: Monatlich. Mensteus, a, um. Cic. Egy egy havi ido: Zeit von einem Monator. Menstruum tem„pus, ni. oris, n. = Spatium, i n. Cic.

Havi fejedelem, -gnek, -get: ein Schneewasser. Nivalis Candor, is, oris. m. Virg.

Havi-kereset, -gnek, -get: hónaps-szám a fejedelnek„ket: die Monatlichen Stimmen der Wahler, die Mond Gluss des Churfürsten Volck. Mensteus Census, i, in Cels

Havi-kétze, -tzének, -tzét: havas kétze: ein Schneegans od. Gans. Anas Glacialis, atis, lis, f.

Ház, -znak, -zat, -zak, pl. 1. Epület, hajlék: ein Haus. Domus, i, ús us, f. Cic. Aedes, is, f. Hor. tectum, i, n. Cic.

Házam, -zad, -za, -zunk, -zatok, -zok: mein -, dein -, sein -, unser -, euer -, ihr Haus. Mea -, tua -, ejus -, nostra -, vestra -, eorum domus. Ai (alatson) ház: ein niedriges Haus? Humilis Casa, Virg. -domus. Cic. ~~Ehe-Haus~~

Aeva-ház, aevátok háza: des Weibsen Haus? Orphanotrophium, ii, n. Cod. Bordélyház: des Hurrenhaus? Lupanar, aris, n. Juvenal. ~~Bor-ház~~: des Weinhaus, die Weinschenke ~~die Cella, ae f~~ v. Weingemächer, und die Weinschenke. Torcularia Cella, ae. f. Oenopolium, ii, n. Plaut. Taberna vinaria. ae, f. Ulp. Ebédlö ház: des Speisehaus. Coenaculum, i, n. Varr. Egészséges ház: gesundes Haus. Salubris aedes, is, f. Cic. Egészségtelen ház: ungesundes Haus. Pestilentes aedes. Cic. Egy más hoz foglalt atott házak:

zusammengestürzte Häuser. Contigua domus. Ovid. Ékes, fényes, pompás ház: nitor splendidus, magnificus Haus. Fastuosa domus. Ovid. Ékes ház: — lauta: nitor splendor, Nomentanae Genüsse. Penarium, ii, n. Fest. Fa ház: nitor Holzwerk Haus? Ligneа domus, Cic. Fedeles ház: protectus Haus? Tecta domus. Cic. Fegyverkező ház: Zeughaus? Armamentarium, ii, n. Cic. Fel-fedetü ház: mit Dach. Tectum simplicis alae. Archit. — deliciatum. Vitr. Domus tectum deliciatum habens. Vitr. Fel ház: Hof, und in die freyen Luft gebaütes Haus. Alta pensilis domus. Justin. Felséges Arisztai Crökös ház: Aristäisches Orsteinwerk. Augusta Aristaca domus. Sch. Fenyitö ház: Aus Zucht Haus. Domus correctoria. Fog ház: Aufbewahrungshaus. Carcer, eris, m. Cic. Custodia, ae, f. Cic. Föld ház: Haus unter der Erde. Casa subterranea, ae, f. Colum. Gabonás ház: Kornboden. Granarium, ii, n. Horat. Galamb ház: Taubenhaus? Columbarium, ii, n. Varr. Garday ház: ein verschlossenes und verwahrtes Haus? Domus complex et reserata. Cic. — pistrina. Flor. Gomb-ház: lásd fellyebb a G. betüben: Gomb-ház. Gyöngy-ház: die Perlenmuschel, Perlenmutter. Concha —, testa margaritifera, ae, f. Plin. Halál ház: das Todtenhaus

Leichen. Charontis symbolum s. n. Prov. Mortis signum, i. n. Halottas ház: das Leichengerüst. Domus funebris, Cic. — funesta. Liv. Harcom emeletü ház: ein Haus von drey Stockwerken. Domus trium contignationum. Liv. Játék nézö ház: ein Schauplatz. Theatrum, i, n. Cic. Jól épültt ház: ein wohl gebautes Haus? Aedes examussim facta. Plaut. Artificiata ratione domus. Cic. Facta probe aedes. Cic. [redacted] Istenes ház: Gotteshaus? Haus? Domus religiosa Cic. Isten' háza: Gotteshaus? Aedes sacra, is, n. f. Cic. Domus Dei, Eccl. Istentelen honosz ház: ein Haus voller Laster und Laster. Domus facinorosa, — plena dedecoris, et flagitii: Cic. Kereti ház: ein Gartenhaus? Pergula, ae, f. Plin. Kit-fedetü ház: ein Haus mit Gebrochenem Dache. Domus interceptum tectum habens. Kivaltsági ház: ein Königliches Haus. Domus regia. Cic. Regii penates. Sen. Trag. Kö ház: ein Steinernes Haus? Lapidea domus. Appul. Könyv-tartó ház: ein Bücher behältniss. Bibliotheca, ae, f. Cic. Lövöldözö ház: ein Schieshaus? Domus jaculatoria, — jaculationibus solemnibus dicata. Magános ház: ein allein stehendes Haus? Solitaria domus. Cic. Makk-ház: tok, melyben a makk tartódik: die Eichelschale. Capsula (cortex) glandium. ae, f. Malom ház: ein Mühlhaus? Mühlgebäude. Molendinum, i, n. Fest. Mintató ház: das Lust Haus?

Lust-Haus-Schloß. Diota, æ, f. Juct. pergula, æ, f. Vitr. Nagy költségü ház: ein Kostbares Haus, worinnen viel Aufgang. Sumtuosa domus. Tac. Nagy úri ház: ein Herrliches, Fürstliches Haus. Angusta domus. Ovid. Nemes ház: ein adeliches Haus. Liberæ ædes, Nobilis domus. Cic. Nyári ház: ein Sommer-Haus? Æstiva domus. Cic. Ör-átlló ház: ein Wacht-Haus? Excubitorium, ii, n. Fest. Parasztház: ein Bauer-Haus? Ædes rustica, icum, arcum. f. tectum agrestis, is, tis, n. Ovid. Pinz-verő ház: ein Münz-Haus? Monetaria domus. Pompás roppant ház: ein prächtig groß und schön Gebäu? Magnifica ædes. Cic. Posta ház: ein Post-Haus? Domus Cursorum Publicorum. Prés ház: ein Preß-Haus? Torcularia Cella. æ, f. Puszta ház: ein wüstes Haus? tum wüstetes Haus? Desolata domus. Stat. Régi ház: ein altes Haus? Antiqua domus. Cic. Roszszul épült ház: ein schlecht gebautes Haus? Casa male compacta. Ovid. Sző-fonó ház: ein Leinen-Haus? ein Zinnbrün-Haus? Officina Cerevisiaria, æ, f. braxatoria, æ, f. Sörház: Bier-Haus, Bräu-Haus: ein Wirthshaus? Ædificium excubitorium. ii, n. Fütő ház: ein Heitz-Haus? Pistrina, æ, f. Plin. Szeglet ház: ein Eck-Haus? Domus angularis, ædes in angulo sitæ.

Szent egy ház: templom. Sin Fr. Ædes sacra. is, e, f. Cic. Augustissima domus Dei. Liv. Tzúk ház: neues Haus. Angusta domus. Cic. Tágos ház: weites Haus? Ampla (spatiosa) domus. Cic. Tanáts-ház, mellybe a' katmárok tanátskoznak: ein Hörsaal, wo ein Zunftbruder zusammen kommen. Curia Mercatorum, æ, f. Conventus Mercatorum, us, m. Justin. Tanító ház: eine Lehrstube. Museum, ci, n. Suet. Tár-ház: eine Thesaurs Gewölbe. Penarium, ii, n. Fest. promtuarium, ii, n. Lact. Tegla égető ház: ein Ziegel Ofen. Domus laterculis coquendis. Tegla-vető ház: ein Ziegelschlag, Ziegelstätter. Locus laterculis ducendis. Temetö ház: Todten-ház! Tumb-Haus? Sterb-Haus? Domicilium Plantarum Calefactorium. ii, n. hypocaustum plantarum. Tüzes égés ház: ein zünftiges Haus, darinnen man neuen zünftet. Pudica domus. Cic. Tövény-ház: Zucht-Haus. Prætorium, ii, n. Cic. Tsap-ház: Boc-árendo ház: Gut Pächter-Haus? Caupona, æ, f. Cic taberna, vinaria, æ, f. Ulp. Tsapó ház: ein Haus, wo ein Wirth einkehret. Lanaria domus. Tseléd ház: Gesinde-Zimmer. Cella (cubiculum) familiæ. æ, f. Cato. Tsereppes ház: ein Haus mit Ziegeln gedeckt. Domus imbricata, laterculis tecta. Tsiga ház: tsiga hés: Gut Haus dem Pfennig. Pfen-

Ház. Concha marga-
ritifera, a, f. Testa limacis,
a, f. Cic. Új ház: nin nou-
us Haus? Nova domus. Cic.
Üres és puszta ház: nin
buwans, und unaus bliben-
tus Haus? Nuda atque ina-
nis domus, Cic. Ikei fö ház:
nin fourerliches Haus? Egre-
gia domus. Cic. Üveg-ház:
tecmeszto ház: nin Glas-Haus?
Tunic-Haus? Hypocaustum plan-
tarium. Colum. Vég ház; végső
ház: ins' letzten Haus? Ultima
domus. Tex. Vendég-fogadó ház:
nin Wirths-Haus? Gast-hof. Di-
versorium, ii, n. Cic. Vendég ház:
nin Gäste-Haus? Cubile hospitum,
is, n. Domus excipiendis hospitibus.
Zálog-ház: nin Lust-Haus? Pig-
noratitia domus. a, um, f. Pet.
házában Egegy soc ház: nin
Nuchen Häuser. Vicus, i, m. Cic.
El-adó ház ez: nes ist nin feiles
Haus? Domus ista est venalis. Cic.
Nagyon gyakoroltatik ez a ház:
sinen Haus ist nimen gewöhn
zu bauen, -zu gehen. Domus hoc val-
de frequentatur. Cic. Stetedik
ház a' kapuról. Ins Sibenten
Haus beim Thore. Septima ædes
a porta. Plaut. Üres az egész
felső ház: ins ganzen Obern Haus
(Gebäude) ist lödig. Tota domus
superior vacat. Cic. Ez a ház hap-
kelletnek vagyon Forditva. Ins
Haus ist gegen Morgen gestellt.
Domus hujus frons Orienti est
obversa. Cic. Uraság' háza:
ins Herrn-gehörts Haus. Domi-
nalis domus. Városi' háza:
ins Rath-Haus? Curia, æ, f. Cic.
Sedes Senatus, is, f. Hátán há-
za, kebelében kenyere: föl-
dös. futó, szöbörlő: nin Landläufer.
Inter inquilinos Cenfetus. Cor.
Föld-indulásban le-roskadt á'
háza: sein Haus hat ins Fun-
dament über den Haufen ge-
worfen. Tectum ejus
terræ motu cecidit. Cic. Nyu-
godalomra tétetett Papsági
háza: nin Haus, da sis in
die Ruhe gesetzter Pfarrer
sollen wohnen. Deficienti-
um Parochorum domus. Se
háza, se tüze: nin Mensch
ohne Wohnung, ohne Güter.
Sine vectura zu reisen, noch
zu bauen hat. Homo sine
sede, sine fortunis. Cic. Cu-
minus nihilo est. Plaut.
Cui pecunia non est nummus
Plaut. Mendicabulum, i, n.
Plaut. Prov. Szép magas há-
za vagyon: wo hat nin An-
sehnliches' gesönnes Haus?
Conspicuus elata domo.
Tuct. Valakit a' házába
bé-fogadni: nimen sein
Haus? beherbergen. Ædes
suas alicui accommodare.
It. nimen in sein Haus
nehmen. Recipere ali-
quem tecto suo. Plaut. Va-
laki házába költözködni:
nimen? Haus beziehen. In
domum alicujus immigra-
re. Cic. Békével maradni
házában: in sinem Hause
in Friede bleiben. In otio
et pace otiatissima domi
manere. Cic. Valaki házá-
ban lakni: in imm Haus
wohnen. Tecto alicujus uti.
Cic. Egegy kis Uraság maga
házában lakni: nigen Haus
ist Goldes wert. Domus
aurea, domus Ostima. Prov.
Alig jött (lépett-ki) a házából

Egyen ki házábúl. Ex ædibus suis egredi. Házábúl ki-tagasztani, ki-vetni: minnen ember házábúl ki-vetni. Domo alienum exterminare. Cic. expellere. Cic. Házamba in meam domum. In domum. Házamban: in meam domum. In mea domo. Házban: in ædibus. In ædibus. Ter. A' házba menni: ins Haus gehen. Pedem inferre in ædes. Plaut. Ebben a' házban talkom: ich werde in diesem Hause. In hisce ædibus habito. Plaut. Valakit a' házbúl ki-vetni: einen zum Haus hinaus werfen. Ejicere aliquem domo. Cic. A' ház elött el-menni: vor dem Hause vorüber gehen. Præterire ædes. Plaut. A' ház elött ülni: vor dem Hause sitzen. Ante ædes sedere. Ter. Valamit a' házhoz (házmellé) gondgyaszkodni: etwas an das Haus bauen. Accessionem adjungere ædibus. Cic. Házhoz szoktatni valakit: einen an das Haus gewöhnen, Aliquem ad domum adsuefacere. Ter. Trag. A' házig: bis zu dem Hause. Usque ad domum. Ter. Ház' ajtaja: eine Haus Thüre. Os ostii, ostii, n. Plaut. Két ház' ebe: ein Hund zwischen Häusser. Duarum aularum canis. Prov. A' ház' közepén: mitten im Hause: In ædibus mediis. Cic. Ház' parkanyának: des Daches an einem Hause. Projectura, æ, f.

Tecta. Sub grunda est. Tect. Házra: über Haus. Ad domum. Plaut. A' házra vele ülés a' vége: dem Hause nach einen Hauses ist dem Grabe nach. Domus finis est usus. Cic. A' Cesar' házánál fogtá-meg ötet: er ist in des Cesaris Hause ergriffen worden. Deprehensus est domi Cesaris. Cic. Házrúl házra já ni a' portékával. (Házalni): Von einem Hause zu dem andern gehen. Circumferre merces per domos. Házrúl házra koldúlni: von Haus zu Haus betteln. Ostiatim stipem emendicare. Stat. El-tiltani valakit a' háztúl: einen nicht ins Haus lassen. Prohibere aliquem domo. Terent. Sok esztendeig a' házunkba lakott: er hat in unserem Hause viele Jahren gewohnet. Multos annos domi nostræ vixit. Cic. A' mi házunkból-való: einer aus unserm Hause. Unus ex domo nostra. Cic. Mi dolga neked a' házunknál? was hast du in unserm Hause zu schaffen? Quid tibi debetur huc nostræ domi? Plaut. A' háza elött töretlen: er ist vor seinem Hause gegangen. Ante sua tecta accidi. Cic. Valakit házához fogadni: einen in sein Haus nehmen. In domum suam recipere aliquem. Cic. Valakit házához hordozkodni, lakni menni: in einen Haus ziehen. In domum alicujus commigrare. Cic. Egyenesen a' házamhoz jött: er ist gerad' auf mein Haus gekommen. Recta in domum meam venit. Cic. A' házamig jött: er ist bis an mein Haus

gekommen. Usque ad domum me, am venit. Ter. Más házánál: in eines andern Hause. Domi alie-ene. Plaut. Valaki házánál lenni: in eines Haus seyn. In domo alicujus esse. Cic. Valakit nem szeretni a házánál: einen nicht im Hause leiden. Non finere aliquem in domo esse. Plaut. Az én házomnál semmi sem lehet bátorságban. Bey mir ist nichts sicher. Intra meos Lares nihil mihi tutum est. Cic. Egyet házat szaggatni-be: mehrere Häuser niederreissen. Domum (tectum) aliquam disturbare. Cic. Ezzel házat más kezén bicsomi: eines Hauses Besitzer ieder person hinlen Fersen. Stare domum jam multis annis possideo, et habito. Plaut. Szép házat épiteni: ein prächtiges Haus bauen. Pleram dignitatis ædificare domum. Cic. Házat fogadni-fel: arzt hi-bérelni: ein Haus hinstehen. Domum conducere. Cic. Valaki házát fel-gyújtani: einen Haus anstecken. Ædes alicujus incendere. Cic. Házat raboni: ein Haus brennen. Domum construere. Cic. Valaki házától el-kordozkodni: aus einem Hause ziehen. Domo alicujus emigrare. Cic. 2. Lakó hely: die Wohnung. Domicilium, ii, n. Cic. habitatio onis, f. Cic. Sedes, is, f. Cic.

hi-menni a házból: aus dem Hause gehen. Exire domo. Cic. 3. Szoba: ein Stube, Zimmer. Conclave, is, n. Cic. Alvó ház: ein Schlaf Zimmer, Schlafgemach. Cubiculum, i, n. Plaut. dormitorium, ii, n. Plin. A' belső házban: in dem innersten Hause. In ædibus intimis. Cic. Fereto ház: ein Bad Stube. Balneum, ei, n. Cic. A' külső házban. Hinten im Hause. In ultimis ædibus. Ter. Iró ház (iroó szoba): ein Schreib stube. Cancellaria, æ, f. Cubiculum in quo scribitur. Tanács ház. ein Rathstube. Senaculum, i, n. Val. Max. Conclave Senatus, is, n. Vendég ház: ein Gaststimmer. Cubiculum hospitum, is, n. Vilagos ház: Szoba: ein lichte Stube. Lucidum Conclave. Cels. 4. A' szüleiddel, es az egész házzaddal (házi népeiddel): mit deinen Eltern, und ganzen Hause, ganzer Familia. Cum Parentibus tuis, et tota domo. Cic. Házastúl-egész házával egygyütt nálam volt: [redacted] ein ist Stunt seinen Angehörigen bey mir gewesen. Una cum domo sua (cum familia tota) apud me fuit. Az egész királyi ház megjelent: das ganze Königliche Haus angekommen. Tota Regia Domus comparuit, Cic. Jó házból (jó agyból való): aus einem Guten Hause, Amplissimo genere natus. Cic. Az egész házunkat köszönted: unsern ganzen Haus grüsst dich grüssen. Tota domus nostra te salutat. Cic. 5. Ház, melly-ben árúlnak valamit: ein

Sext, bort, ès á't. nin Ort, wo
man ntwas Fuß fat. Taberna,
æ. f. Cic. 6. Halál ház: Aus
Todes Zwang. Charontis
Symbolum. Prov. Ki-ütött
rajta a' halál' háza (halál'
félelme): wo ist in Todes
Angst. Membra ejus occupa
vit Metus mortis. Plant.

Haza, -zának, -zát ... Heym, Fol-
dünk, Orszàgunk. Aus Vater-
land. Patria, æ. f. Cic. Solum
natale. i, n. Ovid. Ditsö ha-
za: Aus süßen lieben Vater-
land. Gloriosa Patria. Cic.
Édes-, Szeretlmes, nagyon
szeretett haza: Liebes Va-
terland. Dulcis - cara
Patria. Cic. A' hazád sze-
retelmét jeleit tészlek: ich bit-
te dich um Aus Liebe zum
Vaterlande wollen. Per ego
te Patriam oro. Ter. Haza'
ja emberének, a' kol jól va-
gyon dolga: wo ist ein ver-
nünftiger Mann, wo es nimm
gut gehet, der ist sein Va-
terland. Quovis terra pa-
tria est, ubi bene est. Prov.
kinek kinek kedves a' ma-
ga hazája: Aus fand haben
des Vaterlandes ist allen
angenehm. Solum Patriæ
est omnibus Carum. Cic.
Hazájából ki-bújdosni:
ins Land wünnen. Vertere
solum. Cic. Hazájából ki-
vetni vagy kergetni: jemanden
ins Elend banniehen. In
exilium ejicere —, Cic. — mit-
tere — Cic. — pellere aliquem
Cic. kisz vidékről akarni-
venni kiűzni hazájából: wo
jemand mit Gewalt zu vertreiben. Para-
tus est sanguinem pro Patria
effundere. Cic. A' Haza iránt
érdemessé tenni magát: sich
sehr wohl um sein Vaterland
verdient machen. De
Republica bene mereri. Cic.
Hazájában tivót tenni: Stam-
tei-vetésben lenni: in seinem Lande
sein Lager, mit den Vaterlands
sich begnügen. Carere pa-
tria. Ter. Hazájat igen sze-
retni: sein Vaterland sehr
lieben. Patriam summo
prosequi amore. Cic. A' ha-
zájat jó tanáttsal gyámo-
litani: das Gemeine Wesen
mit seinen Aufgeklärten rüh-
schen. Resp. Consilio suis
exigere. Cic. Le-tenni a' ha-
za szeretetét: die Liebe zum
Vaterlande festen lassen.
Exuere Patriam. Tacit.

Haza, adv. Heim, nach Hause.
Domum. Cic. A' tanúlókat haza
botsátani. Die Jugend aus den
Schulen auslassen. Dimittere
scholam. Cic. Haza érkezni:
nach Hause kommen. Domum
venire. Haza érni: an kom-
men. Domum pervenire. Cic.
Egyet kevesé haza-forditá-
tok: ich wende mein Gesicht
nach Hause machen. Paulisper
me domum conferam. Cic.
Haza hini valakit: je-
manden nach Hause füh-
ren. Domum vocare ali-
quem. Cic. A' földetkeül
á' gabonát haza hordani:
das Getreide auf dem Felde
zu Hause nach Hause füh-

-sum, -fui venire.
Ex agris dominum reverti jubere Cic. fructus ex agris vehere. Liv. Haza hordozni: nach Hause wandern, -zinken. Remigrare. Cic. Haza hozni vala mit - etwas nach Hause bringen, -zünden. Aliquem vel aliquid domum reducere. Cic. Haza kísérni valakit: jemanden bis zu seiner Wohnung begleiten. Domum comitari aliquem. Cic. ~~Haza járni~~ deducere aliquem domum. Cic. Haza járni: oft nach Haus gehen. it. übertragen zu Hause oft verkehren. Domum itare. Cic. it. Instar spectri oculis ~~incurrere~~, vel in oculos incurrere. Cic. Jöj tsak haza: komm nur nach Hause. Venias modo domum. Ter. Haza jönni kabsága utan: nach seiner Gefangenschaft wieder zu den Seinigen gelangen. Post liminio reddire. Cic. post captivitatem domum revenire. Cic. Áron úton jött haza: er ist den nächsten Weg nach Hause gekommen. Stercus cemensus est. Martial. Eadem, qua processit, via domum redivit. Ovid. Szerencsésen haza jutottunk: -érkeztünk: wir sind glücklich heim gekommen. Feliciter domum pervenimus. Cic. Haza te-

~~Haza~~ vezetni: bis nach Hause, und nach Hause geben. Domum reducere, -revertere. Cic. Haza kergetni valakit. einen in sein Haus treiben. Domum aliquem compellere. Cic. Valakit tisztességnek okáért haza kísérni. einen mit Bezeigung seiner Gunst nach Hause begleiten. Aliquem cum favore deducere domum. Cic. Haza küldeni valakit. jemanden nach Hause gehen. Domum mittere aliquem. Cic. levelet küldeni haza: Briefe nach Hause geben. Litteras domum dare. Cic. Haza menni: nach Hause gehen, sich nach Hause begeben. Domum concedere. Ter. te conferre. Cic. -te recipere. Liv. Ti menjetek haza: gehet ihr nach Hause. Vos in vestra tecta discedite. Cic. Sietve menni haza: trachtet in eilig nach Hause. Mea-engedni, hogy valaki haza menjen: einen verlauben nach Hause zu gehen. Alicui domum itionem dare. Cic. Nem tudom micsoda dolog történt oda haza: ich weiß nicht, was daselbst für eine Verordnung gegeben ist. Nescio, quid turbatum sit domi. Ter. Haza áradt a munka: eine nach Hause gebrachte Arbeit. Domestica occupatio, ae, onis, f. Cic. Haza sietni: nach Hause eilen. Domum properare. Cic. Haza szállítani a nyertes hadat: die Beute nach Hause führen. Reducere victorem exercitum. Cic. Valakit haza szállítani: einen nach Hause führen. Revo-

cere alienum, Cic. Domum re-
cere quem. Cic. Haza takarod-
ni: nach Hauß gehen, sich nach
Hauß verfügen. Domum se con-
ferre. Cic. Haza térni: nach
Hauß kommen. Revertí do-
mum. Cic. Haza érkezni vala-
mit: etwas nach Hauß sagen
helfen. Domum denunciare
aliquid. Cic. Valakit a' ven-
dégségből haza-vezetni: ei-
nen von dem Gastgebothen
nach Hauß führen. Aliquem
e convivio reducere. Cic. Ha-
za vinni valamit: etwas nach
Hauß führen. Domum deducere
aliquid, vel aliquem Cic.

Haza-árúlás, -snak, -st: Vaterlands verrätherey. Proditio patriæ, onis, f. Cic.

Haza-árúló, -ónak, -ót: Vaterlandsverräther. Proditor patriæ, oris, m. Cic.

Haza-árultatás, -snak, -st: Vorschub zum Vaterlandsverrath. Perduellio, onis, f. Cic. Valakit haza-árultatás-sal vádolni: einen Vorschub zum Vaterlandsverrath beschuldigen. Actio perduellionis alicui intendere. Cic.

Haza-béli, adj. p. o. Madarak, ènt. e. f. Vn Landsvögel. Vernacula aves. avium, f. Varr. Ö veltem egy' haza-béli (egy' házából-való): mein eigener Landsmann. Ille est meus popularis. Terent. Micsoda haza-béli-nek mondgya magát lenni? was für einen Landsmann vorgiebt er sich? Cu-jatem se dicit? Cic.

Haza-felé, adv. Heim wärts? Domum versus. Cas. Haza-felé menni. Heim gehen. Domum ire. Cic. Haza-felé-jövet: heim wärts? nihm. Domum versus properare. Cic.

Haza-fi, -finak, -fiat: Vn Vaterlander, Landsmann, Patricius filius, ii, m. popula-
ris, is, m. Terr. Civis, is, m. Cic.

Fiú haza-fi: ein getreuer Landes Kind. Fidelis Patriæ filius. Cic. Igaz, való-di haza-fi: ein wahrer Patriot. Verus, sincerus Patriæ Civis. Cic. jó haza-fi: ein guter Bürger. Bonus Civis. Cic. Haza-fiak közt-való hadakozás: ein bürgerlicher, ein heimischer Krieg, den die Bürger unter sich selbst führen. Bellum Civile, bellum Civile. Cic. Ki-ütött a haza-fi hábo-rú: da ist ein heimischer Krieg ausgebrochen. Bellum Civile exortum est. Cic.

Haza'fia, -ának, -át: ein Landskind. Patriæ filius. ii, m. indigena, æ, m. Liv.

Haza-fiaihoz-való, adj. vaterländisch, für Bürgers Angehörige. Civilis, e. c. Cic. Flor.

Haza-fiasítani, -sítok, -sítottam, -sítana: Haza-fiává tenni: Nationaliſiren. Indigenam facere, indigenatum alicui conferre, jus indigenæ tribuere. Valakit, jmmundum —, alicui civilem.

Haza-fiság, -gnak, -got: ein vaterländisches Herz gegen das Vaterland, ed. ein Landsmannschaft. Popularitas, atis, f. Tac. Haza-fiság jussa: des Indigenats. Jus civitatis, jus indigenæ.

Haza-fisàgunkenak kedvéért, vagy okáért: um sein Landsmannschaft willen. Popularitatis caussa. Plaut.

Haza-fisodott, partic. nationalisirt. Indigena factus, a, um.

Haza-fiui, adj. patriotisch. Patrioticus, a, um. Ammian.

Haza-fiui modon. patriotisch. Amanter in Patriam. more Civis boni.

Haza-finitott, part. lásd, Haza-fisodott.

Haza-finság, -gnake, -got: die Inländerschaft mit gutem des Vaterland. Popularitas, atis f. Plin. sec. Buzgó haza finság. die nützigen Liebe gutem des Vaterland. Fervidus Patriæ Amor, is, oris, m. Cic. El-veszténi a haza-finságot: das Indigenat verlieren. Indigenatum amittere, -perdere.

Haza-finságot kapni, -nyerni: das Indigenat erhalten. Indigenatum (jus indigenæ) obtinere. lásd, Haza-fiság.

Haza-finsitás, -snak, -st. die Nationalisirung. Collatio indigenatus, onis, f.

Haza-finsitott: partic. nationalisirt. Indigena factus, a, um.

Haza-fivá tenni valakit: in unsern Recht, und Freyheit geben, die wir ungehörig bekommen sind. Jus indigenæ tribuere alicui.

Haza-földi, -nek-dit: dem Boden des Vaterlandes. Patriæ solum. i. n. Cic. Haza-földit el-hagyni: sein Vaterland verlassen. Patrium solum relinquere. Cic.

Haza-fordúlás, -snak, -st: die Rückkunft gutem. Domum reditio, onis, f. Cic.

Haza-hozatal, -nak, -t: die Hinbringung, zu Hause Bringung. Domum deductio, onis, f. Cic.

Haza-tartozó, adj. das Vaterland angehend. Patrioticus, a, um. Ammian.

Hazai, adj. das Vaterland angehend. Patrius, a, um. Cic. A' hazai Istenek: a' haza' Istenei: die Götter des Vaterlandes? Dii patrii. Virg. Hazai föld: Land, das nicht Lehn, sondern jedes eigen ist. Vernacula terra. a. f.

Hazáig, adv. p. o. kéjszeni valakit: jemanden bis zu seiner Wohnung begleiten. Domum —, usque ad ædes Comitari alicui. Inet.

Hazája, -jának, -ját: valakinek: des Vaterland, Aufenthalt, Besitzung, Wohnung, Wohnsitz. Alicujus patria, Cic. -domicilium. Cic. sedes, is, f. Cic. Hazájából valakit ki üzni: jemanden aus Vaterland treiben, jagen. Exercere aliquem e patria sua. Cic. Hazája ellen fel-támadni: gegen sein Vaterland aufstehen, zusammen rotten. Insurgere in patriam: Hazájának nyilván-való Ellensége: des Vaterlandes öffentlicher Feind. perduellis, is, m. Cic. Apertus Patriæ suæ hostis. Cic.

Haza-járás, -snak, -st: die

Wiederkehren nach Hause. Reditio domum, onis, f. Ter.

Haza-járó, adj. s. c. holl em. der: Hausgenosse, Mitbewohner, Hausbewohner, so v. m. Menschen unter einer gewissen Gestalt zu Zünften, Innungen, ungerecht sie doch selbst nur Fremden der Innungsordnung Menschen sonst gelten. Lemures, um, m. Horat.

Haza-jött, adj. der wieder nach Hause gekommen ist. Redux, ducis, c. Cic.

Haza-jövés, -ncke, -st: die Zurückkunft, das Heimkommen. Domum reditio, onis, f. Ter.

Haza-jövetel, -tnek, -t. die Ankunft zu Hause. das Heimkommen. Domum reditio, onis, f. Ter. Óhajtani valakinek haza-jövetelét: wollen —, wünschen, daß jemand wieder komme. Velle aliquem reducem. Cic. Örülni valakinek haza-jövetelin: sich freuen, daß jemand zurück gekommen ist. Gratulari reducem Cic — alicui de reditu. Cic. Haza-jövetel után: nach der Wiederkunft. Postliminio. Cic.

Ház' ajtaja, -jának, -ját: die Hausthür. Ostium introitus Nep. Janua, ostium domus. Cic. Be-zárni a' ház-ajtaját: die Hausthüre zuschließen. Ostium occludere. Ter. A' ház' ajtajára kopogtatni: vor die Thüre klopfen. Pultare ostium. Plaut.

Házallya, -lyának, -lyát: földgye, deszkázattya, Pflaster der Hütte: der Fußboden, worauf man im Hause geht. Pavimentum domus, i, n. Cic.

Házalni, -zalok, -zal: házról házra járni: von Haus zu Haus gehen. Per domos vagari. Lact. Házolni.

Házám-béli, adj. meine Landsmann. Populares meus. Cic

Házám bél-való, adj. földim, házám-béli, házám-fia: der mit meinem Lande mit mir ist. Conterraneus, a, um. Plin.

Házám-fia, -ának, -át: házám-béli: mein Landsmann. Popularis meus. is, mei, c.

Haza-menés, -nekc, -st. das Hineingehen. Domum reditio, onis, f. Ter. Domitio, onis, f. Cic. ap. Ter.

Haza-menet, -tnek, -tet: s. Haza-menés.

Haza-menetel, -tnek, -t: das Hineingehen, das Gehen nach Hause. Domum reditio, onis, f. Ter. domitio, onis, f. Cic. ap. Ter.

Háza', -ja, házad'-, házam'-, pe. die Seinigen, deinigen, meinigen, seine, deine-, meine Leute zu Hause, die seinen-, deinen-, meinen Hausgenossen. Domestici ejus, -tui, -mei. Cic. Az egész háza-népe jelen volt: sein ganzes Haus war zugegen. Cuncta familia sua interat. Cic. Háza' népének gondot viselni: für seine Familie (Hausgenossen) sorgen. Curam domesticorum

Socium gerere. Cic. Házá-né pestül jött hozzánk: wir ist mit sämtlichem Hausgesinde zu mir gekommen. Cum tota familia sua venit ad me. Cic.

~~Házánál alkotmánnyal, országnak, vált: die Constitution des Vaterlandes, die Constitutio Regni nostri~~

Házánk, -ának, -ánkat: Geburtsland, Vaterland. Patria nostra, a. f. Cic. Házánk' alkotmánnya: die Constitution unsers Landes. Constitutio Regni nostri, onis, f.

A' házának ereje: p. o. a' pénz, a' vitézek, e'. a'. t. die Kraft, d. Tapferkeit, Kunst, Mannschaft des Staats. Nervus Rei p. i. m. Cic. A' házának Istenei: die Götter des Vaterlandes? Di Patrii. Virg.

Házánk-béli, adj. inländisch. Patrius, a, um. Cic. C. Nem házánk-béli: ausländisch, fremd, auswärtig. Externus, a, um. Cic. Adventitius, a, um. Cic. non innatus, a, um. Gloss. Házánk-béli bor: ein inländischer Wein. Indigena vinum, a. c. i. n. Plin.

Házánkint, adv. von Haus zu Hause. Ostiatim. adv. Cic. Házánkint járni: von Haus zu Haus gehen. Ostiatim ire. Cic. Házánkint kéregetni kezdett: von einem Hause zum andern, von Haus zu Haus gehen, ums Brod zu betteln. Ostiatim exorare (ego, avi, atum) panem. Cic. Házánkint

Házánknak fiai, -inak, it: unsere Landsleute, - Landsleute. Filii patriæ nostræ, orum, m. Cives -, populares nostri. Ex. Házánk' fogadott fiai: unsere aufgenommenen Landsleute. Indigenæ, arum. Liv. A' mi házánk-fiai, és az idegenek: die unsern, und die Auswärtigen. Nostri, et externi. Plin.

Házánknak (házánk') nagyjai, -inak, -it: die Vornehmsten des Vaterlandes? Optimates, atum. C. A' házánk' nagyjainak akaratjok ellen: wider den Willen aller der Vornehmsten. Contra voluntatem omnium Optimatum. Cic.

Házánk' szokásai, -inak, -it: Sitten und Weise, wie die in unserm Vaterlande üblich sind. Instituta patriæ nostræ.

Házánk szokása ez: das ist die alte Weise unsers Vaterlandes. Est hic mos nostræ patriæ. Cic.

Házánk' törvénnyei, -nyének, -nyét. Das Recht unsers Vaterlandes. Jus patrium, ii, n. Constitutio Regni nostri, onis, f.

Haza-nyelv, -nyek, -vet: die Landessprache. Sermo patrius, ii, m. Cic. lingua vernacula, æ, f. Haza-nyelven-való beszéd: die inländische Sprache. Indigenus sermo, i, onis, Appul.

Házas, adj. 1. kinek háza van. Der ein Haus hat.

Domum habens, ntis, c. Tiszta házi gazdák hordgyák-el magatokat: ista altum in vosmet ipsos animum? Veteres migrate Coloni. Virg.

2. még-házasodott: tovább házasodni, tovább házasságban, házasságban, házasságban tovább. Conjugatus, a, um. Sociatus foedere lecti, Ovid. — thalamo. Virg. — in Matrimonium. Tacit. Házasok: két személy. Conjuges, gum, m. Cic. Új házasok: két tovább házasságban élő. Novi conjuges. Novi conjuges, et Sponsa. Házasokat el-válások: két személy. Divortium, ii, n. Cic. El-választani egymástól a házasokat: két személy között valót megszüntetni. Facere divortium inter conjugatos. dissolvere Matrimonium inter Conjuges.

Házas-ágy, -gynak, -gyat: két személy ágya. Lectus genialis, i, is, m. Cic. Lectus jugalis. Virg. torus jugalis. Stat. Valakinek a házas-ágyát meg-fertéztetni: annak két személy ágyát megszentségtelenítni. Jovem alicujus. Contaminare. Ovid.

Házas-ággyi, adj. p. o. jus: két személy-közötti. Jura lecti Sociali. Ovid.

Házas-állapot, -tnak, -tot: két személy. Matrimonium, ii, n. Cic. Status Matrimonialis. us, is, m. Házas állapotban él: annak két személy között élni. Vitam in Conjugio degit. Cic.

Házasandó, part. nőre vonatkozva. Procus, i, m. Cic., pro Contrahendo do matrimonio aptus, a, um. A' szemtelen házasandókon ki-adni: in inverecundum Procum ubvomere, ásva ám a' Tomb gróbra. Impudentes procos expendere. Cic.

Házas asszony, két személy. Maritata mulier. a, erís, f. Marita, ae, f. Hor. Új házas asszony: újonnan személy. Nova nupta. ae, f. Plaut.

Házas-élet, -tnek, -tet: két személy életet élni: annak két személy között élni. Conjugalis Vita is, e, f. Házas életet élni: annak két személy között élni. Conjugalem vitam vivere. Ter.

Házas ember, -rnek, -rt. feleségesember. annak személynek. Maritus, i, m. Cic. Vir uxoratus, i, m. Voss.

Házasítani, -ítok, -sít, -sítom sittya: ki-, meg-házasítani: annak személynek tudtára, annak személynek. Connubium inire facere. Matrimonio, ~~jungere~~ connubio jungere. Virg.

Házasítás, -snak, -st: két személy. két személy között. Elocatio in Matrimonium.

Házasító, -ónak, -ót: két személy. Pronubus, i, m.

Házasodás, -snak, -st: két személy. két személy között. Contractus Matrimonialis, us, is, m. Foedus conjugale. eris, is, n. Cic.

Házasodható, adj. nőnemben. Puber, eris, o. Cic.

Házasodni, -dom, -dik: az emberi nemzetről mondatik, mert a' madarak, és egyéb' oktalan állatok.

parcos ödnate: Jmiwarthen, sich
heurathen. nimm Ehe gefallen.

sum. Ducere uxorem. Cic. Ma-
trimonium inire, matrimo-
nio sibi aliquam adjungere.
Cic. Házasodni (nösüni) akar:
nőt akar sich heurathen. Uxo-
rem aliquam sibi adjungere
cupit. Cic. Nagy nem bírt
házasodni: Jününet heurathen
mochte nicht warten. Adi-
pisci Conjugium illustre, vel
nuptias illustres. Ter. Jó nem-
zetségbe házasodott: nur sat
in eine ansehliche Familie
geheurathet hat. Optimam occupa-
vit familiam. Cic. Szerencsés
házasodni: glücklich —, zu gutem
Glück heurathen. Meliore Parca
nubere. Ovid.

Házasodó, adj. nimm, der heurathet.
Matrimonio jungendus, a, um.
Össze adni a házasodókat: a'
mátkákot: die Verlobten
zusammen Copuliren. Matri-
monio sponsos conjungere. Cic.

Ház-áső, adj. s. v. tolvaj. ein Ein-
ub, der ein Haus einbrechen
hat. Diocetarius, ii, m. Ulpian.

Házasság, -gnak, -gat: die Ehe,
der Ehestand, die Heurath.
Conjugium, ii, n. Cic. Connu-
bium, ii, n. Cic. foedus conjuga-
le, eris, is, n. Cic. Matri mo-
nium, ii, n. Cic. Állandó házas-
ság: die beständige Ehe. Fir-
ma nuptiæ, arum, f. Ter. Alat-
tonos, titkos házasság: eine
heimliche Ehe. Clandestinum

matrimonium. Dal házasság:
eine wider die Gesetze gethane
Ehe. Injustum matrimo-
nium, i, ii, n. Digest. Ó-tellyes-
ített házasság: eine vollen-
dete Ehe. Matrimonium Consu-
matum. Egy' házasság: eine
Zweyheit. Una nuptia, Ter.
Első házasság: die einmalige
Ehe. Monogamia, a, f. Kicso-
ló (szerencsés) házasság: ei-
ne gute und glückliche Ehe.
Conjugium fortunatum, mysti-
a plena dignitatis, et Concor-
dia. Kettős házasság: der
Zustand mit zwey Weibern,
oder zwey Männern zugleich
Bigamia, a, f. Második
házasság: die Heurathung zum andernmahl.
Vota secunda, orum, n. Novel
Megerősített házasság:
eine Ehe, die für gültig
erkläret ist. Ratum ma-
trimonium. Cic. Rokonos
házasság: eine Blutsfreun-
dinnesche Verehligung. In-
cestuosum Matrimonium.
Plin. sec. Rossz házasság:
eine geschlossene Ehe. Ma-
lum Matrimonium. Szeren-
tés házasság: eine glück-
liche Verehligung. Feli-
ces tædæ. Catull. Szeren-
tsétlen házasság: die
miß Heurath, Conjugi-
um infelix, -malum. Tisz-
tességes házasság. die Ehe-
bette Ehe. Sanctimonia nu-
ptiarum. Cic. Titkos házas-
ság: die Winkel Ehe. Con-
jugium clandestinum. Cic.
Törvényes házasság: eine

[illegible] rechtmäßige Ehe. Legitimum Matrimonium. Cic.

Törvénytelen házasság: unrechtmäßige Ehe. Illegitimum Matrimonium. Voss.

Nem sokáig tartott köztök a házasság: nicht lange währte unter ihnen die Ehe zwischen ihnen. Nuptiae eorum non fuerunt diuturnae. Cic. Házasságának esztendei: Jahre, die man in der Ehe gelebt hat. Quindecim anni jugales. Max. tyr. Házasság igájában lenni, annak megügyébe kötelezödni: in den ehelichen Verbindungs Joch. Habere conjugem vinculis sociabilibus sibi junctam. Matrimonii vinculis conjunctum esse. Házasság nélkül élni: außer der Ehe leben. Expertem thalami degere vitam. Ovid. expertem esse nuptiarum. Horat. El-bontani a házasságot: die eheliche Verbindung trennen. Divortium facere. Cic. Házasságot igérni valakinek: einem die Ehe versprechen. Alicui matrimonium polliceri. Suet. Kerülni a házasságot: vermeidet die Heirath. Jugis nuptias. Tex. Meg-gátolni a házasságot: die Ehe stören. Nuptias disturbare. Curan.

Házassagot szerezni: einen Heirath stiften. Nuptias conciliare. Ter. Nőse. Házasságra adta magát: verheirathete sich, nahm ein Weib genommen, nahm Theil nehmen. Animum ad rem adjungere. Tex. Házasságra alkalmatos p. o. Leány: eine mannbare Jungfrau. Virgo potens viri, utilis, inis f. geft. Ekes szóllásával házasságra birni valakit. Jemanden durch Beredsamkeit zur Verbindung stiften. Jungere eloquentia sua conjugium, — connubium. Cic. Nincs kedve a' házasságra: er hat gar keine Lust zu heirathen. Abhorret a mente uxore, — a nuptiis Cic. A' házasság rendi szerént mennek fejéhez: sich ehelich vermählen. Matrimonialiter est nupta alicui. — nuptiis Cic. A' házasságtól irtózni: nicht heirathen wollen. A re uxoria abhorrere. Tex. Házasság után: nach vollendeter Ehe verbindung. Peracto conjugio. Cic.

Házasságban élö. adj. der in einer Ehe verbindung lebt. Conjugus, a, um Plin.

Házasság-béli. adj. der Ehestand betreffend. Conjugalis, e. c. Ter. Frag. Matrimonialis, e, c. Firmic. Házasság-béli hüség: die eheliche Treue. Maxima fides, ei, f. Propert. Házasság-béli társaság: der Ehestand. Societas con-

jugalis, atis, lis, f. Comen. Jadus conjugiale, exis, lis, n. Ovid.

Házasság-béli törvények: ius házassági n. Cic. jus matrimonii, ii, n. jus conjugiale, Ovid.

Házasság' fel-bontása, -sának, -sát: nimm Ehescheidung. Divortium a' vinculo matrimoniali, ii, n. Cic.

Házasság-háborító, -tónak, -tót: der Ehestörer. Turbator pacis conjugialis, oris, m.

Házassághoz-tartozó, adj. zum Ehegelöbniß. Matrimonialis, e. c. Firmic.

Házassághoz-való, adj. zum Ehegelöbniß. Jugalis, e. c. Virg.

Házassági, adj: zum Ehegelöbniß. die Hochzeit angehend. Connubialis, e. c. Claud. Matrimonialis, e. c. Firmic. Házassági élet, der Stand in dem Ehestande. Conjugalis-Matrimonialis vita, ae, is, f. Tisztességes házassági élet: ein keuscher Ehestand. Thalamus pudicus, i, m. Házassági intalom: die Mitgabe: Dos, otis, f. Cic. dotalitium, ii, n. Fest. Házassági összve-kelés: die Trauung. Copulatio conjugalis. onis, is, f.

Házasság' Istenei, -ének, -eit: die Ehegötter. Jugales Dii. lium, orum, m. Symmach. od. Hochzeitgott. Hymenaeus, ei, m. Catull.

Házasság' kötele, -lének, -let: das eheliche Band. Jugale vinculum, lis, i, n. Virg.

Házasság-kötés, -nek, -t: die eheliche Verbindniß. Jugum

Házasságra el-jegyeztetett, parte mutatum, zum Ehe versprochen. Desponsatus, a, um. Cic.

Házasságra-való, adj. zum Ehegelöbniß. Conjugialis, e. c. Ovid.

Házasság-Szerző, -ének, -öt: die Ehestifterinn. Nuptiarum Conciliatrix, icis, f. Ter.

Házasságtalan, adj. im ehelosen Stande. Caelebs, ibis, e. Ovid. Házasságtalan élet: ehelosses Leben. Caelebs vita, Ovid.

Házasság-törés, -nek, -t: Ehebruch. Adulterium, ii, n. Cic. Valakivel házasság törésbe esni: mit einer Ehebruch treiben. Temerare aliquam in Matrimonio. Tacit. Stuprum Matronae inferre. Cic. it. sich mit einer Ehefrau vergehen. in Matrona peccare. Hor. in adulterio peccare. Sen.

Házasság-törő, -nek, -öt: der Ehebrecher. Adulter, teri, m. Cic. Moechus, i, m. Plaut. Házasság törő (nős-ember) asszony: eine Ehebrecherin. Adultera, ae, f. Horat.

Házas személyek, -knek, -ket: die Eheleute. Conjugati, orum. m. Conjuges, gum. m. Ovid

Házas-társ, -snak, -sat: der Ehegatte, die Ehegattin. Ehemann, od. Ehefrau. Conjux, ugis, c. Ovid. Consors thalami, f. — tori. — rtis, o. Ovid.

particeps connubii, ipis, o. Cic. Socius vel Socia tori. Ovid

Házas-társ, hüséges házas-társ: nincs gottesnin Ehegattin. Fidelissima Conjux. Ovid. Hitségtelen, hitetlen, félre-fargagó házas-társ: nincs untreuer Ehegattin. Infidelis uxor. is, oris. f. Plaut. Másnak házas-társába (feleségébe) szeretett: ungut sich in eines Andern Frauen verliebt. Captus alterius conjuge. Ovid. Házas-társat vett venni: Frauen, sich verehlichen, sich eine zum Frauen nehmen. Aliquam in matrimonium ducere. Cic. uxorem ducere. Cic. Házas-társát (életét párját, feleségét, hitvesét) el-veszette: er hat seine Ehegattin verloren. dejectus conjuge est. Virg. valaki házas-társúl kéri magának: um eine zum Frauen bitten. Petere conjugii aliquem alicujus. Ovid.

Házas-társaság, -gnak, -got: die ehliche Gesellschaft. Conjugalis societas, -tis, -tis. f. Comen.

Házas-társi, adj. p. o. élet: ehliches Gesellschaftliches Leben. Vita conjugialis, -is, -lis. Ovid.

Házas-társi szeretet: ehliche Liebe. Socialis amor, -is, -is, m. Ovid.

Házasúlandó, Gerund. p. o. dolgok: Sachen, die in den Ehestand treten wollen. Matrimonium contrahere volentes.

Házasúlás, -snak, -st: die Verehligung. Pedus conjugale. -eris,

lis. n. Cic. Matrimonii contractus, us, m. Quinct.

Házasúlatlan, adj. nötelen: ungetraut, unverheiratet. Innuptus, a, um. Virg. Caelebs, ibis, o. Ovid.

Házasúlni, -súlok, -súlt: házasodni: heiraten. Matrimonium contrahere, uxorem ducere. Cic. Capessere matrimonium. Gell.

Haza-szeretet, -tnek, -tetet: die Vaterlandsliebe. Amor patriae. -oris, m. Cic.

Haza-szokás, -snak, -st: die alte Gewohnheit. Institutum Majorum. -i, n. Cic. Consuetudo patriae, pia f. Consuetudo, et mos patriae. -is, -oris, m. Suet.

Haza-takarodó, adj. t. i. dob-verés: der Zapfenstreich. Signum tympani vespertinum. -i, n. Haza-takarodót, vagy takarodóra dobolni: Tattó jelt adni a katonaknak: Zapfenstreich schlagen. Dare signum tympani Vespertinum. Javol.

Házat-fedő, -dönek, -dött: házhéjazó: ein Dachdecker. Tector domorum. -oris, m. Jct. Házat náddal fedő: ein Dachdecker mit Rohr. Tector domorum arundinarius. Házát tűzdellyel fedő: ein Dachdecker mit Pfannen. Tector domorum tegularius. Házat szeréppel fedő: ein Dachdecker mit Ziegeln. Tector domorum tegularius.

Házat-héjazó, l. Házat-fedő.

Házatlan, adj. ohne Haus? sine domo. Parlagi házatlan tsiga: nimm Gesinnten ohne Haus? Limax agrestis, acis, is, c. Varr.

Házatoktól-való, adj. dem nirgends Vaterland ist. Vestas, atis, c. Cic.

Haza-tőrvénnyé, -ünyének, nyét, das Vaterlands Recht. Jus patrium. uris, ü, n.

Házatska, -kának, -kát: kázikó: ein Häuschen, ein kleines Haus? Aedicula, ae. f. Plaut. domuncula, ae. f. Appul. kis füstös házatska: ein elendes winziges Haus? Ligellum, i, n. Plaut. famosa domuncula. Appul. Ör-álló házatska: ein Gefängnißhaus? Excubitorium, ü, n. Fest. Parasztházatska: ein Bauernhäuschen. Ligellum, i, n. Plaut. exigua rustica domus.

Haza-vagyás, -snak, -st: hazavágyódás: die Heimsucht. Acre desiderium domus paternae, vel — patriae. A' haza-vagyás bántya ötet: er hat das Heimweh. — das Verlangen nach dem Vaterlande. ~~Desiderium patriae eum te~~ Desiderio patriae tenetur. Cic.

Haza-vagyó, adj. p. o. betegség: das Heimweh. Desiderium patriae. Curt. Nagyon bánt engem a' haza-vágyó betegség: ein heftig wüthendes Verlangen hat mich nach dem Vaterlande. Me miserum desiderium tenet patriae. Cic.

Haza-vagyódás, -snak, -st: lásd, haza-vágyás.

Haza-vágyódni, -dom, -dik: die Heimsucht haben. Desiderio patriae teneri. Cic.

Haza-vesztő, adj. Vesztője a' hazának: Verderben des Vaterlandes? Pestis patriae is, f. Cic. Pernicies Reipub. -ei, f. Cic. A' nagy ember berekenek haza-vesztő fiait: die Söhne des Helden, des Vaterlandverderbers. Herculis filii noxa.

Haza-vinni, viszek, -visz; -viszem, -vitt: nach Hause tragen. Domum ferre. Plaut. Haza vittétek a' menyasszonyt: man hat die Braut nach Hause geführt. Domum deducta est sponsa. Cic.

Ház-beli, adj. ins Haus gehörig. Domesticus, a, um. Plin. Sec.

Ház-bér, -rnek, -rt: der Hauszins, Mietszins. Habitationis merces, edis, f. Cas. Valakinek a' ház-bért el-engedni: einem den Hauszins gehen. Alicui Mercedem habitationis donare. Cas. Mennyi ház-bért adsz? vagy fizetsz? wie viel müst du Hauszins geben? Quanti habitas? Plin.

Ház-birtokossa, -ssának, -ssát: der Hausbesitzer. Dominus ädium, i, m. possessor domus. oris, m. Cic.

Ház-égető, -ének, -öt: gyújtogató: ein Mordbrenner. Incendiarius, ii, m. Suet.

Ház-elő, -ének, -öt: a' ház' eleje: der vordere Theil des Hauses. Anterior pars domus, oris, rtis, f. Prima pars ädium. ae, rtis, f.

Nep. Tiszrán tartani a' ház'ele-
jét: den vordern Theil, oder
den Platz vor dem Hause rein
halten. Antienm domus mun-
de servare Festi.

Ház-elött-való tornátz, -tznak, -tzot:
pitvar: ein Platz vor dem Ein-
gange eines Gebäudes. Ves-
tibulum, i, n. Cic.

Ház-emelet, -tnek, -tet: ein Con-
gestion, ein Stockwerk, Ter-
gen des Gebäudes Contignatio,
onis, f. Cic. A' ház' harmadik
emeletébe fel-menni: ins dritte
te Stockwerk hinaufsteigen. Ad-
scendere in tertiam Contignatio-
nem. Liv.

Ház-épités, -tnek, -t: das Bau-
bau. Aedificatio domus, onis, f.
Cic.

Ház-fara, -rának, -rát: der hin-
tere Theil des Hauses. Poste-
rior pars domus. -ris, -ris, f.
Cic.

Ház-fedél, -lnek, -let: das Dach.
Dach. Tectum domus, i, n. Cic.
Erös ház-fedeleink vagynak:
wir haben feste Dächer wie
den Deutschen, Habemus fir-
ma tecta in domiciliis. Cic.
Le-szontani a' ház-fedelet:
das Dach des Hauses einreis-
sen. Detrahere culmen
domüs.

Ház-fedél' ablakja, -jának, -
ját: das Dachfenster. Fe-
nestella in tecto domus, ae, f.
Dan.

Ház-fedél alatt-való, adj: was
unter dem Dache ist. Subte-
gulaneus, a, um: Plin.

Ház-fedél' allya, -llyának, -llyát:
eszterha, Tzerha: war unter dem
Dache ist, -steht befindet.

Subgrundium, ii, n. Plin.

Ház-fedelék, -lnek, -let. das
Hausdach. Tectum domus, i, n.
Cic.

Ház-fedelet, -tnek, -tet: Haus-fe-
del: das Hausdach Tectum
domus, i, n. Cic.

Ház-fedél' tornátza, -jának,
-ját: die Dachgallerie eines
Hauses, Colliciae -, colligna-
cum. f. Vitr. Alicia, ae, f.
Fest.

Ház-fedém, -démnek, -démet.
das Dach eines Hauses?
Domus tectum. Cic.

Ház-fedés, -snek, -st: das Dec-
ken eines Gebäudes. Tecto-
rum extructio, onis, f. Cic.

Ház-fedö, -önek, -öt: ein Dach-
decker. Strator tectorum, oris,
m. Contegulator, oris, m. Tert.

Ház-fedö tzserép: ein Dach-
ziegel, Tegula, ae, f. Plaut.

Ház-feli, -linek, -lit: das Dach
des Hauses. Tectum domus, i, n.
Cic.

Ház-fel-vezö, t. i. lator, znak,
tzot, tzok fel. ein Dieb, der
in Häuser einbricht. Vesti-
cularius, ii, m. Cato.

Ház-födél, -lnek, -delet: das
Hausdach. Tectum domus, i, n.
Cic. l. Ház-fedél.

Ház-födö, -önek, -öt. ein Dach-
decker. Tector domorum, oris, m.
Varr.

Ház' földgye, -gyének, -gyét: das
Pflaster, Fussboden in den Ge-
bäuden, wo nicht Holz ist.
Pavimentum, i, n. Cic.

Ház-gerezd, -dnek, -det: a' ház-
nak darab

687. H.

Ház-haj, -jnak, -jat: ház-födél, ház-héja. ins Dach des Hauses. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház-hoja, -jának, -jat: ház-héja-t-födele: ins Hausdach. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház' hátúlya, -lyának, -lyát: der hintere Theil des Hauses. Postes. rior pars domus, oris, ris, f. Cic.

Ház' héa, -ának, -át, ház' héja-fedele: ins Dach. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház-héj

Ház-héazat, -tnak, -tot: ins Dach. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház-héj, -jnak, -jat: ház-födél: ins Hausdach. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház-héja, -jának, -jat: ház-födele: ins Dach des Hauses. Tectum domus, i, n. Cic.

Ház-héjas, adj. mit einem Dache versehen. Solariatus, a, um. Fest.

Ház-héjazat, -tnak, -tot: Dach. Domus tectum, i, n. Cic.

Ház-hely, -lynek, -lyet: telek: der Platz wo ein Haus steht, oder gestanden ist. Fundus, i, m. locus ingno domus vel frat, vel Tretit.

Ház' homloka, -kának, -kát: ins Giebeldach. Fastigium domus, i, n. Vitr.

Házhoz tartozandó, adj. ins Haus gehörig. Plin. Sec. Domesticus, a, um. ad. domum pertinens. ntis, a.

Házi, adj. 1. Haus betreffend: häuslich, zum Hause gehörig. Domesticus, a, um. Plin. Sen. 2. Zahm: Zahm. Cicur, ris, re. Varr. 3. Haus-hoz tartozó tseleédek: des Hausgesinde. Domestici, -corum. m.

Házi állapot, -tnak, -tot: gaz-dasági állapot: der Hausstand. Status oeconomi-cus, us, i, m.

Házi állat, -tnak, -tot: des Hausthier, ein ins Haus gehöriges Thier. Domesticum Animal. i, alis, n. Sec.

Házi-asszony, -nynak, -nyt: a ház' asszonya: die Hausfrau. Hera, ae, f. Ter. Ma-ter familias, tris, f. Terent.

Házi baj, -jnak, -jt: -viszon-tagság: die häusliche Be-schwerlichkeit, -Mühseligkeit, Widerwärtigkeit. Do-mestic adversitas, atis, f. Plin. -aerumnae; miseriae -aerumnae, f. Cic.

Házi békeség, -gnek, -get: der Hausfriede. Pax domesti-ca, ae, is, ae, f.

Házi-bútor, -rnak, -rt: házi eszköz: ágy, asztal, szék, et a' t. des Hausgeräthe. Su-pellex, ectilis, f. Paraszt házi-bútorok: Bauren Geräthe. Mundus rusticus, i, m. Plaut. Szekély házi-bútor: ein ländliches Hausgeräthe. Cista supellex. Pers. Tiszta, tsinos házi-bútor: ein zierliches Hausgeräthe. Munda supellex, Horat.

Házi-bútorokat készítő: der die

Hüslgenüetsse homefreticigent. Su
pellecticarius, ii, m. Pitisc.

Házi dolog, -gnak, -got: házi gaz
dálkodást illető dolgok: das
Hauswesen. Domestica nego
tia, orum n. res domestica,
ei, d, f. Cic. familiaris res,
is, ei, f. Cic.

Házi eb, -bucke, -bet: házi kutya:
der Hausshund. Canis dome
sticus, is, i, m.

Házi egér, -gérnek, -gért: die Haus
maus. Mus domesticus, muris,
i, m. Phad.

Házi egyéb-más, -nate, -t: hous
rsindener Hausgeräth. Diver
sæ res domesticæ. arum, rerum
arum. f. Cic.

Házi-eszköz, -zucke, -zt: [illegible]bütze,
-készület: Hausgeräth, Ge
rähtschaft. Supellex dome
stica, etilis, d. f. Alá-való
házi-eszköz: Hausgeräth
zum täglichen Gebrauch. Fri
vola, orum, n. pl. Juvenal.
Minden házi-eszköz: Haus
geräthe, die man täglich braucht.
alltägliches Geräthe. Utensi
lia, lium. n. civ. Vesszö
böl sontt házi-eszköz: ko
sár és ät. Handkorb, der Kör
ben, und anderm Flechtwerck
Virgea supellex. Virg. Házi
eszközöket fel-ekesítem a
házat: ich schmücke das
mit Hausgeräthe. Instruere su
pellectilibus domum. Házi-
eszközökre gondot viselö szolgá:
ein Knecht, der den Hausrath
unter seiner Aufsicht hat. Ser
vus supellectilicarius, i, m. tels.
Dict. Házi eszközök tartó hely
ein Ort, wo man den Haus
rath hält. Vasarium, ii, n.
Plin.

Házi-fenyítéke, -kenek, -ket: die
Hauszucht. Disciplina dome
stica, æ, f. Cic

Házi-fetske, -kének, -két: nun
mestica. inis, d, f. Haus-Klei
Házi-foglalatosság, -gnak, -got:
die Hausgeschäfte. Negotia domestica, orum, n. Cic.

Házi-fogság, -gnak, -got: der
Hausarrest, Stuben arrest.
Custodia intra ædes tuas. æ,
f. Házi-fogságban lenni:
Hausarrest haben. In li
berali custodia domi esse.
Cic. in custodia domestica
retineri. Cic.

Házi-galamb, -bnak, -bot: die
Haustaube. Columba do
mestica. æ, f. — vernacu
la, æ, f. Varr.

Házi-gazda, -dának, -dát: Ge
bides gazda: der Haus
herr, Hauswirth. Herus,
i, m. Plaut. Dominus ædi
um. i, m. Plaut. Pater, tris
m. familias. Cic. Ö jó, s
gondos egy gy házi-
gazda: wo ist ein fleissi
ger Hauswirth. Rei fa
miliari tantum operæ
dat, quantum non indili
gens debet pater familias.
Cic.

Házi-gazdaság, -gnak, -got:
die Hauswirthschaft. Res
familiaris ei, is, f. Cic. Föl
ügyi a házi-gazdaságot:
er treibt gute Haus
wirthschaft. Rem fami li
arem curat, ei diligentem

dat opsecram. Cic.

Házi-gazd'asszony, -nynak, -nyt: Hera, ae, f. Ter. Mater, tris, f. Familias, Tercent. vel Familia. Tercent.

Házi-gond, -dnak, -dot: Die Hauspflege, Sollicitudo domestica, inis, f. Cura rei familiaris. ae, f. Cic.

Házi-gondviselés, -nek, -t: Die Haushaltung, Hausverwaltung, Das Hauswesen. Administratio rei familiaris, onis, f. Colum. Házi gondviselés nélkül élni: von allem Hauswirthschaft Haushaltung sorgen. Omni rei familiaris administratione vacare. Cic.

Házi-gondviselés-hez-való, adj. zur Haushaltung gehörig. Die Haushaltung angehend, haushältnisch. Oeconomicus, a, um. Liv.

Házi-gond-viselés-ről-való tudomány Die Haushaltungs-Kunst, Die Kunst und Wissenschaft eine Haushaltung wohl zu führen. Oeconomica, ae, f. Trac.

Házi-gond-viselő, -lőnek, -lőt: ein Haushalter, Hausverwalter. Oeconomus, i, m. Trac. Pronus, i, m. Plaut.

Házi-inas, -nak, -t: ein Zimmerdiener, ein Zimmerwartung. Cubicularius, ii, m. Suet. Domesticus servus, i, m.

Házi-inaska, -nának, -nát: ein Hausknecht. Verna, ae, f. Martial. domesticus servulus, i, m. Liv.

Házi-isten, -nnek, -nt: a' régiek nél: ein Hausgott. Lar, aris, m. Plaut. Lar familiaris, Cic. Numen domesticum, inis, i, n. Cic. Házi istenek, a' régi Romaiaknál: die Hausgötter. Lares, ium, m. Cic. Penates, ium, m. Virg. Di tutelares, rum, rum. Arnob. Házi-istenek, kik az ellenséget eltávoztatják: Hausgötter, so die Feinde abhalten helfen. Lares hostilii, ium, orum. m. Fest. Ezen Familiának házi-istene vagyok: ich bin ihr Hausgott dieser Familie. Ego sum Lar familiaris ex hac Familia. Plaut.

Házi-isten hordozó, adj. der die Haus oder Schutz Götter trägt. Penatiger, -gera, -gerum. Ovid.

Házi-isteni-tisztelet, -nek, -tet: der Hausgottes Dienst. Cultus divinus privatus, us, i, m. Familiae conventus ad audiendum Verbum Dei, ns, m.

Házi-jus, -nak, -t: házi igaz ság: das Hausrecht, Hospitii jus, uris, n. Cic.

Házi-káplány, -nnak, -nyt: der Hauscapellan. Domesticus Capellanus, i, m. Sacellanus, i, m.

Házi-kápolna, -nának, -nát: die Hauscapelle. Sacellum domesticum, i, n.

Házi-kassza, -nának, -szát: die Hauskasse. Cassa domestica, ae, f. Voss.

Házi-kenyér, -nnek, -nyt: das Hausbrodt. Panis cibarius, — domesticus, i, ii, i, m. Apul.

Házi-keresztet, -tnek, -tet: das Hauskreutz. Malum domesticum, i, n. Cic. Házi-keresztet viselni: Hauskreutz haben. Adflicti, pressi malo domestico. Cic. A' jok házi-keresztet hátrál tattya őket: das treibt sie

Zunütz benennen ist: Domestilis malis impeditur. Cic.

Házi-készület, -tnek, -tet: ein Mobilium. Supellex domestica, ae, f. Cic. Szegény házi-készület: ein armseliger Hausrath. Cueta supellex, a, ctilis, f. Pers. Tsinos házi-készület: ein nimmer Hausrath. Munda supellex. Horat. Ekes házi-készület: köstliches Mobilium. Lauta et magnifica supellex. Cic. Szép házi-készületet szerezni magának: sich schönes Haus-Mobilium anschaffen. Pulchram supellectilem sibi parare. Cic.

Házitkó, -ónak, -ót: ein Hänschen. Aedicula, ae, f. Cic. domuncula, ae, f. Appul. Ök-álló házikó: silbernes Hänschen. Specula, ae, f. Liv. Házi, kót (viskót) galyabitani, gányolni, ingig amingz építeni: ein Häuschen schlecht hin bauen. Panis sumpti. bus exstruere aedicutam. Cic.

Házi-kolodus, -onak, -st: häuslich: bizonyos házi oktúl élödö el-nyomorodott szegény: ein Haus-armer: Pauper, domi sua beneficia accipiens, ens, entis, c. o.

Házi-köntös, -nek, -st: häuslich: öltözet. ein Hauskleidung. Vestitus domesticus, us, i, m. Cic. Vestis domestica, is, f. Am. Marc.

Házi-kutya, -tyának, -tyát: häuslich: eb: ein Haus-hund. Canis domesticus, is, i, m. Házi-legy, legynek, legyet: ein Haus-fliege. Musca domestica, ae, f.

Házi-majorság, -gnak, -got: bacom-fi, agyas marha a' házinál. ein Haus-gesindel: Aliles domesticae, itum, arum, f. Házi-matska, -kának, -kát: ein Haus-katze. Felis domestica, ae, lis, c. f. Phaedr.

Házi-Mester, -nek, -et: ein Hausmeister. Aedium domus Curator, oris, m. Házi-nép, -pnek, -pet: a' házi népe: ein Familie, ein Hausleute. Familia, ae, f. Cic. domestici, orum. m. Cic. Számos házi-nép: nimmer müssige Familie. Fortis familia. Plaut. Egy' a házi népe közül: einer von seinen Hausleuten. Unus e domesticis ejus. Cic. Aesopus (egész házi-nép gyanánt volt) tette egész házi-népét az Urának: Aesopus unus totum illum Orbem suum? Aesopus domino solus erat familia. Phaedr.

Házi-nevelö, -önek, -öt: ein Hausinformator. Domesticus educator, i, oris, m. Cic.

Házi-nyúl, -lnak, -lat: tengeri-nyúl: ein Hasenmeerschwein. Cuniculus (lepus) i, m. Varr.

Házi-Orvos, -snak, -st: ein Hausarzt. Medicus domesticus et familiaris, i, cis, m. Ter. Archiater, tri, m. Vopt.

Házi-Orvosság, -gnak, -got: ein

Háziasszony. Medicina domestica, a, f. Euporistum Medicamentum, i, n. Woyt. Házi-orvossággal élni: házi szerekkel bánni, házi eszközökkel orvosolni. Cic.

Házi-patika, -kának, -kát: ház Házi-orvosság. Pharmacotheca domestica, a, f. Medic.

Házi-pok, -kának, -kot: ház Házi-gyógyszer. Arcanca domestica, ae, f.

Házi-poloska, -kának, -kát: házi poloszka, büdös-féreg: ház Házi-tetvecske. Cimex domesticus, icis, i, m. Martial.

Házi-rend-tartás, -snak, -st: ház Házi-fegyelem: ház Házi-fegyelem. Familiae disciplina, ae, f. Cic. disciplina domestica, ae, f. Cic.

Házi-szék, -kének, -két. Zsámoly. Anas cicur, atis, cucis, f. Klein.

Házi-szerszám, -mnak, -mot: házi szükséges gyanánt való Utensilia, ium, n.

Házi-szokás, -snak, -st: ház Házi-rend. Domesticus usus, et Consuetudo, i, us, Dinis, f. Cic.

Házi-szolga, -gának, -gát: ház Házi-cseléd. Servus atrienses, i, is, m. Cic. Mediastinus, i, m. Varr.

Házi-szolgálatska, -kának, -kát: házi szolgálatra való Házi-cseléd. Vernula, ae, m. Martial.

Házi-szükség, -gének, -get: ház Házi-szükség. Malum domesticum, i, n. Cic. Házi szükség-get szenvedni: házi szükségben sínlődni. Difficultate domestica laborare. Cic. Premalo domestico. Cic.

Házi-tanító, -ónak, -ót: ház Házi-tanító. Doctor-, informator-, praeceptor domesticus, oris, i, m. Cic.

Házi-tolvaj, -jnak, -jt: ház Házi-tolvaj. Fur domesticus, uris, i, m. Praedo domesticus, onis, i, m. Cic.

Házi-tsellédek, -dnek, -det: ház Házi-gyermek. Famulitium domesticum, ii, i, n.

Házi-tűzhely, -lynek, -lyet: ház Házi-tűzhely. Focus, i, m. Plin.

Házi-tyúk, -kának, -kot: ház Házi-tyúk. Gallina domestica, ae, f.

Házi-vászon, -nnak, -szont: házi Házi-vászon. Linteum domesticum, ci, i, n. domestica tela, ae, f.

Ház'-kulcsa, -csának, -csát: ház Házi-kulcs. Clavis aedium, is, f. Plaut.

Ház-meg-ásó, adj. tolvaj: ház Házi-tolvaj. Fur aedium latens. Cato ap. Fest.

Ház-mester, -nek, -et. ház Házi-gyám. Domus Curator, oris, m. Fest.

Ház-motozás, -snak, -st: ház Házi-vizsgálat. Perscrutatio aedium, onis, f. perscrutatio domus, onis, f. Cic.

Ház-motozó, -ónak, -ót: ház Házi-vizsgáló. Perscrutator domus, oris, m.

Ház' népe, -pének, -pét: ház Házi-cseléd. Domestici, orum, m. Cic. Familia, ae, f. Cic.

Ház-nép' öröke, ház Házi-fiú. Filius familias, vel familiae, vel-familiai. ii, m. Cic. A' ház' népének gondot viselni: házi-gyermek. Domesticorum curam gerere.

Cic. Az egész ház' népe jelen volt: frin Gunzen Haus waren zu gegen. Tota ejus familia adesse. Cic.

Ház-óldal, -lnak, lt: ház' óldala: ein Seite des Hauses. Latus ædium, eris, n. Vitr.

Házalni, -zolok, -zol: házról házra járni, egy' házról ki- másikra be-járni: von Haus zu Haus gehen. Haus für Haus gehen, frequentare. Concursare domos omnium. vet - omnes domos. Cic.

házaló, adj. házról házra járó. p.o. Kalmár: ein Zubringer, Hausirer: Circumforaneus propola, æ, m. Cic. Negotiator circulans, oris, utis, m. Cic.

házankint, adv. von Haus zu Haus: Ostiatim. Cic.

Ház-orma, -ormója, oromja: das Giebeldach, das Dachfenst. Culmen tecti, inis n. Liv.

Ház-őrző, adj. p.o. inas: ein Zimmer. Cubicularius ii, m. Cic. Custos domus, odis, m. famulus Apparitor, i, oris, m.

Ház-padlat, -tnak, -tot: ház' padlatlya, -pádimentoma: der Fussboden im Hause. Pavimentum domus, i, n. Cato.

Ház' párkánnya, nyának, -nyát: das Dachfenst. Subgrunda, æ, f. Vitr.

Ház'-pitvara, -rának, -rát: der Eingang ins Haus, Vorsaal. Vestibulum domus, i, n. Cic.

Ház-rend, -dnek, -det: ház' emelete. Stockwerk. Contignatio, onis, f. Liv.

Házrúl házra járó, adj. der von Haus zu Haus geht. Domesticatim (Ostiatim) ambulans. ntis, e. Gloss.

Házsártos, adj. kötődő, pockedő, nyjjat-vono, versenyes, zünzigs. Contentiosus, a, um. Plin. Sec. jurgiosus, a, um. Gell. litigiosus, a, um. Cic. Házsártos emberek: zünzigsen Leute. Litigiosi homines. Cic. Ein zünzigsen Mann. Jurgiosa mulier. Gell.

Házsártoskodni, -dom, -dik: zanken. Altercari. Cic. contendere. Cic. dissidere. Cic. digladiari. Cic. disceptare. Cic. litigare. Cic. rixari. Plaut. Egymással házsártoskodnak: sie zanken mit einander. Inter se digladiantur. Cic. jurgio Contendunt inter se. Cic. Mit házsártoskodol? was zankst du? Quid pugnas? Cic.

Ház-segéd, öcske, -öt: házi segéd inas, vagy szolgáló: der Zimmermann. Evocatus, i, m. Fest. Scoparius, ii, m. Ulp.

Ház' szakaszza, -szának, -szát: ház' emelete: az épületben: das Stockwerk. Contignatio, onis, f. Liv.

Ház' segédje, -dének, -dét: ház' szakaszza tulajdonképen: Contignatrioja a háznak: das Stockwerk. Contignatio, onis, f. domus. Liv.

Ház'-tája, -jának, -ját: kövek, vidéke a háznak: der Umfang des Hauses. Area

bitus domus, us, m. ambitus
ädium. Cic.

Ház-talp, -pnak, -pat. Der Grund
oder das Fundament eines Hau-
ses, worauf es steht. Basis
domus, is, ios, eos, f. Veget.

Ház'-tetője, -jének, -jét: der Ober-
ste Theil des Hauses. Fasti-
gium domus, ii, n. Cic. Tectum
domus, i, n. Cic.

Ház'-tornátza, -tzának, -tzát:
Haus' Folgerung, -Beweis:
Der Gang, Eingang, offener
Gang. Cavaedium, ii, n. Plin. sec.
Procopylaeum, ei, n. Cic. Vesti-bu-
lum, i, n. domus. Cic.

Ház-tsatorna, -nának, -nát: Der
Dachrinne. Colli cie-, vel colli-
gie, arum, f. Vitr. dolicia, ae, f.
Fest.

Ház-tsúcs, -tsúcsa, -tsúcsot: Der Gie-
bel. Fastigium-, fons domus,
ii-, ntis, f. Cic.

Ház-tsőger, -gének, -gét: Der Feld-
zeichen auf einem Hause. Si-
gnum domus alicujus. i, n.

Hazudás, -dának, -dást: Die Lügen. Men-
dacium, ii, n. Cic. Hazudás ba
esni: in eine Lügen hinfal-
len, zu einer Lügen bewogen
werden. In Mendacium pro-
labi. Cic. ad Mendacium pro-
duci. Cic. Más mellett-való
hazudás: eine beumschwei-
gende Lügen. Misce exercere Menda-
cium, dis, ii, n. Cic.

Hazudni, -zudok, -dsz, zudt, vagy
hazudtt: -zudom, -zudgyam: f.
lügen, Lügen sprechen. Men-
tiri. Cic. Akkorát hazudott,
~~mint a'karom~~ (mondott),
mint a' karom' vastagsága:
wie fast möglich gelogen.

Ad modum mentitus. Cinc.
est. Cic. A'lnoktól hazudsz:
du lügst in deinen Hals-
-gewissenlos. Mentiris
(in caput tuum) in te ipsum.
Cic. Még az ártatlant is
~~kényszeríti a' fáj~~
hazudni kényszeríti a' fáj-
dalom: der Schmerz zwin-
get sogar den Unschuldigen zu lügen.
Dolor etiam innocentem cogit
mentiri. Cic. Azt hazudta
reám: das soll mir mich
gelogen. Hoc in me menti-
tus est. Cic. Bár hazudgyak
ha- ich will gelogen haben,
wenn- Mendax sim, si-
Cic. Bátran, s mintegy kér-
kedve hazudni: mit vie-
ler Verschlagenheit lügen. Glorio-
se mentiri. Cic. Ha miben
hazudtam, vedd torkomba:
wenn ich in einer Sache
eine Lügen gesagt habe,
wider mich. Si in re
quapiam Mendacium pro-
cutus sum, Coargue, et re-
felle illud. Cic. A' hazug-
gat hazudni (a' Varjún var,
jut fogni): Gegen dem,
welcher dich betrügt, oder
dir vorlügt, gebrauche
dich ein wiederum der Be-
trügs, und der Lügen. Ce-
tizare cum Cretensi. Erasm.
Prov. Jó barátnak hazud-
ni (mutatni, tetetni) ma-
gát: sich freundlich stel-
len. Fingere amicitias.
Cic. Valaki' kedvéért ha-
zudni: einem zu gefallen und
Unlügen. Accommodare ali-
cui mendacium. Cic. Valakire
kíptelent hazudni: etwas
sehr Grosses auf einen lü-
gen. Enorme mendacium

adversus alignem dicere.
Plant. Más mellett hazudni:
nincsen mit nincsen bizonyság,
zásra és asztalosnak Lügen
helfen. Saluti alicui esse ho-
nesto et misericordi menda-
cio. Cic. Másnak hazudta
magát lenni: mondat sich
für einen andern ausgeben.
Se alium mentitus est.
Sec. A' messzünnen jöttnek
szabad hazudni: Der aus
der Ferne kommt, dem ist
erlaubt (der Ferne) zu lügen
straft zu lügen. Ex lon-
ginquo Veniens impune
mentitur. Plin. Plin. Mi-
den szavában hazudik:
der bricht seinen Lügen
trotz. Falsa est omnis ora-
tio ejus. Mendacia
fundit. Plaut. Most-is szem-
telenül hazudsz: auch jetzt
lügst du ihm ins Gesicht.
Etiamne impudenter Men-
tiris. Cic. Hogy ne hazud-
gyak: ohne Lügen zu sa-
gen. Ne dicam dolo. Plaut.
Ut ne mentiar. Cic. Ut ve-
rum dicam. Terent. Ne ha-
zudgy annyit: nicht lüg
du mir so viel. Ne men-
tiaris tantum. Szólly iga-
zat, és ne hazudgy: sage
mir die Wahrheit im ein-
fachen. Die mihi ve-
rum simplex. Plaut. Nekem
teg-kösszebbet se hazudgy.
lüg du mir nicht um ein
Haar. Cave tantillum ver-
borum mihi dederis. Plaut.
Ne láttassál hazudni: mach
daß man Dich nicht für einen
Lügner ansehe. Ne videare

mentitus. Cic. Nem szégyenled
hazudni? schämst Du dich der Lü-
gen nicht? Non pudet te vani-
tatis (mendacii)? Plaut. El-hi-
szem, hogy nem hazudsz: ich zweifle nicht, daß
du lügst. Non dubito, quin non mentiaris. Cic.
Nem szoktam hazudni: meine
Gewohnheit ist nicht zu lügen.
Mein non est mentiri. Terent.
Aki örömest hazud, örömest
is lop az: der gern lügt,
der stiehlt auch gern. Men-
dax est fur. Prov. Öt eszten
dőre valót (eigen
sokat) hazudott: er hat fünf
Jahren (zu viel) ge-
logen. Lustro men-
titus est. Appul. Rovásra
hazudni (eigazat mendacium)
zu viel lügen. Mera funde-
re mendacia. Cic. Nem
hazud rovásra (igazat
mond): er redet nicht zu viel
von Wahrheit. Cracula lo-
quitur. Prov. ixcita, vana
non dicit. Cic. Aki so-
kat beszél, sokat hazudik
(füllent). Wer viel redet,
der lügt viel. Qui mul-
tum loquitur, multum
mentitur. Prov. De multi-
loquio non abest pecca-
tum. Prov. Irate a' szájat
tartya, már hazudik: wo
lügt, wenn wo den Mund
zuhält. Dum os aperit,
jam mentitur. Szavát
viszsza hazudni: sein Wort
brechen, sein Wort zurück
nehmen. Verbum suum
Mendacitor revocare. Egy
egy állo-helyében szá-
zat hazudik: an Ort und
Stelle sagt er hundert
Lügen. Eodem loco centum

mendacia fundit. Plaut. A' külsö szín szinte úgy tud hazudni, mint a' száj: ubi äußerlichen Anschein Zunge so lügen, als Mund. Frons, vultus oculi (exterior corporis habitus) non secus, atque si noverint mentiri. Cic. Szín nélkül, paraszttúl hazudni: ohne Scheuch lügen. Impolite mentiri: Cic. Valakiröl valamit hazudni; von einem etwas nmlügnen. De aliquo aliquid mentiri. Cic. 2. Hazudott (nem sült-el) a' pusztája: ein Flinte hat ihn betrogen. Aloe spectatum decepit exspectationem ejus, — ignem non concepit, — non respondet exspectationi ejus.

Hazudó, adj. hazug. lügnerisch. Mendaciloquus, a, um. Plaut. Rovásra hazudó: nin Lügner. nin lügnerischer Mensch. Mendax homo, acis, m. f. Cic. Egy' kevessé hazudó: nin bisgenn lügnerisch, nin wenig lügnerisch. Mendaculus, a, um. Cathol. V. Igaz-mondó.

Hazudott, partic. nmlogenn. Mentitus, a, um. Cic.

Hazudozás, -snak, -st: das Lügenn. Mentitio, onis, f. Hor. Udvari hazudozás: Schmeichelenkedés: ein Hofmannlügenn. Ars parasitica, ae, f. Plaut. Hazudozása után élni: sich mit Lügenn nmnehmen. Tolerare vitam parasitatione, vanilogquentia Liv.

Hazudozása után élö: s. o. Embex: nin Mensch, der sich mit dem: Lügenn nmnehret. Parasitaster, tri, m. Ter. — qui vitam vanilogquentia tolerat. Liv.

Hazudozáshoz-való, adj. hüsságos: zum Lügenn gnsönig, wollan unnützen Gnwäsches. Nugatorius, a, um. Cic.

Hazudozni, -dozok, -doz, -dozom, -dozza: oft lügenn, schwätzenn, frech schwänzenn. Adulari. Plaut. Mentiri, Plaut. nugari. Hor. Azt hazudoztad elöttem, feléled, hogy — das hat mir nir von dir das vorgeschwätzt, das — Hoc de te nugaciter mihi protulit, quod — Cic. Mind addig hazudozott neked, még — so lang hat nm ihn geschwätzt, bis — Consque-mentitus est ei, donec. Plaut.

Hazudozó, adj. lügenhaft. Mendaciloquus, a, um. Plaut. Mendax, acis, o. Cic. Vanilogquidocus, i, m. Plaut. V. Igaz-mondó. Hazudozó asszony: nine frech schwätzenn. Parasita e, f. Horat. Hazudozó beszéd: unnützes Gnwäsches. Nugae, arum. f. Cic. et Plaut.

Hazudozva, Gerund. Lügenn. Nugandi, Nugatorie. Cic.

Hazudtát mondani, adom, adgya: meg-hazudtolni: Lügenn strafen, auf Lügenn nmgenniffen. übernführenn. Mendacii arguere. Ennek hazudtát mondhatnám: ert meg-hazudtolhatnám: das könte ich auf Lügenn nmgenniffen. Hoc ego manifestum possem mendacii tenere. Plaut.

Hazudtolás, -snak, -st: den Lügen gen Zeugnuss. Negnitio mendacii, onis, f. Valakinek hazudtolása arra forditani ágyel vét: ein Zeugen, um Lügen zu strafen, hervorzuziehen. Lingvam, ad mendacii probrum in os alterius ingerendum, convertere. Cic.

Hazudtolni, -tolok, -tolt; -tolom, -tollya: Lügen strafen. Mendacii arguere. Maga magát hazudtollya: er strauft sich selbsten Lügen. Se ipsum Mendacii arguit.

Hazudtoló, adj. der jemanden Lügen straft. Qui Mendacii alterum arguit.

Ház' udvara, -ának, -át: der Hof des Hauses? Area - (au)la domus. Sect.

Hazug, -gnak, -got: 1. ein Lügner. Mendax, acis, m. Cic. Mendaciloquus, i, m. Plaut. Vaniloquus, i, m. Plaut. 2. Igaz-mondó. Teles hazug: ein ausgemachter Lügner. Splendide mendax. acis, m. Cic. Semtelen hazug: fremd im Lügen. Rarae mendacii. Marcob. A' hazug nem érdemel hitelt: ein Lügner verdient nicht, dass man ihm den Glauben beymesset. Mendax non mereatur, ut fides ei adhibeatur. Cic. A' hazuggal hazudgy te-is: gegen den, welcher dich betrügt, oder die sie verleugnet, gebrauche dich der Betrüger, und der Lügner. Cretizа cum Cretense. Erasm. Prov. A'ki hazuggal tanit: der lehret

Hazug, -gnak, -got: 1. ein Lügner. Mendax, acis, m. Cic. Mendaciloquus, i, m. Plaut. Vaniloquus, i, m. Plaut. 2. Igaz-mondó. Teles hazug: ein ausgemachter Lügner. Splendide mendax. acis, m. Cic. Semtelen hazug: fremd im Lügen. Rarae mendacii. Marcob. A' hazug nem érdemel hitelt: ein Lügner verdient nicht, dass man ihm den Glauben beymesset. Mendax non mereatur, ut fides ei adhibeatur. Cic. A' hazuggal hazudgy te-is: gegen den, welcher dich betrügt, oder die verleugnet, gebrauche dich der Betrüger, und der Lügner. Cretizа cum Cretense. Erasm. Prov. A'ki hazuggal tanit: der lehret

Lügner wohnt, convenit nec Lügen. Qui justa Mendacem habitat, mentiri discit. Prov. Udvar' hazugja: ein Hof (Arena) Lügner. Senecа auctor. a, i, m. Cic. Könnyebb egygy hazugot, hogy sem egygy szánta ebet utól ér: ein Lügner wird bald gewesen. Mendacem facile est agnoscere. Prov. Dem Lügner wenige Gerechtigkeit Meinungen haben keinen Stand, keine Zeit wieder. Opiniones Commenta delet dies. Cic.

2. adj. Hazug ábrázattal bárkit sagot mutatni: als ein Freund sich darstellen. Simulare Amicitiam. Nep. Amicitiam (humanitatem, homines integerrimi speciem) facere tenus praetendere. Agyul. Hazug áfzrony: ein Lügen-, gewin, — Zügenwein. Ludificatrix, icis, f. falsiloqua, ae, f. Plaut. Hazug beszéd: ein Lügenhaftes Gewäsch, Lügenlogia Lügen. Mendaciloquium. ii, n. Gloss. Hazug beszédü: ein Lügner, der Lügen redet, ohne Lügen nicht. Pseudologus, i, m. Prae. Hazug (álnok-, tsalárd) ember: ein Lügner Geist. Homo mendax, acis, m. Cic. Vaniloquus, i, m. Plaut. A' hazug emberek az igaz szavát sem szokták hinni: einem Lügenlogen Menschen wird auch nicht zu glauben, wenn er gleich die Wahrheit redt. Mendaci homini ne verum quidem, credere solemus. Cic. Annak a nyer-

metenél nints hazugabb: nr
ist nichts Lügenhafters, als der
Leib. Hoc pueo non est men-
dacius, nihil illo Mendacio lo-
quius. Plaut. Hazug ixó: nin
Lotterbuben, der falsche Din-
ge schreibt. Falsigraphus,
i, m. Frey. scriptor, qui ve-
ritatem Mendaciis contaminat.
Auct. ad Herenn. Hazug módra:
lügenweise. Mendaciter. Arnob.
Hazug mondás: eine Lügen,
eine falsche Rede. Falsiloqui-
um, ii, n. August. Hozzá asz-
szott innenáre a' hazug mondás:
der Lügen ist ihm nahe ver-
wandt, - ist ihm nigrum. Falsi-
loquium est ipsi jam adna-
tum. Plin. Hazug nyelv: die
Lügenzunge. Lingua menda-
ciorum. Appul. Hazug szo-
kott Lügen wont. Mendax ver-
bum, acis, i, n. Plaut. Hazug
tsetsentet: betrügliche Ge-
stalt. Forma mendax, ácis,
f. Ovid.

Hazug-beszédü, ünctus, - ült: mit
Lügen, den Lügen ähnlich.
Pseudologus, i, m. Grec.

Hazug-módra, adv. lügenweise.
Mendaciter. Arnob.

Hazugon, adv. hazugul: lügen-
weise. Fabulose, Plin. falso,
Terent. Mendaciter.
Arnob. Valamit valakire
hazugon ká-fogni: jemand
den etwas fälschlich zumes-
sen, Aliquid alicui falso
adsingere. Cic.

Hazugság - gnak, - got: die Lüge.
Mendacium, ii, n. Cic. (Igaz-
ság, való ság. Feis hazugság
(chamare ki - gondolt) Lügge-
dicht. Fabula ficta. Figmen-
tum. Prov. Alacre, et promtum

Mendacium. ecis, etc. Cic.
(i szonyü, szörnyü) hazug ság:
entsetzliche -, greuliche Lüge.
Mendacium abominabile, horri-
bile, horrendum. Virg: terribile. Cic.
Kis hazugság: eine kleine
Lüge. Mendaciolum, menda-
ciunculum, i, n. Cic. Mester-
ketlen (gyáva) hazugság: ei-
ne Lüge nicht einmahl Kunst.
Inartificiale Mendacium. ii,
n. Quinct. Nagy hazugság:
eine grosse Lüge. Magna
dica Mendacia. Plaut. Men-
dacium Phoënicium. Prov.
Nyilván-való hazugság:
die handgreifliche Lüge.
Apertum -, manifestum Men-
dacium. Cic. Sütött (ingomain
ezett) hazugság: eine noch
ganz neue Lüge, die noch
brühstreif (brühwarm) ist.
Calidum mendacium. Plaut.
Szemtelen nagy hazugság:
eine ins Gesicht gelogene Lüge.
Magnum et impudens Men-
dacium. Cic. Tsinos (tettes
tett) hazugság: die boss-
hafte Lüge. Bullata mi-
ga. Prov. Pers. Tsörgü ha-
zugság: eine verschämte
Lüge. Portentosum
mendacium. Plin. Tsinezes
hazugság: eine kunstmäs-
sige Lüge. Insigne Men-
dacium. Cic. Vastag - go-
romba, idomatlan hazug-
ság: eine grobe Lüge.
Crassum -, infectum Menda-
cium. Cic. Velös (veszkos)
hazugság: eine ins Haar
gesuchte Lüge. Impudens -,
subdolum -, temerarium men-

dacium. Plaut. Egygyik hazugság a' másikat éri: nin Lügning (Lügen) folgot nügl den Andern. Fallacia alia alium trudit. Terent. Jele hazugság: képtelen beszéd: Vin Unbewtrenibung nünne Sachen im Reden. Hyperbole, es, f. Cic. Az egész hazugság onnan vette az eredetét: Die ganzen Lügen ist Diesen gryfammet worden. Totum hoc Mendacium inde ductum, et conflatum est. Cic. Minden szava hazugság: nin jndes Wort ist gnlogen. Omnis vox ejus Mendacium est. A' hazugság nem állandó; gyökerei nem vérlábra nem kapaszkodnak, sokszor nem tart: Die Lügnerey hat kein Bstand. Mendacium non vestigia habet. Prov. Torkán akadott a' temérdek hazugság: fel-sült vele: Die Lügen sind ihm nicht gut gnlungen, — übel würgeslungen. Non bene cessit eruditi Mendacia. Hor. Az tsupa (mezö) hazugság: das ist lauter Lügen, und Unwarheit. Id merum Mendacium est. Plaut. Igen el-merült a' hazugságban: im Lügen sehr vertieft kommen. Amplius mentiri. Plaut. Vakmerö hazugságban érni: weiter auf den Lügen weitergehen. Alignem Mendacii pertendere. Plaut. aliquem manifestum Mendacii tenere. Plaut. Vakmerö hazugságban kapni: artig weg-haschen: jemanden in Lügen straffen. in den Lügen

übertreffen. Aliquem Mendacii argnere. Cic. Nagy hazugsággal állott elö: er ist mit einer grossen Lügen fertig worden. Cum ingenti mendacio prodiit. Szinte meg-terhelte a' sok hazugsággal: man hat mir die Lügen auf den Hals gebündelt. Onerarunt me Mendaciis. Cic. Egygyesten egygy hazugsággal oda vetni emberemnek hitelét: Mit einer Lügen seine Glaubwürdigkeit verlieren. Uno mendacio perdit homo fidem. Plaut. Hazugsággal keresztedni: mit Lügen handeln. Officinam Mendacium exercere. Hor. ex Mendacio compositum esse. Hazugságokkal támogatni beszédet: Lügen mit Lügen unterstützen. Aliquem Mendacio fulcire. Plaut. Mesterségesen öszve-szött hazugsági miatt elvesni: seine Entwinigungen (Lügen) mit den Lügen bezahlen müssen. Ob Mendacia sua interire. Plaut. Ezen hazugságnak ablakot, ajtot, s kaput kell nyitnia, hogy ki-vagy bé-férhessen: dieses ist eine grobe Lügen. Tanta ne est hoc Mendacium. Apul. Szines nek tett a' hazugságnak lenni: ein

Lügen müst schnin brenn sayn. Mendacium Speciosum esse oportet. Prov. Ein szt hazugságnak tartom: ich halte nss für nine Lügen. Hoc ego seo mendacio habeo. Cic. Isak fèl tàba van a' hazugságnak: ein Halbstück (ein Lügenn) ist wenig Zugstand. — Rückwärts. Falsitas pars vicem vicinum habet: Cic.

Olyan hazugságot állitott talpra, hogy maga sem hiszi: nm fast nine Gesicht für Lügen aussagnde Ent. Magnas mendaciorum nebulas excitavit. Lact. Mező hazugságot beszél, mond, hoz-elö: nm bringt kein tum Lügenn hvor. Mera mendacia fundit. Plaut. A' hazugságot szépen be kell palástolni: ein Lügn muß gutgemeint seyn. Mendacio finem addere oportet. Prov. Tockába venni hazugságát valakinek. einen Lügnn widerlegen. Refellere, et coarguere mendacium alicujus. Cic. Ne szoktasd hazugságra a nyelvedet: gew öhne dich nicht zum Lügnn nicht an. Noli mendacio adsuescere. Liv.

Hazugsággal élö, adj. tsalfa: nin Erzlügnner, nm das Lügnn bemüht. Halophanta, ae, m. Plaut, qui mendacio utitur.

Hazugság-hordozó, adj. házánál házra tsalfás kodó: nin Lügnntrüzzer, nin nichtswürdiger Lügenn. Nugigerulus i, m. Nugiger, a, um. Cic.

Hazugság kokoló, -lónak, -lót: nm Lügnn gemind. Nugipa, ae, i, m. Gloss.

Hazugságocska, -kának, -kát: kis Hazugság: nine kleine Lügnn. Mendaciolum, i, n. Cic.

Hazugságra hajlando: zum Lügnn geneigt, nm gern lügt. Propensus ad mendacium, a, um. — ad menticandum. Cic.

Hazugság szóllo, adj. nm Lügnn redet, Lügnn spll. Mendacilogus, a, um. Plaut.

~~Hazugság tó, tónak, tót: Lügnn. Mendax ~~ ~~ain. Plaut.~~

Hazugság' vinnyéje, -jének, -jét: die Lügnn gesinnen. Mendacii officina, ae, f. Cic.

Hazug-szó, -ónak, -ót: ein Lügnn wort. Mendax verbum, aeris, n. Plaut.

Hazugúl, adv. hazug modra, lügn Lügen. lügnnmäßig. Falso. Cic. mendaciter. Terent. Hazugúl eröltetni valamit: etwas Lügnnhaftig beweisen. Mendaciter adfirmare aliquid. August. Valakinek a fülébe hazugúl hordani valamit, einem die Ohren mit Lügnn anfüllen. Aures alicui mendaciis refercire. Cic. Nagy hazugúl vitkot fogni valakire. Jemanden einer schwerfühlbaren Sache beschuldigen. Aliquem scelere alicujus falso arguere. Cic. Hazugúl mondgyák: man fült fälschlich sagen. Falso dicitur, — putatur. Cic.

Házúl, annan házúl, házúltúl: von Hause, vom Hause fort. Domo. Cic. Házúl — házúltúl jövök: ich komme von zu

nem Wohnung. Domo venio. Cic. Onnan hazúl levelet vettem: ich habe von Hause nimm Brief bekommen. Epistolam domo accepi. Cic.

Hár'Ura, -ának, -rát: nim Herr, nim Besitzer des Hauses? Herus, i, m. Plaut. dominus-possessor domus, oris, m. Cic.

Hár-vétel, -lnek, -lt: des Haus Kauf. Emtio domus, onis, f. Ict.

Hár-viztorla, -lának, -lát: Fidlamnya, viztorla az épületen, Fidl-kakas: nim Wetterfahn. Gallus in culmine tecti indicans tempestatem. -lis, ntis, m.

Hé', -énak, -eat, pl. héak: 1. haja valaminek, kéreg: fin Rinde Cortex, icis, c. Ovid. China hé': fin Chinarinde. Cortex Peruvianus, Woyt. Fa-hé: fü-szer: der Zimmet, fin Zimmetrinde. Cinnamomum, i, n. Plant. Cinnamum, i, n. Plin. Cinnamomi cortex. Plin. 2. fedél, tető: das Dach, das Decken. Tectum, i, n. Cic. El-készíteni a' hár' hé'át: das Dach fertig machen. Absolvere tectum. Cic. 3. hiba: der Abgang, der Mangel. Defectus, us, m. Liv. Nints héa (hija) a' Pénzednek: geht die nichts davon Gelde ab? Nihil tibi ex pecunia deest? Plin. 4. adj. kéves, forró. fitzig. Ardens, ntis, o. Aestuosus, a, um. Colum. Hé' napok: heiße Tage. Aestuosi dies. Plin. 5. Hé!: hallod-e!: Mondok! Hören! Hollah! Hé-us! interj. Cic. Hé' fiú! fo-rum jungens! Mannsch! Hens ado-le scens! Cic.

Hé'a, -ának, át: l. Hía, hija.

Hé'ába, hé'jában. lásd. Hiába, hé-ában.

Hé'ába-való, l. Hiába-való.

Hé'ába-valóság. l. Hiába-valóság.

Hé'atska, -kának, -kát: das Rindchen, Plenum Rinde. Cortula, ae, f.

Hé'azat, -tnak, -tot: fedél, tető: das Dach. Tectum, i, n. Cic. Hé'azat alatt vagyon a' padlás, a' Pad: unter dem Dache ist der Boden. Sub tecto est tabulatum superius, i, n. Ces.

Hebegni, -begek, -beg: rebegni, akadozva szóllani: stammeln, stottern. Lingua haesitare. Cic.

Hebegö, adj. akadozó beszédü: stotternde. Lingua haesitans. ntis, o. Hebegö nyelv: stammelnde Zunge. Lingua haesitans. Cic.

Hebegve akadozni, -zom, -zék: ekegni-inkegni: stammeln, stottern. Lingua haesitare. Cic.

Hébe-hóba, adv. hébe-tova, néha-néha, némelykor, olly-kor: bisweilen, dann und wann. Interdum. Cic. Nonnunquam. Cic. Quandoque. Tacit. Hébe-hóba hé-fordúl-ni valakihez. bey nimm dann und wann ein Ersuchen. Interdum divertere ad aliquem. Cic.

Hebehurgya, adj. habahurgya maga gondolatlan, szelebudi, szeleverdi, szeles eszü: jesuitisch, unbesonnen. Praeceps, cipitis, et cipis. O. Varr. Cic. Hebehurgya (szeles) elmejü: unbesonnen. Praeceps animi. Cic. Hebehurgya

ember: ein Gänser, unbesonnener Mensch. Homo praeceps, itis, cipitis. m. vitio ingenii vehemens, et impotens. Cic. homo minus consideratus in re aliqua. Cic. Hebehurgya te! tu unbedächtsamer! Tu inconsiderate homo! Cic.

Hebehurgyatkodás, -snak, st: die Abwendung. Praecipitatio Consiliorum, onis, f. Ter.

Hebehurgyálkodni, -dom, -dik: hevenykedni, heveskedni, szeleskedni: sich übereilen. Consilia praecipitare. Plaut. Praecipitanter agere aliquid. Lucret.

Hebehurgyatkodva, adv. mit Eyl, Eylung. Praecipitanter. Lucret. Hebehurgyálkodva szólani a' dologhoz: unbedächtsam von einer Sache reden. Inconsiderate, inconsulte dicere. Cic. — ad rem loqui. Cic.

Hebehurgyán, adv. übereilt, unbedächtsam. Praecipitanter. Lucret. Hebehurgyán cselekedni valamivel: etwas übereilig —, unbedächtsam thun. Festinanter —, inconsulte aliquid facere. Cic. Igen hebehurgyán felelni: schnell fertig — seyn unbedächtsam antworten. Festinantissime —, inconsideratissime —, nimis praecipitanter respondere. Cic.

Hebehurgyaság, -gnak, gt: heveskedés, szeleskedés: die Übereilung, Unbedächtsamkeit. Inconsi-

derantia, ae, f. Cic. Incogitantia, ae, f. Plaut. inconsulta ratio, ae, onis, f. Cic. Praecipitantia, ae, f. Gell.

Hebehurgyáskodni, -dom, -dik: sich übereilen. Inconsulte —, praecipitanter agere. Luer. Á' tudatlanság hebehurgyáskodik mindenben. Die Unwissenheit mischt alles unbedächtsam. Ignorantia — insipientia omnia inconsulta ratione agit. Cic.

Hébe-korba, adv. néha-néha, nemelykor. bisweilen, manchmal und wann. Nonnunquam. Cic. Quandoque. Tacit.

Hébir, -enek, -et: topó, topótök, szívó-tök: der Hebrer. Fistula, ae, m. Colum. Hébir ret, a' kerekébül bort kiszívni: Wein aus dem Fasse mit dem Hebrer herausziehen. Ex dolio fistulae ducere vinum. Colum.

Hedegü, lásd, Hegedü.

Hederegni, -regete, -reg: 1. hányódni, vetödni: hin und her geworfen werden. Desidere. Ter. Abjectum jacere. Földön kedereg a' fürege: sein Hut liegt herum kriechen kann. Pileus ejus neglectus humi jacet. Cic. 2. Foregni, hajladozni hajlogni, inogni: v. g. Hedereg az ujdon asztalos inas' kezében a' fürész. Der neue Tischler Lehrjunge wackelt die Säge in der Hand. Novitio fabri lignarii discipulo nutat in utramque partem (vacillat) serra in manibus.

Hederik, -enek, -et: Vornahme. Hedericus, i, m. N. Prop. viri.

Hedviga, -gának, -gát: Vornahme. Hedvigis, is, f. Nom. Prop. Mulieris.

Hegedés, -sneke, -st: gyógyulás, a' tsontnak összve-forradása: Ins Zusammenwachsen, Zusammenwachsen. Inductio -, Cels. obductio Cicatricis, onis, f. Cic.

Hegedni, -gedek, -ged: be-gyógyúlni, be-forradni: heilen, zusammenwachsen, zusammenwachsen - Coalescere. Plin. Concrescere - consanescere. Colum. crusta induci. Plin. cicatrice obduci. Cic.

Hegedtt, partic. bé-hegedtt p.o. sebet fel-körmölni, fel-szaggatni: die zusammengewachsene Wunde wieder aufreissen. Refricare cicatricem obductam. Cic.

Hegedü, -ünek, -üt: 1. die Geige, Violine. Fides, ium, f. Horat. tetrachordum, i, n. Walter. Bögö-hegedü: die Baßgeige. Barbitus soni gravioris. Walter. Igazitott hegedü: gestimmte Geige, Violine. Contenta fides. Cic. Igazitatlan hegedü: ungestimmte Geige. Incontenta fides. Cic. Öreg-hegedü: die Bratsche. Tetrachordum brachiale, dii, lis, n. Walt. Rossz hegedü: eine schlechte Geige. Improba fides. Plaut. Sürket hegedü: trübe Geige. Surda fides. Juven. Tonka-hegedü: apró hegedü, kacsas: eine kleine Geige, die Fiedel. Fidicula, ae, f. Cic. A' hegedü nincs fel-igazitva: die Geige ist ungestimmt, die Saiten sind nicht gestimmt. Incontenta sunt fides. Cic. A' hegedü nincs öszve egyeztetve: die Saiten sind nicht accord. Fides discrepant. Cic. A' hegedüt le-szedni a' hirokat: die Saiten von der Geige abnehmen. Nervos fidibus demere. Cic. Fel-tekerni a' hegedüt: die Saiten aufziehen. Chordas intendere. Cic. Fel-támolni (fel-támasztani) a' hegedüt: die Geige aufnehmen. Pondentem chordis fidium subjicere. Digest. Walt. Hegedüt igazgatni, fel-igazitani: die Geigen stimmen. Praetentare chordas. Ovid 2. Hegedü (nyaktalanda, büntetö eszköz, melly be a rosszak asszonyok nyakát, és kezeit zárják, és úgy állitják a' pellengérre, eine Zeitel, oder Geige, so einem Weibsperson zur Strafe und Schande vorgehangen wird, ein Schandgeschmeide. Fidicula stroboſa. ae, f. Ama' rosszasszonynak hegedübetyüktäk a' nyakát: man hat jemand Weib in die Geige gespannt, ihr die Geigen angehangen. Multier illa mala collari ligneo punita est, fidicula probro affecta est. Befold.

Hegedülni, dülök, -dült, -dülöm, dülni: auf der Geige spielen, die Violine spielen, Geigen, Fidibus canere. Cic. A' hegedülnek, úgy tántzolly: wie man die Geige spielt, so tanze. Ut calami resonant, sic est tibi ducenda chorea. Prov. Jót tud hegedülni: er kann gut auf der Geige spielen. Praeclare scit fidibus canere. Cic. Malomban hegedül: haszontalan dolgot

Egi-ft.

mivelni: ≈ sich unnützlich bemühen: Milium seulpere. Prov. Opus facere inexitum. Colum. Hegedülni tanúlok: ich lerne die Geige spielen. Fidibus disco. Cic. Kiki örömmel a' maga notáját hegedüli: ein jeder spielt gern sein Lieblingsstückchen. Unusquisque familiarem atque solitam suam modulationem libentes canit fidibus. Vendégségben hegedülni: vor Gericht die Wahrheit sagen. Fides adhibere apud judicem. Quinct. Hegedült arczát szent David: el-mult, azt el-ugrattuk, el-ungrattuk, oda van: schon haben die Spinnen auf den Lächern gesponnen. Cuncta in agrestes abierunt inerta ventos. Prov.

Hegedü fedél, -lnek, -lt, és -delet: Hegedü' haja: der Hals an der Geige. Magadium, ii, n. Fris.

Hegedü' fogása, -sának, -sát: hegedü' nyaka: der Geigenhals? Collum fidium, i, n. Fidium capulus, i, m. Virg.

Hegedü forma, adj. geigenförmig. Fidium formam referens, entis, c.

Hegedü-húr, -nak, -rt, -rok, pl. die Violinsaiten. Chorda fidium. a. t. c. A' hegedü húrjait fel-igazgatni: die Violine stimmen. Chordas fidium experiri. Stat. A' húrok a' hegedün szakadtak: die Saiten an der Geige klangen. Nervi in fidibus sonant. Cic. — resonant. Cic.

Hegedü' kötőnye, -nyének, -nyét: ~~nek~~ kötény formája deszkácska, melly en az új

saitkat billegetty ük. Der Steg an der Violine. Fidi-cum Capiti assula. d, f. Vals. Scapitabula, d. f. Valt.

Hegedü-láb, -bnak, -bat: hegedü-nyeregy, -szám, hegedü-pallója, -támasztéka: der Steg. -Geigenstock. Pontículus fidium, i, m.

Hegedülés, -snek, -st: das Spielen, das Spielen auf der Geige. Cantus fidium, us, m. Hegedülése után el-ült: sein Leben mit dem Spielen unterhalten. Vitam suam cantu fidium sustentare. Cic.

Hegedülve enekló, -lónek, -lót: der ein Lied singend, und der zu auf der Geige spielt. Psalmodus, i, m. Martin.

Hegedü' nyaka, -kának, -kát: der Hals an einem Violinstrumente, -Geigen, Violinen. Scapus fidium, i, m. Walt.

Hegedü pallo, -ónak, -ót: hegedü-láb, -támasztó, Stimmer der Violine, oder Steg auf der Geige. Cant he. riolus —, seu Ponticulus fidium.

Hegedüs, -snek, -st: der Geigen, der auf der Geige spielt, ein Violinist. Fidicen, inis, m. Cic. Igen jó hegedüs: ein sehr berühmter Geiger, Violinen spieler. Nobilissimus fidicen. Ter. Plectripotens, ntis, c. Sidon. A' ven hegedüs minden nap' egy-egy Nótát felejt: ein alter

Mann, oder die alten Dichter sind. sehr brauchbar. Senes sunt oblivios. Cic. Prov.

Hegedü tánoly, -lyának, -lyt. kis ded deszkácska, mellyhez a' he" gedün a' húrokat köttetnek: das Zeug band, -Saitenband, -tyn, wovon die Saiten fest gemacht sind. Fidium subtemen, udis, s. Walk.

Hegedüs aszszony, nyának, -nyt, vagy leány: eine Saitene (Geigen) Spielerin. Fidicina, ae, f. Ter.

Hegedü-szóf, -fának, -fot: hegedüszeg: mellyet a' hegedün a' húrokat szoritják fel-húzni: der Wirbel an der Geige, worauf die Saiten gezogen werden. Epitonium, ii, n. Ulp. Clavicularium. ii, n.

Hegedü-szeg, lásd, Hegedü-szóf.

Hegedü-szó, -ónak, -ót: der Saiten Klang, oder Schall: Fidium Concentus, us, m. Gell. Hegedüszó mellett énekelni: zu Saiten Spiel singen. Ad chordarum sonum vel ad fidium Concentum Canere. Nep. Hegedüszót hallok: ich höre eine Geigen stimme. Vox fidium mihi verberat aures. Plaut.

Hegedü-támaszító, -tónak, -tót: lásd, Hegedü-láb.

Hegedü-tsináló, -lónak, -lót: der Geigen macher. Fidium Opifex, icis, m. Opifex, -ficis vitulinas Conficit.

Hegedütske, -kének, -két: eine kleine Geige. Fidicula, ae, f. Cic.

Hegedü-tok, knak, -kot: das Geigen futteral. Fidium theca, ae, f. theca tetrachordi:

Hegedü-vonó, -ónak, -ót: nyicet

tyü: der Fiedelbogen, -Geigenbogen. Plectrum, i, n. Cic.

Hegy, -gynek, -gyet: Fel-emelkedet magas domb, -föld: emelkedés, magas berg, Hügel. Mons, ntis, m. Cic. Által-vágott hegyek: durchgehauene Berge, durch welche Wege gehen. Excisi montes. Suet. Berkes, erdös, ligeres hegyek: waldige Berge. Nemorosi montes. Ovid. Erdövel bé-nött hegyek: waldichte Gebirge. Montes vestiti, -silvestres. Luc. Ércztermö hegyek: Erzgebirge. Montes metalliferi. Colum. Füves hegy: Gras wachsender Berg. Herbidus mons. Liv. Kopasz hegy: kahler Berg, Calvus mons. Suet. Könnyü hágjú hegy: niedriger, oder leicht zu besteigender Berg. Collis clementi aditu, modici adscensu. Cic. Kö-sziklás hegy: felsichter Berg. Mons scopulis horridus. Cic.

Magas hegy: hoher Berg. Altus mons. Cic. Felhöketel játszodozó (igen) magas hegyek: sehr hohe Berge. Montes in genti altitudinis (procelsi). Liv. Meredek hegy: ein Berg, der sich nicht wohl steigen läßt. Rigidus mons. Ovid. Praeceps mons. Sen. Magas meredek hegy: steil und hoher Berg. Mons praecipite altus. Plin. Szent Gellért' hegye: der Blocksberg, Brocken. Mons Sancti Gerardi, in Hung. Távol-lévö hegy: ein entlegener Berg. Abductus mons. Val. Flac. Tsutsos hegy: ein spitziger Berg. Mons, cujus jugum in acutum Cacumen exsurgit. Tengerbe hajló hegy: ein hoher

Tetejem Ásva der Berg. Ingum eminens in Mare. Cæs. Tűz hányó (okádó) hegyek: feuer speyende Berge. Ignivomi montes. Lact. Vulcanii Montes. Plin. A' hegy alatt: unten am Berge. Ad infimos montes. Nep. Sub montem. Cæs. Sub radicibus montis. Nep. Olyan mint egy' hegy: wie ein Berg aus. Est in faciem montis. Virg. Szőllő-hegy: der Wein-Berg. Vinea, æ, f. Cato. Vinetum, i, n. Cic. Magassága a' hegynek: die Höhe des Berges. Altitudo montis. Cic. A' hegynek lejtője vagyon. der Berg hat Abschüssig Eck. Collis habet dejectus. Cæs. Hegyekkel bé van keritve egész tartomány: das ganze Land ist mit Bergen umgeben. Tota regio montibus cincta est. Cic. A' hegynek (tet-fele) menni: Berg nach gehen, auf den Berg steigen. Montem scandere. Catull. Valakinek az arany hegyeket igéreni. einem goldenen Berge versprechen. Aureos montes polliceri alicui. Ter. Ete, vagy hegye valaminek: die Spitze. Cuspis, idis, f. Virg. Hegye á kardnak, á késnek: die Spitze eines Degens, Messers. Mucro gladii, cultri. Cic. Hegye a' lángnak: die Spitze, eine Flamme. Lingua ignis, æ, f. Martin. Tű-hegye: die Nadelspitze. Acus mucro, onis, m. A' hegyeit valaminek el-vagdalni: die Spitzen eines Dinges abhauen, abschneiden.

summitates (cuspides) rei alicui adimere, decacuminare. Colum. A' nyelvem hegyén forog a' neve: auf der Zunge habe ich seinen Namen. In primoribus labris versatur mihi nomen ejus. Plaut.

3. Orom, tető: die Höhe, der Obertheil, die Spitze von einer Sache. Apex, icis, m. Sil. Fastigium, ii, n. Cic. Vertex, icis, m. Cic. A' betűknek hegyei: tetei: die Spitzen der Buchstaben. Apices litterarum. Gell.

Hegy' allya, -lyának, -lyát. Der Fuss, das Unterste eines Berges. Pes montis, edis, m. Cic. Radix montis, icis, f. Nep. ima radices montis. Cæs. Sokszor tartatik a' hegy' allyán termett fenyő-fa, mint a' tetején. Man hält die Tannen, so in dem Fusse wächst, als die auf dem Berge. Infernas abies supernati præfertur. Vict. Rav.

Hegy-allyai, adj. 1. Obmelüdjék. Submontanus, a, um. Hegy-allyai takos: ein Bergmann. Incola regionis superioris, æ, m. Hegy-allyai Városok: die Oberländischen Städte. Submontana Oppida. orum, n. 2. Tokaji, olasz Bor: ein Tokayer, welscher Wein von dem Tokayer Berge, der Tokayer. Z.-B. Hegy allyai bor: ein Tokayer Wein. Tokaiense Vinum, i, n.

Hegyébe, -gyedbe, -gyembe, -gyekbe, -gyeteikbe, -gyünkbe. Eben über ihn, -sie, -mich.

-ſén, -nek, -, -ünk. Ad eum ~~locum~~ locum, qui ſuper eum -te, -meſt, &c. Hegyébe (ſelébe) hágni: ſzúrni, gni. Superſcandere. Liv. Hegyébe mázolom a feſtéket: ſzúrom maſſam. Superpingere. Hegyébe (hegyibe, ſelébe) a' Varasnak: Ebben ~~ü~~benn ſzín. In locum, qui ſupra urbem ſitus eſt. Hegyedbe (ſellül vadd) teſzem: ráſ vmihez vagy ~~ü~~benn vkiſ ſzínyen, -ben. Super te impoſuam. Cáſſ. Hegyembe ült: vm iſt ~~ü~~benn ~~ü~~benn mich geſeſſen. Supra me ſedit. Cic.

Hegyek között való, adj. p. o. Nemzetség: Volk, ſo ſeine und ihre ſitze in Gebürgen haben. Gens montibus ſuperfusa. Plin.

Hegyek közt tsavargó: kóbor, ló: der auf den Bergen herumſchweift. Montivagus, a, um. — Vadak: ~~ü~~berglichen wilde Thiere. Fera montivaga. Luer.

Hegyembe, obenn ~~ü~~benn mich. Supra me. Cic.

Hegyen bolygó, adj. — bújdoſó p. o. Vadak: auf den Bergen herumſchweifende Thiere. Montivaga fera. Luer.

Hegyen ſeterü, adj. p. o. Város: auf einem Berge liegende Stadt. Supina urbs, a, ubis, f. Horat.

Hegyen lakó, adj. der auf den Bergen wohnt. Montirola, ae, c. Ovid.

Hegyen termö, adj. p. o. ſzüvet: Bäumen, die auf einem Berge wachſen. Arbor collina. arum,

f. Colum.

Hegyen túl-való, adj. jenſeit des Gebirges gelegen. Transmontanus, a, um. Liv.

Hegyes, adj. 1. éles, hegyes-ſzögü, gryfigt, zugeſpitzt. Acutus, a, um. Plin. Cuſpidatus, a, um. Plin. mucronatus, a, um. Idem.)(Tompa. Hegyes dorong: eine ſpitzige Stange. Acuta pertica, ae, f. Ovid. Hegyes farkú: ſpitzigen Schwanz, der zu letzt ſpitz läuft. Cauda in tenuitatem definens. entis, f. Plin. Igen hegyes gerendáju: ſehr ſpitzige Balken. Praeacute trabes. Cas. Hegyes karó: ein ſpitziger Stock. Vacerra, ae, f. Colum. Hegyes tö-ſzikla: ein Fels mit ſcharfen Spitzen. Murex, icis, m. acutus, icis, i, m. Virg. Scopulus praeacutus, i, m. Cic. Hegyes orra a madárnak: der Schnabel. Rostrum, i, n. Cic. Hegyes száj: ein ſpitziges Maul. Os acuminatum, inis, i, n. Hegyes tetéje valaminek: der Spitzen eines Dinges. Faſtigium, ii, n. Cic. Hegyes toll: eine ſpitzige Feder. Calamus acutus, i, m. Martial. Hegyes tüzreteket: mit Ohren. Vacerra. Comen. Hegyesre pedrem: ſchärfen, ſpitzig zu machen. Incino, avi. 2. Hegyes (dombos, halmos) p. o. helyek: folgereihte Örter. Congeſti Montes, Verrucoſa loca: Cic. Montoſa loca. Cic. 3. Hegyes (elmés, kösörült eſzü) ember: ein ſcharfſinniger Mann. f.

Homo acuti ingenii, et subtilis. inis, lis, m. Cic. 4.

Hegyes (hetyke, kevély) p.o. legény: ein stolzer, übermüthiger junger Mensch. Arrogans —, fastuosus —, insolens —, superbus juvenis. nis, nis, ne. Cic. 5.

Hegyes (fürt hallo) p.o. fülek: Ohren, die spitzig sind. Acutae —, Teretes aures. Cic.

Hegyesedni, -dem, -dik: hegyesülni: spitzig werden. Acuminari. Plin. Cuspidari. Plin. Fastigari. Isidon.

Hegyesedett, partic. zugespitzt. Spiculatus, a, um. Solin.

Hegyesen, adv. spitzig. Cuspidatim. Plin. Hegyesen nött levelek: zugespitzte Blätter. Mucronata folia, orum. n. Plin.

Hegyesen végezödni: spitzig zulaufen. In cuspidem desinere. Plin.

Hegyes-fejü, -jünek, -jüt: der Spitzkopf. Cito, onis, m. Cic. Caput acuminatum habens.

Hegyes-fogu, -gúnak, -gút: der Spitzzahn —, Hundszahn. Cynodon, ntis, m. qui dentes Caninos habet. Plin.

Hegyesíteni, -sítek, -sít, -sítem, -sítti: hegyezni, hegyleni: spitzen, zuspitzen. spitzig machen. Acuminare. Lact. Cuspidare. Plin. Fastigare. Isidon.

Hegyesített á ló: Der Pferd spitzt, und bewegt immer die Ohren. Equus micat auribus. Plin.

Hegyesítés, -sínek, -st: die Zu-

spitzung. Exacutio, onis, f. Plin. Fastigatio, onis, f. Id.

Hegyesített, partic. zugespitzt. Mucronatus, a, um. Plin.

Hegyesített, partic. zugespitzt. Spiculatus, a, um. Solin.

Hegyes-orru, adj. spitz nasig. Naso acutum habens. Hegyes orru hajó: Schiff mit einem Schnabel. Rostrata navis ra, is, f. Cic.

Hegyes-oszlop, -pnak, -pot: die Pyramide. Pyramis, idis, f. Cic.

Hegyes-oszlop forma, -formáju: adj. wie eine Pyramide. Pyramidalis, e, c. Mathem.

Hegyesség, -gnek, -get: die Spitze, Zuspitzung. Acumen, inis, n. Plin. Hegyessége a madarak orrának: die Spitze des Vogelschnabels. Acumen rostri avium. Plin.

Hegyes száju, adj. spitzmäulig. habens os acutum, praeditus ore acuminato, — acuto.

Hegyes torku, adj. mit hat einer spitzen tönenden Stimme. Canora voce est. Cic.

Hegyes-tör, -rnek, -rt: ein Dolch, Stilet. Ensis, gladius, mucro, sica, is, ü, onis, m, d. f. Cic.

Vataskit hegyes-törrel által-verni: einen mit dem Dolch durchstechen. Pugione aliquem percutere. Cic.

Hegyesülni, -sülök, -sül: hegyesedni: spitzig werden. Acuminari. Plin. Fastigari. Isidon.

Hegyesült, partic. gespitzt, zugespitzt. Spiculatus, a, um. Solin.

Hegyes-völgyes, adj. p.o. tar-

tomány: ein bewachsener Berg.
Regio montosa, onis, e, f. Cic.
– saltuosa. Nep.

Hegyetlen, adj. ohne Spitze, stumpf.
Cuspide carens, ntis, c. hebes, etis, c. Cic. Hegyetlen karó: ein stumpfer Pfahl. Hadins hebes, Cic, – obtusus, a, um, etis, si, ime. Plaut.

Hegye-töröth, partic. p. o. kés, Reg. ein Messer, ein Degen, wo gar bewachsene Spitze hat. Cultex, clavus, habens cuspidem fractam Cas.

Hegyetske, -kéncke, -kéc: der Berggegend ein kleiner Berg. der Spitzchen. Monticulus, i, m. Catul. aculeolus, i, m.

Hegyett, [redacted] prostpos. felett: ober oberhalb. Super. tis. Supra. tis. Fejünk hegyett (felett) repult-el á kö: der Stein ist ober unsern Kopf weg geflogen. Lapis super Capite nostro – vel supra Caput nostrum volavit. Plaut.

Hegyettle, -gyettéd, -gyettem, -hegyettek, -gyettletek, -gyettünk: felettle: Supra eum, -te, -me, supra eos, -vos, -nos. ober ihn, -dich, -mich, ober ihnen, -euch, -uns. Supra eum, -te, -me. supra eos, -vos, -nos. Hegyettte (felettle, rajta) ül: er sitzt ober ihm. Super eo sedet. Hegyettem inog: ober mich bewegt mir Fisch. Supra me agitatur.

Hegyezés, -zések, -zést: das Zuspitzen. Exacutio, onis, f. Plin. karó hegyezés: das Zuspitzen eines Pfahles. Cuspidatio pali, onis, f. Plin. Hegyezése (be-hegyezése) a' karó-

zatnak; az asztagnak: die Zuspitzung eines Pfahls, eines Haufen. Fastigatio acervi faeni vel straminis, onis, f. Plin.

Hegyezet, -tnek, -tet: das Zuspitzen. Exacutio, onis, f. Plin. Fastigatio, onis, f. Plin.

Hegyezett, partic. zugespitzt, spitzig gemacht. Spicula-tus, a, um. Solin.

Hegyezni, gyezek, -gyez; -gyezem, -gyezi: spitzen, zuspitzen, spitzig machen. Acuminare, Lact. Cuspidare. Plin. JC. Compitni. karót hegyezni: -hegyezíteni. einen Pfahl zuspitzen. Cuspidare palum. Plin. Asztagot, kazalt hegyezni: be-hegyezni einen Berg- oder Haufen zuspitzen. Acervum faeni, vel straminis fastigare. Plin. – Cacuminare. Ovid.

Hegy' foka, -kának, -kát: a' hegynek tengerre feltövő része: das Vorgebirge. Promontorium, ii, n. Cic.

Hegy formán, hegy formára: wie ein Berg. Instar montis. Virg.

Hegy' gyökere, -rének, -rét: alja –, töve a' hegynek: der Fuss, das Untertheil eines Berges. Radix montis, icis, f. Cic.

Hegy-hát, -tnak, -tat: hegy-tető: der Bergrücken. Montis dorsum, i, n. Curt. – jugum. Cas.

Hegyi, -inek, -it: [illegible] Valamínek:

~~Hegyi Cuspis, idis f.~~

Hegyi, Cuspis, idis, f. Virg. adj. Kátka hegyi: ein Bergspitzer. Punctum junct. i, n. Cäs. 2. adj. was auf dem Bergen wächst, oder sich da aufhält. Montanus, a, um. Cic. Hegyi takácsok: Bäume, so auf den Bergen wachsen. Montani, orum m. Cic.

Hegyi-árpa, -pának, -pát: ein Berggerste. Anthoxanthum odoratum. i, n. Linn.

Hegyibe: lásd, Hegyibe.

Hegyi kuta, -tának, -tát: ein Bergwürz, wilde Raute, ein Kraut. Ruta montana, ae, f. Wogt.

Hegyi sárga hagyma, -mának, -mát: ein blasser-, gelber Knoblauch. Allium pallens, i, ntis, n. Plin.

Hegyi-szőllő, -önek, -öt. Ein Bergweingarten. Collina Vinea, ae, f. Varr.

Hegyi tolvaj, -jnak, -jt: ein Räuber, der sich in Bergen aufhält. Montanus latro, i, onis, m. Plaut.

Hegyi-tsáté, -ténak, -ét: ein Bergwindgras? Carex montana, icis, e, f. Virg.

Hegyi-zöld, -dnek, -det: ein Berggrün. Ochra cupri viridis, ae, f. Plin.

Hegyke, adj. hetyke, büszke, hegyes, kevély, negédes, nyalka p. o. Asszony: ein aufgeblasen-, stolzen Frau. Arrogans-, fastuosa-, superba-, turgida mulier, ntis, re, ris. F. Petron.

Hegykélkedni, -dem, -dik: stolz sein, aufgeblasen sein. Superbire, arroganter se gerere. Cic.

Hegykén, adv. büszkén, stolz, kevélyen, nyalkán. aufgeblasen, hochmüthig, stolz. Elate, fastuose, superbe. Luc. Hegykén járni: stolz gehen. Fastuose incedere. Plaut. Hegykén (tréfán) öltözködni: stolzirlich sich kleiden. Superbe (eleganter) vestiri. Luc. Hegykén (büszkén) szóllani: hochmüthig reden. Superbe insolenter loqui. Cic.

Hegyke-petyke: lásd, Hetyke-petyke.

Hegykeség, -gnek, -get: büszkeség, hetykeség, kevélység: der Hochmuth. Fastus, us, m. Ovid. Superbia, ae, f. Cic. Alább hagyni a hegykeséggel, azt le-tenni: sein Hochmuth ablegen. Superbiam abjicere. Plaut. -ponere. Hor.

Hegy-kör, -nek, -t: ein Gebirg, gegend, ein Gebirgiges Land. Montosa regio, ae, onis, f. Cic.

Hegy-közi, adj. auf-, unter-, oder von einem Berge. Montanus, a, um. Cic. Hegyközi út: ein Bergweg, Bergstraße. Montana Via. ae, f.

~~Hegy-tető, -ének, -étet: ein Bergspitze, ein Gipfel des Berges. Fastigium, ii, n. Cäs.~~ ~~Hegyt.~~

Hegyi lába, -bának, -bát: Hegyalja, -, gyökere, -löve: Fuß-, Untertheil eines Berges? Infima radices Montis, pes Montis, edis m. Nep.

Hegy-meredekség, -gének, -gét: ein an, hoch und abgehender Theil eines Berges, - Hügels? Clivus, i, m. Cic. declivitas Montis. f. Cäs.

ton

Hegy-mester, -rnek, -rt: dem Bergwerksmeister. Montium Magister, tri, m. rei metallicae -, fodinarum Magister. Montium ju- dex. dicis, m.

Hegy-oldal, -dalnak, -dalt: hegy' oldala, -lapja, Gur- dó: die Seite des Berges. Montis latus, eris, n. Cäs. A' hegy oldalban fekesik a' Vá- ras: die Stadt liegt an der Seite des Berges. Urbs in la- tere montis sita est. A' hegy- oldalnak mereded lége. jüsn den Bergseite, Abruptum late- ris montis. Cäs.

Hegy-omlás, -snak, -t: der Berg- fall. Ruina montis, a, f. Cic.

Hegy-oszlop, -pnak, -pot: hegyes oszlop. torony-Oszlop: die Pyra- mide. Pyramis, idis, f. Cic. Hegy- oszlop forma: wie eine Pyra- mide. Forma Pyramidis, Cic. pyramidalis, e. c. Mathem.

Hegység, -gnek, -get: 1. das Ge- birge, Gegend voller hohen Berge. Montana, orum. n. Liv. regio montosa, onis, a, f. Cic. A' hegységbe menni: ins Gebirge ziehen. Gehen. Tan- ces jugi intrare. Curt. 2. Össze-gyüjteni a' hegységet, és hegy-széket tartani: die Weinberge Herren zusammenberufen, und mit ihnen eine Session (Sitz) halten. Vinearum Cultores convocare, Cic. et Conventum celebrare. Cic.

Hegy-bíró, -ónak, -ót: der Wein- berg Unterrichter. Index vine- as colentium. -Vinetorum. ii, m. Colum. Praefectus vinea- rum. Id.

Hegy-szék, -nek, -et: der Sitz, Session der Weinbergsleute. Vineas colentium tribunal, lis, n.

Hegy-szurok, -roknak, -rkot: das Judengech. Bitumen, Asphaltum, inis, ti, n. Linn.

Hegy-tájek, -knak, -kot: die Gebirg- gegend. Montana, -torum. n. Liv. regio montosa, onis, a, f. Cic.

Hegy-tető, -tönek, -töt: hegy'tete, -je: die oberste Höhe -, obere Spitze eines Berges, die Berg- spitze. Cacumen montis, inis, n. Plin. Culmen montis, inis, n. Cäs. Jugum montis, i, n. Cäs. Vertex montis, icis, m. Cic. A' hegy-tetőn meg-állott: nicht weit von dem Gipfel des Berges stehen geblieben. In summis jugis consti- tit. Cic. Egybe aggatott hegyek tetei: die zusam- men gestellte, -gesetzte obere Höhe, obere Spi- tze der Berge. Juga mon- tium. Cäs. Hegy-tetőre menni: auf die obere Höhe oder Spitze eines Berges steigen. Sum- mum jugum Montis ad- scendere. Cäs.

Hegy'töve, -vének, -vét: alsó része a' hegynek: der Fuß, oder das Untere eines Berges? Ima mon- tis. Plin. -ime radices Mon- tis. Cäs. Montis radices. Cic.

Hegy'tsúcsa, -ának, -át: die Spitze eines Berges? Mon- tis apex, icis, m. Tit. Su- percilium montis, ii, n. Liv.

Hegyvám, -mnak, -mot: das Bergrecht. Jus monta- num. ni, i, n. Ex Jur. Re- gni Hung.

Hegy-völgy, hegynek-völgynek, -gyet: Berg und Thal. Col. lesz valles, ium, m. f. Cas. Az egész tartomány hegy, völgy: die ganze Provinz ist Berg und Thal. nr ist nur lauter Thal u. Abdom. Per. petua valle submittitur &c. gio. Hegyet, völgyet össze-járam: ich suche Berg und Thal durchzustreifen. Avia et devia peragravi. Tacit.

Hegyezni, -gyzek, -gyez, -gyzem, -gyzi, hegyezi: hegyerni: zuspitzen, spitzig machen. stemminare. Plin. Cacuminare. Ovid.

Hegyzés, -sek, -st: hegyerés, hegyesítés: das Spitzen, Zuspitzen. Exacutio, onis, f. Plin. Fastigatio, onis, f. Plin. Hegyzése az ivó-tollnak: die Spitzung der Feder. Exacutio Calami. Plin.

Hegyzett, partic. gespitzt, spitzig gemacht. Acuminatus, a, um. Plin. Spicatus, a, um. Solin. Dárda formára hegyzett: zum Spiessen gespitzt. Lanceam instar acuminatus, a, um. Cic.

Hegyző, adj. der was zuspitzt. Fastigans, antis, o. Plin.

Héhely, -lynek, -lyt: Gyapjú-gereben, Kartács: eine Bürste, ein Kamm, womit man Wolle kämmt. Carmen, inis, n. instrumentum, quo lana pectitur, purgatur.

Héhelés, -sek, -st: Gerebenyerés kartácsolás: das Bürsten, Kämmen. Carminatio, onis, f. Plin.

Héhelni, -lelek, -lel, -lelem, -leli: gereben, kartácsolni. Bürsten, kämmen. Carminare, Varr. pectinare. Gyapjút hehelni: Wolle kämmen. Carminare lanam. Varr. Carpere lanam. Virg.

Héhelő, -lőnek, -lőt: Kártoló: Gyapjú-fésülő: ein Kämmender, Wollkämmer. Carminator, oris, m. einer Kämmen. Carminatrix, icis, f.

Hej! interj. midőn valakit hívunk, vagy elő-szóllítunk: Ju! Juh! Ja! Ferus! Tex. Halló-e' hej! Juh! Komm, Komm Ju! Auf! Ferus! Hej! Hej-jer (gyer) ide! Komm her! Komm Ju! Ferus adesdum! Tex.

Héj, -jnak, -jat: Raj: 1. Alma ('s más egyéb gyümölcs) héja: die Rinde. Pomi cortex, icis. m. Cic. 2. Fa-héj: a) héja a' fának, fa-kéreg: die Rinde. Cortex arboris. Cic. b) fü-szer: der Zimmet. Cinnamomum, i, n. Plant. 3. Hal-héj: hal'-pikkely: die Fischschuppen. Squama, ae, f. Cic. 4. Ház-héj: ház'-fedele: das Dach eines Hauses. Tectum domus, i, n. Cic. 5. Kenyér-héj: kenyér-kaj: die Brodrinde. Crusta Panis, ae, f. Plin. 6. Szem-héj: szem-pilla, szem-pillantyú, szem-fedele: das Augenlied. Palpebra, ae, f. Cels. 7. Szőllő-szem héja: -bőre: die Hülse, der Balg einer Wein beere. Folliculus acini, i, m. Colum. -vinacei. Cato. 8. Tsiga-héj, -haj: die Eyerschale, einer Eyer. Testa Ovi. Tyúkmony-héj: die Schale eines Eyes. Putamen, testa Ovi.

9. Vánkos héj, vagy -haj: Integumentum putrini, Plant, - Cutícula. Totem.

Héja, -jának, -ját: külső haja valaminek: p.o. Borsó' héja: minden Héjotska, worein die Erbsen stecken. Siliqua, ae, f. Cerv. Héja a' fának: die Rinde minen Baums. Integumentum arboris. ü, n. Plin. Fa' belső héja: zunächst unter dieser minen Baume zwischen der Rinde und dem Holze. Membrana arboris. ae, f. Plin. Gyümölcs' kemény héja: p.o. a' dió-nak, és a' t. die Schale minen wal-schen Nuß. Putamen juglandis, inis, n. Cic. Nyers, zöld héja valaminek: minen grünen, frischen Rinde. Cortex crudus, icis, i, m. Virg. Szilva-mag' héja: die Schale minen Pflaumen Kernes. Ossiculum prunum, i, n. Vetemény' héja: minen Gemüse Hülse, oder Schale. Valvulus legumininum. i, m. Colum. Héjából -, tokjából ki-fejteni: Deglubere. Varr. Fának héjáza (külsősége) nézni a' dolognak: die Rinde minen Dinges nur wie den äußerlichen Schein. Externa rei alicujus solummodo Spectare. Cic.

Héja, -jának, -jat: kánya, ölyv: Madár' neme: ein Wasser, ein Zerfleischervogel. Accipiter, tris, m. Cic. Falco gallinarius, ii, m. Fest. Milvus, i, m. Cic. A' héja tsinált: ein Wasser gemacht. Milvus ligneus. Auct. Philom. Héja módon tsinálni, viteskedni: gemacht wie ein Wasser. Ingenii, Varr. ligneus instar milvi: Auct. Philom.

Héja-fi, -inak, -iat: ein junger Wasser. Pullus milvinus. i, m. Cic.

Héja, lásd Hia, hija.

Héjába, héjában l. Hiában.

Héja-kút, -tnak, -tat: bogáts-kor: növevény: der Wurm Eingeweide. Dipsacus fullonum, i, m. Plin.

Héjalni, l. Hajalni:

Héjalt, partic. l. Hajalt.

Héján, l. Hián.

Héjános, l. Hiános, héjános ágatsba.

Héjas, adj. hajas: mit einer Rinde, oder Schale. Corticatus, a, um. Colum. Crustátus, a, um. Plin. Siliquatus, a, um. Hajas állat: mit p.o. a' Váke: ein Thier mit Eingeweiden, als die Insecten. Animal testaceum alis, ei, ns Héjas Vetemény: die Hülsenfrüchte, als Erbsen, Bohnen ü.s.f. Legumen, inis, n. Cic.

Héjatska, -kának, -kát: der Rinde, Schale. Cortícula, ae, f. Colum. Crustula, ae, f. Plin

Héjátska, -kának, -kát: einer Wurzel. Parvus milvus, i, m. pullus milvinus, i, m. Cic

Héjazat, -tnak, -tot l. Ház-födél, Ház-haj. Das Dach. Tectum, i, n. Cic. Templom' héjazattya: hajazatthya, teteje: das Firstenstück. Tectum (aedis) templi. i, n. Héjazat teteje: die Spitze des Daches? Culmen tecti. inis, n. Liv. Héjazat tsatornája: die Dachrinne. Interpluvium, i, n. Vitr. 2. Héjazat alja, padlás: der Boden, in der Höhe. Tabulatum, i, n. Ces. Héjazat alá rakni a' szénát: das Heu auf den Boden schütten. Fenum in tabulatum componere. Colum. 3. Szín, szekérszín: ein Schoppen. Nubila,

rium, ii, n. Colum.

Héjazatlan, adj. p. o. hely: ein unbedeckter Ort, Platz. Locus inoperatus, a, um, Tert. Locus inoperatus, i, m. Sen. – intectus. Tert.

-Héjazni, -jazok, -jaz; -jazom, -jazza: 1. házat födni: Dach machen, unterlegen. Domum tegere. Cic. – integere. Plaut. Tectum ponere. Vitr. 2. hajalni, hámozni, hántani, hántani: abschälen, die Rinde, oder Späne ablösen. Decorticare. Plin. Almát héjazni: ein Obst schälen. Pomum decorticare. Idem. 3. bé-kenni, tapasztani, vakolni: p. o. a' Falat héjazni: tünchen, die Wände mit Tünch überziehen. Parietem incrustare. Varr.

Héjázni, -jázok, -jáz: fellyebb járatni az eszét: hochmüthig denken. Supra mensuram humana superbire tumere. Sen. elatos spiritus gerere. Liv. elatius cogitare. Cic. Fellyebb héjázni állapotthyánál: höher sinnen wollen, als sein Stand erlaubt. Altius se tollere, quam vires admittant. Cic. Ne tedd-nét fellyebb ne héjázz: richte dich nach deinem Vermögen. Accommodate ad facultates tuas. Cic. Igen fenn héjázunk: wir schweben gar zu hoch, wir lassen uns einen sehr grossen Hochmuth blicken. Nos Roma natamus. Prov. nimis elato sumus animo. Cic. in altum nimis tollimur. Cic.

Héjazó, adj. 1. hajazó, házat fedő p. o. ember: ein Dachdecker. mit Schindeln Scandularius, ii, m. Dct. – mit Ziegeln. Tegulator, oris, m. Dct. 2. Vako-

169

lo: ein Tünch er, der einen Wand mit Tünch überzieht. Incrustarius, ii, m. Plin.

Héjázó, adj. festhaltend, alte Volitans, antis, p. o. altivolans, antis, p. Cic. Fennyen héjázó (dülfös) Szók: Hochmüthige Worte. Insquipedalia Verba. Cic.

Héjáztatni, -tatok, -tat; -tatom, -tattya: denken lassen. Curare facto providere. A' házat veres terrel héjáztattya: er lässt sein Haus mit rother Erde denken. Curat domum suam rubro tegi.

Heje-huja, -jának, -ját: haja-huja! háj-báj! vég-élet: Juch! Hey! Heyssa! Evax! Plaut. evoke! Virg.

Heje-hujálgatás, -snak, -st: das Jubiliren, ein Frohlocken, Jauchzen, Triumph! Jubilatio, onis, f. Appul. Ovatio, onis, f. Gell.

Heje-hujálgatni, -gatok, -gat: jubelnd singen, wie die Italiäner tasok szokták: frohlocken, jauchzen. Jubilare. Fest.

Heje-hujaság, -gnak; -got: das Jauchzen, Jubelgeschrey. Jubilum, i, n. Tit. Geniabis vita, is, d, f.

Heje-hujázni, zok, -jáz: haja-hujázni: t. Heje-hujálgatni:

Hektekenni, lásd, Höktekenni

Hektikás: lásd, Tüdö-vészett.

Hel, -lnek, -lt: lásd, Hely;

Hélá, adj. höle, magtalan, üres, p. o. Gabona. ein taubes Getreide. Effetum, sterile frumentum. i, is. n. – lis. Héla Zab. ein tauber Haber. Sterilis, vana Avena. Colum.

Héla-fü, -üek, -üvet: das Hasen Brot. Aegilops, -lopis, f. Linn. Plin.

Helebele, adj. kiában-való: Inn, Indig.

ünnötlig, unnütz: Inanis, e. c. Cic. Supervacuus, a, um. Sec. Vanus, a, um. Cic. Hebelebelni, -belek, -bel: hin alltodni, száj-tátva átforogni, tunyálkodni: faullenzen, müssig stehen. Desidere, Sen. Otiari, otiosum esse. Cic. torpescere. Tacit. Egész nap' tsak hebelebel: den ganzen Tag müssig. Fenestra totum diem desidet. Sen.

Helikon, -nnak, -nt: Músák' szálasa: Berg in Böotien, so den Müssen heilig sind. Helicon, onis, m. Virg.

Helikonbúl-való, adj: Heliconisch. Heliconius, a, um. Cathol.

Hellebárd, -dnak, -dot: dárda, dzsida: die Hellebarde. Bipennis, is, f. Virg.

Hellebárdos, adj. den eine Hellebarde trägt. Bipenni fer-, -gera, a, um. Ovid.

Hellyel-hellyel, adv. imitt-amott: hin und her, an seinen gehörigen Orten, Plätzen, hin und da, Platz weis. Passim, suis in locis, quaque. Tacit.

Hellyel-közzel, adv: némellykor, ollykor, üdön kint: zu Zeiten. Interdum, nonnunquam, quandoque. Cic.

Helveta, -tának, -tát: Helvetziai ember: ein Schweitzer, einer aus der Schweitz. Helvetius, ii, m. Cic. Helvetiai: die Schweitzer. Helvetii, orum. M. Idem.

Helvetzia, -ának, -át: die Schweitz. Helvetia, ae, f. Cell. Összve-szövetkezett Helvetzia: die Conföderirte-, in einan Bund alliirte Schweitz. Helvetia confoederata. Vell.

Helvetziai, adj. s. o. Sajt: der Schweitzer Käse. Caseus helvetiens, ii, i, m.

Hely, -lyek, -lyet, vagy-lyt, -lyek pl. 1. Ort, Platz. Locus i, m. pl. loci, Cic, et loca, orum, a locum. Cic. Valamikre alkalmatos hely: ein Ort, der zu etwas bequem und gelegen ist. Locus idoneus, Cic. opportunus et aptus ad rem quampiam. Cic. Senki nem halgatód Zúg, bátorságos a' hely: niemand hört es, wir sind an sicheren Orten. Locus ab arbitris remotus. Cic. Dögáts-közös hely: ein Ort, wo hinl elöfallen stehen. Carduetum, ti, n. Pallad. Bokros-, tövises-, tsereés hely: Dornbüsche, Dornhecken, Dumetum, i, n. Cic. dumosus locus, i, m. Colum. Daraboss-, kátakoporjás hely: ein steiniger Ort. Locus asper, et ingultus, Cic, -horridus. Cic. Dombos hely: ein Ort voller Höhen. Tortuosus locus. Colum. Egészséges-, vagy egészségtelen hely: ein gesunder, oder ungesunder Platz: Locus salubris, Cic. vel, -pestilens. Cic. Egyéb kevés hely: ein kleiner Raum, wenig Platz. Perexiguum loci. Cic. El-vejtett (vejtek) hely: ein verborgener Ort. Abditum, i, n. Plin. Ex ös-, fok-hely: ein steiler Ort. Arduus locus. Cic. Sinos tétel hely: Ort, wo einer ein Unternehmen begangen. Locus delicti:

Halászó hely: ein Fischort, Fischbank. Piscaria, ae, f. piscina, ae, f. Cic. Hanga-fás hely: Ort, wo hint Bäume wächst. Ericetum, eti, n. Hitelyes hely: ein Glaubwürdigner Ort. Locus credibilis. Járatlan, dakabos, töretlen hely: ein unwegsamer Ort. Salebra, ae, f. Cic. Jártó-székes hely: ein Juris dictio ninter Ort. Locus juris dictionatus, Locus, ubi judicia celebrantur. Cic. Kellemetes szép hely: ein angenehmer, lieblicher Ort. Amoenus locus. Cic. Kies hely, de nints Víz: wo fließt Wasser vorbeygehen Orter von Wasser. Amenitas hoc deficit fonte. Plin. Sec. Kietlen puszta hely: wüster, unbewohnter Ort. Desertus, a, um. n. Cic. Kopasz (kopasz, sovány) hely: Ort, wo nichts wächst, wie Kahlen Fleck. Glabretum, i, n. Colum. Könyöges, nem szent hely: ein ungeweihter Ort. Profanus locus. Cic. Külön rekesztett hely, a' mit adnak számára: ein unbenannter Platz, worinn man einige besondere ein gesperrt. Secretorium, ii, n. Varr. Lapos hely, tapaly: die Stirne, ebene Landes Gegend. Planities, ei, f. Cic. Magános, puszta hely: ein einsamer Ort. Solitarius locus. Cic. Magas hely: ein hoher Ort, und wohlabgelegener Ort. Locus praeclarus, et editus. Cic. Oly hely, melly ket mehetni: ein offen Stehender, freyer Ort. Locus patens, quo accedi pot. test. Inct. Meszszesiges helyek sine ulteriori Oratore. Patentis. simi loci. Inct. Minervának (bölcseség' Istenasszonyának) szentelt hely: Ort zu Athen, so der Minerva gewidmet war. Athenaeum, ei, n. Auct. Vit. Nem lakatlan helyek: wüste, unbewohnte Oerter, wo man nicht bewohnen kann. Desertae inhospitae, orum, n. pl. Cic.

Rejtek (rejtekes, rejtevényes) hely: ein heimlicher verborgener Ort. Abditus locus, abditum, i, n. Plin. A' Romai Papának választásáca rendelt hely: ein Gemach wo die Päbste neue erwählt zu werden pflegen. Conclave Pontificium, is, ii, n. Szentelt hely: ein Heiliger Ort. Sacer locus, locus sanctus. Cic. Szép, 's magát kellető hely, ein Ort, der schön, und lieblich zu sehen ist. Locus ad aspectum praeclarus. Cic. pulchre adspectu. Flor. Setét helyek: finstere Oerter. Loca latebrosa. Plaut. Tágos hely: tér ség: ein weiter Ort. Spatiosus locus. Virg. Tiltos hely: ein gesperrter Ort. Locus tectus, atque tacitus. Ter. Alkalmatos hely arra: Ort der zu der Sache bequem gelegen ist. Locus opportunus ad eam rem. Cic.

Azon időben, és azon hely ben: eben den Augenblick, und Ort. Eodem et loci, et temporis vesti-

gio - Cic. Egyes állo helyben
szárat - is tud hatudni: nur
Einen an Ort und Stelle auch
fündrat Lügen strafen.
Stans sine numero nare men-
tur: Centum Mendacia funde
re. Plaut. Itron helyben: von
Ort, von seinem Platze nu. In
de loci. Cic. Helyében álhata
tosan meg-maradni: in seinem
Ort steif stehenbleiben. Locum
sum tenere. Cic. Bajnoksági
helyet: ein Ringerstelle. Pala
stra, ae, f. Ter. Szép, múlató
helyek vannak nálunk: bey uns sind
angenehme Örter zum Unter-
haltung. Sunt apud nos lexcen
tes Animi relaxandi commodita
tes. Ezen a helyen: itten: hier,
allhier. Hic. Ter. Helyére hús
ni (tenni) a ki-fittamodott ta
got: ins kommen Ehe Glied nim
mer Ruh. Luxatam partem (mem
brum) in locum (in sedem suam)
reponere. Plin. Mindent á ma
ga helyére tenni: nimmt
Ding an seim Ort liegen. Suo
quidque loco collocare. Cic. A'
helyért vetekedtek: die stritten
wegen der Stelle. De loco
contendebant. Cas. Helyet ad
ni vatatlenele: einem Platz
geben. Locum dare alicui.
Cic. Helyet foglalni, el-foga
lalni: Platz einnehmen.
Occupare locum. Cas. Vala
kinek helyt engedni: Platz
einem lassen. Locum ali
cui concedere. Plaut. Vala
kinek helyt (helyet) tsinál
ni á sokaság közt: einem
unter das Volk ein
en Platz machen. Locum
facere alicui in turba. Ovid.

Helyet választani á tábornak:
ein Ort das Lager zu
verwählen. Capere locum ca
stris. Liv. Helyet változtat
ni: ins Ort treten. Lo
cum commutare. Cic. A' hely
nek meg-határozása: die
Gränze des Ortes? Determi
natio localis, onis, tis, f. Ter
Tull. Nem tudgya a' hely
nek mi-voltát: nur wis
sen Sie Beschaffenheit des Orts nicht.
Ignarus loci. Cic. Helyre
egyes ember: ein trostloser
liederer Mann. Eximius, ac
praestans Vir. Cic. Egyik
helyről más helyre-való
által-kelés: das Hinüber
kommen von einem Orte
in den andern. Localis mo
tus, is, us, m. Ugyan azon
helyről: neben dasselbe. Indi
dem. Liv. 2. Állaló hely:
ale, farcind: Stellen, Ganz
in einem Gantzen. Ambula
tio, onis, f. Cic. Be-fedett
sétáló hely: bedeckte Allee.
Tecta ambulatio. Cic. 3.
A' lelkem helyre szedte ma
gát: sel-elevenyedett: mein
Gemüth hat sich wieder
eingolt. Animus se recole
git. Cic. 4. Nevezetes
hely: helység: berühm
te Ortschaft. ein berühmt
ter Ort. Celebris locus.
Cic. Ujonnan takart ker
dett hely: ein neu bebau
ter Ort. Colonia, ae, f. Cic.
Az ország' vég erös helyei: die
Gränz Festungen eines Reichs
Claustra Regni. Liv. Valamely
helyen takni: einen Ort, ei
ne Ortschaft bewohnen. Inco
lere locum — lis, — sedem ali

gram. Cic. Helyéül helyre vinni a' Partékát, 's azután ütni: sich mit Aufführung der Wardamm machen. Exagogam facere. Plaut.

5) Fa-tartó hely: -kamra: ein Holz-Behältniss. Lignile, tis, n. Gloss. Cella lignaria, ae, f.

6) Gyorsasággal helyre hozni. (állítani, -vinni, -tévolni) á Repedelmet: den Durchgang mit Pflastrung fest machen. Moram, et Cunctationem Celeritate pensare. Cic.

6) Nints marcadan. dó helyünkt: Laté sunt; wir wissen nicht, wo wir bleiben sollen. Ubi consistamus, non habemus. Cic.

7. Helyet (szolgálatot) szerezni valakinek. Jemanden ein Amt (Dienst) verschaffen. Servitium alicui comparare. Ter.

8. Mostáncos hely: tájék: Himmelstrich, Gegend. Palaestris locus, Cic. Passa helyek: unbebaute, wüste Örter. Culta vacantes regiones. Cic.

9. Valamelly könyben bizonyos hely: tsikkely, mellyet emlétünk, vagy keresünk: ein gewisser Platz. Scripturae locus.

10. A' játék színben az elsö hely: üles: ehrenvollster Sitzen in den Schauspielhäusern. Orchestras, d. f. Cic. Az Urak' ülö helyeke a' nitó helyen: die Sitze in den Theatris, wo nur die Ritter sassen. Equestria, ium, n. pl. Senec. Valakinek az elsö helyet (ülést) adni rangjára: einem den vornehmsten Platz einräumen. Locum praesidem (primum) alicui praebere, -concedere. Cic. Az elsö helyet ülni: den ersten Platz einnehmen. Primum subsellia occupare. Pers.

Helybe állatni, -llatoke, -llatom, -llattya: auf seinen Ort setzen. Adstituere. Stat. ad Heren. Jót helybe állatni valamit: etwas gut an Ort und Stelle setzen. Ad [illegible] locum bonum adstituere aliquid. Id.

Helybe állatott, part. auf seinen Ort gebracht. In loco situs, a, um. Cic.

Helybe-hagyás, lásd, Helyben-hagyás.

Hely-béli, adj. örtlich, local. Örts? Localis, e. c. Tertull.

Hely-béli állapot: ein örtlicher Zustand. Status localis, us, is, m. Id.

Helyben, adv. eventál, mindgyárást: alsbald, auf der Stelle, flugs. P. Illico, Cic. Statim. Suet. Helyben itt teszek: auf der Stelle werde ich sein sorgen. Illico adero. Cic. Helyben meg-tselelem a' mit Parancsolsz: ich werde deine Befehle gleich vollziehen. Statutum -, confestim mandata [illegible] -, jussa tua exequar. Liv. Helyben. vorzeiten Zeugen der Orten? In facie locati. Fest.

Helyben állás, -sának, -st: das Stillstehen. Institio, onis, f. Cic.

Helyben álló, adj. p. o. katona: Soldat, der in der Reihe nicht von der Stelle weicht. Stataxius miles, is, itis, m. Liv. Helyben álló vizek: stehen bleibende Wasser, als Teiche, Seen u. d. g. Stativae

agnel. Vaxx.

Helyben-hagyás, -snak, -st: jónak állítás, -tartás: ein Gutheissen, die Einwilligung, das Gutheissen. Adprobatio, onis, f. Cic. adsensus, us, m. Cic. Helyben nem hagyás. Kiváltképen helyben-hagyás: die Königliche Einwilligung. Consensus regius, us, ü, m. Cic. Helyben nem hagyás: ein Missbilligung. Improbatio, onis, f. Auch ad Steven. Helyben-hagyást érdemel: nicht beim Gutheissen. Adprobatione non mercetur. Cic.

Helyben-hagyatott, partic. Einwilligt: Adprobatus, -, concessus, a, um. Cic.

Helyben-hagyhatni, -hatok, -hat, -hatom, -hatty a: beurtheilt werden können, ein Gutheissen können. Adprobare posse. Azt helyben nem hagyhatom: das kann ich nicht billigen, gutheissen. Hoc adprobare non possum. Cic. Akkor dolgot éppen nem hagyhatom helyben: jenes Thun kann ich gar nicht gutheissen. Nem illam rem quam possum probare. Cic.

Helyben-hagyni, -gyok, -hágy; -gyom, -gyja: helyben hagyni, jónak állítani, -ítélni, -tartani: valamit: etwas billigen, gutheissen. Adprobare aliquid. Cic. Valakinek a beszédgyét helyben nem hagyni, einen Reden nicht billigen. Dicta alicujus reprobare. Cic. Amit ígéret a Menyasszonyra helyben hagyom, ihn

ihnen in etwas Beyfall. Einwilligung geben. Subscribere? Cluet. Azt semmiben sem hagyja a helyben: das wird niemand gutheissen. Nemo hoc probabit. Cic.

Helyben-hagyom mentségedet: ich nehme deine Entschuldigung an. Accipio, adprobo tuam excusationem. Cic. A-tyámfiának testamentomát meg-hótnak (utólsó-végzését) helyben nem hagyni: einen Testament nicht gutheissen. Voluntatem mortui rescindere. Cic.

Helyben-hagyó, adj. beyfällig, der seinem Beyfall giebt. Adstipulator, oris, m. Cic.

Helyben-hagyott, partic. gebilligt, gutgeheissen. Adprobatus, a, um, rati habitus, a, um.

Ltp.

Helyben-lakó, adj. nicht im Stande. Inexcusans, antis, o. Cic.

Helyben lépe a fabricate: ein Rast legen. Stativa, orum, n. (sc. Castra). Liv.

Helyben-maradás, -snak, -st: das Bleiben. Mansio, onis, f. Cic. in loco.

Helyben-maradni, -adok, -ad: in seinem Ort stehen bleiben. Tenere locum. Cic.

Helyben maradt (fenn-tartotta) a betsületét (fenn-altartott, meg-tartotta azt) sein Wohlstand ist in Acht genommen Worden, sein gutes Nahmen behalten. Existimationem suam (decorum) tenuit. Cic.

Helyben maradván a bátsagunk. eben Wunderthung ungestraft Freundschaft. Salvo jure amicitiæ nostræ. Cic.

Helyc: Ort, wo einer sein Unterkommen bekommen. Locus, delicti. Lucid. Helyébe tetetni valakinek: an seine Statt gesetzt werden. Sufficit in alienus locum. Cic. Attó helyébül-való beszéd: Rede aus dem Stegreiffe. Subitaria dictio, e, onis, f. Gell. Attó helyébül (minden előre való gondolkodás nélkül) tud elég helyes beszédet tenni: er kann aus dem Stegreiffe einen ziemlich guten Aufsatz machen. Sermonem satis elegantem sat extemporee ingenere. Cic. Neked ott a' helyed, nem itt: du hast deinen Platz dort, und nicht hier. In Rom hic, sed ibi habes locum. Látom, itt nekem nints maradandó helyem: wie ich sehe, so kann ich nicht länger bleiben. Hic, ut video, diutius manere non possum. Lucret. Attó helyemet neked engedem: ich überlasse dir meinen Platz. Tibi concedo meas sedes. Cic. Nints helyén az esze: er ist im Kopfe nicht richtig. Non est sana mentis, noneste compos-, non integer mentis. Cic.

Helyébe p. o. allani valaki-nek: einen an die Stelle Jemandes. Succedere alicui, Cic. — in locum alicujus, Cic. — in vicem alicujus. Cic. Valakit valaki helyébe állatni: jemanden an einen Andern setzen. Aliquem pro altero substituere. Cic. Maga helyébe mást állitani: jemanden seinen Platz vertreten. Vicem suam alteri demandare. Suet. Egyiket a másiknak helyébe helyheztetni: einen an die

Hely, Helyed, helyem; helyek, helyetek, helyünk: Platz. Enis-, tuus-, meus locus; locum-vester, noster locus. Annak most nints helye: es hat jetzt seinen Platz. Id nunc non habet locum. Cic. — non obtinet. Cic. Itt nints helye az átoknak: es hat hier Lästerung keinen Platz. Hic maledicto nihil loci est. Cic. Bitinsnek a helye: ein Thier, Zwischen den Ratten, womit einer gebunden geworfen. Obrita vinculi, ist Plin. Lesz a botsánatnak helye: es wird Vergebung einen Platz finden. Dabitur ignoscendi locus. Ter. Annak a dolognak se hire, se helye (se hamva, se nyoma) tovan innen dieser ist keine Spur zu sehen. Ejus rei neque index, neque vestigium aliquod est. Cic. Eb helye! nincs en dolgom: damit habe ich nichts zu thun. Multum valeat, aut parum, non est meum negotium. Prov. Nints helye a' jóságnak, midőn a' bűja-ság uralkodik: wo ein Laster herrscht, da hat eine Tugend keinen Platz. Libidine dominante, virtuti locus non est. Cic.

Születésünk helye: unser Geburtsort: Locus natalis, Ovid. Originis domicilium. Digest. Patria. Cic. Tisztességnek helye: der Platz der Ehren. Honoris sedes. is, f. Cic. A' vétetnek (gonosz tselekedetnek)

Helyt ninns' Annak Sitzen. Alicui in alterius locum subrogare. Cic. – Sufficere. Cic. Helyébe helyeben költsönt adni: Ghiesns' mit Ghiesam bezahlen. Vicem pro vice reddere. Ovid. Nem akarnék az ő helyében lenni: ich wolte in seiner Haut nicht stehen. Nolim esse in loco illius. Plaut. Az gyermeket más gyermeknek helyébe tsúsztatni: ein Kind ei-tserélni abattomban: ein Kind unterschieben. Puerum subdere. Plaut. – SuppONere. Ter. Valakit a' meg-holtnak helyébe választani: einen an eines Verstorbenen Statt wehlen. Sublegere aliquem in locum demortui. Liv. Helyébül fel-kelni; fel-állani: von seinem Sitze aufstehen, wie die Höfe thaten die Landsknechte surgere. Plaut. de sella surgere. Cic. Helyébül ki-esés. Ei-meniüles: die Verrenkung. Luxatio, onis, f. Marc. Emp. Capsto sis, is, ios, cos, f. Blancard. Valamit helyébül ki-mozditani: etwas von seinem Orte bewegen. Movere aliquid loco. Cic. – de loco. Cic. – ex loco. Cic.

Helyen, à' Szók elött: p. o. Helyen áll –, vagyon dolga: jó kezében van à' Szénája: seine Sünde (Wesen) stehen gut. Bono loco sunt res ejus. Cic. Ha helyén volna az esze: ha el nem ment volna az esze, ha ki nem Szökött. volna a' fejéből: wenn er an Ort und Stelle wäre, wenn er klug wäre. Si sani cerebri esset. Prov. Si mens ei non læva esset. Virg. Valamit helyén nem hagyni 1. helyé,

bül ki-mozditani: etwas in seinem Orte nicht lassen, – von seinem Orte bewegen. Aliquid in loco suo non retinere. Cic. – loco suo movere. Cic.

2. nem diszérni, jóvá nem hagyni: etwas nicht billigen, nicht gut heissen. Aliquid non approbare, non laudare. Cic. Helyén nagyon mind Vegig jó, kire, s' neve: wo Gut seinen guten Ruhm stets umgehen. Famam suam sine labe ad finem usque tenuit. Ovid. Helyén, mert azért, hogy mi becsületes emberek vagyunk: dass wir ehrliche Leute sind. Ideirco recte, quia nos boni homines sumus. Cic. Helyén (bátor s ágos) helyen van nála a' pénzem: mein Geld ist bey ihm gut aufgehoben. Pecunia mea apud eum in tuto est. Liv. – bene deposita est. Id. Helyén visi a' dolgát: nie vergeht seine Sache für ihm. Aste rem suam tractat. Cic. Helyén vagyok szivemmel: mit Herz und Hand bin ich dabey. Animo et studio adsum. Caes. Helyén vagyok véle: ich bin mit meinem Herzen zufrieden. Adquiesco in rebus meis. Cic. Contento et tranquillo sum animo. Cic. Helyén van az elmeje: wo Gut seinen Verstand. Integer mentis. Cic. Compos mentis. Cic.

Helyen kint, adv. ausser seinem Platze, wo nicht, wo alles Ordnung, ohne Stellen. Passim, Lact. pro locis singulis. Cic.

Helyére-hozni, -zom, -zta: wieder ein-stellen, wieder-bringen. Restituere. Cic. – az

épülelet: — Aus Gebräuche. —
ädificium. Vitr.

Helyére-tenni, teszek, -tett; -tevém, -tesi: a' minden a' maga helyére tenni: jedes an sein rechtes Ort setzen. Suo loco reponere. Cic. Utenake tetettem helyére, vagy helyébe: unser hat mich an seine Stelle gesetzet. In ejus locum suffectus. Cic.

Helyes, adj: Helyre termett: geschickt, gut, tauglich. Accommodus, a, um. Cic. appositus, a, um. Cic. regularis, e, c. Plin. JC Helyteles.

Helyes dolog: — munka: ein wohl taugliches Werk. Egregium opus. i, eris, n. Cic. Helyes ok: geschickte Ursache. Idonea causa, — d. f. Cic. Helyes, és illendő: wohl tauglich, und sich schicken. Aptus, et conveniens est. Cic. Aptum, et conveniens est. Cic. Igen helyes: sehr schicklich, sehr tauglich. Per appositus, a, um. Cic. — percommodus, a, um. Ces. praeclarissimus, a, um. Cic.

Nem helyes: nem jó, nem tanátsos. Das ist nicht rathsam non consultum —, non faciendum est. Ces. Ha az orvosság nem jog helyes lenni: wenn die Arzney nicht anschlägt. Si medicina non respondebit. Cels.

Egész helyes gazda: ein ganzer Bauer. Colonus integra sessionis. i, m. Dig. — praedium integrum possidens. entis, m. Dig.

Helyes elméjü, adj. dem bey gesunden Verstande ist. Sanus mentis, a, um. Plaut.

Helyes beszédü: módgya: der Art, zu reden

gesönig, zweckmäßig zu reden. Genus dicendi. Cic.

Helyes-irás, -irat, -ni: Orthographiam, d. i. Quint.

Helyes irás, -irat, -ni: Orthographiam, d. i. Quint.

Helyes-irás, -irat, -ni: Orthographiam, d. i. Quint.

Helyesen, adv. bene, gesund, recht, richtig, füglich. Appositeme. Cic. apprime, Cic. aptè. Cic. eximie. Cic graphicè. Plaut. perbene. Cic. perfecte. Cic. recte. Cic. JC Helyteleül, rossul, verkehrt. Semmi helyesebben nem történhetett: es hat sich nichts besser zutragen können. Nihil opportunius potuit accidere. Cic. Helyesen —, helyén jól ejteni, magyarázni, mondani à Scot. ein Wort füglich aussprechen. Recte enunciare vocem aliquam. Cic. Helyesen gondolkodni: recht denken. Sane sentire Plaut. Igen helyesen vetkedtél à dolgot: du hast die Sache sehr gut übergangen. Graphicè rem adumbrasti. Plaut. Helyesen találtad: du hast errathen. Rem acu tetigisti. Prov. Maga dolgát helyesen végezni: sein Geschäfte wohl thun. Praeclare negotium suum facere. Cic.

Helyes-iráshoz-való, adj. die Rechtschreibung angehend. Orthographicus, a, um. Grac.

Helyesen-iró', -ónak, -ót: der die Orthographie, die Rechtschreibung kennt. Orthographus, i, m. Cassiod.

Helyesen-irva: adv. richtig, rechtschreibend, nach der Kunst und ohne Fehler schreiben. Orthographice.

Helyes-irás, -nak, -t: die Orthographie, die Rechtschreibung. Orthographia, ae, f. Quinct.

Helyes-irásho z-való, adj. die Rechtschreibung angehend. Orthographicus, a, um. Grac.

Helyes-itélettü, adj. p. o. fiú: ein Knabe von reifer Beurtheilungs Kraft. Vir [illegible] sani judicii. Cic.

Helyes-okból-való, adj. vernünftig. Rationabilis, e. c. Senec.

Helyesség, -gnek, -get: die Richtigkeit, Richtigkeit, die grammatische Correctheit. Rectum, i, n. Cic. Recta ratio, onis, f. Cic.

Helyes-szóllás, -snak, -st: eine geschickte und wohllautende Ausdrückung seiner Gedanken mit Worten. Perfecta locutio, onis, f. Cic.

Helyes-volta a fel-vallásnak: die Richtigkeit des gemeinschaftlichen Grundsatzes. Rationabilitas fassionis, atis, f. Tucid.

Helyetske, -kének, -két: das Platzchen, Stellchen, ein kleiner Ort. Locellus, i, m. Plaut. Locellus, i, m.

Helyett: postp. für, statt, anstatt. Infra c. Cic. pro c. Cic. loco, vice. Plin. Ak neked ajándik helyett lészen: das wird dir statt einer Belohnung seyn. Hoc tibi pro praemio erit. Cic. Ö nekem atyám helyett vagyon: er ist mir an Vaters statt. Mihi ille Parentis loco est: Liv. Polgár-mesterré lött az attya helyett: anstatt an Vaters statt Bürgermeister geworden. Parenti in consulatu successit. Liv. A' helyett, hogy tanúlna, inkább játszik: anstatt zu lernen, als das er lernte, vielmehr. Ludit potius, quam studeat. Quinct. Borhelyett sört adgy-vizet innia: statt des Weines das Gemüse trinken. Decoctum hordei in vicem vini. Cels. Finkó helyett taktom: ich will es an statt eines Wurtzsteines brauchen. Ulere vice cotis. Horat. A' ló helyett szamárra ült: statt eines Pferdes ist er auf einen Esel gestiegen. In vicem equi asinum conscendit. Liv. Kiki maga helyett (magáért) vetett kotzkát: ein jeder hat für sich selbst ein Wurfel geworfen. Vice sua quisque jecit tesseras. Sall. Fog la helyett: statt eines Zeugnis? Ad tegulae rem vicem. Plin. Vatati hc.

tyett lenni: an einem Statt
seyn. Fungi aliena vice. Liv.
vicem alicujus implere. Plin.
vicem alterius reddere. Plin.

Helyette, -ted, -tem; -tek, -tetek, -tünk: statt seinen, -einen, -meinen; statt ihren, -ihren, -unseren, -euren, -ihren. In vicem, vel loco sui, -tui, -mei, -eorum, -vestri, nostri.

Ö helyette vagyok hivatalos: ich bin statt seinem eingeladen. Sum in ejus locum invitatus. Cic. Te helyetted másokat teszed tenni szeretni: meine Liebe und Wohlgewogenheit hebe ich von dir zu einem andern. Amorem meum abs te in alios transfuli. Cic. Hogyha en helyetted (meked) volnék: wenn ich an deinem Statt wäre —. Si tui loco essem, si is essem, qui tu. Cic.

Ért helyettem te nem fogsz adózni: für mich wirst du nicht büssen, strafe bin. Pro me tu pœnas non dabis. Cic. Ö helyettek másokat állottak-elő: statt ihrer sind andere hervorgetreten. Eorum loco alii se stiterunt. Cic. Helyettem tengjenek egyiket az ajtakán: adjon neki egy tsókot: gieb ihr meinetwegen ein Kuss. Suavium des ei meo nomine. Cic. Helyettetek én nem fogok fizetni: statt euer werde ich nicht zahlen. Ego loco vestri non solvam. Cic. Mi helyettünk —: statt unser —. Nostra vice. Hor.

Hely

Helyette-való, adj. einem andern Statt tauglich. Vicarius, a, um. Dimin.

Helyettes, -nek, -t: Ein Anordnung, Ordnung. Collocatio, onis, f. Cic. Helyettesse á szavakat: die Ordnung der Worte. Collocatio Verborum. Cic.

Helyettetni, -tetek, -tet; -tettem, -teti: setzen. Collocare. Cic. Valamit maga mellé helyettetni: etwas neben sich setzen. Aliquid juxta se collocare. Suet.

Helyhetes, -nek, -t: Helyhezetes: Ein Stellung. Collocatio, onis, f. Cic. dispositio, onis, f. Cic. positio, onis, f. Sen. Locatus, atis, f. Claud. Helyhetes be tenni magát: sich in Position setzen. Posituram facere. Gell.

Helyhetni, -hetek, -het; -hettem, -heti: helyheztetni: setzen, stellen, ordnen, legen. Collocare. Cic. ponere. Cic. statuere. Cic. Reménységét Istenben helyhetni: setzen: seine Hoffnung auf Gott setzen. Spem suam in Deo collocare. Cic, ponere. Cic.

Helyhető, adj. setzlich, sich setzen lässt. Locabilis, e.

Helyherés, -nek, -t: Ein Setzung, Stellung. Locatio, Collocatio, onis, f. Cic. Situs, us, m. Cic.

Helyhezet, -tnek, -tet: Ein Lage, Situation, Stellung. Locatitas, atis, f. Claud. Situatio, onis, Situs, us, m. Cic. Jeles helyhezete van ennek á városnak: dieser Ort hat eine schöne, freundliche Lage. Hæc loca situm in pulchris nobilem habet. Cic.

Helyhezteni, -dem, -dik: sich un-

ninnen Ort stellen. Se illoca„
re. Dareh.

Helyhezni, -hezek, -hez; -hezem, -
hezi: helyhetni, helyhezteini:
setzen, stellen. Collocare.
Cic. Statuere. Cic.

Helyhezteni, -zek, -zt; -zem, -
zti: setzen, stellen, legen.
Collocare. Cic. ponere. Cic. Ab„
ban helyheztti örömét: an ne„
ben örömét, abban van öröme,
az örvendetteti ötet, abban ta„
lálja örömét: in dem setzt
er seine Freuden. In eo ponit
gaudium suum. Hoc eum recre
at. Cic.

Helyhezteto, -nek, -t: ein Leger,
Stellung. Collocatio, onis, f.
Cic. positio, onis, f. Sen.. situs,
us, m. Cic.

Helyhezttetett, Partic. gelegt,
gesetzt. Locatus, a, um. Cic.
Collocatus, a, um. Cic. situs,
a, um. Cic. Bátorságba hely„
hezttetett, in Sicherheit ge„
setzt. In tuto situs. Cic. Compositus in secu„
ritatem. Halomra helyhez„
tetett: auf einen Haufen
gelegen. In tumulo si„
tus. Flor. A' szigetben le„
pett helyhezttetett: in ei„
nen in dem Fluß gelegenen.
In media insula situs. Cic.

Helyhezthetö, adj. a'mit helyhez„
tetni lehet: setzlich, stell„
bar. Locabilis,
e. c. Nem helyhezthetö:
Jérjnek nem adható leány.
To: eine Tochter, die nicht
heurathen darf. Virgo illocabilis, gis, is,
f. Plaut.

Helyhezttetni, -tetek, -tet; -te„
tem, -tett: legen, stellen,
setzen, stellen. Locare. Cic.
collocare. Cic. ponere. Statuere.
Cic. JC El-hordani, fèt-stre„
ni. Magát az ágyba helyhezttet„
ni: sich ins Bett, oder zu Bette legen.
Se lecto componere. Virg. Vala„
mit elöbbeni állapotyába helyhez„
tetni: etwas in seinen vorigen Stand
und Lage setzen. Aliquid in
integrum restituere. Cic. Bi„
dalmát valakiben helyhezttetni:
all sein Vertrauen auf Jemand
setzen. Fiduciam ponere in
aliquo. Cic. Fathoz helyhezttet„
ni á' nyereséget: auf Zinsen
sein Geld setzen. Spondam ad
faenus jungere. Petron. A'
hegyekre várakat helyhezttetni:
Festungen auf die Berge setzen.
Montibus arces imponere. Cic.
Valakit másnak helyébe (tiszt„
ben) helyhezttetni. einen an des
andern Stelle setzen. Ali„
quem in alterius locum subla„
gere, subrogare, substituere.
suffitere. Cic. Valamelly hely
re helyhezttetni á' tábort: das
Lager an einen Ort aufschlagen.
Castra ad aliquem locum locare.
Cic. A' köz-társaságot jobb
karba helyhezttetni: das ge„
meine Wesen in einen bessern
Stand setzen. Rempublicam
in statum meliorem vertere. Suet.
Valakit elöbbi méltóságába hely„
hezttetni: einen in seine hori„
gen Würde wieder einsetzen. Ali„
quem in pristinam dignitatem
restituere. Cic. Valakit nagy
méltóságba helyhezttetni: ei„
nen auf die höchsten Stuffel der
Ehren-, einen Würde setzen. Ali„
quem in amplissimo dignitatis
Gradu locare. Cic. Reménysé„
get valakibe helyhezttetni: sei„
ne Hoffnung auf einen setzen.
Spem suam in aliquo collo„
re. Cic. - constituere. Cic. de„
figere. Cic. - ponere. Cic.
reponere. Cic. Min„ si he„
denekett rendbe ...

(maga helyére) helyheztetni: jutni vagy juttatni Ort pätzen. Quidque (omnia) suo loco reponere. Cic. A' Romaiak a' jó szolgát szabadságba helyheztették: die Römer setzen die Güter Freyheit gleich. Romani fortes ad pilcum vocarunt. Cic. Liv. Valami tisztséghe helyheztetni valakit: einen ein Ehren amt geben. Alicui munera cui piam praficere. Cic. Valamire helyheztetni valamit. etwas über etwas pätzen. Super aliquid statuere quidpiam. Cic.

Hely-heztető, -önek, -öt: ein Pätzer der was pätzt. Positor, oris, m.

Hely-heztetve, Jemand. p. o. Nemes indulatban vagyon a' szemény ség helyheztetve: vor Barmherzigkeit hat sich die Hoffnung berg der Tugend. Residet Ipses in Virtute. Cic. Jó karban vagyunk helyheztetve: wir sind in einen Guten Stand gesetzt. In statu amplo sumus collocati. Stuck ad Flacc. A' Duna partyan vagyon a' Várcas helyheztetve. Die Stadt ist an der Donau gesetzt. Civitas sedet juxta Danubium. Tacit.

Hely-hez-való, adj. ortlich, einem Ort zugehörend. Localis, e, c. Tacitt.

Hely' hosszra, -szának, -szát: die Länge des Orts? Spatium in gum. -i, n.

Hely-köz, -önek, -öt: den Raum zwischen etwas? Loci intervallum. i, n. Spatium, ii, n. Cassiod.

Hely' tulkossa, -sának, -sát: ein Einwohner. Colonus, i, m. Cic.

Hely-le-iras', -sának, -st: die Ort, Lagebeschreibung. Topographia, ae, f. Cic. descriptio locorum, onis, f.

Hely-le-író: ein Lagebeschreiber, Ort? Topographus, i, m. Grac.

Hely-mutató, -ónak, -ót: á' játékszínben. Der den Zuschauern, den Schauplatz anweiset. Locarius, ii, m. Plaut.

Helynek mivoltsége, -génck, -gét: die Beschaffenheit eines Orts? Activitas loci, atis, f. Cas.

A' helynek mi-vólta, -tának, -tát: die Lage des Orts? Situs loci, us, m. Cic.

Hely-osztó, -ónak, -ót: der jemanden seine Stelle zu sitzen anweiset. Designator loci, oris, m. Cic.

Hely-pénz, -zsck, -zt: das Stand Geld. Locarium, ii, n. Varr. Vectigal forense, alis, is, n. Vectigal Mercium, vel rerum in foro venditarum. Hely-pénzt adni: das Stand Geld zahlen. Locarium dependere. Colum.

Hely-pénzt szedő, -önek, -öt: der das Stand Geld nimmt. Vectigalium forensium exactor, oris, m. Qui vectigalia Mercium, vel rerum in foro venditarum exigit.

Helyre-állani, -allok, -áll: wiederhergestellt werden. Reficio, Cic restauro, Tacit. restitui. Cic: Helyre állott a' békeség: der Friede ist wiedergestellt. Pax redüit. rerum pacata est. Sall. A' Haza még helyre nem állott: das Vaterland hat sich noch nicht wiedergestellt. Patria nondum se

recuperavit, Cic. Helyre állottam: a, elöbbeni helyemet el-foglaltam: is fabr mini- me honfoglaló Hallor restitu- tus. Pristinum recepi locum. Liv. b, meg-gyógyultam. is bin gesund geworden. Convalui, Cic. exincommoda valetudine emersi. Cic. Hely- re állott a' szabadság: die Freyheit ist hergestellt wor- den. Libertas coalita est. Tacit.

Helyre-állatni, -llatok, -llatj- llatom, -llattya: — állitani, -hozni p.o. az egészséget. die Gesundheit herstellen. gesund machen. Sanitatem restituere. Plin. A' mi szabadságunkat te a'llattad helyre. Du hast unsere Frey- heit hergestellt. Tu fusti- vindex nostræ libertatis. Cic.

Helyre-állatott, partic. herge- stellt. Situs, a, um. Cic.

Helyre-álhatni, -hatok, -hat: herstellen können, herge- stellt werden können. Red- ci —, restitui posse. Cic. Ez a' tarctomány ingy meg-con- gáltatott á' haeretcktöl, hogy alig álhat helyre, hosszú bé- kességben-is: vinsz Provinz ist mit Krieg so geplagt und ruinirt, dass sie lan- ge Zeit nicht hergestellt werden kann. Hæc Provin- cia bello vexata, vix pote- rit se diuturna Pace re- creare. Cic.

Helyre-állitani, -litok, -lit; -litom, -littya: herstellen. Reficere. Cic. restaurare. Tacit. restituere. Cic. Helyre-alli- tani á' barátságot: die Freundschaft wieder herstellen. Reintegrare amicitiam. Cic. Defendere Hely- re állitani: seine Ehre, — Re- putation wieder herstellen. Exi- stimationem suam recuperare Cic. Helyre állitani a' hadi- szereget: das Kriegsheer wie- der machen. Instaurare Aciem. Cic. exercitum reficere. Liv. Helyre állitani a' meg romlott házat: das verunirte Haus wieder herstellen, ausbessern. Re- ficere ædes, quæ vitium fece- rant. Cic. Helyre állitani a' Tsárt: den Schaden wieder gut machen, wieder ersetzen. Resarcire damnum. Cic. Ma- gát is mit helyre állitani: wieder zu sich kommen. Re- cipere se. Cic. Helyre-ál- litani a' tsendességet: die Ruhe herstellen. Quietem et tranquillitatem conciliare. Cic.

Egészen helyre-állitani vala- mit: etwas in seinen vo- rigen Zustand wieder ver- setzen. In integrum restitue- re aliquid. Cic.

Helyre-állitás, -sok, -st: die Herstellung. Refectio, onis, f. Colu. restauratio, onis, f. Ulp. restitutio, onis, f. Cic. Helyre-álli- tása a' tsendességnek: die Herstellung der Ruhe. Conci- liatio quietis. Cic.

Helyre-állittatott, partic. wieder- hergestellt. Redintegr. gra- gravis Liv.

Helyre állitható, adj. p.o. Kár: ein Schade, der sich wieder gut machen lässt. Revocabile damnum. Claud.

Helyre-állitni. l. Helyre-alliá- ni.

Helyre-állitó, -ónak, -tót: der etwas wieder herstellt. Resar-

Egy. H.

tor, oris, resarcitor, oris, m.

Helyre emlékező, adj. p. o. elme: Mentem, utrius mei sim. Ovid. Ne zu wenig, noch zu viel in seinem Kopfe stehen. Loca lis memoria. lis, e, f. Tertull.

Helyre-hozás, -snak, -st: die Ersetzung, das Gutmachen. Compensatio, onis, f. Cic. A' kárenak helyre-hozását meg-keresni: die Ersetzung des Verlustes suchen. Compensationem damni quaerere. Cic.

Helyre-hozhatatlan, adj. kipótolhatatlan p. o. kár: unersetzlicher Verlust. Irreparabile damnum. bilis, e, n. Mülik a' helyre-hozhatatlan idö: die Zeit geht weg, ohne daß man sie wieder ersetzen, wieder bringen kann. Fugit irreparabile tempus. Virg.

Helyre-hozhatatlanúl, adv. unersetzlicher Weise. Irreparabiliter. Scrib. Helyre-hozhatatlanúl mülik az idö töllem: die Zeit geht unersetzlicher Weise von mir weg. Irreparabiliter fugit me tempus. Scribon.

Helyre-hozatott, partic. wieder gut, ersetzt. Suppletus, a, um. Cic.

Helyre-hozattatott, partic. p. o. a' kár: ersetzter Schaden. Compensatum, resarctum damnum. Cic.

Helyre-hozhatatlan, adj. unersetzlich. Irreparabilis, e. c. Virg. l. Helyre-hozatlan hagyatlan.

Helyre-hozhatö, adj. ersetzlich. Reparabilis, e. c. Ovid. Helyre nem hozhatö p. o. kár: unersetzlicher Schaden. Irreparabile damnum. bilis, e, n.

Helyre-hozni, -hozok, -hoz, -hozom, -hozza: p. o. az egészséget: gesund werden. Recuperare valetudinem. Cic. Helyre-hozni az el-múlatott dolgot: was man versäumt hat, wieder einbringen. Consequi opera superioribus diebus praetercita. Varr. Helyre-hozni a' hibát: den Irrthum verbessern. Corrigere errorem, -mendum. Cic. Vala kinek jó hírét helyre-hozni: jemandes guten Namen herstellen. Alicujus existimationem bonam restituere. Cic. Helyre-hozom, a' mi kárt tettem: ich werde den, von mir verursachten Schaden ersetzen. Quidquid detrimenti mea culpa acceptum est, resarciam. Cic. Vissza adni helyre nem hozható el-veszett javaidat: du wirst deine verlorenen Schätze durch Wünschen nicht wieder herstellen. Res tuas amissas fletibus non recuperabis. Horat.

Helyre-húzni, -húzok, -húz, -húzom, -húzza: p. o. a' ki-fittra modott tagot: das verrenkte Glied wieder einrenken. Luxatum membrum in locum reponere. Plin. Valakinek a' ki-fittra modott (ki-menült) lá-

bát helyre-hüzni: einen krummen Fuß einrenken. Luxatum pedem alicui in locum reponere. Plin.

Helyre-igazodni, -dom, -dik: zu rechter Gebühr sich wenden. Coercigi. Cic, in locum restitui. Cic. ~~Helyre jött (meg-tért, meg-tért) á károm~~ Helyre igazodott á' ki-fitzamodott láb: der krumme Fuß ist eingerenkt. Luxatus pes in locum repositus est. Plin.

Helyre-jönni, -jövök, -jött p.o. Helyre-jött á károm: -meg-tért, meg-térült: mein Schade ist ersetzt worden. Refusum est mihi damnum. Liv. Helyre jö á vallott károd: dein Schaden wird ersetzt. Reparabitur tibi damnum tuum.

Helyre-jutni, -jutok, jut: p.a bekerüleges helyre jutni: auf einen schönen Ort kommen. In loca tuta evadere. Liv.

~~Helyre növesztő, adj. A' lehullott részek helyre nö-~~ ~~vesztő Orvosság.~~

Helyre-növesztő, adj. ausfüllend. Pleroticus, a, um. A' sebnek el-veszett hús át helyre-növesztő Orvosság: Arzney-Mittel, das durch Wunden. oder Geschwüre weggegangenes Fleisch wieder zu ersetzen. Plerotica, orum, n. sc. remedia. Blancard.

Helyre-nyomni, nyomok, -nyom, -nyomom, -nyomja: á' helyére bút ki-ment tsontokat: die Knochen wieder einrichten. Compellere ossa in sedem suam. Cels.

Helyre-rakni, -rakok, -rak; -kom, -teja: einrücken. Reponere. Cic. Mindent helyre-rakni: jedes an seinen Ort zurücken. suo quidque loco collocare. Cic.

Helyre-szerző, -önek, -zötz Wiederherstellen. Restitutor, oris, m. Cic. Boldogúl-tsonnak helyre-szerzője: ein Wiederherstellen meiner Wohlfahrt. Restitutor salutis meae. Cic.

Helyre-tenni, -teszek, -tesz, -tesz; -szem, -szi: mündent jedes an seinen Ort und Stellen setzen. Suo quidque loco collocare; -ponere. Cic. Helyre-tenni a' ki-mozdult tagot: das ausgerenkte Glied einrenken. Luxatum membrum in locum suum reponere. Plin.

Helyre-tevés, sek, -st: Helyre-tevése a' ki-fitzamodott-, ki-mozdult-, ki-menült tagot: die Einrichtung eines ausgerenkten Gliedes. Enarthrosis, is, ios, eos, f. Blancard.

Helyre-ugró, adj. sich ausdehnend. Elasticus, a, um. Wolf. Helyre ugró erö: die sich ausdehnende Kraft. Vis elastica. Id.

Helyre-ütni, -ütök, -üt; -ütöm, -üti: wieder rennen. Redintegrare. Cic. Helyre-ütni a' barátságot: die Freundschaft wieder machen. Redintegrare amicitiam. Cic. Helyre-ütni á' hibát: den Fehler verbessern. Corrigere

excorem, mendum. Cic. Ma"
gát helyre-ütni: auf seinen
vorsetzlichen Fleiß kommen.
Pristinum recuperare lo"
cum. Cic.

Helyre-vinni, -visek, -vitt, vitten,
-szem, -szi, a'mit p.o. el-más"
tott az ember, azt helyre-állitni,
-hozni: wiederholen, was man
weggelassen hat. Consequi ope"
ra praetercita. Varr. A'mi fogyat
kozás esett, más helyre vittük, hol"
tuk: wir haben den ganzen Ge"
fect fortgestellt. Omne, quod
ad perfectionem defuit, resarci"
mus. Cic.

Helység, -gnek, -get: Land: Ver
Kehl, den Ort, die Ortschaft.
Oppidum, i, n. Cic. pagus, i, m. Virg.
vicus, i, m. Cic. ~~nincs bonyolult~~
~~Natura benfoglalta, Ortschaft.~~
~~Oppidum Natura, posita tum.~~
~~nitum. Cic.~~ Termésset szerint
vagy helység: nimm, was der Na"
tur beygefügt, Ortschaft. Op"
pidum Natura, positum
tum. Cic. Kis helység: ein Dorf"
fen. Vicolus, i, m. Liv. Hely"
ség' háza: ~~Rathhaus, Gemeinhaus~~
~~Land' haus, Gemeinhaus~~
Land' háza, Kösség'
háza: Das Gemeinhaus?
Domus oppidana us, ae, f. Cu"
ria publica pagi alicujus, ae,
f. Egy' helység bút-valói:
die aus einem Ortschaft sind.
Popularis loci alicujus, i, m.
m. Cic.

Helységecske, kének, -két: kleis Hely"
sig: ein Dorfchen. Vicolus,
i, m. Liv.

Hely' szorosága, -gának, -gát:
die Enge eines Orts. An"
gustia loci, ae, f. Suet.

Helyt-adni, -adok, -ádt: le -engedni
valakinek: einem Platz, Raum ge"
ben. Locum cedere, dare alicui.
Cic. Helyt adni a' haragjának:
seinem Zorne Raum geben.
Locum dare irae. Suet. Hely"
-adni a' barátságos intésnek:
nim gnsöre geben den freund"
lichen Vermahnungen. Locum da"
re familiari cohortationi. Cic.
Valaki kérelmének helyt-adni:
einer Bitte willfahren. Preces
alicujus audire Cic, -locum
eis dare. Cic schreibt alicujus
cedere. Cic. A' gonosz indulat"
nek helyt-adni: dem Unwillen
Raum geben. Ne minime
quidem tentationi parere lo"
cum demus. -ei cedamus. Cic
Helyt nem adni a' vádaskodó
beszédnek: den Klagreden keinen
Gehör (Gehorsam) geben. Locum sermoni ob"
trectatorum non relinque"
re. Cic. 2. helyben-hagy"
ni: billigen, billigen.
Helyt-hagyólag. Cic. Valaki be"
szédének helyt adni: einer
Rede Gehör geben. Alicu"
jus sermonem adprobare. Cic
Helyt-adni valaki szavának:
einem? Worten beystimmen,
-glauben geben. Auctori"
gio alicujus indulgere. Sec.
Ne adgy-helyt a' vádolás"
nak, míg jól végére nem
mentél, ~~nem~~ végére nem
jártál: Sie sollst dem An"
klagen nicht beystimmen,
bis du ihn nicht nachge"
forschet hast. Accusatio"
ni alicujus ne adsenseris,
priusquam diligenter in
eam inquisiveris. Cic.

Helyt-állani, -állok, -állt: für ei"
nen Platzen bekräftigen, i. q. hi.

Stand fest bleiben, nicht sin-
ken, sinken bleiben. Lo-
cum suum tenere. Cic. Helyt-áll-
ani: el nem állani valaki mel-
lül: hon nippen nicht abstehen.
Non recedere ab aliquo. Cic. Mi-
nekutánna el-vesznek, füstbe
mennek mindenek, á jószagos tfe-
lekedet helyt-áll: — meg-
marad: wie alles hin, und ver-
loren gehen, so kann die Tu-
gend noch sich stets selbst erhal-
ten in allen Fällen. Per-
ditis rebus omnibus, ipsa vir-
tus sustentare potest. Cic.

Helyt-áll á testámentomban
hagyott jószág: das Ver-
mächtniß ist nichtig, gilt.
Legatum Consistit. Ulp. Ö
helyt-áll: meg-felel magá'ért.
im nöthigen sich stand fest.
Constanter-, fortiter se ge-
rere. Cic. Helyt-állani sza-
bának, azt meg-tartani: sein
Wort halten. Fidem servare.
Cic.

Helyt-álló, adj. l. wie stehen
bleiben, nicht bewegt, unbe-
wegt. Immotus, a, um. 2.
más helyébe állíttatott: an ei-
nes Stelle gesetzt. Substitu-
tus, a, um. Cic. Vices obiens,
ntis, c. 3. Helyt-álló valaki-
nek igazsága mellett: das Wort
mann, Gewährsmann, einer, der
Versicherung gibt. Satisdator,
oris, m. Gell.

Helytartás, -snak, -st: die Admini-
stration. Administratio, onis, f.
Suet. A' köz-jónak helytartá-
sa: die Verwaltung des gro-
ßen Wesens? Admini-
stratio Rei publicæ. Suet.

Helytartó, -ónak, -ót: 1. Vala-
kinek hivatallyát viselő: der
Administrator, der Stellver-
tre-
Helyt

Helytartó, administrator, oris, m. Cic.
Fő-Despányi hivatal' helytartója:
der Stellvertreter des Ober-
gespannschafts. Supremi Comi-
tis Administrator. 2. kép-viselő:
Statthalter. Locumtenens, -
ntis, m. Vicarius, ii, m. Cic. A'
fő ész nála a fő helytartó:
die Klugheit ist bey ihm der
obern Raths-altar. Tanta mens
habet apud eum Supremum
Arbitrium. Gell. Káptalan
beli Fő Helytartó: der Ge-
neral Vicarius des Chor-
herrn? Generalis Capitu-
li Vicarius, i, m. Királyi
Helytartó a törvényes
dolgokban: der Königliche
Präsident in gerichtlichen
Sachen. Præses Personalis, idis,
lis, m. Királyi személyes
jelen-lételnek Helytartója:
der Stellvertreter der Königl.
Personalis Præsentiæ Regiæ.
lis, m. Lelkiekeben helytartó:
der Vicar in geistlichen Sa-
chen. In Spiritualibus Vica-
rius. Helytartója a Püspök-
nek: der Vicar, der Stellver-
treter des Bischofs. Vicarius
Episcopi. A' Római Birodal-
mának Helytartója: der Kö-
nigliche Statthalter, wenn dieser nicht Kö-
nig ist, verwaltet. Imperii Ro-
mani Vicarius. Királynak
helytartója: der Statthalter
in Pohlen. Rector Pyrrhi,
oris, m. Tacit. A' Szentséges Ro-
mai Papának Helytartója:
der die Stelle seiner Heilig-
keit des Römischen Oberhaupts
vertritt. Qui suæ Sanctita-
tis, Romani Pontificis, locum
præsentat.

Helytartói hivatal, -nak, -t:
die Statthalterey. Procuratu-
latus, us, m. Plin. Sec. Locum

Egy8. H.

tenentiale munus, lis, n.
n. Vicariatus, us, m.

Hely-tartóság, -gnak, -got: das Vicariat, Vicariatus, us, m.

Hely-tartó Tanács, -csnak, -csot: die Rathsfaltung. Consilium Locumtenentiale, ii, lis, n. Királyi Hely-tartó-Tanács: die Königliche Rathsfaltung. Consilium Regium locumtenentiale. Nagy méltóságu Magyar Királyi Hely-tartó Tanács. (ruhm só.)

Helytelen, adj. fundamentom nélkül való, képtelen, nem igaz: falsch, unfüglich, unrichtig gegründet, unrichtig meint, unrichtig. Absurdus, a, um. Cic. insulsus, a, um. Cic. iniquus, a, um. Cic. H. Helyes, tökéletes. Helytelen bekesség: ein unbilliger Friede. Iniqua pax, ae, acis, f. Tacit. Helytelen beszéd: ein ungeschickter Rede. Insulsus sermo, i, onis, m. Cic. Helytelen büntetések: unbillige Strafen. Inciviles poenae. lis, acc. f. Digest. Helytelen dolog: ein ungereimter Ding. Iniqua res. ae, ei, f. Cic. Ezt ők helytelen dolognak találták: man hat es ungegründet gefunden. Hoc fundamento carere constitutum est. Cic. Helytelen időben jöttél: du bist zu ungelegener Zeit gekommen. Intempestivo tempore venisti. Cic. Igen helytelen itélet: ein sehr ungerechter, - schiefer Urtheil. Iniustum, perinigquum iudicium. i, ii, n. Cic. Helytelen á' lenni: nicht Recht, unbilliger Dinge Iniusta est ejus petitio, Cic. Mi lehet ennél helytelenebb? was kann unbilliger, als das, sein? Quid hoc iniquius esse potest? Cic.

Helytelen mondás: ein ungegründeter Rede. Dictum nullo fundamento nixum. Cic. Helytelen szokás: der Missbrauch. Abusus, us, m. Cic. Consuetudo iniqua, ae, f. Cic. A' helytelen tanátsnak vesze vége szokott lenni: ein böser Rath hat selten ein gutes Ende. Malum -, pravum Consilium exitum non habet constabilem. Cic. Helytelen tiszt-tiválás: eine unbillige Entsetzung eines Amts. Iniquum officium. Helytelen vélekedés; elö-itélet: ein unrichtiges Urtheil. Praeiudicium, ii, n. Cic.

Helytelenitem, nitek, -nit, -nitem, -niti: misbilligen, nicht für recht halten. Improbare. Cic. pro iniusto, pro indignissimo habere. Cic.

Helytelenkedés, -nek, -st: die Unrichtigkeit. Improbitas, atis, f. Cic. pravitas, atis, f. Cic. ingenium pravum, ii, i, n. Cic.

Helytelenkedni, -dem, -dik: unrichtig sein. Pravi ingenii esse. Cic. Moribus pravis imbutum esse. Cic. Pravum esse. Cic. Absurde -, insulse, agere. Iniuste agere. Cic.

Helytelenség, -gnek, -get: die Ungerechtigkeit, Unrichtigkeit. Die Ungerechtigkeit. Absurditas, atis, f. indecentia, ae, f.

...bn
indecorum, i, n. ~~indecor~~ indi-
gnitas, atis, f. iniquitas, atis,
f. Cic.)C Ollendöseg.

Helytelen szabáſian, adv. nem
szinte tisztesen: nin~~e~~ ~~wo~~ un-
nüz abzugeſchmeckt, ntwas un-
gerechtes. Iubabsurde. Cic.

Helytelenül, adv. unzüchtiglich, un-
endlich: ~~Unanständig~~
~~Cic~~ ungezimmt, ungerechtes,
unnützig. Absurde, incon-
grue, inepte. Cic.)C Helye-
sen, ctesen, Lepen, módo-
san. Helytelenül bánni
valakivel. Jemandem gefinnt
begegnen. Impro biſi-
me aliquem tractare. Cic.
indigne, iniqne aliquem
habere. Cic. Helytelenül
gyanakszol reám: ich bin
ihm unnatürlich mißgünſtig
Wegen in Verdacht. Injuria
tibi fum suspectus. Cic. Hely-
telenül szóllani: unzüch-
timt, ungerecht wo-
von. Absurde (infundate,
sine fundamento) loqui. Cic.

Helytelen-véleked-ésü: womit Unzu-
frie nimer, worgefaßter Mei-
nung ſat. Qui praejudicata
opinionis est. Praejudicia-
lis, is, e. Socib.

Helyzet, -zetnek, -zetet: helyher
tatis, f. Isid. Helyherezet.

Hempely, -lyneke, -lyt: hörnpöly,
ein Cylinder, einer Walze. Cylin-
der, dri, m. Cic. Cylindrus, i, m. Virg.

Hempelyedni, -delem, -dike. gewälzt
werden. Volvi, Cic. voluta-ri. Cic.

Hempelygni, -lygek, -lyge, -lyg. hörn-

pölygni, forogni: ſich wäl-
zen. Volvi, voluta-ri. Cic.
Hempelygeg, is haboka-tasi
gát á hab: die Wellen wal-
zen ſich, und einer ſtoßt die
andern fort. Volumen flu-
ctus, et alius alium tendit. Cic.
Hempelygnek a' sebes viz
tül hajtott kövek: die Stein
werden von gewaltigen
Flüſſen gewälzt. Volumen
saxa a torrente. Cic. Mit
hempelygsz a' láb alatt?
was wälzeſt du die Füſſe
unter die Füſſe? Quid volu-
tas pedes loco tam incommodo?

Hempelygetni, -tetek, -tet;
-tetem, -teti. wälzen hin-
fen. Cuicare volvi. it vol-
vi, volutari. Cic.
~~Hempelygétem, -gétek, -gét;~~
~~-gétem, -gétek, -gét~~ hempelygetni.
~~Volvere, Volutare~~. Cic.
~~Hempelygetem a' gorgö-~~
~~fát: den Cylin-~~
~~der wälzen. Volvere Cy-~~
~~lindrum~~. Cic.

Hempelygés, -gének, -gést: das Rol-
len, Wälzen, die Wälzung.
Volutatio, onis, f. Cic. A' ha-
gyitott kövnek hempelygése:
das Rollen eines gewor-
fenen Steins? Turbo lapi-
nis, m. Virg.

Hempelygetés, -gének, -gést: die Wäl-
zung. Volutatio, onis, f. Cic.

Hempelygetni, -getek, -get; -ge-
tem, -geti: hengergetni. rol-
len, wälzen, die Wälzung
winden. Volvere. Cic. Volu-
vere. Cic. Convolvere. Virg. Gör-
gö-fát, hörnpölyt ~~hempelygetni~~
hempelygetni:
einen Walzen wälzen. Volve-
re Cylindrum. Cic. Követ hem-
pelygetni: einen Stein wälzen.

volvere saxum. Ovid. A'terhet
elébb-elébb hempörygetni: Sin
Luft font- immer weiter und
weiter wälzen. Volutare ons.
Pärisp.

hempörygetö, adj. dem wälzt. Vol-
vens, ntis, c.

hempörygetve Electroli valakis
haza: einen mit Walzen nach
Zimmer pflegen. Volutatim
aliquem domum ducere. Plaut.

hempörygö, -göncke, -göt d. gorgö-
fa: Ein Roller, Walze. Cylin-
drus, i, m. Veg. 2) adj. sich wälzend.
volubilis. de volutante.

hempörygitem, -lyitek, -lyit; -lyi-
tem, -lyiti: wälzen. Volve-
re. Cic. volutare. Cic. Hempö-
lyitem a göregö-fát, a köm-
pölyt: den Cylinder wälzen.
Volvere Cylindrum. Cic.

hempörygitö, adj dem was wälzt.
Volvens, ntis, c.

hempöregni, -peregek, -pereg. Vol-
~~vere. Cic. Volutare. Cic.~~ sich
wälzen. Volutari, se volutan-
te. Cic. - volvere. Cic. A'sár-
ban hempöregni. sich im Ko-
the wälzen. Volutari in luto.
Cic.

hempöregetni, -getek, -get; -getem,
getni, p. o. a követ: einen Stein
wälzen. Volvere saxum. Ovid.

hempöregetö, adj. dem was wäl-
zt. Qui volvit -, volutat
quid piam.

Hempöregö, -gönek, -göt: köm-
pöly, göregö-fa: ein Cylin-
der, einer Walze - Cylindrus,
i, m. Cic. Palanga, ae, f. Varr.

Hempöregni, -pöregek, -pöreg: hem-
pöregni, bozzogni, nyüszögni,
pistyogni. winseln. Ga-
tere. Plin. Hempöregnek a'
nyüvek a' sárban, sebben:

dem Hirsch -, die Wunde winselt
von Wehen. Cervus, vulnus ve-
nis scatet. Plin. Hempöre-
nek a hibák a' mondásban: das
Werk ist voll Fehler. - sich hinter
Fehler. Opus scatet erroribus.
Gl.

Hengere, -rencke, -et: hömpölyg,
hömpölygö, hengeregö, gör-
gö-fa: der Zylinder, die
Walze. Cylindrus, i, m. Cic.

hengeredes, adj. görgeteges, hos-
szú-gömbölyü: lang und
rund, länglich rund. Teres,
etis, c. Liv. Hengeredes ujak:
länglich runde Finger.
Digiti teretes. Ovid.

hengeredett, partic. le-hengere-
dett: gewälzt, fortgewälzt
gewälzt. Devolutus, revo-
lutus, a, um. Liv.

Hengeredni, -dem, -dett: sich
wälzen. Volutari. Cic.

Hengeregni, -geregek, -gereg:
sich Rollen, rollen, wäl-
zen. Volutari. Cic. Mocsár-
ban, sárban hengeregni: sich
im Koth wälzen. In luto
volutari. Cic. Valamin hen-
geregni: sich auf etwas
wälzen. Se volutare super
aliquid. Plin.

hengeres, adj. göregeteg: Cylindrisch,
wie eine Walze gestalt. Cy-
lindraceus, a, um. Plin.

Henger-forma, - adj. Walzenför-
mig. Formam Cylindri habens.
dens, c. Similis Cylindro, e.c.

Hengeregni, -regek, -reg: hengere-
ni: sich Rollen, rollen, wäl-
zen. Volutari. Cic.

Hengeregés, -rencke, -et: das Rollen,
Rollen, wälzen, die Walzung.
Volutatus, us, m. Plin

Hengeregetni, -getek, -get; -getem,

-geti: fortwalzen. Provolvere. A' nagy követ göregü-fáton hengergetik: man wöllzt einen großen Stein auf Wälzen. Ingens saxum Cylindris provolvit. Ter. A' patak hengergeti a' követ: der Bach wälzt die Steine fort. Torrens saxa pervolvit. Plin.

Hengergetö, adj. der etwas wöllzt, wöllt, wälzt. Volutans, antis. c. Volvens, ntis, c. Cic.

Hengergetve, adv. wälzend, wöllend. Volutatim. Plaut. Hagza vinni valamit hengergetve: etwas mit Wälzen oder Drehen führen. Volutatim aliquid domum ferre. Plaut.

Hengergös, adj. walzenförmig, Cylinderisch. Cylindriformis, e. c. Cylindracum formâ.

Hengeribotz, -tznak, -tzot: hengeribótz, hengeribótza, bak-fitty, bukfentz: der Zünzelbaum. Circumactio sui circa longitudinem Corporis sui. Schell. Hengeribotzot vetni: Zünzelbaum machen. Se circum corporis sui longitudinem circumvolvere. Schell.

Hengeribotzárni, -tzárok, -tzár: bak-fittyet-, kesske bakot hányni: baktárni, bukfentzerni: Zünzelbaum machen. Se circum Corporis sui longitudinem circumvolvere. Schell.

Hengeriteni, -rítek, -rít; -rítem, -riti: gördülni, hempergetni: wöllen, wälzen, sich wälzen, um wälzen. Volvere, Cic. volutare. Cic. Hengeriteni a' hengergöt, könyölyt: den Zylinder wälzen. Cylindrum volvere. Cic. Az út kerekeire egygy nagy követ hengeriteni: einen großen Stein mitten auf den Weg wälzen. Ingentem lapidem in mediam viam provolvere. Ter. Vatakire követ hengeriteni: einen Stein auf einen Wöllen, Steine auf einen wälzen. Saxa super aliquem involvere. Ovid.

Hengeritès, -snek, -st: die Wälzung. Volutatio, onis, f. Plin. Volutatus, us, m. Plin.

Hengeritö, adj. der etwas wöllt, wöllt, wälzt. Volvens, ntis, c.

Hengèr, -rnek, -rt: höhér: ein Scheerschneider. Carnifex, icis, m. Cic.

Hengèr szabású, adj. Cylindrisch. Cylindri specie.

Henger-tziga, -gának, -gát: die Wälzen-Schnecke in der Baukunst. Volutta, ae, f. Vitr.

Henrike, -nének, -nét: Herrn Heinrich. Henricus, ici, m. N. P. Vrc.

Henrika, -ának, -át: Herrn Heinrich. die Henriette. Henrica, ae, f. N. P. Mulieris.

Hentergetni, -tergek, -terget: sich wälzen. Volutari. Cic. Ne hentergessj (fentergessj, gomolyogj) annyit előttem: nicht wälze dich so oft um mich herum. Noli circum me volutari tantum.

Hentes, -snek, -st: Fahusi Mészáros, der ohne Messer-Vágó: ein Fleischer, Metzger. Lanio non cehalionis, nis, m. Lanius, ii, m. Ter.

Hentes-horog, -gnak, -got, mellyre a' hust akasztyák: der Fleischhaken, wenn man das Fleisch aufhängt. Fuspensorium, ii, n. Voss.

Henye, adj. henyélö, kész-ke-
nyér evö, lajha, lomha,
rest, tünya: faúl, müssig,
trég, üntsütig. Deses, idis
o. Livius. desidiosus, a, um.
Cic. iners, ertis, o. Cic. otio-
sus, a, um. Cic. piger, gra-
cum. Cic. segnis ad ati-
quid agendum. Liv. torpi-
dus, a, um. Liv. JC Dolgos,
munkás. Henye ember
nin faúlnac, üntsütigne
Menyes. Deses et torpidus
homo. idis, i, inis, m. Liv.
Otiosus, et nihil agens ho-
mo. Cic. Felette igen henye,
és dologtalan ember: nin
fster faúlnac, üs üntsüti-
gner Menyes. Piger exci mus
homo. Otiosissimus homo. Cic.
A' henye embere tsak magá-
nak-való, 's magának él:
nin üntsütigne Menyes üst
üs tsak künt für sis.
Otiosus secum est, secum
que vivit. - sibi vivit. Cic.

Henyélés, -snek, -st: dologta-
lanság, restség, tünyaság:
sus faúlnacznac, vagy Mün-
sügyetlenség, vagy trégség. Defi-
dia, ae, f. Cic. Otium, ü, n. Cic.
pigritia, ae, f. Cic. segnities,
ei, f. Cic. socordia, ae, f. Cic.
JC Szerencsétlenség, szorgalmatos-
ság: A' henyélés meg-veszteget
á' testet: tsak Münyügyetlenség tsa-
kolhat tsak Lelket. Otium cor-
rumpit Corpus. Ovid. Henyé-
lés' kedvéért a' Vacsorába ment:
nem jut sis in die Hand bren-
nen, üm Irsellyel faúlnacznac-
müssig zu kommen, — müssig
zu gehen. Otiandi caussa in
Urbem se contulit. Cic. Henyé-
lés neke adni magát: sich dem faúl-
fust ruegnben. Se desidiae dedere.
Cic. ignaviae se dare. Cic. Otio
se tradere. Cic. A' henyélestül de-
spedni, meg-büschödni: für Müs-
sig gehen, und faúlfust sein Lend
werden. Otio diffluere. Cic. lan-
guescere. Cic. — tabescere. Cic.

Henyélni, -nyélek, -nyélt: hevernі,
hivalkodni: faúlenzen, nin
müssigen Leben führen, sich
auf die faule Seite legen. sich
dem Müssiggang ergeben. Con-side-
re in Otio. Cic. Feriari. Cic. com-
pressis manibus sedere. Liv.
otiari. Cic. Otio diffluere. Cic. in
otio degere. Cic. otio torpescere.
Stat. JC Dolgozni, munkálódni:
Én miattam ugyan nem tsak nyu-
godhatz, hanem henyélhetsz-is:
meinetwegen magst du dich auf
die faule Seite legen, und
schlafen. Per me, vel, stertas,
licet, non modo quiescas. Cic.
Ne henyélly: führe kein
müssiges Leben. Noli Otiari.
Cic. Sokat henyél: nin gehalt
für Faúlheit. Indormit desi-
dia. Sen. Tsak henyélünk:
wir sind faúle Leute, wir
führen nin faul und müssi-
ges Leben. Desides sumus.
Stat. vitam otio tractavimus
Cic.

Henyélö, adj. dology keresö, rest,
tünya: nin faúlenzer, Müs-
sigyüngner. Deses, idis, o. Liv.
desidiosus, a, um. Cic. fugiens
laboris. Ces. iners, ertis, o: Hor.
otiosus, a, um. Cic. piger ad la-
bores. Socors, dis, o. Cic. JC Se-
rény, szerénytelen, dologos, mun-
kát szeretö. A' henyélö büntö-
dik, borotz-, üt lefert Kap:
nin faúler Knecht bringt dessü-
negligens vapulat. Babr. A' he-
nyélö henyél, hever, hivalko-
dik, semmit se tesz: tsak Müs-
sigen faúlenzent, und nichts

ssüt. Desidiosus cessat, et nihil agit. Cic. Otthon henyélö: der nichts merkt zu Hause. Otiosus domi. Cic.

Henyén, adv. ausrékonyan, tunyán: müssig, unthätiger Weise. Ignaviter. Sinl. negligenter, otiose. Cic. Otthon henyén élni: zu Hause in Faulheit leben. Otiose vivere domi. Cic.

Henyén-heverés, -sneck, -st: henyélés, hivatkodás, restség, tunyaság, vesztegles: die Faulenzerey, der Müssiggang. Desidia, a. f. Cic. Valakit a henyén-heveréstül el-fogni: jemanden von der Faulenzerey abhalten. ab ocia hercere aliquem a desidia Nep.

Henyés, adj. rest, tunya: faul, träge. Otiosus, a, um. Cic.

Henyesség, -gnek, -get: restség, tunyaság: die Unthätigkeit. Desidia, a. f. Cic. pigritia, a, f. Cic. torpor, oris, m. Liv. Nagy henyesség: eine grosse Faulheit. Animus supinus, i, m. Catull.

Henyélve, adv. henyén: müssig. Otiose. Cic. Henyélve élni: müssig leben. Desidiose ætatem agere. Lucr.

Heraldika, -kának, -kát: a' tzimerekre tekintetes esmeretsének tudománnya: die Heraldik, die Wappenkunst. Heraldica ars, æ, f. Santa. ria ars.

Herba-thé, -thénak, -thét: Nyers-keleti fü, melyből meleg italt készitnek: der Thee. Herba thea, æ, f. Herba-thét inni: Thee trinken. Infusum thea bibere. Herba-thé tsemete: der Theestrauch, -strauch. Fenestrea thea. Linn.

Herce, -rének, -rét: 1. tolvaj mich, a' mélyek közt: die Leibbinde, Lendenbinde, Bauchbinde, das Leibchen, die nicht anbinden, wohl aber über andern getragen mit hergehören. Fenus, i, n. Varr. 2. dologtalan, dolgatlan, haszontalan, henye, henyélö, hivatkodó, rest, tunya emberre: ein Faulenzer, Müssiggänger. Desidiosus -, ignavus homo, i, nis, m. Cic. Haszontalan herce emberre: ein faules Lor Faul. Ignavum pecus (fenus) i, oris, n. Virg. Roy.

Herce, -rének, -rét: komoly tyúk: ein Truthahn. Der Ehne. Tetrao, onis, m. Plin. Kerti ló-herce: der wohlriechende Ehne. Trifolium melilotus cærulea, Linn. Nagy ló-herce: der grosse Ehne. Trifolium melilotus officinalis. Mezei herce: Feldehne, gemeiner Ehne. Trifolium arvense. Linn. Trifolium agrarium Lucatense. Woyt. Nyúlherce: Hasenklötten. Trifolium leporinum. ob. Hasenehne. Oxys, yos, f. Plin. Tritza (mutska) herce: Bienenehne. Pes leporis, edis, is, m. Schrader.

Hercegés, -snek, -st: vonaglás: der Krampf. Gravior, et sonantior anima meatus. Curt.

Hercegni, -regek, -reg: körög, ni, mellyében hányásra: würgen, brechen - spiritum ducere lethalem. Cic. Spiritum trahendum e pectore dare. Id. Hercegni a' mellye, vagy a' mellyében: am Magen, et strepere cum pectore edit anhelitum. Virg.

Hercegö, adj. p. o. Nehéz, és hercegö betegségü: der an der Magenkrankheit. Cui meatus anima gravior, et sonantior est. Plin. Sec.

Herczö (herczä) mellyü: adj. Im
mittelfall. Pectore tenus
deorum ambitum. Virgil.

Herczkuka, -kának, -át: nyúl-táb,
fü'nemü: ebre Ochsen Klee,
Hasen Klee. Trifolium Ar-
vense, -ü, is, n. Linn. Trifo-
lium acutum Theatense. Wolf.

Herczlés, -sück, -st: Ein Unmensch-
lung, das Castrieren, die Ent-
mannung, da man männliches
Thier durch Wegschneidung
der Hoden zum Zeugen un-
tüchtig gemacht wird. Ca-
stratio, onis, f. Colum.

Herczletlen, adj. unbeschnitten. In-
resectus, a, um. Hor.

Herczlkedni, -dem, -dik: Gelüsten,
hin alkodni. Faullenzen, müs-
sig stehen, nichts zu thun haben.
Desiderare. Ter. nihil agere, oti-
ari. Cic. Egész nap tsak herczl-
kedik: nur sitzt den ganzen Tag
müssig. Totum diem desidet.
Ter.

Herczlni, -rczlek, -rczl; -rczlem, -rc-
li: 1. Castriren, beschneiden,
entmannen. Castrare. Plin.
emasculare, Terrius. evirare.
Varr. Tinót herczlni: ei-
nen jungen Ochsen beschnei-
den. Castrare juvencum. Plin.
2. Herczlni, meg-herczlni, meg-
metczlni a' méheket el-szedni
a' lép-mézbül; Mit-tlast herczl-
ni: Zeideln. Favos ex alveis
eximere. Varr. Succidere, de-
mere favos. Colum.

Herczlö, -löncke, -löt: 1. Der Castri-
rer. Castrator, oris, m. Justin.
emasculator, oris, m. Apul. etc.
Sicutator, oris, m. Cels.
2. Eresztény-herczlö: der immer
seinen Zaubel fliegt. Percenti-
cida, ae, m. Plaut.
Méh-kas herczlö: ein Zeidler
einer aus den Zeidlern Lands
mann. Qui favum ex alveo exi-
mit. Varr.

Herczltt, partic. erö-szegett: ver-
Castrirt. Castratus, a, um. Herczlt
eneker: ein Castrirt Thierer.
Cantor Castratus, oris, i, m. Her-
czltt disznó: ein geschnittener
Schwein. Majalis, is, m. Colum.
Herczltt ember: ein beschnitte-
ner Mensch. Exsectus ho-
mo, i, inis, m. Lucan. ademp-
virilitatis homo, Tacit. Her-
czltt juh: ein geschnittener
Schafbock. Vervex, ecis, m. Ca-
Herczltt kakas: Kapaun: ein
castrirter Hahn, ein Capaun.
Capo, onis, m. Martial. Herczltt
kecske-bak: ein geschnittener
oder castrirter Bock. Caper, ri,
m. Virg. Herczltt ló: verbetes
barbe, örü, üreü: Vervex, ecis, m.
Cic. Herczltt ló: ein beschnit-
tener Wall-
Trich, ein beschnittener Hengst.
Canthercius, ii, m. Cic. Equus
castratus. i, m.

Herczltség, gnek, -get: Beschnitt-
heit eines beschnittenen.
Spadonatus, us, m. Tertull.

Herczsz, -szenek, -szt: Hajnal-járás,
tyúk-vercső: ein Hochzeitsch-
Nuptia, arum. n. Horat. Herczs-
be járni: tyúk-vercső járni:
Hochzeitsch halten. Nuptia
celebrare.

Herczsék, -knek, -kei: Herczsék, kik
a' Lakodalom után a' Volt Vend-
geket szokták a Magyaroknál
hegedü-szóval meg-járni:
ein Hochzeitsch halter: Nuptia
celebrantes. A' herczsék elenek
készítni valamit: unterer den
Hochzeitsch halternen besorgten.

:t. Defi
t. Cic.
ts, in

Aliquid pro Repotia celebrantibus praeparare.

Hercitselis, -sneck, -st: az egymáshoz való verödésnek Zúgása: das Zusammenwachsen, Zusammenwachsung, die Verbindung. Rerum mutuo se tangentium Concretus, Concursus. us, m.

Hercítselni, -tselek, -tsel: nin Gyümölcsöt magzani. Concrescere. Cic. A' falevelek egymáshoz hercítselnek, Zúgva verödnek: die Bäume blühen, pflanzen sich mit Früchten fort. Folia arborum mutuo se tangendo concrepitant, consurgant que.

Hergelni, -gelek, -gelt; -gelem, -geli: forgatni, görgetni, görditeni, hányni, le-hányni: zimmern, drechseln, Zollnern, die Wälzen, abwälzen. Devolvere. Cic. Le-hergeli a' tojását fészkéből a' megijedtt p. o. Galamb: die erschrockene Taube Zollnet, wälzt die Eyer aus dem Nester herab. Columba, dum terretur, devolvit ova sua e nido.

~~Hergés, -sneck, -st: hörgés a' mellyben a' vonaglásban levő Lélekzet~~ ~~nincs Ötem kenben.~~

Hergés, -sneck, -st: hörgés, mellyben-való herczítzelés, vonaglás: das Röcheln, nimmt Otem bundes. Spiritus luctabundus, us, i, m.

Hergö (hörgö) mellyü: nehéz és hergö lélekzetü: kurz Athmicht. Qui gravem et strepserum

Lectore edit anhelitum. Voyt.

Hering, -gnek, -get: hal'nemü: der Häring, ein Fisch. Clupea harengus. a, i, Linn. halec, ecis, n. halex, icis, f. com. Ajzo hering: Saredella. die Pfundler. Trichia, ae, f. Plin. Aſphaltt hering (füstön száradtt) hering: im Rauche gedörrter Häring. Haleces infumati. Sós hering: eingesalzener Häring. Salita (sale condite) haleces. Colum. A' hering get be-sózzák: der Häring salzt man ein. Haleces salе condiuntur. Colum. - Sale obruuntur. Plin. A' hering bőjdosó hal: der Häring sind Zugfische. Haleces sunt pisces migratorii. Schell.

Hering-árus, -snak, -st: heringárulé: der Häring, Häringshändler. Salsamentarius, ii, m. Propola salsamentarius, ae, ii, m.

Heringes, adj: p. o. hordó, -tonna: ein Häringstonne. Orca condendis halecibus, ae, f.

Heringetske, -kének, -két: ein kleiner Häring. Halecula, ae, f. Colum.

Hering-fogás, -snak, -st: heringhalászat: der Häringfang. Halecum captura, ae, f. Halecum piscatio, onis, f. Sch.

Herjó, -jónak, -jót: herjóka, kisded fogoly-madár: das Feldhühn, Rebhühn. Perdix minor, icis, o. icis, f. Plin.

Herjóka, -kának, -kát: herjó, fogoly-madár: das Rebhühn. Tetrao europaeus, onis, ci, m. Linn. Fenn repült mintegy herjóka: Kevély ra-tartlya magát: mit hoch' müthig. Elatos spiritus gerere. Liv. elatius se gerere. Nep. Supra mensuram humana superbia tumere. Ten.

Heritz, -tsnek, -tet: Sarga kükörtz, fü'neme: Die Adonisblume. Adonis vernalis, idis, lis, f. Linn. Tavaszi heritz; tavaszi kükörtz, -kükeretsin, kükörtzfin virág: die Adonisblume. Adonis vernalis. Linn. Pixos heritz: die Frühlingsrose. Adonis flammea. idis, e, f. Linn

Heritzelés, -snek, -st: Mellyében való hörgés: das Röcheln, Sterbenden. Spiritus luctabundus, us, i, m. Anhelitus cum spiritu pectoris ductus, us, i, m.

Heritzelni, -tzelek, -tzel: mellyében hörögni: röcheln. Spiritum ducere lethalem. Cic. Spiritum luctabundum e pectore dare. Cic.

Herkentes, -snek, -st: Herculesi, ein Mannsnamen. Hercules, is, m. Cic. Második Herkentes: ezéd ember. Der Zweyte Herculesi. Alter Hercules. Herkentes módon viselni magát: sich wie Herculesi Art, sich tapfer halten. Se Herculem gerere. Cic.

Herman, -nnak, -nt: keresztnév: der Hermann. Herman nus, i, m. N. P. Viri.

Hermelin, -nnek, -nt: egér: das Hermelin, ein Thiernchen. Mus ponticus, ucis, i, m. Hermelin bőr: das Fell Iehon. Muris Pontici pellis, lis, f.

Hermes, -snek, -st: út mutató oszlop: ein Wegweiser, eine Säule. Columna index viae, ae, icis, f. Columna indicans viam. Hermest állitani: den gleichen Säule errichten. Columnam indicem viae exigere.

Hermetz-tzij, -jnak, -jat: a' nyer-gen, melyre a' mészárcos a' vett borjút szokta fel-kötni: der Fleischhaken. Lorum cyphippii, i, n. Amenta in cyphippio, -torum, n.

Hernád, -dnak, -dot: folyó-víz Magyar Országban. Hernath, Fluss in Ober Ungarn. Hernadus, i, m. Flu. Hungariae.

Hernyász, -sznak, -szt: bogár' neme: die Grubwespe, ein Ruügentödter; ein Insect. Ichneumon, onis, m. Linn.

Hernyászni, -nyászok, -nyászt; hernyót (Caps-matskát) a' fákrul, szapasztásul esát. Lesredni: den Raupen (eine Raupe) wegnehmen, abwegnehmen. den Raupen beschwegnen. Liberare arborem (caules) ab eruca. erucas tollere. A hernyó bábbá (Cpupává) Válozik: die Raupe wird zu Nymphe, zu Puppe. Eruca convertitur in Nymphan, Vermis fit Nympha. Plin. A hernyó a' palántát vágja: die Raupe beschneidt die Pflanzen. Eruca rodit plantam. Colum.

Hernyó-fészek, -észkek, -észket: das Raupennest. Nidus eruca rum. i, m. Varr.

Hernyó-kedö, -öinek, -öt, t. i. fa, vagy-vas, tsipsztető fa: das Raupenmesser, die Raupenzange. Forfex eruearia, icis, e, f. Forfex tollendis erucis.

Hernyótsta, -tsának, -tsát: das Raupenkraut. Eruca, ae, f. eruca Parva.

Herold, -dnak, -dot: Bajnok-mester, Vitéz-Mester, Leventa: ein Herold, Fremdens Bote. Caduceator, oris, m. Liv. Fetialis, is, m. Cic. Praeco, onis, m. Cic.

Herótze, -tzének, -tzét: forgats-fánk tsörege: die Pfannenkrapfen

Scriblita segmentata, ae, f. Calo.

Herzegni, -zegek, -zeg: lentya módon morogni: murren wie ein hund wenn er böse ist. Hirrire. Fest. Herzegnek a' kutyák: die hunde murren. Canes ringuntur. Comm.

Herzegtetni, -gtetek, -gtet; -tetem, -gteti. p. o. az ebet: den hund murren lassen. Comparare canem ad rixam, facere ut ringatur Canis.

Herzeg, -gnek, -get: fürst, herzog, fürst. Dux, duchidux, cis, m. Princeps, cipis, m. Felséges fö herzeg: ein durchlauchtiger erzherzog, serenissimus duchidux, -princeps. Fö méltóságu herzeg. durchlauchtigster herzog. celsissimus princeps. Fö nagy herzeg: ein durchlauchtigster groß herzog. Magnus Dux, ucis, m. Királyi herzeg: ein königlicher prinz. Regius Princeps. Koronás örökös herzeg: ein kronprinz. Corona Princeps. Nagy herzeg: ein groß fürst. Magnus Dux. Német birodalom-béli herzeg: ein reichsfürst. Princeps Imperii. Örökös herzeg: ein erbprinz. Hereditarius Princeps. Választó herzeg: ein churfürst. Princeps Elector, cipis, oris, m.

Herzeg-asszony, -nyának, -nyt: ein herzogin, prinzessin, ein herzogin, ein fürstinn. Princeps, cipis, f. Conjux Principis, -jugis, f.

Herzeg-fi, -finak, -fiat, -fiak pl. ein sohn eines herzogs. Ducilus, li, m. Ugut

Herzeg-leány-asszony, -nyának, -nyt: ein prinzessinn. Princeps, cipis, f. Ducilla, ae, f. Voss.

Herzegi, adj. fürstlich, herzoglich. Ducalis, e. c. Politian. Principalis, e. c. Dan. Principi convenions, ntis, o. Principe dignus, a, um.

Herzegi módon. adv. Hochfürstlich. Modo, quo Principes solent, More Principum. Principi convenienter. Principaliter. Sec.

Herzegné, -nének, -gnét: herzegasszony. ein fürstinn, herzoginn, fürstinn. Duciissa, ae, f. Voss. Princeps, cipis, f. Conjux Principis, jugis, f.

Herzegség, -gnek, -get: ein fürstenthum, -herzogthum. Ducatus, us, m. Justin. Principatus, us, m. Nagy herzegség: ein groß fürstenthum. Serenitas Vestra, atis, f. Ö nagy herzegsége: ihre durchlauchtigste erzherzog. Serenissimus Princeps, i, cipis, m. Királyi herzegség: ein königliche hoheit. Regia Serenitas Vestra. Celsitudo vestra regia. Választó herzegség: ein churfürstenthum. Electoratus, us, m. Sch.

Herzegül, adv. hochfürstlich, Ut Principem decet.

Herze-hurzálás, -sának, -st: incrudelitas: die wüthung, die thyranney. Vexatio, onis, f. Cic. Vellicatio, onis, f. Varr.

Herze-hurzálni, -zálok, -zált; -zálom, -zálly a: wüthen, mißhandeln, plagen, kneipen. Vexare. Cic. divexare. lacessere. Cic. Malefacere. Cic. Mindenkit herzehurzálni: einen jedermann verfolgen lassen. Omnes lacessere. Cic. Mit herzehurzálsz te engemet? was wüthest, was peinigst du mich? Quid me vexas? Plaut.

Herze-hurzálni valaki: jemanden zwacken. Carpere, vellicare, vexare aliquem. Cic. Molestiam alicui exhibere. Cic.

Hervadás, -snak, -st, sonnyadás: Ins Welken. Flaccidítas, atis, f. marcor, oris, m.

Hervadatlan, adj. unverwelkt. Ex. pers marcoris, ctis, o. Marcori ad obnoxius, a, um. immarcidus, a, um.

Hervadhatatlan, adj. unverwelklich. Exper. marcoris, haud obnoxius marcori, immarcescibilis, e. c. Hieron.

Hervadni, -vadok, -vad: sonnyadni: welken, verwelken, welk werden. Flaccescere. Colum. Marcescere. Plin.

Hervadozás, -snak, -st: die Abzehrung, die Schwindsucht, die Darrsucht. Phthisis, is, f. Cels. tabes, is, f. tic. Hervadozásban sínlödik: die Schwindsucht haben. Tabes eum habet, eum invasit. Cels.

Hervadozni, -dozok, -dozt: die Abzehrung haben. Tabe laborare.

Hervadt, partic welk, verwelkt. Flaccidus, a, um. Plin. Victus, a, um. Varr. Hervadt, sonnyadt almák: welken Aepfel. Mala victa. Varr. Hervadt koszorúk: welkliche Kränze. Languidula Corona, (secta). Cic.

Hervadtság, -gnak, -gat: die Welkheit. Langvor, oris, m. Cic. Conditio (ratio) flaccida.

Hervadttan, adv. welk. Flaccide.

Hervasztani, -sztok, -szt, -sztam, -sztya: welken, welk machen. Flaccidum reddere. Plin.

Hess! interj. Gallinam abigentis: Fesch! nim ton, die Hühner zu jagen.

Hessegetni, -getek, -get, -getem, -geti: p. e. a' tyúkokat tova hessegetni: die Hühner weg jagen, wegjagen.

Hét, hétnek, hetet, heten, pl. a hetes szám. adj. Sieben. Septem, adj. indecl. Görög-Országi hét Bölcsei: die Sieben Weisen der Griechen. Septem Sapientes Graeciae. Cic. Hetének nem volt semmije: Sieben haben nichts gehabt. Septem nihil habebant. Hetes történetet: ich habe Sieben mit einander. Septem dimisi. Hétszer: siebenmal machen, tun, Siebenfältigen. Septuplicare.

Hét, hétnek, hetet, hetek, pl. die Woche, Zeit von Sieben Tagen. Hebdomada, ae, f. Varr. hebdomadis, f. Cic. Septimana, ae, f. Cod. Th. Egész hét: die ganze Woche. Tota hebdomada. Varr. integra hebdomas. Cic. Egy egy hét: eine Woche. Una hebdomas. Cic. Hetenként-járó hét: die Monatswoche. Hebdomas dierum rogationum. Méreg hét: az új házasok' öszve-kelésének első hete: die Flitterwoche. Hebdomas initialis, et ludicra, adis, is, f. A' nagy hét: die Charwoche. Hebdomada magna, hebdomas Sancta. Sütket hét: A' nagy hét: die Charwoche. Hebdomas major. Tsonka hét, melly ben ünnep vagyon, p. o. Husvét' hete. nem sok munka Woche. Hebdomas manca. Első nap a' hétben: der erste Tag in der Woche. Prima Sabbati. Se-feria. Hieron. Egyegy hete, hogy beteg: wie viel Tage, daß er krank ist. Octiduum aegrotat. Plaut. Hebdomada ét, quod morbus eum detineat. Plaut. Harom hete, hogy meg-hált: wie viel Wochen, daß er todt ist. Ter-

tia labitur hebdomas, quod mo-
tuus sit. Cic. Egy ~~hánya~~ he-
~~tekintsünk valaha egyúgyan Hetes~~
~~Per aliquot hebdomades Cic.~~
Két heze tesz, hogy tőretint:
zwey Wochen verwichen seyn, das
ist geschehen ist. Duae hebdoma-
des erunt, quod id evenerit. Cic.
még semhete, semhava, sinmár ha-
rantsolsz. bist nyt ofenlünyst
ze, und schmaycht schon so lüst.
Modo veris de Aesopi Puteo,
et jam exclamas. Prov. Egyne-
hány hetek után: nach nünigen
Wochen. Post aliquot hebdoma-
des. Cic. A héten: dinsen (in
dinsen) Woche. Hac hebdoma-
de. Cic. Egyegy héten három-szor:
in Woche dreymahl. Ter per
hebdomadem. El-jövök e' héten:
dinsen Woche werde ich Zumen.
Hac hebdomada veniam. Min-
den héten: alle Wochen. Quot
hebdomadis. Varr. Minden há-
rom héten: allemahl drey Wo-
chen Zeit. Tertia quaque hebdo-
made. Cic. A jövő héten el-
megyek: in künftigen Woche
reise ich ab. Futura hebdoma-
de discedam. Cic. A múlt
héten. vor hergehenden, — drey-
zigsten Woche. Reatexta hebdo-
made. Cic. Hetet, havat ösvez-
hord: von mir jedes allen Tuten
nur andere. Omnia permiscet.
Cic. Hetével el-ment: von ihr
mit sieben genommen. Cum se-
ptem abivit. Cic. Hetével ad-
ni — venni valamit: etwas
zu sieben geben, oder kaufen.
Aliquid septem nu-
mero vendere, vel emere. Cic

Egyegy hétig: einen Woche
lang. Per hebdomadam. Varr.
Nem látsz magadnál egyegy
egész hétig: du wirst mich

bey Dir in einer Woche nicht
sehen. Me apud te spatio
unius septimanae (hebdoma-
dis) non videbis. Hárcom hé-
tig: in drey Wochen. Tri-um
hebdomadum spatio. Sch. Há-
rom hét múlva: über drey
Wochen. Exactis tribus hebdomadibus
vivszsza-térek: in zwey Wo-
chen werde ich zurück kehren.
Exactis duabus hebdomadibus
revertar. Cic. Egyegy hétre
járo pénz: drey Wochen gelt.
Pecunia in Hebdomadem. Mához
egyegy hétre: fünf über acht Ta-
ge. Post octo dies. Plaut.

Hét-ágú, adj. siebenfältig. Se-
ptemgeminus, a, um. Catull. Hét-
ágú Nilus: vize: Nilus mit hét-
ágra oszlott ki-folyása: der
Nil, so siebenfach ins Meer
geht, siebenfache Ausflüsse hat:
Septemgeminus Nilus. i, m. Ca-
tull.

Hét-alvók, -knak, -kat: szár
kilenczven hat esztendeig alu-
vó hét testvérek: die siebens
schläfer. Septem (Fratres)
Dormientes. ium, m.

Hét-annyi, adj. siebenmahl so
viel. Septies tantus, a, um.
Septuplus, a, um. Bibl. Hét-
annyit kaszáltam: ich habe
siebenmahl so viel mit der
Sense abgeschnitten. Septu-
plum falcavi. Plin.

Hétben-kóban, adv. Hébe-kóba, né-
ha néha: dann und wann. Ra-
renter, raro ius, ius. Aliquando,
ci, nonnunquam. C.

Hét-bicsáki, -knaki, -kai. Sieben
wunderliche Männer. Septem
Viri, orum, m. Cic.

Hét-bíróátkhoz-való, adj. vir Jünbun Männern angehörend. Septemvi-ralis, e. c. Cic.

Hét-bíróát' egygyike, -kének, -két: einer von den Jünbun Männern. Septemvir, iri, m. Cic

Hét-bíróát' táblája, -jának, -ját: die Jüngtenwinnt Tafel. Tabula Septemviralis, ae, lis, f

Hét-bíró-i-szék, -kének, -két: Hét-bíró-tisztség. Jus Jünbun-Männer Amt. Septemviratus, us, m. Cic.

Hetedd. adj. dem Jünbnuten. Septimus, a, um. Cic. Hetedd magával: nur mit noch Jwey dem. Cum sex aliis. A' hatnak nyolczadik helyett hetedd Cäsar ſo'dikre fordulása: die Jwey und fünfzigſte Wiederkehr der Jonne. Septimi octies solis reditus. Cic. Hetedd napjat a' leányom' halála után: den ſiebenten Tag nach der tochter Tode. Septimo die post filiae mortem. Cic

Hetedes, adj. hetedik. Seeregbül-való p. o. Katona: Soldat von der ſiebenten Legion. Septimanus Sc. Miles. Plin.

Hetedève, im ſiebnuten Jahre. Septimo ab hinc anno. Cic.

Hetedévi, adj. hetedike eſzten-dö-béli: vom ſiebnuten Jahre. Annus ab hinc Septimus. Cic. Septennis, e - c. Plaut.

Hetedévi bor. Wein vom ſiebnuten Jahre. Vinum Septimae. Plaut. - Septem annorum. Plin.

Hetedfél, adj. ſiebnuthalb. Sex et dimidium.

Hetedfü, adj. hetedfüvee menendö,

p. o. ló: nur ſiebnujährige? Eſelfohlen. Septennis equus. is, i, m. Plaut.

Hetedike, adj. der ſiebnute. Septimus, a, um. Ci. A' kapuktúl hetedike ház: das ſiebnute Haus vom Thore an. Aedes Septima a Porta. Plaut. Hetedike hét évem a' hetedike hét évem sem hallott: ſolches Jahr meine Ohren nicht gehört. Tale quid nec Majores mei audiverunt. Cic. Hetedike ízben, p. o. Polgármester: zum ſiebnutenmal Bürgermeiſter. Septimum Consul. Cic. Minden hetedike: jede ſiebnute. Septimus, a, um. A' leányom halála után hetedike napon: den ſiebnuten Tag nach der tochter Tode. Septimo die post filiae mortem. Cic. Hetedike seregbéli-való katona: Soldat von der ſiebnuten Legion. Septimanus Sc. Miles, i, m. Plin.

Hetedi-napi, adj. p. o. Gyermek: ein ſiebentägiges Kind. Septemdialis (septem dierum) infans, tis, c.

Hetedi-rész, -része, -részt: ein Jiebentheil. Septima Pars, tis, f. Egygy hetedi rész: ein Jiebentheil. Una Septima Pars. Akár minek hetedi része: Jiebentheil eines? cujus rei Septima pars, tis, m. Martial.

Hetedhete, -hetnek, -het: egygy hét: nun Wochen. Hebdomada, ae, f. Varr. Egész hetedhetka (egész héten, egész héten által) ki nem józanodnak: die ſind die ganze Wo-che über ſinnlos nicht nüchtern. Tota hebdomada sobriis non fiunt. Egész hetedhetka tol-

gozták: mert fut ön gantz Woche gearbeitet. Tota hebdomade laboratum est. Cic.

Hetedszaki, adj. egyegy héti: wöchentlich, was in Woche übergeschieht. Hebdomadalis, e. c. Sidon. Az egész hetedszaki munkám haszontalan volt: gantze meine wöchentliche Arbeit war vergeblich. Mens totius hebdomadae labore frustra susceptus fuit. Cic.

Hetedszer, adv. sibentens, zum sibentenn. Septimo, septimum. Cic. Hetedszer lett Polgár-mester. wer ist zum sibenten male Burgermeister gewonden. Septimum fuit Consul. Cic.

Hetedszerre, adv. tel-ki állott: zum sibenden Male (auf welche) sich eine Last gesetzet. Exclamavit septimo. Vorsitz.

Hetelni, -telek, -tel, heten tölteni: die Woche zubringen. Hebdomadam extrahere, -traxi, -tractum. Cic.

Heten, pl. sibnen. Septeni, a, a. Cic. heten-heten: sibnen und sibnen. Septeni et septeni.

Héten, minden héten: alle Wochen. Quot hebdomadis, vace.

Hetenként, adv. heten-heten: sibnen und sibnen. Septeni, a, a septeni et septeni.

Hetenként, adv. wöchentlich. Hebdomadatim, per singulas hebdomadas, Cic. Singulis hebdomadibus. Cic. Septimanatim. Voss.

Hetenként-való, adj. wöchentlich, was die Woche über geschieht. Hebdomadalis, e. c. Sidon

Hetenkénti dolgozni: wochen-

weise arbeiten für Wochenlohn. Laborare pro mercede hebdomadali, — in hebdomadem. Schell.

Hetes, -sek, -st: 1. egész héten által dolgozó, valamiben foglalatoskodó, ketenkint szolgáló, valamit mivelő: der Wöchner, der die Woche über seine gewisse Verrichtung hat. Hebdomadarius, a, um. Voss. Én vagyok a' heten: ich habe die Woche. Mea est hebdomas haec, ego sum hebdomadarius. 2. Hetes (egyegy-két-, három-, negyöt-féle) nin, zwey u. s. w. Wochen alt: Unius-duorum, trium &c. hebdomadum. Öt hetes gyermek: fünf Wochen altes Kind. Quinque hebdomadum infans, antis, c.

3. Hetes (hétfejes) s. o. Pais: nin sibnen fachem Schild. Septemplex clypeus, ei, m. Virg. 4. Hetes, a' kártya-játékban: der Zwölfer in dem Kartenspiel. Septenio, onis, m. 5. Hetes: két három-ötös pénz, petak: nin zwölfer, nin sibnen Kreutzer-Stück. Septenarius nummus, ii, i, m. Ez egy hetes pénz: Petatron vettem: ich habe einen Zwölfer gegeben. Hoc ego nummo septenario emi.

én egyegy hetesen (egy' petákon) vettem. Sinsen habe ich um einen sibnen gekauft. Uno septenario (septem crucigeros uno nummo) emi ipsum.

Hetesen, adv. sibnen und sibnen. Per septem, septeni, a, a. Hetesen (heten-heten) járnak:

sie gesten sieben und sieben, — zu sieben. Systemi ambulant. Cic.

Hetes -hajó, -jónak, -jót: mellyen hetenkint vala hova járnak: in Zwischenzeit gehet, damit man wöchentlich wegin gehet. Navis hebdomadaria, — annotina, Cas. — mercatoria, Plaut. — Vectoria. Suet.

Hetes Szám, -nnak, -not: sieben, nine Zahl von sieben. Septenarius Numerus. ii, i, m. Macr. Ai hetes Számot tökszorozni: sieben mahl sieben machen. Multiplicare numerum Septimum, — Septenarium. Id.

Hetes Vászon, -nnak, -nat 1. nine gemeine gestützte Leinewand. Vilis tela. lis, a, f. Virgilianus Vitis, is, n. Cic. 2. Semmire kellő hitvány —, alá-való asszonyról mondatik, p. o. Ötet-is tsak hetes vásonnak tartyák: sie nimd auch nur für was gemeines gehalten. Et illa pro nullius momenti Mulieres habentur. Cic.

Hét-ezendei, adj. p. o. idö: Zwischen sieben Jahren. Septennium, ii, n. Rudent.

Hét-ezendö, -dönek, -döt: sieben Jahren. Hebdomada annorum. Varr.

Hét-ezendös, adj. sieben jährig. Septennis, e. Plaut. Hét-ezendös gyermek: ein siebenjähriges Kind. Septennis puer. is, eri, m. Plaut. Hétezendös háborúban. im siebenjährigen Krieg. Septennis bellum.

Hetedszaka, -kának, -kát: eggyik hétnine Woche. Hebdomada, ae, f. Varr.

Hetedszaki, adj. eggyik-héti: wöchentlich, was die Woche über

gezehnfacht. Hebdomadalis, e, c. Sidon.

Hetevény, -nynek, -nyt: sias -tydke az égen. Sus Zeichen am Himmel. Pleiades, dum, f. Virgil. Vide, arum, f. Liv. Und, thät fet-jött a' hetevény: die Gleichheit ist schon wieder ganzen. Iam exorta sunt Pleiades. Cic.

Hét-ezer, -zeresnek, -zret. Siebentausend. Septies Mille, indeclin. Septem millia. — Katona: siebentausend Soldaten. Septem millia Militum.

Hét ezeren, adv. zu siebentausend. Septem millium.

Hét-ezerszer, adv. siebentausendmal. Septies millies.

Hetezett, partic. Gesiebent. Septemvarius, a, um. Macrob. per Septem multiplicatus, a, um.

Hét-fejü, adj. Siebenköpfig. Septiceps, cipitis, o.

Hét-felé, adv. auf Sieben Theilen, Theilen, oder Theile. Ad Septem Partes.

Hét-féle, adj. Siebenerley. Septem plex, icis, o. Virg. Septem Generum, Septemplicis Generis.

Hét-folyamú, adj. hét-folyású: Siebenströmig. Septem fluus, a, um. Hét-folyamú Vitus' vize: der Wasserstrom in Ungarn mit sieben Ausflüssen in das Meer gesetzt. Flumina Septem flua Vistulae. Ovid.

Hét-fö, -önek, -öt: hétfö, elsö nap a' hétben: der Montag. Dies Luna, ei, m. feria Secunda, adj. Hetvenö hét-fö: der siebzigste Montag. der besondere der Montage, der besonders unter den Tagen zum Feyern gemacht, und mit Müssiggehen zu gebracht wird. Dies Luna, Quem Officiis ponsimum otio et desidia

contexunt. Hétsvét — Pünkösd hetfö: Der Oſtermon-
tag. Pfingſt montag. Feria ſe-
cunda Paschatis, — Pentecoſtes.
Eccles. Minden hetſön. Montä-
tiss, alle Montäge. Singulis die-
bus lunæ. Hetföre vacom:
ich warte ihn nicht den Montag.
Ad diem Lunæ eum expecto. Cic.
Hetföre hagyni valamit. etwas
auf Montag laſſen. Aliquid in
diem lunæ reclinquere. Cic.

Hét-fön, adv. am Montage.
Die lunæ, feria secunda.

Hét-föi, adj. montagig, montäg-
lich. Die lunæ

Hét-fönként, adv. minden Hét-fön:
montäglich. Singulis diebus
lunæ.

Hét fő-tisztnek egyike, hét fő-tiszt-
egyikének, — hét: einer von
den ſieben beſonders angeſtellten
Männern. Septemvir, viri, m.
Cic.

Hét-halmos, adj. p. o. Roma Várossa: der
auf ſieben Bergen, dem Capito-
lino, Palatino, Esquilino, Vimina-
li, Quirinali, Aventino, und
Janiculari gebauete Stadt Rom.
Roma septicollis, e, is, f. Prudent.

Hét-város, -snak, -sat, Város Magyar
Országban. Siebenbürgen. Gie-
benden Nominis Oppidum Hung.

Hét-hónap, -pnak, -pot: ſieben Monat.
Septem menses. -sium, m. Septem-
mestre. Sc. tempus. Censorin.

Hét-hónapi, adj. p. o. Gyermek: ſieben
monatliches Kind. Septem menſi-
um infans, ntis. c.

Hét-hónapos, adj. p. o. Munka: ſieben
monatliche Arbeit. Labor septem
menſium, vel — septem meſtris. e, is
tre, m. Censorin.

Hétі, adj. wöchentlich. Hebdomadalis, e.
c. Hétі bér: der Wochen lohn. Mer-
ces hebdomadalis. edis, tis. Mer-
ces in hebdomades ſingulas ſolvenda.

Hétі fogtalatosság: die wöchent-
liche Amtsverrichtung. Vices hebdo-
madales. hebdomadale negotium
munecis. lis, ü, n. occupatio
hebdomadalis, onis, lis, f. Hétі,
hónapi tselekedetek: die wöchent-
liche und monatliche Handlun-
gen. Hebdomadalia et menſtrua
a acta et facta. tium, et orum
orum. n. Hétі könyörgések: wö-
chentliche Gottes Bittungen.
Preces, quæ singulis hebdoma-
dibus (vel singulas hebdoma-
des) habentur. Hétі könyör-
gését el-végezni: ſeine Wochen
Gebeter verrichten. Persolvere
preces hebdomadales. Hétі
munka: die Wochen Arbeit:
Opus hebdomadale. eris, lis, n.
Hétі-vásár: der Wochen markt.
Nundinæ hebdomadales, arum
tium. f. Plaut.

Hét-kapus, adj. Der ſieben Thore
hat. Hepta pylus, a, um. Poet.
Hét képen, adv. auf ſiebenerley
Art. Septuplo, septem faciam.
Septem modis.
Hét könyből álló, adj. Aus ſie-
ben Büchern beſtehend. Hepta-
teuchus, a, um. Erasm.
Hét-közben, adv. unter der
Woche: Intra hebdomadam.
Cic.
Hét-közi-nap, -napnak, -napot: der mit-
lere Werktag. Dies professus, ci.
ti. m. Plaut.
Hét-közi-nap, -napon: am mittlern
Werktage. Die professo.
Plaut.
Hét-közi-napi, adj. Werkta-
gig, werktäglich. Professus,
a, um. Plaut. Hét-közi-napi
teuha: Aus Wochen Kind. Ve-
stis Quotidiana, is, e. f. —
Familiaris. Cic. — domestica.
Tert.
Hét-tábnyi, adj. ſieben Dicke,
oder Fuß groß. Septem pedа-
lis, e. c. Plaut. Hét-tábnyi

magos ságú faragott-kép: ni
ua Statua, ein sieben Fuß hoch
ist. Septempedalis Statua, is
d, f. Plaut.

Hét-tábú, adj. siebnen Fußig. Se
tipes, edis, c. Sidon. Hét-tá
bú Vers: ein Vers, der sie
ben Pedes hat. Septenarius
versus, ii, us, m. Cic.

Hét-lat, -tnak, -tot: siebnen Un
zen. Septunx, uncis, m. Mar
tial.

Hét-latos, adj. hét latot nyomó:
siebnen unzig, das siebnen Un
zen, oder ℔ Lotz wiegt.
Septuncialis, e. c.

Hét-levelü, adj. siebnen blättrewig,
Heptaphyllus, a, um. Plin. Se
ptem folia habens.

Hat-lyukú, adj. p. o. sip: eine
Pfeiffe, die siebnen Löcher
hat. Fistula Septiforis, e,
ris, f. Sidon.

Hét-nap, -napnak, -napot. egy egy
egész hét: siebnen Tagen
einer Woche, Zeit von sie
ben Tagen. Hebdomada
e, f. Vulg. hebdomas, adis,
f. Cic. Septimana. a. f. Cod.
Theo. Hét-nap alatt: inner
halb siebnen Tagen, in einer
Woche. Intra unam hebdoma
dem. Cic. Spatio Septem di
erum. Cic.

Hét-napi, adj. siebnen Tägig. Se
ptidianus, a, um. Septem
dialis, e. c. Hét-napi Gyer
meke: siebnen Tägiges Kind.
Septidianus infans, i, ntis.
m. Hét-napi idö: Zeit von
siebnen Tagen. Septidium,
ii, n.

Hét-oldalu, adj. siebnenseitig,
das siebnen Seiten hat. He
ptapleurus, a, um. Vulg.

186
Hét-oldalu tekintetes. Zi
nnen Ino
mentrigsten Figuren mit siebnen
Seiten. Heptagonum, i, n.
Mathem.

Hét-rend, -dnek, -det: sie siebnen
Reihen. Septem Ordines, seri
esque. Cic. Hét-rend evezös
hajó: ein Galeon mit sie
ben Reihen Rudern über ein
ander. Heptereres, -is, f. Liv.

Hét-részü, adj. siebentheilig.
Septem partibus Constans, ntis,
o.

Hét-szer, adv. hét-szeresen: siebn
fältig. Septem pliciter. Hét-
szer venni valamit: etwas
siebnfältig nehmen. Septe
pliciter sumere aliquid.

Hét-szörü, adj. siebnfach, siebnfäl
tig. Septemplex, icis, o. Virg. Hét
-szörü nyelv: ein loser Maul.
Lingua improba, lic.-petulans. Lic
-lusque calumniosa, — Quae ama
rulenta dicacitate est. Macrob.

Hét-szörü nyelvü: p. o. szókátor:
ein Zänker, Lasterzüngler, Ab
vokat. Loquaciter litigiosus
Cunctidicus, i, m. Cic. Hét-szö
rü nyelvü rossz Asszony:
ein böses Zeugstück Weib.
Impurissimi Oris Mulier.
Cic. Immane calumniosa lin
gua Mulier. Plaut. Det.

Hét-szörüen, adv. siebnfältig.
Septemplici ter. Virg. l. Hét-
szer.

Hetsepes, -tsnek, -tset: tsipke
(paclagi-) rózsa' gyümölcse
bül készült lekvár, -liktárium.
Hutzipengetzsch (Hagenbutten)
Julsen. Roob Cynosbati,
electuarium Cynosbati, vel,
ex baccis Cynosbati.

Hét-soros, adj. siebnen fältig. Se
ptuplus, a, um. Septemplex, icis, o.
Virg. Septem Series.

Hét-sorosan, adv. sinbenfültig genommen. Septem faciam accipiendo. Septem pléciter dicendo.

Hét-számos, adj. wöchentlich, was die Woche über gerechnet. Hebdomadalis, e, c. Sieben.

Hét-számra, adv. wochenweise. von Wochen zu Wochen. Septimanatim. Voss. per hebdades, et septimanas.

Hét-száz, adj. sinbenhundert. Septingenti, ae, a. Hét-száz esztendö: sinbenhundert Jahre. Septingenti anni. orum, m. Cic. Hét-száz ezer lépés: sinben mal hundert tausend Schritte. Septingenta millia passuum. Cic.

Hét-századik, adj. der sinbenhundertste. Septingentesimus, a, um. Cic. Minden hét századik: jedes sinben und sinbenhundert. Septingeni, ae, a.

Hét-száraz, adj. p. o. Szeleg juh: eine Heerde von sinben hundert dieser. Septingenarius Grex ovium. Varr. Vagy, Hét-szárbiri álló nyáj: eine Heerde von sinbenhundert Schafen. Septingenarius Grex. Idem.

Hét-szár-féle: adj. sinbenhundertlerley. Septingentorum Generum.

Hét-szár, p. o. Ötven talter: egy hét száron tálentom. ein Talent. sinbenhundert fünfzig Thaler. Talentum, i, n. Cic.

Hét-szárszor, adv. sinbenhundertmal. Septingenties.

Hét-szegü, adj. hét-szegletü: sinbenwinklicht, das sinben Ecken oder sinben Winkel hat. Heptagonus, a, um. Sen Heptagonum, i, n. Sosc. Septangulus, a, um.

Hét-személyes Tábla, - lának, -lát: die Dreyundzwanzigtafel. Tabula Septemvicalis, e, f. Septemvicatus, us, m. Cic.

Hétszer, adv. sinbenmahl. Septies. Plin. Hétszer gazdagabb nálánál: reicher sinbenmahl, als jemand. Septies, ditior illo. Ter. Hétszer épitették-fel a' templom: sinbenmahl ist der Tempel wieder aufgebauet worden. Septies restitutum est templum. Plin.

Hét-szerre, adv. wieder sinbenmahl. Septemis vicibus.

Hétszeres, adj. sinbenfältig. Septuplex, icis, o. Septuplus, a, um.

Hétszeresen, adv. sinbenfach. Septemfariam. Hétszeresen venni valamit: etwas sinbenfach nehmen. Septemplicem accipere aliquid. Treg.

Hétszerte, adv. sinbenmahl. Septuplo.

Hétszeri, adj. sinbenfältig. Septuplex, icis, o.

Hét-szög, -gnek, -get, -szeg, -get, -szeglet. Sinbeneck. Heptagonum, i, n.

Hét-szögü, adj. -szegü, -szegletü: sinbeneckicht, das sinben Ecken, oder sinben Winkel hat. Heptagonus, a, um. Septangulus, a, um.

Hetven, adj. sibenzig, sibzig. Septuaginta, indecl. o. pl.

Hetven Magyarázói a' Szent-irásnak: die sibenzig (eigentlich zwey und sibenzig) Dolmetscher, oder Uebersetzer der Bücher, welche das Ebräische

ins Griechische. Septuagin
ta interpretes, ĭum, m.
Hetven szántók: sibenzig
Acker Land. Septuaginta
Aratores, rum, m. Cic.
Hetvened, p. o. magával: neun mit
noch neun und siebzig. Ille
Cum Sexaginta novem ali-
is.

Hetvenedike, adj. der, die, das
siebenzigste. Septuagesimus,
a, um. Cic.

Hetvenen, adv. iterum siebenzig.
Septuageni, ae, a. A' szántók
hetvenen voltak: die Aecker
Leute waren iterum sieben-
zig. Septuaginta Arātores
erant. Cic.

Hetvenes, adj. aus siebenzig beste-
hend. Septuagenarius, a, um.

Hetven-esztendös, adj. siebenzig Jah-
rig. Septuagenarius, a, um.
Hetven esztendös korában mul-
tt el Világ ból: er ist als
siebzigjähriger aus diesem Leben
abgegangen. Septuagesimo
Anno decessit e vita. Cic.

Hetven-féle, adj. siebenzigerley.
Septuaginta Generum.

Hetven-kilentz, adj. neun und sieben-
zig. Septuaginta Novem.

Hetven-kilentzen, adv. neun und
siebenzig. je neun und sieben-
zig. Septuageni novēni. Un-
de octuageni, ae, a.

Hetven-kilentzedik, adj. der neun
und siebenzigste. Septuage-
simus nonus, a, um. unde octo-
gesimus, a, um.

Hetven-kilentzszer, neun und sieben-
zig mahl. Septuagies novies.
undoctogies.

Hetven-négy, adj. vier und sieben-
zig. Septuaginta Quatuor. Het-
ven negyedik: der vier und sieben-
zigste. Septuagesimus Quartus,
a, um. Hetven-négyszer: vier und
siebenzig mahl. Quater et Septu-
agies.

Hetven-nyolcz, adj. acht und sieben-
zig. Septuaginta octo, octo et
Septuaginta. Hetven nyolczadik:
acht und siebenzigste. Septuage-
simus Octavus. Octavus et Septu-
agesimus, a, um. Hetven-nyolcz-
szor: acht und siebenzig mahl.
Septuagies octies.

Hetvenszer, adv. siebenzig mahl.
Septuagies. Colum.

Hét vesz'-hangos: siebentönig,
der nur sieben fachen Echo
giebt. Heptaphonus, a, um.
Plin.

Hetyke, adj. nyalka, tsevély kedö:
aufgeblasen, stolzirend, über-
müthig. Elatus, a, um, in Elatus,
a, um. Cic. insolens, ntis, o. Cic. tur-
gidus, a, um. Petron.

Hetykélkedni, -dem, -dik: tsevély-
kedni: stolziren, übermü-
thig seyn. Turgere. Cic. turge-
re, Cic. inflatum esse. Cic.

Hetyke-petyke, adj. p. a. legény-
azt sem tudgya, hová hágyon:
der Jüngst, gest und stolzirt.
ner ist aufgeblasen, und stolz.
Juvenis iste thraso-, et sui ipso
plenus est. Ter. -est fastu tur-
gidus, alto. Claudian.

Hetykeség, -gnek, -get: der Stolz.
Superbia, ae, f. Cic Fastus, us, m.
Ovid.

Hév, vnek, -vet, vek, pl. die Hitze,
die Erhitzung. Aestus, us, m. Tail
Calor, oris, m. Cic. Fervor, oris, m.
Cic. Hevem ~~vagyok~~ (forrò lá-
gom, melegem) vagyok: mir
ist warm, ich habe eine grosse
Hitze. Aestuo, avi. Lucret.
)(Fázom. Meg-ütötte (-szá-
rította, -vesztegette) a' hév

(heveteg, forró meleg) á gabonát: die gesotzte Hitze hat die Saamkörner ganz verdorben. Aestus ingens torrentem exsiccavit, decoxit fruges. Colum. Az indulatok' heve elibe gátot vetni: Impetum animorum comprimere. Cic. Aestum affectuum reprimere. Cic.

Hév, adj. forró, heveny, heves, hevetteges, Meleg. Posgó. Calidus, a, um. Cic. Fervidus, a, um. Cic. JC. Hideg, hives, fagyos. Igen hév: sehr heiß, sehr hitzig. Perfervidus, a, um. Colum. Stark fervidus, a, um. Id.

Hévar, -vnak, -vat: das sich, so nach Abfallen des Wassers auf dem Ufer sandigen bleibt. Glacies post recessum aquae ripis adhaerens. ei, ntis, f.

Hevedér-enek, -et: das Szorító Szíj övedzö: der Gürt, Leibgürt. nim Gürtel. Cingulum, i, n. Cic. Vinculum Ventrale, i, lis, n. Macrob. Fegyver-tartó hevedér (Szablya-szíj) függ vala vállárúl. nim Wehr Gehenk, Gurt, Riemen, an dem das Schwert hängt. Balteus ei, etwann eo pendebat. Virg. Ló-hevedér: nyereg-szorító Szíj: der Pferd Leibgürt. Cingula, ae, f. Ord, qua equi spinae adstringitur. Cic. gutum equi. Hevederrel megszorítani a' lovat: das Pferd gürten, mit dem Gürtel binden. Equum cingulo constringere. Cic.

Ist gyötrö (hegyes vas tonalakból öszve-font) hevedér. der Stein gürtel. Cilicium, ii, n. Vas hevedér á kerekeken: kerék sing-vas, kerék talp-vas: die Radschienen. Eisen, wo mit ein Rad ringsherum beschlagen wird.

Canthus, i, m. Pers.

Hevedéres, adj. p. o. ágy, vagy nyoszolya: Zettern, Zettstätte, wo unten Riemen hineingezogen. Lecti lo-ris subtenti. Cato.

Hevedér-fa, -fának, -fát: Gerenda szorító, -fogható hevedér, vagy Kapocs, két Gerendát öszve-fogható fa: ein Leister, womit zwey Balken zusammen gehalten werden. Subsens, ndis, f. Vinc. 2. Hevedér-fa, melyet ablak-táblába, asztaba szoktak az asztalosok keresztbe eresztени, hogy ne görbüllyön. ein Leister, die man zu Fenster Laden u. s. f. pflegt zu bringen. Subsens, ndis, f. Pacuv. 3. Hevedér-fa Cdeszkáskaj á' hegedün, melyhez á' húrok kötöztetnek: Zwischenbuntgen an Geigen, wo an die Därmen fest gemacht sind. Subsens fidium. Valv.

Hevedér-kö, -kének, -követ: melyet koszszába eresztenek á' falba, hogy az ne tágúllyon. ein Stein, der zum Einmauren, und sie also desto fester wider alle Bewegung verbindet. Diatonos lapis, i, idis, m. Vitr.

Hevederlö, -öének, -öt: nyeregelönas: ein Sattelknecht. Equorum strator, oris, m. Stark.

Hevederleni, -vetek, -vett, -vetni: hevéderrel megszorítani á' lovat: das Pferd gürten, Equum cingulo constringere. Ventrati. Cic.

Hevedér-öv, -övnek, -övet: ein Wehrgehenk, Gürtel, oder Leib gürt. Balteus, i, m. Varr. rott hevedér-öv: ein Zwischen gürt. Intercus Cestus,

i, us, m. Varr.

Hevedex-vas, -suak, -sat: Pant. vas, sing-vas: nin d'ísinn, nisten. Canthus, i, m. ferr. rum, e gue Cantha fiunt.

Hevenn, adv. melegében: fricz, fitzig, brünstiglich, fistig. Ardenter, Cic. Fervide, Cic, flagranter. Taut. Hevenn (heves) kivánni valamit: brünstig ntwas begehren, begehren. Flagranter aliquid cupere. Tacit.

Hevenz, adj. heves, meleg. Fervó: fricz, warm. Aestuosus, a, um. Colum. fervidus, a, um. Cic. Hevenyebb beszéd: ein brünstiger altzúfitziger Rede. Oratio pan. to fervidior. Cic.

Hevenyében adv. melegében, hamar, jában. in der nechsten Hitze, so lange es warm ist, in der gün. stem Gelegenheit. In flagranti, celeriter, subito. Cic. Hevenyében fogásba-el: zu ist einf der Hut vorgesetzt worden. In ipso fauore (facto) comprehensus a, intercepstus est. Cic. Hevenyében értek ötet: zu ist auf frischer That ertappet worden. In flagranti re, facto deprehensus est. Cic. Hevenyében à tsúfolodást leg-jobb félbenszakásztani: ein angefangen Rede je eher, je lieber ist abzubrechen. Breve sit, quod turpiter audes. Prov.

Hevenyében fogni valamihez: in der nechsten Hitze sich über ntwas machen. Ferride rem quam-primum adgredi. Cic. Valamihez hevenyében jutni: ntwas in der grössten Gelegenheit erlangen. Celeriter adsequi aliquid. Cic. Hevenyében megtámadni valakit (szóval): einen sich heftig in Dichtheit zu setzen auf einen Punkt los zu ziehen. Ire praemunitione acerbius invehi in aliquem. Liv. Hevenyében (csak hamar) ötvenvágtak zá: Man hat ihn 50 Streiche (Schläge) in grösten Eile gegeben. Quinquaginta verbera subito caesus est. Plaut. Hevenyében az istállózetnek: in der Hitze des Tanzens. In fervore conflictus. Hevenyében van a tóveny-állás: man sieht sich sehr Gelegenheit. Calent judicia. Cic.

Hevenyedés, -nek, -st: heveskedés: die Übereilung. Praecipitantia, a, f. Hevenyedés á tanácsban: die Übereilung in Rathschlägen. Praecipitatio consilium. Sen.

Hevenyedni, dem, -dik: heveskedni: sitzig seyn. Fervidum esse. Ardescere. Cic. Fervescere. Cic.

Hevenyedve, adv. eilend, jählings. Praecipitanter. Lucret.

Hévér, -nek, -t: d. banyász, extrajtó, extra-vago: ein Bergmann, Bergknapp. Fossor metallicus, oris, ó, m. Metallicus, i, m. Plin. 2. kébér, lapó: der Weinschenk. Sipho, onis, m. Colum. Varr. Hévérrel bort húzni, szívni, venni á hordóból: Wein mit einem silbern Heber ziehen. Vinum ex dolio per siphonem trahere in summum. Colum.

Hevereddni, -dem, -dik: sich sitzen, sich erwarmen. Procalescere. Virg, recalescere. Cic. Földön hevereddni: sich auf die Erde sitzen. Humi procumbere. Virg. A' fényre hevereddni: sich auf Gras sitzen. Recumbere in herba. Cic.

Heverés, -nek, -st: die Erhitzung, die Aufsitzigkeit. Defidia, ae, f. Cic. Heverésnek adni magát.

sich der Faulheit ergeben, müssig sein, müssig sitzen. Desidiae se dedere. Cic. Rust dolognak tartya a' dolgozni lö heverészt: um Faulheit für höchst sündlich sich auf den Mist tag müssig sitzen. Intur pissimis vebus habet, ad diei fervidissimum tempus sterterе. Curt.

Heverés körben: adv. a' dolog túl megszünés alatt: in müssigen sitzen treiben. Intra ferias. Paciz

Heverészedegelni, -gelek, -gél: müssig stehen. Desidere. Egész nap —, den ganzen Tag müssig sitzen. Frustra totum diem desidere. Terent.

Heverészés, -szete, -st: heimliches heverés: das müssig sitzen fürs Müssig gang. Desidia, ae f. Cic. desidiosa Cubatio ei, onis, f. Varr.

Heverészeni, -részek, -rész. heimlich heverni: müssig sitzen, stillsitzen. Desidiosum Cubare. Az ágyban mint Sardanapalus heverészeni: wie Sardanapalus im Bette müssig sitzen. Sardanapali vice jacere desidiosum in lectulo. Cic. A' fürön (gyöpön) heverészeni: sich ins Gras legen, und faulenzen. Membra gramine levare. Ovid. in herba recumbere desidiosum. Cic.

Heverészö, adj. heimlö, heverö: müssig sitzend. Desidiose Cubans, antis, o. Umbraticus, a, um. Plaut.

Hevereiteni, -rítek, -rít, -rítem, -riti: heverettetni: lassen müssig sitzen. Sinere desidiosum jacere. A' buja ság serlö jébe akar benünket heverei teni: er will uns in den Unfleiß dem Müssiggang stürzen. Vult facere, ut desideremus in spurcitia luxuriae. Plin.

Heverkezö, adj. Müssig sitzend, stillsitzend, unnütz, untätig. Desses, idis, o. Liv. Otiosus, a, um. Cic.

Heverni, -vercek, -ver: müssig sitzen. Cubitare, Cic. Otiari. Cic. Tal tani: Az el-kerdett epületek vegezetlen heverenek: das Werk (Gebäude) steht unvollendet (Gebäude) und nicht vollend nützen können. Pendent opera (aedificia) interrupta. Virg. A' vászon, ha sokáig hever, el-romlik: die Leinewand so lang liegt, verliegt sich. Linteum situ, vetustate corrumpitur. Colum.

Bünben (vétekben) heverni: bünködni, bünben gázolni, tocsikolni, fetrengeni: sich in Lastern wälzen. Haerere in flagitiorum sordibus. Cic. Voluptati se totos dedere. Cic.

Sárban heverni: sich im Kot wälzen. Jacere, volutari in luto. Cic.

Feküdni, heverészni, kemélve fekünni: als ágyon heverni: müssig Bett liegen. Incumbere lecto, decumbere in lecto. Cic. Egész nap ágyban heverni: im Bett bis Mittag seine Ruhe liegen. Ad quartam jacere. Hor. Délig heverni: bis zur Mittag des Tages müssig liegen. Ad Meridiem usque cubitare, sterterе. Cic. Földön heverni: auf der Erde liegen. Humi jacere. Cic. Keleven (Vércse ágyon) heverni: auf einem Türkischen Bette liegen. Super strato turcico cubare. Suet. Pad statt heverni a' könyve. sein Buch liegt unter der Bank. Infra scamnum haerere, jacere libere jus. A' sárban heverni: sich im Schlamm wälzen. In [illegible]

re voluptati. Cic. Egész éjtszaka szalmán heverni: die ganze Nacht über auf dem Stroh liegen. Noctem in stramentis per noctare perpetem. Plaut. Noctem totam stramentis incubare. Plin. 4. Hason nélkül állni, -lenni: stehen ohne Hände: freyhändig stehen, müssig, sind unthätig. Optima ingenia jacent. Cic. Már észtendeje, hogy nálam hever a pénzed, mir ist Ihr Geld bereits ein Jahr lang mir liegt. Annus est, quod pecunia tua apud me hæret. Cic. Ter.

5. Trat heverünk: henyélünk: wir führen ein faul, müssiges Leben. Desides sumus. Trat. Szegyen heverni: Schande ist, müssig gehen. Pudor (turpe) est otiari, -otiosam vitam agere. Cic. 6. hivalkodni, tunyálkodni: stuntelen heverni: ist immer träg, und müssig. Perpetuo desidet et torpescit. Tall. 7. Tok nélkül való tőrés tárgy, hever par lag bán (tőr született, nem született): feiner Degen stünde lange noch unberührt, und nicht zu Hände gebraucht wird. Multa memorabilia objecta jacent adhuc imperfecta, et ad finem non perducta. 8. Páston (gyepen, pázsiton) heverni: pazsitozni: müssig auf dem Rasen liegen. In cespite cubitare. Cic. desidere. Quinct. 9. A' bokrok közt heverészek (reitenek) á nyúlak: die Hasen liegen in

nilli, umher.

Ohnbeschäftigt herumstreift. Lepores delitescunt in dumetis.

Cic. 10. Tömlötzben heverni: fogva lenni, sínlödni: in Gefangenschaft stecken. In carcere esse. Cic. in carcere habitare. Cic. in custodia esse. Cic. Vasban heverni: vasat hengetni: in die Eisen geschlagen seyn. In vinculis esse. Terent.

-ergő, -önek, -ört: ár nyék tartó: Schatten-spender: nap-ernyő: Sonnenschirm. Umbella, æ, f. Suet. Umbraculum, i, n. Claud.

Heverő, önek, -ört 1. ein Faulenzer. Cessator, oris, m. Cic. Cubitor, oris, m. Colum. 2. Munkátlan dolgos, nem henyélő. 2. adj. Faul, träg, untätig. Desidiosus, a, um. Cic. otiosus, a, um. a, um. Cic. Heverő ágy: das Faulbett. Anaclinterium, ii, n. Spart. Grabatus, i, m. Mart. Heverő ember. ein faules, trägers Mensch. Homo ignavus, inis, i, m. Cic. otiosus, i, i, Cic. Heverő hét-fő. Tag, Het-fő. Heverő nap: ein müssiger Tag. Vacuus dies. -ei, -ei, m. Cic. -ab ope re. Id. Nincsenek heverő (üres) napjaim: ich habe keine müssige Tage. Non habeo dies vacuos. Cic. Heverő (rest) öröke: ein faules Aas? Iners bos, inertis, oris, m. Colum. Heverő pénz: liegendes Geld, Geld, das still in Kasten liegt, nicht auf Zinse ausgeliehen ist, Geld, so müssig liegt, und keinen Interessen bringt. Otiosa pecunia, æ, f. Ulp. Vacans pecunia. Digest. Földön heverő szőlő-tő: ein Weinstock, so auf der Erde liegt. Vitis prostrata

ta, is, a, t. Colum. Soha nem
heverö: ünnüssig. Inotiosus,
a, um. Quint. Heverö idöm-
ben (heverötemben) szerzet-
tem, is ixtam cteket: sinsi-
saba ich in müssigen Zitzen
gesammelt, und beysammt.
Haec ego per otium composui,
et scripsi.

heverötében, -tedben, -tembem. Da nur
nichts zu thun hat, der nur Müssiggang
hat. Da du nichts zu thun hast,
da du Müssiggang hast, da ich nichts
zu thun habe, da ich Müssiggang ha-
be. Vacanti illi, -tibi, -mihi.
Cic. Heverötében valamit tsinál-
ni: da nur Müssiggang hat etwas
thun. Per otium aliquid facere.
Liv. Heverötében ékhatnál egy
levelet. Da du nichts zu thun hast,
konntest einen Brief geschrieben.
Per otium posses epistolam scri-
bere. Cic. Heverötemben (heverö
idömben, -kocombam) ixtam ete-
ket: da ich Müssiggang hatte, habe
ich dieses geschrieben. Vacive (per otium) haec scripsi.
Plaud.

Heverötetni, -tetek, -tet; -tetem,
-teti: abmüssigen, müssig lie-
gen lassen. Otiari sinere. Pen-
nájat heverötetni: seinen Federn
müssig liegen lassen. Sinere
calamum suum otiari. A' dénzt
heverötetni, es tenteinek tinem
adni hasonza: Einem das Geld
auf Zinsen leihen, und also ma-
chen, dass das Geld müssig liege.
Pecuniam nulli, aut
vel apud neminem occupare.
Cic.

Heverove, adv. müssig, untsätig.
Desidiose, Lucret. Otiose, Cic.
Hevertelve, t. liv alkodva vesze-
getni az idöt: die Zeit müssig
zu bringen. Desidiose aetatem
agere. Liver. Otiose tempus terere
Cic.

Heves, adj. l. forró, hevenyi, heves
ges, meleg: hitzig, heiss, si-
tzig, voll Hitze. Aestuosus,
a, um. Colum. fervidus, a, um
Cic. SC Hideg, hüves. Heves
Nap: ein heisser Tag. Dies
aestuosus, ei, i, m. Plin. Ju
heves: heisse Sitzig. Aes-
vidus, a, um. Colum.
Heves: tüzes: voll geistiges
-geistiger Wesen. Spiri-
tuosus, a, um.

Heves, -sebb, -st: mezö-vá-
ros Magy. Országban. Ju-
veniss. Hevesinum, i, n. Ci-
vitas Hungariae. Bet. He-
vesen völtam: ich war
in (zu) Hevesch. Hevesi-
ni fui.

Hevesedni, -dem, -dik: heiss werden, heiss brennen. Percalescere. fervi-
dum fieri. Cic.

Hevesen, adv. Sitzig, Sitzig. Fer-
vide, incense. Gell. SC Tendese-
nyugott elmével, szeliden. He-
vesen (heven, hevenyében) bá-
tortodni, bolondság: sich hi-
tzig etwas unternehmen, ist
eine Narrheit. Cupide et dicate
vagi in rem aliquam, stultum
est. Nep. Ferventer quidpiam
agere, stulte et praecipitanter
est. Cic. Plaut.

Heves idö, -öbb, -öt: sitzigen-
sten wärmer Zeit. Aestuo-
sum Calum. i, n. Cic. Calida
tempestas, a, atis, f. Sen.

Heves indulatú, adj: p. o. embereck:
sitzigen Zeiten. Flammei vici-
nium, ii, n. Tidon.

-vereső.
-vereni: sich im
warmen wälzen. De Pr

Hevesitö, adj. p.v. ital. ein anfeuern-
der Antreiber: Potus accensivus,
-astrum Catilinae, us, i, ntis, n.

Heves-kaczika, -kának, -kát: heves ör-
zégen. der fitzigen Empfindung
zwischen den beyden Tropicis. Tor-
rida Zona, ae, f.

Hevesked(e)s, -snek, -st: die Über-
reitung. Actio fervida, onis,
a. f. praecipitatio consilio-
rum, onis, f. den. Valamit
nagy heveskedéssel meg-tet-
várni: etwas mit vieler fitzig
keit verrichten, ohne Über-
legung beginnen, hastig ver-
richten. Ardenter aliquid de-
siderare, cupere. Cic.

Hevesked(e)ni, -kedem, -kedik: he-
venykedni: fitzig seyn. Ar-
dere, Cic, fervere, Cic. fer-
vidum esse. Rendetlenül, szer-
telett, szerkívül heveskedni.
ausser ordentlich fitzig seyn.
Extraordinarie exardescere. Voss.
— fervidum esse. fervido esse
animo. Isaac magával heves ke-
dik: nie wendet, schmeigt und
schätzt nur sich selbst, nur In-
got die Liebe nur gegen sich
selbst. Amore unice sui fla-
grat. Cic. Seipsum duntaxat di-
lit. Cic, se amat-, sibi blan-
dire solummodo. Cic. suis tan-
tum cupiditatibus servit. Cic. —
sui ipsius amore flagrat. Hor.

Heveskedo, adj. brausend. Aestuo-
sus, a, um. Cic. Isaac magát be-
vésö Heveskedö Szerelem: Eigen-
valö Leidenschaft: sui ipsius
amor, oris, m. Horat.

Heveskedve, adv. Lebhaftigkeit: fitzig, mit Muth, Hitze, unbe-
nicht, unbedachtsam. Praecipi-
tanter. Luce. praefervide. Colum.
Ic Isendefen. Heveskedve tsele-
kedni valamit: etwas unbedacht-
sam thun. Inconsiderate facere
aliquid. Cic.

Heves-ör, -vnek, -vet: heves kez-
ka az égen: der fitzigen Em-
pfindung zwischen den beyden
Tropicis. Torrida Zona, ae, f.

Hevesség, -gnek, -get: die Gäh-
rung, die Heftigkeit, die Hitze, das
Ungestüm. Ardor animi, oris,
m. Tacit. vehementia, ae, f. Plin.

Hevessége az ifjuságnak: die
Hitze der Jugend. Fervor
aetatis Adolescentiae. oris, m.
Cic.

Heves-Váremegye, -gyének, -gyét:
Hevesser Gespannschaft. Co-
mitatus Hevesiensis, is, is, m.
Belius. Hevesben (Heves-váreme-
gyében) lakom: ich wohne in
der Hevesser Gespannschaft.
In Comitatu Heviensi habito.

Heveteg, -gnek, -get: Levény, Lévség,
Forróság: die Hitze, Gesundheit.
Aestus, as, m. Tacit. Ardor, oris,
m. Virg. fervor, oris, m. Cic.
A' heveteg miatt tak hatatlan
helyeke: Orontes, so wegen der
grossen Hitze unbewohnt
sind. Loca inhabitabilia fer-
vore. Plin.

Heveteges, adj. Levény, Heves. Fi-
tzig. Aestuosus, a, um, Cic. fervi-
dus, a, um. Cic. Ic Hideg, Lé-
t. Heves.

Hevetegesen, adv. Levesen. fitzig.
Fervide, incense. Gell.

Hevetlen, adj. ohne Hitze. Aestu
carens, ntis, e.

Hév-hónap, -pnak, -pot: Kanicula:
der tulmas Lévségen okoző hónap:
der Monath in dem die Hunds-
tägen sind? Mensis Canicularis
is, m. Most vagyon a hév-h. —

nas: jetzt ist der Monath, in dem die grösste, und gefährlichste Hitze ist. Nunc Leonis rosa, ni stella fuerit.

Hév-kozó, adj. Leves, tüzes: grosse Hitze bringend. Aestifer, a, um. Virg. Hév-kozó csillag: der Hundsstern. Canis astifer. is, eri, m. Virg. Canicula, ae, f. Cic.

Hevíteni, -vítek, -vít; -vítem, -víti: heiß machen, hitzen, erhitzen. Fervefacere. Plin. ℒ Hivesíteni. A' bor heviti a' fót, vagy fejet: der Wein gemischt den Kopf an. Vinum tentat caput. Plin. Ne hevítsd a' fejemet: bringe mich nicht in Hitze. Noli me commovere. Cic. Concitare, Cic. excitare. Cic.

Hevítés, -snek, -st: das Heißmachen. Fervefactio, onis, f. Napi hevítés: die Verbrennung der Sonne, da die Sonne was durch ihre Hitze verbrennt. Exustio solis, onis, f. Plin.

Hevítgetni, -getek, -get; -getem, -geti: oft heiß machen. Fervefacere sepius.

Hevítő, adj. heiß machend. Inflammans, antis, a. Te való annak meg-tanúsítására a hatalmas hevítőm: in werest, um das zu verbrennen, mein Eifer war früher. In eras ad hoc condiscendum efficacissimus meus inflammator. Firmic

Hév-napi, adj. p. o. Szelek: die heißen Winde in den Hundstagen. Etesiae, arum, m. Cic.

Hév-napok, -napok, -nat: die Hundstage. Caniculares dies, -, larium, erum, m. Tidön. Kerdödnek a' hév-napok: die heißen Hundstage fangen an. Incipiunt Sirii ardores tempora. Horat.

Hévség, -gnek, -get: die Hitze, die Gefühle. Aestus, us, m. Tacit. Ardor, oris, m. Virg. fervor, oris, m. Plin. ℒ Hideg. tires idö. Forró hévség: sehr grosse Hitze, wie den Hundsstern vorangehen soll. Sirius ardor, oris m. Virg. Rekkenö hévség: eine brennende Hitze, die Gefühle. Fervidus aestus, i, us, m. Horat. Titkaszető hévség: Hitze, so Muthig Entschlossenheit, Mündigkeit hervorbringt. Aestus fervidus, qui languorem causat. Leg-nagyobb hévségben trazni: in grösster Sonnen-Hitze, die Tage am heissten ist, meissen Ardentissimis solibus iter facere. Liv. Flagrantissimis solibus proficisci. Solin. Nagy hévség van: es ist gefühl. Caletur maxime. Plaut. A' hévség nagyon árt az olaj-fáknak: die Hitze beschädiget die Oelbäume. Aestus vehementer nocet Oleam. Hor. A' napnak hévsége: die Sonnenhitze. Calor solis, Cic. A' napnak feletté-való, vagy feletthébb-való hévsége: eine sehr grosse Hitze, sehr heisse Zeit, oder Witterung. Intemperies solis. ei, f. Colum. A' hévség szomjúságot okoz: die Hitze bringet den Durst. Sitim aestus adducit. Hor.

Szünik a hévség: die Hitze läst nach. Calor remittit. Liv. -se frangit. Cic.

Hevülés, -snek, -st: die Erhitzung. Aestuatio, onis, f. Plin. exestuatio, onis, f. Solin.

Hevülni, -vültek, -vült: heiß werden, warm werden, erwärmen.

Aestuare, Horat. calescere. Cic. in calescere. Liv. JC Fátni, tüzelni. Hevülni kezdek a' borról: üsz forr, gr an. zu rauschen beym Wein. Occipio vino incalescere. Liv. Nagy fondolatokra kevültem. ich bin auf hohen Gedanken gerathen. Ad magnas Cogitationes incaluit animus meus. Tacit.

Hév-viz, -znek, -zet: természeti hévforrás (-forrás) meleg viz: ein warmer Brunn. Thermæ, arum. f. Martial. Calida aqua. arum. f. Plin.

Hév-vizetske, -kének, -két: ein warmes Bädlein. Thermulæ, arum. f. Martial.

Hez, postpos. zu. ad, prep. accus. Ahhoz alkalmaz magát-ketet hez: mit dem Umstehenden ganz gleich gehen. Facie adversus Solis Ortum. Cæs. Ez a' te jó-téte mind ehez képest csak kitsiny ség: dieses ist deine Güte gegen jene gering. Exile est istud, si beneficiis tuis conferatur. Valaki hez folyamodni: seine Zuflucht zu einem nehmen. Confugere ad aliquem. Cic. Légy irgalmas á szegényekhez: sey barmherzig gegen die Armen. Esto misericors erga pauperes. Cic. Atyai szivvel viseltetni valakihez: väterliche Gesinnung zu einem haben. Paternum habere adversus aliquem animum. Horat.

Hiag, -gnak, -got: 1. odó, odv. udu, üdö, üreg, üres hely, üresség. die Höhle, die Klufft, der Raum, Zwischenraum, die Lücke. Caverna, æ, f. Cic. Cavitas, atis, f. Plaut. Carum, i, n. Colum. Hiatus, us, m. Cic. Hézagok üres barlangok, üregek. die Höhlen. Cava spelunca. Cic. Caverna, æ, f. Cic. Hézag (csésze, üreg) vagy ennek á' fának: die Höhle Raum hat einen hohlen Raum, einen Höhlen. Cavitatem habet hæc Arbor. - cava est. Suet. ~~Hézagja valami~~ ~~valakinek~~ Hézagja (belső üreges-, öble) valamiuek: das Innere von etwas? Cavum rei alicujus. Colum.

2. adj. hohl, leer, voll Höhlt. Cavus, a, um. Plin. Concavus, a, um. Plin. inanis, e. c. Cic. Hézag hely: üres barlang: ein hohler Ort. Antrum, i, n. Martial. Caverna, æ, f. Cic. Hézag kerekét mellet beltsőnt-való járással hajtanak: ein hohles Rad. Tympanum, i, n. Cui in ambulatur. Vitr.

Hézag-fét-domb, -bnak, -bot: az ékes épületben. ein Zierrath, eine Zierlichkeit: Innerstes Glied der feinen Ordnungen. Ci-ma, æ, f. Vitr.

~~Hézag gyökér, Tömlős levelű, Cicorée: die Hohlwurz C. Aristolochia, æ, f. Linn.~~

Hézag-gyökér, -kérnek, -keret: Farkas-alma: die Hohlwurz, Osterluzey. Aristolochia, æ, f. Linn. Pyxionus, ii, m. Appul.

Hézagon, adv. üresen: hohl, leer, Cave, Vacue.

Hézagos, adj. üreges, üres: hohlicht, löchricht. löcherig, voller Löcher, voller Räume seyn. Cavernosus, a, um. Plin. intercapedinatus, a, um. Mart. Lap. d'Ethyes.

Hézagositni, -sitok, -sit, -sitom, -sitsz: einen Raum hineinmachen, machen. Intercapedinare. Vos.

Hézagotska, -kának, -kát: ein kleiner Raum. Loculus, i, m. Plin.

Hézagság, -gnak, -got: die Höhle, hohler Raum. Cavitas, atis, f. Concavitas, atis, f. Cavamen, inis, n. Solin.

Hi, adj. hiú, hiátagos, üreges, üres. nitul, Inner, nichtig, hinreichlich. Cavus, a, um. Lucr. concavus, a, um. Plin. inanis, e. c. Cic. vanus, a, um. Cic. Hi minden szava: nem yl nitul in ullum Sinnen. Vanilo quus est. Plaut.

Hia, -ának, -át: hija, hijja: der Abgang. der Mangel an einer Sache. Defectus, us, m. Liv. Sem mi hia vinta, es fehlt nicht an Jemand. Nihil deest, Liv. nihil desideratur. Curt. Még mi sok hiával vagyunk: es fehlet uns noch vieles? Adhuc nobis multa desunt. Cic. Csak e' hiával voltunk: nur Wenig fehlte uns noch. Hoc solummodo nobis deest. Liv.

Hiába, adv. hijában, hijába, hijában: ohne Nutzen, ohne Wirkung, umsonst, hinreichlich. Frustra, Cic. inaniter, Cic. incassum. Liv. Hiába (haszontalanul) dolgozni, munkálkodni: sich hinreichlich bemühen. Frustra operam in me ponere. Ter. Actum agere, Cic. Otium et operam perdere. Cic. Hiába aggodunk: wir bekümmern uns ohne Ursach. Pectora nostra ina niter angimus. Hor. Igy hát nem hiába van megtiltva: so ist es nicht umsonst hinreichlich. Sic igitur lex res non est frustra et sine causa prohibita. Cic.

Hiában, adv. lásd, Hiába.

Hiában-való, adj. hijában-való: p. o. beszéd: nichtige, hinreichliche, leere Rede. Inanis sermo, onis, m. Cic.

Hiában-való beszédü: adj. kinek beszédi: nichtige, hinreichliche Worte machend, Jemand ohne Sinn reden machend. Effatus, a, um. Gloss.

Hiában-valóság, -gnak, -got: hiába-valóság, haszontalanság: ein eitel Ding, Nichtigkeit, hinreichliche Sache. Inanitas, atis, f. Gell. Vanitas, atis, f. Cic. Hiában-valóságot beszélni: unnützes Zeug, vergebliche Fantasias effutire. Apul. tutinnientos minutos fabulari. Plaut. Inania loqui. Cic.

Hiános, adj. hijános, fogyatkozott, nem facatos: mangelhaft. Defectus, a, um. Plin. manens, et imperfectus, a, um. Cic. justam mensuram non habens, ntis, c. Plin. Ki Egész, ép, tellyes. Hiános alma: angefädigter Apfel. Lesum Malum, i, n. -pomum, i, n. Cic.

Hiánosan, adv. hibásan: unvollkommen, mangelhaft. Imperfecte, vitiose. Cic. Hiánosan vagyunk: wir sind nicht in hinlänglicher Zahl. Non sumus pleno numero. Cic.

Hiánosság, -gnak, -got: der Mangel an einer Sache. Defectus, us, m. Liv. Hiánosság esett a dologban: ein Fehler ist mangelhaft in einer Sache gefallen. Res exitum habuit imperfectum.

Hiaczint, -tnak, -tot: 1. Veilchen, Violenblume. 2. Hyacinthus, i, m. flos. Virg. Hiacinthos, Apollo által szeretett fiú: ein Hyacinth, Apollo geliebter Knabe.

Hyacinthus, i, m. Plin. 3. Hiatzint, Játzint: kerecsét név. Ein Hyacinth, ein Krafftname. Hyacinthus, i, m. Hygin.

Hiba, -bának, -bát: 1. bortás, ejtett hiba; gáncs, meg-esés, Vétek: ein Fehler. Irrthum, Unwissenheit. Excatum, i, n. Cic. Menda, d. f. Ovid. Mendum, i, n. Cic. Naevus, i, m. Cic. Vitium, ii, n. Plaut. H. Helyes tsekelkedet. Ejtett hiba: ein begangener Fehler. Admissum peccatum, i, n. Liver. Jobbithatatlan hiba: unverbesserlicher Fehler. Emendabilis vitium. Javítandó hiba: verbesserlicher Fehler. Praecipuum Vitium. Cic. Szembetünő hiba: ein in die Augen fallender Fehler. Vitium, quod sub oculos cadit. Cic. Testi hiba. ein Leibesfehler. Vitium Corporis. Ovid. Tetemes hiba: ein grosser Unverstand. Gravis culpa, is, d. f. Cic. excatum grande. Cic. Türhető hiba: leidlicher Unverstand. Tolerabile excatum. Cic. Vétünk született hiba: ein Gebrechen. Genitiva nota. a, f. Inet. Originatis Naevus. Vogt. 2. fogyatkozás: der Mangel. Defectus, us, m. Liv. Ifjúság hibái: die Fehler der Jugend. Excata aetatis. Cic. Mentt minden hibátúl: frey von allen Fehlern. Carens omni defectu. Cic. Ein benem tesz hiba: es soll ihm nicht fehlen. Mea Partes non desiderabuntur. Cic. Nints semmi hiba a' fabakban. es fehlet an den Würmen nichts. Nihil est vitii in Parietibus. Cic. 3. Vigyázatlanság: Unverstand. Delictum, i, n. Cic. Culpa, ae, f. Cic. excatum, i, n. Cic.

Mi hibánk (vigyázatlanságunk) leszsz, ha most el-excesztünk: wird ihr Fehler Schuld seyn, wenn wir dich jetzt gehen lassen. Culpa nostra erit, si te dimiserimus. Cic. Az nagy hiba: das ist ein grosser Fehler, ein Irr. Istud est magnum in te vitium. Cic. Hiba esett a' dologban. ein Fehler ist in dem Handel gewesen. Error incessit operi. Cic. Bocsánatot kérni, ha hiba esett valamiben. Bitten, dass man Verzeihung, wenn etwas Fehler worden. Veniam petere excato. Cic. Veniam gratiam que postulare, si quid excatum sit. Gell. Hibát ejteni: Fehler, schulden. Excare. Cic. labi. Cic. peccare. Cic. Hibájátt megismerni: seinen Fehler erkennen. Agnoscere excatum sum. Cic. Sok hibája van: hat viel Fehler. Multis excessibus est implicitus. Cic. Egy egy ember sints hiba nélkül: kein Mensch ist ohne Fehler. Nemo est sine Mendo, - sine Naevo. Cic. Mi a' magunk hibánkat sem látjuk: wir erkennen unsere eigenen Fehler nicht. Non videmus Manticae, quod in tergo est. Catull. Sok hiba van a' könyvben: das Buch ist voll Fehler. Liber plenus vitiis. Cic. A' setétben (éjtszaka) a' hibát észre nem vehetni: bey Nacht sieht man die Fehler nicht, bey Nacht sind alle Tiger grau. Noctu latent menda. Ovid. Helyre hozni meg-jobbítani a' hibát, den Fehler verbessern. Mendare, emendare, corrigere, tollere. Cic. Hibát találni valamiben, einen Fehler in etwas finden. Defectum in re aliqua reperire, - excusem deprehendere. Cic. O minden

ben hibát talál, ne vnisz an allen etwas tadelzu finden. Est integer Momus, gri, i, m. Cic. Minden hibától mentt: fehlerfrey von Fehlern. Liber ab omni culpa. Cic. Hibát ne találj: donitsd: lugen nicht übel aus. Vitio non vertas. Plaut.

Hiba-nagyitás, -snak, -ot: Karikatúra: die Carricatur, ein übertreiben des Fehlerhaften. Superlatio Vitii, onis, f. Schell.

Hiba-nélkül, adv. p.o. beszélni: recht, rein, correct, ohne Fehler reden. Emendate loqui. Cic. Hibanélkül ment az egész dolog vghez: die ganze Anbrit ist ohne Fehler hineingestrat worden. Totum negotium sine mendo peractum est. Liv.

Hiba-nélkül-való, adj. nem hibás: p.o. munka: ein von Fehlern freyes Werk. Opus ad unguem expolitum. - absque Naevo elaboratum. Cic.

Hibás, adj. nem tökélletes: fehlerhaft, mangelhaft, unvollkommen. Defectuosus, a, um. imperfectus, a, um. Virg. Mendosus, a, um. Plin. sec. Vitiosus, a, um. Colum.)(Tökélletes. Nagyon hibás munka: ein Werk voll der Fehler. Plenissimum. Mendosum nimis Opus, i, eris, n. Sec. Hibás nyomtatvány: ein fehlerhaft gedrucktes Buch. Mendosum Exemplar, i, aris, n. Secund.

Nem hibás: unfehlbar. Erroris expers, -tis, c. Cic. liber - soluta à mendis. a, um, gen. Cic. Hibás vérsek: fehlerhafte Gedichte. Carmina vitiosa. um, orum, n. Ovid.

Hibásan, adv. nem tökélletesen: fehlerhaft: Imperfecte. Mendose. Cic. vitiose. Cic.)(Tökélletesen. Hibásan beszélni: fehlerhaft - mit vielen Fehlern reden. Tiose loqui. Cic. Hibásan adta a' pénzt: er hat das Geld unrichtig hinausgezehlet. Defectuose dedit pecuniam. Hibásan irott könyv: fehlerhaft abgeschriebenes Buch. Mendose scriptus liber. Cic.

Hibás-volta, -tának, -tát: valaminek: die Unrichtigkeit einer Sache. Mendositas, atis, f. Hibás volta a' könyvnek tsalt meg: die Unrichtigkeit des Buches hat mich betrogen. Mendositas codicis me fefellit. August.

Hibátlan, adj. tökélletes, nem hibás: ohne Fehler, Correct, unfehlbar. Erroris expers, tis, c. Cic.)(Hibás, nem tökélletes.

Hibátlanság, -gnak, -got: die Correctheit. Carentia vitiorum. f.

Hiba-vadászás, -snak, -ot: die Tadelsucht. Libido omnia vituperandi.

Hibázás, -snak, -zást: der Fehler. Erroneum. Defectus, us, m. Liv. error, oris, m. Cic. Peccatio, onis, f. Gell. Elmélyében hibázás: der Irrthum der Gedächtnisses. Offensatio memoriae labentis, onis, f. Senec.

Hibázatlan, adj. 1. nem hibás, ün mangelhaft. Indefectus a, um. Gellius. non Manens, a um. Perfectus, a, um. Cic. multo tabore ans defectu. 2. Adv. nem hiánosan: ün mangelhaft. Imperfecte.

Hibázhatni, -hatok, -hat: fehlen können. Errare posse.

Hibázni, -bázok, -báz, vagy hibázik: 1. hibátni, hibát ejteni: el-téveszteni: fehlen, einen Fehler begehen, oder machen. Delinquere. Cic. errore duci. Cic. Abban te nem hibázol: in dem irrst du nicht

gesnsflt. In eo tu nihil peccasti. Plaut. Ebneszében hibázni: unrecht werden. Labi mente. Cels. Hibázik (ki-üres fedett) az erszénnye: sein Beutel ist leer. Exinanitum est eius Marsupium. Varr. Nagyon hibázni vélekedésében: in seiner Meynung gar sehr irren. Longe falli opinione. Cic. Ha nem hibáznak a' szemeim: wenn ich nicht sehe. Nisi parum prospiciunt oculi. Plaut. A' számadásban hibázni: sich berechnen, sich in der Rechnung irren. Errare in subducendo calculo, falli in conficienda ratione. Egyegy szóban hibázott: el-tévedett: verfehlt in einem Worte. In verbo lapsus est. Ovid. Verbo titubavit. Cic. ~~nihil in Worte~~ nen fehlt in einem Worte gefehlt. In verbo aberravit. Cic. Philosophia nélkül minden tudomány hibázik, tántorog: ohne Philosophie wanken alle übrige Wissenschaften. Sine Philosophia omnis Scientia vacillat. Cic. Tisztében hibázni: seine Pflicht nicht beobachten. Deesse suo officio. discedere ab officio. Cic. Claudicare in Officio. Cic. Ebben a' szóban hibázik: in diesem Worte fehlt er sündlich gefehlt. In hoc puncto turpissime lapsus es. Cic. Ha valamiben fog hibázni, magának halaj donittja. wo er was verfehlen wird, soll er sich selbsten zu Schulden bringen. Si quid offenderit, sibi totum tribuat. Cic. Vigyázatlanságból hibázni: aus Unachtsamkeit fehlen. Imprudentia peccare. Terent. 2. Egyegy Garas hibázik: eggy Garas hijával vagyon: es geht ein Groschen ab, ein Groschen fehlt. Grossus deest. – decedit

Hidas. 193

de summa. Cic. Ki hibázik még? wer geht noch ab? wem fehlt noch? Quis deest? Cic. Hibáz (hibázik) a' mértéke: nem uti-meg a' mértéket: fatirus Mensz misst. Claudicat ad bella. Lucret. Négyen hibáznak közülünk: vinnen fehlen von uns? Quatuor desiderantur ex nobis. Quinct. Részünkről még sok hijával vagyunk: unsers Gestirns noch ab. Multa nobis ad hunc deesse. Cic. Hány vendég hibázik még? wie viel Gäste fehlen noch? Quot hospites desunt, – desiderantur adhuc? Cic.

Hibáztatni, -tatok, -tat: nem tudhatni, hogy kit hibáztat (kinek tulajdonittya a' hibát): man weiß nicht, wen er beschuldigt. Nescitur, quem arguat culpæ, – cui culpam imputet. Quinct.

Hibázva, adv. unrichtig. Corrupte. Cic. hinlee. Cic. (Disze sen, étetlen, helytelen, hibanélkül, Hibázva beszélni: Unrecht reden. Hinlee loqui. Cic. Hibázva irni: unrichtig schreiben. Corrupte scribere. Cic.

Hibbanás, -snak, -st: le-fordulás, le-billenés, le-tsúszás: das Umbfallen, die Umwendung. Collapsus subitaneus cum impetu, us, ci, m. delapsio –, procidentia, ae, f. Cic. A' siklós úton hibbanás nélkül nehéz járni: auf dem schlüpfrigen Wege ohne Gleiten ist schwer zu gehen. Via lubrica ingredi sine prolapsione difficile est. Cic.

Hibbanni, -banok, -ban: le-billenni, le-fordúlni, el-tsúszni: umbfallen, – stürzen, sin

glitzsnn. Delabi –, delapsus sum impetu –, in praeceps. Liv. tásd Le-hibbanni.

Hibbanós, adj. sexde, finta, nem fessesen álló: p. o. tát: nem vonzolódó részünkről. Patina-mala orbiculata, –nuta, bunda, a, f. Solin.

Hibernia, –ának, –át: Sziget Angliában túl: Irland. Hibernia, ae, f. Cas.

Hibernicus, a, um. Hibernicus, a, um.

Hibik, –kenak, –kot: varjú-mák, dinnye-fü; fejér málva: Viola fibigs. Althea officinalis, e, lis, f. Linn. Hybiscus, i, m. Linn, Plin.

Hibitani, –bitok, –bit, –bitom, –bittya: l. Hibitni, hibázni: l. Hibazni

Hibitás, –snak, –st. lásd, Hibázás.

Hibók, –kenak, –kot: hig-sár, pocsalék, posvány, tócsa: Lutum Dimsk. Lat. Tacit. Uligo, inis, f.

Hibóteos, adj. p. o. út. Posvános, tócsás út: nem szántó-vető, tzigánn-, pásztorságnn, Utazó-, mesterségnn Utnak. Paludosa, uliginosa Via. Tacit. Ovid.

Híd, –dnak, –dat, –dak, pl. nimm Brücken. Pons, ntis, m. Cic. Állo híd: steinnen Bleibende, feste, stehende Brücken. Stabilis pons, Cic. Emelto ös-, fel-vonhato-, fel-vonó híd: nimm klüzing Brücken. Versatilis pons. Plin. Fa híd: nimm hölzernn Brücken. Lignens pons. Cic. Fa-lábokon álló híd. nimm auf Holzernen Pfeilern stehende Brücken. Pons sublicius. Liv. Függö (lábatlan) híd. hoch, und in die Luft gebrannte Brücken. Pensilis pons. Viete-Gyalog hídon: Pontibus, im Cic. Gyalog híd: Pons, ntis, m. Cic. Állo, bizó, biztos, vagy biren állast-vonttszát-gerenda: nimm Steg, Brücktgnn. Ponticulus, i, m. Cic. Evezö trajectitia, ae, f. Hajókon álló híd: ein Schiffbrücken. Pons ex navibus junctis factus. Naves pontibus strata, inm, arum f. Pons navalis. Cas. Járó híd: nimm Brücken wornen gehet. nimm Gang bare Brücken. Pons meabilis. Keskeny híd: nimm enge, oder schmale Brücken. Augustus Pons. Cic. Kö híd: nimm Steinernne Brücken. Lapideus Pons. Curt. Repülö híd: nimm fliegende Brücken. Volatilis pons. Le-vetetö híd: ein Fall Brücken. Pons versatilis. Tölgy-fa-, tserfa híd: nimm Brücken von Eichen Holze, nimm Eichen Brücken. Roboreus Pons. Ovid. Tsinált hídak: gemachte Brücken. Factitii pontes. Curt. Uj híd: nimm Brücken: Novus pons. Plin. Sec. A' fütö ellensége ne kelljen arany hídat tsinálni: dem flüchtigen Feinde soll man nimm goldnen Brücken bauen. Hosti fugienti aureus pons est struendus. Prov. Az árkon keresztül gyalog hídat tsinálni: nimm Ding über einen Graben bringen, damit man darüber gehen könne. Fossae transitum ponticulo ligneo jungere. Cic. Eleje es vége a' hídnak: Hid' vigei: Vis fr.

ta pontis. El-hányni a' hídat: nincs hidacskor abbontani, abvonni, abvonszkodni, ünnepiszkedni. Pontem intercindere. Cic. — intercommittere. Cic. — disturbare. Auct. ad Her. El-bontani, el-rontani a' hídat: hidat hídacska abvonszkodni. Pontem dissolvere. Nep. — ruere. Liv. Hídat épitni, vetni a' vízre. nincs hidacskor übre nincs folyóvizen, folyóvizre. Pontem in flumine facere. Cic. Pontem flumini imponere. Curt. — injicere. Plin. sec.

A' hídat maga után felszedetni: nincs hidacskor fentről fogva ubbontani, ubvonszkodni. Pontem a tergo interscindi jubere. Cic.

Hídallani, -dallok, -dall; dallom, -dallya: hídallani, padolni, padolani, padolni: fintam, [illegible] mit deszkakon bolyozni. Contabulare. Cas. Sternere assibus, tignis. Istálót hídallani: istálónak hátsó részét mit deszkakon bolyozni. Stabulum contabulare, tignis sternere. Varr. Borcas alt' hídattya jegével a vizeket. Az Eszak-vind bolyozni fagyasztja mit. Borcas glacie adstringit aquas. Sen. — Frigoribus conglaciat fluvios. Cic.

Hídalló, -lónak, -lót: padolat tisztálló: deszkakon bolyozni. Qui pavimentum asseribus, vel tignis sternit. Varr.

~~Hídas, -nak, -t: [illegible]~~

Hidas, -snak, -st: 1. ól, disznó-ól, hizlaló ól: disznó-ól, disznó-akol, disznó-istálló, disznó-akolnak, disznó-istállónak, disznó-ólnak. Hara, ae, f. Cic. Suile, is, n. Colum. Saginarium, ii, n. Varr. Jet-vetni a' hidasba a' disznót: disznókat disznó-ólba disznó-istállóba vonszkodni. In saginarium conjicere Porcum. Colum. 2. Kompolt, kerek-hajó: disznó-ólnak való fatörzsökből készült hajó. Epibates, ae, m. Ulp. Pontonis, m. Cas. Lovakat költöztető hídas: disznó-ólnak való, különösen lovakat költöztető hídas: disznó-ólnak való, különösen lovakat költöztető hídas. Hippago, inis, f. Gell. A' hídason által-menni, — vinni az útasokat: disznó-ólnak való hídason által-menni, — vinni az útasokat: disznó-ólnak való hídason által-menni, — vinni az útasokat: disznó-ólnak való

nem sensa gnoszn Zültn. Rigi
dum frigus. Virg. Türhetetlen
hideg. nimtnürzlichen Zültn
Intolerabile frigus. Cic. Altal-
járta testemet a' hideg: meg
fagyat im Ganzen Leibe. Algeo,
frigeo totus, toto corpore tim
frigoris sustineo. Cic. Meg a'
tromtyaimat-is altal-járta a'
hideg. die Zültn gesind. nim
dung alle Dinge. Cuncta
frigus per ossa. Ovid. Egészen
altal-vert a' hideg: die Zültn
ist mir ins Mark (in die Kno-
chen) gegangen. Frigus omni-
bus medullis insedit. Cic. A' hi-
deg ártt: die Zültn ist schädlich.
-sendet. Frigus nocet. Cic.
Körmibe ütött a' hideg: die Zült-
ten hat sich die Finger ange-
griffen. Frigus unguis ei tentat.
Plin. Hideg kezd lenni: nis
fängt an Zalt zu werden.
Ingruit frigus, - frigida tem-
pestas. Colum. Mind el-vet-
te a' hideg a' fákat: die Bäu-
me sind alle erfroren. Om-
nes arbores frigore adstric-
tae sunt. A' hideg fagyglat, mindent
meg-szorít. Die Zültn macht, dass
alles gefriert. Frigore omnia
concrescunt. Cic. Nagyon meg-
rázott a' hideg: die Zültn hat
mich ganz mitgenommen, frigus
me vehementer concussit. Fri-
gutivi. Plaut. Hideg vagyon,
mert ist kalt. Tempus hiemat. Plin.
Olly kemény (nagy) hideg volt,
hogy - die Zültn war so gross,
dass - Tantum frigus fuit, ut -
Cic. A' halál' hidege, der Tod.
Extremum frigus. Stat. frigus le-
thale. Ovid. - leti. Lucret. El-ve-
szett hidege a' Vizeke: der Was-
ser ist tödtlich. Aqua tepet.
Ovid. Ebben a' tekintetben meg-
vesz bennünket az Istenek' hide-
ge: in dieser Hinsicht werden
uns die Götter zum Kommen,

-mus frigemus. In hac veste frigo-
re enecabimur, - perimus.
A' hideg miatt az egész testem reszket: von der Kälte zittert mir
der ganze Leib. Frigore totum
corpus intremit. Cels. A' hideg
a' hátamtsban-is atig szenved
hettyüke: wie können die Zült-
ten in den Hünden Hünersnen auf-
halten. Hiemem vix tectis su-
stinemus. Cic. Hideget, melegét
szenvedni: Hitz, und Kälte aus-
stehen. Calorem et frigora per-
peti. Cic. Hideget magát meg-
emészteni: die Kälte verdauen.
Frigore confici. Cic. 2. hideg
-tetés: Kalt Fieber. Febris, is,
f. Wogt. Bujdosó hideg: ein
Irrendes Fieber, das Einen sich
tigen Abwechselung halt. Fe-
bris erratica. Egyegy napi hi-
deg: Fieber, das nur einen
Tag währet. Febris ephime-
ra, - diaria. Egyesztö hideg:
ein ängstiges Fieber. Anxio-
sa febris. Cal. Aur. Forró hideg:
Hitziges Fieber. Calida febris.
Heves náthas hideg: ein Fluss
fieber. Febris catarrhalis. Iz-
zasztó hideg: ein Hitziges Fie-
ber. Hidronosus, i. f. Blancard.
közben közben tetö hideg. Wech-
sel Fieber. Intervallata fe-
bris. Gell. Rázó hideg:
intermittens febris. Gell. Rázó
hideg: ein schüttelndes Fieber.
Febris quassans. Szakasztó hi-
deg: Fieber, so den Leib bis
auf die Haut und Knochen aus-
einander schüttelt. Febris colliqua-
va. Wogt. El-hagyott mák
(tétged) a' hideg?: Hast du das
Fieber schon lange?: Libe-
ratus es jam a' febre?: Lic.?
Hirtelen telte-el a' hideg: mit
plötzlich das Fieber herkommen.
Subito febre correptus est. Plin.
- in febrem incidit. Cic. A' hi-
deg tet: ich habe das Fieber.
Febrem habeo. Cic. febricito

Colum. febri laboro. Cic. A' hideg
sohajam tette; nem sut nin' sin
sinbem gesubt. Suit ipsum nem
quam febris. Plaut. A' hideg
A' hideg borzasztya, borzogat
tya, extremo ltya, rázza, töri
zet: nem vind sehon ge
psüttnlt: a febri jactatur. Cels.
est in Paroxismo febrili. Blanc.
febri tentatur. Cic. 3. Adj.
Zult. Algidus, a, um. Catull. Ge
lidus, a, um. Cic. frigidus, a,
um. Propert. Hideg idö: nin
Zultes Wetter. Frigida tem
pestas, ee, atis, f. Colum. Igen
hideg üdö: nin sehr Zultes
Wetter. Perfrigida tempestas.
Cic. Ire gelidum Coelum. Plin.
Hideg viz: nin Zultes Wass
ser. Aqua frigida, Varr. —
gelida, a, f. Cic. Hideg a' fa
bam, mint a' Farkas-verem.
nines Jtben ist Zult, wie ei
ne Wolfs Gruben. Frigidum
est meum Cubiculum, sent
Fovea, qua lupos venantur.
Plin. Hideg, mint a' jeg: eis
Zult ist nit? Frigidior Sala
mandra. Prov. A' jegnél
is hidegebb a' szive: nem sut
nin Mensch, so Zultsinnig ist, als
eis. Pectus habet Glacie fri
gidius. Ovid. Nem hideg:
nicht Zult, unempfindlich. Egeli
dus, a, um. Cels. Nem hideg,
sem meleg: sem eb, sem ten
tya: nem ist weder Zult, noch
warm. Neque albus, neque
niger. Prov. Nota. Hideg atyafi:
nem Zultsinniger Mensch. Peo zänguis frigid.

Hidegedhetni, -ketek, -het: Zult
machen Können. Frigescere
posse.

Hidegedni, -gedem, -gedik, és -gszem,
-gszik: Zult werden. Frigesce
re. Cato. refrigescari. Cic. Zu
ba töltem valamit, hogy hide
gedgyen —, hogy hüllyön-ki:
ntwas Zult in sinen Gefässen thun,
damit es Zult werde. Infun
dere aliquid in Catinum, ut fri
gescat. Cato. meg-hidegedett
(meg-hült) beime a' Szerelet
a' szives hajlandóság: sinen
Zinbe ist nmgultbat. Refrixit
in eo Amor. Secund.

Hideg-el-telés, -sneke, -st: den Anfall
eines Jiebers. Paroxismus febri
lis, i, lis, m. Blancard.

Hidegen, adv. 1. hültön: Zult. Fri
gide. Gell. Sc melegen. Hidegen
beszélni valakivel: Zult ninem
begegnen. Frigide agere cum
aliquo. Gell. Hidegen fogadni
valakit: jemanden übel empfan
gen. Frigide animo, male accipe
re aliquem. Cic. 2. ámmal, eltélni, hideg vérrel p.o
fetelni valakinek. ninem Zult
blütig antworten. Frigide
respondere alicui. Quinct. 3.
Hidegen venni a' vasat: fe
vés hasznunal munkálkodni:
thun, was Wenig Nutzen
sat, odem Gnbl. un etwas
mit wenig Nutzen Anbieten.
Facere opus supervacuum. Nep.
et quod usum exiguum habet.
Cic. Frigide tudere ferrum.
Tex.

Hidegetni nem türö, adj. der Kin
Zälte nicht widerstehen kann.
Impatiens frigoris, ntis, c.
Ovid.

Hidegetsztke, -kének, -téti: Zlni
ne Zälte, nin Empfindung (nt.
was Zult, fmpfs. Frigidu
lus, a, um. Catull. frigiuscu
lum, i, n. Tertull. Hidegets
ke kezd lenni, fangt an
etwas Zult zu werden.
Incipit aliquantum frigo
ris esse.

~~Hideg-fürdö, ürek, ütt~~

Hidegetsztén, adv. etwas Zult,
zeflnicht, ohne Nachdruck. sub
frigide. Gell. Hidegetsztén

adni - fel az étketet: Vizniszn, die etwas Kalt sind, nüchtern zu genn. Cibos subfrigidos adpo- nere. Plin. Sec. Hidegesztén fogadni valakit: einen festlich empfangen. Subfrigida ac- cipere aliquem. Fest.

Hideg-füredö, -dönek, -dött: Kaltes Bad, Kalt Baden im Kalten Was- ser. Psychrolusia, ae, f. Cel. Aur.

Hidegíteni, -gítsek, -git, -gítem, -gíti: Kalt machen, küh- len, Kühlen. Refrigerare. Martial. Bort hidegíteni: Am Wein Kühlen machen, nüchtern. Vinum frigefacere, -gelida- re. JC. Melegíteni.

Hidegítés, -ének, -st: Das Küh- len, Das Kühlen, die Küh- lung. Die Abkühlung. Frige- factio, onis, f. Cels.

Hidegítő, adj. p. o. edény: ein Gefäß zum Kühlen, die Kühlwanne. Frigidarium. ii, n. Apic. Das Refrigera- torium. i, rii, n.

Hideg lélek, -lenek, -lelet: ein kaltes Herz, Unempfindlichkeit. Insensatus spiritus (Ani- mus) is, us, m. Cassiod.

Hideg-lelés, -ének, -st: Das Fieber, Das Kalte Fieber. Febris, is, f. Kább-hagyó hideg-lelés: Das Täglich abwechselnde Fieber. Ca- cexmastica febris. Woyt. Di- Zonyos napon elö-keresztö hi- deg-lelés: Fieber, das zu ge- wissen Tagen kömmt. Perio- dica febres. Plin. Egyegy napi hideg-lelés: Fieber, das nur einen Tag wärret. Epheme- ra febris. Blancard. Ejtsz-tár hideg-lelés: Das Gallen Fieber. Biliosa febris. Ész tévesztö hi-

deg-lelés: Fieber mit Raserey. Insana febris. Farkas éhezö hideg-lelés: Ein Hungerwolfen Fieber. Famelica febris. Ter. Fázlaló hideg-lelés: Ein Kalten Fieber. Algida febris. Catull. Forró hideg-lelés: hagymázi: ein hitziges Fieber. Febris ardens. Cels. - acuta. Woyt. Fo- tos hideg-lelés: Das Flecken Fie- ber. Febris petechialis. Medic. Harmadnapi hideg-lelés: Drey- tägiges Fieber. Febris ter- tiana, ae. tertiana, dif. Sc. Febris. Plin. Ideig tartó hi- deg-lelés: Fieber, so nicht im- mer währet. Defectiva fe- bris. Cael. Aur. Izzasztó hi- deg-lelés: Das Dörrniß Fie- ber. Febris elodes. Sudor Anglicus, oris, ci, m. Woyt. Kis hideg-lelés: ein Fieberchen. Febricula, a, f. Cic. Köhétsz- tö hideg-lelés: Das Hitzt Fie- ber. Febris tussicinlosa. Lap- pangó -, lapsó -, tolvaj hideg- lelés: ein schleichend Fieber, da sich Frost und Hitze nicht gar merklich finden. Lenta febris. Minden napi hideg- lelés: Das tägliche Fieber. Quotidiana febris. Ter. Ne- gyed napi hideg-lelés: Vier- tägiges Fieber. Quartana febris. Cic. Ozsdágos hideg- lelés: ein Leerfieber, das hin und wieder grassiret. Febris epidemia, is, d. f. Blan card. Rátó hideg-lelés: Zel- tes Fieber, das einen schüt- telt. Querquera febris. Knäl Rothaszto hideg-lelés: ein Faul Fieber. da das ganze Geblüt faul ist. Febris putri- da. Sárga hideg-lelés: Das gelbe Fieber. Typhus icte- roides. i, is, m. Woyt. Sote- fele hideg-lelés: Ein unter-

jeſindenn Anfang der Fieber. Cohors febrium. rtis, f. Horat. Forvaſztó hideg-teles: ein Gift. fieber. Febris acthritica. ~~Tárcsa hideg-teles: das Fieber~~ ~~fünftägige Fieber. Febris quar~~ ta. Tárcsa (tüdöt rothaſztó) hideg-teles: ein jeſtägiges, oder Tägiges Fieber. Febris hectica. Tartós hideg-teles: beſtändiges Fieber. Febris assidua, continua. Wogl. Változó hideg-teles: der Wechſelfieber. Febris intermittens, Cels. — intervallata. Gell. — vaga. Cels. A' hideg-teles bantly ötet, hideg-teles van rajta: nur fast das Fieber. Febri citat. Celsum. A' hideg-teles bolygattya ötet: nur iſt von einem Fieber befallen. Febri tentatur. Cic. El-hagyta ötet a hideg-teles: nur iſt von dem Fieber los geworden. Das Fieber iſt ihm nächſten gu blieben. Febri ei decessit. Nep. — eum reliquit. Cic. A' hideg-teles el-forvaſztya a teſtet: das Fieber brauzt durch den Leib. Febris depascitur corpus. Virg. Minden haramadik nap' reá jön a' hideg-teles: das Fieber kommt allen dritten Tag ein. In tertium quemque diem febris recurrit. Cic. A' negyed-napi hideg-teles lenkiri ſem öl-meg. am viertägigen Fieber ſtirbt niemand. Quartana neminem jugulat. Cels. Tömte a' hideg-teleſſe: das Fieber nimmt zu. Febris ejus intermittis, levatur. Cels. A' hideg-teles valtozás-sal jár: das Fieber kommt wechſelweiſe. Febris redit per vices. Hideg-teles be esni: das Fieber bekommen. In febrim incidere. Cic. Forró hideg-teles ben feksznik: nur liegt im hitzigen Fieber. In calidis febribus jacet. Cic. Hideg-teles ben halt-meg: nur iſt im Fieber geſtorben. Febricitans mortuus eſt. Curt. El-üzni a' hideg-teles: das Fieber vertreiben, tilgen. Febres abigere. Plin. — depellere. Plin. — tollere. Cels. — dedocere corpore. Flor. Hideg-teles kapott: nur fast nur Fieber bekommen. Febris ipsum invit. Plaut. Negyed-nap: hideg-teleſſe fordult a' nyavalya: die Krankheit hat ſich in ein viertägiges Fieber verwandelt. Vis morbi conversa est in Quartanam. Cic. Hideg-teleſſel jött haza: nur iſt mit einem Fieber nach Hauſe gekommen. Cum febri domum redit. Cic. lásd. Hideg.

Hideg-teles' borzongatása, -sának, sát: Anſtoß von einem Fieber. Motus febris, motus febrientosus. -us, i, m. Cels.

Hideg-teles el-hagyása, -sának, sát: das Aufhören des Fiebers. Decessus febris. us m. Cels.

Hideg-teles ellen-való ſii, -ünek, -üvet: das Fieber Zimmt. Tertianaria, ae, f.

Hideg-teleſeresztés, -tésnek, -tést: die hideg-teles: das Fieberlaſſen. Febrientia. ae, f. Cic.

Hideg-teleſi, adj. p. c. höség: die Hitze im Fieber. Febrilis ardor, is, bris, m. Aſcon.

Hideg-teles kerdete, -tének, -tét: die Zeit da ſich das Fieber einſtellet, der Anfall. &c. accessio febris. Cels.

Hideg-teles' közi, -inek, -it: dem Raum zwiſchen Fieber. Febris spatium. ii, n. — intervallum, i, n. Cels.

Hideg-teles' nevekedéſe, -sének, -sét:

des Finnbus. Accessio, intentio. febris, onis, f. Cic.

Hideg-lelés' rázása, -ának, -át: die Kalte, des Frost beym Finber. Horror febris, oris, m. Cic

Hideg-lelés szünése, -ének, -ét, die Aufhörung des Finbus. Remissio febris, onis, f. Cic.

Hideg-lelés' ostroma, -ának, -át: der starke Anfall des Finbus. Paroxismus febrilis, i, m. Blancard.

Hideg-lelést el-hagyató Orvosság, -gnak, -got: Finber vertreibende Arzney. Febrifugia, ae, f. Aquil.

Hideg-lelős, -ösnek, -st: Finberisch. Febricitans, antis, m. febricosus, a, um. Veget. Egyegy hideglelősöm vagyon: ich habe manchmal den Finber. Febricit autem Quempiam habeo.

2. adj. hideglelős nyavalya: Finberhafte Krankheit. Febriculosus morbus, i, m. Sell.

Hideg Ország, -gnak, -got: das Kalte Land. Frigida regio, onis, f. Colum.

Hideg-rázás, lásd, Hideg-lelés' rázása.

Hideg-rá jövés, snek, -st: l. Hideg-lelés' terdere.

Hidegség, -gnek, -get 1. die Kälte. Algor, oris, m. Sall. Gelliditas, atis, f. Rigor, oris, m. Plin. Hidegsége a' Vitznek: die Kälte des Weines. Rigor Agnae. Plin. Sec. 2. idegen. seg, Hideg Természet: die Kaltsinnigkeit. Lentus animus, i, m. Virg. Nagy hidegséget tsinálni valakiben: sich gleichgültig gegen jemand bezeigen. Indifferentiam se erga aliquem habere. Suet.

Hideg-szivü, adj. Kaltblütig, Kaltsinnig. Frigidus, a, um. Cic.

Hideg-szivüség, -gnek, -get: die Gleichgültigkeit, Kaltsinnigkeit, des Kaltsinn. Lentus animus,

i, m. Hideg-szivüséggel viseltetni valaki iránt: sich gegen einen abgeneigt zeigen. Alienum animum ostendere erga. Cic. alieno animo fuere erga aliquem. Sal.

Hideg-tűz, -znek, -zet: Quantität, die durch Reiben, die Electrica, ae, f. Valakit hideg-tűzzel megvizsgálni, ellenőrizni: einen electrisiren. Aliquem vim electricam investigare.

Hidegülni, -gülök, -gült: kühl werden, Kälte empfinden, Frost verspüren, Frigescere, refrigerari. Cic. Hidegülni kezd az idő: es fängt an Kalt zu werden. Frigescere incipit. Terent.

Hidegültt, partic. p. a. test. ein nun kaltes Cörper, Cad. Frigidum corpus.

Hidegtsipte, adj. el-fagyott: nun frorn. Frigore adustus, a, um.

Hidegtül-tartó, adj: -félő, dem Kälte, Frost nicht Kalt ist, fürchtet. Psychrophobus, a, um. Grec.

Hideg-tűz, -znek, -zet: Quantität, die durch Reiben, die Electrica, ae, f. A' hideg-tűz által meg-vizsgálni: elektrisiren. Motu electrico concutere.

Hideg-tűz Gerjesztő Alkotmány, -nynak, -nyt, elektrisirende Maschine. Machina electrica, ae, f.

Hidegülni, -gülök, -gül: kühlen: Kalt werden, Kälte empfinden, Frost verspüren. Frigefieri, refrigerari. Cic. Hidegülni kezdenek a' tábai: die Füsse fangen an Kalt zu werden. Pedes ei incipiunt refrigerari. Cic.

Hidegültt, part. p. a. test: ein un-

Kaltblütiger Cämgnus, vehens Lnib. Fei" gefactum Corpus, i, oris, n.

Hideg-vér, -ének, -et: ein Kaltes Blut. Frigidus sanguis, i, nis, m. Cls.

Hideg-vérrel (szendes elmével, fel-indulás nélkül) nézte más vetedelmet: sinnen, ohne in Gefahr ist, Kaltblütig anzusehen. Alienum, in periculum addactum, frigide —, tento animo (frigido sanguine) intueri. Cic.

hideg-vérü, adj. 1. Kaltblütig. Frigidum habens sanguinem. ntis, c. 2. gleichgültig. Frigidus, a, um. Cic, indifferens, ntis, c. Suet. tentus, a, um. Virg.

hideg-vérüség, -ének, -et: die Kaltblütigkeit, der Kaltsinn. Mens frigida. ntis, ce, f. Lucr.

hideg-vett, adj. p. o. tagok. unempfindlich. Glieder. Membra frigore prensta, orum, n. Plin.

hideg-vette, adj. unempfindlich, frostig. Frigidus, gelidus, a, um. Cic. Hideg-vette tégy: die unempfindlichen Fliegen. Musca, quae frigore torpuit. Cic. Hideg-vette test: vom Kälte unempfindlicher Leib. Obsessum frigore Corpus. Ovid. Hideg-vette atyafi: ein Kaltsinniger Blutsfreund. Frigidus Agnatus, i, m. Cic.

Hideg-víz, -ének, -et: ein Kaltes Wasser. Frigida, ae, f. sc. aqua Plin. sec. Hideg-vízben fürödni: sich im Kalten Wasser baden. Se frigida lavare. Secund.

Híd"elejei, -jének, -jét, ein Eingang-Anfang. Anfang eines Brückes. Principium pontis, ii, n. Tacit. A' híd elejen állani: an (dem) Anfange der Brücke stehen. Stare apud principium pontis. Tacit.

Híd-épités, -ének, -et: der Brückenbau. Exstructio pontis, onis, f. Pontis structura, ae, f. Liv.

Híd'kar-fái, -inak, -it: Hid'ellenzői, -fogantói, -fogódzói, -pálkányozattyai: der Gelünder einer Brücke. Lorica pontis, ae, f. Mathem.

Híd-láb, -bnak, -bat: hid-tartáfa vegett vízbe vert tzövek: der Brückenpfahl. Sublica, ae, f. Caes. Sublicium, ii, n. Caes. Egyenesen fel-álló hid-lábak: gerade, senkrecht aufgerichtete Pfähle. Sublica, ad perpendiculum directa. Caes. Erös hid-lábokat vetven alaja: in einen starken Pfahl Brücken gesetzt. Subjectis validis sublicis. Liv.

Hídlalni, -lalok, -lalj-lalom, -lallya: p. o. az istálói pádimentomát: Dielen-, Bohlenzum z. B. den Boden des Stalles. Stabulum tabulare. Plin. — asseribus sternere. Varr.

Hídlás, -snak, -st: Pflaster. p. o. az istálóban: die Streu im Pferdestall. Tabulatum stabuli equorum, — equitis. Cato.

Hídlásolni, -solok, -solj, -solom, -sollya: p. o. a' ló-istálót: den Pferdestall Dielen. Robore axibus stabula consternere. Colum.

Híd-mester, -ének, -et: der Brückenmeister. Pontis Praefectus, i, m.

Híd-oszlop. l. Híd-láb.

Hídör, -ének, -et: vízi úti-fü: die Brunnenkresse. ein Kraut. Alisma, atis, n. Plin. Linn.

Híd-pénz, -ének, -et: das Brückengeld. Portorium pontis, ii, n. Tact. Pontaticum, i, n. Ammian.

Híd-pénz-szedö, -dönek, -döt: der Brückengeld einnehmer. Pontarius, ii, m.

Hidorgálni, -gálok, -gált; -gá-
lom, -gáltya: 1. külön-válasz-
tani; absondern. Excernere. Cic.
removere. Cic - segregare. Cic.
2. össze-hidorni: zusammen
fangen, Rastello coacervare.
Cic, congerere. Cic.

Hidorni, -drok, -dor; -drom, -dor-
ja: 1. külön-valasztani. p.o
a búzát semetiben (szemenkint
válogatván) más felé hidorni,
hidorgálni, kirgálni a konkolyt,
vadótzot: da man den Weitzen
reinigt, den Zolch ausgiebt
ben, und davon absondert. Lo-
lia et Zizania a frumento, in-
ter purgandum, removere. 2.
össze-gyüjteni, p.o a széna-
macadékot hidorni, hidorgálni:
das Abgebrochene zusammen fegen und in einen
Haufen bringen. Religuias
fani congerere, et coacervare.
Colum.

Hidraulika, -kának, -kát: viz-ecö tu-
domány: die Hydraulik, Wis-
senschaft von der Bewegung
des flüssigen Cörpers, Hydrau-
lica, a, f. Wolf.

Hidrostatika, -kának, -kát: Viz-
mérés' tudomanya: die Hy-
drostatik, die Wissenschaft
Hydrostatica, a, f. Wolf.

Hidrotekrika, -kának, -kát: Viz
körül-való épités' Mesterség.
die Hydrotechnik. Hydro tech-
nia, a, f. Wolf.

Hid-tsinálo, -lónak, -lót: ein Pon-
tonier. Pontium structor,
oris, m.

Hid-vám, -mnak, -mot: Hid-pénz:
das Brücken Geld, der Brü-
ckenzoll. Portorium pontis, ii, n.
telonium pontis, ii, n. Ponta-
ticum, i, n. Ammian. Ponto-
rium. ii, n. Jct.

Hid-vám-szedö, -önek, -öt: der
Brücken geld einnehmer. Pon-
tis telonicator, oris, m. porto,
rii pontis exactor, oris, m.

Hid' vege, -gének, -gét: der Ausgang
einer Brücke. Exitus (finis) pon-
tis, us, m. Cic. A' hid végén meg-
allapodni: bey einer Brücke ein
stehen bleiben. In exitu pon-
tis subsistere. Ces.

Hiedelem, -lemnek, -lmet: bizako-
dás, bizodalom: das Vertrauen,
en, Zutrauen, die Zuversicht.
Fiducia, ae, f. Cic. (Bizodalmatlan-
ság, fidelem. Valakiben kevés hi-
delemmel lenni: wenig Ver-
trauen zu einem haben. Parum
alicui credere. Ces.

Hiedelmes, adj. bizodalmas, der viel
Zutrauen hat. Fidens, ntis, o. Cic.
Confidens, ntis, o. Hiedelmes-bará-
tom! wir Confidenten, Freunde
unter von allen andern trauen.
Confidens, ntis, m. Familiaris me-
us.

Hiedelmesen, adv. getrönlich, als
ein vertrauter lieber Freund, ver-
traut. Fiducialiter, August. Fa-
miliariter. Cic. — beszélni: fa-
miliariter mit einem reden.
loqui cum aliquo. Cic.

Hiena, -nának, -nát: vad tsetes ál-
lat: die Hyäne, eine Gnad Hiene,
Abendwolf. Hyaena, ae, f. Plin. Canis
hyaena. Linn.

Hiendö, adj. mellyneke hitelt lehet
adni: glaublich, das man glau-
ben kann. Credibilis, e. c. Cic.
(C. Hihetetlen, nem hihetö, hihe-
ve mèltatlan. Az elö-adott
történetnek hiendönek kell len-
ni: die Erzählung soll glaublich
seyn. Narratio credibi-
lis esse debet. Cic. könnyen
hiendö: nicht leicht glaublich.
leicht ist zu glauben Ad fidem

Ironius est. facile potest fides ei adhiberi. Cic.

Hiétetlen, adj. unglaublich. Incredibilis, e. c. Cic. – Hiétetlen dolgokat beszélni, – hozni elö: von lauter Wunderdingen reden, Unglaubliches Zeug vorbringen. Mera monstra fingi. Cic. – mutare. Cic. referre. Cic.

Hiétetlenül, adv. unglaublich. Incredibiliter. Cic. Tyrka quam cui credibile est. Tull. Vala kelt hiétetlenül mulatni. einen unglaublich belustigen. Incredibiliter delectare aliquem. Cic.

Hiétlen, adj. unglaublich, was man nicht glauben kann. Quod credi non est. incredibilis, e. c. Cic.

Híg, adj. folyós, lágy, puha: flüssig, flüssend, dünn, weich. Fluidus, a, um. Virg. liquidus, a, um. Plaut. Colum. ℳ Mező, Tiszta, tömött. híg az agy-velője: nimis esse. nimis degendö elmébéli értékre: nur ist nicht klug. Plaut. Parum sapit. Cic. Ötsö híg a velö: nur Einfalt wird von Gelehrten Ochsen. Laurens bos. Prov. Igen híg. sehr flüssig, sehr dünn. Perliquidus, a, um. Cels. híg (lágy) tojás: ein weich gesottenes Ey, weich gesottenes Ey. Molle vel sorbile ovum. Cels.

Hígan, adv. flüssig, dünn. Fluide, liquide. Cic.

Hígányos, adv. enges, seichs: gelind, süß. Liquidus, a, um. Plaut. Lentus, a, um. Plaut. glutinosus, a, um. Plin. ℳ Klemmig.

Hígányosság, -gnak, -got: die Zähigkeit, Klemmigkeit. Lentitudo, inis, f. Plin.

Higgadás, -nak, -st: das Klären. Limpiditas, atis, f.

Higgadni, -gadok, -gadt: tiefstehen, mint a' zavaros víz; meg-, le-szálni, meg- le ülepedni: sich klären, sich setzen. Subsidere, spissitate exui. Cels.

Higgadt, adj. tiefsta, le-szállott, le-ült, lepedett (v. o. víz: ein klargewordenes Wasser. Limpida –, spissitate exuta aqua.

Higgadtan, adv. klargeworden. Limpide.

Higgadtság, -gnak, -got: die Klarheit, Lauterkeit (sonderlich klingenden Stimme). Limpiditas, atis, f. Hor. Limpitudo, inis, f. Plin.

Higgasztani, -gasztok, -gasztt, -gasztom, -gasztya: läutern, reinigen, klären. Depurare. Frontin. spissitate exuere.

Higgasztás, -nak, -st: die Abläuterung. Depuratio, onis, f. Vogt.

Híg-hasú, adj. fette hasú, hasa folyós, hasa el-trapsolt, fasos: der den Durchfluß hat. Qui alvum citam – Cels. – concitam – Plin. fluentem – Cels. – liquidam –, Cels. – solutam habet. Suet.

Higítani, -gítok, -gít, -gítom, -gítya: verdünnen. Fluidum, – liquidum facere, reddere. Virg.

Higítás, -nak, -st: die Verdünnung. Liberatio a spissitate, extenuatio, onis, f. Cic.

Híg-méz, -nek, -et: ein flüssiger, dünner Honig. Liquid mella. Virg.

Higoványság, -nak, -ot: die Flüssigkeit. Liquiditas, atis, f. Appul. l. Higság.

Higság, -gnak, -got: die Flüssigkeit, Weichheit. Liquiditas, atis, f. Appul. – vizes higság: wässerige flüssige Feuchtigkeit. Aquosa tenuitas, –, atis, f. Colum.

Híg-sár, -nak, -ot, -rat: eine Lache, Morast, Pfütze. Lama, æ. f. Hor.

Hígúlni, -gúlok, -gúl: leggadni, lagyúlni, fuchúlni, excsztkedni: dum -, fluctuare. Ftus. dum -, liquidum fieri.

Higvérítz, -tznek, -tzet: édes gyö" fér: Glycyrrhiza, æ, f. Plin.

Hihetetlen, adj. 1. mellyuek hitelt nem lehet adni. unglaublich. Incredibilis, e. c. Cic. JC Hihetö. Az hihetetlen: nsz'ysl ün" glaublich. Hoc abhorret à fide. Liv. Hoc extra fidem est. Senec. Hoc nullam fidem habet. Cic. Hihetetlen bátorság: nim ün" glaubliche Zuversicht. Incredibilis audacia. Cic. Már ez hihetetlen dolog: das ist über allen Glauben. Jam hoc ex" cedit fidem. [illegible] Hihetetlen dolgot beszélsz: das ist unglaublich, was du" nim sprichst. Rem narras incredibilem. Cic.

Hihetetlen, hogy ö azt gondolta légyen: nsz. ist nicht zu glauben, [illegible] Quantum id cogitasse. das ist nim zu glauben, wie er dieses gedacht haben. Non audeat quadrat illum id cogitasse. Cic. Hihetetlen, à mit mondasz: das kann man nicht glauben, was du sprichst. Fide carens -, fidem non habet, Quod dicis. Cic. Valamit hitetlenné tenni. etwas glaublich, oder unglaublich machen. Facere rem dubiam incredibilem aut incredibilem. Cic. Ezt mindenek hihetetlenneck tartlyák. unglaublich ist das allen. Incredibile hoc omnibus est. Cic. 2. Hihetetlen: nem könnyen -, nehezen hivö: unglaubig, nicht trucht glaublich. Incredulus, a, um. Hor. Hihetetlen Tamás: ein un" glaubiger Thomas. Incredulus Thomas. i, a, m. Joan. 20.

Hihetetlen képpen: adv. unglaublich, auf nim unglaubliche Art. Incredibiliter. Cic. — örülök. — fremde" rül mich. — gaudeo. Cic.

Hihetetlenség, -gnek, -get: ein Un" glaublichkeit, Unglaubfertig" keit. Incredibilitas, atis, f. Ulp.

Hihetetlenül, adv. unglaublich. In" credibiliter. Cic.

Hihetni, -hetek, -het; -hetem, -heti: glauben können. Credere pos" se. Cic. Bátran hihetsz nékie: sichere Ursach ihm glauben. Est cui tuto possis fidere. Sall. Bizonyosan hiheted: gewiss kannst ns glauben. Velim si habeas, -persuasum habeas. Cic. -pro compercto -, explorato habeas. Cic. Azt ne nem hihetem: ich kann das nicht glauben. Adduci non possum ut hoc credam. Cic.

Hihetö, adj. glaublich, wahrschein" lich. Credibilis, e. c. Cic. Veri" milis, e. c. Cic. Simile vero. Cic. JC. Hihetetlen, nem hihetö. Hihe" tö dolog. képes -, lehetséges dolog: nsz. ist glaub. lich. Cre" dibile est. Cic. Credibilis, cre" ta, vera est. Cic. Vero simi" le est, simile vero est. Cic.

Hihetöbb: nsz. zu glauben" ist. Propius ad fidem est" Liv. Es az hihetöbbnek lát" szik lenni: [illegible] wahrschein auch dem Ansehn nach öfters zu sagen pflegt. Quod et verisimilius videtur. Cic. Valamit hihetöve' tenni: etwas glaublich machen. Fidem rei alicui afferre. Pa" bare aliquid. Cic. Nints ol" hihetetlen dolog, melly az éles szóllással hihetöve' ne válna. nsz. ist nichts so un" glaublich, das [illegible] Hi"

wahrscheinlich gemacht werden. Nihil est tam incredibile, quod non dicendo probabile fiat. Cic. Hihető, hogy ez fog történni: valószínű, hogy ez fog történni. Consentaneum est id futurum. Cic.

Nem hihető, a' mit mondasz: nints valószínűleg, vagy valószínű. Mondtsa mi hihetőt, mikor dicsér, Cic. Ez a' dolog éppen nem hihető: valószínű. Ens Cing ist unwahrscheinlich. — ist nicht wohl zu glauben. Hoc processus abhorret a sensu communi, hae Majora sunt vero. Liv. Hihető, magamis oda megyek: tudniillik Pommer ist rück sin. Forte, probabilius et ego eo vadam. Cic.

Hihető-képen, adv. Wahrscheinlich. Credibiliter. Cic. Verisimiliter. Textull. Hihető-képen adni elö valamit: wahrscheinlich etwas thun, tun. Credibiliter exponere aliquid. Cic.

Hihetőleg, adv. hihető-képp', -képen: glaublich, wahrscheinlich, wahrscheinlich. Credibiliter. Cic. probabiliter. Cic. verisimiliter. Textull.

Hihetőség, -gnek, -get: die Glaublichkeit, Wahrscheinlichkeit, similitudo veri, inis, f. Liv. Verisimilitudo, inis, f. Cic.

Hihetőséges, adj. hihető: glaublich, wahrscheinlich. Credibilis, e. c. Cic. Hihetőségesnek tartani valamit: etwas für glaublich annehmen. Pro credibili sumere aliquid. Cic.

Hija, hijja, hia: der Abgang, wer an etwas fehlt, der Mangel an einer Sache. Defectus, us, m. Liv. Decessio, onis, f. Cic. Hija van: hi, hiu: es fehlt etwas daran. Deest aliquid. Cic. Defit aliquid. Cic. Nem tsak hija volt, hogy el nem tsak) hija volt, hogy el nem ettem: es hat wenig (nicht viel) gefehlt, daß ich nicht gefallen bin. Parum abest, quin cadaverem. Kevés hija volt, hogy meg nem öletett: Parum (non multum) abfuit, quin occideretur. Cic. Nem tsak hija volt, hogy meg nem fogták: beynahe hätte man ihn gefangt. Pro certo factum, ut caperetur. Liv. Egygy pénz hija tsak a' summának: es fehlt nichts an der Summe. De summa nihil (quicquam, quidem) decedit. Tíz forint hija a' pénznek: es gehen zehn Gülden von Gulden ab. Decem florenis desiderantur ad pecuniam. Cic. Semmi hija nints a' munkának: das Werk ist allen Vollkommenheiten. Opus omnibus numeris est absolutum. Cic. Sok hija van még a' munkának: es fehlt noch viel an dem Werke. Multum abest adhuc ab operis perfectione. Cic. Hija a' summának: der Abgang an der Summe. Decessio de summa. Cic. Tsak ez a hija a' dolognak: das ist noch übrig. Hoc unum restat. Cic. Tsak az a' hija, t. nem más: das fehlt nur, und sonst nichts? Hoc abest, aliud nihil. Plaut.

Egygy hijján harmintz: neun und zwanzig, einem fehlt dreyßig

nins? Undetrigin'ta. adj: indecl. pl. Vicz. Egygy hijján negyven és á ti: nyúl ünd dwanzig. Píz. hünzig wnnigner nins? Undequadraginta, adj: indecl. Plaut. Liv. Egygy hijján vagyunk: nins festl uns. Unum deest nobis. vel nionta gnft uns? ab. Unus deest ex nobis. Cic. Két emberek hijján voltunk: zwey Männer haben uns gefehlt. Duo nobis defuerunt homines. Cic. Négy garas hijján három forint: dreyßig Gülden, weniger drey Groschen. Tres florenii, minus quatuor Groschis. Quintus hijján volt ezá vendégség: drey Viertel Mahlzeit hat Quintus sich nicht bestünden. Quintus defuit huic convivio. Cic. Mi hijával vagyon az á'kian uns fehlt dann? dann? Quid illi abest? qui — Cas. Fele hijával van: die Hälfte ist fehlt ihm daran. Dimidia pars ei deest. Cic. Semmi hijával nints: fehlt ihm nichts. Bene ei cedit. Cic. cedit res illi voto. Ovid. nihil ei deest Cic. Semminek se lesznek hijával: es wird uns an nichts mangeln. Nihil nobis decrit. Cic. Tsak e' hijával voltunk még: nur wenig hat uns noch gefehlt. Hoc nobis solummodo defuit. Liv.

Hijába, adv. hijában, haszontalanúl: umsonst, vergebens, unnützlich. Frustra. Cic. inaniter. Cic. in cassum. Liv. Hijába van beszélsz nekem: du windest mir vergebens Lügen. Incdo narras fabulam. Horat. Moritur fas faris verba. Plaut. Verba in pertusum dolium ingeris, dum tinki

hogy nem is. Plaut. Hijába esett minden fáradtságom, ollen meine Mühe war vergeblich. omnis meus conatus in cassum abiit. Plaut. Már hijában! meg-esett a dolog - jetzt ist gnug gesagt, es ist alles aus, und vergeblich. Actum est. Cic. Hijába mulatódunk: wir vertändeln unsere Mühe vergeblich zu. Oleum, et operam perdimus. Cic. nihil agimus. Cic. litus aramus. Virg. Nem hijába fekszik te: es ist nicht ohne Ursache, daß du dich krümmest. Temere non est, quod, tu timeas. Terent. Hijában szóltam: vergebliche Worte verschwendet. Dare verba ventis. Ovid. Ventis perfundere verba. Lucret. Hijába töltem az időt: ich habe die Zeit unnützig zu bringen. Tempus inaniter perdere. Cic. Hijába való minden fáradtsága és munkája: vergebliche Mühe hat sein Operam luscit. Terent.

Hijába-való, adj. hijában-való, haszontalan. nichtig, unnütz, vergeblich. Futilis, e. c. Cic. inutilis, e. c. Cic. irritus, a, um. Cic. Supervacaneus, a, um. Suet. Supervacuus, a, um. Sec. Vanus, a, um. Cic. ✠ Haszonra, haszna-vehető. Hijába-való (nem fontos) beszéd: nie taugende Gespräche, nichtswürdige Geschwätzigkeit, unnützes Plaudern. Inanilogium. ii, n. Bibl. inanis sermo, is, onis, m. Cic. Hijába-való (hitvány, semmire kellő) ember: ein nichtswürdiger, unnützer Mensch. Trivolus homo, i, onis, m. Senec. Hijába-való költség: unnütze Unkosten. Dispendium, ii, n. Plaut. Hijába-való munka: eine Arbeit

gnbliche Arbeit. Cassus labor, i, oris, m. Sec. Hijábavaló öröm: nine wirkliche, nichtige Freuden. Evanidam gaudium. Futiles laetitiae, ium, arum, f. Cic. Hijábavaló tsevegés, -ts atsogás: ein Geplauder, das ünnütz ist, ein nichtiges Gespräch. Inanis garritus, is, us, m. Sidon.

Hijába-való dolgokban fogolalatos teodni: sich nur mit wirklichen Dingen beschäftigen. Operam inanem [illegible] insumere. Hor. inania sectari. Tacit. Valamit hijába-való vá tenni: etwas Unnützes, ünnütz machen. Irritum facere aliquid. Cic. Ne beszélly hijába-valót: sprich die Unnützen Dinge nicht, rede im Ernste! Aufernugas. Plaut. Hijába-valót tetsegesz: ein Geplauder ünnütze Dinge. Nugas blatis. Plaut. Hijába-való volt minden öröme. seiner Freude ist ganz zu nichte worden. Omnis ejus laetitia vana evasit. Cic.

Hijába-valóság, -gnak, -got: 1. hijában-valóság; haszontalanság: ein Eitelkeit, nine Unnützliche Sache. Inanitas, atis, f. Gell. Vanitas, atis, f. Cic. Hijába-valóságot beszélni, ünnütze Dinge reden. Inania loqui. Plaut. Hijába-valóságokat üzeni: nur gleichnisse ünnütze Dinge. Pagina nugis turgescit. Pers. 2. tsekélység: unnütz Gewinnst. Exilis, tenuis, vilis res, is, ei. f. Cic. Tsekélyes hijába-való sága van. nur

Hijába-való dolgok ünnütze Sache. Haec mutra supervacua. Sec.

Hijános, adj. 1. héanos, hibas: mangelhaft, fehlerhaft. Mancus, a, um. Cic. vitiosus, a, um. cotum. Hijános értelem: ein unvollkommener Verstand. Mancum ingenium. Mancae cogitationes alienjus. Cic. Hijános ige: ein Verbum, das sich nicht in allen Modis, Temporibus, oder Personis findet. Defectivum verbum. Grammat. Nem hijános: unmangelhaft. Non mancus, Perfectus, a, um. Cic. 2. nem tökéletes, fogyatkozott: unvollkommen. Defectuosus, a, um, imperfectus a, um. Virg. Hijános munka. unvollkommenes Werk. Imperfectum Opus. i, eris. n. 3. Hijános, a' mertékes meg nem ütö p. c. arany Penz: nine ünrechtige Gold Münze. Aurea Moneta non justi Ponderis.

Hijanosan, adv. mangelhaft. Mendose. Cic. vitiose. Cic. Egy' részt hijánosan maradt: ein Theil blieb unvollkommen. Pars imperfecta manebat. Virg. Hijánosan ejti a' beszédet: er redet fehlerhaft. vitiose loquitur. Cic.

Hijánosítni, sítok, -sít, -sítom, -sítlya: mangelhaft -, fehlerhaft machen. Defectum facere, reddere quid.

Hijánosodás, -snak, -st. ein Abgang, Mangel l. Defectus, us, m. Liv.

Hijánosodni, sodom, -sodik: Abgang haben. Mangelhaft werden. Deesse, deficere, mancum -, vitiosum fieri; vitiose se habere. Cic.

Hijánosság, -gnak, -got: ein Fehler, Mangel, ein Abgang.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

ein Unkraut, Stängel, Fehl. Defe-
ctus, us, m. Liv. Vitium, ii, n.
Plaut. Ein Hiányosság: mit Hi-
ány festve, — Munyor. Vexen-
ea, ae, f. Horat. Exiguus defe-
ctus, i, us, m. Liv.

Hiányat-való, adj. p. o. Sok hiá-
val-való had-sereg: nincs
gyakorlatos Számra. Muti-
latus exercitus, i, us, m. Cic.

Hiányni, -jok, -ott: hiyolni, üre-
sedni, üresülni: unbekannt
werden, leer werden. Eva-
cuari. Plin. exinaniri. Plin.

Hiyvon, adv. üresen. Inane.
Vacue, Hiyvon hagyni a há-
zat: das Haus leer lassen.
Vacuam relinquere domum.
Cic.

Hilárius, -snak, -st. Keresztnév:
Hilarius. Hilarius, ii, m. N. P.
Vir.

Hím, -nek, -met: 1. bak, kan az
oktalan állatok között: das
Männchen. Mas, aris, m. Cic.
Az oktalan állatok közt némel-
lyek hímek, némellyek nős-
nek: die Thiere sind theils
männlichen, theils weiblichen
Geschlechts? Bestiae alia ma-
res, alia feminae sunt. Cic. Hím,
és nőstény között-való kü-
lömbség: das Geschlecht. Se-
xus, us, m. Cic. 2. Hím-var-
rás: die Stickerey, wenn es auf
den Ambris, Tücher mit Gold, Sil-
ber, Seide, Perlen u. d. g. ge-
stickt. Acupictura, ae, f. Hím
után varrni: nach einem
Muster nähen, sticken. Juxta
typum suere. 3. Szín: p. o.
Szép hímet adott minden dolga-
nak: er hat einem jeden
Dingen einen schönen Schein
gegeben. Speciosum colorem
dedit rebus suis. Hor. 4. Hím

a' virág ban. die Fäserchen
in den Blumen. Stamen, inis, n.
5. adj. Him nyik: mit
männlicher Geschlechts? Lacerta
mas, ae, aris. m. Veget. nőstény
nyik mit weiblicher Geschlechts
Lacerta femina. Id. Hím hal:
ein männlicher Fisch. Piscis
mas, is, aris, m. Cic. a' hím
halnak teje van: ihm männ-
licher Fisch hat einen Milch.
Piscis mas habet lactes. A'
nőstény halnak ikrája van:
dem weiblichen Fisch hat Ro-
gen. Piscis femina habet ova.
Hím oroszlán: der Löwe.
Leo, onis, m. Cic. Hím öz: ein
Rehbock. Capreolus, i, m.
Colum. Hím tréfege: das
männchen von den Mäusen.
Porcus, i, m. Plin. Hím vi-
rág: eine taube Blume.
Flos masculus, oris, i, m. Cic.

Hímba, -bának, -bát: hinta,
gallóka: die Wippschaukel,
Schaukel. Oscillum, i, n.
Fest.

Hímbálás, -snak, -st: hintá-
zás, gallókázás: das
Wippschaukeln, Schaukeln. Osci-
latio, onis, f. Petron. Oscil-
torum lusus, us, m. Idem.
A' gyermekek hímbálás-
sal mulatják magokat:
die Kinder unterhalten
sich mit Schaukeln. Pue-
ri oscillatione ludunt.
Petron.

Hímbálni, -bálok, -bált; -bá-
lom, -bállya: hintázni, gal-
lókázni: schwippschwappen,
schaukeln. Oscillare. Fest. Hín-
gát hímbálni: hintázás-
sal mulatni: schaukeln,
sich hin und wieder schwen-

Hinn. Oscillatione ludere. Petron. oscillare, se per funem jactare. Stygin.

Hímbálodzni, -dzom, -dzik: magát hímbálni, -lógázni, süt-lengeni, -lengeni Erdn, fün und fem bewegen. Huc atque illuc moveri, Liv. A' ki-nyúlt tsézában hímbálodzni: in offenem Felde sich süt und fem bewegen. In aperto pilento se motare. Ovid.

Hímboj, -jnak, -jt: növevény, mellyn a' magvait ércéskor szél-lyet rúgja: den Wunderbaum oder Ricinus, communis, i, is, f. Linn. Plin.

Hímes, adj. 1. himmel varrott p.o. ruha: ein gestickter Kleid. Vestis acupicta. is, a, f. Ovid. 2. Hímes (kívülönös, fákkal ki-rakott szép, szines) p.o. asztalos munka: bunt ausgelegte Tischler-Arbeit. Versicoloribus lignis distinctus opificum scriniariorum labor. Fest.

Hímes-beszéd, -dnek, -det: nincs annyira tsinos, mint kivánnya a' tudós, vagy Tudós Lenni. Oratio splendida. Sermo venustus. Cic. Hímes beszédet élni: fein ausgebildet, wie ein Kinder beredsam. Elegantí sermone uti. Suet.

Hímes-hámos (szaevas) beszédnek -det: nincs tsinossága, vagy tsinja a' Tudósnak. Coeruleus sermo, i, onis, m. Fleron.

Hímesíteni, -sítek, -sít: mit bunt Farben sticken. Acu pingere. Ovid. Item, Hímesíténi (szépíteni) valamit: etwas hinzusetzen. Venustatem rei alicui adferre. Cic.

Hímes-kép, -pnek, -pet: ein Bild. Emblema, atis, n. Lucil.

Hímes koporsó, -ónak, -ót: virágok-kal ékesített, vagy festett koporsó: ein ausgezimmerter Sarg. Loculus exornatus, i, m. Plin. -magnificis operibus pictus. Cic.

Hímes pádimentom, -mnak, -mot: ein zierlich ausgelegter Fuß-boden. Emblema, atis, n. Lucil. Pavimentum venuste expolitum, i, n. Cic.

Hímes patora, -tának, -tát: ein zierlich gemachter Teppich. Elegantí opere pictum Dalatium, i, n. Varr.

Hímes-szín, -nnek, -nt: szines ok: ein schöner Vorwand. Simulatus -, speciosus color, i, oris, m. Quinct. Vatamit hímes szín alatt tsö-adni: etwas unter ein-

nem jeſönem Vorwand thun. sub ſpecioſo praetex-
tu ſcopsonere aliquid. [redacted]
Petron.

Hímes tevitö, -önek, -öt: Kilim, Szönyeg: nem ſimatich gy-
zimta Oneken. Tegmen ele-
ganti opere pictum, inis, i, n.
Cic.

Hímes-tojás, -snak, -át: feſtett, vagy gitzével (ösſze ſodrott
dorottal) himzett, -ékeſített
tojás: gnfümbte, oder ſeſön
hemzimta Eyer. Ova elegan-
ti opere picta, -exornata. Cic.

Hímetske, -kének, -két: ein Mann-
eſen. Masculus, i, m. Cic.

Hímet varrni, -rtok, -varr: ékes
munkát tenni: ſeſön ſticken.
Eleganti acu pingere. Ovid. Vala-
mivél hímet varrni: etwas
nacheſmen. Imitari aliquid. Cic.
Nem lehet arczúl hímet varr-
ni: das Kun man nicht nach-
meſen, [redacted] Kunſt
kan man ſich nicht anſtan-
dige imitatione exprimi non
poteſt. Cic. A' roſsz példa
után nem kell hímet varrni:
einem ſchlechten Exempel ſoll
man nicht nachfolgen. Mala
exempla non ſunt imitanda. Cic.

Hímet-varró, -ónak, -ót: ein Gold-
oder Bildenſticker. Plumarius,
ii, m. Varr.

Hímerés, -rések, -t: Himmel-var-
rás: die Bildenſtickerey.
Kunſt [redacted] mit Gold, Silber
Perle u. d. g. zu ſticken. Ars
pictura, ae, f.

Hímerés-hámozás, -[redacted]-zás-
nek, -zásnak, -ot: Mantege-
getés, Szépítés, Szépitgetés,
tamagatás: die Bemühung,

lúny. Obtentus, us, m. Sall. Hi-
meſés-hámozás nélkül: eigene
ſen: ohne Anſtrich. Apte, ti-
bere, ſine ulla tergiverſatione-
tie. Cathegorice.

Hímezett, partic. majmolt, más
után tsinált, -készült: nach-
geahmt, nachgemacht. Imita-
tus, a, um. Cic. Hímezett képek,
balványok: Nachgemachte
Bilder, oder Statüen. Imitata
ſimulacra. Cic.

Hímezett beszéd, -dnek, -det: nach-
geſönet Rede. Elegans oratio,
nis, onis, f. - dictio, onis, f. Cic.
Hímes beszédet tartott: nach-
geahmt nach geſönet Rede ge-
macht, -geſtalten. Orationem
elegantem dixit, habuit.
Cic.

Hímezett-munka, -ának, -át:
das Sticken. Opus acu-
pictum, eris, i, n. Ovid.

Hímezett-szó, -ónak, -ót: ein
Metaphoriſches Ausdruck.
Expreſſio metaphorica, onis,
a. f. Plin.

Hímezni, -mezek, -mezt; -me-
zem, -mezni: 1. himmel-var-
ni, -ki-varrni: ſticken.
Acupingere. Ovid. Ruhát
himezni: ein Kleid ſti-
cken. Veſtem acupinge-
re. Prior. 2. Magzat-
nyát himezni, tollázza,
ékesgeti: die Gebärmutter,
die beſchmückt ihre Leibs-
Proles ſuam magnifi-
centius ornat. Cic. 3.
Valamit himezni: -maj-
molni, követni: etwas
nachahmen. Aliquid imi-
tari. Cic. 4. Mit híme-
zed (mentegeted, szépíted)
a' dolgot? was ſuchſt du
die Sache zu bemänteln.
Quid rem tegis. Cic. - velas?

710. H.

Senec. Tsak hímezi a dolgot: mert nem szépíti az arczot, nem szépségesnek festi. Tsak hímezni a dolgot: nur Farben nur zu br. „ szépségesnek. Tsak valami szépet tenni, colorare, infucare, obumbrare. Ovid. „

Cic.

Hímezni-hámozni: -mesek, -mo„ zok, -mez, -moz; -mezem, -mozom, -mezi, -hámozza (Cigazán ki nem mondani, mentegetni, szépítgetni) sc. a' dolgot: die Farben zu brauchen, schminken, sich zu „ schminken. Rem Colorare. Val. Maxim. -defensare. Stat. -ob„ tegere. Cic. palliare, Appul. speciosam reddere. Plin. Ne hímezd-hámozd, hanem mondd ki: sage es rund heraus, mit nimm Worten aus, und schön es nicht zu brauchen. Dimove Vocis moram, sen. et die aperte. Tex.

Hímező, -őnek, -őt: 1. himmel-varró. Sam Stickerin, die Stickerin. Acupictor, oris, m. Phrygio, onis, m. Plaut. 2. adj. Hímező „ rámа: ein Rahmen zum Sti„ cken, zum Stickenrahmen. Gu„ gum ad pingendum aen. i, n.

Hím-forma, -mának, -mát: der Model, - Muster zum Sticken. Exemplum -, modulus, sexu„ ens Pictura acus, i, n. i. m.

Hímhez-való, adj. männlich. Masculus, a, um. masculinus, a, um. Plin.

Hími, adj. männlich. Masculinus, a, um. Plin.

Hím-ivadék, -teknak, -tekot: tej a' him' halakban. die Milch der Fische. Lactes, tium, f. lac pisium, etis, n.

Himlő, -őnek, -őt: apró: himlő„ mа. Apró-köte, tsetts: die Blat„ ter. Variolae, arum, f. Blancard. Vari„ oli, orum, m. Medic. Varus, i, m. Tel. Arcza gyalázó himlő: Pocken, die das Gesicht ver„ stünden. Variola, faciem de„ formantes. Bárány himlő: die Schafblattern, Schafpocken. Variolae ovillae. Hegyes him„ lő: die Spitzblattern. Vario„ la acuminata a, f. Hólyagos himlő: die Windblattern. Papula -, pustula ventosa. Köles himlő: der Frieisel. Pod, arum, f. Plin. Papularum morbus, i, m. Plin. Purpura, ae, f. Blancard. Febris stibiaris, is, f. Medii. Szárcz-himlő: die Flin blattern. Variola lapidea, ae, f. Tekin-himlő die Faßpocken. Vaccina Va„ riola. Veres himlő. die Fingerflocken, die rothe Frieisel, die Rötheln. Mor„ billi, orum, m. Blancard. Purpu„ ra, ae, f. Blancard. Et-kapni a' himlőt: Pocken bekommen. Accipere Variolas. A' himlő meg-lepte a' gyermeket: -el-ha„ talmazott kajsa: wer Fat blat„ tern bekommen, Variolas nactus est. infestatus varie„ olis. Plin.

Himlő-hely, -lynek, -lyt: die Po„ chen grübchen, Pockennarben. Cicatrix -, nota, vestigium Va„ riolae, variolarum sexobien„ tus.

Himlő-helyes, adj. blatternarbig, blatternarbicht, pockennarbig. Variolatus, a, um. Variolis nota„ tus, a, um. sexobientos vario„ larum habens. entis, a. Himlő„ helyes arcza: ein blatternarbi„ ges Gesicht. Variolis nota„ ta facies. Quinct. Himlő-he„ lyes balra-fok: dem Grübchen

Hímző-oltás, -snak, -st: das Impfen, die Impfung. Vaccinatio, invaccinatio, onis, f.

Hímzős, adj. agyró-kötés, tsétsés: dem Stoffe nahe. Variis infectus, a, um. Cels. Hímzős bárány: vagy fink. ein Schaf, so voll Flecken ist. Pusulosa ovis, ae, ovis, f. Colum. Egyegy jó hímzős (göretsös) bot vala á fegyverre. ein Futter einem Degen gleich war. Eo armis nodosum habebat fustem, scipionem. Plaut.

Hímzőzés, -sneк, -st: das Flecken, die Flecken. Varia latio, onis, f. Plin.

Hímzőzni, -tőzöm, -tőzik: agyró-kötésedni, tsétsesedni: Flecken, Stoffen bekommen. Variolis infestari. Plin. -adfici, -laborare. Cic.

Hímzőzött, partic. blatternstowig. Variolis notatus, a, um. Quinct.

Egyegy, tsak minap hímzőzött (fiatal) Deák-deák: ein jüngst, einem Lehrnen Scholaribus. Juvenis, mediocriter peritus Scriba, is, i, d, m. Cic.

Himmel-varrás, -snak, -st: die Stickerey. Acu pictura, ae, f.

Himmel-varrást tanúlni: die Stickerey, die Kunst mit Gold, Silber, Seiden u. d. g. Cor-nua. Artem acu pingendi discere. discere acu phrygia pingere.

Himmel-Varrni, -rrok, varr.-rrom, -rrja: mit Gold, Silber oder Seide u. d. g. Sticken. Phrygiare. acu phrygia pingere. A' Szőnyegeket himmel varrni: die Teppiche bunt sticken. Varia-re acu tapetia. Martial.

Himmel-varró, -ónak, -ót: der Seiden, Gold, Silber u. d. g. Sticker. Pictor, oris, m. A' himmel-varró kötőfegyes munkát tsinálnak: die Gold, Sticker brauchen dazu Pfriemen. Acu pictores magni stricti perficiunt labo-rem. Cic.

Himmel-varrott, partic. mit Gold, Silber, Seide, u. d. g. gestickt. Acu pictus, a, um. Himmel-varrott tepet: -tertő: mit gestickten Decke. Strugulum magnificis operibus pictum. i, n. Cic. Tibull. -munka: mit bunt gestickter Arbeit. Opus acupictum, -phrygium. -kuka: mit ge-stickter Mütz. Phrygia ve-stis. Non.

Him-munka, -kának: mit bunter-haftter Arbeit. Egregium Opus, eris, n. Auct. ad Herenn. Him-mentát végezett: mit sehr mit bunterhafftter Arbeit beschäf-tigt. Egregium Opus perfecit. Cic.

Him-nem, -nnek, -nt: das Männ-liche Geschlecht. Genus masculi-num, eris, i, n. Gramm.

Him-nemü, adj. férj-fi nemü: männ-lichen Geschlechts? Masculini Generis. Gramm.

Himpellér, -ek, -nek, -et: Kontáros-, alá-való Mester-ember: ein Pfuscher, Stümp-per. Artifex imperitus, Artificis, i, m. -opificii ex-pers, ignarus, rudis. -Opus faciens sine auctoritate Col-legii Magistrorum. Opifex non legalis. -non mat-tum in arte versatus. 2. adj. p. o. Himpellér munka, nem jeles ten Ambit. Malum Opus, opera sine auctoritate Collegii Magistro-

rum. opus imperite factum.
Himpellér Orvos: nin, Quack-
salbar. Unguentarius, ii, m.
Cic. Himpellér varga: nin Pfu-
ter, der pflegt Ambitet, Laur
beer, und treibt sein Hand-
werck ohne Meisterstuck zu machen.
Intor, non multum in arte sua
versatus. — Opificii sui ignarus,
— qui artem tractat sine peritia.
et opus facit sine auctoritate
Collegii Magistrorum.

Himpellérkedni, -kedem, -kedik. Kan-
tárkodni á falukon: Pfuschen,
Stümpern. Artem sine peritia
tractare, opus facere sine Aucto-
ritate Collegii Magistrorum.

Himpellérség, -gnek, -get: Kantár-
kodás: ein Pfuscherey, Stüm-
perey. Labor ineptus, oris, ti,
m. Ide. Opus imperfectum, ci
ti, n. Ovid. -xude. Ovid.

Hím-por, -rnak, -rt: Mennlo por a
Virágban: der Blumenstaub,
Blumenstaub. Pollen — i, pulvis
florum. inis, is, m. Linn.

Hím-por-tok, -tnak, -tot: Por
-tok, Porchon. tóck: der Staub
beutel. Anthera, æ, f. Wagt.

Hím-szál á Virág' közepében. der Staub
faden der Gewächse. Filamen
tum, i, n. Linn; vagy Stamen,
inis, n.

Hím-tsuk, -tnak, -tot: növeny
weisser Dictam. Polemonium,
ii, n. Dioscor.

Hím-varrás, -rnak, -rt: himzés:
die Stickerey. Acupictura, æ, f.
opus acupictum, i. Phrygium.

Hím-varró, -ónak, -ót: ein Gold-
silber, Sticker. Acupi-
ctor, oris, m. Phrygio, onis, m.
Plin.

Hímzeni, -mzek, -mzett; -mzem, —
mzi: himmeln, himmel varrni:
Stemm.

Hímzett, -tnek, -tezet: die Stick-
erey. Acupictura, æ, f. Acupi-
ctura, æ, f.

Hímzett, partic. l. Hímezett.

Hínár, -rnak, -rt: Fenyér, imolya:
das Astmoos, die grune, weiss
grune, Wasser grune. Alga, æ, f.
Ulva, æ, f. Virg. Hínárba vinni
valakit. einen in Gefahr brin-
gen, stürzen, Stürzen. In peri-
culum alicujem adducere. Cic. —
vocare. Cic. ki-szedték a'
hínárból: aus der Gefahr
ist gerettet in Sicherheit. De-
prehensus est in re aliqua. Cic.
in facto aliquo. Id.

Hínáros, adj. voller Grüngras, hol-
lige Stelle. Algosus, a, um. Plin.
ulvosus, a, um. Sidon. Hínár-
os (semlyékes, sziklyós, fe-
nyéres) hely: ein Ort, wo
viel Grüngras. Algosus lo-
cus, i, m. Plin.

Hinga, -gának, -gát: Schaukel, hin-
tóka, hincsinto: die Schau-
kel. Oscillum, i, n. Fest.

Hingálni, -gálok, -gált; -gálom, -
gáltya: schaukeln, hintózni:
schaukeln. Oscillo jactare.
Magát hingálni: sich schau-
keln. Oscillo se jactare.
Oscillatione uti. Petron.

Hínni, hívok, hítt, hi; hívom,
hivod, hívja l. Valakit
hivatalra hínni: hivatalt
adni neki: einem ein Amt
aufdringen. Deferre alicui
munus. Cic. Ki-hívni, meg-
hínni, invitálni, késtetni:
bitten, einladen. Rogare.
Cic. deposcere Cic. Az ellenséget
harcra hínni: die Feinde zur
Feldschlacht heraus fordern. Ho-
stes ad pugnam evocare. Cas.
Az egeket hívom bizonyságúl:
ich rufe den Himmel zum
Zeugen. Calum obtestor. Tacit.

Az Isten hini bizonyságúl: Gott zum Zeugen anrufen. Testari Deos. Cic. - testificari Deum. Cic. Testem Deum memorare. Terent. Kit hiják mást bizonyságúl? wen soll ich sonst zu Zeugen anrufen? Quem alium obtestor? Cic. Valakit bizonyságúl hini: jemanden zum Zeugen anrufen. Testem adhibere alignem. Cic. Valakit ebédre hini: jemanden zum Essen rufen, einen zu Gaste, zu Tische bitten. Alignem ad Pranchio invitare. Prandium (cenam) alicui dicere Plaut. Hatottra (temetési) hini valakit: einen zur Leiche bitten. Funus alicui indicere. Suet. Valakit egy' szál kardra hini: jemanden heraus-, vom Leder klingen fordern. Aliquem ad Gladium —, ad singulare certamen provocare. Liv. Az Istent segétségül hini: die Götter zu Hülfe rufen. Deos auxilio vocare. Cic. Adhibere preces Dis. Cic. Az népet segétségül hini: das Volk zu Hülfe rufen. Populum implorare. Cic. Segétségre hini valakit: einen zu Hilfe rufen. Ad auxilium advocare aliquem. Liv. Valakit vendégül —, vendégé — vendégségbe hini: einen zu Gaste bitten, laden. Aliquem convivam vocare. Cic. Bíró elébe hini valakit: vor Gericht fodern. In jus vocare aliquem. Cic. Az adóst bíróság elébe hini: den Schuldner vors Gericht laden. Convenire debitorem, eum in jus vocare. Cic. Szemire hini valakit. Confrontiren. Pro confrontatione arcire alignem. Voss. Törvény elébe hini valakit: einen vors Gericht fodern. Vocare aliquem ad judicium. Cic. in judicium, in jus. Cic. 4. Nevezni: heißen, nennen. Appellare. Cic. nominare. Cic. Engem' Merkuriusnak hinak: ich heiße Mercurius. Est mihi nomen Mercurio. Plaut. Az ótet kristófnak hittak: man hat ihn Christoph genannt. Illum Christophorum nominarunt. Hogy' hinak tégedet? wie heißt du? Quid tibi nomen est? Plaut. Minek hinak? wie heißt du? Quid vocare? Ter. Minek hijják azt a' gyermeket? wie heißt das Kind? Qui (quis) vocatur ille puer. Ter. Minek hijják ezt magyarúl: wie wird dieses Ungarisch genannt? Quomodo hoc Hungarice vocatur? úgy hijják. So heißt es. Hoc illi nomen est. Plant. 5. Szólitani: rufen. Vocare. Cic. Haza hívok valakit: ich lasse jemanden zu mir kommen. Accio aliquem. Suet. Jatékra hini valakit: einen zum Spiele rufen. Ludis poscere aliquem. Plant. Hitvom kell ötet: ich muß ihn rufen. Vocare cum debeo. Cic. Ki hí engemet? wer ruft mich? Quis me vult? Plant. Kotzázni hini valakit: jemanden rufschimpfen. In aleam provocare aliquem. — Magistro Plant. Ki hitt

Tii. H.

ki hitt ide bizónak: ki kért
vcá, hogy bizósítsad gt? wer
hieß zum Bürgen sein ernennt?
Quis te hoc judicem accivit?
Cic. Hinni mennit valakit: ge-
sein jemanden zu trauen. Ac-
cersitum Gnatonem. Cic. Mi
ért hisz engemet? warum
traust du mir? Quid est, cur
me vocas? Cic. Hiszsz nem
bánom, bár hina: meinet-
wegen, wer will mich trauen.
Vocet per me licet, utinam vo-
cavit. Cic. Nevemmel hidd
ide: fröhlich ide: rufe ihn in
meinem Nahmen. Voca illum
meis verbis. Plaut. Valakit
nevén hini: einen bey dem
Nahmen rufen. Aliquem no-
mine appellare, -vocare. Cic.
Hijjatok nekem seb-orvost:
schaft mir einen Wund-
arzt. Advocate mihi vulne-
rum medicum. Plin. Valakit
fen-szóval (rele torcoltkal) hi-
ni: einen laut rufen. In-
clamare aliquem. Cic. aliquem
clamore poscere. Plaut. Hiv-
ide valakit: rufe jemand
dir her. Voces hue aliquem.
Hitton (hivton) hini: eigen-
wältig hini: oft rufen.
Sape aliquem vocare.

Hívi-ható: adj. zum rufen dien-
lich. Vocativus, a, um. Priscian

Hinni; hisszek, hisz; hisszem, hiszi.
1. el-hinni valamit: et-
was glauben. Credere. Cic.
Akkor hiszem, mikor látom.
ich werde es dirzumahl glauben,
wenn ich es sehen. Cras cre-
dam, hodie non. Prov. Ez hiszek,
hiszek a' ki alkarja, hiszek a'
kinek. Glauben mag es wer an-
kommt. Credat Judaeus Apella.

Hor. Prov. Ezt én
szem: nur selb
Horatio dimidia
credo. Hamar,
hinni valamit: gut-
was glauben. Libenter se praebe-
re credendum. Cic. Előbb hittem
volna halálomat, hogysem azt,
hogy — nem hittem volna eher mein
tod mir gebildet, als — Mortem
mihi prius imaginatus fuissem,
quam — Hogy hiszed ezt? wie kannst du das
glauben? Quo modo hoc credam? Ho-
merusnak sem hiszek, minden azt
irja: weder dem Homero glaube ich,
nicht, gnbr ich [illegible] Einem Trunkenbold.
Nec Homerum ardeo, dum ait. Cic.
hinni az Istenben. An-
Gott glauben. Credere in Deum.
Ki hiszegy azt? wer mag
das glauben? Quis hoc cre-
dat? Cic. Ki hitte volna,
hogy — wem hätte das ge-
glaubt, dass — Quis credi-
disset, quod — Cic. Akárki
mondja, de én hiszem:
mag sagen wer immer, ich
glaube es doch nicht. Etiam
si Cato dicat &c. non cre-
dam. Prov. A' ki hisz ben-
hisz en. wer an mir glaubt.
Qui credit in me. Bibl. A'
ki könnyen hisz, vagy hi-
szen, könnyen tsalatkozik:
wer leicht glaubt, der
wird leicht betrogen. Qui
facile credit, facile quoque
fallitur idem. Paling. Prov.
Kinek hiszegyen már az
ember? wem soll man nun
glauben? Cui credat jam ho-
mo? Mindent könnyen hin-
ni: alles leicht glauben.
Omnia facile credere. Cic.
Nehéz hinni: es schwer zu
glauben. difficile ad creden-
dum. Lucret. difficile ad fidem.

Liv. Mit? 's en neked higgyek? was? Dir sollte ich glauben? Oh! tibi ego ut credam? Terent. Nem hiszek neki: ich glaube ihm nicht. Damno fidem ejus. Curt. abrogo —, derogo fidem ei. Cic. diffido ei. Cic. Nem hiszed? glaubst du's nicht? Decides? Varr. Nem hiszik, hogy — fel-láballyon a' fejedelem. nun ist Einer Hoffnung, der dem Leuten Finger auf Kommen könnte. Desperant de vita Principis. Cic. Nem kell neki hinni, man soll ihm nicht glauben. Non est ei credendum. Liv. Senki nem hisz szavainak: niemand glaubt ihm nimmend. Incredibilis virtus. Plaut. Aki nint kivánom, ökömest hiszi. der zu viel nimmt Liebe hat, der glaubt nicht. Credula res amor est. Ovid. Semmit sem hinni, bolondság: nichts nicht hinni, ostobaság. gänzlich nichts glauben ist eine Klugheit, alles glauben ist eine Einfalt. Nihil credere, stultitia est, omnia credere est stupiditas. Cic. Ha hitt volna szavainak: wenn wir ihm Gehör hätten gegeben, wir gefolgt hätten. Si me audivisset. Cic. Si dicto audiens fuisset. Cic. Vakot ában nem hinni: nicht trauen zu glauben. Non tam cavere credere. Cic. — fidem adhibere. Cic. — habere, Ovid. 2. Hitelt adni, bizakodni: trauen, sein Vertrauen setzen. Fidere. Cic. Az ezettebb elme kétsőbben (einem egy können) hiszen: der bey bessern Verstande ist, glaubt nicht so gleich. Ei fidere

mente est, non facile credit. Plaut. Azt is hidd hozzá, hogy — auch dem stellen Glauben zu. Et hoc adhibe, — habe ihm dem. Cic. Hiszem az Istent (bírom az Isten ben) nekem — is fel-vizsgálni á' szerentse: ich hoffe auf Gott, das mir auch unser wenig gelingen wird. Spero Deum, et meo fortuna voto subscribet. Colum. Kötve hidgy komá d nak: trauen, ehe sie zu, wem du traunst. Fide, sed vide cui tuto fidere possis. Prov. Kötve hitt az ember' fiának hinni, man soll niemand andern nicht bald glauben. Nisi vincto fides danda non est. Prov. A Cesar nem igen hitt a' Katonái nak: traute Cesar seinen Soldaten nicht. Cæsar non satis militibus suis confidebat. Cæs. Ne hidgy mindennek: traue nicht einem jeden. Ne cui vis dextram injeceris. Prov. Ne hidgy a' külső szinnek: traue dich nicht gar zu sehr auf den äussern Schein. Nimium ne crede colori. Virg. Nem kell minden szó-szélnek (akárki mi hirnek) mindgyárt hinni: man soll nicht jedem Gerüchte gleich glauben. Credere fallaci gravis est dementia famæ. Want, Hidgy szavamnak, meg-tessék: traue meinen Worten, nehme Gehör. Fiet, ne vide. Ter. Nem hinni vala tei szavának, meine Leuten nicht glauben. Diffidere dictis alienis. Luce. Sertsenek sem tehet

bátorságosan hinni. nehéz Emiuem
Menschen mehr zu trauen.
Nusquam tuta fides. Prov. Alá
nézö matskának nem kell hinni:
Thinen, Gesicht, Augen betrügen
sehr oft. Frons, oculi, vultus pec-
ipse mentiuntur. Cic. Neked
dicsmálva kell hinni: wenn Jemand
dir nicht seinen glauben. Tibi tu-
to non est fides habenda. Cic. Nem
lehet neki hinni: wenn ihm Mann
dem man nicht mehr trauen darf.
Vir iste ambigua est fidei Liv.
Ö nekem éppen semmit sem hisz:
wo glaubt mir gar nichts? Nul-
la mihi fides apud illum est.
Ter. Sein eigenes, sein nächstes,
sát, mig magának sem
hisz: wo traut wohl einem,
wohl dem Andern, ja sogar
wo sich selbst mehr zu? Nec ul-
li alteri fidem habes; Cic. Quin
sibi ipse diffidit. Cic. Nem hin-
ni valakinek: niemm nicht
glauben, trauen. Derogare
fidem alicui. Cic. 3. Gondolni,
tartani, vélni: meinen. Rect.
Cic. Én általatosan azt hiszem,
hogy — ich bin fest der Mei-
nung, daß — Sum ejus opinio-
nis, quod — Cic. Senkit sem hisz
te voltra. wieder alle Mei-
nung: Contra omnium opinionem.
Cic. Ugy hiszik az emberek:
Die Meinung hat den Leuten
Gemüthe eingenommen.
Opinio per animos hominum
pervasit. Cic. Valamit vala-
ki felöl hinni. sich eine Mei-
nung von jemanden machen.
Opinionem de aliquo concipere.
Colum. Előbb hiszem vélna hatá-
lomat, hogy sem — eher hätte ich
mir den Tod eingebildet, als —
Prius mortem mihi imaginatus

fuissem, quam —. Plin. Nota. Olly
hiszemmel vagyok, hogy — ich bin
der Meinung, daß — Sum ejus
opinionis. Cic. 4. Alig hiszem:
alig zeményltetem, hogy. Kaum
kann ich glauben, — hoffen, daß —
Vix credo, ut — non spero. Alig
hiszem, hogy fellyül múlhassuk
öket: Kaum kann ich hoffen, daß
wir die Oberhand bekommen
werden. Vix credo superio-
res fore nos. Cic. 5. Sokat
hinni valaki felöl: recht so,
sehr tutajdonítani: einem
gar sehr hoch halten. Multum
tribuere alicui. Cic. Azt hi-
szi maga felöl, hogy övé mind
a' dió-faig. er hält sich für
den weisesten. Videtur sibi
ornatissimus et copiosissimus
esse. Cic. Prov.

Hihetni, -hetek, -het; -hetem, -
heti: glauben können. Cre-
dere posse. Azt ne tellyessség-
get nem hihetem. Glauben
kann ich's nicht. Non ego-
rum addurei, ut hoc credam.
Cic.

~~Hinnyogni, -gok, -ott; -ogva: -ogtat.~~
~~gebe, verschaffe, hinnyogni:~~
~~einem sein Zeugniß.~~ ~~Lachinare i,~~
~~in Lachen ausbrechen. Cic.~~ ~~Mit hin-~~
~~nyogtak az ~~~~ egyik~~ ~~mit~~
~~Lachen sie ~~~~ eine ~~~~ Quid~~
~~Cachinna pueri tantum? Hor.~~
~~Hinnyogni -vinnyogni, lovak, hin-~~
~~nyogni.~~

Hinnyogás, -nak, -ott: Verstel-
lés: ein heucheln. Ca-
chinnus, i, m. Cic. Már egy-
szer el-hagyhatnátok ezt a'
sok hinnyogást: ihr könn-
tet nicht nicht nicht nicht
solchen Lachen enthalten.
Possetis tandem risum hunc con-

tinere. Plaut. – vos risu hoc admodum excari. Plaut. to hinnyogás: nyerítés: des Wiehern, das Schreyen. Hinnitus, üs, m. Cic. fremitus equorum, us, m. Ces.

Hinnyogás – vinnyogás. l. Hinnyogás.

Hinnyogni, – inyogok, – inyog: nevetdegelni, nevetkezni, vinnyogót: immer fort lachen. Cachinnari, Cic. indecenter ridere. Cic. Mit hinnyogtok annyit? was? lachet ihr so thöricht? Quid cachinnamini tantum? Hygin.

Hinnyogni – vinnyogni; l. Hinnyogni.

Hinta, – tának, – tát: himba, gallóka: die Schaukel, die Preller. Oscillum, i, n. Fest.

Hintázás, – snak, – st: himbálás, gallókázás: das Schaukeln, Prellen. Oscillatio, onis, f. Petron. lusus oscillationis, nis, m. Id. Magát hintázással mutatni: sich mit Schaukeln unterhalten. Oscillatione ludere. Petron.

Hintázni, – tázok, – táz; – tázom, tázza: gallókázni, himbálni; magát lógatni: schaukeln, prellen, schaukeln, brüllen. Oscillatione ludere, Petron. Oscillo jactari. Magát, vagy mást hintázni: sich, oder einen Andern schaukeln, prellen, schaukeln. Se, vel alium oscillo jactare.

Hintegetni, – getek, – get; – getem, getni: öftern schwanken. Spargitare. Virágot hintegetni. Blumen schwanken. Flores spargere. Virg.

Hinteni, – ntek, – nt; – ntem, – nti: schwanken, ausstreuen. Obspargere. Fest. Spargeres Cic. a. A' tsirkéknek, és egyéb bárcomlinak elejtett hinteni: adni, vetni: den jungen Hühnern, und andern Geflügeln die Futter hinstreuen. Pullis, et aliis pendibus volatilibus escam obspargere. Fest. b. A' tüzet tömjént hinteni: azzal füstöt tsinálni: Weihrauch anzünden. Thura, et odores incendere. Cic. c. Borsót hinteni (hányni) a' falra: sich an Mücken unnöthig ärgern. Lendere operam. Plaut. Prov. d. Mások közé' gyülöl séget hinteni: másokat gyülöletbe hozni: die Leute einander gehässig machen. Odia inter homines incendere. Cic. – Spargere. Tacit. e. Hamut hinteni valamire: azt meg-hamvazni: etwas mit Asche bestreuen. Cineres super spargere rei alicui. Cato. Sót hinteni valamire, azt meg-sózni: Salz streuen, streuen. Super spargere aliquid sale. Cato. f. Szentelt-vizet hinteni a holt-testre: azt meg-szentelni: den todten Cörper mit Weihwasser besprengen, besprengen. Exsangue Corpus agua benedicta inspergere. Brev. g. A' tsemészet annak sok szépet hintett (exakogatott) az ábrázatyára: – szép ábrázattal megáldotta őtet: die Natur hat ihm ein schönes Gesicht gegeben. Natura ei liberalem faciem largita est: Cic. h. A' forgó-szélnek hinteni (szórni, excutere) mézgét, haragját: seinen Zorn in den Wind schlagen, – fun-

tenni lassan, -állnn. Iram
snam expedire, Ter. missam fa-
cere. Ter. 1. Az oltár elébe
rózsákat, és egyéb virágokat
hinteni: szórni, hintegetni. Rosas,
und andere Blumen vor dem
Altare streuenn. Altaribus ro-
sas, et alios flores prosternere.

K. ~~Hó hinteni tenjészeni~~

Rosrol híreket hinteni: a nép
köré: böse Gerüchte unter die
Leute bringen, ausstreuenn.
Rumores impraebos in Vulgus
spargere. Stat. A' rosszat elei-
be rosszal politikát hinteni: ter-
legyen: eine Nation nimm gefang-
te -, fahele Politik, Staats Kunst ninnflössen.
Falsam -, fucatam -, vanam
Politicam Nationi instillare. Cic.
Ir -ás, amott -ás rosszal ellenkező
hinteni: mások szívébe szeretetet
böse Ränken säen und dort nie-
derträchtigen, aufbringen. Malos mo-
res hine inde obserere. Plaut.

b. Polyvát hinteni (tereit)
valami alá: Spreu unter
etwas streuenn. Acus rei subster-
nere. Colum. m. Konkolyt hinte-
ni mások közé: viszszálkodást
okozni, szerezni közöttök. Discordias
Zwietracht unter sie bringen.
Discordias serere, ~~ha~~ se-
minare inter alios. Liv. n.
Konkolyt hinteni (vetni) a'
jó vetemény közé: Unkraut
Unkraut zwischen die Gute
Saat säen. Zizania inter
bonas fruges seminare. Colum.
A' kiséretlen földbe magot hin-
teni: die Samen in die un-
ebne Erde streuenn, säen. Spar-
gere semina humo incudi. Ovid.

Hintés, -neck, -st: Die Ausstreu-
ung. Dissemin atio, onis, f. Terall.
Sparsio, onis, f. Stat. Magot
hintés: die Ausstreuung des
Samens? Seminatio, onis, f. Varr.

Hintetni, -tetem, -tetik: gestreut
et werden. Spargi. v. pass.
Sinnen lassen. Curare spargi.
Kin kö hintetnék azo hajte-
léba: ~~Ziehe~~ soll sein Haus
mit Schrenkel soll sein Haus
bestreuet werden. Aspergatur
tur in tabernaculo ejus sul-
phur. Job. 18. 15.

Hintett, partic: gestreuet. Sparsus
a, um. Liv. Strauwal hintett: mit
Stroh bedeckt. bestreuet.
Calmis, stramine constratus, a,
um. Colum. Vérrel hintett asz-
tal: ein Tisch mit Blut be-
sudelt. Mensa respersa cru-
ore. Catull.

Hintezés, -zuck, -st: Die Strau-
ung, ausstreuung. Spar-
sio, onis, f. Stat. aspersio, onis, f.

Hintetni, -terek, -tez; -tetem, -
tezi: streuen, ausstreuen.
spargere. Cic. Tsak hinte-
zi mint a magot: nur streu
et aus als einen Tisch
nen. Spargit quasi semi-
na. Cic.

Hintező, -tot, -tnak, -tot: hinte
zö, -bojt: der Streuung wendet.
Adspergillum, i, n. adspersori-
um, i, n.

Hintetö, adj. der sich zum
streuen Tisch. Sparsilis, e. c.

Hintve, adv. Zerstreuet, hin
und wieder gestreuet. Spar
sim. Plin. Iron könyvben
találtam vala
tsak hintve
szepre
sok
Ztörv
ilio libro
pede utrigud

Hintó, -tönek, -tót: Hängö kocsi,
-szekér: der Hänge wagen.
Hängen wagen. Carpentum, i, n.

Ovid. pensilis currus, is, us, m. Valaki hintaja mellett lovagol„ ni: unbow rinns Hünya wagyn mitten. Insra Carpentum ali„ cujus equo vehi. Curt. Hintó„ ban menni az Istent szolgálatra „ 's játékra mire: in rinnen Za„ chen zum Gottes Dienst, und den Spielen fahren. Pilento ad sacra, ludosque uti. Liv. Magát valahová Gyalog hintó ban vitetni: sich auf den Wa„ gen in seinen Dienste tragen lassen. Lectica iter aliquo fa„ cere. Cic. Hat lovas hinton já„ ni: auf einem zweyspännigen Wagen, da sonst Ochsen vor gespannet sind, fahren. Je„ gatibus in Carpento vehi. Plin.

Öt tzerekü hintóba fogatni: ein Gespann in den Wagen mit fünf Pferden einspan„ nen lassen. Equos ad Vehi„ culum quinque rotarum Curcare jungi. Suet. Ma„ gát valahová Üreges hintó ban vitetni: sich auf einem zweyspännigen Wagen ohne Fürnen lassen. Glos sine rotis Curru, bireis tabulis provolo vehi Curcare.

Hintó-bak, -knak, -kot: ein hintó. Vorder einer Wagen, auf welchen man etwas Aufgesetzt. Capsus, ûs, m. Vide.

Hintóka, -kának, -kát, l. Hinta.
Hintó kálni, l. Hintálni
Hintó kázás, l. Hintázás.
Hintó kázni, -kázok, -kázt, -kázom, -kázza: a hintóban magát ingat„ ni: im Hüngerwagen sich bewe„ gen. In Carpento se agitare.

Hintó-páros, -rának, -rát: Kutschi„ rerkos: der Pferde gehörig, Pfer„ den gehörig, wormit man in ei„ nem Wagen fährt. Sedularium, ii, n. Paull. Dict.

Hintó-szekér, -énck, -keret: Hün„ gerwagen, Carrus. Pilen„ tum, i, n. Cic.

Hintótska, -kának, -kát: kis hin„ tó: ein kleiner Hüngerwa„ gen. Carpentum minus, i, oris, n. Ovid.

Hintó-tsinálló, -lónak, -lót: ein Wagner, Wagen od. Hüt„ macher. Carpentarius, ii, m. Cod.

Hintózni, tózok, -tóz: auf ei„ nem Hüngerwagen fahren. Carpento vehi. Cic.

Hintve, adv. zerstreuet, hin, und wieder gestreuet. Spar„ sim. Plin. Akon könyvben„ tsak hintve találtam vala„ mi szépet: in jenem Buch„ haben ich nur hier und da verstreuet Schönes gefunden. in eodem libro saltem spar„ sim reperi aliquid pulchri.

Hivatni, -vatok, -vat, -vatom, -vattya: rufen lassen. Cura„ re vocari. Orvost hivatni magának: einen Medicum zu sich kommen lassen. Me„ dicum ad se accersere. Plaut.

Magát Rektornak hivatni: sich einen Rector heissen las„ sen. Velle Rectorem nomi„ nari. Je nominare.

Hivon

Hír, -nek, -et: 1. közönséges beszéd, köz-hír, mende-mon„ da: aus Gemein, aus Ge„ rücht. Fama, ae, f. Cic. Rumor, oris, m. Cic. Bizonyos hír: ein sicherer Gemein. Explora„ tus sermo, i, onis, m. Cic. Bi„ zonytalan, hamis hír: ein un„ gewisser-, falscher Gerücht-

auditiones falsæ, fictæ leves.
Cic. Boland hír: ún bindzsa-
mas gyanúsat. Inconsiderata fa-
ma, ae, f. Cic. Fenn forgo hír:
dus, a' közönségben, gyanúsa-
ta Gyanúsítás. Rumor, omnium
sermonibus celebratus. Sall.

Hírtelen indúlt hír: ún tsend
lus Wind, ún ten Zurúk des
Gyanúsnak bestémmelnek. Aura
rumoris, a, f. Cic. Jó-, ósvén-
letes-, vig hír: ninne nuzsnyú-
lósa Nuzsnúsat. Lætus-, ósta-
tus nuncius, i, ú, m. Cic. Ósz-
nyú hadi hír: nin tsemmeklín
dus Gyatósa dun Wessen. Hor-
ribilis Armorum fremitus,
tus, us, m. Cic. Ki-futamodott-
közönségesen hír: nin ászsza-
bunitatus-, gyanúsa gyanúsa-
tus Gyanúsat. Rumor evulga-
tus, vulgatior fama. Liv. Kis
hír: kiretske: nin tsúnnyer Gy-
tsemmy. Rumor exilus, i, m. Cathol.
Lengedező hír: nin gulindus-,
gulongúsnus Gyanúsat. Clemens
rumor. Sall. Nagyitott hír:
nin groszser gyanúsatus Gyanúsat.
Amplificata-, aucta fama. Ajust.
Sem semmy tett hír: nin ún-
tsuzsostus Gyanúsat. Infracta
tus rumor, -a, um. Cic.
Gonosz-, pokol-, roszsz hír:
dn übln Nuzsnúsat. Rumor
adversus. Liv. -malus. Tacit.
Tsúnsztra fama. Tacit. Régi
hír: nin altus Gyanúsa. Ve-
tusta fama. Cic. Tsárgyallás
hír: flúgyunkus Gyanúsat.
Volans fama. Luer. Szív dob-
bantó hír: nin tsemmeklichus
Gyanúsat. Horrenda fama.
Cic. Szomorú hír: nin tsemú-
nigyn Nuzsnúsat. Tristis Nun-
cius, -rumor. Cic. Uj hír.
nine nyún dúgyn. Novus ru-
mor. Cic. Bizonytalan ez á
hír: dúsus Gyanúsat zst úngy-
wiss. Incertus est rumor ist.
Cic. Ez á hír egész Ásiában el-ter-
jedett: dúsus Gyanúsa zst dúsz
dus ganz Asiam gyanúsnan. Se-
mo ester tota Asia disseminatus est.
Cic. A' mint a' hír folyt: wín dzs
gyanúsnan gesent, wín dir Lyúdn
sagyan. Ut fama est. Plaut. ut
hominum fama est. Cic. Fogy-
meg-hál, szúnik a' hír: dus
Gyanúsat lengzt sus. Rumor
refrigescit. Cic. Rossz hír
van felúle: nin zst in übler
Rede. Male audit. Cic. Ru-
mor malo flagrat. Tacit.
Az á' hír, hogy te — dir Ra-
de gesent. Sagt dú — Emana-
vit fama, te — A' hír te-
bes szárnyan jár: dus Gy-
sagnus bruitat sus sagentlúd.
Fama volat. Virg. Nevekc-
dik á' hír: dus Rufus nimmt
zu. Fama crescit. Nep. Ru-
mores calent. Cic. Támad
á' hír, dir Rede entstehet.
Nascitur-, surgit fama.
Cic. Vélem, hogy nem sok
ideig tart az á' hír: ich glú-
be, dirsus Gesagnus tsind
bald ausglömm. Famam eam
puto non fore diuturnam.
Opinor, brevi ea fama evane-
scet. Cic. Nem tudom, mi
hír terjedt szélyel: ich
wiss nicht, wes für nine
Rede mir hören in Ohren
in Kommen. Rumoris nescio
quid adflaverat te. me. Cic.
Az vala á' hírre, hogy el-vesz-
tél: ns' wase dir Rede, dus
dú umkommen wärengst.
Fama ferebat, te periisse.
Cic. Ennek hol fogy, hol ne-
vekedik á' hírre: bald tsem-
mynt, bald tsemminderlt
sus dir Rede dir tson. Rumor
tunc augetur, tunc minuitur

de eo. Cic. Még ennek híre fu-
tamodik: ns wird noch Jemand Ir
Kinder Aussagen benützet. Abhinc hor
divulgabitur. Cic. Fut-, megy-
terjed a' híre az egész városban.
tele az egész város vele: Sir go-
nnimor Kinder geht in ihre ganz-
zen Stadt herum. In tota ur-
be manat rumor. Liv. tota ur-
be pervenit de ea re. Cic. tota
ur be fama discurrit. Curt.
A' mint híre van: wie man
te nach, Ut rumor est, ut fer-
tur. Cic. Ennek nagyobb a'
híre mint tem maga: einer
redet sie von mehr, als sie
der That ist. Hoc plus habet
nominis, quam operis. Curt.
Nagy híre van a' Kadnak: ihr
Kinder kommen Einigen nimmt zu.
Belli fama increbescit. Liv.
Ennek sem tesz neki: ns wird
ihm sein Ding nachtheilig.
Nulla erit ejus memoria. Prov.
Valaminek híre fut alatni:
etwas bekannt machen. Ali-
quid evulgare. Liv. Jak híre
ert-is el-megyek. um den Ruf
willen willig sie gehen. Fa-
mae-, rumoris cupidus-, fame
gloriae, rumoris causa ibo &c.
A' bal híreket szaporca hiszek va-
gon: dem üblen Gerüchte muss
man gern den Glauben bey. Ru-
mori adverso (malo) cito facile
betwe fides. Cic. El-nyomni a'
rossz híret, die böse Nachrede
stillen, unterdrücken. Rumo-
rem improbos dissipare. Cic.
Híret hordani: vabam elly ujsá-
got mindenütt tel-híre detni:
ein Gerücht, Nachricht überall
ausposaunen. Famam, rumorem aliquem differre.
Plaut. Sonosz ateremtek köl-
tötték ezt a' híret a' Városban:
diese Gerüchte haben die
misgünstige Zeiten in die
Welt ausposaunet. Urba-
ni malevolorum temporum
fama ista. Cic. 2. Hír-név:
Jus Rief. Fama, a. f. Cic. existi-
matio, onis f. Cic. Drága kints
a' jó hír, valaki azzal bír, is meg
tudgya őrizni: ein gutes Ruf
mus ist schätzbar, einstimmlich.
Bene audire, est optimum te-
stimonium. Prov. A' jó hír fel-
tyűl-múlya a' Darius' kincsit:
ein gutes Ruf ist besser
als Reichthum. Existimatio
bona praestat divitiis. Cic. Prov.
A' jó hír holtunk után teszen
nyomossá (neveretessé) bennün-
ket: ein gutes Ruf macht
uns auch nach unserm Tode
berühmt. Bona nominis fa-
ma post fata nos celebres et
illustres facit. Jó hír van
felöle: er steht in einem
guten Ruf. Bene audis. Cic.
est in fama. Tacit. Gyalázza-
tos hírben lenni: in einem
schändlichen Ruf stehen.
Infamia laborare, minus com-
mode audire. Cic. Rossz
hírben kezd lenni: er
fängt an in schlechten Ru-
f zu kommen. Incipis
infamia adspergi. Nep.
-laborare. Cic. -notari. Sand
Ennek az embernek szép hí-
re vagyon. ihr Name ist
im guten Ruf. Homo
iste est magnae existima-
tionis. Cic. Possides famam.
Cic. Szép dolog, a' kinek
sokadok híre vagyon. schön
ist's den Ruf einer Gerech-
tigkeit zu haben. Pulchrum est
titulum habere Sapientis.
Ovid. Vitéz segínek nagy a' hí-
re. ihr Name ist wegen seiner
Tapferkeit Ruf berühmt.
Nomen ejus ob fortitudinem
et gloriam in pugnando
meis celebratur. Cic.

713. H.

Nagy híred vagyon e'len a' tájékon. Ü. lesz in diesen Gegenden einen grossen Ruhm. Nomen magnum in his oris habes. Cic. Mondhatom Szép híred van! tudni illik: Ü. lesz, wenn ich sprechen, einen guten und schönen Ruhm! wenn ns' eine weise meinen. Profecto tu bonam mimis famam et existimationem plane eximiam habes. Scilic. Jó híredet nevét, 's beszélletét elvesztéd: seinen guten Ruf verlieren: einen guten Ruf und Ehre verlieren. Notam turpitudinis, infamiam, dedecus subire. Cic. Másnak rossz hírét költeni, futamitani. einen üblen Ruf machen auf einen verbreiten, und ausbreiten. Malum de alicujus rumorem commentiri et spargere. Cic. A' katona hírét, és becsületét megyen a' mezőbe: der Soldat begiebt sich Ruhm beyseite in den Krieg. Miles gloriæ avidus in aciem desendit. Cic. Hijába-való hírt, 's nevet vadászni: einen nichtsen Ruhm trachten. Inanem rumorem aucupari. Cic. Jó hírét szerezni magának, zu einem guten Ruhm kommen. Bonam sibi famam colligere. Cic. Rossz hírt hagyni magának, einen üblen Ruf zurück lassen. Malam sui famam relinquere. Nagy hírünkre vagyon: wir stehen in einem guten Ruhe. Bona de nobis fama inseuit. Liv. 3. Isten hírével: zu Jedermanns Gerichte, Gott segel, — vor Gerichte: unter Anführung des Göttlichen Auspicii Deo auspicibus Düs. Virg.

Ezedgy (menny) Isten' hírével: gehe in Gottes Namen. Abi (vade) bono cum Deo. 4. Ujsag.

Mi hír nálatok? was gibts Neues bey euch? Quid novi apud vos? Cic. Mi jó hír? was erzählt man gutes Neues? Quid novi agitur? Quid novi est? Cic. A' hónapos hírecske bővelkedünk: wir haben monatliche Zeitungen, Nachrichten, Zeitungen. Menstrua nova cum rerum ephemerides abunde nos certiores faciunt, reddunt. Gell. Uj hírecske szelét teszdosni: alte neue Zeitungen zusammen suchen. Rumorem Ventos colligere. Cic. Jó hírecskét bővelkedünk: wir haben gute Zeitungen. Bonis abundamus novis. Cic. Semmi hírt nem hallunk: wir vernehmen nichts Neues. Nihil novi ad nos adfertur. Cic. Uj hírecske tudakozni: Neue Zeitungen, Zeitungen nachsuchen. Novos rumores excipere. Suet. 5. Tudósitás, üzenet: Die Benachrichtigung, Die Nachricht. Nuncius, ii, m. Cic. Kedvetlen hírt érkezett: es kam eine widrige Nachricht an. Sgravior nuncius animos vulnerat. Virg. Örvendetes hírecket vettünk: wir haben — freudige Nachrichten erhalten. Nuncios lætissimos accepimus. Cic. Hírt hozom: ich bringe Nachricht davon. Nuncium ejus rei adfero. Cic. Ha hírét veszem: wenn ich davon benachrichtigt werde, — Nachricht bekomme. Si mihi renuncietur fecit. Cic. Hírt adni

valakinek ~~valamit~~ valamiről: nemm ntvens? anzündigen. Aliquid alicui nunciare. Cic.

~~Hír adgyatok, ha veszélyt fogtok sajditani.~~ Hír adgyatok (adgyátok értésünkre, tudtunkra) ha veszélyt fogtok sajditani: zeigt uns an, wenn ihr wahrnehmt uns zu retten, daß wir Ursache haben sollen. Denunciate nobis, si animadverteritis periculum instare. Cic.

Jó-, kellemetes-, kívánatos-Örvendetes hírt hozok: ich bringe gute Post. Laetum et exoptatum adporto nuncium. Ter. Nem jó hírt hoztál: du hast keine gute Post gebracht. Male narras Cic. Szomorú hírt hoztál: du hast traurige Zeitung gebracht. Tristes adfers nuncios. Cic. Jó hírt üzenni valakinek: einem gute Post sagen lassen. Meliora alicui nuncia re. Cic. Hírt vévén: da ich seine Nachricht bekommen habe. Accepto nuncio. Liv.

Hírt vinni valakinek: einem seine Post bringen. Nuncium adferre alicui. Cic. 6.

Hír emmé lett: tudtomra értésemre esett: wird mir bekannt. Constat mihi, innotuit mihi. Cic. Vagyon-e hír, kedded? tudod-e? ist dir's bekannt? Est ne tibi notum? Cic. Igy vélem, hogy az még nékedd sem lett: ich meine, daß dir noch nichts davon zu Ohren gekommen ist. Puto, nihil adhuc de ea re ad aures tuas pervenisse. Cic.

Még az nekem híremmel nem esett: das ist mir noch nicht hinterbracht worden. Hoc mihi nondum innotuit. Plin.

Hírével vagyon az kinek. Kinek, ns. ist jedermann bekannt. Hoc lippis notum, et tonsoribus est. Horat. Hírem nélkül esett. ohne daß es mir zu Ohren gekommen. angezeigt worden. Et hoc mihi indicatum est. Cic.

Hír-adás, -nak, -ott: die Anmeldung, Verkündigung. Denunciatio, nunciatio, die Anzeige, Anmeldung. Nunciatio, onis, f. Cic. Denunciatio, onis, f. Cic. Praenuncium, ii, n. Plin. Kör híradás: die Zusammenberufung einer Versammlung, womit man etwas verkündigt. Literae, quae quidpiam annunciatur, circum omnes missio, onis, f. Schell. Circumtatio, onis, f.

Hírdet, -ő, -ének, -ett: ich verkündige, bekannt mache, ausrufe, ausbiete. Nuncio, are. Cic. Praedico, are. Cic. Hírdetni valakinek: einem etwas ansagen lassen. Alicui aliquid denuntiare. Cic. Hírdetni valakinek valamit: einem etwas ankündigen. Aliquid alicui nunciare. Cic. ~~Hírdetni, fogtok sajditani.~~

Hírdetés, -nek, -t: die Ansage, die Verkündigung. Nunciatio, onis, f. Cic. promulgatio, onis, f. Cic. Sürü hírdetés: die öftere Publicirung, Crebra promulgatio, ae, onis, f. Cic. Az Evangelium nak hírdetése: die Verkündigung des Evangelii. Dispensatio Evangelii, onis, f. Tertull. A' jó-tétemények hírdetése: das Bekanntmachen der Wohlthaten. Beneficiorum praedicatio, onis, f. Cic.

Hírdetésre-méltó, adj. kundwürdig. Praedicabilis, e. c. Cic.

Hírdetetlen, adj. unbekannt, öffentlich nicht kundgemacht. Non denunciatus, non promulgatus, a, um Cic.

Hirdetlenül, adv. ins aufgebotene ohne Kundmachung. Non ante facta denunciatione. Hirdetlenül marad ott a dolog: die Sache ist nicht bekündigt, nicht kundgemacht worden. Manifesta non denunciata, — non promulgata.

Hirdetgetni, -getek, -get; -getem, -getni: öfters gemein machen, öffentlich ausbieten, bekannt machen. Frequenter divulgare, cic. — valamit: etwas —, aliquid — cic.

Hirdetmény, -nyecske, -nyt; nimm. Öffentliche Bekanntmachung, — Verordnung. Edictum, i, n. cic. Kör hirdetményt adni-ki valami ixánt: von etwas ein Patent auswirken haben. Sanire aliquid edicto. cic. Patentales evulgare de re aliqua.

Hirdetni, -detek, -det; -detem, -deti: 1. A'mint hirdetik: beszéllik, mondgyák: wie man sagt. Ut fertur. cic. ut fama fert. tit. közösleg (mindenek) azt hirdetik felülről, hogy a' hazád ellen pártot ütöttél, 's azt el-árúltad: man sagt allenthalben, du hättest Aufstand gemacht, und das Vaterland verrathen. Constans fama est, te seditionem concitasse, et prodidisse Patriam. cic. Mi újságot hirdet a' levél? was gutes bringt der Brief? Quid novi adferunt literae? cic. 2. dicsőíteni, magasztalni: loben, preisen, rühmen. Laudes alicujus celebrare. cic. Ezeknyi ezer szépet, 's jót hirdetni valakiről: unzählige tausend gutes von Jemand sagen. Aliquem multis laudibus celebrare. cic. Multa honorifice de aliquo praedicare. cic. Min-

dentor hirdetni fogom jó nevedet: ich werde deinen Ehren immer mit Lobsprüchen vergrößern. Semper gloriam tuam laudibus amplificabo. cic. 3. el-hirdetni, hirdet futtában, ki-hirdetni, közön tegyétenni: bekannt machen, gemein machen, kundmachen. Promulgare, promulgare. cic. Halálos sententziát hirdetni: ein Urtheil auf Leib und Leben aussprechen. Canere rem capitis. Valakinek rossz tettét mindenütt hirdetni: jemands Übelthaten überall kundbar machen. Alicujus facinus per omnes vulgare. Liv. 4. Isten dot hirdetni (Chadi szerzés gyűjteni): Gott Vater, Abba werden. Cogere milites, copias. cic. 5. Valakit hirdetnek (ki-kiáltani) jemanden für einen Dieb ausrufen, ausklähren. Aliquem Regem proclamare. cic. Valakit győzedelem szerzőjének hirdetni; einen für den Überwinder ausrufen, proclamiren, ausrufen. Aliquem victorem adpellare. cic. 6. Az Istent igéjét hirdetni: ki-terjeszteni: Gottes Wort ausbreiten. Praedicare Verbum divinum. Cyprian. 7. össze-gyűlést: dietat, Reichstag — gyűlést hirdetni: einen Versammlung —, den Landtag ausschreiben. Conventum edicere. Liv. Conventum provincialem (comitia) indicere. Liv. Más napra hirdetni (halasztani) a' harczot: die Schlacht auf den morgenden Tag ausrufen. Pugnam in posterum diem pronunciare.

Liv. Tanácsot hirdetni: öszve-hívni; den Rath versammeln. cogere-, convocare senatum. Cic. Udvarát hirdetni: az udvarai tisztséget egybe hívni: den Hof (Hofamt) versammeln, zusammen rufen. Convocare Amicos, indicere Corona ventum audiend. Ces.

Hírdető, -ő, -ek, -ét: Ein Ausrufer. Praedicator, oris, m. Cic. publicator, oris, m. Tibull. Hírdető Aszszony: eine Ausruferin. Kindmacherin. Publicatrix, icis, f. Arnob. Valaki szép erkölcsének hírdetője: Der Bekanntmacher seines Lobes. Praeco virtutis alicujus. Cic. Hírdető tábla: eine Tafel, worauf etwas Kindgemacht wird. Pagella, ae, f. Vict. Vitor. Hírdető: ein Kindmacher, Ausrufer? Publicator occulti. Tibull. Vulgator taciti. Ovid. Hírdető tréfula: a' Sz. házasság dolgában: Ausbietung zur Ehe. Sponsalia, quae e Augusto sacro sponsalia, inter aliquos facta, promulgantur.

Hírdettetni, -tem, -tik. Ugy hirdettetik: közön séges á hír: man gesteht sie beständig vor wahr. Fama obtinet. Liv.

Híres, adj. 1. Nevezetes, jó hírü: berühmt, renommirt, ausgezeichnet. Celebris, e. c. Plin. fama clarus, a, um. Cic. inclitus, a, um. Plaut. insignis, e. c. Tacit. 2. Botorkát ugratt: ein Ember, ismierer. Minden nemzetek között legkülönösebbek az Athénás bélieke: die Athenienser haben sich vor allen andern Nationen seltsam gemacht. Eminent Athe-

ná cunctis gentibus. Cic. Egyegy ben más van híres: mit einem und andern Dinge berühmt: In una aliave re clarus. Cic. Híres egyegy ember. ein berühmter Mann. Lucullus homo. Cic. est in fama. Tacit. Híres ebédre nem hell Rosencal menni: was gut ist, ist stets neu, was, und nicht gemein. Quod bonum, rarum. Prov. Híres észő ember. ein Mann, der wegen seiner Klugheit berühmt ist. Homo summa prudentia clarus. Cic. Híres kádi vezér volt: war ein berühmter Anführer. Dux erat fama incluitus. Cic. Híres. Igen-, nagyon híres, és nevezetes ízü: ein berühmt und trefflicher Redner. Lucullus scriptor. Cic. Most is nagy riselt dolgokkal híres: er ist mit einer löblichen Thatem sehr berühmt. Parcum verum gloria etiamnum viget. Cic. Híres Név: ein berühmter Name. Insigne nomen. Ovid. Híres Párisi Várossa: die berühmte itzige Stadt Paris. Celeberrima urbs Parisiorum. Ces. Tudományáról híres: er ist wegen seiner Gelehrsamkeit berühmt. Ex doctrina nobilis et clarus. Cic. Híres vásár: ein berühmter-, frequenter Jahrmarkt, berühmter Markt. Celebres nundinae. Cic. Egész Olasz országban híresek a Versei: seine Verse sind in ganz Italien berühmt. Versus ejus tota Italia celebrantur. Cic. Azzal lett illy híres: durch das ist er

so berüchtigt gewordnen. Inde profluxit ad hominum famam. Cic. A' mi elcsink hí" rességbeli változtak: ünsznek Vör" fasznak szokott ünsz az illyen" ütközetnek. Prœcœs nostri famæ superciores erant. Cic. Hírességé tenni magát. szíz be" rüchtigt machen. Se claresica" re. Lactan. 2. rosszra hírü: übel berüchtigt. Diffamatus, a, um. Tacit. Híres latro: ein" schändlicher Schelm. Homo sceleratus et nefarius. Cic. Nem hírest mesterségek: die stün" me, und unehrliche bilden" den Künste. Artes mutæ. Cic. Hírest (lustos) személy: eine übel berüchtigte Per" son. Diffamata, et infamis persona. Tacit. Hírest tol" vaj: ein berüchtigter und Weltberüchtigter Dieb. Fur omnium sermone diffamatus. Tacit.

Hírestedni, -sedem, -sedtem: hírestelni. hírtelni, hírülni: berüchtigt wer" den, in Ruf kommen. Inclare" scere. Sec. A' Mesterségek ál" tal hírestedni: durch die Küns" ste berüchtigt werden. Arti" bus inclarescere. Plin. Sec. Mes" ste hírestedett a' dolgaz' szí" ne Asszonyok szép vagy ne" mes ünnepekre. Res ejus gestæ longe, late que divulgatæ sunt. A' rossz" szaknak rosszal hírrel hírestet" tetni: die böse Künste ver" ben. Mali malis facinori" bus notescunt. Suet.

Hírestelen, adv. berüchtigt. Celebri" ter, præclare. Cic.

Hírestelt, adj. hí- hírestettebb, hí" restelt: berüchtigt, berü" chtigter, berüchtigtster. Famosus, a, um. Cic. incredibilis, e. Cic. vulga" tus, a, um. Liv.

Hírestetett, gyakt. berüchtigt, be" rüchtigt. Celebratus, a, um. Cic. Nem hírestetett másoktúl: von" niemanden berüchtigt. Incele" bratus aliis. Tacit.

Hírestíteni, -stítek, -sít; -sítem, -síti: hírestítni, hí- hírdetni, közönségessé tenni: berüchtigt machen. Divulgare. Cic. pervulgare. Cic. Ne hí" restítsd etsetet. Warum den" ken die Leute nicht aus? Noli ista pervulgare. Cic. Valamit valakinek gyalázattyára hí" restíteni. etwas einem zur Schande verbreiten" gen. Ad infamandum alium vulgare aliquid. Quint. Tet" tegva hírestíteni valamit. et" was heimlich verbreiten, ver" breiten. Clam aliquid vul" gare. Liv. Valamit to" vább hírestíteni: etwas ver" breiten unter das Volk bringen" Aliquid populo divulgare. Cic.

Hírestítés, -stnek, -st: die Bekannt" machung des Lasters? Fami" geratio, onis, f. Plaut. Ez a hí" restítés engem' tisztessítt, té" ged' pedig bestelenítt: diese Kunst eine Treulose zu trei" ben, nicht zur Ehre, sondern zur Prostitution. Fa" migeratio hæc me honestat, te autem collutulat. Plaut.

Hírestítő, -őnek, -őt: der einen Leute verschwatzt. Famige" rator, oris, m. Plaut.

Híres-neves, adj. berühmt, berüchtigt, renommirt. Celebris, e. Cic. Clarus, a, um. Cic. inclitus, inclutus, inclytus, a, um. Plaut. nominatissimus, a, um. Plin.

)(Gyütt-ment, isméretlen, új ember. Igen-, nagyon híres-neves ember: nem sokat bemüsztetett-, honnansmnn Mann. Percelebris-, Ovid. plenus gloriarum homo. Plaut. Híres-neves sirja ex kölcsönzött: unbekannt, unbemüsznt zu seyn. Splendidus propter virtutem. Cic. Híres-neves prokátor (ügyész): ein berümbter Advocat. Causidicus grandis, i, is, Cic. -celebratus. Cic.

Híres-nevesség, -gnek, -get: Ruhm. Claritas, atis, f. Cic. Híres-nevességet szerezni magának: sich selbst berümbt zu machen. Studere nominis famam, -claritatem, -gloriam consequi. Cic.

Híresülni: lásd. híresedni

Híresült: partic. bekannt, berümbt. Famigeratus, a, um. Mela. vulgatus, a, um. Plaut.

Híreszteleni, -szelek, -szelt; -szelem, -szeli: ausbreiten, verbreiten. Vulgare. Liv. Azt híreszteli: das gesagt man nur? Hoc famigerant. Voss. Valaki vak mesét kezdi híreszteleni: einen die Neuigkeiten selbst wegen in seine böse Nachrede bringen. Famigeratis alicujem infamare. Zuinet.

Híreszelő, -ének, -ét: der seine Kunde ausposaunt. Famigerator, oris, m. Plaut.

Híreszteltetett, part. bekannt-, berümbt worden. Celebratus, a, um Cic. Famigeratus, a, um. Mela. Nem híreszteltetett: unbekannt, unberümbt. Incelebratus, a, um. Tacit.

Híreszteni, -szetek, -szt; -sztem, -szti: híreleni, híressé tenni. l. Híreszteleni.

Híresztő, -ének, -ét: der etwas ausposaunt. Famigerator, oris, m. Plaut.

Hírvivő, -ének, -ét: der seine Kunde ausposaunt. Famigerator, oris, m. Plaut. Vulgator, oris, m. Tiitkot kiszélte, der ausposaunt, was verschwiegen bleiben soll. Vulgator taciti. Ovid.

Híresztelen-nevetlen, adj: ismeretlen, új ember: unbekannt, unbemüsznt. Incelebris, e. c. Macrob. Obscurus, a, um. Cic.)(Híres-neves.

Híresztelő, -kének, -két: der hir: Ausposaunen Kunde Aus Trüter. Famella, ae, f. Fest. Rumusculus, i, m. Cic.

Híre-veszett, adj. kosz hirü: berüchtigt, der in böser Nachrede ist. Infamis, e. c. Cic. Híreveszett személy: lörönséges Kurva, lotyó, ringyó, szajha: ein gemeiner Commisbrod. Vulgatissima meretrix, icis, f. Val. Maxim.

Híregálni, -gálok, -gál; -gálom, -gállya: lásd, Hírdetni

Híre-hallás, -snak, -st: des Hörensagen. Auditio rumoris, onis, f. relatio auribus accepta, onis, f. Ezen hir-hallásra nagy tombolásban vóltak. auf dies des Hörensagen waren sie im grossen Freuden Geschrey. Audito hoc nuncio, in magno jubilo erant. Vet.

Híre-harang, -gnak, -got: akkor mondatik, ki ámit [illegible] itt hallott másnapra visz: wie Ausposaunen, Austrüger, ausposaunen Klatschmaul. Gestor —, vulgator rumorum. oris, m. Plaut. Rumigerulus, i, m. Ammian. famigerator, oris, m. Plaut.

Hírhedni, -dem, -dik. l. Híresedni.

Híre-hordás, -snak, -st: des Hörensagen. Famigeratio, onis, f. Plaut. Békességet bontó [illegible] hir-hordás: die Kunde der Trüter, so die Freundschaft trennt. Famigeratio pacis turbatrix. Pendent.

Hír-hordó, [redacted] -dónak, -dót: hír-hordozó: Ein Ausposaunirer, Ausbringer, Zeitungträger. Gestor rumorem, oris, m. Plaut. rumigerulus, i, m. Ammian. Hamis hír-hordó: ein falscher Lügenträger, Gespenstträger. Gestor falsorum rumorum. Plaut.

Hír-hordozó, adj. Ausbringend, Zeitungtragend. Rumigerulus, a, um. Ammian. Hazug hír-hordozó: ein nichtswürdiger Flüstersack. Rumigerulus, m. Sidon. Ezt ein szakát a' hír-hordozóktól hallottam: ich habe das nur von Ausbringern, Zeitungträgern gehört. Hujus rei rumorem auctorem habeo. Cic.

Hír-hozás, -snak, -st: die Botschaft. Nuncius, ii, m. Cic. Jó hír-hozás: eine gute und frohliche Botschaft. Evangelium, ii, n. Bibl. Nuncius optatissimus, jucundissimus que. Cic.

Hír-hozó, -ónak, -ót: Eine Botschaft bringend. Legatus, i, m. Cic. Famiger, i, m. Varr.

Hírintő, -ónak, -ót: Lásd, Hinta.

Hírintőzni, tőzök, -tőz. l. Hintázni

Híritzelés, -snek, -st: hergés, hörgés a' mellyében: das Röcheln. Gravior et sonantior anima metus, oris, us, m. Curt.

Híritzelni, -tzelek, -tzel: mellyében hergeni, -hörögni: röcheln. Anhelitum ferarum edere. Cic. Metum anima gravioren, et sonantiorem habere. Sonorum trepere rum que pectore ducere Anhelitum. Ammian.

Hírkánia, -ának, -át: Persiában tartomány: Hyrcanien. Landschaft in Persien. Hyrcania, ae, f. Cic.

Hír-költés, -snek, -st: die Erdichtung eines Gerüchtes. Confictio rumoris alicujus, onis, f. Cic. Hamis hír-költés volt, mellyet a' vagalmazók felölünk költöttek. es war eine falsche Sage, welche die Verläumder auf uns aufgebracht haben. Commentitius, et futilis rumor fuit quem Calumniatores de nobis confinxerunt. Cic.

Hírlelés, -snek, -st: hírré-tevés: die Ausposaunung. Divulgatio, onis, f. Tertul. Hírleléje valaminek: die Ausbringung z.B. eines Gerüchts. Divulgatio rei alicujus, gen. Rumoris.

Hírleltetni, -lelek, -lel; -lelem-leli: ausposaunen, ausbringen, unter die Leute bringen. Divulgare. Cic. Azt hírlelik mindenütt, hogy — man sagt die Rede überall, daß — Rumor est ubique, Cic.

Hírlelő, -lőnek, -lőt: der Ausposauner. Vulgator, oris, m. Ovid.

Hírlelődni, -döm, -dik: ausposaunt werden. Vulgari. Liv. Az hírlelődik felőle, hogy — die Rede geht von ihr, daß — Hoc vulgatur de ipsa, quod — Liv.

Hír-mondás, -snak, -st: die Ankündigung, Ansündigung, Anmeldung, Anzeigung. Nuncia tio, onis, f. Cic. Jónovel hír-mondás. Ankündigung einer Ankunft. Obnunciatio, onis, f. Cic.

Hír-mondó, -dónak, -dót: der Nachrichtgeber, Zeitungbringer. Verkünder. Famidicus, i, m. nuncius, ii, m. Cic. nunciator, oris, m. Arnob. Jónovel hír-mondó: der eine gute Botschaft bringt. Obnunciator, oris, m. Hír-mondó Aszszony vagy-tsány: eine Ankündigerin. Nuncia, ae, f. Cic. Hír-mondó Levél: das Zeitungsblatt. Plagula ephemeridum publicarum, ae, f.

Hír-nélkül, adv. alattomban, titkon: színlelt. Clam. Cic. Clanculum. Ter. Clandestino. Plaut. Hírnélkül el-illant: az sát sziv színlelt szándékkal megvallott. Clam se subduxit. Nep. Híred nélkül nem teszek semmit: ész nélkül, ész nélkül, ész nélkül,

Hirtelen. Adj. brevis, türes: sürüg, sitzig, schnell. Flameus, a, um. Sidon. praeceps, cipitis, o. Varr. DC Késö, lassú. Hirtelen ember: ein sitziger Mensch. Flameus homo. Sidon. Hirtelen eset: ein schneller Fall. Repens -, ntis. Pentinus Casus, ntis, m, ns, m. Liv. Hirtelen, is dörre nem látott félelem. ein grüslinger und plötzlicher Furcht. Subita, atque improvisa formido, ginis, f. Cic. Hirtelen halál: ein plötzlicher Tod. Repentina mors, ae, ortis, f. Cic. Hirtelen harag: ein sitziger Zorn. Praefervida ira, ae, f. Liv. Hirtelen könnyezés: eine schnelle Thränen wallung. Repentus lacrymatium, arum, f. Liv. A' hirtelen jövetek tudtokra adattak: der jählinge und unvermüthete Ankunft ist, der schnelle ist uns? Omnia repentina et inopinata gravia sunt. Cic. Hirtelen halál: ein plötzlicher Tod sterben. Repentina morte perire. Cic.

Hirtelen kedvébül nyújtani valakinek valamit. einem etwas unbedachtsam hin werfen. Praecipiti animo alicui aliquid porrigere. Cic. Hirtelen, mint a' Tájfun-esö: wie ein Platzregen. Praeceps est, ut repentinus imber Varr. praecipens, tanguam praeceps. Prov. 2. Adv. gyorsan, hamar, nagy hamar, izibe, sebesen, tüstént, vétetlenül. plötzlich, schnell, in der Geschwindigkeit, unbedachtsam, Eilends? Celeriter, Cic. de improviso, Ter. praecipite. Plin. repente, Cic. de repente. Cic. subito, et praeter opinionem. Cic. DC Halkal, késön. Hirtelen épült házak: in der Eil errichteter Gebäude. Subitaria aedificia, orum, n; Tacit.

Hirtelen gyüjtött, szedett katonák: in der Eil zusammen gerafte Soldaten. Subitarii Milites, orum, tum, m. Liv. Hirtelen jött eső: ein grüslinger Platzregen. Subitaneus imber. Cic. Colum. Hirtelen támadott had: ein plötzlicher Krieg. Repens bellum. is, i, n. Liv. Hirtelen támadott tüz: ein plötzlicher Brand. subitaneus ignis. Cic, Colum. Mindent hirtelen által fatni: alles geschwind mit dem Gemüth durchlaufen. Omnia celeriter animo percurrere. Cic. Estve hirtelen borúlt. Abends ist sich plötzlich übergogen. Vesperascelum repente nubibus obductum est. Curt. Hirtelen elhalgatni: plötzlich verstummen. Repente conticescere. Cic. Szemelöl hirtelen el-menni, el-tünni: geschwind aus den Augen gehen. Pernicciter e conspectu abire. Appul. Hirtelen eszembe jött: alsbald, stracks ist mir beygefallen. Numero mihi in mentem venit. Plaut. Hirtelen fel-találta magát: um fasste sich geschwind. subito se collegit. Cic. Hirtelen nagy kiáltás tamada: plötzlich ist ein grosses Geschrey entstanden. Repentine clamor ingens exortus est. Ovid. Hirtelen (mohon) ne igyál: trinke da nicht beginnig. cupide ne bibe. Cic. Hirtelen, hamar, nagy hamar meg-érett: jählings ist er zugelangt? Repentine advenit. Lactant. Hirtelen meg-halt, -történt halála: unvermuthet jählings gestorben. Repentino mortuus est. Cic. Mors eum repente occupavit. Ter. Hir-

telen meg-szerezni valamit: ut-
was jüsling lieb und wenth se-
ben. Repente aliquid adama-
re. Cic. Hirtelen szerentsés lett-
em ist plötzlich glücksälig worden.
Repente factus est beatus. Cic.
Hirtelen szél-vész támadott: jüs-
ling ist ein plötzlicher wind entste-
hen. Repente procella orta est.
Cic.

Hirtelenében, adv. in dem Augenblick Eil. Celeriter. Cic. festinanter. Cic. — Csinálni valamit. — etwas thun. — aliquid facere. Cic. Hirtelenében (hirtelen) is minden gondolkodás nélkül: plötzlich, und aus dem Stegreiffe. Subito, et ex tempore. Cic.

Hirtelen haragú, adj. jähzornig. der geschwind böse wird. Celer irasci. Horat. Qui praecipiti est in iram ingenio. Liv. Hirtelen haragúak a' Poétàk: die Poeten werden leicht böse. Tenuis irritabile Vatum. Horat.

Hirtelen ijesztő, adj. — meg-ijesztő p. o. félelem: ein jüslinges, plötzliches Erschrecken, ohne Grund ist. Panicus terror, i, oris, m. Cic.

Hirtelen indúlatú, adj. der schnell geschwind böse wird. Qui praecipiti in iram ingenio est. Liv.

Hirtelen kedvès, -dès nete, -dést: hamarkodás: die Übereilung, Voreiligkeit. Nimia festinatio, ae, onis, f. Cic. praepostorus animi motus, i, us, m. Cic. Hirtelenkedés, a' tanács-tartás ban: die Übereilung in Rathschlägen. Praecipitatio Consiliorum. onis, f. Ten. Eljét venni a' hirtelenkedésnek: vorkommen der Übereilung. Praevertere praepostorus animi motus. Cic. Hirtelenkedsz, tenkedest, tenkedett: hamarkodás. die Übereilung fällt ein, wird für Gut. Nimium festinationem nemo approbat. Cic. Hirtelenkedni, -dem, -dik: sich übereilen, voreilig seyn. Praecipitanter agere. Lucret. praecipitem esse. Cic. percitare agere. Alm. properare. Cic. Hirtelenkedésből, késedelmeskedni, késni. A' hirtelenkedik, hamarkodik, hamar bottik: der Eilen thut kein Gut. Male cuncta ministrat impetus. Trat. Prov. Ne hirtelenkedjél vagy hirtelenkedjél, ne hamarkodjál, ne siess à dolgodat: nihil nicht mit der Eile. Ne praecipiti celeritate agendum quid suscipias, prospice tem non agas. Cic. A' szerelem dolgában hirtelenkedni: sich in der Liebe übereilen. Praecipitare in Amore. Plaut.

Hirtelenkedő, adj. hamarkedó: voreilig. Festinanter agens, praecipitanter rem gerens. utis, o. Hirtelenkedő elme: ein voreiliges Gemüth. Impetuosus animus, i, m. Plin. Hirtelenkedő ember: ein voreiliger Mensch. Homo ingenii praecipitis et abrupti. inis, m. Justin.

Hirtelenség, -gnek, -get: hamarság: die Geschwindigkeit, Eilfertigkeit. Celeritas, atis, f. Cic. Percitas, atis, f. Cic. Hirtelenségből tselekedni valamit: in der Geschwindigkeit etwas thun. Cum maxima celeritate aliquid agere. Cic. Elme' hirtelensége: der Feuer des Geistes. Aestus ingenii, us, m. Cic. A' hirtelenség meg-árt akár mi dolgában-is: wer in den Tag hineinlebt, ist selten Gut. Chil. caute simul et celeriter gerit p.

tast. Prov.

Hirtelensiggel, adv. plötzlich, geschwinds. Praecipitanter. Lucret. repente. Cic. Hirtelensiggel elhalgatni: plötzlich stillschweigen. Repente conticescere. Cic.

Hirtelenül, adv. p.o. halt-meg: unversehens plötzlich gestorben. Repentino mortuus est. Cic.

Hirtelen-való, adj. plötzlich, geschwind. Repentinus, a, um. Cic. subitaneus, a, um. Colum. V. Lassú. Hirtelen-való dolog: eine Sache, die in der Eil gemacht. Subitaria res. Plaut. Hirtelen-való elköltözés: ein plötzlicher Fortgang. und eiliger Ausbruch. Subitus discessus, praeceps profectio, i, us, cipitis, onis, f. Cic. Hirtelen-való ijedség: ein jählinger Schrecken. Panicus terror, i, oris, m. Cic. Hirtelen-való menykövetés: ein jählinger Blitz. Repens fulminis ictus. -tis, -us, m. Lucret. Hirtelen-való munka: ein nothdringig kommender Umstand. Tumultuarium opus. -i, -eris, n. Liv. Hirtelen-való szerencsétlenség: ein jählings Unglück. Naturum malum, i, n. Plaut. Hirtelen-való Zápor-eső: ein jählings gar schlagender Regen. Subitanus imber, -i, -bris, m. Colum. Hirtelen-való halállal halni meg: eines plötzlichen Todes gestorben. Repentina morte perire. Cic.

Hirül, adv. emlékezetül: zum Andenken. Pro memoria. Cic. Hirül sem hallatott: noch nie dergleichen erhört. vix fando auditum. Cic.

Hirül-adás, -onat, -ot: tudósítás: die Ansage. Ankündigung. Ansagung. Ankündigung. Nunciatio, adnunciatio, onis, f. Cic. Significatio, onis, f. Cic. Tudósítónek lenni hirül-adása. die Ankunft. Significatio sui adventus. Cic.

Hirül-adni, -adok, -ott, -adom, -adgya: hirül adni; megüzenni: bringen, melden, ansagen. Nuntium alicui mittere, hinterbringen. Notificare. Ovid. nunciare. Cic. adnunciare. Cic. Significare. Cic. Hirül adni valamit a' Császárnak: etwas dem Kaiser melden, hinterbringen. Remuntiare aliquid alicui. Cic. Valakinek valamit hirül adni: einem etwas zu wissen machen. Aliquid alicui nunciare. Cic.

Hirül-hozni, -hozok, -hozott, -hozzam: bringen, mitbringen. Nuncios adferre. Cic. Gyakorta hirül hozták neki: wo er zum öftern die Nachricht brachte. Crebri ad eum rumores afferebantur. Caes. Hirül hozták Rómába: man hat's durch die Post durch Rom gebracht. Nunciatum est Romam. Cic.

Hirülni, rülök, -rült: hinzu wachsen, hinzu kommen, hinzu kommen an Kräften. Increbescere, increbrescere. fama. Cic. l. Hirescedni.

Hirül vinni, -viszek, -vitt, -szem, -szi: hinterbringen. Renunciare. Cic. Az athyának mindent hirül vitt: er hat dem Vater alles hinterbracht, verrathen, verrathen. Patri omnia detulit. Plaut. Valakinek valamit hirül vinni: einem von etwas Nachricht bringen. Aliquid alicui Nuncio ferre, — referre, — significare. Cic.

Hirünkké lett: es ist uns zu Ohren gekommen. es ist uns

gnommlebt worden. — als Sie nicht sinter gebommst worden. Renunciatum nobis est. Ter.

Hírű ség, -gnek, -get: Nagy, hírű ség: Ihr Glanz —, Ansehen des Nahmens? Splendor nominis, oris, m. Cic.

Hír-vivő, -önek, -öt: ein Bot, Mundbote. Nuncius, ii, m. C. Nunifex, nunigerulus, i, m. Ammian.

Hiság, -gnak, -got: hiu ság, hiu ság: die Eitelkeit. Inanitas, tatis, f. Gell. ~~Vacuitas, atis~~ ~~f. Vict.~~ vanitas, atis, f. Cic. Vacuitas, atis, f. Vict.

Hiságos, adj. hiu ságos, hiu ságos: nichtig, nichtig. Inanis, e, c. Cic. Vanus, a, um. Cic. Hiságos gondolatok: nichtige, nichtige Gedanken. Inanes Cogitationes, Cic.

Hispa, -spának, -spát: bogár'neme ihre Flecken Käfer, Leder Käfer. Hispa, ae, f. Linn. Fekete — ihre schwarzen —, atra —.

Historia, -ának, -át: die Geschichte, Weltgeschichte, geschehene Bücher. Historia, ae, f. Cic. res gesta, ei, ae, f. Cic. Historia írás: történet-le-irása: die Verfertigung ihrer Jahr bücher. Confectio annalium. Cic.

Historiához-való, adj. zu ihrer Zeiten und den vormahligen geschehenen Dingen gehörig. Chronicus, a, um. Gell. ad historiam pertinens, entis, o.

Históriai, adj. Historisch. Historicus, a, um. Cic.

Historia-író, -ónak, -ót: történet-irogató: ihrer Geschichtschreiber. Historicus, i, m. Cic. Scriptor rerum gestarum, oris, m. Cic.

Hiszen, adv. hiszen: doch, ja. Atqui. Cic. tamen. Cic. Hiszen akkor már —: vergnügt eben so ja schon —. Nunc enim jam —.

Hiszen tsak nem kívánkatod, hogy — ihr Zweifel sie doch ja nicht beruhigen, dass —. Id tamen postulare non potes, ut — Cic. Hiszen ez feletté nagy botrán kozta tására szolgál az egész Városnak: ihr Sinnen ist der ganzen Stadt zum Aergernisse. Tamen hoc perniciosissimum exemplum praebet toti Civitati. Cic. Hiszen át már regen tudgyuk: sind nicht wir ja schon längst. At hoc jam dudum scimus. Cic.

Hiszen ő ott sem volt: nie war ja nicht nie zugegen. Imo is nec aderat. Cic.

Hiszekegy' Isten, -nnek, -nt: ein Apostolisches Glaubens-bekentniss, ihre Apostolische Glauben. Symbolum Apostolorum i, n. Eccl.

Hiszem: Substantive sumtum: z.o. Olly hiszemben vagyok, hogy —: in ein solches Vertrauen kommen, olly gewiss bin ich gläubig, ich habe so eine Vorstellung, dass — Ea sum fide, eam habeo fidem. Ter. adeo certus sum. Cic. ea sum opinione quod — Cic. Egyegy hiszemben vagyunk velem: sie sind mit mir in einer Meinung. Meum servatur fides. Plaut.

Hiszen, adv. Doch, ja. Atqui. Cic. Hogy! lett volna pénzed, hiszen (tsakugy) á tettnél-is szegénnyebb vagy! — Ja wie hättest du Geld können gewinnen, du bist ja nie ein Vermögender. Quid? pecunia tibi suppetebat? at ego. bas. Cic. Hiszen tsak alig értem hozzá. ich habe ihn ja kaum gesehen. Egnidem vix eum attigi. Ter. Hiszen vagyan az á dologban vinsen ihr Zweifel ja. Atqui ea res est. Ter.

Hit, -tnek, -tet: 1. bizodalom, hiedelem, hitel, hivés: Vatalei hitét kisseppbitení nimmt seinem

716. ff.

Esküdik bennfenn, – jelen lenn. Fidem alicui abrogare Cic. – infirmare. Cic. Meg nem tegem a' hitemet: ich wanke in dem gegebenen Treuen Seelen. Fidem, quam dedi, salvam praestabo. Plin. Jec. Valakinek hitet (hitelt) nem adni: einem seine Gläubiger betrügen, Einen Gläubiger betrügen. Alicui fidem non dare. Cic. Nints hited, mint a' Rátrnak: Man kann sich in Ihn Gläubiger betrügen. Fide nulla es. Rcv.

2. esküvés, hit le-tétel: Schwur, Eidschwur. Jus jurandum vis, d. i. n. Cic. Bizonyos hit: Eid, mit dem ein Zeuge seine Kenntniß des Rechtes bestätigt. Jusjurandum in litem. Jurid. Hamis hit: ein treuloser Eidschwur. Sacramentum perfictum, i. n. Cic. közönségesen második adott hit: ein öffentlicher Treuer und Gläubiger. Fides publica, alicui data. Sall. Önkint le-tett hit: ein Eid, den ein Theil dem Andern aus freyer Genieigt aufnimmt. Jusjurandum voluntarium. Ammian. Patvar hit: ein Eid von Geschäfften, wenn einer nicht und Jemand, oder Mitschuldner anfangt. Jusjurandum Calumniae. Cod. Törvény előtt le-tett hit: Eid, den ein Theil dem Andern auf gutbefinden des Richters anmuthet. Jus jurandum judiciale. Cod. Törvényes hit: ein Gesetzmässiger Eid. Decretale jusjurandum. Ügy végző hit. Eid, wodurch der Streit gehoben wird. Jusjurandum litis decisorium. Digest. Valakit hit és Itit alatt le-hini valahová: jemanden unter einem sichern Geleite mit einem salvo conductu irgend wohin kommen lassen. Aliquo fide publica evocare aliquem. Catt. Hitemre esküszöm: ich schwöre, daß ich Treu und Glauben halten will. Fide juro, are. Tacit. Ezt én hitemre nem veszem: ezért meg nem esküszöm: auf das kann ich Treue und Glauben nicht abschwören. Non equidem hoc adjurave rim. Liv. Hittel erősíteni (állatni) valamit: etwas mit Eid bestätigen. Fide firmare, roborare aliquid. Tac. Hittel Itiltet adtak egymásnak: die Juden untereinander sich ihren Treuen zum Schutze gelobt. Fidem publicam interposuerunt. Cic. Ez tenkivüle sem kötelezten hitemmel magamat; ich habe meine Treue und Glauben niemanden zugesagt, ich habe mich Treuen keinem gebunden. Fidem dedi nemini, nulli obstrinxi. Plin. Jec. Hitre fogni (venni, vonni) valakit: a' hitet le-tetetni vele, meg-esküdtetni. einen um Eid ansprechen. Deferre jus jurandum alicui. Cic. ad jusjurandum deponendum adigere aliquem. Liv. Hitre jött, került a' dolog: die Sache ist auf den Schwur angekommen. Ad jusjurandum deventum est: Tac. Hitet le-tenni, meg-esküdni: den Eid ablegen. Jus jurandum jurare. Cic. Sacramentum dicere. Liv. Hitét meg-szegni: den Eid brechen. Jus jurandum violare. Cic. fidem alicui datam fallere. Cic. Hitet vetni valakinek: azt meg-hitetleníteni: einem den Glauben, oder Eid aufkündigen. Jusjurandum deferre alicui. Cic. 3. hív-

ség, hüség. die Treue. Fides, ei, f. Cic. All—, kamis hit. nie geringere Candit, de nun trinnen nicht mehr treuen will. Jubesta fides, ae, f. Plaut. Átnok, csalárd hit: eine Anschlägen, falsche Treue. Callida et vecuta fides. Cic. Hitet adni valakinek: maga hüséget ajánlani, azt valakiben kötelezni: sein Wort geben, sein Treu und Glauben verpfänden. Fidem suam alicui obligare, obstringere. Plin. sec. Hitedre kérlelni: ich bitte dich um seiner Treue willen. Oro te per fidem tuam. Ter. Igaz hitemre mondom: bey meiner Treue. Bona fide dico. Plaut. Medius fidius. Plaut. per fidem meam dico. Cic.

4. Vallás, szakadás: der Glauben, die Religion, die Secte. Fides, ei, f. Cic, Religionis, f. Cic. Secta, ae, f. Cic. Olhatatlan, ingadozó hit: treuen und Glauben, so nicht beständig ist. Claudа fides. Tit. Eleven hit: der aufgeweckte Glauben. Viva fides. Cic. Erös hit: beständige treue steue Treu Glauben. Firma fides. Plaut. Igaz hit: die rechte, wahre Religion. Sincera—, liquida, vera fides. Ovid. Orthodoxa Religio. Hieron. katholika, papista hit: die Catholische Religion, den Catholischen Glauben. Catholica fides. Cod. Th. keresztény hit: den Christlichen Glauben. Religio Christiana. Szeparatió hit: —felekezet: die Secte der Carbonarier. Secta Carbonariorum. Ujonnan faragott hit: neue Benennung, Absonderung von den Kirche in den Glauben. Anticaln, Haeresis nova, is, eos, f. August. Ur alkodó hit: eine ursprüngliche Religion. Dominans Religio. Uralkodó hit: eine herrschende Religion. Dominans Religio. Uld. Schnöde Glauben. Salvifica fides. Hitét elhagyni: seinen Religion abfallen, —abtrünnig werden. Apostatare. Cyprian. ab recta in Deum fide deficere. Valakit az igaz hitéről eltéríteni: einen von wahren Religion herholen. Praeter veram Religionem persequi aliquem. A' keresztény hitet meg-tagadni: den Christlichen Glauben verleugnen. Negare Christianam fidem, Christo fidem, cultum que renunciare. Hitét meg-változtatni: den Glauben verändern. Fidem mutare. A' hitnek ágozatit tudni: die Glaubens Articuln wissen. Scire Articulos fidei. Igaz hitre térni: den Wahren Glauben annehmen. Catholica sacra amplecti. complecti. Visszа térni az igaz hitre: sich zur wahren Religion bekennen. Priscam Communioni se reddere. Nincs elevenségel hitünk: unser Glauben hat keine Lebhaftigkeit, wir sind zur wenig aufgeweckt. Non habemus excitatam fidem. Pendent.

Hit-adás, -nak, -ot: ein fid, Eidgeschwür. Jurandum, i, n. Plaut

Hit-ágazat, -nak, -ot: die Glaubens Articuln. Fidei articulus, i, m. Caput fidei itis, n. Voss.

Hitegetés, -nek, -et, édesgetés, kétségtetés, tsalogatás. die Anlockung, Anmuthung. Adlectatio, onis, f. Quinct. illecebra, ae, f. Cic. illicium, ii, n. Varr. Lenocinium, ii, n. Cic.

Hit

Hitegetni, -getek, -get; -getem, -getek: kersegtetni, tsalogatni: allicere, pellectare. Cic. illicere. Cic. perlectare. Cic. perlicere. Liv. szoval hitegetni: mit dem lockt man mich an. Conviccere -, persuadere cupit, hac re me allectat. Cic. Tsak hitegetni bennünket: nur locken uns nur an. Illecebris suis nos tantum lactat. Cic. Hitegetni (édesgetni) valakit: jemand mit liebkosenden Worten anlocken. Voce blanda delinire aliquem. Plaut. Valakit penzzel hitegetni: jemand mit Geld anlocken. Argento aliquem adlectare. Cic.

Hitegető, -tőnek, -ői: kersegtető, tsalogató: ein Anlocker, ein Anreitzer, Aufmunterer, der Jemand Hinzugesellungen macht. Adlector, oris, m. Colum. pellax, acis, c. Virg.

Hitel, -lnek, -lt: 1. birodalom, hiedelem: der Glauben, das Glauben. Fides, ei, f. Cic, ipse actus credendi; ius, us, m. Satis accepto, onis, f. Pomp. Jct JC

Hitetlenség, meg-tsalás, tsalárdság: Mangel Hitel: ein Betrug. Dolus fides. Plaut. Vétkes hitel: schlechte begangene Treue. Glauben, schwaches Glauben. Fluxa fides. Liv. Nehéz hitelben lenni masok előtt: bey andern in schlechtem Glauben stehen. Parum fide esse. Sall. Nints hitele mint a Rátzgate: nem hisznek neki: man glaubt ihm nicht, man kann ihm keinen Glauben beymessen. Nulla fide est. Prov. nullam fidem habet. Cic. Nints hitele à mondásának: nur wenig ist nicht aufrichtig, was er sagt, ist nicht Glaubwürdig. Fide carent dicta ejus. Plin. Jun. A'te hitelesse oda adom: auf deinen guten Glauben will ich es geben. Tua fide (te auctore) do. Ofo. Plaut. Más semmi hitelem nintsen: ich gilt nichts mehr, ich hab allen Glauben verlohren. Nihil mihi jam creditur. Plaut. Hitelem vagyon nála: ich habe Glauben bey ihm, er glaubt mir. Mihi fides apud eum est. Terent. Az egész világot a' maga hitelére hódoltatta: el hitette az egész világgal: er hat die ganze Welt überredet. Totum mundum in suam sententiam perduxit. Cic. A' hitelét fenntartani: seinen Glauben erhalten. Fidem suam. Cic. Valakinek a' hitelét kisebbé tenni: megtsontolni, meg-vestegetni: einen Ansehen, Credit, Glauben herunterreissen. Fidem alicujus infirmare, immininuere. Cic. Egy gyetlen egygy hazugsággal oda veszti az ember minden hitelét: mit einer einzigen Lüge verliehrt man den ganzen Glauben. Uno mendacio omnem perdit homo fidem. Ter. Hitelt adtak neki: die Sache hat Glauben gefunden. Res habuit fidem. Ovid. Hitelt nem adni valakinek: nem hinni neki: einen Glauben beymessen. Fidem alicui abrogare. Cic. Tekéletes hitelt érdemel: es verdient einer völligen Glauben. Plenam fidem mereatur. Cic. Hitelt kapott tsokatnák tsinálni: haben ihm Glauben gegeben. Apud multos reperit fidem. Ter. Valaminek hitelt szerezni: Valamit hitelessé tenni: einer Sache Glaubwürdig machen. Glauben einer Sache zuziehen. Alicui rei fidem adserere, -facere. Cic. Nints olly hitetlen dolog, mellyet ékes szóllással hitelt nem lehetne szerezni: es ist nichts so unglaublich, das durch die Beredtsamkeit nicht

können wahrscheinlich gemacht werden. Nihil est tam incredibile, quod non dicendo persuadere fiat. Cic. A' sok ige' vetek hitelt vesztenek: gar sok gyakorta tsuzsogva tsufingva nemcsak hogy nem hisznek, de nem is gondolnak. Multa pro missa fidem levant. Horat.

Hitelesség: der Glaub. Fides, ei, f. Plaut. Nints semmi hiteled nálam: kein Glaub hat mir. Nulla est tibi fides apud me. Hirt. nulla gratia apud me valet. Cic. Valakinek hitelére adni valamit: etwas auf eines Glauben nehmen. Vendere aliquid fide alicujus. Plaut. Minden hitelét el-vesztette: sein ganzer Credit ist verloren. Omnis fides ei periit et concidit. Plaut. Gyanussá tenni hitelét: in Mißcredit kommen. Fidem suam suspectam reddere. Cic. Valamivel magának hitelt tsinálni: sich auf einen Art Credit verschaffen. Fidem sibi praestruere. Liv.

Hitelez: mutuum. Mutuatio, onis, f. Cic. Hitelbe adni valakinek valamit: einem etwas auf Borg geben. Dare-, vendere aliquid mentis fide. Hitelbe venni valamit: etwas auf Borg nehmen. Emere fide sua. mutuari aliquid. Cic. Mutuum aliquid sumere. Cic. Hitelbe vásárlani valamit: etwas auf Borg kaufen. Emere aliquid dicto. Plaut. Arra alkut hitelemre (kovásonra) vette: er hat sich auf Borgung gekauft. Fide mea vid emit. Plaut.

Hitelbe-adás, -ónak, -ót: hitelesítés, elhivés: das Glauben. Creditus, us, m. fides, ei, f. Plaut.

Hitelbe, adv. auf Borg. Non nummata pecunia.

Hitelbe-adó, -ónak, -ót: hitelező: der Borger, ein Glaubiger. Creditor, oris, m. Cic. Adós. Rosszul bánni a' hitelbe-adóival: mit seinen Glaubigern übel thun. Male agere cum Creditoribus suis. Cic.

Hitelbe-adott s. partic. p. o. dolog: das Geliehene. Creditum, i, n. Quint. Mutuo datum, i, n. Cic.

Hitelbe-kérés, -nek, -t: der Borgung, das Borgen, die Entlehnung. Mutuatio, onis, f. Cic.

Hiteles, adj. hitelt érdemlő: glaubwürdig. zutrauend. Fide dignus, a, um. Cic. Hiteles bizonyság-tétel: ein sicheres Zeugniß. Incorruptum testimonium. i, ii, n. Cic. Hiteles dolog: glaubliche Sache. Res credibilis, ei, is, f. Cic. res authentica. Ulp. Régi jambor és hiteles ember: ein aufrichtiger, redlicher alter Mann. Homo antiqua virtute et fide. Terent. Hiteles ember-ek: ansehnliche, glaubwürdige Männer. Conspicui homines. Liv. Hiteles forrásból: aus guter Quelle, von einem der gute Meinung ist. Optimo opinionis viri. Grain. Det. Hiteles helyt mellyben a' nemes levelek, és egyéb nevezetes irások tartatnak Magyar országban.

nin sichrerer Ort, wo sie nicht
Irrigen, und Unkunde aufgen
fodrer werden. Credibilis lo
cus, bis, i, n. Cod. Hitelesites ikö:
nin höchster glaubbarer Auctor
oder Schriftsteller. Locuples
Auctor. Cic. Hitelesitni: nin
bizonyság: nin gluzibwürdi
ger-, wichtiger, richtiger
Zeuge. Atticus — incorruptus
locuples testis, i, etis, tis,
n. Cic. Hitelesitő (batorságos,
igazságos testimentom: nin
richtiges Testament. Secu
rum testamentum, i, n. Plin.
Sec. Azt en hitelesitő emberek
tül tudtam-meg: ich habe das
von gewissen Leuten erfah
ren. Certis Auctoribus id
comperi. Cic. Mink hitelesi
emberek vagyunk: wir sind
Leute von Glauben. Credite.
Nos fide digni homines su
mus. Cic. Ez nem látszik elöt
tünk hitelesnek lenni: das
scheint uns nicht authentisch
zu seyn. Hoc non videtur no
bis authenticum esse. Ulp.
Valamit hitelessé tenni: et
was Glaubwürdig machen.
Facere aliquid Credibile. Cic.

Nem hiteles, a'mit mondasz:
was du sagst, ist nicht Glaub
würdig. Fide caret, quod di
cis. Plin. Jun. Nem hitele
sebb a' tanúk: ns sind sie
fast mißlich mit den Zeugen
— mit ihrem Credit aus?
Fides testium Vacillat. Det. Hi
teles-voltra valaminek: ein Au
thenticität einer Sache. Au
ctoritas, veritas rei alicujus.

Hitelesen, adv. glaubwürdig. Cre
dibiliter. Cic. fide digne. Cic.
Hitelesen meg-bizonyitotta: er
hat es Authentisch, Ehrlich, red
lich bewiesen. Luculenter pro
bavit. Cic. Hitelesen mond
hatom: ich kann es Authen

tig sagen. Fide digne possum
dicere. Cic.

Hitelesites, -sitek, -sit: die Anerken
nung, die Legitimation. Legi
timatio, onis, f. Cod. Bizói hite
lesites: die gerichtliche Bekräf
tigung. Authentic atio, onis, f. Jurid.
ez hitelesitésemre szolgát: das
dient zu meiner Legitima
tion. Hoc ad fidem mihi facien
dam servit. Cic.

~~Hitelesitni~~

Hitelesitni, -sitek, -sit: -sitem,
-siti: valamelly exedeti irás
nak massát meg-hitelesiteni,
hitelles emberek neve alá
irásával meg-erösiteni: Wid
imiren, die Abschrift einer
Originals von einer beglaub
ten Person beizeichnen
lassen. Vidimare aliquid, le
legere et approbare quispiam.
Magát hitelesitni: sich legi
timiren, seine Vollmacht
beweisen. Se legitimare,
auctoritatem profere. Fidem
sibi facere. Cic.

Hitelesség, -gnek, -get: Hitel: den
Credit, die Gewissheit, Glaub
würdigkeit, Gültigkeit: Au
ctoritas, atis, f. Cic. fides, ei, f.
Plant. Hitelesség. Kétség be
nem hozható hitelesség: die Au
thentische Zeugen. Ligneda-, sin
cera, — vera fides. Cic. Az
igaz-etnek hitelessége: die Ge
wissheit seiner Zusagen. Certi
tudo promissi, onis, f. Voss.
Nints hitelesség: nun Glaub
ens nicht. Non habet fidem.
Cic. Oda minden hitelesség:
sein Credit ist hin. Victa est
Auctoritas ejus. Cic. Et-vesz
tette hitelességét: er hat sein
Credit verlohren. Credit am
fidem amisit, concidit-, periit
fides ejus. Plaut. Ez ezen hir
nek hitelességét ezt keresztbe
zen mérészlek. für die Gewiss
heit dieses Gerüchts stehe ich
nicht gut. Pro veritate hujus

rumoris fidem interponere non
presumo. Cic. Tellyes hitetlesség-
get bánni valakivel. Mit auf-
merksamen Zuhörer mit einem
Verfahren. Sincera fide age-
re cum aliquo. Liv. Nagyobb
hitelesség okáért —: gröszt-
entu Vertrauens halben —. Pro
majore fide rei —

Hitelesz szavú, adj. s.o. Ember
mit Glaub würdigen Mann.
Fide dignus homo. Cic

Hitelezés, -sek, -st: kölcsönözés:
der Borg, Credit, die Borg-
gung. Mutuatio, onis, f. Cic.
Azzó hitelezéssel valakit
meg-tsalni, einem mit ei-
nem wenigens abborg-
gen. Minutis mutuationibus
defraudare aliquem. Cic.

Hitelezni, -lezek, -lez, -lezem, -
lezi: 1. hitelbe adni: bor-
gen, auf Borg geben, Cre-
ditieren. Mutuum dare. Paul.
Jct. Pénzt hitelezni (kölcsön
adni) valakinek: einem auf
Borg Geld geben. Mutuas
dare alicui pecunias. Cic.
2. meg-hitelezni, hitelez-
sé tenni valakit: einem et-
was Borg glauben. Alicui
rei alicujus fidem facere.
Cic.

Hitelező, -ének, -ét: 1. ki más-
nak pénzt kölcsön adott: der
Glaubiger, der Creditor. Cre-
ditor, oris, m. Cic. A' hitele-
zőknek összve-gyülése: ein
Zusammenkunft — der Cre-
ditoren. Concursus
Creditorum, us, m. Jct. Ügy-
be fogott hitelező: der be-
klagte Glaubiger. Convent-
tus Creditor, i, oris, m. Jct.
Zálogos hitelezők: Glaubi-
ger, die ein Pfand bey sich
haben. Hypothecarii Credito-
res. Jct. 2. adj. Hitelezői
ének: der Borg-Glaubigers
Personen. Litera in fidem
(fidei causa) datae. Keres-
kedői hitelező könyvei: ein
Handels-Buch, Prüfungs-Buch.
Libri ausugales, libri mer-
catorum. Summarium Merca-
torum. v. n. Ten. Hitelező le-
vél: Glit-levet: ein Borg-Glaub-
gungs Zeugnis, oder Verschrei-
bung. Literae Credentio-
nales. Litterae, quibus unus
cavet alteri, et securitatem
spondet.

Hitel-haszon, -nnak, -sznot:
Kamat, interes: der Inte-
resse, der Zins. Foenus,
oris, n. Hitel-haszonra
pénzt adni valakinek: ei-
nem Geld auf Interessen
leihen. Dare alicui pe-
cuniam foenori. Cic.

Hitel-könyv, l. Hitelező, a' ma-
dik szám alatt.

Hitel-lajstrom, -stromnak, -stro-
mot: a' kalmárokénál: die
Verzeichnus Bücher Mercatorum
libri, et rationes. Spart.

Hitelni, -telek, -tel, -telem, -
teli: hit le-tételre fogni,
kényszeríteni va-
lakit: jemanden zwingen
den Eid abzulegen. Cogere
aliquem vel strin gere ad de-
ponendum juramentum.

Hitelre méltatlan, adj. unwür-
dig, dem man Glauben soll.
Indignus, cui fides habeatur.
a, um. Cic. V. Hitelre méltó.

Hitelre méltó, adj. s.o. Ember.
mit Glaub würdigen Mann.
Spectatissimae fidei homo.
Fide dignus Vir. is, i, m.
Cic. Hitre nem méltó: ep-

pen nem hiheto dolog ez: ein unglaublich Ding ist nicht wohl zu glauben. Abhorret hoc a fide, — a sensu communi. Liv.

Hitelt-adó, adj. p. o. levél: Glaubensbrief: das Zeugniß dessen, Creditiv. Credentiales litteræ, quibus unus tuetur alterum, et spondet securitatem.

Hitelt érdemlö, adj. glaubwürdig. Fide dignus, a, um. Cic. Hitelt nem érdemlö: unglaubwürdig. Fide indignus, a, um. Tac.

Hitéltetni, -tetek, -tet; -tetem, -tett: Hitelt le-tételre fogni, kénszeríteni valakit: zwingen, nötigen, den Eid abzunehmen. Cogere aliquem jusjurandum deponendum.

Hitelü, más szavak után: p. o. Nehéz hitelü p. o. Mondás: ein Ding, das schwer zu glauben ist. Dictum difficile ad credendum. Lucret. — ad fidem difficile. Liv. Tellyes hitelü ember: ein Mann voller Treue. Vir fide plenus. i, m. Cic.

Hitel-vesztés, -nek, -t: der Mißcredit. Fama adversa, fides subleta. Plaut. Mala existimatio. o, onis, f. Cic.

Hite-vetlen: Perfidus. Hitetül eltállott, p. o. ember: ein Abtrünniger vom rechten Glauben. Apostata, æ, m. Tertull. qui defecit a fide Christo data.

Hites, adj. hitös, hittes: beeidet, geschworener, treu. Fidus, a, um. Cic. Fide et jure adstrictus, a, um. Cic. Juratus, a, um. Cic. ℳ Hitetlen, kein hiv. Hites atya: Pflegevater: der an Kindes Statt angenommen worden ist. Adoptivus pater, i, tris, m. Gell. Hites atyafiak: der geschworene Treue. Adoptivi fratres. Id. Gegenseitiges, hiv felelség: die wechselseitige, wechselmäßige Treue. Justa uxor, æ, oris, f. Suet. Hites (fogadott) fia: der an Kindes Statt angenommene Sohn ist. Adoptivus filius. i, ii, m. Gell. Törvényes Hitö-tételek: Hitesi: Hegyzöje: hites tanúk, Hites tanú: Gerichtszeugen: der Gerichtszeuge? Juratus. Tabulæ. i, m. Id.

Hites-iró; -ónak, -ót: Kanzelist. Cancellista: der Cancelliste. Cancellarius, a, um, Cancellaria scribæ, æ, m.

Hites-társ, -snak, -t, -sat: Hitves társ: der Gatte, die Gattinn. Der Gemahl, die Gemahlinn. Conjux, jugis. c. Ovid.

Hite-szegett, adj. eidbrüchig: unwürdig, abtrünnig. Perfidus, a, um. Cic. perjurus, a, um. Cic. defector, oris, m. Tacit.

Hitetés, -nek, -t. Der Betrug, die Verführung. Pellacia, æ, f. Lucret. Seductio, onis, f. Cic. persuasio, onis, f. Cic.

Hitetheteden, adj. der nicht zu bewegen ist. Impersuasibilis, c. c.

Hitetlen, adj. 1) bizonytalan hitü, hitlen, hiv, régtelen, nem hiv, hamis, bastard. treulos, ungetreu, untreu. Infidelis, c. c. Cic. infidus, a, um. Cic. malefidus, a, um. Virg. perfidus, a, um. Cic. 2) ℳ Hiteles, hiv. Hitetlen ember: ein treuloser Mensch. Improbus, et perfidiosus homo. i, inis, m. Cic. ennél nints hitetlenebb ember: es ist kein meineidigerer Mensch als dieser. Perjurior hoc homine non est. Plaut. A' Törvénykel-is hitetlenebb: treuloser als ein Juriste. Poet.

no perfidior. Cic. Prov. Hitetlen vagy: du bist nun treulosser. Infidus es. Cic. Nem hivő; ungläubig. Incredulus, a, um. Zuing. Hitetlen Tamás: ein ungläubiger Thomas. Incredulus Thomas, i, m. Eccles.

hitetlenség, -gnek, -get: der Unglauben, treulosig Geist. Incredulitas, atis, f. Martian. Jct. Perfidia, æ, f. Cic. JC Hivség, hüség: Az ö hitetlensége miatt tsalódtam meg: ich bin durch seine treulosig Geist betrogen worden. Illius Perfidia deceptus sum. Cic. Mely nagy hitetlenség lehetett, tássad: quanta perfidia fuerit vide. Cic. Az nem tudatlanságnak, hanem hitetlenség nek szokott tulajdonittatni: Id non imprudentiæ, sed perfidiæ adsignari solet. Cic. Hitetlenség hez szokott: an der Unthreue gewohnt, treulosig. Deliberatus Perjurus. Sallust.

hitetlenül, adv. treulos, treulos, ungetreu. Impie, Cic. infideliter. Cic. Perfidiose. Amet. ad Her. H Hitetlesen, jó hittel. Valakinek hitetlenül javasolni valamit ninem etwas untreulich rathen. Perfidiose aliquid suadere alicui. Cic. Ö meg hitetlenebbül ütött volt párlot: er hat noch auf treulosere Art conbattiert. Ille adhuc perfidiosius rebellaverat. Amet. Hitetlenül tsetekszik, ki tagadgya létét az Istennek. Gottlos handelt der, so da läugnet, dass Gott wäre. Impie facit, qui Deum negat. Cic.

hitetni, -tetek, -tet; -tetem, -teti: valakit ámitani, tsábitni, valamit valakivel el-hitetni: jemanden irrigen Meinungen beybringen, facere, ut credat quis quid. Corrumpere. Cic. Seducere aliquem. Tac. Et alterum alterum vetem hitetni, hogy — mit wollen wissen machen, dass — Infatuare me voluit, quod — Verbis me infatuare voluit, quod — Cic. Ha el-hitetted vetem, mig se hiszem: du wirst mich gar nicht überreden, wenn du mich nicht betrügst. Non persuadebis, etiamsi persuaseris. Prov.

hitető, -ének, -ét: ámító, tráditó: der Verführer, der Verführerinn, Verleyter, Verführer. Pellax, acis, c. Virg. seductor, oris, m. Vopisc. impostor, oris, m. Ulp.

hit-fabrikálás, -nak, -st: hit kovolás: das Schmieden neuer Glaubens. Dogmatis-, fidei fabricatio, onis, f. Neues hatalmaskodni a' hit-fabrikálás: — hogy új hitet találjanak nyissa nicht in unserer Macht neuen Glauben zu schmieden. Non est nostræ potestatis, nova dogmata cudendi.

hit-fabrikáló, -ónak, -ót; új hitfabrikáló: der neuen Glauben schmiedet. Novæ fabricator hæresis, oris, m. Augusti.

hiti, inek, it: der Glauben. Fides, ei, f. Cic. Religio, onis, f. Cic.

sem hiti, sem Istene. nn. sem
vmilyen Gläubben, vmilyen Gott,
nn. sem hiszek vmilyen nü. Gläubben,
nosem nü. Gott. Cui nec ara,
nec fides. Prov. Valakinek
Hiti-hagyott nitire jönni: ün.
tre sidnem Gnlnit kommen.
Fide publica venire. Sallust.
Hitit meg nem állani: nicht
Gläubben halten. Fallere fi.
dem. Cic.

Hiti-hagyott, adj. dem sein Gl.
ubben nicht hält. Fi.
defragus, a, um. Sen.

Hiti-szegés, -sznek, -st: Ver sid"
bruch. Violatio juris jurandi:
onis, f. Liv. Hiti-szegéssel
meg-szégyenített: vmit Mi.
neid beschämt. Perjuratus,
a, um. Ovid.

Hiti-szegetlen, adj. der sein
nen nicht falsch geschworen
hat. Imperjuratus, a, um. Ovid.

Hiti-szegett, adj. hiti-hagyott.
Abtrünnig, niederträchtig,
meineidig. Perfidus, a, um
Cic. perjurus, a, um. Cic. de.
fector, oris, m. Sall. Hiti-sze.
gett és házasság-törő ember:
ein Meineidiger, und ehe.
brecherischer Mensch. Plenus
perjurii, et adulterii. Plaut.
Hiti-szegett. A' hiti-
szegettnek à halhatatlan
Istentektül büntetés rendel.
tetett. dem Meineidigen
ist von den Göttern eine
Strafe gesetzt. Pena a Di.
is immortalibus perjurio con.
stituta est. Cic.

Hiti-szegő, adj. -ö'nek, -öt: der
sid bricht, Meineidiger.
Perjurus, i, m. Cic. Foedifra.
gus, a, um. Cic. A' hiti-szegőnek
büntetése az Isten részérül rendelt.
az embernek részérül pedig szégyen,
és gyalázat: einer Meineidigen
strafe ist von Seiten Gottes der Verach.
tung, von Seiten der Menschen Schimpf
schmach und Schande. Perjurii di.
vina poena exitium, humana dede.
cus. Cic.

Hitit (vattá sát) el-hagyó, -ónak, -ót.
dem Abtrünnigen, vom rech.
ten Gläubben, vom Sacramen.
Abgefallenen. Apostata, ae
m. Tertull. desertor religio.
nis, oris, m.

Hitit könnyen meg-másoló, adj.
der von leichtem gläubben
ist, seine Zusagen nicht
hält. Levifidus, a, um. Plaut.

Hitivel mondani, -dom, -dgya:
einem schwören, und etwas
nachdrücklich sagen. Sacramen.
to dicere. Liv. jure jurando fir.
mare. Cic.

Hitlen. l. Hitetlen.

Hitlenség, l. Hitetlenség.

Hit-le-tétel, -lnek, -lt: der sid,
dem Schwur, Eidschwur. Jus
jurandum, ris, di, n. Cic.
Bizonyító hit-le-tétel: Eid,
dass man was beständig
aussagen wolle. Juramen.
tum ad sectorium. i, ü, n. Ma
gát mentő hit le-tétel: der
Reinigungs Eid, dass der sich
einer von einer begangenen
günz bereinigt. Juramen.
tum purgatorium. Tovevényes
hit-le-tétel: der gesetzmässi.
ge sidschwur. Decretale jus.
jurandum. Ujjatenak fel-eme.
lésivel lett hit-le-tétel: ein
leiblicher Eid. Juramentum
corporale. Tet. Hit le-tétellel
engedni, ajántani valakinek:
einem den Eid schwören. Ju.
ramentum deferre alicui. Cic.

Hit-le-tétellel valakit kér es.
küdni: sich einem mit Eid
schwören bey binden. Se jure
jurando alicui addicere,
obstringere. Caes. Hit-le.
tételre -, hitre oratio.

fogni (venni, vonni) vala-
kit: nimm den Eid jemand zu-
trauen. Adigere aliquem ad
deponendum jus jurandum. Liv.

Hit-levél, -leke, -velet: Glit-, meg-
hitelező-, hitelt adó levél: Cre-
denz brief, Creditiv. Creden-
tionales, lium, f. sc. litterae.
litterae Credentiales. arum, lium, f.
litterae fidem alicui facientes,
— in fidem publicam datae.

Hitöltetni, -tetek, -tet; -tetem, -te-
ti: hitit le-tetetem, meg-es-
küdtetem: valakit, jemand
dem Den Eid abnehmen lassen.
Jusjurandum exigere ab aliquo,
jurare facere aliquem.

Hitös, adj. lásd, Hites.

Hit-sorsos, -snak, -st: eggyel val-
lású: der Glaubens Genoss.
Fidei Socius, ii, m. Eccl. qui eadem
sacra sequitur. A' rossz-ra em-
bereket eseten még a hit sor-
sossai sem bántodnak: üben-
nem gesinnten Menschen Un-
glück betrüben sich nicht nur
mit seine Glaubens Genossen.
Malis improbi alicujus hominis,
nec ii, qui eadem sacra sequun-
tur, indolent. Ovid.

Hit-szakadás, -snak, -st: hitlül-
való el-szakadás: der Abfall
vom Glauben: Apostasia, ae, f.

Hit-szegés, -snek, -st: der Eidbruch,
Meineid. Perjurium, ii, n. Cic.

Hit-szegésen-, káromlás tövésen ér-
tetik, kapsták, makasztalták az
Asszonyt. Die Frau ist im Ehe-
bruch betroffen worden. Mulier in
adulterio deprehensa est. Cic.

Hit-szegő, -nek, -öt: hite-szegett: der
Eidbrüchige, Meineidige, Per-
jurus, i, m. Cic. Ez a haza ellen
hit-szegő — nem lesz-ek:
ich werde dem Vaterlande nicht
die Treue brechen. Patriae meae
infidelis non ero. Plaut. Királyod
(Quad) ellen hit-szegő ne légy:
sey dem König (deinem Herrn)
nicht untreu. Noli Regi, vel he-
roi tuo infidelis esse. Plaut. A'
hit-szegőket keményen meg-
büntetni az Isten: Gott wird die
Eidbrüchigen strenge zu strafen
wissen. Deus graves de per-
juriis poenas expetet. Curt. O volt
a hit-szegő: békeség-bontó: nem
war der Friedens Störer.
Ille fuit ruptor foederis. Liv.

Hitt, partic. hivott, hivatalos: ge-
rufen. Vocatus, a, um. Cic. Nem
hitt: ungeglaubt. Inexcditus, a,
um. Appul. non Creditus, a, um.

Hittel ellentkező, -önek, -öt: der
gegen Zeugen stimmt. Haereticus, i, m. Tertull.

Hittel kötelezztetett, partic. Vala-
re: mit sich zu etwas ver-
binden. Auctoratus, a, um. Plin.

Hittel-való, adj. p. o. szövetkezés:
ein beschworener Bund. Jura-
tum Foedus, i, eris, n. Solin.

Hitles, lásd, Hites.

Hit-tétel, -telek, -t: der Glaubens
Satz. Propositio fidei. onis, f.

Hittség, -gek, -get: der Glaube
an. Fiducia, ae, f. Cic. Vala-
mit maga hittségébül tzele-
kedni: mit etwas ein ver-
nig stolz treiben: Jactare
se ganter facere aliquid. Cic.

Hitlül-szakadás, -snak, -st: ein Ab-
fall vom Glauben. Apostasia, ae, f.

Hitlül szakadni, -kadok, -kad: vom
Glauben abfallen, abtrünnig
werden, von der wahren Reli-
gion abfallen. Apostatare.
Cyprian.

Hitlül-szakadtt, -adtnak, -adtat:
ein Abtrünniger vom wahren
Glauben. Apostata, ae, m. Tertull.
Desertor Religionis, oris, m.

Hit-törö, -[redacted], önek, -öt: ein

Mannvidigyar. Fidefragus, i, m. perjurus i, i, m. Cic.

Hit-tudomány, -nynak, -nyt: die Dogmatik, Glaubenslehre. Dogmatica, ae, f. doctrina fidei, ae, f. Eccl.

Hit-újító, -tónak, -tót: ein neuer Apostel Glaubens, der die Religion verändert. Fidei nova-tor, oris, m. Tertull.

Hit-vallás, -snak, -st: ein öffentliches Zeugniß des Glaubens. Confessio - professio fidei, onis f. Le-tenni a hit-vallást: die Profession des Glaubens ablegen. Professionem fidei edere. Tertull.

Hitvány, adj. I, alá-való, lányt, vetett, roszsz, tsekély: gering, geringschätzig, verächtlich. Exilis, e. c. Cic. rejectaneus, a, um. Vilis, e. c. Cic. JC Betses, drága. Tátos, költséges. Hitvány (Czeczegény) bor: ein geringschätziger Wein. Caricum (vile) vinum. Prov.

Hitvány, roszsz ember: ein nichtswürdiger Mensch, ein Schalk. Balatro, onis, m. Horat. proletarius homo, ii, ii, m. Cato. homo natus, nihili, -nullo Numero. Cic. Hitványiczó: ein geringschätziger Schimpf. Vilis scriptor, is, oris, m. Cic. Hitvány vas-szeckrámok: ein altes hissen Gerümpel. Ferrea scruta orum, n. Hor. Igen hitvány: sehr geringschätzig. Pervilis, e. c. Cic. Valaminek hitványnya: die geringschätzige Theile einer Sache. Detericra -, vilicra rei cujusp. am. Horat. Hitványná (haszontalanná, kelletlenné) lett: unnütz gering geworden. Vilescit. Arnob. nul-

lo numero est. Hitvány kereset az árúlkodás. Die Verrätherey ist eine übel ungestaltete Hantierung. Proditio mala. Prov. 2.

Hitvány Tatnya, sorjany, p. o. Löwenzahn, und sehr niedrigwachsend. Exhanstus -, strigosus equus. i, m. Gelt. Hitványan, mint pant ábrázatú: ein mageres, dürres, kraftloses Gesicht. Macilento est ore. Plaut.

Hitványitani, -nyitok, -nyít. -nyítottam, -nyíttya: hitványolni, betsmérleni, fitymálni, otsárolni, Tatnyitani. Geringschätzig machen, mager machen. Vilitare, emaciare. Colum.

Hitványkodni, -dom, -dik: hitványkozni, hitványúlni, tovább hitványkodni: mager werden. Emacescere. Cels. extabescere. Cic. Marcescere. Varr. vilescere. Avien. A bárányok hitványkodnak: die Lämmer werden mager, unschmackh. Agni senescunt. Varr.

Hitványkozás, -snak, -st: das Mägerwerden, die Magerkeit, Abmagerung. Macies, ei. f. Horat.

Hitványkozni, -zom, -zik: mager werden. l. Hitványkodni.

Hitványodni, -dom, -dik: lád, Hitványodni.

Hitványolni, -nyolok, -nyol, -nyolom, -nyollya: betsmérleni, fitymálni, otsárolni: geringschätzig machen, verachten. Vilitare. Tupit. ap. Non.

Hitványság, -gnak, -got: tsekélység: ein geringes Gewinnst? Vilitas, atis, f. Ter. Hitványságokat: geringe Dinge. Res vilescentes, ium, f. Erasm. JI Dragatátosság.

Hitványúlás, -snak, -st: die Verschlimmerung. Deterioratio,

onis, f. Matth. Pare.

Hitványúlni, -nyúlok, -nyúl: l. Hitványkodni.

Hitványúl, adv. Gering, geschlecht. geringgeschätzigerweise. Vnepte. Cic. negligenter. Cic. perperam. Cic. Viliter. Apul. Hitványúl tselekedni valamit, etwas unrecht, nicht recht thun. Perperam facere aliquid. Cic.

Hitves, -sek, st: férj, vagy feleség, hites-társ: der Gemahl, Gatte, die Gemahlin, Gattin. Conjux, ugis, c. Ovid. Maritus, i, m. Cic. Marita, ae, f. Horat. Az én hitvesem: mein Ehemann, meine Ehefrau. Meus Maritus, mea marita.

Hitves-társ, -snak, -sat: élete párja: Vitae Socius, vel Socia, ae, f. Socius, vel Socia foci. Ovid. l. Hitves

Hit-vesztegető, -önek, -öt, der den Glauben geschwächt. Corruptor-, depravator fidei. Tert.

Hit-vizsgáló-szék, -nek, -ket: die Inquisition. Tribunal fidei, alis, n. Inquisitio Sacra, onis, ae, f.

Hitvös-társ, -snak, -sat: der Gemahl, Gatte, die Gemahlin, Gattin. Conjux, ugis. c. Ovid. l. Hitves-társ.

Hiú, adj. 1. haszontalan, kéjában való, hívságos: nichtig, unnütz, unnütz. Futilis, e. c. Cic. Vanus, a, um et inanis, e. c. Cic. Ezek mind hiú és haszontalan gondolatok: die sind alle nichtig und unnütze Gedanken. Inanes sunt iste Cogitationes. Cic. Hiú mindenek, mondja a' Prédikátor: Alles ist eitel, sagt der Prediger. Omnia vana, dicit Concionator. Vulg. 2. hiú: kéz-hiú, -kéja, pad-lás: der Boden. Tectum, i, n. locus sub tecto. Cic.

Hiúlni, -úlok, -úl. üresedni, ürülni: ledig und leer werden. Vacuefieri. Nep.

Hiúl, adv. üresen. leer. Inaniter. Cic. Vacuus, a, um. Cic. Hiúl áll a' ház: das Haus steht leer. Vacua stat domus. Cic.

Hiúság, -gnak, -got: hiúság: die Eitelkeit. Inanitas, atis, f. Plin. Vanitas, atis, f. Cic.

Hiúságos, adj. eitel, leer. Inanis, e. c. Cic. Vanus, a, um Cic.

Hiúz, -znak, -zt, 1. éles látású állat'neme: der Luchs. Felis Lynx, cis, cis, f. Linn. A' hiúz rendkívül-való éles látással bír: der Luchs hat ein sehr scharfes Gesicht. Lynx visum habet acerrimum, — pollet acri visu. Plin. Farkastól fajzott hiúz: vom Wolfe und einer Luchs. Chaus, i, m. Plin. 2. Égi terhagyat: der Luchs am Himmel. Nördl. Gestirn. Lynx. Wolf.

Hiúz-gyánta, -tának, -tát: der Agtstein. Succinum, i, n. Juvenal.

Hiúzi, adj. p. o. Szemek: éleslátó Szemek: die Luchsaugen. Lynceï oculi. orum. m. Cic.

Hiúz-kő, -önek, -övet: der Luchsstein. Lyncurium, ii, n. Plin, et

Lincurius, ii, m. Woyt. Lapis lyncis. idis, m. Plin.

Hüz-közöm, -közönek, -emöt: die Luchs-Klauen. Falanga lyncis, ae, f. Plin.

Hüz-szemü, adj. éles látású: der so scharf sehen kann als ein Luchs. oculatus, a, um. Aexnob. lynceis oculis. Cic.

Hív, adj. hívséges, hü, hüséges, aufrichtig, treu, getreu. Addictus, a, um: Cic. fidelis, e. c. Cic. fidus, a, um. Cic. ℒC Hívtelen. Igen hív: sehr getreu. Perfidelis, e. c. Cic. Ahához nagyon hív szolga: ein Knecht, der seinem Herren sehr getreu ist. Fidissimus Domino servus. Liv. A' gazdájához nem hív: der seinem Herren untreu ist. Hero infidelis. Plaut. A' kit vei (hüséges barati) el-hagyták ötet: die getreuesten Freunde haben ihn verlassen: Intimi sui familiares deseruerunt eum. Cic. Szeretö hívein vannak: ich habe aufrichtige, und wegenbrave, und mir hinlängliche Freunde. Addictos, amantes, et observantes habeo amicos. Cic. Igaz hived vagyok: ich bin dein getreuester Diener. Sum tibi firma fidelis. Plaut. Sum fideli in te animo. Cic. Akany-kutsos hívének vélaszthatsz valakit: wenn zum Kundschaftlichen Lauern Herren verlangen. Aulae familiarem facere quem.

Híva, gerund pass. genennet. Vocatus, a, um.

Hivatkodás, -onak, -ot: die dolog, talanság, henyélés: das Müssiggehen. Die Aufgeblasenheit. Desidia, ae, f. Cic. ignavia, ae, f. Cic. Otium, ii, n. Ovid. Hevenye hivatkodás: das Müssiggehen. Otiosa cessatio, onis, f. Cic. hívság, hiábavalóság: die Eitelkeit. levitas, atis, f. Lucr. Vanitas atis, f. Cic. Hivatkodásra való: eitel, der zur Notz, noch zum Nutzen nothwendig sind. Vo. luptuosa impensa. Ict.

Hivatkodás-bar-való: adj. hívságos, nevetséges: lächerlich. Nugalis, e. c. Pell.

Hivatkodni, -dom, -dik: dolognak nem lenni, helébe nem szája-tátva utsorogni, szüntelen heverni, tunyálkodni: faulenzen, müßig gehen. Desidiosum esse. Cic. feriari. Cic. Otiari. Cic. ℒC Munkálkodni. Kevesebbet hivatkodni: kedvesebbet henyélni: mehr seinen Gelüsten müßig gehen. Volupe feriari, -et animo suo facere. Plaut. Vmelyeknek hijában-való sággal adózót tölteni: Jemanden vertreiben. Nugas agere. Plaut. Sich damit vergnügen. Te ningis delectare. Plaut.

Hivatkodó, -ónak, -ót: 1. dologtalan, henyélö ember: ein Müssiggänger, faulenzer müßiger Mensch. Desidiosus, inanis homo. i, us, m. Plaut. Cic. Segnis, e. c. Cic. 2. adj. hijábavaló, hívságos: nichtig. Vanus et inanis, a, um, is, e. c. Cic. Hivatkodó beszéd:

nimo Rede ohne Kraft, und Zusatz Nugamentum, i, n. Apul. Otiosus sermo, i, onis, m. Quinct. Hivalkodó beszédet: Aus Thun Künyny; sintes ohnmächtig macht. Otiosa sententia, ae, f. Quinct. Hivalkodó (való-való, koszlobár, Zsinár) ember: ein nichtsnutziger Mensch, der groß thut, und doch nichts hinter sich hat. Inanis homo, is, inis, m. Plaut. Hivalkodó szavak: nichtsnutzige, nichtige, hochtrabende Wörter: Inanitas Verborum, atis, f. Gell. Hivalkodó beszédü: der nichtsnutzige Dinge redet, nichtsnutzige Dinge vorgiebt. Vaniloquus, a, um. Plaut. Vaniloquus, a, um. Liv. Hivalkodva, adv. dologtalanul, henyélve: müssig, unthätig. Otiose. Cic. Desidiose. Lucret. Nem ezzi kenyerét hivalkodva: nem henyél, hanem munkája után él: er lebt nicht in dem Tag hinein, sondern bringt sein ganzes Leben mit Arbeit zu. Non vivit in diem, sed omnem vitae suae curam in labore corporis conficit. Cic. Hivalkodva sétálni: müssig spazieren. Otiose ambulare. Cic.

Hivás, -snak, -st: 1. Hivatal, meg-hivás: der Beruf, die Einladung. Invitatio, onis, f. Cic. A' jó barátoknak nem kell sok hivás: die guten Freunde kommen ohne Einladung zu guten Freunden ohne Einladung. Boni ad bonorum Convivia ultro accedunt. Prov. Hivás nélkül-is háromhaz jött: er ist ohne Einladung zu mir ins Haus gekommen. Ultro in meas aedes venit. Cic. Minden hivás nélkül ide jöttem volna: ich wäre ohne alle Einladung hingegangen. Sine omni invitatione venissem huc. Cic. Hivszolitás: der Ruf, der Berufen. Vocatio, onis, f. Catull. Valaki hivására a' Tanácsházban meg-jelenni: auf eines Rufen in das Rathhaus kommen. Vocato alicujus in Curiam venire. Cic. St. Letelenete hivása: der Veni Sancte. Veni Sancte Spiritus. Hivatal, -talnak, -t: 1. hivás, meg-hivás: die Einladung, der Ruf, der Berufen. Accessitus, us, m. Cic. Vocatio, onis, f. Catull. Vocatus, us, m. Cic. Az ö hivatallyára (hivására) helyembül sem mozdúlok: auf sein Rufen würde ich nicht von dem Platze weichen. Ipsius accessitu, nec loco movebo. Cic. Hivatalodra hozzád küldöttem: ich habe dir für gehalten, daß ich dich auf seine Einladung zu kommen bitten müßte. Invitatu tuo mittendum putavi. Cic. Nem várnak hivatalt: sie warten auf keine Einladung, sie kommen ungebeten. Veniunt invocati. Cic. 2. Köteleség, szolgálat, tiszt, tisztség: Amt, Charge, öffentliche Bedienung. Magistratus, us, m. Cic. munus, eris, n. Cic. obligatio, onis, f. Cic. Officium, ii, n. Cic. servitium publicum, i, n. Greg. Tur. Ex demes hivatal: die wenigsten Aemter. — tolles Amt. Amplum, honorificum officium. Cic. Fáradtságos hivatal: ein mühseliges Verwaltung: Negotiosa provincia, ae, f. Cic. Fö hivatal: ein obers Amt. Pra-

fectura Superior, e, oris, f. Hivatal: nin Königs Amt. Officium Militare. Cic. Királyi ügyek hivatal: Auf einen Königlichen Rath Sachen. Cancellarium Regalium directoratus Officium. Kis hivatal: hivatalka: nin geringes Königs Amt. Officiolum, i, n. Barth. A' köz hagyományokra ügyelő hivatal: Auf Erhaltung Abgaben Depart[illegible] Stiftungen. Departamentum fundationale. közönséges hivatal: nin öffentliches Amt. Publicum munus, i, eris, n. Cic. közönséges adókra ügyelő hivatal: Auf Einnehmung der Abgaben, aufsehen. Departamentum Contributionale. Szolga-bírói hivatal: nin Amt eines Unterrichters. Officium Judicis Nobilium. Tekintetes (nagy tekintű) hivatal: nin ansehnliches Amt. Officium Summae dignitatis. Cic. Adóvaci hivatal: nin Zehnten einsehen Amt. Officium Antiquum. Suet. Servitium Anticum ii, i, n. Tacit. Hivatalba lépni: nin obrigkeitliches Amt antreten. Inire Magistratum. Cic. Hivatalban lenni: in öffentlicher Verrichtung stehen. In officio esse. Nep. Nagy hivatalban lenni: in grossen Ehren Aemtern stehen. Honoribus florere. Cic. Hivatalból: von Amts wegen. Ex Officio. Hivatalból le-tenni tit: einen von Amte ablegen, absetzen. Aliquem Magistratu movere. Cic. abrogare alicui munus. Nep. aliquem munere orbare. Cic. Hivatalyában dicsérete-el járni: sein Amt und Pflicht lobwürdig beobachten. Munere-

officio suo egregie defungi. Cic. Nem gondolni hivatalyával: sein Amt und Pflicht nicht beobachten. desse officio. Cic. Officium suum neglig[illegible] exc. Cic. Ez a' te hivatalod: es ist deine Pflicht, deine Schuldigkeit. Officium tuum est. Cic. tua ista curatio est. Plaut. tuum id munus est. Cic. Nem az én hivatalom, hogy azt tselekedgyem: das zu thun liegt mir nicht ob. Non est meum cum partium id facere. Cic. Anyai hivatalra szorult: fatalyat vetett; meg-fatalyazott, für fast ein unnützes Kind gehalten. Spuriam prolem emixa est. Virg. Eo devenit, ut Spuriam prolem edicat: Cic. Hivatalyát le-tenni: sein Amt aufgeben. Le magistratu abdicare. Cic. Hivatalt viselni: ein Amt bekleiden. Munera praestare. Cic. Senki sem akarja ezt a' bajos hivatalt viselni: dieses Amt scheut ein jeder. Hanc omnes fugitant provinciam. Plaut. Minémü hivatalú? was für ein Amts ist er? Cujus dignitatis? Cic

Hivatal-béli, adj. ämtlich, officinell. Quod praefectura est. Hivatal-béli dolog: ein Amtsgeschäft. Res muneris, ei, f. Cic. Hivatal-béli foglalatosság: ein Amts Verrichtung: Amtsverrichtung. Cura Muneris. d, f. Hivatal-béli foglalatosságát vigyázni: seine Amts Pflicht wahrnehmen. Officium muneris exequi. Cic. Hivatal-béli kötelességből: von Amts wegen. Ex officio

Hivatalból tsi-lépett, adj. Dienstlos. Amtlos? Immunis e. c. Fest.

Hivatalból-való le-tétel, -lépés, -tsi: die Cassation, die Absetzung

ninnst von früherm einnehmen. Abrogatio Magistratus, onis, f. Quinct. — muneris. Id.

Hivatal-folytatás, -snak, -st: die Verwaltung der ehrenn Aemter. Persunctio honorum. onis, f. Cic.

Hivatal-le-tétel, -lnek, -t: die Abdankung, aufgebung; Niederlegung des Amtes. Abdicatio, Depositio sui muneris. onis, f. Liv.

Hivatalos kivül-való, adj. p. o. dolog, vagy ember: nicht amtsmäßiges Geschäft. Negotium inofficiosum, ii, i, n. Cic. res non officii. ei, f. nicht Mann, der einer Sache ist. Homo extra officium positus. ius, i, m. Cic.

Hivatalos, -snak, -st: 1.) mit Vatermörder hivogatnak: der nicht gern zu Hause ist. Invitatus, a, um. Cic. Vocatus, a, um. Cic. &c. Nem hivatalos: unberufen. Invocatus, a, um. Nep. A' hivatalossaim még el nem érkeztek: meine noch ungekommenen (ungebetenen) Gäste sind noch nicht angekommen. Invitati, Vocati mei hospites nondum convenerunt. Cic. Itt vannak már a hivatalosok: die ungebetenen Gäste sind schon da. Invitati jam adsunt. Valakinek valaki által hatfoczára vagy ok hivatalos: ich bin zu einem von einem zum Abendmahlzeit eingeladen. Ab aliquo ad aliquem ad coenam suum invitatus. Cic. 2.) adj. hivatalbéli p. a. Hivatalos irás: einer Amtsmäßigen Schrift, Officiosum Scriptum, i, n. Cic.

Hivatalosska, -kának, -kát: dem. v. hivatal: das Amtchen. Parcum munus, i, eris, n. Parva provincia, ae, f. Cic. Officiolum, i, n. Bach.

Hivatalsa menendö, -dönek, -dött: das Accouchiert. Successista, ae, m. vulgo. Qui in collegium aliquod aliquando recipietur, proxime alicui succedaneus, a, um.

Hivatal-szerint, adv. Pflichtschuldigen. Officiose. Cic. ex officio.

Hivatal-szerint-való, adj. p. o. tudósitás: eine amtliche Nachricht: Officiosa relatio, ae, onis. f. Cic.

~~Hivatalos, -snak, -st: das Einladen zu Hochzeitsgastmahl~~ — catio, onis, f. Catull.

Hivatalt-illető állapot, -nak, -tot: das Amtsleben. Res officii. ei, f. Cic.

Hivataltól-való fel-függesztés, -tésnek, -tést: die Absetzung auf eine Zeitlang vom Amte. Suspensio ab officio. onis, f.

Hivatal-viselés: -snek, -st: die Verwaltung des Amtes. Administratio muneris, onis, f. -snet. Persunctio honorum, onis, f. Cic.

Hivatás, -snak, -st: das Rufen der Ruf. Vocatio, onis, f. Catull.

Hivatatlan, adj. hivatlan: ungeladen. Non vocatus, a, um: invocatus, a, um. Nep.

Hivatlan, adj. ungebeten, ungeladen, ungenöthigt. Invocatus, a, um. Nep. Non vocatus, non vocatus, a, um. Cic. V. Hivatalos. Hivatlan jövök: ungenöthigt komme ich. Invocatus adeo. Cic. Hivatlan vendégnek ajtó mellett á helye: Ungeladenen Gästen setzt man hinten an die Thüren. Assideat valvae, non invitatus honeste. Prov. Non invitatus ne accesseris. Prov. Ad consilium ne accesseris antequam vocaris. Prov.

Hivatlanul, adv. ungeladen, ungenöthigt. Non invitatus, non vocatus, a, um. Cic.

Hivatni, -vatok, -vat; -vatom, -vattya: rufen, beffen. Accersiri -, vocari curare, vocare jubere. Orvost hivatni: einen Arzt brauchen, einen beffen. Adhibere medicum. Cic. Valakit magához hivatni: jemanden zu ſich rufen, beffen. Aliquem ad se accersere. Cic. Rectorem magát: ſich einen Rector ſuchen. Rectorem sibi curat vocari. Valakit Vatſorára hivatni: jemanden zum Abendeſſen bitten, oder rufen laſſen. Aliquem ad cenam curare vocari. Cic. indicere alicui cenam. Martial. Vendégségbe hivatta őket: ſie hat ſie zum Gaſtmahl eingeladen: hoſpitali epulum, ut convivio interesset. Cic. Általhivat, -ják, -ni: den Rath zuſammen berufen. Senatum citare. Liv.

Hivatalos, adj. hivatalos: ungenannt. Accersitus, a, um. Cic. invitatus, a, um. Cic.

Hivatkozni, -kozom, -kozik: berufen, vorwenden. Advocari. Cic. vocari. Cic. Nem mehető, hogy embernek hivatkozása: nur iſt unverantwortlich, daß man ſich einen Mann ſoll gefallen laſſen. Indignus hominis vocabulo. Cic. Az én nevemet hivatkozod: mir ſuchſt du gefallen wie ich. Ille mei cognominis fuit. Plaut. Mit hivatkozod annyit magadat: was kümmerſt du dich ſo viel um andere, und um uns. Quid te totics finis vocari.

Hivattatott, part. berufen, eingeladen. Accitus, a, um, accersitus, a, um. Cic.

Hivdogálni, -gálok, -gál; -gálom, -gállya: hivogatni: oft rufen. Identidem vocare. Cic. Vocitare.

Cic.

Hive, gerund. ganz traubt. Credendo. Cic.

Hivelő, -ének, -ét: Legyező: ein Fächer, Wedel, Wind wedel. Flabellum, i, n. Ter.

Hívely, l. Hüvely.

Híven, adv. hüsegesen: treu, Gottesfurcht. treulich. Fide, Cic. fideliter, Cic. Sincere. Cic. Igen híven kedvellik egymást: die Einbern ſind ſehr aufrichtig, aufs treulichſte. Fidelissime -, sincerissime et diligunt. Cic.

Híves, adj. vamennyire hideg: etwas kalt, kühl. frigesc. Subfrigidus, a, um. frigidulus, a, um, Catull. frigidiusculus, a, um. Gell. Híves ágyék: die Lenden im Beiſchlafen. Frigus ossaeum, oris, i, n. Virg. Híves az idő: es iſt kühl. Subfrigidum tempus est. Estve felé hivesebb az idő: gegen Abend iſt es kühler. Vesperascente sub vesperam frigidius est. Cic.

Híves, -sek, -st: treu, gläubig, Treue, Glauben, Treuherzigkeit. Fidus, a, um. Cic. Fides, ei, f. Cic. Könnyen híves: die Leichtgläubigkeit. Credulitas, atis, f. Ovid. Különben kell helyt adni a híves nek: in allen Sachen muß man nicht leichtgläubig ſeyn. In credendis rebus quibusvis facites esse non debemus. Cic. Nagyon ért a könnyen híves á leány-személyeknek: die Leichtgläubigkeit ſolcht den Mädgen nachſtellig zu ſeyn. Credulitas damno esse solet puellis, Ovid.

Hivesedés, -sek, -st: die Abkühlung. Die Kühlewerden. Refrigeratio, onis, f. Cic.

Hivesedni, -dem, -dik: kühl werden. Refrigescere. Plin. sec. Melegedni.

Hivesedik az idö. Das Wetter wird Küssl. Refrigescit tempus. Cic.

† Hívesen, adv. frisch, Küssl. Subfrigide.

Hívesíteni, -sítek, -sít; -sítem, -síti: ab Küsslen, Küssl machen. Frigefacere, frigefactare. Plaut. Magát hívesíteni: sich abKüssln. Se refrigerare. Cic. Frigus captare. Horat.

Hívesítés, -snek, -st: die Abküssl[ung]. Das Küssl[ung], Erfrierung. Refrigeratio, onis, f. Cic.

Hívesítö, -önek, -öt: 1. der da abküssl[t]. Frigefactor, oris, m. Cels. 2. das hívesítö, meldyben á levátsokat á vasat el-oltyák: der Löschtrog, Lacus, us, m. worin man die Schmiedeisen glühend löschen. Lacus, us, m. Aqueus, in quo ferrum candens extinguitur. Fris. 3. adj. Hívesítö (hütö) p.o. edény: das Küssl[fass], Küsslgrufs, Küsslwann. Hon. Frigeratorium, ü, n. Apic. Hívesítö ital: der Küsstrunk. Potio refrigeratoria, onis, e, f. Plin. Hívesítö kö: Zahlgestein, Küsalgrey, ein zum Arzney zugerichteter Zahlgestein. Lapis pruinella, idis, m. Schwed. Hívesítö (orvos) Ire. rek: Küsslende Arzney Mittel. Refrigerantia Te. re. media, tium, n. Voyt. Hívesítö Izoba á fürdöben: die Küsslstube, Ort in der Badstube, wo man sich abküsslt. Cella frigidaria, æ, f. Plin. Sec.

Hívesítö víz: ein Küsslendes Wasser. Frigerans aqua, ntis e, f. Catull.

~~Hívesítö, -sítek, -sít.~~

Hívesség, -gnek, -get: die Abküsslung, Erküsslung. Refrigerium, ii, n. Oros.

Hívestülni, -stülök, -stült. l. Hívesedni.

Hívèteni, -vètek, -vèt; -vètem, -vèti: l. Hívesítèni.

Hívètö, l. Hívesítö.

Hívíteni, l. Hívesíteni.

Hívítö, l. Hívesítö.

Hívó, -ónak, -ót: Einlader, Einladerin, Einladerinn. Invitator, oris, m. Gloss. Vocator, oris, m. Plin. Vajka hívó: der einen auf Zwang Erwachte auffodert. Qui alterum ad duellum provocat. Liv.

Hívogatás, -snak, -st: die öftere Einladung, Rufen. Invitatio crebra. onis, f. Cic. Hívogatásodra meg-jelentem. Auf deine öftere Einladung bin ich erschienen. Ad liberalem tuam invitationem commeavi. Cic.

Hívogatni, -gatok, -gat, -gatom, -gattya: einladen, rufen, einladen, bitten. Invitare, Cic. Vocitare. Cic.

Vendigeket megyek hívogatni: ich gehe Gäste einladen. Hospites peregro invitatum. Cic.

Hívogató, -ónak, -ót: der Einlader. Invitator, oris, m Gloss. Vocator, oris, m. Plin. Vendég hívogató: der Gäste Einlader. Vocator hospitum. Plin. Temetésre hívogató: ein Leichbitter. Feralis praeco, onis, m. Lucan. 2. adj. Hívogató levél. der Einladungs Schreiben. Epistola invitatoria, æ, f. Tertull.

Hívott, adj. berufen. Vocatus, a, um. Plin.

Hívö, adj. gläubig. Credens, ntis, c. fidem habens, ntis, c. Plin. Hamar (könnyen) hívö: leicht gläubig. Credulus, a, um. Cic.

Hívötözés, -snek, -st: die Einladung, Abküsslung, Erfrierung. Refrigeratio, onis, f. Cic.

Hívság, -gnak, -got: hiság, hiúság: die Eitelkeit, Nichtigkeit, Thorheit, Albernheit. Futilitas, atis, f. Cic. inanitas, atis, f. Gell. inceptio, onis, f. Plaut. Rugae, arum, f. Plaut. Vanitas, atis, f. Cic. Nem Fontos dolog. Mód nélkül-való hívság. nimia Gyermeki Eitelkeit! Summa inanitas, e, atis, f. Cic. Ereknek mere (csupa) hívságok: das sind nichtige, und hirnlose Dinge. Haec plena sunt futilitatis et levitatis. Cic. Múlandó hívságok: die vergänglichen Eitelkeit. Peritura vanitates. Cic. Hívsággal mulatni valakit: jemanden mit unnützen Gewäsche beschäftigen. Aliquem nugis occupare. Plaut. Hívságok ezek: das sind unnützige Dinge. Haec sunt aspina. Martial. Hívság múlandó: die Eitelkeit ist vergänglich. Vanitas est peritura. Cic. Hívságot beszélni: unnütze Dinge reden, unnütze Zeug schwatzen. Nugas blatire. Plaut.

Hívságba-merülött: particip. in Eitelkeiten versunken: Vanitatibus immersus, vel in Vanitatis immersus. Liv.

Hívsági, hivatkodásho z-való: adj. zweifelhaft. Nugalis, e, c. Gell.

Hívságos, adj. hiságos, hiúságos: nichtig, nichtig. Futilis, e, c. Cic. inanis, e. c. Plaut. levis, e. c. Cic. Nugatorius, a, um. Cic. Vanus, a, um. Cic. Nem Fontos, valóságos. Hívságos dicsőség: nichtiger Ehre. Inanis gloria. ae, f. Cic. Hívságos ember: ein nichtiger Mensch. Inanis homo. is, etis, m. Cic.

Hívságos-beszédű, adj. nichtige Dinge schwatzend. Vaniloquus, a, um. Liv.

Hívságos kodás, -snak, -st: hivatkodás: die Eitelkeit, Nichtigkeit: Vanitudo, inis, f. Lact.

Hívságoskodni, -dom, -dtak: hivatkodni: sich nach Eitelkeiten richten: nichtige Dinge treiben. Vanitatis sectatori. Tacit. Nugas agere. Plaut.

Hívságoson, adv. hazudozva: nichtig, nichtig. Nugatorie. Cic. Hívságoson (czinczetegve) felelni: lügenhaft antworten. Nugatorie respondere. Cic.

Hívság-szóllo, adj. der nichts nichtiges vorgiebt. Nugax, acis, c. Cic. Vaniloquus, a, um. Liv.

Hívség, -gnek, -get: hüség: die Treue. Fidelitas, atis, f. Cic. &c. Hívetlenség. Es tsúdott (fejes, jószága vesztése alatt hüttel eröszakolt) hívség: die mit Zwang unterthänige Treue, Ehrerbietung. Homagialis obligatio, tis, onis, f. Decret. Tunc

Ö benne semmi hívség nincsen: er ist untreu, man kann ihm keinen Glauben beymessen. Nullius est fidei. Cic. est infidelis, Cic. nullam fidelitatem habet. Valakit hívségre nézve beszélni: jemanden wegen seiner Treue bereden. Aliquem ob fidelitatem magni aestimare. Cic. Hívséggel: mit ullerer Treue: Fide, Cic. fideliter, Cic.

Hívséges, adj. hüséges: aufrichtig, getreu, treugesinnt. Fidelis, e. c. Cic. fidus, a, um. Cic. Igen hívséges: sehr getreu, ganz aufrichtig. Peracer fidelis, Cic. Ö nekem igen hívséges barátom: ich habe an

ism nincs hűséges barátom. Ego cum perfidelem amicum habeo. Cic. Nemini fidissimus amicorum est. Cic.

Hívségesen, adv. tanúságosan. Fideliter. Cic. Hívségesen elbeszélni valamit: valamit tanúsági szerint mondani. Fideliter aliquid narrare. Sec.

Hívségtelen, adj. hűségtelen: tanúlos, tanúnélküli. Infidelis, e. c. Cic. infidus, a, um. Cic. A' Hűséges. Hívségtelen az Urához: nem hűséges. Non fidelis Domino suo. Plaut. Valakihez hívségtelenné lenni: nincsen tanúnál valamit. Deficere fidem in alignem. Cic.

Hívségtelenség, -gnek, -get. hűségtelenség. Az Untanúság. Infidelitas, atis, f. Cic. A' volt jó-akaróinak hívségtelenségek: az Untanúság, Infidelitas, tanúlós Emlékezet, tanúlós Emlék az Jóakaróknak. Infidelitas amicitiarum. Cic.

Hív-szívű, adj. tanúságos szívű. Est animo fideli, Cic.

Hívtelen, adj. l. Hívségtelen.

Hívtelenség. l. Hívségtelenség.

Hívton-hívni, -hívok, -hí. -vom, -hítja: igen váltig hívni: gar sehr nöthig machen. Ad modum —, magno opere, satis vocare. Cic.

Hízakodni, -dom, -dik: hízni, kövérkedni: a vérni magát, kövérkedni: fett werden, fett machen. Impinguari. Apic. pinguescere. Colum. Saginari. Colum. A' Hízelkedni, sovárgó kedvében járni. — valamitűl: — von etwas? Pinguescere ex re aliqua. Colum.

Hízás, -snak, -st: der Fett, oder Fettwerden. Pinguities, ei, f. Apul. impinguatio, onis, f. Apic.

Hízelkedés, -snek, -st: τραπόδικος kodás: die Schmeicheley. Fuchsschwänzerey, Fluttmuth. Adsentatio, onis, f. Cic. Adulatio, onis, f. Cic. Adulator, oris, m. Cic. A' hízelkedés: eine Schmeicheley. Adsentatiuncula, a, f. Cic. Mesterséges hízelkedés: künstliche Schmeicheley. Exquisita adulatio. Plin. Mód-nélkűl-való hízelkedés: übertriebene Schmeicheley. Immodica adsentatio. Tac. Talóka hízelkedés: eine betrügliche Schmeicheley. Fraudulenta adsentatio. Cic. Udvari hízelkedés: die Hofschmeicheley. Aulica adulatio. A' hízelkedés nem egyéb, hanem tsak tsalárdság és tsapodáresság: die Schmeicheley ist nichts anders, als eine Betrügerey. Adulatio est actio fraudulenta. Cic. A' polgárok társainak szeretetét hízelkedés által nyerte-meg: er hat die Gewogenheit seiner Bürger sich durch Fluttheit erworben. Benevolentiam Civium adsentationibus colligit. Cic. Tsetsre a' hízelkedéssel: durch sich mit einschmeicheln. Aulex hinc palpationes. Plaut. Illetlen dolog, valaki' kedvét hízelkedéssel keresni: es ist was unanständiges, durch Schmeicheley sich jemands Gewogenheit zu erwerben. Turpe est, blandilüs gratiam alicujus aucupari. Cic. A' hízelkedéssel nem boldogúl az ember: mit Fluttheit kommt man nicht fort. Adulatio

nemi nem beat. Plaut. „adj.

Hízelkedésnek helyt nem adó „. kein ihm nicht schmeichelnden Lüft. In „ adulabilis, le. c. Gell.

Hízelkedés nélkül-való: adj. „ungeschmeichelt. sine adulatione. sine blanditiis. Schell.

Hízelkedéssel ki-tsalatott p.o. Vok „sok: die ungeschmeichelten Stimmen. Blandita suffragia. ord. „ Cic.

Hízelkedni, -dem, -dik: tsapodárkodni: „ Füss schmeicheln. Adsentari. Cic. adulari. Quinct. blandiri. Cic. de „ mutare. Ter.)(Fenyegetni. Álnokúl hízelkedik: mit schmeichelnder List. Subdole blanditur. Plaut. Az ebek szoktak hízelkedni az Urunknak: die Hunde „ de schmeicheln ihrem Herrn schmeichelnd. Canes solent Dominis suis adulari. Cic. vel Canum esse adulari —, Cic. Egymásnak hízelkednek: die schmeichelnden einander. Sibi mutuo palpantur. Plaut. Magának hízelkedik: kedvesegteti magát: mit flattiert sich selbst, sich mit der Hoffnung schmeichelnd. Sibi blandiri. Cic. se ipse lactare. Ter. Ah nincsenek nincs „ ehe-fele képen hízelkedni: sibi ipsum adsentiri. Cic. Ah nincsenek minden-féle képen hízelkedni! ihm gegen meinen Willen mit gewissen Thränen schmeicheln. Summa ope plebi inservire. Liv. Valakinek nagyon hízelkedni: einem grosse Sachen schmeicheln. Mirifice alicui blandiri. Cic. — palpum obtendere. Plaut. — auribus alicujus servire. Cas.

Hízelkedő, -dőnek, -dőt: 1. der Schmeichler: Adsentator, oris, m. Cic. adulator, oris, m. Cic. Parasitator, oris, m. Terent. H. Igaz-, egyenes

tsivü. A' hízelkedőktől ne függj, mezz: azokat ne hallgasd, se ne „ higgy nékik: glaub Du ihnen Schmeichlern Kein Gehör. Cave, ne adsentatoribus aurem patefacias. Cic. Omnia blanda cave, latet hoc sub melle venenum. Prov. 2.

adj. p.o. Hízelkedő asszony fe „ mély: eine Schmeichlerin. Adsentatrix, icis, f. Plaut. Parasita, ae, f. Horat. Hízelkedő beszéd: schmeichelnde Worte, schmeichelhafter Re „ de. Tectoria picta lingua. Pers. Hízelkedő levél: ein schmeichelhafter Brief. Tabella blanda. ae, f. Horat.

Hízelkedő beszédü, adj. der schmeichelhaft redet. Blandi „ diens, a, um. Plaut. blandiloquus, a, um. Plaut.

Hízelkedőt nem szenvedő, adj. der sich nicht schmeicheln läßt. Inadu „ labilis, e. c. Gell.

Hízelkedőtske, -tskének, -tskét: schmeichelnd, ein Bischen Schmeichler. Blandiculus, a, um. Fest. blandi „ culus, a, um. Pd.

Hízelkedve, adv. schmeichelnderweise, nach Art der Schmeichler. Adsentatorie. Cic. Szépen hízelkedve (szép hízelkedéssel) beszélett: er hat schmeichelnd gesprochen. Adsentando dixit. adsentatorie fa „ tus est. Cic.

Hízlalás, -snak, -st: die Mast, Mästung. Impinguatio, onis, f. Apic. Saginatio, onis, f. Plin. El-kezdeni a' hízlalást: das Mästen anfangen. Saginationem ordiri. Plin. Makkon „ való hízlalás: die Eichelmast. Sagina glandaria, ae, f. Ezen szárnyas-állatnak könnyü a' hízlalása: die Mästung dieser Vögel ist leicht. Saginatio harum avium est facilis. Colum.

Hízlalás ideje: die Mastzeit. Opi „ mandi tempus. oris, n. Colum.

Hizlalatlan, adj. ünger mästent, Non saginatus, a, um. — adsa-el a' Marha: nem fut ünger Vieh ünger. mästet vendidi pecora sua. Non saginata

Hizlalni, -lalok, -lat; -lalom, -lallya: mästen, fett machen. Opimare. Colum. saginare. Cic. Ki kopstalatni. Ex szennyet hizlalni: sui. vem Unrath ziehen. Cremen am suam ex sedgnare. Plaut. Isak a' hasát hizlallya: ne fnisst une und Brust. Ventri solummodo dat operam. Plaut. Bos ad praesepe. Prov. Az Ökrak szemei hizlallyák a' lovat: Aus Aug des Herrn wendet das Pferd. Domini frons plus prodest, quam occipitium. Prov. Ludat hizlalni: götödorccal (Ktölödorccal) tömni: die Gänse mästen, die Kinder den Gänsen in den Hals stecken. Stuporem turundis facere. Cato. Auscribus turundas in os indere. Idem. Isak magat hizlallya: ne ofterzt nur seinen Wanst. Ipsum suam curat cutem. Pers. — Cutem. Hor. — pelliculam. Horat. Szemeit hizlalni valamin, vagy —mi. vel: die Augen an etwas weiden. Oculos re aliqua pascere. Cic.

Hizlalni-való, adj. p. o. öteör. ein Mastschwein. Bos saginarius, ii, m. Serv.

Hizlaló, -ónak, -ót: 1. ein Mäster, der nur Vieh mästet. Saginator, oris, m. Gloss. 2. adj. Hizlaló étek: Düngen, Futter, wovon etwas fett wird. Sagina, ae, f. Cic. Hizlaló hely, -istáló, -ól, hídas: Aus Maststall. Saginarium, ii, n. Varr.

Hizlalódni, -dom, -dik: fett werden. Pinguescere, Colum: Sa-

ginari. Cic.

Hizlatt, adj. hízott: p. o. disznó: ein gemästetes Schwein, ein ~~disznó~~ Dzsnó geschwein. Porcus saginatus, i, m. Propert.

Hizlattatni, -tatok, -tat, -tatom, -tattya. mästen lassen. Saginari curare.

Hizlalva, adv. gemästet. Factim, factum. Appul.

Hizni, -zom, -zik: fnist-, oder fett werden. Pinguescere. Colum. saginari. Cic. Ki hol hízik, oft hízik: wo Freunde sind, ist der Vorrath von Speisen. Ubi amici, ibi opes. Prov. Eb-téjen hízott: um Gast auf Zutrug um. Dolos in Secture versát. Virg. Valamitül hízni: von etwas fett werden. Pinguescere ex aliqua re. Colum.

Hizó, -ónak, -zót: 1. öl, disznó-öl: ein Schweinstall. Suile, is, n. Colum. Hizóba vetni a' disznót: ein Schwein zum mästen in Stall thun. Porcum pro saginatione in Suile conjicere. 2. adj. Hizó marha: Aus Mastochs. f. Plaut. pecus altile, Varr. oris, itis, n. Varr. Hizó ökör: Aus Mastochs. bos. ŏ, ōris, m. Ser.

Hizodalmas jövedelem: ein reiches für Künstler. Ingnis proventus, is, us, m. Plin. Hizodalmas tenyér, szikos éteró hely, legelö mezö, -rét: ein ertragsfähiger Wuchs. Pingue solum, saginans pratum. n. Colum.

Hizóka, -kának, -kát: für neme: das Ei bitzsent ein Gemästes? Pinguicula, ae, f. Linn.

Hízott: adj. fnist, fett, odem gemästet. Saginatus, a, um. Prop. Hízott (kövér) bárány: ein fettes Lamm. Pastivus agnus, i, m. Apic. Bükkön hízott disznó: ein Schwein, das mit Buchmast

gemünstent ist. Porcus glandefa-
gina saginatus. i, m. To hízott
ökrök: mit sehr fetten Ochs. Opi-
mus bos. i, ovis, m. Cic. Szalmán
hízott: mit Stroh gefüttert.
Stramine cibatus, a, um. Colum.
Zab-keményen hízott: mit Gerste
brod mennstent. Avenaceo pane
altus. Cic. Le-vágni à hízott
marhát: Mastkühe schlachten.
Caedere saginam. Plaut. Erex
hízott ökrök tüdöt neki: nur
fünf von 1000 gemästeten Ochsen
gefischt. Mihi ex Mille tauros
ingrates, - saginatos.

Hízottan, adv. gemästet. Saxetim.
Agent.

Hízottság, - gnak, - gat: die Fettig-
keit. Obesitas, atis, f. Colum.
Opimitas, atis, f. Plaut.

Hízoványság, - ságnak, - ságot: dün-
ne Schenkelbein, dürr Mark.
Exsuctio. Alsine media. es, e, f.
Plin.

Hó, hónak, havat, pl. h. der
Schnee. Ningnis, is, f. Lucret.
nix, ivis, f. Curt. Daxabos
hó. Schnee, ohne Kälte fest. Cru-
stosa nix. Plin. Fagyos, rö-
gös, szikrás, tzerspezett
hó: mit Schnee mit Eyskalt überzo-
gen. Crustosa nix. Plin.
Félig fagyott hó: halb gefro-
renes Schnee. Semigelata
nix. Nagy hó: ein tiefer
Schnee. Nix alta. Curt. A'
hó' mindent be-lep: der
Schnee bedeckt alles. Ni-
ves omnia opplent. Liv.
A' hó el-vész, el-olvad: der
Schnee zergeht, zerschmelzt.
Nives attennantur. Plin. -
diffugiunt. Hor. - solvun-
tur. Hor. Nix discutitur. Curt.
- tigescit, et dilabitur. Cic.
Nó esik: havaz, szálingó-
zik: es schneyt, Schneeflo-

ken fallt. Ningit. Virg. Nix cadit.
Cic. Fejér, mint a hó: weiß, wie
Schnee. Eniveus, a, um. Cellur.
Fejérebb a hónál: weißer wie
Candidior Nive. Ovid. A' hó
felig fagyott esső: dem Schnee
ist ein halb gefrornen ähn-
lich. Nix est semigelatæ si-
via. Hóra van az idö: die
Zeit neigt sich zum Schneyen.
Ad nives inclinat tempus. Plin.
Minden teli volt hóval: es war
alles voll Schnee. Omnia
opleta erant nivibus Liv. ple-
na erant nive omnia. Cic.

Hó, holnap, hónap, holdnap:
der Monath. Mensis, is, m.
Cic. Az esztendönek harmadik
hava folytogál: es geht der
dritte Monath des Jahres.
Tertius anni mensis labitur.
Cic. Ötödik, vagy hetedik
napja a hónak: der neunte
Tag von den Idibus, welches
der sechste Tag des Mer-
tii, Maji, Julii, und Octo-
bris, und der fünfte in den
übrigen Monathen ist. No-
nae, arum. f. Varr. 3. Hó!
Kotsis szó, mellyel a' lova-
kat szoktáte meg-állítni:
Ho! wie Cutschenwort,
womit man die Pferde zu
halten, und anzuhalten, auch zu
still stehen, und nicht weiter
gehen. Ho! Interj. Sistentis equos.

Hóban hidegített: mit Schnee ab-
gekühlt. Nivatus, a, um.
Suet.

Hó' bé-este, adj. p. o. bé-tzek:
schneichte Gebürgen. Ningu-
ida juga, Auson.

Hoborton, adj. hebehurgya: un-
bedachtsam, schnell, güs. Præ-
ceps, ipitis, et ipis, o. Va-

Hód-való, adj. vom Biber.
Niveus, a, um. Virg. Hódbőr-
való, vagy hó szalmok:
Hóruffen Biberi, Biber-
Wehren. Aggeres nivei Virg.

Hód, -dnak, -dat: 1. allat'neve:
der Biber, ein Thier so im
Waßer, und auch auf dem
Lande lebet. Castor, öris,
m. Plin. 2. Hód: der
Mond. Luna, a, f. Plin. 3.
Hold szántó föld, azaz 121
lábnyi széles, es 240 láb-
nyi hosszú föld: ein Mor-
gen Landes, Joch, Juchart.
Jugerum, i, n. Juger, eris,
n. Cic.

Hóda, -dának, -dát: fú: vizi
szárnyas állat: Thier Vog.
fenfüßen. Futica, a, f. Plin.
Fekete hóda: szárcza: vizi
madár: Dun gefiederter Vog-
fuß, ein Vogelfang. Fuli-
ca atra. Virg.

Hóda, adv. holnap: Morgen.
Cras. Cic. Crastina dies, a
ei, f. Cic. Mi történik, hóda
azon ne törödgy: was nicht
noch, was Morgen gesche-
hen werden. Quid sit futu-
rum Cras: fuge Quaerere.
Horat. Hódá tedve: hol-
holnap reggeli: etwas bis
auf den morgenden Tag thun
verschieben. Differre aliquid in
in Crastinum, se. diem. Cic.

Hódai, adj. hódbai, holnapi,
holnap-reggeli: Morgend.
Crastinus, a, um. Cic.

Hódai, adj. hódbai, holnapi,
holnap reggeli. Morgen-
früh. Cras mane, Crastino die
mane. Cic. Hódára hagyni
valamit: etwas bis auf den
morgenden Tag hinterlas-
sen. Differre aliquid in Cra-
stinum. Se. diem. Cic.

Hódási: s. Hódbai.
Hódbúr-való, adj. vom Biber.
Castorinus, a, um. Plin. fi-
brinus, a, um. Plin.

Hód-bőr, -rnek, -rt; -rök pl.
ein Biberfell. Castorina,
a, f. Se. pellis. Plin. Fibrina
pellis, e, llis, f. Plin.

Hodi, -dinak, -dit: Vendégség:
Gaſtmahl. Convivium, ii, n.
Suet. Hodiba menni: zum
Gaſtmahl Kommen, gehen.
Convivium inire. Cic.

Hódi, adj. vom einem Biber.
Castoreus, a, um: Plin. Hód-
bőr: ein Biberfell. Fibrina
pellis. a, llis, f. Plin. Casto-
rina, a, f. Se. pellis. Plin.

Hódítani, -dítok, -dít; -dítom, -
dítta: bírtok alá hajtani,
vetni. Unterwerfen. Subi-
gere. Cic. Subjicere. Cic. Sub-
jugare. Luctan. A' népet ad-
hozással hódítani magához:
das Volk durch seine Gun-
gebig Leit Gewinnen, auf
seine Seite ziehen. Largi-
tione ad suas partes pertra-
here Populum. Tacit. Hí-
dítsad magához hódítot-
ta a katonákat: mit Gut
sich die Gemüther der Sol-
daten mit Geschenken verbind-
lich gemacht, suche sich ihrer Gemüther.
Animos Militum praemio
tibi devincit. Cic. fidem
eorum praemio pigneca-
tus es. Suet. Valaki
kedvét, szivét magához hó-
ditani: sich eines Gemüt-
gewogen machen, in sich
in sich ziehen. Alicujus

animum ad se adhiberе. Cic. – animos praevertere. Virg. – capere. Nep.

Hódítás, -snak, -sa: hatalma alá vetés: die Unterwerfung. Subjectio, onis, f. Liv.

Hódítgatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: édes getni, hízelkáb venni, hatalma alá bírni: Anlocken, sich unterwerfen. Illecebrare, Voss. illectare, pellectare. Cic. subjectare. sensim subjicere. sub potestatem. Cic.

Hódolás, -snak, -st: hüség ajánlás, az itthon-való hüségre esküvés: die Huldigung, Unterwerfung, Clientela, ae, f. Sall. Sacramentum, i, n. Caes. promissio fidei juramento interposito. Cic. f. Schill.

Hódolni, -dolok, -dolt: más birtokába adni – vetni magát, sich unterwerfen. Nonnagium praestare, se Principi subjicere. Cic. Hódolni nem akarni: sich nicht unterwerfen wollen. sinuum Nimmern Joche folgen. Ferum mordere. Cic.

Hódoltatni, -tatok, -tat; -tatom, -tattya: bezwingen, unterwürfig machen. Subjicere, Cic. subjugare. Claud. A' testet a' léleknek engedelmessége alá hódoltatni: kényszeríteni, szorítani, vetni: den Leib unter Joch der Seele bringen. Corpus in obsequium Animae cogere.

Hódoltató, atónak, -tót: der Bezwingere. Subjugator, oris, m. Appul. adj. Hódoltató kórság | vagy -Vagyódás: die Eroberungssucht. Sitis expugnationis, is, f. Quint. Subjugandi libido, inis, f. Cic.

Hód-Zsir, -snak, -at: das Biberfett. Axungia castoris. e, f. vel – castorea: Offic. pinguedo coxae similis.

Hóld-tetem Olaj, -jnak, -jat: die Bibergeil. Oleum castorei, ei, n. Offic.

Hódúlás, -snak, -st: l. Hódolás.

Hódúlni, l. Hódolni.

Hó-fajd, -dnak, -dat: Gatyás fajd: der Schneehuhn. Tetrao Lagopus, ondr, m. oris, f. Linn.

hó-fejér, adj. hó-fejérségü: schneeweiss? Niveus, a, um. hó-fejér hattyú: schneeweisser Schwan. Niveus Olor, oris, m. Hor.

hó-fejérségü, adj. schneeweiss? Niveus, a, um. Horat. hó fejérségü jég: schneeweisses Eis. Niveum Pecus. oris, n. Virg.

hó-fuvatag, -gnak, -got. hó-fúvás. der Schneewind. Ventus nivalis, i, lis, m. Virg.

hó-fúvás, -snak, -st: hó-fuvatag: der Schneesturm. Procella nivium cadentium, ae, f. Virg.

hó-fuvat, -snak, -tot: der Windwehe. Nimbus, oris, m. Appul. Nives per ventum congestae. Nix cumulata Vento. Curt.

hó-fuvatag, -gnak, -got: der Schneewehe, der Windwehe. Tumuli nivales, orum, bium, m.

hó-garmadák-dának, -dát: der Schneehaufen, Schneewehen. Aggeres nivei. Virg.

Hogy, conjunct. Dass. Quod. Cic. l. c. Alig hogy meg-látlam, meg-is

is meretem. Quum dixit ich ihn gesehen haben, so kannte ich ihn auch gleich. Ut enim vidi, agnovi etiam. Ejnye be jó, hogy — [redacted] wir gut ist, dass — Quam bonum, quod — Cic. De kare, hogy beteges: Jesus de ist, dass nur Einmal lich ist. Dolendum, quod valetudinarius sit. Sen. Majd hogy et nem estem: ne fat vernig gnesüsselt, das ich nicht gnesselt bin. Paullum abfuit, quin caderem. Suet. Nem vagyok olly esztelen, hogy azt el-hi-tessem magammal: ich bin nicht so thöricht, dass ich mir's soll glauben. Non sum tam demens, qui hoc credam. Cic. Nem azért, hogy nem vólna illendö dolog: nicht zwar darum, dass nicht nun billicher dieses wären, Non quin rectum esset, sed quod — Cic. Ennek, ha jól fel-vessed, tapasztalni fogod, hogy vagyon hozza: wenn du's nacht gut betrachtest, so wirst du erfahren, dass derselbe etwas Verstandes besitzet. Si bene rem expendis, deris, Compertum inesse huic latere Ter. Virg. Cic.

Azt felelte, hogy igen-is-nem antwortete ja. Immo vero, inquit. Cic. Fel-fogadak, hogy nem — ich wette, nein. Pignore certo certem, quod non — Nem hogy valakit fellyebb (Csabban) szeressek, mint önnön magamat. Non quo quemquam plus amem,

Nints okunk rea, hogy azt vélyük, mit jobban Ennen Ursachen sie das zu bedenken. Negare est, ut putemus. Plin. Az élta-

hogy viszsza jött: seit dem, dass er zurück gekommen ist. Ut redit. Cic. A' nélkül hogy — ohne dass —. Praeterquam, quod — Cic. Nem is mértél engem? Felnem, hogy tudnám. Just du mich nicht gekannt? Pg. nein, dass ich wüsste und gedenke. Non noristi me? Pg. non, quidem veniat ad mentem. Plaut.

Nem hogy én azt bizonyosan tudnám: nicht dass ich es gewiss wüsste. Non quo ego certo sciam. Cic. Nem azért tselekedtem hogy azzal tsalhassak! ich habe dieses nicht gethan, dass ich sie betrügen möchte. Non id feci, quo tibi molestus essem. Plin. Tac. Hogy az Istenvesszesse-el ölet: dass ihn das Unglück nähme. Ut illum Dii, Deaque perdant. Ter. Hogy a Tatárt vigyen-el: dass sie der Tartar hole. Ut eum Tartari rapiant. Hogy én azt elöbb nem tudtam! dass ich das nur nicht gewusst habe! Quod ego hoc scire nescivissem! Cic. Hogy igazat mondgyak: dass ich die Wahrheit sage. Ut verum dicam. Cic. Nem azért jöttem, hogy valakit meg-bántsak: ich bin nicht gekommen, um jemanden zu beleidigen. Non eo fine veni, ut aliquem offendam. Cic. Nem hogy mit mivelek: nun gibt Acht, was ich nunmehr. Observat, quid rerum geram. Plaut. Könnyen ki-tetszik, hogy ö engem' tisztelet-ben tart: es ist leicht zu ersehen, dass er mich hoch achtet.

facile apparet, quod me co-
lat. Cic. Nem hogy — ; hanem —
nicht just — sondern — . Non
at — sed — . Cic. 2. Hogy? ho-
gyan, mi formán, mi módon,
mint? wie? Cui? Cic. Qualis-
ter? Val. Flac. Quomodo. Ter.
Hogy' hívnak tiged? wie
heißt du? wie ist dein
Nahme? Qui vocaris? Cic.
Quid tibi nomen est? Plaut.
Hogy hogy? wie denn? wie
so? Quidnam? Ter. Hogy' jö-
tél ide? wie bist du hieher
gekommen? Quomodo huc ve-
nisti? Cic. Hogy' jut ez eszed-
be? wie komstu dir dieß?
wie ist dir das in den Sinn
gekommen? Quomodo in-
dit hoc tibi in mentem? Cic.
Hogy' lehet az? wie ist es
möglich? Quipote. adv. Perf.
Hogy' 's mint? wie? Quomo-
do? Ter. Hogy' tetszik? wie
wie gefällt es dir? Ut pla-
cet? Cic. Hogy' vagy baráto-
tom? wie geht es dir? wie
befindest du dich, Freund?
Ut vales Amice? Plaut. Hogy'
vagyon, hogy én azt nem tu-
dom: wie gehet zu, daß ich
es nicht weiß? Qui fit, ut
ego nesciam. Cic. Hogy' van
veled a' dolog? wie stehen
deine Sachen? Ut agitur
tecum? Cic. Hogy' viszszük
mi ezt a' dolgot végképen? wie
wenden wir diese Sache
zu Ende bringen? Quomo-
do perducemus rem hanc ad
exitum? Cic. 3. Azt vá-
rod hogy (még) ki-jöjön:
du wirst warten, bis wir fer-
tig kommen. Expectas dum
(donec) exeat. Cic. 4.
A' hogy, akhogy á'mint: so
wie, gleichwie, Quemadmodum.

Cic. sient. Cic. uti. Cic. A' hogy'
főztél, úgy egyél: du hast alles
eingebrockt, du müssest es auch
allein auslöffeln. Du hast dir
dieses beygebracht, du müssest
auch wieder gut machen.
Tute hoc intrivisti, tibi om-
exedendum est. Terent. A'
hogy hegedültek, úgy tán-
coltak: wie man der hor-
geigt, so tanzt. Ut cálami
resonant, sic est dancula
chorea. Prov. Jaretó'ztatták
a' hogy tsak lehetett: sie
fielten ihn ab, so sehr sie
konnten. Omnibus, quibus
potuerant, modis accebant-
detinuerunt eum: Cic. A' hogy
vetsz, úgy aratsz: wie (wie
du) du säest, so wirst
du auch mähen. Ut semen-
tem feceris, ita
et metes. Cic. Akár hogy:
wie immer. Quacunque
ratione, Quomodocunque
Cic. 5. El-bámúltam hogy
(mikelyt) láttam, ich war
erstaunt, da ich es sah. Ob-
stupui eo viso. Cic. 6. Hogy
ez? hogy adod, hogy úmiárom
tartod? wie theuer gibst du
es? Quanti est hoc? Ter. Hogy
á' gabona? wie theuer ist das
Korn? Quanti est annona? Cic.
Hogy ez a' könyv? wie theuer
ist das Buch? Quantum pretium
habet liber iste? Hogy egyél fe-
kete fa? wie theuer ist ein
Stück Holz? Quanti est veles li-
gnorum? Tatátok-ki, hogy ez
fényes wie theuer soll das
Ding seyn? Quanti hoc aesti-
mas? indica pretium. Ter. Cic.
Indica, fac pretium. Plaut.
A' te markád, néked kell meg-
mondanod, hogy tartod: dei-
ner Waare ist deine, deinen Preis
auch die Anzeigung dein. Mark-

zu kommt. Tua mercx est, tua indicatio. Plaut. Hogy vetted ezt a' kárat? wir thun nr jetzt die auf Zinsen gn. Lingell? Quanti has aedes dessinasti? Plaut. — emisti. Terc. Hogy vesztik most az eletet? wir thünnr ist jetzo die Frucht. Quanti nunc emitur anno. na? Cic. 7. Hogy — hogy? mikent? miformán? wie? wie denn? wie so? auf was Art? Qua ratione? Cic. Quidum? Terc. Quomodo? Plaut. Quo pacto? Cic. Hogy hogy jö hettiel ezzel a' Gondolatra? wie jetzt die Gedanken Zu wem auf den Gedanken? Quid potuisti in illam cogitatio. nem inducere? Cic. Nézd, Hogy kamis kodik: sieh wie nr spasst zu betrügen! Vide, ut conatur fallere. Terent. Hogy jöttél ide? Wie bist du hieher gekommen? Quomodo huc venisti? Cic. Hogy lehet az? wie kann das sein? Quomodopotest hoc esse? Hogy megy a dolog? wie steht die Sache? Quomodo res se habet? Cic. Hogy merted azt tselekedni. wie getrauest du dich unterzustehen, das zu thun? Quomodo ausus es hoc facere? Plaut. Hogy szeged nyedett ingy el? wo sind sie so darin gewonnen? Per quid depauperatus es? Varr. Hogy tréfálodik? wie scherzest du so? ut jocatur. Cic. Hogy vannak oda haza? wie befinden sich zu Hause? Quid agitur domi? Quomodo domestici tui valent? Cic. Hogy van az, hogy én azt nem tudom? wie gehts nr zu, dass ich nr nicht weiss? Qui fit, ut ego nesciam? Cic. 8. Hogy (minekutánna) utánna) erkennek szemek be-fogatéte, sertkedezni kezdenek a' tivelygések: de ha az Ingyen jöttmentek sincsenek benne, sir sincs semmi ingyen gen zu nehmen. Portgram Orli coram Clausi sunt, Exercet Capserunt exercxi. Suet. 9. Hat dik esztendeje, hogy (miólta) a' dolgot üzzük: Jus Inclyta Jesse ist, dass wir sine Causa betrüben. Hinc annus sextus est, postquam hinc rei operam damus Plaut. 10. Azért, hogy: wegen, vel. Verum, weil, dieweilen, dass — Ideo quia. Cic. propterea, quod — Cic. eo, quod. Cic. Hogy ha, conj. wenn. si. Cic. Quod si. Cic. Hogy ha elönkbe akadna: wenn nr einem sich ein Hinderniss, wenn wir ihn finden können. Si ille se nobis offerat: Virg. Hogy ha meg-halna: im Fall, dass er stürbe, gesetzt er stürbe. Si moreretur. Plaut. Hogy ha nem jön, küldgyetek utánna: wenn er nicht kommt, so schicket ihm. Si non veneret; mittite quem piam pro eo. Hogy ha nem, kéntelen leszek magam menni: er wird statt meiner gehen, wo nicht, so muss ich selbst gehen. Sibi ille loco mei, si non, Cogar Solus, ipsemet exe.

Hogy már: gyönyörü: p.o. Deréte ember, hogy már: tudni illik. wie vortrefflich, nemlich. Reason

723. H.
Vic. Scilicet. Cic.

Hogy ne, adv. prohib. ne hogy:
Damit nicht. Ne. Cic. ut
ne. Cic. Hogy -ïs ne temete
in arcúl emlékezzetét?. wir
sollten ihn nicht darum schelten?
Et cur non — Quidni meminerim
eius? Cic. Nem tehet,
hogy fel ne kiáltsak: ich muß
nothwendig ausrufen. Non
quco, quin exclamem. Cic.
Hogy ne hazudgyak: damit
ich nicht lüge. Ne mentiar.
Cic. Hogy messzebb (tovább)
ne menjek: damit ich nicht
weiter gehe. Ut ne longius
abeam. Cic. Hogy ne tud-
nám: wie sollte ich es nicht
wissen? Quid? ego factum
negabam. Cic.

Hogy nem, adv. warumm nicht. Quid?
ni? Plaut. Quamobrem. Cic. Quo
modo non? Cic. Hogy nem ta-
gadnám, mikor — Warumm — wie
sollte ich es nicht läugnen,
wenn — Quid ego ni negem, cum —
Plaut. Hogy nem mintha, als
dass nicht —. Quam ut — Cic.
Inkább tartkazok, hogy nem
mint emberek: unser Wölfen,
als Menschen. Magis lupi,
quam homines. Comen.

Hogy nem: als dass. Quam ut — Cic.
Elébb, hogy nem — nehme als
Prius — quam — Cic. Inkább —,
hogy nem — lieber —, als —.
Potius — quam — Cic. Másként —,
hogy nem — anders als —. Con-
tra — ac —. Cic. Contra — atque.
Cic. Contra — quam. Cic. Mind
másként történt, hogy nem
secondtáke: es gieng alles
anders aus, als gedacht wor-

den. Omnia contra, ac dicta
sunt, evenerunt. Cic. Többet, hogy
nem — mehr als. Supra — quam
— Sallust. Tárcatanabb ö e'dr
tágban, hogy nem e' dologtrá
lehessen bízni: er ist in der
Welt zu unbeständig, als dass
man ihm diese Sache anbe-
trauen könnte. Impera-
tior est, quam ut res haec mi
ei concredi possit. Cic.
Hogy nem én ezt mivel-
lyem; inkább — ehe ich das
thue, will ich lieber —. Ita
tegnam id faciam, malo —
— potius. Cic. ~~Inkább~~ Na-
gy abbak á kárcsák, hogy nem
mint azokat meg lehesse be-
tülni: denn Pferde ist gröss-
ser, als dass man sie fürch-
ten könte. Damna majo-
ra sunt, quam quae aesti-
mari possint. Cic. Tobb
halgatni, hogy nem rossz-
szúl szóllani: besser ist
schweigen, als schlecht reden.
Melius est tacere, quam ma-
le loqui. Plaut. Másképen
vagyon, hogy nem te mondod:
anders ist es, als du sagest.
Aliter se habet, ac dicis. Cic.
Könnyebb mondani, hogy
nem tselekedni: es ist leich-
ter zu sagen, als es zu thun
ist. Dicta, quam re fa-
cilius. Liv. Egészen más
vagyok, hogy nem ez elött
voltam: ich bin ganz ein
anderer, als ich vorhin war.
Alius sum, atque olim fui. Ter.
Külömben vagyon, hogy nem
mint véled. Es ist wirk
anders, wie du meinst. Abweichung
ist. Longe secus est, quam tu
putas. Cic.

Hó-halom, -mnake, -lmot: ein

Pfennerschürfen. Cumulus nivium. i, m.

Hóhár, lásd, Hóhér:

Hó-harmat, -tnak, -tot: dix, fagyos harmat, Zuzmara: der Reif. Pruina, ae, f. Cic. Hó-harmat esik: es reift. Pruina adparet, -tegit terram. Corpora circumdantur pruina. Cic.

Hó-harmatos, adj. decus: bereift, reifig. Pruinosus, a, um. Ovid. Hó-harmatos éjtszaka: reifige Nacht. Pruinosa nox, ae, ctis, f. Ovid. Hó-harmatosak a' rétek: die Wiesen sind bereift. Rigent prata. Horat.

Hóhér, -nak, -t: der Henker, Pfennerknecht. Carnifex, icis, m. Cic. kegyetlen hóhér: ein grausamer Henker. Crudelissimus Carnifex. Inct. A hóhér a' gonosz-tevőt meg-tsigázza, fejét veszi, felakasztya és à t: der Henker foltert, enthauptet, kreuzigt den Malefikanten auf. Carnifex equuleis dilacerat, capite plectit. Suspendit Maleficum. Hóhérkézre a' lakat meg-hatni: unter Henkers Hände stürzen. Sub Carnificis manu amittere vitam. Cic. Hóhér kezébe adni valakit: einen zum Henker übergeben. In Cruciatum dare alicui. Cic.

Hóhér-inas, -nak, -t: der Henkers Knecht. Carnificis minister. tium. famulus -, servus Carnificis.

Hóhérkodni, -dom, -dik: einen Henker ausüben. Carnificinam exercere. Valaki tetken hóhérkodni: einen Grausam ängstigen. Animum alicujus Cruciare. Ter. Hóhérkodni valakin: wie der Henker mit einem umgehen. Carnificis more aliquem. Liv.

Hóhér-madzag, -gnak, -got: ein Henkers Seil. Tortum, i, n. Pacuv. ap. Non. A' hóhér madzagán fúlasnál nyilvánabb: mehr als am Galgen faulen. Reste cruciatus effocatus est. Juvenal.

Hóhércolni, -volok, -vott, -volom, -volja: martern, grausam peinigen, unbarmherzig zwingen. Excarnificare, cruciare, tingere, immaniter Cruciare. Terent. valakit: jemanden -, aliquem -, Ter.

Hóhér' pallossa, -sának, -sát: das Richtschwert. Gladius Carnificis, ii, m.

Hóhér' piatza, -tzának, -tzát: der Richtplatz. Catasta, ae, f. Prud. Valakit a' hóhér piatzára hurczolni: jemanden auf den Richtplatz schleppen. Aliquem ad Catastam -, in Crucem trahere. Plaut.

Hóhér-szekertze, -tzének, -tzét: der Henkerkarren. Carnificis sella, ae, f. Cic.

Hóhér' tsigájára-való: adj. der nicht Henkers Strafe, und Peitschen benimmt. Verberabilissimus, a, um. Plaut.

Hohó! partic. märe es illatlen dolog! Holla! es gilt, es geziemet sich nicht also zu handeln. Eja, haud sic decet. Ter.

Hói, adj. der alle Monate gereinigt. Menstrualis, e. c. Minden hói rendéggel: der alle Monate gereinigt wird. Menstruales epulae. Plaut.

Hóig, I. holnapig: bis Morgen. Usque crastinum. Cic.

2. Egy' holnapig: nin Morgen lang. Mensteno spatio. Cic.

Hojsza, -ának, -át: Szél-vész madár: der Sturm (Ungewitter) Vogel. Procellaria, ae, f. Linn. Tengeri hojsza: ein Meer Sturm Vogel. Procellaria pelagica, ae, f. Id.

~~Hó-pénz, -nek, -et: der Monat Sold, der Monatsgroschen, Tischgeld, Stipendium, ii, n. Cic. stipendium mensuum: eyniemand, ii, n. Juvenal.~~

Hóka, -kának, -kát: 1. vastag, öreg forgáts: ein groß starker Holzzweig. Assula major, vamentum lignarium majus. 2. adj. Fejérlö szemü, szöke szemü: blondus-, ein weißlichtes Aug habend. Albicantibus-, exalbidis oculis. Plin. Subalbidos habens oculos. Cels. 3. holdos: Hóka kecske: eine Mondsichte Ziege. Lunata Capra. a, f.

Hóká, -ának, -át: szárnyas állat: ein Rabe, Aas einer Vogels. Corax, acis, m. Solin.

Hókony, -nyának, -nyt: bókony, a hajónak oldalait belül tartó léc-forma fa: ein Lib hölzer der Schiffe? Costa-, ae, f. statumen, minis, n. Navis.

Hókonyos, adj. bókonyos, p. o. Hajó: ein Schiff mit Libben versehen. Navis costis-, statuminibus munita, is, a, f.

Hó-kör, -nek, -et: Zeit zwischen dem alten und neuen Monden. Intercilium, ii, n. Horat.

~~Hóltai, adj. holtnapi, Morgenrede, Cras-, ~~ ~~Hóltai nap: Crastinus dies, ei. Cic.~~

~~Hóltai, -taja, t. Hóholni.~~

Hol? adv. interrog. wo? Ubi? Jer. A' hol (a' hon, -hun) nints, ott ne keress: wo nichts ist, da darf man nicht zu suchen. Ubi nihil est, ibi nihil esse quod quaeritet. Plaut. Ott, a' hol tenem tudod: da, wo du nicht weißt. Ubi Cervi abjiciunt Cornua. Prov. Akár hol legyenek. Wo sie mögen seyn, wo sie wollen. Ubicunque terrarum sint. Cic. Azt sem tudgya, hol áll a' feje: nur nicht wissen, wo ihm der Kopf steht. Ubi sit, nescit. Terent. Ki hol bízik, ott hízik: wo Freunde sind, da ist der Vorstand vor Handen. Ubi amici, ibi opes. Prov. Hol boldog, hol szerencsétlen: bald glücklich, bald unglücklich. Homo alias beatus, alias miser. Cic. A' hol bor nincsen, Sert isznak: wo man nicht Wein hat, trinkt man Bier. Ubi non habetur Vinum, bibitur Cerevisia. Hol elöre, hol hátra bal laga: nun vorwärts, nun rückwärts gehend? bald vorwärts? bald rückwärts? Jam antrorsum, jam retrorsum ibat. Quinct. Hol ezik, hol iszik: bald ißt, bald trinkt er. Nunc comedit, nunc bibit. Cic. Hol ezt, hol amazt (majd ezt, majd amazt) kell tenem: ich muß nun über das, dann über jenes. Aliud ex alio negotium mihi crascitur. Cic. Kinek hol fáj, ott tapogatya: wo dem Schmerz ist, wird auch die Hand angelegt. Ubi dolor, ibi et Manus. Prov. Szivünk hol fel-forr, hol lehül: unseres Herz wallet bald auf, bald schwindt sich. Cor nostrum jam aestuat, jam algescit. — jam effervescit, jam detumescit. Cic. Peton. Hol ide, hol oda szán-

nya lelkèt kèssi gèbe: wüst hun-
zagt. Despondet animum. Liv.
stol itt, stol amott: bald sinn, bald
dort. Nunc hic, nunc imbi. Cic.
A' hol mit adnak, vedd-el: wo man
etwas' gibt, so nimm es? Quod
ubi datur, accipe. stol nyer,
stol vesst: bald gewint, bald
verliert er. Modo lucratur,
interdum perdit. Nep. stol
fremkörtt, stol hät megett tor-
lik egymást: bald in gegen-
wart, bald sinter den Rü-
cken wirft einer den An-
dern Vorwürfen. Modo coram,
tum autem a tergo se probris
afficiunt. Cic. stol vagyunk?
wo sind wir? Ubi terrarum
sumus? Cic. stol vette ö
itt most magát? wo sind
Sonnt denn den itzt sinsen?
Unde hic delatus est ille?

stóld, -dnak, -dat, dak, pl. 1. mellyel
ejtsaka világit az égen. Sinn
Mond. Lunæ, æ, f. Plin. Noctilu-
luca, æ, f. Horat. Fattyú hó'ld:
ein Neuer mond, da der nächste
Mond in der Luft einen ge-
gensehein gibt, als ob noch ein
oder auch wohl mehr Monden
den Himmel wären. Parase-
lene, es, f. Isac. Fél hóld: der
halbe Mond, wenn ein Halb-
te verdünstet ist. Luna bi-
secta, — dimidiata, semiplena.
Növekedö, telö hóld: der
zunehmende Mond. Crescens
luna. Plin. Tele hóld: der
volle Mond. Plena luna,
Plin. Uj hóld: hold-ujság:
der neue Mond. Nova luna,
Gic. Novilunium, ii, n. El-
fogyott a' hóld: es ist kein
Mond sichtbar. Laborat lu-
na defectu. Cic. El-hunyt
a hóld: der Mond ist unter-
gegangen. Luna tecta sub
ii t. Curt. Fel-jött a hóld:
der Mond ist aufgegangen. Lu-
na decorum protulit os. Horat.
A' hóld fogy, fogyatkozik:
telik; be-homályosodik: der
Mond nimmt ab, nimmt zu,
wird verfinstert. Luna decre-
scit. Colum. deficit. Curt. Crescit. Varr.
incrementa capit. Colum. — ex-
stinguitur. Cic. Kevéssé fo-
gyott a' hóld: fogyt an van: der
Mond nimmt ab, ist im Abneh-
men. Luna cavat cornua. Plin.
A' hóld a' Naptól kölsönözi vi-
lágát: der Mond borgt sein
Licht von der Sonne. Luna so-
lis lumine illustratur. Cic. —
lucem a sole accepit. Cic. A'
hóld nem szolgál, nem világi-
gít: der Mond scheint nicht.
Luna silet. Colum. est silen-
tium lunæ. Virg. Vereséditek a
hóld: der Mond ist verdrießlich
worden, wird Blutroth. Cruen-
tat se luna. Tuet. 2. Hóld az
állatok' fomtokán: den Thieren. Stella, æ,
hólda, adv. hóda, holnaps: mor-
gen. Cras. Cic. l. Hóda.
hóldá, adv. holnaps. Morgen.
Cras. Cic.
hóldai, adj. holnapi, holnap-
reggeli: morgendlich. Crasti-
nus, a, um. Cic. Hóldai nap:
der morgendliche Tag. Crasti-
nus dies, i, ei, m. Cic.
hóld állása, -sánake, -sát; ein
Gestalt des Monds. Pha-
sis Lunæ. is, eos, is, f.
Wolf.
hóld alatt-való, adj. was un-
ter dem Monde ist. Sublu-
naris, e. c.
hóldára; holnapra. p. o. hagy-
ni valamit: einen Dinge bis
auf den morgenden Tag ver-
schieben. Differre aliquid in
crastinum, sc. diem. Cic.
hóldas, adj. havas, hódas, hóld-
koredagos: Mondsüchtig, ein Mond-
süchtiger. Lunaticus, a, um. Paull

724. H.

Sct.

Hóldatska, -kának, -kát: kis hold: nin Kleiner Mond. Lunula, ae, f.

Hóld-beli, adj. p. o. fogyatkozás: Mondfinsternis. Defectus lunae. us, m. Cic. Hóld-beli fogyatkozás vagyon. der Mond wird finster. Luna defi" cit. Cic.

~~Hóldbeli fogyatkozás, ának, ását: nin Mondan Defectus lunaris, is, m.~~ Wolf

Hóld' cyclusa, vagy Arany-szám. melly 19 eszten dőt foglal magában, és mind egy egyik ben a' hóld' újsága a hónapokban más más napon tö" rténik, p. o. 1804dik esztendő ben a' hóld-újság 12dik Januá" rius ban 9 órakor, 4 minut. volt, és így 19 esztendők mul" ván 1823ban a' hóld újsága ismét Januarius nak 12 kén 9. órakor, 4 min. kezdödött. Die Güldene Zahl. Cyclus lunae. i, m. Wolf.

Hóld-esztendö, -önek, -öt. melly 12, vagy 13 szor 29 napokból, 12 órából, 44 minutából álló idö: nin Mondes Jahr. Annus lunaris, i, is, m. Wolf.

Hóld' fel-jövetele, és le-menetele, -lének, -let: Auf- und Untergang des Mondes? Ortus, et obitus lunae. Cic.

Hóld-fertály, -tynak, -tyt: des Mondviertel. Quadrans lunae, ntis, m. A' hóldnak elsö és utólsó fertállya: des Mondes erstes und letztes Viertel des Mondes? Primus- et ultimus Quadrans lunae.

Hóld' fogyása, -ának, -át: des Abnehmen des Mondes? Decrescentia lunae. ae, f. Vitr.

Hóld-fogyatkozás, -nak, -ot: die Mondfinsterniß. Mondfinsterung des Mondes? Lunä defectio, onis, f. Cic.

Hóld' fogyatkozása, -ának, -át: des Abnehmen des Mondes? Lunae defectio, onis, f. Cic. Telinum lunae. ii, n. Plin.

Hóld-forma, adj. wie nin fol" bare Mond? in Zunehmen. Luna" tus, a, um. Ovid. Valamit hóld formára görbitni, -hajtani: etwas? biegen, krümmen. Sublunare aliquid." Ovid.

Hóld-fü, ünek, -üvet: der Mond" kraut Chrysanthemon, i. n. Plin. Lunaria, ae, f. Claus Bor. Osmunda lunaria, ae, f. Linn.

Holdhoz-való, adj. zum Mond" angehörend. Lunaris, e. c. Cic.

Hóldi, adj. l. Holdhoz-való.

Hóld' járása, -ának, -át: des Lauf des? Mondes? Lu" naris Cursus, ûs, us, m. Cic. Cursicentum lunare. i, is, n. Gell.

Hóld' járta, -tának, -át: des Lauf des? Monats? Cursus mensis, us, m.

Hóld' kerekség, -gének, -get: die runde Figur des? Mondes? Lunae orbis. Cic.

Hóld-kórság, -gnak, -got: das Herumwandern im Schlafe. die Mondsucht. Somnambula" tio, onis, f. Wagl.

Hóld-kóros, adj. havas, hóldas: Mondsüchtig, nin Mondsüchtiger. Lunaticus, a, um. Wagl. Hóld-kóros szemü (vakos, kodó) lé: nin Stern, so bald gut, bald schlecht sieht. Egens laboransque lunatico.

Hóld-köz, -znek, -zt: wo der hóld nicht világosit: Zeit zwischen dem alten und neuen Monden, und wo er nicht zu sehen ist. Interlunium, ii, n. Horat.

Hóld-közi, adj. zwischen Monds, was zwischen dem alten und neuen Monde ist. Intercalaris, e. c. Ammian.

Hóld' lenlesa, -sának, -sát: welly nyilvan tészi-mutatty a, menny idövel a Napi hónap, az az: egy esztendönek tizen kettedik része, a hóld-hónapnak keröléset felyül-hallad gya. Über schüssig nennt Jonnen monath über den Mondes Monath. Epactae lunares, arum, ium. f. Wolf.

Hóld' lakosi, -sinak, -sit: ercke ha vagynak, mitsoda terentésü legyenek az Istennek, senki sem tud gya. Wie sie wohnen des Mondes? Selenitae, arum, f. Wolf.

Hóld' le-irása, -sának, -sát: die Beschreibung des Mondes? Selenographia, a, f. Wolf.

Hóld-magvu hal-maszlag, -gnak, -gat: dem Mondsamen. Milnispermum coccubus. i, n. Linn.

Hóld' massa, -ssának, -ssát: fattyu hóld: midön az igazi hold' fénye sürü felhöbe ütközik, s onnan viszsza fényllik, ugy tetszik, mintha több hóldak is volnának: ein Nebenmond. Paraselene, es, f. Isac.

Hóld' nem fénylése, -sének, -sét: wenn der Mond nicht scheinet. Nox illunis, ctis, nis, f. Plin

Hóldnaps, -pnak, pot: hólnaps, hónaps: der Monath. Mensis, is, m. Wolf.
Hóldnapsos, adj. l. Hónapsos
Hóldolás, l. Hódolás.
Hóldolni, l. Hódolni.
Hóldoltatni, l. Hódoltatni.
Hóldonkint, adv. auf einen Jeden Acht, nach den Jeden Anten nach. Diegeratim. Colum.

Hóldontúl ostrani a' földet: den Acker den Jeden Anten nach pflügen. Diegeratim distribuere agros. Id.

Hóldos, adj. hóka, hóld-fóltos, kefek, tarka szörü, ordas, ordats. p. o. Ketske: eine schneeweisse Ziege. Lunata Capsa. a, f. Colum

Hóld-kuta, -tának, -tát: der Mondbrunnen, ein Springwürgs? Lunaria. a, f. Wolf.

Hóld-szántó föld, -dnak, -dat: dü lö föld, láb, egy' napi szántó: ein Jeden Acker. Iugerum, eri. Cic. lásd, Hód N^ro 3. Egy egy hóld-szöllö: egy' darab-, egy' hasáb-, egy' tábla' szöllö: ein Stück Weinberg, od. Weingarten. Pagina-, tabula vinea. Másfél hóld-föld: anderthalber Theil einer Jeden, das ist: 2800 Quadrat füsst von 2880 Quadrat füsst hat ein Iugerum Quadrat füsse enthält. Sesquicia iugeri, a, f. Colum.

Hóld-szelet formáju: adj. wie ein Viertheil Mond gestaltet. In lunae Speciem Curvatus, a, um. Plin.

Hóld' tölte, -téinek, -tét: der Vollmond. Coactum Cornu Phoebes. Lucan. luna plena. Varro luna pleno orbe. Plin. Plenilunium, ii, n. Plin. A' született kisdedeknek ára' hóld-tölte: der Voller Mond gesacht den neugebohrnen Kindern. Infantes editos infestat plenilunium. Plin. Epsen hóld' tölein Vetni: Gleich im Vollmonde säen. Ipso plenilunio seminare, serere, spargere. Colum. plena luna serere. Plin.

Hóld-tsiga, -gának, -gát: der Mondschnecke. Turbo, inis, m. Linn. Traditos, hóld tsiga. Linn.

gen Förmigen Mondgestalten. Tur.
bo scalaris.

Hóld' újsága, -gának, -gát: der neue Licht, der Neumond. Novilunium, ii, n. Mathem. Luna nova, Cas. luna nascens. Plin. Hóld' újságán: im Neumonden. Luna nascente. Plin.

Hóld-újulás, -snak, -st: der Neumond. Nova luna, d. f. Cas. Hóld' újulásán, és fogytán: im Neumonden und abnehmenden Monden. Deficiente se luna, eademque deficiente. Cic.

Hóld' újulta, -tának, -tát: der Neumond. Novilunium, ii, n. Mathem. Hóld' újultán: im Neumonden. Novâ lunâ. deficiente se luna. Cic.

Hóldúlás, lásd, Hódolás.

Hóldúlni, l. Hódolni.

Hóld' udvara, -rának, -rát: der Ring um den Mond. Area lunæ, æ, f. Sen. Halo, onis, m. Sen.

Hóld után járó, -rónak, -rót: was, hódas, hóld-korfágos. nen Mondsüchtigen, nen Süchtigen, der nen Süchtige sei. nem gehört. Hygrobates, æ, m. Blancard. Lunaticus, i, m. Cath. Tert.

Hóld' úttya, -ttyának, -ttyát: der Monden-bahn am Himmel. Circulus Manæus, i, m. Vitr.

Hóld' változása, -sának, -sát: die Veränderung des Mondes. Mutatio lunæ per vices, ónis, f. Cic. A' hóldnak különbféle változási vagynak: der Mond hat allerley Veränderungen des Lichts. Luna varias Mutationes habet. Cic.

Hóld-világ, -gnak, -got: der Mondschein. Lunæ lumen, inis, n. Cic.

Lunæ splendor, oris, m. Plin.

Lunare jubar, is, aris, n. Claud. Egész éjtszakán tartó hóld-világ: eine die Nacht hindurch scheinende Mond. Luna pernox, ctis, f. Liv. Hóld-világnál: beym Mondschein. Luna im minante. Horat.

Hóld-világos, adj. p. o. éj tszaka: eine Nacht, da der Mond scheint. Luna pernox, ctis, f. Plin.

Hol-érben, adv. Midön: indem. Dum. Cic. Hol-érben ezek történtenek: indem diese vorgegangen sind. Hæc dum gesta sunt: Cic.

Hó-labda, -dának, -dát: der Schneeball. Nivis globulus, i, m. Scrib. Pila nivea, æ, f. Tibull.

Hó-lepte, adj. mit Schnee bedeckt. Nivibus tectus, a, um. Hó-lepte hegyek, -bérczek: schneichte Gebürge. Nivosi montes. Anson.

Hollandia, -ának, -át: Holland. Hollandia, æ, f. Cell. Batavia, æ, f.

Hollandus, -snak, -st: ein Holländer. Hollandus, i, m. Cell. Batavus, i, m. Tac.

Holló, -lónak, -lót: Madár'neme. der Rabe, Aasrabe? Corax, acis, m. Latin. Corvus, i, m. Flor. Cornix, icis, f. Virg. Fekete holló: ein schwarzer Rabe. Niger Corvus. Havasi holló: ein Alpenrabe. Pyrrhocorax. Plin. Sereg holló: ein Heuschrecken, einer Mungo Raben. Exercitus Corvorum. us m. Virg. Tengeri holló: der Seeraabe. Corvus lacustris. Klein. Vetes vörös holló: ein Schwarzrabe, Rabe mit rothen Füssen. Pyrrhocorax, acis, m. Martin. Vetés vörös holló: ein Schwarzrabe. Cor-

vus frugilegus. Ovid. A' hollò azt inkább Cras, cras, holnap, holnap: den Raben nennt Cras, Cras, morgen, morgen. Corvus ingeminat Cras cras. A' hollò fekete: der Rabe ist schwarz. Corvus ater (niger) est. A' hollò kákog, károg, krá-kog: der Rabe schreyt. Corvus crocit, crocitat. Plaut. A' hollò tojás tolvajkodik: der Rabe stiehlt. Corvus furatur. Cic. A' hollókat táplállya az akasztófán: nur Einen um Galgen den Raben zum Fressen. Corvos in cruce pascit. Horat. Hollò volt háta kutyájának: schwarz Rücken war Hund. Canis ejus Corvum referebat dorso. 2. hollò: Sternbild am südlichen Himmel. Corvus, i, m. Wolf.

hollò-kákogás, -snak, -st: -károgás; krákogás: das Krächzen. Crocitatio, onis, f. Fest. Crocitus, us, m. Non.

hollò-károgás: l. hollò kákogás.

hollò-láb, -bnak, -bat: 1. növeny: Wegerich. Plantago Coronopus inis, f. i, et podis, m. Plin. Plantago Coronopifolia. Linn. 2. der kleine gemeine Wasserfuß. ein Wasserkäfer. Ranunculus aquaticus pedis, m. Linn.

hollò-szín, -nek, -nt: die Rabenfarbe, glänzendschwarz

ge Farbe, wie der Rabe schwarz ist. Coracinus Color, i, oris, m. Vict.

hollò-szinü, adj. Rabenfarbig. Coracini coloris. Coracino Colore.

hollò-toll: -nak, -hat: die Rabenfeder. Penna Corvina, a, f. penna ex alis Corvi.

holmi, -nek, -mit 1. egyegyes más: nimm und das Andere, Jedes besonders. Quaedam decreta, res antiquae, Quadam res frivolae, secundae mixtae. Analecta, orum, impedimenta, orum, n. pl. Secunda, arum. f. pl. Impedimenta, ium, n. Congeries utensilium, ii, f. Kihányni-való holmi: nützliche Dinge. Rejectanea-Cic. rejiczulé res. Vare. Sok körülmény-ből-álló holmi: sehr umständliche Dinge. Multae circumstantes res. Sok holmiból áll a hajó: aus vielen Stücken ist ein Schiff zusammen gefügt. Ex multis rebus constat navis. Cic. Elvakni holmit: nimm und das Andere weg Dreck hinweg werfen. Impedimenta projicere. Cic. körülmény-ből-álló holmitól függ a' dolog: von umständlichen Dingen hängt die Sache ab. A circumstantiis res tota dependet.

2. adj. Holmi ajándékokkal elö-készült: beladen: mit Geschenken versehen. Quibusdam donatus, Geschenken versehen, versorgt. Per largitiones quasdam sese ad altiora gradum. Quinct. Holmi alá-való szókkal állott elö: mit solchen Worten hervortreten. Frivolis quibusdam rebus in medium prodiit. Quinct. Holmi játékokkal el nem üzöd (el nem nyered) a' Menyországot: mit Spielereyen wirst du den Himmel (wird nicht) nicht erlangen. Futili quoque lusu Regnum Coelorum non obtinebis.

Holmi ige'sainat fel-forgatván: de ig mein Haüpten Gedanken ümher gedrecht habe. Congeriem quandam scriptorum meorum pervolvendo — Cic. Holmi üres idömet nem hagyom el-vesztenì: die müssigen Stunden lasse ich nicht unbenützt vorüber gehen. Subseciva quaedam temporum jacere non patior. Cic.

Holmia, -ának -át: fö Város Svetziában: Stockholm. Holmia, d. f.

Hol-mikor, adv. néha: bisweilen, manchmahl. Quandoque. Tacit. Az emberi társaság hol-mikor örvényes (veszedelmes): die Menschliche Gesellschaft ist manchmahl gefährlich. Humana societas quandoque periculo plena est. Cic. Homerus-is hol-mikor szundikadozik: schlaft doch wohl nicht Homerus (ein Kluger Mann) manchmahl, stolpert doch wohl auch ein Pferd, ob es schon seine Füsse hat. Quandoque bonus dormitat Homerus. Horat. Hol-mikor a' vak-is talál Patkót: manchmahl auch die Blinde Henne findet ein Weitzen Korn. Invenit interdum caeca Columba Pisum. Prov.

Holmi ruha, -hának, -ruhát: tzeh-tzula, motyó: ein gemeines Mannsgewand, Mannskleid. Recula, arum. f. Apparat.

Holmi tüzedekek, knek, -kel: nimi gy ab-gy-bue schnee Stücken. Niviam fragmina. Tacit.

Hol-mi-való'ja, -jának, -ját, egy'es más jó'szágoknak'a: Kötya-vetye szerint: seine Ammüthung, sind dem Licitation auf gesetzt. Recula ejus Auctioni exposita sunt.

Holnap, -pnak, -pot: hó-nap; der Monath. Mensis, is, m. Cic. A' mültt holnapban voltam nála:

honigne Monat war ich bey ihm. Mense priore (praeterito) eram apud eum. Cic. Holnapi: elsö napja: der nächste Tag in jedem Monathe. Calendarum. t. pl. Cic. Egygy holnapig: einen Monath lang. Menstruo spatio. Cic.

Holnap, adv. morgen. Cras. Cic. Akár ma, akár holnap: entweder heüte, oder Morgen. Hodie, aut Cras, sive hodie, sive Cras, quandocunque. Cic. Ha ma holnap még-hallok: wenn ich heüte oder morgen stürbe. Si quando moriar. Cic. Ma, vagy holnap: heüte oder morgen. Hodie, vel Cras. Cic. Ha tiged' holnap itt fog-lak találni, oda az éltedet: wenn ich dich morgen hier antreffe, so ist dein Leben weg. Si te secundo lumine hic offendero. Moriere. Cic. Holnaphoz egygy hétre: morgen über acht Tage. Post octo dies, a Crastino die in choando post unam hebdomadam. Cras ad octo te dies.

Holnapra tenni-el valamit: etwas auf Morgen aufschieben. In Crastinum diem recondere aliquid. Cic. pro Crastina die reponere quid. Cic. Holnapra hagyni valamit: etwas auf Morgen lassen. In Crastinum differre aliquid. Cic. Holnapra a hitt magához (vendégségbe): auf morgen jemanden zu sich einladen. In Crastinum diem me invitavit ad se convivatum. Cic. Holnapra vagyok hivatalos: auf morgen bin ich eingeladen. In Crastinum diem sum invitatus

Cic. Holnapra kelvén az idö: Mor-
gen früher. Cras mane. Cic. Cra-
stino die. Plaut. Holnap reggel:
morgenden Tags, Früh. Cras
mane. Cic. Crastino die mane.
Liv.

Holnapi, adj. morgend. Crastinus,
a, um. Cic. Holnapi nap: der mor-
gende Tag. Crastinus dies, i, ei
m. Cic. Holnapi napon: mor-
genden Tages. Cras. Cic. die
Crastino. Cic. Az holnapi ün-
nep: der morgige Festtag.
Crastinus dies solemnis, — festus.
Cic. 2. Két holnapi járás:
zwey Meilen, die zwey Monate
wüßest. Tex duorum mensi-
um. Cic.

Holnapig, adv. bis Morgen. Us-
que ad Crastinum diem. Kep.
Holnapig el-olvasom: bis
morgen werde ich ausleßen.
Usque ad Crastinum perlegam:
Holnapig oda kell érned: bis
morgen mußt du dort ein-
treffen, eintommen. Ad
Crastinum usque debes eo
pervenire. Cic.

Holnaponkint, adv. Monatlich,
monatsweiße. Sin-
gulis mensibus Cic.

Holnapozni, -pozoki, -poz: von ei-
nem Monate auf den andern
hinausschieben. De mense in men-
sem rejicere. Cic. in menses
differre. Cic. it. Procrastinare.
Cic.

Holnaposs, adj. hónaposs: Monatig
alt: Egygy-
nyolcz hónaposs: neun Mo-
nate alt. Unius Mensis. Ein
hónaposs: Ein Monat alt:
semestris, e. Cic. l. Hónaposs.

Holnapsza-való, adj. auf Morgen
bestimmt. Pro Crastina die de-
stinatus, a, um. Az ni holnapsza-
való vólna, már tegnap el-
fogyott: was auf Morgen
nicht bestimmt, ist schon ge-

stern aufgegangen. Quod
pro crastino die destinatum
erat (servire debebat) jam
heri consumtum est.

Holnaps-reggeli, adj. Morgen früh-
tigen. Crastinus, a, um. Matuti-
nus, a, um. Cic.

Holnap-után, adv. übermorgen.
Perendie. Cic. Holnaps után
Fris kedden! Sohn nachsten
nimmermehr! Ad Calendas
Graecas. Prov. Holnaps után
estvére: Übermorgen nach-
dem Abend. Perendie vespere.
Cic. Ma, holnaps, és holnaps
után: heute, morgen, und
übermorgen. Hodie, cras, et
perendie. Cic. Meg-tudod hol-
naps, vagy holnaps után: mor-
gen, oder längstens übermor-
gen sollst du es erfahren.
Scies cras, summum perendie.
Cic. Valakit holnaps utánig
magánál tartani: einen bis
übermorgen bey sich aufzu-
halten. Aliquem apud se perendi-
nare. Ker. Valamit holnaps-
utánra halasztani: etwas
auf übermorgen hinaus-
schieben. Aliquid in pe-
rendinum differre. Plaut.

Holnaps-utánra-való halasztás:
die Verzögerung bis übermor-
gen. Perendinatio, onis, f. Mart.
Cap.

Holnaps-után-való, adj. p. o. Nap:
der übermorgende Tag. Pe-
rendinus dies. i, ei, m. Cic.

Holott. 1. Conj. ámbár, noha:
obschon, wo doch. Cum tamen,
ubi tamen. Cic. etsi. Cic. licet.
Cic. Quamquam, quamquam. Cic.
Nem tselekszi, holott eleget kí-
tem reá: er thut es nicht, wo
ich ihn doch sehr gebeten habe
es zu thun. Nec rogatus vult
facere. Cic. Kérdezi, holott je-
dig jól tudgya: er fragt, wo
er doch gut weiß. Quaerit, cum
tamen optime sciat. Cic. 2.

á hol: wo, allwo. ubi. Cic. Én ott-
is meg-fordultam, holott te soha
sem voltál: ich wunderte selbst
gegenden umher, wo du nie wa-
rest. Ego eos permeavi tractus,
ubi tu nunquam fuisti. Cic.

Hólt, -tnak, -ttat: -ttakról: ha-
lott: die Todte, ein todter.
Mortuus, ui, m. Plaut. Mortui
corpus, oris, n. Cic. Cadaver ho-
minis, eris, n., funus, eris, n.
Nep. Nem akart a hólttnak
nyugodni: sie todten ihren
verstorbenen Ruhe, die gestorbenen
begräbnissen und nicht. Mortui
non mordent. Prov. A' hólttak:
die todten beissen. Manes, ium.
m. Virg. Hólttakkal házakoz-
ni: mit den Todten umgehen.
Mortuos jugulare, Prov. cum
mortuis disceptare. Cic. Más
a' holtak közé számláltatott:
der ist todt, allen nächst ist.
In orci familia jam numeratus
est. Aspasia. Hóltak' napja: al-
ler Todten Tag. Dies commemo-
rationis OO. Fidetium defuncto-
rum. A' hóltak' számában
vagyon: mehr mit unter die
todten gezählet. In peculio
Proserpinæ, et orci numera-
tus est. Aspasia. Könnyü a'
hóltat vagdalni azni: über
einen todten Löwen prügeln,
gegen auch die sinnestunen Ge-
spenster ungestümen sind. Mortuo
leoni et lepores insultant. Ho-
race. Prov. Nem fáj a' hóltnak
foga többé: dem Todten
thut kein Zahn mehr weh.
Mortui non dolent. Prov.
Hóltom, -tod, -ta előtt: bevor
meinem-, deinem-, seinem
dem Tode. Ante mortem me-
am, tuam, suam. Hólta
után: nach seinem Tode.
Post ejus obitum, (mortem),
eo mortuo. Cic. 2. Adj.
Gestorben, todt. Mortuus, a,
um. Cic. Morte deletus, a,
um. Cic. A' hólt fér-

jeket el. temetni: die todten
Männer begraben. Mortuos
nigros efferre Marcitos. Juvenal.
hóltá tenni magát: sich todt
stellen. Se mortuum fingere, si-
mulare. Cic. Hóltá tenni va-
lakit: einen umbringen, tödten.
Examinare aliquem. Cic.

Hólttai, adj. hóltai, halotti, ha-
lotthoz-való: todtlich. Mor-
talis, e. Plaut. Hóltai ver-
sek: todten Lieder.
Mortualia, se. Carmina. Plaut.

Hólttak' beszéllgetése, -ének, -sét:
das Todten Gespräch. Collo-
quium Mortuorum.

Hólttak' lajstroma, -mának, -mát:
das Todten verzeichniss, die Ster-
be liste, das Todtenverzeichniss.
Index mortuorum. A' pestis
által harminc ezeren jutot-
tak a' hóltak lajstromába:
dem Todten Register sind 30 tau-
send Seelen einverleibet.
Pestilentia triginta mil-
lia in rationem Libi-
tinæ venerunt. Inet.

Hólt-allag, -gnak, -got: halotti
bólt, krypta: die Todten-
gruft. Crypta, æ, f. Juvenal.
Hólttan feküdni, -kszem, -kszik:
todt liegen. Mortuum jace-
re.

Holtt-elevén, adj. fél-holtt:
halbtodt, ganz ausser Sin-
nen. Exanimis, e. c. Horat. Semi-
animis, e. c. Liv. Semianimus, a, um. Cic. Semimor-
tuus, a, um. Petron. Ezá' be-
széd engemet holtt-elevenné
tészen: diese Rede gar ängsti-
get mich, macht mich halb-
todt. Oratio hæc me miserum
exanimat. Terent. Félelmé-
ben holtt-elevennek lenni: fé-
lig meg-halni: todtzagen.
Exangi metu. Cic. Holtt-ele-
venen hagyni: halbtodt: nie-

Holtt elevén tagok: holtb
abyrostombeli Glinder. Mem-
bra semimortua, Catull. Holtt
ember-fej. nin Kopf eines
todten Menschen. Caput
mortui hominis.

Holtt-fene, -nének, -et: Vad-hus
á tetőben, rátt: usavalya: der
kalte Brand, wenn das Fleisch
in einem brandigen Lie-
ber will anfangen zu faulen
Gangraena, æ. f. Cels. Can-
cer, cri, m. Vid.

Holtt-görts, -tsnek, -tsöt: mor-
vedés: Gicht, oder Krampf
der Knochen. Tetanus, i, m.
Plin.

Holtthoz-való, adj. die Todten an-
gehend. Mortualis, e. c. Plaut.

Holtig, adv. élete-fogytáig, ha-
talig: bis an den Tod. Usque
ad mortem. Tac. usque ad ex-
gum. Cic. mind holtig:
hatalig: bis an den Tod. Ad
mortem usque. Tacit. ~~usque ad~~
Ad extremum usque halitum.
Cic. Holtig fogok-e' tehát
törvényteleni? werde ich also
bis an den Tod gerechtfertiget?
Ergo ne dubitem omnem in
foro teram? Ter. A' jó Pap
holtig tanúl: nun muß
Lernen weil man lebt.
Tamdiu discendum est, quam-
diu vivas. Prov.

Holtiglan: adv. auf ewig, -im-
merwährend, -stets. In perpetuum.
Cic.

Holtig-való, adj. lebenslänglich,
immerwährend. Perennis, e.
Cic. Perpetuus, a, um. Cic. Holt-
tig-való ellenség: ein Todt-
feind. Capitalis hostis, is, m
Cic. Holtig-való (örökös) fog-
ság, rabság: eine Gefängniß-
der Gefangenschaft. Carcer
perpetuus, Captivitas perpe-
tua. Cic. Meg-eskiedni á holt-
tig valóra: heyrathen bis
an das Ende: sein Leben
ga Treue schwören. Jurare
matrimonialem fidelitatem.
Tacit.

Holtomig, -todig, -táig: halálo-
mig, holtom napjáig: bis in
den Tod. Ad mortem usque.
Tacit.

Holtomiglan, adv. bis in meinen
Tod. Usque ad mortem meam.
Tacit.

Holtt-szám, -mnate, -mot. die Lis-
te der Todten. Series mortuo-
rum, ei, f. Cic. Soteszor holtt-
számban hagyjuk Anyán-
kat születésünktől: oft trau-
rigen wir mit Thränen unserer Geburt
in Gegenwart die Todten. Sa-
pe in series mortuorum (in di-
scrimine vitæ) nativitate no-
stra relinquimus Matrem.
Holtt-számban hagyták őtet
á Gyilkosok: die Mörder
haben ihn Todt gelassen
semi-mortuum reliquerunt eum
latrones. Petron. Holtt-szám-
ban tenni: beym Leben verlie-
ren. Nullo numero (nulla
existimatione) esse: Paull. Sent.
Tokaiban á tőkéltetettek
ek tsak holtt-számban (el-
temetve) tartatnak: beym hinten
liegen die Vollkommenheiten
beygraben. In multis sterilae
jacent perfectiones. Addig vivék
fagolák, ütték, hogy holtt-szám-
ba marada: mag-hala, wen
Gott ihn so lange Gefangen
bis an Todt blieb. Eousque ver-
beratus est, dum vita ei adi-
meretur. Liv. Holtt-számban
tartottatak: ich habe dich unter
die Todten gezählet. v. Cic.

vert. Ex eas mihi mortuus. Cic. Akinek gyomorerősségek után lázad holtt-számban vagyon. Dem sich dem Wollüsten ergiebt, dem wird als Todter zugesehen. Qui voluptates sectatur, mortuus censetur esse. Tacit. Holtt-számban venni valakit. einen für todten halten. Mortuum aliquem reputare. Holtt szamban (ért holtban) vittek haza: man hat ihn als halb Todten nach Haus gebracht. Semi mortuus delatus est domum.

Holtt-szén, -nek, -net. Die grobste Kohle. todte Kohle. Carbo, onis, m. Ter. Cic. Carbo emortuus. Plin. A' holtt-szén hideg és feketé: die Kohle ist kalt und schwarz. Carbo frigidus est et ater. Ter. Valamit olly feketévé tenni, mint a' holtt-szén: etwas so schwarz, als eine Kohle, machen. Tam atrum aliquid reddere, quam Carbo est. Terent.

Holtt-szén-egető, -önek, -ött: der Kohlbrenner, Köhler. Carbonarius, ii, m. Plaut.

Holtt-szenetske, -ének, -ét: ein Kohlchen. Carbunculus, i, m. Stück ad Herem.

Holtt-szín, -nek, -et: die todten Farben. Mortualis Color, is, oris, m. Lutor, oris, m. Lucres.

Holtt-színü, adj. todtenblich, todtenfarbig. Cadaverosus, a, um. Ter. Lucretius, a, um. Ovid. Morticinus, a, um. Varr.

Holtt-színü abrázat: todtenblasses Gesicht: Cadaverosa facies. ei, f. Tac.

Holtt-test: -nek, -tet: ein todter Körper. Cadaver, eris, n. Cic. examine, examinum Corpus, is, oris. Virg. Holtt testek: todte Körper. Examinata Corpora. Id.

A' holtt testet bé-kenni: den todten Körper salben. Condire Cadaver, vel mortuos. Cic.

Holtt-testet bánni, -nok, bán: einen Todten beschicken, wa-schen. Pollinctare. Plaut.

Holtt-testet bánó: -ónak, -ót: ein Todten-waschender. Pollinctor, oris, m. Appul.

Holtt-testet kenni, -ének, -ött: den Todten salben. Pollinctor, oris, m. Appul.

Holtt-terem, -nek, -et: das Übernehmen. Todten haus. Os mortui, oris, n. Ganglium, ii, n. Veget.

Holtt-tsalán, -nak, -ot: eine todte Kräfft, Kraft, die nicht brennt. Lanium, ii, n. Linn. Mortua Urtica, ae, f. Schreb. Galeopsis, is, f. Plin.

Holtt-víz, -nek, -et: állóvíz: stehendes Wasser. Stativa Aqua, ae, f. Varr. ap. Non.

Holtval, adv. holnaps reggel: morgen früh. Cras mane, Cras bene mane. Cic.

Holtvali, adj. reggeli. p. o. idő: die Frühzeit. Matutinum tempus, i, oris, n. Cic.)(Estvéli.

Holt-való, -ónak, -ót: egyéb egyet más, einander, Einem Dasein, allmählig Hinwegnehmung. Res, ei, f. Vasculum, utriculus, ordo, Vas, culum, n. Et-szedték holt-valóit: man hat seine Amnehmungen weg genommen. Exercent eum omnibus impedimentis. Caes. Ei holt-valóját el-teszi: und bewerkstelligt ihr Dasein. Et asservat res suas. Cic.

Holyag, -gnak, -got: hójag, holag:

die Blase. Vesica, æ, f. Cic. A' hólyag pukkan, midön el-fakad: die Blase kommt, wenn sie zerspringt. Displosa tonat vesica. Stor. Tonum edit rupta vesica, - rumpitur cum sono. Cic. Nem hólyag, hogy fel-fújják: sed buborék nine nemünnen Verwahrung. Consilii hæc sunt. Cic. Stor majoris Consilii est. Cic. Moram res postulat. Rov. hólyaggal be-kötni valamit. etwas mit einer Blase, oder Leder verbinden. Pellicula, æ, f. Cels. vesicæ aliquid. Colum. Hólyagot vontatni: eine Blasen ziehende Pflaster auflegen. Vesicatorium adplicare. Blancard. Ez á flastrom hólyagot húz: dieses Pflaster zieht Blasen. Emplastrum istud vesicat. Theod. Priscian.

Epés hólyag. epe-hólyag. Cystis fellea. Blancard. Vesica fellea. Woyt. die Gallen Blätterin. Follículus fellis. i, is, m. Blancard.

Fel-fújtt hólyag: die aufgeblasene Blase. Anima contusa in vesica. Külsö hólyag a' szemen: der Fall im Auge. Pterygium, ii, n. Plin. Mag-hólyag: die innere Blase. Seminalis Vesica. Woyt. Hólyag, melly az égés tül származik: eine Blase, vom Verbrennen. Encauma, atis, n. Grec. Patta, rással ki-szakadt-, ki-patant hólyag: die zerrissene Blase. Displosa vesica, Lucret. Hólyag a' kenyéren: eine Blase, wie sie im Brode auf dem Ofen aufstehen. Hecta, hetta, æ, f. Fest.

Hólyag farkú: adj. bogár, der Schwänzer. Staphylinus: i, m. Linn.

Hólyag-féreg, -gnek, -geti: der Blasenwurm. Hydatis, idis, f. Linn.

Hólyaggal-való bé-kötés: -sek, -ti: der Verbindung mit einer Blase, oder Leder. Pellicutatio, onis, f. Fest.

Hólyag-lábú bogár, -rnak, -ra: der Blasenfuß. Thrips, ipis, m. Plin.

Hólyagos, adj. hójagos, hólagos: blasig, mit einer, oder mehrern Blasen besetzt. Bullatus, a, um. Pers. Vesicolosus, a, um. Cel. Aur. Hólyagos kimlö: der Windblattern. Ventosa papula, - pustula, æ, f. Cels.

Hólyagos Medgy, die Amarelle. Acmenium, ii, n. Colum. Hólyagos tserefürje: die gemeine Wasser Linsen. Cerasum Cecilianum. i, n. i, ri

Hólyagositó flastrom, vagy kenet: ein Blasenziehendes Pflaster. Phoenigmus, i, m. Woyt.

Hólyagosodni, -dom, -dik: Blasen bekommen. Vesicas accipere. Aur.

Hólyagotska, -tskának, -tskát: das Blaschen. Vesicula, æ, f. Cic. Hólyagotskát á lépben, májban: ein Wasserblaschen, wie sie gleichen sich in der Milz, Leber u. s. w. finden. Hydatis, idis, f. Blancard.

Hólyag-vonó, adj. ic, vagy flastrom: Blasenziehende. Vesicatorium, ii, n. Blancard.

Hólyagzani, -gzom, -gzik: Blasen bekommen. Pustulas, vesicas accipere. A' tenger ezem hólyagzik: meinen flachen Hand bekommt Blasen. Palma mea vesicas accipit. in Palma mea vesicæ excitantur.

Homály, -lynak, -lyt: 1. die Dämmerung, Dunkelheit. Caligo, -ginis, f. Plin. tenebræ, arum, f. Cic. El-oszlott homály: die zerstreute Dunkelheit.

Discussa Caligo. Plin. Feketeség, sötétes homály: Finsterniß. Picea Caligo. Virg. Sűrű-, temérdek-, vastag homály: grosse Finsterniß. Crassæ tenebræ. Cic. Homályba borítani valamit: etwas verdunkeln. Tenebras offundere rei alicui. Cic. Obtenebrare quid. Plin. Sűrű homályban fogni, tenni: in grosser Ungewißheit setzen, versetzen. In maximo positum esse dubio. Cic. in densis tenebris versari. Plin. Homály nélkül beszélni: deutlich reden. Dilucide loqui Cic. A' szemnek homálya: die Dunkelheit der Augen. Oculorum Caligo. Plin. Homály á' szemen: ein trübner Fleck in den Augen. Nubecula oculorum. Blancard. Mindenkinek á' természetében van valami homály: niemand ist ohne Verfinsterung der Vernunft. Unius cujusque Natura quasi velis obtenditur. Cic. El-oszlatni á' homályt: die Dunkelheit vertreiben. Caliginem discutere. Cic. 2. Homály: fölt á' drága köben: Fleck, Wolken in einem Edelsteine. Macula æ, f. in gemma.

Homályba borúlt, adj. p. o. G. eine finstere Nacht. Caliginosa Nox æ, ctis, f. Horat. Subobscura — Cic.

Homályos, adj. 1. Setétes: dunkel. finster. Caliginosus, a, um. Cic. nubilus, a, um. Plin. Obscurus, a, um. Virg. Opacus, a, um. Cic. tenebricosus, a, um. Cic.)(Világos. Homályos dolog; [illegible] ok: dunkle Sache

Homályos idő: trübes Wetter. Nubilum, i, n. Virg. Tenebrosus aër. Virg. Homályos vagy homály-kamara, melyben minden külső dolgot meg lehet látni: eine finstere Cammer, darinnen man sonst alle äußerliche Dinge sehen kan, doch nicht deutlich erkennen kan. Camera obscura. Wolf. Igen homályos kérdés: eine sehr dunkle Frage. Res obscura. Quæstio æ, onis, f. Cic. Homályos látás: ein blöder Gesicht. Cæcedo, inis, f. Homályos Nap: ein trübes Tag. Nubilus dies. Plin. Homályos név: ein dunkler Name. Nebulosum Nomen. i, inis, n. Gell.

Homályos, sötét színű: eine dunkle Farbe. Color fuscus - Solin. austerus, Plin. obscurus. Cic. Homályos szók szavak: etwas dunkle Worte. Verba sublustria Gell. — tecta. Cic. Homályos világosság: ein dunkles Licht, Tag

dem man nicht recht sehen kann. Maligna lux, ae, nis, f. Virg. Homályos dolog ez előttem: res ist mir nun Rätsel. Hoc mihi est enigma. Cic. A' homályos dolgot megvilágositani: res dunkler machen. Involutum evolvere. Cic. Homályos idő van, von. nin dunkler-, trüber Witterung ist. Adnubilat. Stat. A' homályos napot világosodnak: die dunkler-, finsterwerden Tage werden klar. Cali. quasi dies in lucem aliquam respiciunt: 2. Homályos: ért hetetlen, nem értheto: unverständlich, undeutlich. Intelligibilis, e. c. Auct. Homályos beszéd, értelmetlen nézve: unverständliche, dunkler, unzusammenhängende Rede. Intricta Oratio, onis, f. Plaut. Obscurus sermo. i, oris, m. Cic. Obscuri loquium, ii, n. Gloss. 3. Homályos: bizonytalan, kétséges: zweifelhaft, zweifelhaft. Ambiguus, a, um. Cic. ‖ Egyenes értelmü. Einen homályos á következése: dessen Ausgang ist dunkel. Eventus cujus rei est incertus. Cic. Ezá tudomány sok felül homályos: diese Sache ist noch nicht gnug klar. Doctrina hæc non satis est perspicua. Cic. Magna ex parte obscura. Cic. Homályos válasz-tétel: Felelet: eine zweideutige Antwort, die man nicht weiss, welches von mehrern Dingen stand sey. Perplexum responsum. Cic.

Homályos ágyból-való: adj. von grauingrüner Himfarbe. Obscuro loco natus, Sall. Minthogy homályos és alatsony ágyból-való, senkit sem ismérni: weil man von so grauingrüner Himfarbe ist, niemand ist niemand. Propter obscuritatem in hominum ignoratione versatur. Cic.

Homályosan, adv. értetelenül, összevegyitve: dunkel. Obscure. Cic. ‖ Nyilván és értelmesen. Homályosan beszélni: dunkel-, undeutlich reden. Obscure loqui. Cic. Homályosan irni: undeutlich schreiben. Obscure-, tectis verbis scribere. Cic. Homályosan látni valamit: etwas nicht recht sehen, dunkel sehen. Obscure, quasi per Caliginem cernere aliquid. Cic. Caligare. Cels.

Homályos értelmü, adj. p. o. Könyv: das Buch ist sehr dunkel, und schwer zu verstehen. Liber obscurus, — obscura intelligentia. Cic. — nimis obscurus. Cic.

Homályositas, -snak, -st: die Verdunklung. Obscuratio, onis, f. Cic.

Homályositani, -sitok, -sit, -sitom, -sitta: verdunklen, undeutlich machen. Obscurare. Cic. Obtenebrare, obumbrare. Plin. ‖ Világossá tenni.

Homályositatni, -tatom, -tatik: undeutlich — machen. Obscurare. Cic.

Homályosithatatlan: adj. unverfinsterlich, was sich nicht verdunklen läst. Infuscabilis, e. c. Barth. inobscurabilis, e. c. Tertull.

Homályosodás, -snak, -st: Verdunklung, Verfinsterung. Obscuratio, onis, f. — Cic. Homályosodás a' Napnak: die Verfinsterung der Sonne. Obscuratio solis, onis, f. Cic.

Homályosodni, -dom, -dik: verdunkelt —, verfinstert werden. Obnubilare, obscurari. Cic. Homályosodni kezdett ég: der Himmel fienge an zu verdunkeln. Coelum caligine obduci. — Tertull. — obumbrari. Gell.

Homályosodik az idö: dem Himmel verfinstert sich. Caelum nubibus obscuratur. Cic. Homályosodnak a' Szemei: mir sinkt dem Auge, — nicht zu fest. Caligant ejus oculi: Cels. Ködös oculorum ejus hebesét. Cic. visus ejus obscuratur. Plin. Homályosodnak a' tsillagok: die Gestirne verlieren ihren Schein. Hebescunt sidera. Tacit

Homályosság, -gnak, -got: die Finsterniß. Obscuritas, atis, f. Cic. tenebrae, arum. f. Cic. V. Világosság. Homálysága a' beszédnek — a' szemnek: die Dunkelheit der Rede, der Augen, wo man nicht scharf sehen kann. Obscuritas orationis. Cic. — oculorum. Plin. Kis homályosság: kleine Dunkelheit, — Finsterniß. Tenebellae, arum. f. Claud. Mamert.

~~Homályosúlni, -súlok, -súl: l. Homályosodni.~~

Homályos-szemü, adj. der nie klärer Gesicht hat, und drey Dinge nicht wohl siehet. Luscitosus, a, um. Varr.

Homályos-szinü, adj. dunkelfarbicht. Obscuri coloris, obscuro colore.

Homályosúlni, -súlok, -súl: l. Homályosodni.

Homerus, -rusnak, -rt: egyegy kivcs Görög Poéta: Homerus, ein berühmter Dichter der Griechen. Homerus, ri, m. N. P. celebris Poëta apud Graecos. Homerus-is kotnikor szunnyadozik: Homerus für Leute schlecht wenig. Quandoque bonus dormitat Homerus. Horat.

Homlitani, -litok, -lit, -litom, -littya: büjtatni —, dönteni — ültetni, terjesztenü a' Szöllöt: abstechen, absenken, sonst ausbrechen die Weinstöcken. Vitem propagare. Cato. — praetradicem. Id., deprimere vitem in terram. Colum. Szekfüt homlitani: die Feldlilien von Unkraut zum hervorstürzen abbrechen. Defloccare surculum Caryophylli. Colum. Szöllöt homlitani: einen Weinstock senken. Suppslantare vitem. Colum. A' szöllö-töt, vagy tövet korán homlitani: einen Weinstock durch die Ranken zu früh verbinden. Vitem traducibus dicadiare. Colum. Szöllö-veszszöt homlitani, dönteni, büjtani, büjtatni: einen Weinreben senken. Pampinum vitis submittere. Colum.

Homlitani-való, ~~szöllö-veszszö~~ adj. p. o. Szöllö-veszszö: ein Senkreben. Tradux, ucis, m. Id.

Homlitás, -snak, -st: das Abbrechen, Absenken, die Fortpflanzung der Weinstöcken. Propagatio vitium: Onis, f. Varr. Vitis traductio, onis, f. Varr. Szöllö-homlitás: -döntés, büjtás: die Fortpflanzung der Weinstöcken. Propagatio vitium per mergos. Colum.

Homlitó szöllö, -önek, -öt. ungebogter Reben-Zweig. Propago, inis, f. Fest. Propago, inis, f. Cic.

Homlitott, partic. p. a. Szöllö-tö, ein abgesenkter Wein-Stock. Progenies vitis, ei, f. Colum.

Homlok, -kenak, -kot: l. die Stirne. Frons, ntis, f. Cic. Fel-törölt homlok: gerunzelte, gerinnte Stirne, finstres Gesicht. Contracta-, procera frons, Cic, Contracta, ~~facies~~ decora facies. a, ae. f. Tallei-derült homlok: aufgeräumte Stirne. Serena frons. Appul. Magas-, magasra költ homlok: hohe Stirne. Alta frons. Pallad. Széles homlok: breite Stirne. Frons lata. Cic. Sima homlok: eine glatte Stirne. Laevis frons. Virg.

öszve-vontt, karagos, homlok: ránczokba összevonni gyakran szokott. Frons Castigata. Stat. Ránczos, ráncztba szedett homlok: gerünzelte Stirne. Frons Caperata, Auson. - Corrugata. Plaut. - obducta. Horat. - ruga. gosa. Claud. - Striata. Hyperid. Vidám, ke-borúlt homlok: heiter, trübe Stirne, fröhliches Gesicht. Laeta frons. Tacit. Homloka a' főnek: der Vorderheil des Kopfes, der Scheitel. Pars capitis, e, f. Const. Af. A' homlok ajtaja (ereje) a' szemnek: die Stirne ist die Thüre des Gemüths: Frons est animi janua. Cic. Homlokba ütni magát, vagy homlokát ütni mikor is: sich vor Ungedult selbst auf die Stirne schlagen. Frontem ferire. Caedere. Quinct. - ferire. Cic. Fel-töröttt homlokkal: mit furchtem Gesichte. Cum fronte corrugata. Cic. A' homloknak ránczai vagy ruák: die Stirne hat Runzeln. Frons habet rugas. Hor. Homlokára van irva: auf seiner Stirne ist geschrieben. In fronte habet se scriptum. A' homlokát ránczba szedni, meg-ránczosítani: die Stirne runzeln, runzeln. Cor- rugare frontem. Ovid. Corrugare frontem. Plaut. NB. Hanyatt-homlok menneke á' bünre, bünbe esnek: die Füssen über Hals und Kopf in die Sünde. Peccant in cuncta crimen. Cic. Fel-töröttt homlokú, adj. der mit finsterm Gesicht sitzt. Qui contracta et corrugata fronte est. Cic. 2. Homloka (eleje) az épületnek, a' házaknak: die Vorderseite eines Gebäudes? Frons aedificii. Victr. Homloka a hegynek: die Höhe eines Berges. Supercilium montis, ii, n. Liv. Homloka a' könyvnek: die erste Seite des Buchs. Initium libri. Titelblatt. Frons libri. Ezt tette könyve' homlokára: auf sein Buch setzte er sie also titulirt. Sic inscripsit librum. Nep. 3. A' házadnak homloka előtt állani: (vor der Hausthüre) auf der Vorder- Comagnir stehen. In fronte Centuriae stare. Varr. Homlok-elő, -önek, -öt: Vorder- lok-kötő, homlok szorító, Band: Anadema, atis, n. Pitiſe. Fascia -, tenia frontalis, e, is f. Plin. Frontale, is, n. Gloss. Vinculum frontale, i, is, n. Plin. Bodros -, fodros hom- lok-elő: faltenlinnen Stirn- binde. Frontale circatum, - foliatum. Isidor. 2. Homlokzat, az épület' homloka: vorn Giebel. Frontispicium, ii, n. Wolf. Tectum fastigatum, i, n. Solin. Fastigium, ii, n. Homlok-elő tér-hely: der Giebelfeld, innerste Fläche vorn Frontons? Tym- panum tecti fastigati, seu fron- tispicii. Vitr. 3. Homlok-elő: ékesség a' ló' homlokán: der Stirnschmuck. Frontale, is, n. Comen. Homlok-ér, -érnek, ecet: vin Stirnader. Frontalis vena. is, ae, f. Wozt. Homlok-fa, -fának, -fát: ajtó-fa, mélöke: die Oberschwelle der Thüre. Limen superum, inis, i, n. Plaut. Superliminare, is, n. A' homlok-fára akaszt- ötet: man ist an den Thür- thüre geschwellen aufgehangt: Su- spensus in superliminari. Plin. Homlok' fodrai, fürtjei: die Stirn- locken, Haarlocken der Stirne. Cincinni, orum, f. Fest.

Homlok-irás, -snak, -st: fellül-irás valami könyben: Ein Aufschrift eines Buches. Frons, vel titulus libri, -operis. Suet.

Homlok-izzadás, -snak, -st: Ins Gesicht kommender Schweiß. Indatio frontis, onis, f.

Homlok-kötö, -öcske, -öt: homlok-elö, homlok-szorító, pántli: ein Stirnband. Fascia frontalis, is, f. Plin. t. Homlok-elö.

A homloknak két szegeletit: vak-szem: ein Augapfel. Tempora, um, n. Comen.

Homlokolni, -kolok, -kol; -kolom, -kollya: elsö hadi rendbe állitani: In frontem constituere. Nyájtzerecedet (zászlós sereget) az elsö rendbe állitani: homlokolni: az elsö rendbe állitani: azt Bataillons auf die Front stellen. Octo cohortes in frontem constituere. Sall.

Homlokos, adj. nagy homlokú: der eine große Stirne hat, großstirnig. Frontosus, a, um.

Homlok-ruha, -hának, -hát: homlok-elö, homlok-szorító: ein Stirnband. Vinculum frontale, is, n. Plin.

Homlok-szeglet, -nek, -tet: vak-szem: ein Augapfel. Tempora, um, n. pl. Comen.

Homlok-sor, -nak, -ot, az irásban, nyomtatásban az elsö rend: die erste Zeile in der Schrift, oder Buchdruckerey. Primus versus in scripto, vel typographico, Cic. — in tabula typographica, Cic.

Homlok-szorító, -ónak, -ót: lásd, Homlok-elö, -kötö.

Homlok-tsont, -nak, -tot: der Stirnbein. Os coronale, seu frontis. ossis, tis, Woyt. Nota. Szélesb homlokú: der eine größere Stirne hat. Frontosior, ius, m. Cic. Frontosus, a, um.

Homlokzat, -nak, -tot: épület, vagy ház' homloka: die Vorderseite eines Gebäudes, Frons aedificii. ntis. f. Vitr.

Homok, -nak, -kot: föveny: der Sand. Arena, ae, f. tic. Tabulum, i, n. Cuet. A'sott homok: gegrabener Sand. Arena fossilis. Pallad. — fossitia. Vitr. Égetö homok: ein feiner Sand. Aestuosa arena. Colum. Éles homok: ein Sand, der sich fest angreifft. Tabulo scabrosus, a, um. Vitr. Futó homok, melyet a szél ide, s tova hordoz: ein fliegender Sand. Arena fugax. A' kövér föld közé keverett homok: ein Sand, so unter fette Erdreich gemenget ist. Sabulum pingui terræ permixtum. Plin. Mezö homok: ein hölzig steiniger Sand. Purum putum Sabulum. Gell. Nedves homok: feuchter Sand, Sabulo humidus. Colum. Tivó —, Tivány-, sovány homok, melyben semmi fikeresség nintsen. Magrosser Sand. Sabulo macer. Colum. Arena infructuosa. Plin. Vetes homok: rother Sand. Rutilus Sabulo. Colum. A' homok égeti a' talpunkat: der Sand brennt unsere Füsse. Arena ustulans plantas pedum urit. Ex a' homok igen sovány: dieser Sand ist allzu mager. Sabulo plus justo jejunus. Colum. meta- Homokkal meg-tsekélyiti a' hajot: ein Schiff vermittelst Sandes. Taburra. Onerare navem. Liv. Követsos homokkal az útakat meg-töltetni: die Wege mit Sande ausbessern. Taburrare —, Glarea sternere viam. Liv.

Homokot ásni: Sand graben.

Arenam fodere. Vitr.

Homok-domb, -bnak, -bot: halomra gyúlt föveny, vagy homok: ein Sandhügel, Sandhügel. Arenarium Collis, is, m: Arena congestus, us, m. Lucret.

Homok-fövedö, fövedö, füvedö, dönek, -döt: mellybe a' Vizkósagosok a' lábokat dugják, hogy azokból az ártalmas nedvességet ki-vonnya: ein Sand, Erd, worinn Wasserfüchtige ihre Füsse stecken müssen, um also ihr Feuchtigkeit abzuziehen. Psammismus, i, m. Blancard.

Homokat ételre: ein Sandbad machen. Psammismo uti. Idem.

Homok-fü, -ünek, -üvet: Homokhúr: das Sandkraut. Arenaria, ae, f. Linn.

Homok-füz, -znek, -zt: ein Sandweide. Salix arenaria, icis, f. Linn.

Homok-halom, -lomnak, -lmot: ein Sand Haufen. Acervus arenae, i, m. Cic. Collis arenosus, lis, i, m. Congestus arenae, us, m. Lucret. l. Homokdomb.

Homok-hüre, -renak, -ret: fürreme. ins Sand kriechet. Arenaria, ae, f. Linn.

Homoktalal kevercés, egyelités, -snek, -st: die Vermischung mit Sand. Arenatio, onis, f. Vitr.

Homoktalal kevercett, partic. p. o. Mész: mit Sande vermischter Kalk. Arenatum, i, n. Vitr.

Homok-nád, -dnak -dat. ins Sandrohr. Arundo Arenaria. inis, f. Linn.

Homok-óra, -rának, -rát: folyóóra: ein Sanduhr. Horologium Arenarium. ii, n.

Homokos, adj: sandig, sandicht. Arenosus, a, um. Plin. Sabulosus, a, um. Colum. Homokos föld: sandboden. Solum Sabulosum i, n. Colum. Homokos hely: ein sandichter Ort. Sabuletum, i, n. Plin. locus arenosus. i, m. Homokos kö: ein sandichter Stein. Saxum arenarium, i, ii, n. Vitr. Homokos ország, sandigt Land. Regio arenosa, onis, f. Plin.

Homokosan, adv. sandicht. Sabulose. Colum arenose. Virg.

Homokoska, -kának, -kát: Ein wenig Sand. Placeola, ae, f. Plaut. ein Sandkörnlein. Arenula, ae, f. Plin.

Homok-pereje, -jének, -jét: ein Sandkorn. Elymus Arenarius, i, ii, m. Linn.

Homok-szem, -mnek, -met: ein Sandkörnlein. Arenula, ae, f. Plin.

Homok-torlás, -snak, -st: Ein Sandsturz. Tyetis, is, f. Serv. Psammum arenaceum, i, ii, n. Schell. Arenosa Arenae ejectio.

Homok-tövis, -snek, -st: ein Sandborn. Hippophaes, is, f. Linn. et Plin.

Homok-verem, -vemnek, -vmet: ein Sandgrube. Arenaria, ae, f. Cic. Sabuletum, i, n. Plin.

Homorcitani, -citok, -cit, -citom, -cittya: etwas Sammen drücken. Sand von einem wegnehmen. Concamerare. Vitr. Convexum facere. Ovid. Subtumare.

Homorodás, -snak, -st: alá-hajlás, el-sonnyadás: das Zusammendrücken, Sammenziehen. Corrugatio, onis, f. Colum. devergentia, ae, f. Gell.

Homorodni, -dom, -dik - l. bóltorodni, öblösödni: von einem Sand werden. Convexum fieri. Ovid. Con-

camerarii. Vitr. 2. meg-fo-
gyadni: zusammen schrumpfen.
volumen. Corrugare, Colum. flac-
cescere. Id.

Homorú, adj. Kerek-öblösön alá-
hajló, mint belülrül a bolto-
lat; tekenös: gewölbt, wand
förmig, lat. Concavus,
a, um. Plin. Convexus, a, um.
Ovid. Homorú egetc: das Ge-
wölbe des Himmels, Concа-
vum Coelum. Plin. Convexa
Coeli. Virg.

Homorúság, -gnak, -got: die Krüm-
mung, Concavi-
tas, atis, f. Plin. Homorúsága
az egnek, az ég' boltozat-
lya: das Gewölbe des Him-
mels. Convexitas Coeli.

Homorú-tag, -gnak, -got: alla
gyalu az asztalosoknál, melly-
nek a vasa öblösen be-felé
hajlik: ein Hohlhobel. Cyma-
tium dolatum, i, n. Vitr.

Hon, -nnak, -nt: 1. Haza, szü-
lé'-vünke' födgye: die Heimath,
das Vaterland. Patria, ae, f.
Cic. Az én honnyom Magyar
-Ország, az ö honnya
pedig Német Ország: mein
Vaterland ist Ungarn, sein
Heimath aber ist Deutsch-
land. Mea Patria est Hun-
garia, Ejus vero est Germa-
nia. 2. Hon? hol? honn?
wo? Ubi. Plaut. Hon a' test-
véred? wo ist dein Bruder?
Ubi est frater? Ter. 3. Hón-
hon-alla: die Achsel, Achsel-
höhle. Axilla, ae, f. Cic. Hón
alá-való: unter die Achsel
gehörig. Sub alaris, e. c.
Nep. 4. Hon, honn, ott-
honn: zu Hause. Domi.
Cic. Hon vadászni: auf
zu Abend essen. Domi cenare.
Cic.

Hónal, -lnak, -lt: Hón-alla, hón'al-
lya. die Achsel, Achselhöhle. Axil-
la, ae, f. Cic. Hóna alatt van-nt
Jet ns' unter die Achsel. Sub
axilla est, -tenet: Cic. Hónal-
lam, -lad, -lya: mein, dein
sein Achsel. Axilla mea, tua,
ejus. Cic. Hónaltig ér: bis
unter die Achsel. Per-
tinet-, pertingit ad axillas
usque. Cic. Hónom alá fo-
gom: ich nehme es unter
die Achsel. Sub axillam ac-
cipio. Cic.

Hón-alatt-való szök, -knek, -t:
die Hemm unter der Achsel.
Pili Subalares, rum, ium m.
Lamprid.

Hónaltani, -lok, -nall; -nallom
-nallya: 1. friskolni, fat-
tyú levelet, -hajtást, -nö-
vést el-irtani: die Neben-
schösslinge, Seitentriebe, Nebenschösslinge
abbrechen, abpflücken. Sto-
nes detergere. Plin. Colum. 2.
hüvelykelni, hüvelkölni p. o.
a' dohánnyt, a' törökbúzát:
die Achselblätter von der
Tabacksstaude abpflücken.
Stolones ex tabaco, herba Ni-
cotiana, ex Zea Mays exci-
pere. Colum. 3. Ne hó-
nalld, ne: ne vidd-, ne
emeld-el, ne: unter den
Achsel nehmen, und weg
tragen. nicht tragen wie
wenn. Ne abstuleris, non
auferas.

Hón-ally, -llynak, -lyt: 1. hónal,
hón'allya: die Achsel. Axil-
la, ae, f. Cic. Hón-allyam,
allyad, -allya. mein-, dein-
sein Achsel. Axilla mea, -
tua, -ejus. Cic. 2. A' leve-
let hónallya: Brüstos-vagy Tu-
galy szeglet, melly a levél, és
a' növevény' szára között formál-
tatik: der Blattwinkel. Folio-
rum angulus. Botan. Hónal-

lya á szöllönek: kaſzontalan veſzszeje, melly nem terem: jüngyne Wein-ranken ohne Trauben. Pampinarium, ii, n. Plin. Pampinarius palmes, ii, itis, m. Colum. ~~Hónally alatt-való~~

Hónally alatt-való ſegyver, -erünek, -et: ein Gewehr, das man unter den Achſeln tragt, oder zu tragen gelegt. Sub alare telum, is, i, n. Nep.

Hónallyos, adv. unter den Achſeln befindlich. Axillaris, e. c. & Subalaris, e. c. Nep.

Hónally, völgye, -gyének, -egyét. die Achſelhöhle. Axillaris vallis, is, f. Catull.

Hónap, -pnak, -pot: 1. der Monath. Mensis, is, m. Cic. Egygy hónap alatt: in einem Monat. Intra spatium menſium. Cic. Más fél hónap: ein, und ein halber Monath. Unus et dimidiatus mensis, i, is, m. Cic. Nyólcz hónapja, hogy — nſ. ſind acht Monathe, daß —. Mensis agitur jam octavus, quod — Ter. Tiz hónap elött: vor zehen Monathen. Menses abhinc decem. Plaut. 2. Hónap: hold. nap: Mond. Cras. adv. Hónapszúl hodárca halaſzta. ni valamit: etwas von Morgen bis Morgen hinziehen. Procrastinare aliquid. Cic.

Hónapi, adj. monathlich. Menſtruus, a, um. Cic. Egygy hónapi étel: eſſen, die einen Monath. Cibaria menſtrua, orum, n. Cic. Menſtruum, i, n. Liv. Egy hónapi idö: Zeit von einem Monate. Menſtruum ſpatium. ii, ü. n. Cic. Hónapi fizetés: hold. Sold: der monathliche Gehalt, die monathliche Bezahlung. Stipendium menſtruum. ü, Liv. k. epimenium, ii, n. Juvenal.

Hónaponkint, adv. monathlich, nach Monathen, um den andern. Quot mensibus. Vicis. alternis mensibus. Liv.

Hónapos, adj. monath alt. od. monathig. Menſtruus, e. c. Plaut. Menſtruus, a, um. Cic. Egygy hónapos: einen Monath alt. Unius mensis. Hat hónapos — ſechs Monathe alt. Sex menſium, ſemeſtris, e. c. Cic. Hónapos retek: der Monathrettig. Menſtruus raphanus, i, m. Plin. Hónapos rózsa: die Monathroſe. Menſtrua roſa, roſa, quæ ſingulis menſibus floret. a, f. Hónapos (hónaponkint kéſzült) iras: die Monath-Schrift. Scri ptum ſingulis menſibus edi ſolitum.

Hónap-szám, -mnak, -mot: der Monath. Mensis, is, m. Cic. Hónap-számra fizetni a katonát: Sold-weiſe bezahlen, die Soldaten monathlich bezahlen. Militibus ſtipendium ſingulis menſibus, dare. Cic. -perſolvere. Cic. -numerare. Cic. 2. Hónap-szám a fejér ſzemélyeknél: die monathliche Reinigung, die Monathzeit, Monathfluß der Frauen Volks. Menſtrua, orum. n. Cels. Hónap-szám, melly annak szerint megyen: Monathfluß, ſo richtig geht. Menſtrua bene reſpondentia. Cels. — Hónap-szám vagyon nálla: die hat die Monathzeit. Profluvium menſium huius in menſtruis eſt. Plin.

Hónap-számos, adj. die den Monathfluß hat. Menſtruatus, a, um. Bibl. Az állatok közt csak az aſszonyi ál-

tat hónap számos: Jus Weibes" trotz allein just unter den Thie" ren die Monathszeit. Mensta" alis solummodo est animal, Fe" mina. Plin.

Honn, adv. hon, otthon: zu Hause. Domi. Cic. Honn (Házánkban) termett bor: ein einheimischer Wein. Vinum vernaculum, i, n. Varr. ~~Honn takjáték az, ahi kedvére akar élni: ahol otthon üllyön~~ Honn lak" jék (otthon maradgyon, — üllyön) az, a'ki kedvére akar élni: Wer zuhause soll sich be" gnügen zu Hause zu bleiben, der nach seinem eigenen natürlichen Art leben will. Domi se contineat, qui inge" nio suo vivere cupit. Liv. — qui obsequi animo suo vult. Plaut.

Vérd-meg, honn (otthon) van-e? Suche, ob er zu Hause sey? Vide, si domi est. Ter.

Honnan? adv. loci. woher: Un" de? Ter. A' honnan akarad: wo" her du willst. Unde vis — adv. Akár honnan: allenthalben her. Unde" unde. Tertull. Honnan ered ez a' hirtelen szeretet? woher ist mir" stunden eine so grosse Liebe? Unde tam repentinus amor? Cic.

Ha leszsz honnan, fizessen: Wenn ihr Mittel hat, soll er zahlen. Si habuerit unde, solvat. Honnan fogsz élni? wo wirst du neh" men, zu leben finden? Unde tibi petes victum? Ter. Honnan jösz? woher kommst du? Unde advenis? unde is. Ter. Hon" nan tudod azt? woher weiss" du das? Unde id scis? Ter. Honnan van az, hogy — woher kommt es, dass —? Unde fit, quod —? Quae est causa, quod —? Honnan — hol vegyem ezt: wo" her soll ich es nehmen? Unde mihi? Plaut. Honnan vitago" sar ki-tetszik: Woher mir's" lust, vorgenommen, ist Gott und Glück. Ex quo manifestum est. Cic.

Honnan-való, adj. woher gebür" tig. aus welchem Lande, — Orts? aus welchem Lande? Cujas, ätis, o. Cic. Unde oriundus, a, um. Cic. Hon" nan-való ez a' gyermek? woher ist dieser Knabe? Puer hic unde est? Ter. Honnan-való vagy? woher bist du? aus welchem" Orte? Unde es? aus welchem Geschlech" te? Unde domo? Virg.

Honnat, lásd. Honnath.

Honnét, Honnat jobb. l. Honnan.

Honn-ülő, adj. zu Hause sitzend. Case adfixus, a, um. Cic. Qui domi doses sedet. Liv.

Honnog, -nynak, -nyt: Haza. Die" Heimath, das Vaterland. Na" tale solum, is, i, n. Ovid. Pa" tria, ae, f. Cic. l. Hon.

Hont-madár, -nak, -dat: Eine" Weissgattung: ein Vogel. Mo" tacilla Oenanthe. a, ae, f. Martin. Linn.

Hont Váremegye, -gyének, -gyet: Honter Gespanschaft. Comi" tatus Hontensis, is, is, m. Betius

Hont Váremegyei, adj. vagy Hont Váremegyébül-való: aus Hon" ter Gespanschaft. Ex Comita" tu Hontensi.

Hon-vatsorálás, -nak, -t: Das Essen mittags in Hause. Domicenium, ii, n. Marti" al.

Honny, -nynak, -nyt. Haza: die Heimath, das Vaterland. Patria, ae, f. Cic. Na" tale solum, is, i, n. Ovid. Honnyának: hazánk'fiai, hazánk'lakossai. unsere" einheimischen Leute. Indi" gine, arum. o. Liv. Honnyunk: született Földünk: unsere Heimath. Patrium solum. ii, i, n. Cic. Honnyában: seinem Geburtsorte in seinem Hause. Domi. Sud. Cic. Hon"

nyában gyülöletes: nin ist im
sinnen Vaterlande hassenswert.
Odiosus Patriae. Cic. Odio est
Patriae. Cic. Honnyából ki-
bontakozni, – költözni, ide-
genbe menni: aus dem Lan-
de ziehen. Ex patria discede-
re. Cic. Totum vertere. Cic.

Honnyát el-árulni: sein Va-
terland verrathen. Patriam
prodere. Cic. Honnya vataki-
nek: eines Aufenthalt, Zu-
flucht, Wohnung. Sedes,
is, f. – domicilium, Alien,
ii, n. Cic.

hony-béli, adj. einheimisch.
Domigena, ae, o. Gloss. JC Ide-
gen. Egyik hony-beliek va-
gyunk: wir sind aus einem
Lande. – Landsleute. Popu-
lares sumus. Ter. Honnyunk
béli (honnyi) boc: inlän-
discher Wein. Indigena Vi-
num. a, i, n. Plin.

Hó olvadástor, adv. Wenn der
Schnee schmelzt. Nive
tabescente. Cic.

Hó-pehely, -helynek, -pelyhet:
ein Schneeflocken. Floccus
nivis, i, m. Papian. Hó-pely-
hek (vecsb-fejek) esnek:
Schneeflocken fallen. Flocci
nivium cadunt. Id.

Hó-pénz, -znek, -zt: ein monatli-
ches Gehalt, Sold. Ein Lohn,
der Monath Geld, der Sold.
Stipendium, stipendium, ii, ni.
n. Cic. A' katonáknak ki hó-
pénzeket ki-adni: den Sold-
aten ihr Monath Geld geben,
Militibus stipendia mensrua
dare. Cic. – persolvere, Cic. – nu-
merare. Cic. Hó- Meg-kér-
ni az elsö hó-pénzt: sein rück-
ständige Besoldung fordern. Exige-
re stipem Pensionem. Cic.

ki-szabott hó-pénz, vissel-
hivatalnak nézve. Jährliches
Lohn, oder Gehalt für gelei-
stete Dienste. Pensio, onis, f. Vos.
hó-pénzes, adj. z. e. katona: ein
besoldeter Soldat. Stipendi-
arius miles, itis, m. Cic.
Hopphajja, interj. Juch He! – hei!
Juch Heysa! Evax! Plaut. Oke!
Ter. Hopphajja! szabados vá-
gyok más! nun bin ich wie-
der auch frey. Evax! nunc pol
demum ego sum tibicen! Plaut.
hó-pihek, -hekenek, -heket. Die
Schneeflocken. Flocci nivei,
orum, m. Papian. Hó pihek es-
nek: Schneeflocken fallen.
Flocci nivei cadunt. Idem.
hó-pinty, -tynek, -tyet: pintyö-
ke: der Schneefink, Frey-
fink. Fringilla montana, ae,
f. Klein. Fringilla nivatis,
e, dis, f. Linn.
hops-mester, -nek, -ert: Hofme-
ster, Advarci-tanito: ein
Hofmeister, der auf einen
Knaben acht geben muß. Ju-
venis (Hercilis filii) informa-
tor, Monitor. Hos, Morum
Praefectus, Nep. Studiorum
ac morum Moderator Sch.
Rector. oris, m. Suet. 2. Hops-
mester: Advarc-bíró, Advarc.
Mester: der Hüter Hofmeister des
Königs Knaben, Königs-
ü. s. gl. Aulae magister. ter, m.
hops-mestert kedni, einen Hofmei-
ster abgeben. Morem ac
Studiorum Moderatoris age-
re. Nep. Azt kivánod, hogy
tégedet hops-mestert kedd-
gyünk: du verlangst, daß
wir dir einen Hof-
meister abgeben sollen.
Exigis a nobis togatam Ope-
ram. Martial.
hopsorej, -jnak, -jt. Darrabos-kö-
vetses föld, – Haren, sandy Lan-
dum, Ter. tsomó, vagy pöt-
tyedék a' tájon: Gnaben Sand
oder Knollen am Boden. –

729. H.

Glacea, ae, f. Colum. item Tuberculum, n. Plin.

Hoporojás, adj.: darcabos, egyenetlen, gajos, Görönggyös, rögös, tsecsesett | p. o. hely: foltos, nigra, ivarnburnow Bat. Aspera, confragosa, dura, scabra, tuberosa loca, orum n. Liv. A' sok nyakon tsapás miatt az egész feje hoporojas: Sein ganzer Kopf ist von Beulen wie eine Traube, ist ganz aufgeloffen. Colaphis tuber est totum. Capsut. Terent.

Hoporty ag, gnak, -got: tsecsepzet. "Hortyag" f. vakolásnak à falrúl-való le-pergese: die Ablösung des Tünchwerks von der Wand. Crusta calcis exsiccate resiliens. Plin.

Hoporty agos, adj. fel-tsecsepzett, -tsecsesedett: aufgeprezmünzen. abgelöset. Resilitus, a, um. Cic. Hoporty agos mész hull à falrúl: ein losgemachtes Tünchwerk (abgelöstes Putz) fallt von der Wand ab. Soluta crusta calcis ex l. arcte cadunt. Plin.

Hopp: vox salientis. Juchhe! Juch he! Evoë! exultantis vox. Catull. Hopp-hopp! szabados vagyok már valahára! nun bin ich endlich auch frey! nun bin ich endlich auch frey! Evax! nunc scio demum ego sum liber! Plaut.

Hoppa, -pának, -pát: lakodalom, menyegzö, mengeteg: die Hochzeit, ptiae, arum. f. pl. Ter. Hochzeit anstellen. Nuptias adornare, apparare, Terent.

Hoppon maradni, -dok, -ad: sich zurück bleiben, nicht mitgehen: sich zurück halten: ausser Acht gelassen werden. Vacuum abire. Cic. Spe delusi. Vacuum discedere, nihil accipere. Terent. A' ki sok-tetö kap, hoppon marad: Semmit se kap, a' ki sokhoz lát, a' ki sokba avatkozik, semmit se vigez: hinweg, fun Handwerk, hinweggehen im Glück. Plurimis intentus, minor est ad singula sensus. Prov.

Hops-kongyos, adj. foltos, kongyos | szakadozott Köntösü; hops-kongyos. Pannosus, a, um. Vieg | pannosus, a, um. Cic. Obsitus Pannis Tac.

Horatius, -tsnak, -t, egy nevezetes Poétának à neve. Horatius, minor der berühmteste Lateinische Poet. Horatius, ii, m. Vates Venusinus, ii, i, m.

Hordani, -dok, -d; -dom, -dgya: 1. Hovets mórra hordta (be-ät) a) mindenét: nur fort das Seine, gr. tum ferre. Omnes suas facultates, was Compotationibus absumpsit. 2. Miket nem hordasz emlékezetembe! mikre nem emlékeztetsz te engem? vnleserne Augen nimmermehr? Ad quarum rerum Memoriam non revocas tu Animum meum? Cic. 3. Az igazság fenyen hordja a fejét: seine Hoheit: die Gerechtigkeit ist hoch zu schätzen. Justitia ad summum elata est. Tacit. 4. Az ízét szemünk-közé hordta à tüzet: warf den Wind und den Funken in die Augen. Ventus flammas in ora nostra ferebat. Curt. 5. Egymásra hordani (halmozni) valamit: aufeinander thun. Congerere aliquid. Colum. 6. Okokat hordani (hozni) elö: Gründe anführen. Argumenta adferre. Cic. Argumentis docere. Cic. 7. Rovásra hordani valamit: kölcsönözni: etwas auf Borgen nehmen. Mutuare. Cael. ap Non. aliquid ad diem accipere. Fest. 8. Minden à' gyomrába hordani: mey-

erui: allos aufferre. omnia devocare. Cat. 9. Hordom (mos. kolom –, szidom) a' pereputyodat. insultare aust hinn Gryffhaft. Crepo (sordido) tuam stoqueriem. Hor. 10. A' bolondok' számába hordani ~~valót~~ (számlálni) valakit: inumerum inter dementes ferre. stultorum numero inferre, inferre aliquem. Nlys. 11. Hord-el magadat (takarodgy innen –, vakarj tova) büdös bak! troll dich fort du stinkender Bock! Apage te hinc de oculis. Terent. Hord-el à vi. selett fejedet. troll dich fort. Te hinc amove. Inet. facesse hinc. Liv. 12. Isak mivegedbül hordod reám ezen Vádokat? — Vádolsz engemet: aust hinter Gnimen begschuldigest du mich? Ex meo fore ce me insimulas! Cic. mihi hoc imputas. Quint. ex vica insurcobas mihi hoc. Quint. 13. Hajón –, hátán –, szekéren, Faligán –, vállán hordani (vinni) valamit: vtroque ferre, portare. Portare, vehere alicquid. Dunába vitet hordani. Weyther in die Donau tragen. Noctuas Athenas. se. Ferre. Cic. Prov. Eleset hordani: Gutherzigkeit führen. Frenges vehere. Liv. – Comparare re. Cic. Hord ezeket amoda: tragen diese Dinger dort hin. Illuc ista hinc. Ter. Valamit à fejedelem ~~hordani~~ nehe fülebe hordani: ~~Alligud ad Principem deferre. Nep.~~ vtwas seine Fürsten sinnen bringen. Alicquid ad Principem deferre. Nep. Más hová hordta à fészkét: wo sonst sich nimmer wohin begeben. Alio se conferre. Cic. Sabonát hordani a' Várcasba: Gutherzigkeit in die Stadt nimführen. Frumentum in Oppidum importare. Caes.

Hordani: sich mit den gemeinen Leuten geschlagen. Remigare re. transferre. Plaut. ap. Non. A' Partékat egy' hajó' bül másba hordani: die Waaren aus einem Schiffe ins Andere füren übers tragen. Trajicere merces de nave in navem. Liv.

14. Fülre hordgya (teszi) a' kalapját: vor tragt sein Hut auf den Ohren, Ex parte gestat pileum. Cic. Mirjoda fegyvert hordanak (viselnek) a' Gerékök? Was füren die Türken für Gewehr? Qualia arma gestant Turcae? Liv. Gyakor hordani: in Gewonheit haben. Luctum portare. Cic. Sisakot hordani: einen Helm tragen. Galeam capite gerere. Nep.

Hordás, -sának, -st: 1. Gyakorvitel, vivés: das Führen, tragen. Deportatio, onis, f. Cat. Gestatio, onis, f. Gestatus, us, m. Plin. Vectura. ae, f. Vectio, onis, f. Cic. 2. Gyüjtés, takarítás: die Zusammenführung. Convectio, onis, f. Hordás' idején: zur Zeit der Zusammenführung. Convectionis tempore. Colum.

Hordó, -ónak, -ót: 1. ki valamit hord, vagy viszen: der Träger. Bajulus, i, m. Cic. Gestator, gestor, oris, m. Plaut. Portator, oris, m. Ter. Vector, oris, m. Cic. 2. edény' neme: ein Fass. Dolium, ii, n. Varr. Fa-olajos hordók: Oelgefässer. Olearia dolia, vel vasa. Plin. Töntzi hordó: ein Tönzer Fass, dem Inny fürnemm. Dolium Töntzi ense. Hungaris bene notum. Hat akós hordó: ein sechs eimerisches Fass. Sex urnarum Capax dolium. Kis hordó: hordótska: ein Fässchen. Doliolum, i, n. Liv. Itcles szájú (akenájú) hordó: ein Fass mit weitem

Hordó-lyuk. Patentissimi Oris dolium. Colum. Ikes hordó: nincs benne Fass. dolium inane, ac vacuum. Cic. Az üres hordó leg-jobban kong: Das Fass klingt am meisten. Az Ész nem mindent. Vacuum Vas altius, pleno resonat. Prov. Hordóban (Csepreji) álló bor: Wein im Fasse. Vinum ex Dolio. i, n. Digest. Hordót fenekelni: einem Fass Boden machen. Tabulare dolium. Plin. Hordót kötni: das Fass zubinden. Dolium adstringere. Cic. Hordót tenni: das Fass legen. Circumligare dolium cingere Varr. Az hordót roszszá tenni: das Fass verderben: Dolia quassa sarcire. Plin.

Hordó-abcontas, -tsnak, -tsot: das Fass misse. Circulus doliaris, i, cis, m. Plin.

Hordó-akna, -nának, -nát: hordó-aknája, -akonája, -ának: das Loch des Fasses. Orificium — os dolii. i, cis. n. Colum.

Hordó-donga, -gának, -gát: hordó-duga: der Fassboden. Dolii tabella, ae, f. Plin. Hordó-dongát készíteni: den Fassboden machen. Dolii laminas facere. Plin.

Hordó-dugasz, -szának, -szt: das Fassstöpsel. Operculum dolii. i, n. Cato.

Hordó-fenék, -nének, -neket: der Fassboden. Fundus dolii, i, m. Plin. Hordó fenekét tenni: einen Fassboden machen: Tabulare dolium. Plin.

Hordogatni, -gatok, -gat, -gatott, -gatni: Fassreifen machen. Tonnam, -gattya. Tojást a kotló tyúk alá hordogatni: den Hühnern Eyer unterlegen. Gallinae gloceinti ova subponere. Cic. Az hordogatott fába, hogy —

Hordónként, adv. Fassweise. Per vasa.

Hordó-szádlója, -jának, -ját: -dugója, -dugaszsza: das Fassstopfen. Operculum dolii. i, n. Cato.

Hordó-szája, -jának, -ját: l. Hordóakna.

Hordó-tsap, -snak, -pot: der Fasshahn. Egy istominum doliarium. i, n. Ter. item. — womit man ein Fass zapft. Cornu doliaris. i, is, m. Plin.

Hordó-töltelék, -lének, -lék: ein Fass auffüllung. Supplementum (Supplementum) dolii. Cael. Aur.

Hordó-tsinaló, -lónak, -lót: Kádár, Fassbinder: der Binder, Küfer, Fassbinder. Victor, oris, m. Ulp.

Hordó-tsinnya, -nyának, -nyát: A' hordó-dongáinak külső része, melly a fenéken kivül vagyon: der Fassrand, ein Ansatz am Fass, wo an den Enden über den Boden stehet. Assula, quae in doliis ultra fundum prominent, astaracum extrema. A' hordótsinnyán (contráján) szivárog a bor: durch den Fassrand (Rinne) sickert, schwitzt der Wein durch. Vinum in assulis (laminae) extremo demanat.

Hordócska, -kának, -kát: kis hordó: das Fässchen. Dolium, i, n. Liv.

Hordozás, -snak, -st. das Tragen, Führen, das Herumführen, Herumtragen. Gestatio, onis, f. Cels. Gestatus, us, m. Plin. Portatus, us, m. Plin.

Hordozásra -való: adj. zum Führen, Herumtragen. Gestatorius,

a, um. Suet. Hordozásra - való
szék: Sella Gestatoria, ae, f. Suet.

Hordozgatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya. Oft fűnyni. Vectitare. Arnob. Valakit négy-két vas kotsin hordozgatni: jemanden auf einem Tragsessel oftfüh-
ren. Aliquem Cucurbitis quadrijugo Vectitare. Idem

Hordozhatatlan, adj. im tragen, was man nicht tragen kann. Importabilis, e. c. Anast. Bibl.

Hordozható, adj. tragbar. Gestabilis, e. c. Cassiod. Portabilis, e. c. Sidon.)(Hordozhatatlan. Hordozható Organa: das Positiv. ~~Organum portatile.~~ Plinn. Organ. Organum Portatile, i, is, n. Schell. Hordozhato tereh, v. terh: die tragbare Last. Tractabile Pondus, is, eris, n. Trat.

Hordozkodás, -nak, -st: hordozás, költözködés: der Abzug, das Auszihen. Migratio, onis, translatio rerum loco in locum. Co-

Hordozkodni, -dom, -dik: hordozni, költözködni: auszihen, aus einem Orte-, oder Hauß ziehen. Migrare ex Domo. Cic. etwas ad alium transferre

Valaki házába -, vagy valakihez hordozkodni: in jemands Haus ziehen. In domum alicujus habitatum commigrare. Cic. A' tengeren túl hordozkodni. Jenseits des Meeres ziehen. Trans Mare migrare habitatum. Ter. Caes.

Hordozni, -zok, -dozj -zom, -zza:

1. Szünteken azt hordozzáte nyelveken: azt beszéllik, azt emlegetik: man hat es immer im Munde. Hoc habent semper in Ore. Cic. Nyelvén hordozni valami szót: ein Wort im Mund führen. Vocem ab ignam frequentare. Spartian.

2. Egyvelegy a' támadott hírt hordozza öket: eine Neuigkeit verbreitet sich Gemeiniglich schnell unter den Leuten. Communis hominum fama est de iis. Cic. Szellyet hordozni az újságot: ~~[illegible]~~ die Zeitung ausbreiten: Sic Nunc Fratrem fama ferens, — reus Storum nuncium. Rumorem novum praedicatione circumferre. Plin. Sec.

3. Ocon-fogva hordozni (thun) valakit: einen bey der Nase führen. Naribus ducere aliquem. Plaut.

4. A' szavát az éneklésben jól hordozni: jól énekelni: die Stimme bald nieder bald hoch sinken, bald fallen bald steigen, bald kurz bald lang singen. Modulari Vocem. Cic.

5. Tsak nem kézzel (tenyérrel) hordozni valakit: Minden módon kedvét keresni valakinek: einen fast auf den Händen tragen, ihn allen gefälligkeiten zuvorkommen. Per gratum facere alicui. Cic.

6. A' szelektet Gyepetőn hordozni (meg-zabolázni) könnyebb volna, hogy a' Szelek Wüten Einen Winde nie einfallt Hünerlist — Ventos habenis regere (reprimere) facilius foret, quam — Cic. Zabolán hordozni indulatit: seine Gemüths Bewegungen im Zaume halten. Cohibere suos Animi motus. Cic.

Affectus suos foenarce. Cic. 7.
Valaki' ügyét szíven hordozni:
oltalmazni, viselni: nimm Sie
schon uns' Ehrgeiz haben, trauren,
besorgen, beschützen. Rem
curam, negotia alicujus cordi
habere, tueri. Cic. 8. Annál
a' föld gonoszabb embert nem hor-
dozott: annál gonoszabb a föld'
hátán nem találtatik: dass sich
Leute fast eine neue Sündfluth
von Menschen gewünschen. Ter-
ram vexabat. Terra magis
perditum, ac profligatum ho-
minem non gennit. Cic. in Ver-
rem. Terra illo pejore non regio
tur, non habet. Plaut. 9. A'
Zsoldnak reménysége hordozza
kedvét a Katonának: az tájsá'l
lya ötet: die Hoffnung Sold
zu bekommen unterhält den
Soldaten. Spe stipendii du-
citur miles. Cic. 10. Szájában
hordozni a délszeg lovat: ein wi-
derspenstiges Pferd im Zaum
halten. Equo ferocí frenum ad-
hibere. Cic. — Cum ferus com-
pescere. Horat. Szemén hordoz-
ni valamit: einen auf den
Augen nicht leiden. Aliquid
ex oculis non dimittere. Ter.
intentos habere oculos in
rem aliquam. Quint.
Egyenesen hordozni a fejét:
den Kopf aufrecht, gerade
halten. Erecto capite in-
dere. Cic. erectum — gere-
re. Id. 11. Engem' má-
sok nyelveken hordoznak:
büszke vagyok á nipsucht:
ich nimme den Leuten zum
Sprichwörtz. Vulgi fabula
sum. Tacit. 12. Az eszes-
ség hordozza (vezérli, vezeti)
ötet: die Klugheit leitet ihn.
Prudentia regit eum. Cic. Hor-

dozza Isten ötet szerencsésen:
Gott soll ihn glücklich un füh-

ren. Deus prabeat te in itinere.
Cic. A' szerencse fő tisztséges-
ben hordozza ötet: das Glück be-
fördert ihn zu hohen Ehren-
ämtern. Fortuna eum per ho-
norum gradus de-
ducit. Cic. Magosan hordozza
ötet a szerencse: das Glück
will ihm wohl, ist ihm sehr
günstig. Felicitas (fortuna)
ei adspirat. Curt. Illerre
hordoztad (vezetted) ötet a vá-
rosban: wo zogest Du ihn in den Stadt herum-
geführt? Per quam partem
Civitatis eum circumdu-
xisti? Petron. 13. Hátán
hordozni (vinni) valamit:
etwas auf dem Rücken tra-
gen. Aliquid in dorso ferre.
Varr. — auf seinem Rücken. Su-
bus auf seinem Rücken. Su-
per tergum ferre. Ovid.
Quinct. Egyenesen hordozni a fejét:
den Kopf aufrecht, gerade
halten. Erecto capite in-
cedere. Cic. erectum — gere-
re. Id. 11. Engem' má-
sok nyelveken hordoznak:
büszke vagyok á nipsucht:
ich nimme den Leuten zum
Sprichwörtz. Vulgi fabula
sum. Tacit. 12. Az eszes-
ség hordozza (vezérli, vezeti)
ötet: die Klugheit leitet ihn.
Prudentia regit eum. Cic. Hor-
dozza Isten ötet szerencsésen:
Gott soll ihn glücklich un füh-
ren. Deus prabeat te in itinere.
Cic. A' szerencse fő tisztséges-
ben hordozza ötet: das Glück be-
fördert ihn zu hohen Ehren-
ämtern. Fortuna eum per ho-
norum gradus de-
ducit. Cic. Magosan hordozza
ötet a szerencse: das Glück
will ihm wohl, ist ihm sehr
günstig. Felicitas (fortuna)
ei adspirat. Curt. Illerre
hordoz

Hordozó, -ónak, -ót: ein Tragender. Gero, onis, m. Plin. sec. Gerulus, i, m. Horat. Gestator, oris, m. Sec. Gestor, oris, m. Stat. Portitor, oris, m. Prudent. vector, oris, m. Ovid. Hordozó kötél, vagy szíj: ein Tragseil, od. Riemen. Aerumna, ae, f. Fest. drumula, ae, f. Plaut.

Hordozóskodás, -ónak, -t: das Einziehen. Migratio, onis, f. in alienum. Cic.

Hordozóskodni, -dom, -dik: ausziehen, ausziehen, einziehen, einziehen, einziehen. Migrare. Cic. Res suas ad alium transferre locum.

Hordozott, partic. getragen. Gestatus, a, um. Cic.

Hordoztatni, -tatom, -tatik: p. o. Kotzin vagy szekéren, és a't. auf einem Wagen führen. Curru vehi. Cic. Hordoztetni: vid. Hordoztatni: Visel. tetni: von der Liebe bewegt werden. Amore duci. Nep.

Horgadni, -gadok, -gad: görbedni, görbülni: sich biegen, -krümmen. Curvari, Cic, flecti. Plin. incurvescere. Poet. ap. Cic. Ide s amoda horgadni: sich hin und her krümmen, -biegen. Se offlectere, et reflectere. Plaut.

Horgadtt, partic. gebogen. Flexus, a, um. Plin. Horgadtt (fitos) orrú: der eine gekrümmte Nase hat. Magnum nasum habens. Varr.

Horgas, adj. görbe, hajlott, kajtsos, kampós: krumm, mit einem Haken versehen. Aduncus, a, um. Plin. Curvus, a, Horat. Egyenes. Horgas kasza: eine krumme Sichel. Aduncum falx, cis, f. Ovid. Curva falx: Virg. Horgas körmök: krumme Klauen. Aduncae ungues. um, um. Cic.

Horgasan, adv. görbén: gebogen. krumm. Curve, Virg. Flexuose. Plin. Egyenesen. Horgasan esni: von seinem Wege abgehen. A recta linea declinare. Cic. Horgasan rakodtt fal: eine krumm aufgeführte Wand. Paries a recta linea discedens. Virtr.

Horgas-borgas, adj. tekervényes, görbe-gusaba: krumm, Fus krumm Gesicht habend. Flexuosus, a, um. Cic. Horgas-borgas út: ein krummer Weg. Flexuosum iter. i, itinéris, n. Cic.

Horgas fogak, -knak, -kat: krumme Zähne. Dentes uncinati. Cic.

Horgas ín, -nak, -nat: ein krummer Finger. Digitus articuli, inis. Wogt.

Horgas kard, -dnak, -dot: ein krummer Säbel. Ensis falcatus, is, i, m. Sil. Gladius &c. curvus. ü, i, m. Paris.

Horgas kútos, -csnak, -csot: ein krummer Brunnen geschöpft. Clavis trahatitia, is, e, f. Fris.

Horgas lábú, adj. krumm labú, katsiba: krummfüßig. Curvipes, edis, c. Gloss. Curvis pedibus. Scambus, a, um, Suet. Varus, a, um. Hor.

Horgas orr, -rnak, -rat: krumme Nase. Ein habichts Nase. Na-

aquilinus, i, m. Plaut. Horgas Orra a' madárnak: der Krumme Schnabel der Vögel. Ro-stro aduncum. i, n. Plin.

Horgas orrú, adj. der einen krummen Schnabel hat. Homo aquilino naso, Gryphus, a, um. Justin.

~~Horgasít, sítok, sítsz, sítam, sít.~~

Horgasítás, -snak, -st: der Krümmen, die Krümmung. Curvatio, onis, f. Colum. Flexio, onis, f. Cic.

Horgasítani, sítok, -sít, -sítom, sítttya: horgasítni: krümmen. Curvare. Plin. inflectere. Colum. Pinnare. Virg.

Horgasodni, -dom, -dik: görbülni: krümmen werden. Curvari. Plin. incurvescere. flecti. Plin. inflecti. Colum.

Horgasság, -gnak, -got: der Krümmen, Krümmung. Curvatio, onis, f. Colum. Curvitas, atis, f. Macrob. Krümmigkeit. Horgasága a' madár orrának: der Krümmen des Schnabels eines Vogels? Aduncitas rostri, atis, f. Cic.

Horgas Sip, -snak, -pot. Jász kürt, kajla kürt: ein Zink, Krumm gebogenes Musicalisches Instrument. Krummhorn. Cornu, us, i, n. Ovid.

Horgász, -szak, -szt: horgászó: der mit Angeln fischet, ein Angler, der mit dem Angel fischen fängt. Hamiota, ae, m. Plaut.

Horgászás, -snak, -st: horoggal való hal-fogás: das Fischen mit dem Angel. Piscatus hamatilis, us, ûs, m. Plaut.

Horgászni, -gászok, -gász; -gászom, -gászta. horoggal halat fogni: angeln, mit Angeln fischen. Hamare. Petron. Valamit horgászni: nach was fischen, was zu angeln

fischen. Hamare, adpetere, aucupari aliquid. Cic. Á' levegóben horgászni. in der Luft fischen. In aëre piscari. Prov.

Horgászó, -ónak, -ót: horgász: ein Angler, der mit dem Angeln fischen fängt. Hamiota, ae, m. Plaut. Pénz horgászó: Gewinnbegierig, der nach Geld trachtet. Lucripeta, ae, m. Plaut. adj. Horgászó hely: ein Ort, wo man mit dem Angel fischen kann. Piscatorius locus, i, m. Colum. Halászó hely: ein Fischzeug. Hamus piscarius, i, ûi, m. Plaut. Horgászó vessző: eine Fischruthe, Angelstange. Arundo piscatoria, inis, f. Plin.

Horgolni, -golok, -golj, -golom, -golja. mit einem Hacken, Zinken. Uncare. Sidon. Magához horgolni a' pénzt: das Geld an sich zinken. Uncare nummos. Lucil.

~~Horgotska, -kának, -kát: ein Ding mit einem Haken, — Hacken, Krumm. Uncinus, i, m. Plaut. ein Instrument. Uncinus, i, m. Gloss.~~

Horgos, lásd, Horgas.

Horgotska, -kának, -kát: ein Ding mit einem Angel, — Hacken, Krumm. Hamulus, i, m. Plaut. Uncinus, i, m. Gloss.

~~Horkantani, -ntok, -nt, -ntom, -ntsa: horkantás, horkantó. Pomphafare. Plaut. Egy gyet horkantott á lova: sein Pferd that einen Schnauber. Equus cum fremitu naribus efflavit, edidit. Plin.~~

Hóri-horgas, -snak, -st: szörnyü nagy ember; ein ungeheurer Mensch. Longurio, onis, m. Varr. ap. Non. homo enormis proceritatis. Suet. Hóri-horgas nagy urnak: Groß, und Faul wurde von den Gallern Caligula

Maximini Prov. Colossi magnitudine. Gigas, antis, m. Cic.

Horkantani, -ntok, -nt; -ntom, ntva: horkyantani, horkyogni: pfnaufchen, pfnaufchnen, Ronchi, are. Plaut. Egy egyet horkantott a lova: fein Pferd hat fein Pfnaufchen laffen. Equus ejus ronchum duxit, edidit, profflavit. Plin.

Horkantás, -snak, -st: horkyantás, horkyogás: das Pfnaufchen, Pfnaufchnen. Ronchus, i, m. Plin. Kar horkantás: -röffentes: das Grunzen eines Thiers? Grunnitus Veris, us, m. Cic.

Horonyolás, -snak, -st: vonátolás, Völgyelés; vonátk: Einfchnitt. Incifio, onis, f. Colum. inciſus, us, m. Plin. inciſura, ae, f. Plin. Horonyolása (vonatkja) a hordónak: das Rund eines Fuzes, wo unten der Boden einpaßt. Ora, ae, f. Voss. Striga, igis, f. Vitr.

Horonyolat, -tnak, -ot. l. Horonyolás.

Horonyolni, -nyolok, -nyol; -nyolom, nyolja: bárdálni, Gerezdelni, vonátkolni: Fürchen zie-hen, Einfchnitte machen, Zimbern. Oram inciděre, ſtriare. Vitr. Oszlopot horonyolni: einen Säulen einen Einfchnitt machen. Horonyoló, -ónak, -ót: vonátoló, Völgyelő kés: das Einfchneide-meſſer, das Zimber-meſſer. Culter inciſorius Victorium. -tői, -nek, -nél.

Horonyolt, partic. vonátolt, Völgyelt: gefurcht. Ora inſtructus, a, um. Horonyolt oszlop: ein gefurchter Säule. Columna ſtriata. ae, f. Vitr.

Horog, -rogrnak, -rgot 1. halászó, halat fogó horog: ein Angel. Hamus, i, m. Horoggal fogni: horgászni: mit der Angel fangen. Inhama-re. -tson. Horoggal horgászni, halászni: mit ei-

nem güldenen Angel angeln. Aureo piſcari hamo. Inct. Horog-gal halászni: mit der Angel an-geln. Piscem duccre hamo. Pi-sces capere hamo. Cic. Et-mit-ni a' horgot: den Angel ein-bruken, fich fangen laſſen. Hamum vorare. Plaut. E. ho-rog, -rgnak, -rgot, melly az üstöt tar-lya a' konyhán: ein eiſernes Haken, womit der Keſſel in der Feuerſtel ſteht. Furcus ignis Culina-ris. -ri, -rem, -re. 2. Horoggal (horgas fa-, vagy vaska) akaſztani, függeſzteni valamit: etwas an einen Haken aufhängen. Ali-quid uncum alligare. 3. Kajmó, kamó, kampó: der Haken. Harpago, inis, f. Digeſt. Horoggal venni valamit: etwas mit einem Haken an ſich ziehen, fangen. Harpago ere aliquid. Plaut. Vas horoggal (horgas tsáktyával, vas horgos ruddal) le-vonni az eſzterchát éjtskor: des Nachts mit einem Eiſen Haken einen fremden Leute einſteigen. Harpagone subgrendam. Vare. 4. Szalma-, szénaszá-ló horog: Vonyogó: der Heu-Haken, des Heu einen ſchlep-pen zu ziehen. Harpago, inis, f. Digeſt. 5. Atnokság, tsalárdság, kelepcze: ki-tátszik, ki-tetszik atnok horoga beſzéd-gyének: ſeine betrügliche Ab-ſicht wird offenbar. Captio in ejus ſermone manifeſta eſt. Plaut. Észre-venni valakinek rejtett horgát: einen ſeine betrügliche Abſicht verſtehen. Inſidias (Fallaces hamos) obſervare alicujus. Cic. Hor-got vetni: tsalárdsággal él-ni: betrügliche Anſtalten machen. Fallacia uti. Terent. Bal-teum tengerre, szállott, ott horgot vetett, és a' feſtéc-költ: er hat ſich auf die Seefahrt tengerre

das Baltische Meer begehen, und ~~[illegible]~~ sinnverwirrt seine Schwanz Meere gerichtet. Navi Baltieum mare conscendit, et fatigata usus, cursum suum in Mare Nigrum direxit. Curt.

Horcogba akadni, an den Angel hängen bleiben. Impingere in hamum, adhærere in hamo. Cic.

Horcogba akadtt, partic. hängen Geblieben. Impactus, a, um. Sidon.

Horcogba vetni, -vetek, -vet, -vetem, -veti. valamit: etwas an sich hängen. Hamum impingere. Unco impingere aliquid. Cic.

Horcogba vettetett: partic: an einen Haken geheftet. Unco impactus, a, um. Cic.

Horog-fa, -fának, -fát, welly a' nádat, vagy szalmával fedett paraszt házi fedelén a nyomtató tétzet tartya, és akadzi, hogy a szél a fedelet ne bolygassa: ein festgehefteter Balken, auf welchen, oder durch welchen ein Haken geschlagen ist, damit ein Wind nicht Dächer herabwerfen könne. Harmatum tignum, quod tecto Arundine, vel Stramineo superstruitur, ne illud a ventis turbari possit.

Horog-ir, -innak, -inat: horog madzag, -sinor, -zsineg, welly nek végére a' halász horgot köttetik: ein Angel Gesimmt. Linea piscatoria, æ, f. Plin.

Zenék-horog in: Lenek horog, horgok zsinegje, melyen több horgok függnek: eine Länge an Angelschnüren, so bis an den Boden des Flusses reicht. Linea piscatoria, cui Hami injecti, fundum petere solet.

Horony, -nynak, -nyot, -nyok, pl. ~~Horonyos~~: Ritze, Riße, Spalte, szó a Materiában: ein Sprung an einem Holz. Rima, æ, f. Horonyos (tsikos, vesszős) Materia: ein sprungigtes Holz. Materia rimosa, rimis.

Horpadás, -snak, -st: be-esés: ein Vertiefung. Depressio, onis, f. Macrob. excavatio, onis, f. Sen. Horpadása: das Zusammenfallen. Decubitus Cordis, i, m. Blancard.

Horpadni, -padok, -pad: be-esni, be-nyomódni, le-lohadni: ein gedrückt werden, einen Vertiefung bekommen. Cavari. Cic. deprimi. Cic. decubitus accipere. Colum.

Horpadozni, -zom, -zik: be-be esni, -nyomódni: oft eingedrückt werden, einen Vertiefung bekommen. Cavari. Cic. lacunam fieri. Cic.

Horpadozott, partic. gedrückt, eingedrückt. Lacunosus, a, um. Cic.

Horpadtt, partic. eingedrückt, eingesunken. Cavatus, a, um. Tertul. Horpadtt-kondor: ein eingedrückter Zuschauer. Theatra (cuspeca) lagena. Cavata, æ, f. Cic.

Horpadtt oldalú, adj. einen eingedrückten Seite habend. Cavato latere.

Horpadtság, -gnak, -got: be-esés, be-nyomódás: ein Eindrückung, ein Vertiefung. Cavitas, atis, f. Blancard. depressio, onis, f. Macr.

Horpasz, -sznak, -szt: 1. der Thiere Bauch: ein Wanst des Thieres. Lumbus, i, m. Cic. Horpaszig (agyékig) ér neked a' víz: das Wasser reicht ihm bis an den Wanst. Aqua lumbo eum tenus ei pertingit. Plin. 2. bas: der Bauch. Venter, tris, m. Cels. Jól tellett a' horpasza: fett, dombor odott, wohl gefüttert: sein Wanst ist ihm angefüllet. Expletum, exsatiatum est abdomen ejus. Cic. 3. adj. horpasz, tsapszantt, étség miatt lelohadtt: Hohlbauch, has: ein abgefallener, abgenommener Bauch. Exhaustus — extenuatus Venter. Cic. 4. ösztövér, so

vány, hitvány, vékony: mag-
gor. Macer, a, um. Virg. mac-
ilentus, et exhaustus, a, um. Plant.

Horzpaszodni, dom, -dik: abnehmen,
abfallen. Concidere. Cic. de-
cescere. Cels. flaccescere. Cic.

Horzpasztani, -sztok, -szt, -sztom,
paszttya: be-nyomni: nie-
drücken, hineindrücken. Cavare.
Cic. lacunosum facere. Cic.

Horzpasztás, -snak, -st: be-nyomás:
die Hineindrückung. Excavatio, on-
is, f. Cic. das Eindrücken. Impres-
sio, onis, Cic.

Horzpatz, adj. tsapsprantt. l. Hor-
paszt.

Horzsolni, -solok, -sol; -solom, -
sollya: kratzen, kratzholn,
tiszolni: abnützen, abwet-
zen, reiben. Terere. Lucret,
detererе, Quinct. Ruhrzeit mind
el-horzolta: nur Zeit schien
Hinderer gunz abgenützt.
omnes suas vestes detrivit. Quinct

Horzsolódni, -dom, -dik: kratzen,
holódni, körödni, surcolódni,
triszolódni, vájodni: abge-
nützt, abgewetzt werden.
Teri. Lucr. atterи, deterи. Quinct.

Horzsolódik a kocsik-szeg: Zer-
[illegible] den Radnagel abnützt
sich. Teritur clavus rotæ. Lucret.

Horzsolódott, part: egy ey horzsolódott
(kopott) kocsik szeget találtt: ein
Jet ninnen abgenützten Radnagel gefunden.
[illegible]
Repperit clavum rotarium detri-
tum. Cic.

Horzy, -zynak, -zyot: régi szó: das
Schnarchen, Sonderheit wenn Kranken
sie. Rhonchus, i, m. Martial.

Horzyantani, -ntok, -nt: horckantani
horzyogni: schnarchen. Rhonchissa-
re. Plaut. rhonchum edere.

Horzyogás, -snak, -st: das Schnarchen.
Rhonchissatio, onis, f. rhonchus, i,
m. Martial. A' horzyogástul meg-
szünni: [illegible]

[illegible] aufhören zu schnarchen.
Desistere. Pers. Cæsare rhonchos
trahere.

Horzyogni, -zyogok, -zyog: schnar-
chen. Rhonchissare. Plaut. Sterte-
re. Cic. Nagyon horzyogni: aus
Leibes Gründe schnarchen. Ster-
tere totis præcordiis. Quinct. Nap-
pal horzyogni, éjjel vicsádozni!
nem szép dolog. bey Tag
schlafen und schnarchen, und das
Nacht aufbleiben, und schwat-
zen, ist wies unanständigs. In-
terdiu stertere, et noctu helluari
indecorum est. Cic. Horzyogó a'
ló: das Schlaffend schnarcht. Equus
rhonchos ducit.

Horzyogó, adj. schnarchend. Qui
stertit.

Horzyogva p. o. aludni: im Schlafen
schnarchen. Profluxe pectore
somnum. Virg. Stertere. Cell.

Horzt, l. Hurzt.

Horvát, -tnak, -tot: 1. ein Croat.
Croata, æ, m. Dan. 2. adj.
Croatisch. Croaticus, a, um. Hor-
vát nyelv. die Croatische Spra-
che. Lingua Croatica, æ, f.

Horvát-Ország, -gnak, -got: Cro-
tien, Zugehört in Hungarn.
Croatia, æ, f. Cell.

Horvát-országi p. o. Bán: der
Statthalter von Croatien.
Banus Croatiæ. i, m.

Horvátúl, adv. Croatisch. Croati-
ce. Horvatúl beszélni: Cro-
tisch reden. Croatice loqui.
Cic.

Hospitálni, -tálok, -tál: ein-'s be-
járni: aus und ein gehen. Con-
tinno egredi et ingredi. Cic. Mit
hospitálsz annyit? was gehst
so oft aus und ein? Quid dies
vis tantum? Liv. Quid tuopsum
prorsum curras? Ter.

Hóstát, -tnak, -tot: Kulsö-Váras.
die Vorstadt. Suburbium, ii, n Cic.

Hóstátban lakó, adj. in der Vor-
stadt wohnend. Suburbanus, a,
um. Hor.

Hóstáti, adj. nächst unter der Stadt liegend. Suburbanus, a, um. Cic. Hóstati kert: Vorstädtischer Garten. Suburbanus hortus, i, m. Cic. Hóstáti mulató ház: Vorstädtisches Lustjaus. Suburbana domus voluptati serviens, entis, f. Cic. Hóstáti telek (Gut) Gut vor einer Stadt. Fundus suburbanus, i, m. Cic.

Hostya, -ának, -át: Ostya: Die Hostie, Oblate. Hostia, ae, f. Creutzer, Oblatum, i, n. Horat. Hostia, ae, f.

Hó-szakadék, -kának, -kot: a kö-szálok zul való nagy hó tsoportok' le-esése: eine Lawine, Schneegrund, wie sie von den Alpen herunter fallen. Lavina, ae, f. Fest.

Hó-szám, -mnak, -mat: l. Hónap-szám, és á t.

Hosszu, -sznak, -szat, -szak, pl. 1. hosszuság: die Länge. Longitudo, inis, f. Cic. Az éjtszakának hossza: die Länge der Nacht. Longitudo noctis. Cic. Hosszu a' napnak: die Zeit von dem Aufgange bis zu seinem Niedergange. Longitudo diei. Wolf. Hosszu valaminek: die Länge einer Sache. Longitudo rei alicujus. Cic. Mennyi a' hossza? wie lang ist es? Quae est ejus longitudo? Sehr hosszu egyegy, so lang, als lang. Latitudo et longitudo eadem. Plant. 2. linia, hosszát, vonás: eine Linie. Linea, ae, f. Cic. Egyenes hosszu: eine gerade Linie. Linea recta. Wolf. Egyegy közü hosszuak: eine schrattirte Linie. Linea parallela. Wolf. Ecdeklö hosszu: eine Linie in der Peripherie von dem Ende des Radii bis an die Secantem. Linea tangens. Wolf. Függö hosszu: eine Linie, die mit einer andern einen rechten Winkel macht. Linea perpendicularis.

Wolf. Horgas hosszu: eine krumme Linie. Linea curva. Idem. Egyegy szegü-asáuyu közep hosszu: eine Linie, so von einem Winkel eines jeden Dinges für Findung des gegen über stehenden Winkels gesucht. Diagonalis linea. Vietor. Szegö hosszu: Linie in der Peripherie von dem Centro des Cirkels durch das Ende einer Bogens bis an die Linie, die auf dem Ende des Radii perpendicularitor aufsteht, oder bis an die Tangentem. Linia secans. Wolf. Egyegy vékony hosszu festékkel vonni: eine feine Linie mit einer Linien mit einer feder ziehen. Lineam ducere summa tenuitatis exactore. Plin. 3. Az ábrázatnak jelentö hosszai: die Linea menta, Bildung des Gesichts. Lineamenta oris, oris, n. Cic.

Hosszában adv. hosszáca venni valamit: etwas nach der Länge nehmen. Aliquid secundum longitudinem accipere. Hosszában hasitani valamit: etwas in die Länge spalten. Diffindere aliquid in longitudinem. Cic.

Hosszabbatska, adj. um etwas Längers. Aliquanto longior, oris, c. Suet.

Hosszabbik, adj. p. o. A' hosszabbik levelet még el nem olvastam: Seinen längeren Brief habe ich noch nicht gelesen. Longiorem tuam epistolam nondum perlegi. Cic.

Hosszabbitani, -bitok, -bit; -bitottam, -bittya: hosszabbitni; verlängern. Producere. Cic. prorogare. Cic. V. Rövidités. Életét hosszabbitani: sein Leben verlängern. Vitae terminum —, vitam longius prorogare. Cic. prorogare vitam. Plant. Hosszabbitani az ösztágot: die Grenzen des Reichs vermehren. Imperii fines prorogare. Cic. Hosszabbittyák az ütközetet: man verlängert die Schlacht. Extrahunt, prorogant pugnam. Cic.

Hosszrabbitas, -sabb, -st: die Verlängerung. Productio, onis, f. Cic. prorogatio, onis, f. Cic. ℔ Röviditès: Hosszrabbitasa á szabott idönek: die Verlängerung des Termins? Compescendinatio, onis, f. Tct. ℔ Hosszrabbitas á szóban: die Verlängerung eines Worts, Einschiebung einer besondern Sylbe. z. b. Navita pro Nauta.

Hosszrabbodni, -bodom, -bodtt: hosszrabbülni: sich verlängern, länger werden. Prolongari. Cic. ℔ Röviditni. Hosszrabbodnak a' napsök: die Tage werden länger, werden länger. Dies elongantur. Plin.

~~Hosszrabbülni, lásd, Hosszrabbodni.~~

Hosszrabbülni, -bülok, -bült. lásd, Hosszrabbodni.

Hosszrad almas, -abb. adj. sokáig tartó: lang, langwierig. Longus, a, um. Cic. diuturnus, a, um. Cic. ℔ Rövid, kevés ideig tartó. Hosszrad almas bün és bánat: der langwierige Gram und Kummer. Diuturna aegritudo. Cic. Hosszrad almas élet: ein langes Leben. Longa —, longaeva, diuturna vita. Cic. Hosszrad almas türés: eine langwierige Geduld. Longa patientia. Cic. Hosszrad almas Várás: die langen Erwartung. Longa expectatio, onis, f. Cic. Hosszrad almas Fanatsztikorást kiván ez a dolog: die Sache langweilt mich. Longam deliberationem desiderat haec res. Cic. Hosszrad almas türedelmesség kiván ántaltok ehez: das erfordert mehrere Geduld. Ad horum longa patientia requiritur. Cic. A' Hosszrad almas Várás unalmat szerez: die lange Erwartung ist überdrüssig. Longa expectatio tedium parit.

rit. Plin. Hosszrad almasan türni a' gonoszokat: die Gottlosen lange dulden. Diu nefarios homines tolerare. Cic.

Hosszrakat, -tuak, -tt: die Linie. Göbe. hosszrat: eine krumme Linie. Curva linea, Wolf. Hajlitt hosszrat: eine gebogene Linie, die mit einer andern einen gebogenen Winkel macht. Linea obliqua. Wolf. Sok hosszrakból álló: vielliniicht, das aus viel Linien besteht. Polygrammus, a, um. Isac. l. Hosszrat.

Hosszrallani, -llok, -szallj, -szallom, -szallya: Hosszrünak tartani: etwas über die Mittelmäßige lang halten, etwas für etwas langes halten. Aliquid pro prolixo —, nimium prodicto habere. Longius putare aliquid, vel pro longo. Cic. Valakinek a' beszédgyét hosszrallani: einen Redner für etwas Langes halten. Prolixum puto ejus sermonem. Cic. Hosszrallya az idöt: die Zeit ist ihm lang. Longum illi est tempus. Cic.

Hosszrálás, -snak, -st: Linirung: die Zirkung einer Linie. Lineatio, onis, f. Vitr.

Hosszrálni, -rálok, -rált, -szálom, -szállya: linieren: Linien machen. Lineam ducere. Plin. lineare. Plant.

Hosszráló, -ónak, -ót: ein Lineal, Werkzeug, womit man eine Linie zirkt. Linea. Lineale, is, n.

Hosszrálos, adj. p. o. Kép-irás: eine Gemählde wo Linien herrschend sind. Lineatis picturae, is, f. Plin.

Hosszrálosan, adv. mit einer Linie. Lineariter. Voss.

Hosszrálotska, -kának, -kát: Linien. Lineola, ae, f. Gell. linea: le parvum. is, i, n.

Hosszálozás, -snak, -st: Sie Zie„hung nünes Linien. Lineatio, onis, f. Vitr.

Hosszálozni, -lozok, -lozt, -lozom, -lozza: linieren, etwas mit nünen Linien bezeichnen. Lineare. Plaut. lineas ducere. Plin. Chartam lineis signare.

Hosszálozó, -ónak, -ót: der liniert. Lineator, oris, m. Barth.

Hosszálozott, part. p.o. passivos: gelinieret. Gelinirtes Papier. Charta lineis signata. Ovid.

Hosszan, adv. lang. Longiter. Lucret. producte. Cic. prolixe. Liv. JC Röviden. Hosszan alá fünsültt szakált: nünen Bart, so bis auf die Brust herunter gekämmt ist. Barba ad pectus prospexa. æ, f. Ovid. Igen hosszan: sehr lang. Perlonge. Ter. Hosszan nyújtott beszéd: nünen Langwierigen Rede. In longum producta Oratio. æ, onis, f. Cic. Hosszan tartó: langwierig. Longiturnus, a, um. Voss. Hosszan termett haj: nün langes Haar. Promissa Coma, æ, f. Liv. Hosszan (bü beszéddel) mondani valamit: weitläuftig machen. Fuse, late que dicere aliquid. Cic.

Hosszan-tartóság, -gnak, -got: Sie Langwierigkeit. Longiturnitas, atis, f. Voss.

Hosszára, adv. in die Länge, nach der Länge. Longitrorsus. Fest. secundum longitudinem. Cic. A' hajat hosszára fésülte: er kämmt sich nach der Länge in nünen Höhle gebogt. Projectus in antro. Virg. Hosszára hajtani valamit: etwas in die Länge treiben. In longum diffundere aliquid. Cic. A' deszkát hosszára (mentiben) venni: das Brett nach der Länge nehmen. Assecare in longitudinem secare.

Hosszas, adj. länglich, weitläuftig. Nimius, a, um. Plaut. oblongus, a, um. Plin. prolixus, a, um. Virg. JC Rövid. Hosszas a' beszédben: weitläuftig in der Rede, od. in Reden. Multus est in sermone. Cic. Hosszas betegség: nünen langwierigen Krankheit. Macra nosia, æ, f. Augst. morbus (infirmitas) diuturnus. i, m. Cic. Az egy-világos sabb dolgokban is igen hosszasok vagyunk: wir sind gar zu weitläuftig in Erklärung gantz gemeiner Sachen. Nimis longi sumus in rebus apertissimis. Cic. A' bé-ütött (unterrichteten) élet hosszas élet: die Zeit ist lang genug gerechnet zu leben. Tempus satis est longum ad honeste vivendum. Cic. Prov. Hosszas fájdalom: ein anhaltender Schmerz. Longinquus dolor. i, oris, m. Cic. Hosszas hadakozás: ein langwieriger Krieg. Diuturnum bellum. i, n. Liv. Valamit hosszasabb ütközve halasztani: etwas mit längerer Zeit langwierig machen. (weitläuftig machen) In longiorem diem conferre aliquid. Ces. Hosszas levél: ein weitläuftiger Brief. Verbosa Epistola. Cic.

Hosszas (tartós) nyavalya: ein langwieriger Zufall. Morbus tenax, Suet. Hogy hosszas ne legyek: um nicht weitläuftig zu werden. Ne multus (longus) sim. Cic.

Hosszaság, -gnak, -got: die Länge. Longitudo, inis, f. Cic. Hosszasága az éjszakának, vagy a' napnak: die Länge der Nacht, oder des Tages. Longitudo noctis. Cic.

diei. Cic. Hoſszaſága az útnak: die Weite des Weges; ~~Longitudo itineris~~ die Länge der Reiſe. Longitudo itineris. Cic. Hoſszaságára-való-nézve: in Anſehung einer Länge. Ratione (respectu) longitudinis. Spectando longitudinem, — proli xitudinem. Pacuv.

Hoſszaſan, adv. lang, weitläuffig. Longiter, Lucret, prodncte, Cic. prolixe. Liv. JC Röviden.

Hoſszaſan beſzélni: lange reden. Longiorem loqui. Plaut.

A' szó-tagnak hoſszaſan éjtése: die Langausſprechung einer Sylbe. Productio Syllabae. onis f. Gell. Hoſszaſan éjtett szó: eine lang ausgeſprochene Sylbe. Syllaba productius pronunciata. Gell.

Hoſszaſan elö-hozni valamit: etwas weitläuffig vorzeigen. Futatim commonstrare aliquid. Plaut. Hoſszaſan Mondatik-ki: umſtändlich erzählt. Prolixe dicte effertur. Cic.

Hoſszaſan fohászkodó, adj. lange ſeufzend. Tardigemulus, a, um. Nov. ap. Gell.

Hoſszas-volta, -tának, -tát: p. o. a' hadakozásnak: die Langwierigkeit des Krieges? Bell. li diuturnitas, -tatis, f. Cas. — az idönek: — temporis. Cic. — a' levélnek: die Weitläuffigkeit des Briefes? Prolixitas litterarum. Symmach!

Hoſszat mérö tudomány, -nynak, -nyt: die Längenkunſt. Longimetria, ae f. Mathem.

Hoſszatska, adj. ~~Longius culus, a, um.~~ längligt. Longius culus, a, um. Cic. longulus, a, um. Cic. JC Egygyütt-vévéſsze rövid. A' kerek hoſszatskák: runde längligte Hüte. Procerulae, bet manes. Appul. Hoſszatska az út: der Weg iſt etwas weitere. Longulum eſt iter. Cic.

Hoſszatskán, adv. etwas weit. Longule. Plaut. Innen hoſszatskán (nem ~~távol~~ közel) ſétálni: weit von hier. Longule ex hoc loco. Plaut.

Hoſz-szél, -lnek, -lt: äußſte Szine, felſöje, felſö réſze, területe p. o. a földnek: die äußſte Fläche des Erdbodens. Superficies terrae, ~~Oberfl~~ ei. f. Wolf. Görbe hoſz-szélü: krummer Flächer. Curva Superficies. Wolf. Rövid hoſz-szélü: kurtze Fläche. Plana Superficies. Id. völgyes hoſz-szél: eine ausgehöhlte Fläche. Concava Superficies. Idem.

Hoſszítani, -ſzítok, -ſzíti, -ſzítottam, -ſzíttya: hoſszszuvá tenni: lang machen. Longare. Fortunas. -valamit: etwas? - aliquid. Id.

Hoszszú, adj. lang. Longus, a, um. Plin. JC Röviden. Két tábnyi hoſszszú: zwölf Fuß lang. Pedes septem longi. Plin. Igen hoſszszú: ſehr lang; ſehr weit. Perlongus, a, um. Cic. Más-fél tábnyi hoſszszú: anderthalb Fuß lang. Sesquipede longus. Plin. Négy tábnyi hoſszszú: vier Fuß lang. Longus pedum Quatuor. Colum.

Igen hoszszú beszéd: nimis longa oratio. Cic. Hoszszú ejtszaka: Longa nox, ctis, f. Cic. Hoszszú élet: longinquitas ætatis. atis, f. Terent. Hoszszú (magas) ember: nimis longus homo. Longurio, onis, m. Varr. apud Non. Hoszszú hajú: cui longa coma. Liv. longi capilli. Tact. Hoszszú idő: longum tempus. Cic. Igen hoszszú kardot: ensem longiorem. Prælongi gladii. Liv. Hoszszú köntös: nimis longus vestis talaris. Cic. Hoszszú nap: nimis longus dies. Cic. Hoszszú nevezet: nimis longum nomen. Prodactum nomen. Cic. Hoszszú pórna, rud: longus ramus. Longurius, ii, m. Pertica longa. Sec. Hoszszú szakáll: nimis longa barba. Barba prolixa. Virg. — promissa. Sec. Hoszszú szó: nimis grandis verbum. Spatiosa vox. Quint. Hoszszú türés: nimis longanimitas. Diuturnitas. Longa patientia. Animus patiens. Cic. Hoszszú (ökölre) ujj: nimis digitus medius. Maximus. Igen hoszszú út: nimis longus via. Cic. Hoszszú út: longitudo itineris. Cic. Hoszszú város: nimis longa civitas. Urbs in longum porrecta. Plin. A' hoszszú beszednek vége. Nimis longa oratio finem habet. Epi-

logus, i, m. Cic. Ez annál egygy lábczal nyommal hoszszabb: Hoc pede longius est. Cic. Ha hoszszabb napok lésznek: Si longiores dies fuerint. Cic. Nem akarok hoszszabb lenni: nolo nimis longus videri. Nolo esse longior. Cic. Hoszszabb a' péntek, mint a' szombat: ex aliquo mendatik ha az alsó szokmányok az asszonyoknak a' felső alsó ki-tetszik: Si pannus gonosztinus longior est tunica. Prov. Hoszszú az idejé: nimis longum est tempus. Cic. Hoszszú időre halasztani valamit: aliquid in longum tempus differre. Cic. Hoszszú (enyves) a' kereplő, tolvaj: „Milvinis, aut aquilinis unguibus est. Plaut. Homo tricum litterarum. Idem. Hoszszú nyakban, ü-tőn dolgozni: longis diebus meridiari. Cels. Hoszszú neki az idő: nimis longum videtur ei tempus. Cic. Hoszszú (sok) ideig: diu. Hoszszú ideig tartani valamit: aliquid in longum tempus differre. Cic. Hoszszú (sok) időre halasztani valamit: aliquid in longum tempus differre. Cic. Hoszszú nyakunak tartani valamit: aliquid für lung halten. Pro longo habere aliquid. Cic. Hoszszú nyavalya volt rajta: ne vorre mit einer langwierigen Krankheit behaftet. Diuturno morbo laborarit. Cic. Hoszszú az

út: Der Weg ist lang. Lex. longa est Vid. Lic. Hoszszú útazásokat tenni vigbe: langer Reisen vornehmen. Longa itinera facere. Vorr.

Hoszszú volna azt meg-magyarázni: ich würde weitläuftig machen, wenn ich es klären wollte. Longum est, si explicem. Ter. longum foret id explicare. Terent.

Hoszszúdad, adj. hoszszúkás: länglich. Oblongus, a, um. Plin. H. Rövided. A' dárdának hoszszúdad nyele, vagy hoszszúdad nyelü dárda, kopja, lándzsa: ein länglicht langer Spieß. Hastile oblongum, i, n. Liv. A' borostyán-fának szirmai hoszszúdadok: die Blätter des Epheus sind länglicht. Folia hederae helicis sunt oblonga. Boran.

Hoszszú életü, adj. langlebig, der da lange lebet, sehr alt wird. Longaevus, a, um. Ovid. Vitalis, e. c. Horat. Igen hoszszú életü: uralt, hoch alt. Ein Thier ist ihm ein Räthsel, gantz unzuverlässig. Corvi cibus vivatior, oris, m. Prov.

Hoszszú farkú, adj. der einen langen Schwanz hat. Dolichurus, a, um. Martin. longicaudatus, a, um. Hoszszú farkú Róka: der lange geschwänzte Fuchs. Vulpes longicaudata is, ea, f.

Hoszszú-fejü: langköpfig. Capito, onis, m. Fest. Hoszszú fejü fizetek. -tret-hal: ein langköpfiger Schmitzwurm Physeter macrocephalus. Linn.

Hoszszú-futóska, -kának, -tát: -játék' neme: ein Laufspiel. Cursus meta longioris. us, m. Hoszszúfutostét játszani: ein Laufspiel spielen. Cursare metam longiorem.

Hoszszú-fülü, adj. langöhrigt: z. B. Eselgen. Auritulus asellus. i, m. Phedr.

Hoszszú-gombólyü, adj. hoszszúgömbölyü: lang und rund. Teres, etis, o. Liv.

Hoszszú hajú, adj. langhaarig: Comatus, a, um. Plin. longis crinibus. Hoszszú hajú és szakállu ember: ein Mann mit einem langen Haaren und Barte. Homo capillo et barba promissa. Sec.

Hoszszú ideig, adv. lange, lange Zeit. Longum. Virg. Elly hoszszú ideig, és szerencsésen. Lebe lange wohl. Longum vale. Idem.

Hoszszú idejü, adj. lang lebig, betagt. Longaevus, a, um. Ovid.

Hoszszuka, adj. hoszszatska, hoszszútska: ablang, ablangig, länglig, länglich. Longiusculus, a, um. Cic. longulus, a, um. Cic. l. Hoszszatska.

Hoszszúkás, adj. hoszszas: länglich. Oblongus, a, um. Plin. H. Rövided. Hoszszúkás gömbölyeg: länglich rund, ovalförmig. Ovata figura. Plin. Hoszszúka-, hoszszúkás tojás: länglichter Eyer. Oblonga (in longum producta) ova. Plin.

Hoszszú kezü, adj. langfüßig, der lange Füße hat. Longimanus, a, um. Hoszszú talpas, egyes kezü: der einfüßige - einbeinige Füße hat. Uni-

aquilinis est unguis. Plaut. est furax. acis, c. furaces manus habens. Cic.

Hoszszú kezüség, -gnek, -get: Stuffl. oder Mannspuncft. Furacitas, atis, f. Plaut.

Hoszszú láb-szárú, adj. lang zehi, nu bnnig. Longa crura habens. Suet.

Hoszszú lábú, adj. langzehnig. Longipes, edis, c. Plin

Hoszszú nyakú, adj. der einen langen Hals hat. Longum habens collum.

Hoszszú orrú, adj. langnasig. Nasatus, a, um. Bene nasatus. Lamprt. longum habens nasum.

Hoszszúra nyújtani, -jtok, -jt. -jtom, -jtya: meg-hoszszabbitani: sehr lang machen. Delongare. Ugut.

Hoszszú ruhás, adj. der ein langes Kleid anhat. Togatus, a, um. Virg. Hoszszú ruhás Nemzet. a Romaiak, minthogy illyes tsak azoknak volt szabad viselni: die Römer, weil niemand als diese einer Toga im Römischen Reiche benöthigen dürfte. Gens togata. Virg.

Hoszszúság, -gnak, -got: die Länge. Longitudo, -dinis, f. Cic. Az élet hoszszúsága: ein langes Alter. Longinquitas aetatis. Tac. Az időnek hoszszúsága: die Langwierigkeit — die Länge der Zeit. Longinquitas temporis. Cic. Az időnek hoszszúsága enyhiti a fájdalmat: die Länge der Zeit lindert — mildert — stillt den Schmerz. Temporis longinquitas dolorem minuit. Cels. Az lábnyi hoszszúságú, hoszszaságú: fünf Schuh (Fuß) lang. Quinque pedum longus, a, um. Colum.

Hoszszú-szárú, adj. rostos: langfaserig. Constans longis filis, longa fila habens.

Hoszszú-szárú, adj. p. o. Körtvély ninn Ast köstlicher Birnen, mit langen Stängl. Delicata pira longis caudis. Colum.

Hoszszú-szőrü, adj. langhaarig. Longos pilos habens.

Hoszszutska, adj. hoszszúka, hoszszabska. etwas lang. Longiusculus, a, um, Cic, longatus, a, um. Cic. l. Hoszszatska.

Hoszszú-türés, -snek, -st: die Großmüthigkeit, Langmuth. Animus Patiens, ntis, m. Patientia longa, a, f. Cic.

Hoszszú-türö, adj. großmüthig, langmüthig. Patiens, ntis, c. Cic.

Hoszszú újas, adj. p. o. Köntös: ein Rock mit langen Ermeln. Tunica (vestis) manicata. Suet.

Hoszszú újju, adj. langfingrig. Longis digitis praeditus, a, um. Longos digitos habens, ntis, c. Hoszszú újju p. o. Mente: langmüthig. Cic. Chirodota Chlamys, e, idis, f. Gell. Chlamys manicata. Suet.

Hoszszú-üstökü, -hajú: langlockig, der einen langen Schopf hat. Comatus, a, um. Plin.

Hoszszú-voltra, -tának, -tát: p. o. az időnek: die Langwierigkeit der Zeit. Diuturnitas temporis, atis, f. Cic.

Hó-tsoport, -nak, -tot: ein Klumpen Schnee. Globus nivis. c. f. Scrib.

Hova? adv. hová? wohin? Quo? Ter. Quonam? Plaut. Quorsum? Cic. Hová fusta-bé magát ez az ember? wo hat sich der Mensch hineingemacht? hineinpflastern? Quo se hic homo penetravit? Plaut. Hová fussak? wohin soll ich fliehen? Quo gentium fugiam?

Plaut. Hová hagytad az üstökösödat? wo hast du deinen Haarschweif gelassen? Ubi reliquisti tuos tres comites — Socios? Cic. Hová-hová ollyan tietségged? wozu — wozu so viel Witz? Quo — quo tam facetiarum? Cic. Hová igyekeztek menni? wo wolltet ihr hin gehen? Quo tenetis iter? quo tenditis cursum? Liv. Hová kell (minek) ez a sok pénz? wozu soll so viel Geld? Quo tantum pecunia? Cic. Hová legyek? wo soll ich mich hin wenden? Quo me vertam? Cic. Hová lett az eszed? wo ist dein Verstand hin? Quo reducta est ratio tua? Hová lettél? wo bist du hingegangen? Quo abisti? Quorsum recessisti? Cic. Hová lettünk? wo sind wir? Ubinam gentium sumus? Hová megy? wo gehst du hin? Quo te agis? Ter. Hová tartozik — tzélozz ez a' beszéd? wozu zielt doch dieses Wort? Quorsum haec spectat oratio? Cic. 2. nem kérdezve: A' hová: wozu. Quo. Akárhová wohin es immer sey. Abiat potius multo quovis gentium. Ter. Nem tud hová lenni; nw Zum wo dass hinten, wo vorn ist. Haeret, nec habet, quo se vertat. Cic. Nem tud hová lenni bűnjában: nw weiss nicht wo vor Sünden wo nun vorn Zurücken und Hinten. Contrahit, et dimittit animum. Prov. Nem tudja hová lenni örömében. nw weiss vor Freuden Zum bey sich selber. Pre gaudio vix sui compos erat. Liv. Nem volt telkének hová lennie: nw hat nicht gnug wo nw sich hin wenden soll. Quo se vertat, non habebat. Cic. Hova tett, tenti se tudgya: weiss es niemand, wo es hin kommen ist. Quo devenerit, nulli notum est. Cic. Menny a' hová in dubio: gut, wo du zu gehen unentschlossen bist. Illuc redi (vade) quo cepisti: Terent. Nem tudom hová menyek: ich weiss nicht, wo ich hingehen soll. Nescio, quox sum eam. Ter. Tőle tudom hová akarsz menni: ich weiss gut, wo du hin willst gehen? Scio, quorsum ire — velis. Cic.

Hová-hamarább, adv. mennél hamarább bitsült venni a' rossz tűrhetésnél: je eher desto lieber von der schlechten Gesellschaft Abschied nehmen. Quo otius valedicere perversae (Orcae vel) societati: Ter.

Hová-tétetik, -tétetnek, -tétett vala: dáfa mélyen gyötrei szivemet: das Zweifeln peinigt mir das Herz, dass ich nicht weiss wo nw hin Zu nehmen ist. Quo ratio, quo devenerit, cogitatio lancinat cor meum. Plin. Hová tétet tenti se tudgya: niemand weiss wo nw hin Zu nehmen ist. wo nw stecke. Ubi gentium sit, nemini est notum. Cic.

Hóval-teli, adj. Hóval megtelt, havas: schneicht, hoher Schnee. Nivosus, a, um. Liv.

Hóvály, -lyának, -lyt: fa ész, köz a' tizenkét ökrenál, mellyel ki-feszítik a' tizma' torkát midőn kapdázzák: der Untersatz, Querholz, womit man die Zähne, womit man die Zähne auseinander spannt. Tendiculum interjectum, ii, n. aut

ni, n. Fest.

Hová-tovább, adv. mennél tovább: in längrer, in mehr. Quo diutius, quo longius, quo magis, quo plus. Liv. Hová-tovább kevesebb á hitele: immer unsrer wird sein Cred. sich vermindert. Magis ac magis imminuitur fides ejus. Cic. Hova-tovább mind roszszabb állapotba jut á dolog: Sal. Bösse nimmt von Tag zu Tage zu. In dies ingravescit malum. Cic. Hova-tovább szentebbé, annál gonoszszabbá: je mehr Verehrung als wir bekommt, je Gottloser wird er. Quo plus consecratur, tanto sceleratior fit.

Hó-virág, -gnak, -got: ein Schneeblumer. Galanthus nivalis, i, is, m. Linn.

Hó-víz, -znek, -zet: Sal. Schneewasser. Aqua nivalis, a, is, f. Gell. Liquor niveus, oris, ei, m. Cic.

Hoz, -ez, -öz praep. zu, dazu, hinzu. Ad, cum Acus. Az Urat hoz: zu meinem Herrn, Ad Meum Dominum. Valaki hez jönni: zu einem kommen. Venire ad aliquem. Cic. Hasonló á drágakőhöz: es ist einem Edelgesteine gleich. Simile est pretioso lapidi. Appul.

Hozás, -snak, -st: Sal. Zubringung, -Herbeischaffung, -Holung, -Bringung. Apportatio, onis, f. Relatio, onis, f. Cic, portatus, us, m. Plin. Valamire nézve világra hozása: Sal. Bringung eines Dinges ans Licht. Prolatio rei alicujus in lucem. Cic.

Hozatal, -lnak, -t: eigtl. hozás: ein Holen. Vectio, onis, f. Cic. Vectura, a, f. Cas. Egy hozatal széna: ein Heuführen. Vectura fœni. Colum.

Hozatás, -snak, -st: Sal. Zubringung, -Herbeischaffung, -Holung, -Bringung. Adductio curatio. onis, f.

Hozatni, -zatok, -zat, -zatom, -zattya: bringen lassen, holen lassen, führen lassen: Adduci -, adferri curare. Ut paréktát hozatni: einen Wasserkrug bringen lassen. Reparare merces. Digest. valamit magának hozatni: etwas sich holen lassen. Aliquid sibi adferri curare. Más-honnan (honnbúl) hozatni valamit: etwas anderswoher bringen lassen. Aliunde petere aliquid. Cic. A' templom előbbeni állapotára hozatott: der Tempel wurde neben wieder auf seinen vorigen Platz herbringen. Templum iisdem vestigiis restitutum. Tacit.

Hozattatni, -ttatom, -ttatik: Jemand wegen Schuld vorladen. Adfari, Minden hályájának, es Számadásnak kisztábakell hozattatni: Sie Rechnung und alle Rechnungsbücher vorbringen. Impensas, et rationes in Forum reddere. Világra hozattatni: gebohren werden. Suscipi in lucem. Cic.

Hozhatni, -hatok, -hat, -hatom, -hattya: bringen, holen, führen können: Ferre posse. Még ezeket ítéletet nem hozhatni: von solchen Sachen noch nicht können Urtheil fällen. Nondum de illa re potest pronunciari. Plin

Hozni, -ozok, -oz, -ozom, -ozza: 1. bringen, holen, tragen, führen. Ferre. Cic. adferre. Cic. portare. Cic. Bort hozni á pintzébül: Wein aus dem Keller bringen. Vinum de promere cellis, Horat. Nyakamra nekem senkit se hozz. Führen mir niemanden über den Hals d. i. Neminem su-

perducas. Plaut. Feleségének
nyakára kívánt hozni á' ház
hoz: der Frau einen Zwang
über den Hals führen.
Foretum in Edes obducere
uxori. Plaut. Valaki alá
lovat hozni: einem ein
eyfrend zuführen, um sich der
rüst zu setzen. Alicui equum
admovere. Liv. Hogy mer-
ted a' postádat ide hozni? wie
hast du dich nur kühnen dürfen
hieher zu bestellen? Quomodo te
tibi ostendere, et ostium offer-
re ausus es? Cic. Tüzet hoz-
ni: Feuer anlegen fällen. Sen-
tiam (sententiam) ferre. Cic.
Rossz szerencsét hozni magá-
val: ein Unglück mit sich
bringen. Invehere mala.
Cic. Farsokat hozni magával:
Canonaden mit sich zuführen.
Socios secum adduce-
re. Cic. Boldog Isten! mi
jót hozok? ihr Götter Göt-
ter! was Gutes bringen
ich? Di boni! boni quid
porto? Ter. Semmit Nem
hoz: nur bringt nichts? Ina-
nis accedis. Plaut. Hozz vesz-
szöt: bring Rutschen fort.
Expedi virgas. Cic. Isten
hozott, Barátom! will kom-
men mein Freund! Dexter
ades —, Optato advenis, Amice! Cic.
Thi hozott téged' ide? was
hat dich hieher gebracht? Quid
tibi hue accessio — ventio est?
Plaut. A' jó szerencse hozott
engem' ide: das Gute Glück
hat mich hieher gebracht. Bo-
na fortuna me hue detulit:
Plaut. Rossz ízenetet hozott:
hat nur schlechte Lust ge-
bracht. Malum adtulit nunci-
am. Cic. Uj szokást hozott
a' házába: hat neue Mei-
nungen ins Land eingeführt. No-
vos ritus indidit Patriae. Tacit.
Hatálát hozták a' postáik az
atyámnak: mein Pferd hat
gebracht, daß mein Vater ge-
storben ist. Mortuus pater
ad me nunciatus est. Plaut.
Az idö úgy hozta magával.
die Zeit hat uns mit sich so ge-
bracht. Sic tempus secum tulit.
Ter. Mit jót
hoztál? was hast du Gutes
gebracht? Quid boni adtu-
listi? Cic. Tsak magam at
hoztam: mich selbst habe ich
nur gebracht. Tantum me
ipse tuli. Cic. Örömet hoz-
tam: ich habe einen Freu-
den Post gebracht. Nun-
cium laetum (gaudium) ad-
portavi. Ter. Bár a' Szeren-
tse úgy hozta volna: wenn
das Glück nur so günstig wä-
ren hätte. Velim, fortuna ita fa-
visset. Plaut. Ha úgy hozza a'
dolog: wenn die Sache so mit
sich bringt. Si ita res secum
fert. Cic. Az idö hozza magá-
val: die Zeit bringt uns mit
sich. Ætas fert. Cic. tempus
fert secum. Ter. Az igazság
hozza magával: die Gerech-
tigkeit bringt uns mit sich.
Aequitas fert secum. Cic. A'
józan Okosság hozza magá-
val: die gesunde Vernunft
bringt uns mit sich. Sana ra-
tio exposcit —, fert secum. Cic.
A' mint a' Szokás hozza ma-
gával: wie uns der Ge-
brauch mit sich bringt.
Ut usus fert. Cic.

2.

Bizonyságot hozok: Zeugniß
állítok: Zeugen stellen,
führen ich vor. Testes do,
produco. Cic. A' tanúltt Mes-
terség hozza (állittya —, üti-)
helyére, a' miben a' természet
meg-fogyatkozott: Wird die
Kunst hervorbringt hat, und er-
setzt die ausgebildete Kunst.
Ingenio natura deficit, id ars
docta et exculta explet. Cic. ut

734. H.

—repens at. Cic. A' tsendes nap tsendes éjtszakát hoz, vagy ád: den Stillen Tag bringt nimm ruhigen Luft. Tranquilla die es; quietam affert noctem. Cic. Szem elébe hozni (állítani) valamit: etwas vor die Augen stellen. Sub conspectum ponere aliquid. Ter. Jó szín" be hozni valakit: jó színt adni neki; einem gute Farbe geben, hervorstechen, Gunst machen. Alicui bonum colorem dare, confanare, Vegetum facere. Cic. 3. Rossza hozni (birni) valakit: jmmanden verdächtig machen, zur Verdächtigkeit hinleiten. Aliquem ad Malum perducere. —inducere. Cic.

4. Gyanuba hozni (ejteni) valakit: einen in Verdacht ziehen. In suspicionem adducere aliquem. Cic. Gyülöségbe hozni valakit: einen in Haß bringen, ihn Haß wider einen erregen. Odium conciliare alicui. Caes. — in aliquem struere. Cic, in odium aliquem vocare. Cic. facere aliquem invisum. Quint. Tsak nem kétségbe hozott: nur fast nicht bringen in Verzweiflung gebracht. Ter. — in desperationem inducit. Cic. Ő hozott minket ebbe a nyomorúságba: er hat uns in diese Noth gestürzt. Ille traxit nos in hanc calamitatem. Cic. Ez hozott bennünket romlásra: das hat uns in das Verderben gebracht. Haec nos redegit ad inopiam. Plaut. Magát hozni fa magát szerencsétlenségbe: sich selbst in das Unglück gestürzt. Collum in laqueum tulit. Prov. Veszedelembe hozni (ejteni, tasitani) valakit: einen in Gefahr stürzen. In discrimen vocare aliquem. Cic.

5. Szem elébe hozni (állítani, kinyilatkoztatni, szem elébe kerülni) valamit: etwas vor die Augen stellen. Ponere aliquid in conspectu. Cic. 6. Uj életre hozni (éltetni) valakit: einen wieder lebendig machen. Rediviva ducere aliquem. Gemm. Gemm. 7. Életre hozni a holtakat: azokat feltámasztani: die todten aufwecken. Mortuos ad vitam revocare. Cic. Azt tenki életre nem hozza: ebendenn wird nicht lebendig machen. Eum nemo a morte ad vitam revocabit. Cic. 8. Valakit tudálkozásra hozni: gerjeszteni: einen in Verwunderung in einem versetzen. Movere alicui admirationem. Cic. 9. Módba hozni (hagyni) valamit: etwas in Ordnung bringen. In ordinem redigere. —redigere aliquid. Cic. 10. Az alatt hozott (hajtott) idő bemünket: den Süd-wind hat uns hieher gebracht. Auster nos huc attulit, retulit. Cic. Ez a' dolog jól hozi a' hátához: die Sache bringt Geld. Haec res stipem confert. Colum. Ez nekem semmit sem hoz (hajt) a' konyhára: das bringt mir nichts in die Küche. Hoc nihil ad focum. Arist. Prov. A' tanulás sok haszmot hoz kinek-kinek: das Lernen (die Studia) bringt einem jeden viel nützen bey. Studia litterarum multa commoda adferunt. Cic. 11. A' mit

el-mulattál, hozd (üsd) helyre: wus' di hrezstünnt fajst, nesetzen, stellen sun. Quod neglexisti —, praetermisisti id studio compensare. Cic. — reparare. Cic. 12. Az életnek jobb általpotka hozni, jobb állapotba helyheztetni: aus' Gr. meine = Wyssen in einen bessern Stand setzen. Rem publicam in statum meliorem vertere. Iuet. 13. Könyörületes. ségre hozni (inditani) valakit: einen zum Mitleiden bewegen. Aliquem ad misericordiam inducere. Cic. A' természet hozza magával: azzá á természet indít, á természet indulatlya az: die Natur bringt es mit sich. Natura hoc indit, — fert secum. Cic. 14. Hitem hozza magával: hitem kéfztet, követel arra: meine Treue und Glauben verbindet mich an. Fides me invitat. Plaut. Hivatalom hozza azt magával: mein Amt bringt es mit sich, das' ist meines Amtes. Munus meum est. Cic. Functio Muneris mei fert secum. Cic. Kötelessigem hozza magával: meine Pflicht ist es — bringt es mit sich. Mei officii est. Cic. mihi id meum dicit. Ulp. Valakit veszélyre hozni: einen böse Umgänngen bey bringen, damit einlassen. Aliquem cognitorem praevitate infricare. Cic. 15. Azt á tisztséget nekei hozza á kotzka: nekei jutott: dieses Amt ist ihm zugefallen. Provincia haec forte ei obvenit. Cic. 16. Ha eszembe hozod: juttatod: wenn du mich daran erinnerst. Si animum tuum ad id reflexeris. Cic. — ad memoriam rei revocaveris. Cic. Ö hozott engem' eszembe gondolatra: ö juttatta eszembe: um

fast mir auf den Sinn in Gedanken gebracht. Me mihi hanc objecit mentem. Liv. Koldus sagra hozni (juttatni) valakit: jemanden an (auf) den Bettelstab bringen. Ad inopiam aliquem redigere. Plaut. ad mendicitatem deducere. Plaut. Vig — vontássza hozni: zu letzt alles bringen; alles auf das Äusserste bringen; Summam inopiam adducere; extremum vertere; perducere omnia. Cic. Szegénységre hozni valakit: einen zur Armuth bringen. Aliquem ad paupertatem protrahere. Plaut. in paupertatem inferre. Idem. in inopiam redigere. Idem. Ez hozott végső veszedelemre bennünket: das' hat uns in die äusserste Gefahr gebracht. Hoc redegit nos ad inopiam. Plaut. 17. kérdésbe hozni valamit: kérdést támasztani felöle: einen Streit von etwas anstellen. In quaestionem vocare aliquid. Cic. 18. Nem tudom, a' holnapi napnak mi veszedelmet hoz fejünkre: ich weiss nicht, was der morgende Tag für ein Unglück uns zu bringen wird. Nescio quid mali crastina dies nobis adferet. Cic: Veszedelembe hozni (keríteni) az életet: veszedelmet okozni az életnek: das' Land in Unglück stürzen. Regnum in discrimen, et periculum conjicere. — Vocare. Cic. 19. Kétségbe hozni (kétessé tenni) valamit: etwas in Zweifel setzen, ziehen. Aliquid in dubitationem adducere. Cic. — in dubium vocare, Cic. — revocare. Cic. 20. Valakit galibába

Fünfte Loop

hozni (kevereni) valakit: gatibát, bajt szerezni neki: nimm Wandlung Sicherheit einem zuziehen. Aegritudinem (adflictionem, molestiam) alicui adferre. Ter. Gyalázatba hozni valakit: jemanden mit Schande beflecken. Aliquem probro et dedecore maculare. Cic. alicui aeternam maculam inurere. Plaut. Félek, hogy kárba ne hozzon, ne kevereljen: ich besorge einen Fehltritt thun möchte. Extimesco periculum ab eo. Cic.

Valakit zúr-zavarba hozni: jemanden in Verwirrung bringen. Confusionem alicui, et perturbationem adferre. Cic. 21. A' mint ~~mint~~ á dolog és az idő fogja magával hozni: engedni kell; wie sich die Sache geben, und die Zeit es leiden wird. Prout res, et tempus se dabunt. Ter. Így hozza (kívánja) a szükség: die Nothwendigkeit fordert es? Usus poscit. Cas. Így hozta a szerencse: das ist des Schicksals Wille. Sic voluere Parcae. Virg. A' szokás hozza magával: die Gewohnheit ist so, — mores fordern es? Consuetudo tenet. Quint. A' tiszteséget hozza, hogy társaikkal együnk: die Natur bringt es mit sich, dass wir mit andern in Gesellschaft leben. Natura ita statuit, ferat secum, ut socialiter vivamus. Stor. — ut vitam socialem vivamus. Cic. 22. Napfényre hozni (kívánkozást valamit: etwas ans Licht bringen. In lucem proferre, revocare aliquid. Cic. A' titkos dolgokat napfényre hozni: heimliche Dinge ans Licht bringen. Res occultas in lucem proferre. Cic. Az igaz ság ereket mig tallyes fényre fogja hozni: die Gerechtigkeit wird noch einige Dinge ans Licht offenbar machen. Stor. adhuc justitia in aprica non proferet flor. Munkáját a nagy világra hozni: sein Werk ins Licht stellen. Opus suum in apertum referre. Cic. Világosságra hozni ~~valamit~~ (nyilvánvalóvá tenni) valamit: etwas bemerkbar, bekannt machen. Aliquid e tenebris in lucem vocare. Cic. 23. Éreszre hozni (megértetni) á' tselekedetet: die Gesinnung zum Bewusstseyn bringen. Alicui maturitatem afferre. Cic. — dare. Cic. 24. Haragra hozni (megharagítani) valakit: einen zum Zorn reitzen. Iram alicujus elicere. Curt. — incendere. Cic. aliquem in iram concitare. Cic. 25. Fiatal szívre hozni (megitjátani) az ábrándozót: den Grillen nachhängen machen. Vultum florentem, virentem facere, reddere. Virg. 26. Mozdulóba hozni valamit: etwas in Bewegung bringen. In motum deducere aliquid. Cic. 27. ~~Vissza~~ Revetsége hozni: (megnevettetni) valakit: einen zum Lachen machen. Risum movere alicui. Cic. Quatere aliquem risu. Stor. in risum concitare quem. Cic. 28. Sirásra hozni (megkísértani) valakit: einen zu Weinen machen, dass einem weint. Fletum alicui movere. Cic. elicere alicui lacrimas. Plaut. 29. Jó utra hozni (megtéríteni) valakit: einen auf den rechten Weg bringen, bekehren. Aliquem ad rectam viam deducere. Cic. — ad sanioria reducere, ad

consilia meliora, et sanioria
revocare. Val. Max. 30.
Az embertelen erkölcstelenség
meg-ütáláshoz magával: meg-
ütáltatja magát: Sie ünmen-
schliche Unsittsamkeit führt
mit sich eine Unempfindung. Ma-
le morata indoles despectui, et
ludibrio est omnibus. Cic. 31.
Valakit vigasságra hozni:
meg-vidámittani: einen in
eine fröhliche Laune setzen. Aliquem
in laetitiam conjicere. Terent.
— laetitia adficere. Cic. Dél-
színre hozni (meg-világosí-
tani, szépen ki-fejezni), vala-
mit: etwas in ein helleres Licht
gen. Aliquid meridiana lu-
ce clarius facere, — dilucí-
dare —, perspicuum facere.
Cic. 32. Valakinek kéré-
re ételeket hozni: einem Ge-
richte auftragen, einem etwas
dani-ki az igaz sá got. einem
zum bösten das Wort reden.
lam. Adjudicare alicui cau-
sam. Cic. 33. Az tenéked
közsát nem fog hozni: nem
válik beförderlich dir sein. Sie wird
— deiner Sache günstig sein,
dir wird sie zu deinem Vortheil
sein. Res nihil commodi
percipies. Cic. 34. Almot
hoz (okoz, szerez) ez az
ital: dieß Getränk bringt
ein Schlaf zu wegen, schläf-
rig ein. Potio ista somnum
adfert, allicit, Cic. Sokakat be-
tegségbe hoz (szít, nekik beteg-
séget okoz) á harag: der Zorn
bringt einen in mancherley
Krankheit. Ira multo-
tos in Morbum conjicit:
Valakit oká dásra, (hányás-
ra hozni: einen zum Brech-
en reizen. Vomitum ali-
cui concitare, — movere. Plin.

Az tereméshez hágyósága hoz min-
den dolgot arra, hogy á habozás
ránkozzunk: die Milde der
Natur bringt uns mit sich, daß
wir über nine Tod wünnen.
Mollitia naturae indit hoc no-
bis, ut mortí alienjus illacri-
memur. Cic. Szebe hozni vá-
lakit: okozni, engedni, hogy
reménységében egy valaki meg-
halatódgyék: Jemanden in Gefahr brin-
gen. Aliquem in periculum ad-
ducere. Cic. 35. A' népet
Katonai rendbe hozni: — Sze-
rí: das Volk in Ordnung
nung bringen. Populum in
militarem ordinem redigere.
Cic. 36. Valakit az ellenség
egy gyességre hozni (egyessé-
get szerezni): jemanden wi-
der zu Vereinigung bringen. Aliquem ad pacis-
nam concordiam reducere.
Cic. 37. Valakinek segét-
séget hozni: Segétségére len-
ni Valakinek: einem in ei-
ner Sache helfen. Alicui ad-
jumentum ad rem aliquam af-
ferre. Cic. 38. Törvényt
hozni: szabni, ein Gesetz
geben. Legem ferre. Cic. 39.
Ha akkora hoz (szokit) á ken-
telenség: wenn uns die Noth
die Noth zwingen wird.
Si necessitas nos ad ea de-
truserit, si necessitate co-
acti fuerimus ad ea. Cic.
Jeengemet olly szorúltságra
hoztál, hogy többé — di-
ch hast mich zu solcher Noth ge-
bracht, daß ich nimmer
kann — Me in eam necessi-
tatem induxisti, ut nequeam
— Liv. 40. Fiat hozni
(szülni) a világra: einen
Sohn gebähren, auf die Welt
bringen. Filium in lucem ed-

re. Tacit. Leány, magzatot ho-
zott a' világra: élő fiat vagy
leányt szülő asszonyi nemről
szólván. Feminei sexus sexum edidit.
Tacit. 41. Szem-elébe hozni
(tenni) valamit: valamit
tenni szemei elébe. Ponere
aliquid sub conspectu. Cic.
42. Eszébe hozni (venni)
valakit: valakit szem előtt
tartani, emlékezetben tar-
tani. Redigere ali-
quem ad pristinam rationem. Cic.
— ad officium. Cic. — ad Ordinem
Quinct. Valakit azzá a' gondo-
latra hozni: valakit arra
gondolásra bírni. Deducere ali-
quem ad eam cogitationem. Cic.
Valakit a' maga értelmére hoz-
ni: valakit saját Meg-
győződésére bírni. Aliquem ad
suam sententiam perducere. Cic.
Valakit más értelemre hozni:
valakit más egészen új
szemmel látni tanítani. Trans-
figurare animum alterius.
Quinct. — sensus inflectere.
Virg. A' meg-veszett (el-hi-
bázott) ifjut jó útra hozni:
valakit kóborló fiatal Jünglingot
az igaz útra vezetni. Reparare corruptum
adolescentem. Plaut. Ö en-
gemet más irányba hozott:
ő tőlem egészen más
Meggyőződésre tért. Ille de sententia
meam deposuit. Cic. 43. Ezek á
fák szép levelet hoznak
(teremnek), és nem gyü-
mölcsöt: ezen fák szép ma-
gas törzsökkel, és sűrű lom-
bokkal bírnak, de gyümöl-
csöt nem teremnek. Arbores ipsa tantum folia, et
non fructus ferunt. Colum. A'
föld bőven hozza a' virágo-
kat: a' föld bőven hajt virágot
és gyümölcsöt. Ubertate fruges
ferre. Virg. A' kertem jól gyü-
mölcsöt hozott: kertemben
jól hajtott a' gyümölcsfa.
Hortus meus multos edidit —
tulit fructus. Cic. A' szántó-
földek gyümölcsöt nem hoz-
nak; nem teremnek: a' föld
itten terméketlen mészből áll. Agri si-
lent, — tacent. Colum. 44.
Ha úgy hozza a' szerencse,
ha úgy történik: mennek
úgy a' dolgok mint kívánni
lehet. Si ita
fortuna tulerit. Si felicitas
ita adspirarerit. Curt. 45.
Alba hozni valakit (vezetni) valakit. annak útját
szabni. Exeuntem in viam dedu-
ce, reducere. Cic. Hozzon
hozni: oda hozni. Ad-
ducere.

Hozó, adj. ami hoz, hozni
szokott, hozott, hajtott.
Lator, oris, m. Fact. Portans,
antis, o. Cic. vehens, entis, o, Cell.
Hozó familia ez, nem kéz-
ez nem ki-visz, hanem be-
hoz: ami nem fogy, nem
ritkul. Qui infert, non
effert.

Hozódni, -dom, -dik: arra hozni
magát, arra bírni magát.
Se commovere. Se movere ad
aliquid. Cic. Szóval hozódni:
a' dologra fogni magát. Se
sermonem venire. Cic.

Hozomány, -nynak, -nyt: fér-
jéhez hozott, vitt jószág:
ami hozományul jár, vitt Mitgabe,
Mitgift. Attalica, ae, f. Gaud.
dos, otis, f. Cic. Nints á' ho-
zományának hozományára: ki
szegényen jut ki hozott
gaba. Virgo dote casta.
ginis, ae, f. Plaut.

Hozsza: add ide, hozd ide:

bringz sze, ginb sze. Ce. do, adfer, Plaut. Hozsza eggy Kist: bringz mir mein Mantl sze. Adfer mihi Cultrum. Cic. Hozsza vizet a Kezemre: ginb Waf. ser sze, ein Hünde zu Wa. schen. Codo aquam manibus. Plaut.

Hozzá. interj. - woflan! nu nun woflan! Eja! virg. age! agite! Cic. Noszsza hozzá! woflan! Agedum! Terent.

Hozzá, -zzád, -zzám; -zzájok, -zzátok, -zzánk: zu ihm, zu ihr, dazu, zu dem, zu mir, zu ihnen, zu mich, zu uns? Ad eum, ad se, ad te, ad me, ad illos, ad eos, ad vos, ad nos. Elég az hozzá, hogy — Genug, daß — Satis est (Cuf. sit hoc), quod — Cic. Mosz vagyon idöd hozzá: jetzt hast du Zeit dazu: Nunc tibi licet pro temporis oportunitatem. Cic. nunc tibi percquam commodum est. Plaut. Mit mondasz hozzá! was sagst du dazu? Quid dicis ad hoc? Cic. Ha eró nem használ vavasszsággal hozzá: was man nicht mit Kraft thun kann, soll man mit List thun. Vulpina pellis assuenda, si leonina non sufficit. Prov. Sok jo szerencsét hozzá! viel Glückes dazu! Gott gebe gut Glück dazu! Bene vertat! Curt. Hanc rem tibi voto bene et feliciter evenire. Cic. Quod facis, Deum vetim fortunare. Liv. Istenhozzád: Gott behüte! Lebe wohl! Vale. Cic. valeas! Cic. fac, valeas. Cic. Ollyen indúlattal vagyok hozzád: solst meine Zu neigung, und Liebe, die ich gegen dir trage. Hoc sum in te animo. Cic. Te hozzád menek valta: ich wane in Deinen Zu flucht zu dir zu nehmen. Ad te ibam. Ter. Be-szóllott hozzám: wo jemand (zu) mir nin, wo Jemand zu mir, wo sat mir nine Visite geziehen. Convenit ad me. Cic. Ez hozzám jó szívvel vagyon: wo ist mir sehr gewogen. In me maxima benevolentia fertur. Cic. közel vagy hozzám: du bist von mir nicht weit entfernt. Loco non intervallum, quod nos ab invicem disjungit, prorsus est exiguum. Cic. Nints szive hozzám: wo fat Einn Zug zu mir. Non est mihi deditus. Curt. Térjetek-be hozzánk: kehret ihr bey uns ein. Divertatis ad nos. Cic. Hozzátok szollni sem akarok: ich will nicht mit euch unreden. Vos ego nec adloqui volo. Cic. Hozzájok senki se jár: niemand kommt zu ihnen. Nemo eos adit. Cic. Az igék elött ez-teszi: szu, szinzu, zu, nu. Ad.

Hozzá-adás, -nak, -ni: der Zu satz, die Zugabe, das Zu zufügen. Additio, onis, f. Cinct. adjectio, onis, f. Cic.

Hozzá-adással szaporodik a szám: durch die Zu thung vermehret sich die Zahl. Adjectione augetur numerus. Cic. Megszerzés! Zu zug

Hozzá-adás, szerezd-meg, Rezelek: die Zugabe. Additamentum, i, n. Cic.

Hozzá-adatni, -tom, -tál: zugebun werden. Addi. Suet. A' többi "sok nyomorúságokhoz ez-is hozzá-adatott: "sinkt noch zu allem Unglück szu

qu Evenerunt. Accessit ea res in summum miseriæ. Cic.

Hozzá-adatott, partic. Jüngt qu thun. Additus, a, um. Cic. A' mun kához egy' eſtendö adatott: nr iſt noch nim Jahr zu kumm Ar, beit fingt qu thun worden. Unus annus additus tuo labori. Cic.

Hozzá-adhatni, -hatok, -hat, -ha-tom, -hattya: Jú gnbnn können. Addi posse. Kemmit eben mun, kához nem adhatni: zu kinem Rombit kann nichts zu gebnn gegnbnn werdnn. Huic operi nihil addi potest. Cic.

Hozzá-adni, -adok, -ád, -adom, adgya: Zúgnbnn, zúſetzn, fingzu fügnn. Addere, Iuct. adjicere. Iuct. Hozzá-adom aſztalra á fiamat: ich gnbn minnm Soſn zu iſm in dr Koſt. Ei treadam filium meum alendum. Plaut. Add hozzá azt-is, hogy — gnbn-, ſetzn- thun auch dus fingzu, daß — Adde et hoc, quod — Cic. Ext te trak magadtúl adod hozzá: dus ſetzeſt du nur kon dir ſelbſt Sorgn. Hoc tu de tuo tantum modo addis. Cic.

Maga ítéletét hozzá-adni: ſein Urtheil Urtheln fubtun und Sorgn gebn. Judicium suum interponere. Cic. Magát valakihez hozzá-adni: ſich mit nimm nnfangen, ſich zu gſellen. Se alicui adjungere. Cic. affixum esse alicui. Cic. Tákrúl hozzá adni: nix nnr zu gſagtm gnmandtn: Consociare aliquem alicui, vel cum aliquo. Plaut. A' több bit ételhez hozzá-adgyuk: Jus übrigzu wmadtn wir zu ſetzn. Subnectemus his ea religua. Quint. Hozzá-adni valamit az ételhez:

Hozzá-adott, partic. Jú zu gnthan. addditus, a, um. Cic. adjectus, a, um.

Hozzá-adva: adv. nit gnzehlt, mitgnrechnt. Inclusive. adv.

Hozzá-akadni, -kadok, -kad: an ntwas Jängnn, -klebnn, -ſtecknn bleibnn. Adhærere. Cæs. 2. Hozzám akadt: jétt: nr Jmt ſich zu mir bngebnn. Ad me devenit. Cic.

Hozzá-alkalmaztatni, -talok, -tat, -talom, -tattya: Jmann fügnn, -ſetzn. Subnectere. Iunct.

Hozzá-alkalmaztatni, -ſtatok, -ſtat, -ſtatom, -ttya: hozzá-toldani, zuſetzn. Adjicere, adnectere. Plin.

Hozzá-alkalmaztatás, -snak, -st: Jezu Jngnrmúng. Accommodatio, onis, f. Cic.

Hozzá-alkalmaztatni, -tatok, -tat, -tatom, -tattya: Jú ni: ntwas Jngnrm, odrn gſchickt machn, nach ntwas nrichtn. Accommodare. Cic. Midón a' bé bétát hozzá alkalmaztatná á fejéhez —: wie Jin Jim Hzu bre nach ihnn Hoſn zu wchſtr mache —. Dum Calanticam Capiti ejus accommodaret —. Cic. A' szavát hozzá-alkalmaztatni: Jim Stimm nach mnchr mnchtr Ulnd Mainr anſtigna. Vocem conformare. Cic.

Hozzá-alkalmaztatott, partic. ruházni unszínen, nyakravalóval ellátni, díszíteni. Accommodatus, a, um. Cic. Conveniens, -ntis, c. Cic.

Hozzá-alkotás, -tnak, -tt: Anfügung, Zusfügung, Zufügung. Adjunctio, onis, f. Cic.

Hozzá-alkotni, -kotok, -kott, -kotom, -kottya: anfügen, beyfügen, hinzufügen. Adjungere. Cic. Applicare Cic. Ahhoz hozzá alkotni valamit: einem Gebäude zu einem Zierath anfügen. Accessionem ædibus adjungere. Cic.

Hozzá-állani, -allok, -áll: hozzáállni: 1. mellé lépni: hinzutreten, -treten. Adsistere alicui. Cic. 2. Egyegyik tő a másikhoz jól hozzá áll: úgy ékei egymás mellé, hogy közötök semmi hézag nem marad: fügen, einer Stein gemäß fest an einander. Arcte cohærere lapides. Suet. Jól hozzá-áll a' ruha: Das Kleid hängt gut an. Vestis ei bene sedet. Quinct. 3. Hozzá állani valakihez: sich zu jemanden gesellen. Adpartes alicujus transire. Tac. Cum aliquo se jungere, partes alicujus sequi. Tacit. 4. Hozzá-állott szolgálatba: in Dienst getreten. nm Dienst bey einem annehmen. Servitium apud aliquem suscipere. Cic.

Hozzá-barátkozni, -zom, -zik: valakihez: sich an jemanden schmiegen. Applicare se ad alicujus societatem. Nep.

Hozzá-bátorkodni, -kodtam, -kodtt: sich mit einem einlassen.

Parem cum aliquo inire. Se alicui reconciliare. Cic.

Hozzá-bilincselni, -sek, -selt, -selerem, -lyezni: valakihez: einen an einen anschließen. Aliquem vinculis fixis adstringere, adligare ad aliquid. Macrob.

Hozzá-botlani, -lom, -lik: valamihez a' Sétében: anstoßen im Fortgehen. Offendere in tenebris. Cic. — Annere. Incurrere in aliquid. Cic.

Hozzá-borsátani, -tsátok, -tsátott, -tsátom, -tsátya: hinzubringen. Admittere ad- Tacit.

Hozzád: korcsis szó: p.o. Hozzádra (balra, bal-felé, bal-kéz-felé) tarts: Linke Seite halten: Ad lævam flecte. Cic. Sinistram tene. Cic. Sinistrorsus te flecte. Cæs.

Hozzá-dörgölödzni, -ödöm, -ödzött: valamihez: sich an einen reiben: se alicui adfricare. Colum.

Hozzá-dülleszkedni, -dem, -dett, valamihez: sich auf etwas stützen. Subniti aliqua re. Cic.

Hozzá-édesedni, -dem, -dett: angelockt sich einem anfangen. Adlectam adhærere alicui. Liv.

Hozzá-édesgetés, -snek, -tt: Anlockung, Ermunterung, Hinzulockung. Adlectatio, onis, f. Quinct.

Hozzá-édesgetni, -getek, -get, -gettem, -getni: mit Schmeicheleyen anlocken. Adlectare. Cic. — valakit: einen zu sich anlocken. Id.

Hozzá-édesgető, -ének, -ött: ein Ermunterer mit guten Worten. Allector, oris, m. Colum.

Hozzá-édesíteni, -sítek, -sített, -sítem, -síteni, p.o. a' borokat: die Weine durch Honig angenehm machen, ge-

)(Sütöszlás.

736. ft.

wösum. Insvefalere equos.

Cas.

Hozzá-ädesülni, sülök, -sül: l. Hozzá-ädesidni.

Hozzá-ägis, -sneck, -st: die Anbrennung. Adustio, onis, f. Plin.

Hozzá-égni, -égek, -ég; mintá'ka'sa á fázik'oldalához: anbrennen. Adurei. Tex. A' liszt-káfa hozzá-égett a' fazikhoz: der Mehlbrey ist an den Topf angebrannt worden. Puls farinacea, adusta, olla adhesit. Varr.

Hozzá-eggyesülés, -sneck, -st: die Vereinigung, Vereinigung. Admistio, onis, f. Cic. Commixtio, onis, f. Firm.

Hozzá-eggyesülni, -gyülek, -gyült, -gyültem, -gyülti: vereinigen, beymischen. Admiscere. Cic. Valamit valamihez hozzá eggyesülni: etwas mit was anders beymischen. Aliquid cum aliqua re, — in aliud admiscere. Cic.

Hozzá-eggyültetett, partic. valamihez: beygemischt, beygefügt. Permixtus rei alicui. Liv.

Hozzá-enyvezés, -sneck, -st: die Anleimung, Zusammenleimung. Adglutinatio, onis, f.

Hozzá-enyvezni, -vezek, -vez; -vezem, -vezi: valámit valamihez etwas an etwas anleimen. Adglutinare aliquid. Cic. Mesterei a beszéd'deit, és enyvezett hozzá i. gesunde Sprüche zusammen leimen. Proverbia deformare, et hoc adglutinabis. Cic.)(Tölte el-szakasztani.

Hozzá-épiteni, -pitek, -pit, -pitem, -pitti: anbauen, hinzubauen, hinzubauen. Addere —, adjungere ad edificanda. adstruere novum Aedificium veteri. Colum.

Hozzá-épités, -sneck, -st: das Anbauen, die Anbauung. Adjunctio, onis, f. ad edificanda &c.

Hozzá-érés, -sneck, -st: illatio: das Anrühren, die Anrührung. Tactio, onis, f. Cic. Attactus, us, m. Varr. Attrectatio, onis. f. Sen.

Hozzá-érhetetlen, adj. unbrauchbar, unbrauchbar, das nicht gebraucht werden kann. Intactilis, e. c. Lucret. inattingibilis, e. c. Barth.

Hozzá-érhetni, -hetek, -het: brauchen können. Attingere —, Tac. attrectare posse. Cic. A' sebes tag hoz hozzá sem érhetni: ein blutiger Hund läßt sich nicht gern anrühren. Plembe non tanquam reformidat tactum. Cic.

Hozzá-érhető, adj. brauchbar, das man brauchen kann. Tactilis, e. c. Lucr. tangibilis, e. c. Lactant.

Hozzá-érkezni, -zem -zik: so. a' Vineahoz Zúzás' Streit anrücken. Accedere ad rem. Cic.

Hozzá-érni, -ért, -ér: anrühren. Attingere. Tac. Attig érte-

hozzá: Zum Jahr ich ihn anzu-
rühren. Vix eum attigi. Ter.
Kis újjal sem értem hozzá: ich
habe ihn nicht einmahl mit dem
kleinen Finger anzurühren. Ne
digito quidem minimo attigi eum.

Ter. Hozzá ne érj: ne nyúlly:
rühren nicht an. Non attingas.
Idem.

Hozzá-érő, adj. anrührend. Attigu-
us, a, um. Appul.

Hozzá-érteni, -értetni, -ért, -értem
-érti: Jetzt verstehen. Tabinter-
ligere: Nem értesz hozzá: du
verstehst es nicht. In hoc non
capis, — non intelligis, non per-
spicis. Cic. Értsd hozzá a több-
bit: verstehe das Übrige dazu
zu: Intellige reliqua. Cic.

Hozzá értetni, -tetek, -tet; -tetem, -teti:
anrühren. Attingere. Ter. A'hoz-
dátalos képpen hozzá értetni ez ol-
vasót: diese Rosen Lesung an das
Gnadenbild anrühren. Rosarii
um Coronam rosaceam religio-
sam imagini divae Mariae mira-
culosae attingere.

Hozzá-értő, adj. mit Verstand
gen. Gnarus, a, um. Cic.

Hozzá-esni, -esem, -esik: zufallen.
Accidere. Sall. Hozzá-esni va-
latinek a'tába: hóz: einem
zu Fusse fallen. Accidere ali-
cui ad pedes. Idem. Ha hoz-
zá-esnek a'szegénynek, adott
vékiket: wenn die Armen
Leute ihm zugefallen sind,
hat er ihnen unter die Ar-
me gegriffen. Si pauperes
ei acciderunt, opibus suis
illorum levavit inopiam.

Hoz.

Hozzá-fércis, -sneki, -st: der Zu-
tritt. Accessio, onis, f. Cic.
Accessus, us, m. Cic. D. C. stavo
zás. "stringi rei."
Hozzá-fagyni: -ott-fagy: Anfrieren "Idem ad"
Hozzá-férhetetlen, adj: zu dem
Orte nicht Zutritt haben

Hozzá-férhetetlen, adj. Inaccessibilis, e. c. Tertull.
incongressibilis, e. c. Idem. Hoz-
zá-férhetetlen hely: ein Ort
zu dem man nicht nahen, nicht
hinzu kommen kann. Inac-
cessibilis locus. Tertull.

Hozzá-férhetni, -hetek, -het: hin
zu nahen können. Accedi pos-
se. Terent. Ha hozzá-férhe-
tek: jut hatok, ha szerit te-
hetem: wenn ich darzu kom-
men kann, si aditus ad id pa-
tuerit, datus mihi fuerit.

Cic. Még eddig hozzá nem
férhettem: bis zu diesser
Zeit konnte ich meinen Zutritt
zu ihm haben. Usque ad hoc
tempus accessum ad eum ha-
bere non potui. Cic.

Hozzá-férhető, adj. Zu dem man
kommen kann. Accessibilis,
e. c. Tertull.

Hozzá-férkezni, -zem, -zik: hin-
zu kommen. Accedere. Ter.

Hozzá-férni: -férek, -fér: 1. hozzá-
jutni: sich hinzu nahen, -
nahen. Propius accedere. Cic.
Még-vá-nálunk, ha hozzá-
férnék, -férhetnék: jut hatnék
wenn ich könnte darzu kommen,
wollte ich mich bemühen, da-
von weg nehmen. Si accessum
ad id haberem, demerem eho
aliquid. Valamihez könnyen
hozzá-férni: leicht etwas
verlangen, zu etwas kom-
men. Facile aliquid consi-
qui. Nehéz hozzá-férni:
's ist schwer ihm zu kom-
men. Difficilem accessum
habet, difficilis est ad eum
accessus. Cic. 2. Nem fér
hozzá á kevélység: nem le-
vély: der Hochmuth findet kein
Platz bey ihm. Apud eum superbia nullum locum obtinet. Cic.

Semmi rossz hír (semmi
rossz) nem fér hoz-
zá: kein mundhaftes Gerücht

seinen rossen rat. nr Besitzung und seinen Thun und Lassen ein" hinsehen. Intactus infamia; Liv. immaculatus est. Lucan.

Hozzá-fészkelni, -kelek, -kelt, -kelem, -keli Magát: sich einen anfangen. se alicui adfricare. Plin.

Hozzá-fixtrelni, -trelek, -trelt, -trelem, -trelj á fölöst valamihez: hozzá-varrni: einen Fleck einen etwas anstatt. Filis adstrictis gere plicam, adsuere plicam. Hor.

Hozzá-fogadni, -gadok, -gadt, -gadom, -gadgya: mit annehmen, zu sich annehmen. Sibi aliquem cooptare. Cic. adsciscere.

Hozzá-fogás, -snak, -st: hozzá-fordás: der Anfang, das anfangen, die Unternehmung. Adgressio, onis, f. Cic. inceptio, onis, f. Cic.

Hozzá-fogás á [illegible] színjátékhoz: der Anfang des Schauspiels. Commissio ludorum. Cic.

Hozzá-foghatatlan, adj. hozzá nem fogható: unvergleichlich, das mit keinem zu vergleichen ist, das seines Gleichen nicht hat. Incomparabilis, e. c. Plin.

Hozzá-foghatatlanúl, adv. auf eine unvergleichliche Art. Incomparabiliter. Adv.

Hozzá-foghatni, -hatok, -hat: anfangen können: Adgredi posse. Cic. Hozzá-foghatni bizvást: kennt sich daran anfangen. Tuto potes adgredi. Cic.

Hozzá-fogható, adj. ähnlich, nahmhaft, das kenntlichen werden kann. Aequalis, e. c. Cic. aequabilis, e. c. Cic. comparabilis, e. c. Cic. Nints hozzá-fogható ereje: es ist keiner gleichende Kraft zu ihm. Non habet accommodatas ad id vires. Cic. Ki vólna

Auf e' világon hozzá-foghatóz. ozzá' wem wären in der Welt ihm zugleich? Quis usquam gentium Eset talis, ipsi comparandus. Cic. Hozzá nem fogható: nicht ihm nicht ähnlich, nem mit ihm vergleichen. Est inferior. Cic. Nints hozzá-fogható; nints páreja szélen s földön: nr ist seines Gleichen auf der ganzen Welt nicht. Neminem sibi in orbe terrarum parem habet. Cic. Nints hozzá fogható ese: zu dem ist nr ungleich. Ad hoc ille non habet ingenii dexteritatem. Liv.

Hozzá-foglalás, -snak, -st. ein hingesetzte Anfügung. Adjunctio, onis, f. Cic. adplicatio, onis, f. Cic.

Hozzá-foglalni, -lalok, -lalt, -lalom, -lallya: anfügen, hinzufügen, zu Einigen. Adnectere. Plin. adplicare. Cic. Ónnal foglaltják-hozzá á fedélét: man hat den Ziegel mit Klauen befestigt, zu sammen gefügt. Operculum arcae plumbo devinctum est. Liv.

Hozzá fogni, -fogok, -fogt, -fogom, -gya: el-kezdeni: anfangen, den Anfang machen, sich über sich machen, unternehmen. Aggredi. Cic. Inspicere. Plin. inchoare. Cic. incipere. Cic. occipere. Tac. Ét-kezdeni, végét szakasztani; hozzá akarni fogni valamihez: auf dem Punkte stehen, etwas zu thun. Aliquid occipere velle. Terent. Fogj-hozzá bizvást: mache dich fertig darüber. Tuto aggredere opus. Cic. Hozzá-fogni á dologhoz: sich zu einer Sache machen. Accingere se ad laborem. Virg. Még hozzá sem fogtam az egész dologhoz-

nes ist in der Sache noch nichts Gutes, ich sa... In der Sache noch im braufat tuo mihi. Mihi in integro to... ta res est. Cic. Tél-kedvel fogott hozzá: mit Lust mit Willen angefangt. Fervate... te rem incepit. Cic. Hozzá-fogni hivatalyához: sein Amt anfangen. Auspicari-, ingredi munus. Plin. inchoare functionem Muneris. Cic. Valaki levelének olvasásához ismét hozzá-fogni: nimm Feind wieder lesen, wieder vornehmen. Repetere litteras alienas. Cic. Hozzá-fogni a munkához. Hand an das Werk legen, zum Werke schreiten, -greifen. Aggredi rem. Cic. Nagy fittyel (fenn héjázva, nagy bizodalommal) hozzá-fogott: er hat mit grossen Zuversicht sich an... macht. Magna cum confidentia (stata superbia) rem aggressus est. Cic. Hozzá-fogni a' Sók dolgokhoz: sein Gemüth sehr vielen Sachen zu lustren. Adtingere forum. Cic. A' te szerentsédre hozzá-fogok: ich will mit sein Glück anfangen. Tuis auspiciis hoc agam. Cic.

Hozzá-fogtak a' temetési pompához: die Leichen gehalt sont. Funus procedit. Terent.

Ha ekképen nem megy; más úton kell hozzá-fogni: so ist es nicht angegangen, wir wollen es nun auf einen andern Art vornehmen. Hac non succesit, alia adgrediemur via. Ter. Ugy, a' mint hozzá-fogott: wie er es zu machen angefangen. Ita, ut facere instituit. Cic. Hozzá-fogni valakihez: sich [illegible] mit etwas, etwas unternehmen. Adlibere manus, Cic. adgredi rem alicujus. Cic.

Hozzá-fogó, adj. der etwas hinzu fügt. Adjunctor, oris m. Cic.

Hozzá-foltozni, -tozok, -toz, -to, -tozom, -tozza: anflicken, adsuere. Horat.

Hozzá-folyamodni, -modom, -dik: zuflucht nehmen zu... Confugere. Cic. Tokan folyamodnak (folyamodnak, járúlnak) hozzá: hinter uns kommen ihm zuflucht zu ihm. Multi ad eum confugiunt. Cic.

Hozzá-folyamodás, -snak, -st: die Zuflucht. Perfugium, ii n. Cic. Tsak egy hozzá-folyamodás vagyon még hátra: nur noch einzige Zuflucht ist noch übrig. Unum saltem perfugium est reliquum. Cic.

Hozzá-folyamodni, -dom, -dik: seine Zuflucht zu ihm nehmen. Ad eum confugere. Cic. Hozzá-folyamodni valakiher segétségért: zu jemand Hülfe seine Zuflucht nehmen. Ad opem alicujus confugere. Cic.

Hozzá-fonni, -onok, -on, -onom, -onnya: valamit, valamihez: etwas an etwas anflechten. Adtexere aliquid ad aliquid. Cic.

Hozzá fordítani, -ditok, -dit, -dítom, -dítya, s. o. magát valakihez: sich zu jemand hin zu... Enfernen. Se ad aliquem advertere. Cic.

Hozzá fordulás, -snak, -st: die Hinzu Entfernung. Conversio ad aliquem facta. onis, f. Cic.

Hozzá fordúlni, -dúlok, -dúl: sich zu ihm Entfernen. Se ad aliquem convertere. advertere. Cic.

Hozzá formálni, -málok, -mált, -málom, -mállya: -alkalmazni p. o. magát: sich nach jmds Willen richten. Se ad alicujus voluntatem conformare. Cic.

Hozzá forradni, -radok, -rad: durch Räucherung anzufügen verstehen. Ligneseendo adjungi, ligneefacta partí adhibere.

Hozzá forradtt, partic. angeräuchert, -en. Adnatus, a, um. Vielleicht ein Ding. -alicui rei. Plin.

Hozzá-forrasztani, -rasztok, -szt, -sztom, -sztya. anlöthen, anlöthen, zusammenlöthen, hinzulöthen. Ferruminare Plaut. -valamit valamihez: etwas an etwas -. aliquid alicui. Idem.

Hozzá-forrasztás, -snak, -st: die Anlöthung. Ferruminatio, onis, f. Tct.

Hozzá-futamat, -tnak, -tamatot: das Zulaufen. Adcursus, us, m. Tacit.

Hozzá-futamni, futamodni, -dom, -dik: hin zu laufen. Adcurrere, accurrere. Stat. -valakihez: zu einem hin zu laufen. -alicui. Idem.

Hozzá futni, -tok, -fut: -szaladni: hin zu laufen, zufliegen. Accurrere. Stat. Confugere. Cic. Valakihez: zu einem -. -ad aliquem. Cic. Cl. El-szaladni.

Hozzá-futó, adj. der hin zu läuft. Qui accurrit. Stat.

Hozzá-függeszteni, -sztek, -szt, -sztem, -szti. anhängen, zuhängen. Adjungere. Tibull. Cl. El-választani. Valamit valamihez hozzá-függeszteni: etwas an etwas anhängen. Quidpiam alicui adnectere. affigere, aspendere Plin.

Hozzá-függesztés, -snek, -st: die

Anfügung. Adjunctio, onis, f. Cic.

Hozzá-függő-függeszett: partic. zugehängt, angehängt. Adjunctus adfixus alicui. Cic.

Hozzá-gondolni, -dolok, -dolt, -dolom, -dollya: valamit valamihez: etwas wozu denken, mit Gedanken wozu gehören. Aliquid rei alicui cogitatione addere.

Hozzá gyarapítani, -ítok, -ít, -ítom, -ítya: valamit: etwas hin zu thun, hin zu vermehren. Adaugere aliquid, cui. Virg.

Hozzá gyökerezni, -zem, -zik: an Wurzeln. Radicitus adhaerescere. Valakihez a' szive hozzá-gyökerezett: sein Herz ist einem angewurzelt: Cor ejus radicitus ei adhaesit.

Hozzá-hajlani, -lok, -jól, -lik: zuneigen, sich hin zu neigen. Acclinare. Liv. propensum esse in aliquem. Cic. A' szivem hajlik hozzá: ich bin mit Neigung zu ihm. Propenso sum in eum animo. Liv.

Hozzá hajlás, -snak, -st: die Hinzuneigung Inclinatio, onis, f. adl. Cic.

Hozzá hajlítani, -lítok, -lít: hin zuneigen. inclinare ad- Cic.

Hozzá-hajlott, partic. zugeneigt, angefügt. Adplicatus, a, um. Cic. propensus, a, um in eum. Liv.

Hozzá-hajtani, -jtok, -jt, -jtom, -jttya. anbinden. Flectere ad-.

Hozzá hasonlítani, -lítok, -lít: hin zu vergleichen, mit einem vergleichen, damit vergleichen. Adsimilare. Ovid. Hozzá sokban hasonlít: er ist ihm in vielen gleich. In multis

accedit ad eum. Cic. – Similis est ei. Cic.

Hozzá-hasonlítás, -snak, -st: Ähnlichung. Comparatio, onis, f. ad – Cic. Hozzá-hasonlítást tenni [illegible] Ähnlichung anstellen. Collationem facere. Cic.

Hozzá-hasonlíthatatlan, adj. Unvergleichlich. Haud comparabilis, incomparabilis, e, c. Plin.

Hozzá-hasonlíthatatlanság, -gnak, -got: die Unvergleichlichkeit. Incomparabilis conditio. is, onis, f.

Hozzá-hasonlítható, adj. die Vergleichen werden kann. Ei comparandus, a, um. Hozzá senkit nem hasonlítható: man kann ihn niemanden vergleichen. Ei nemo adsimilari potest. Ovid.

Hozzá-hasonló, adj. ihm ähnlich. Non absimilis illi, Suet.

Hozzá-helyheztetni, -tetek, -tet, -tetem, -teti: hin zu setzen, zu etwas. Addere aliquid alicui rei. Cic. adjungere quid cui. Cic.

Hozzá-helyheztetett (Participle) hingesetzt, hinzugethan. Additus, adjositus, a, um. Cic.

Hozzá-hitegetni, -getek, -get, -getem, -geti: anmuthen, hinzulocken. Adlicere. Cic.

Hozzá-hitegető, adj. anlockend, anmuthend. Allex, icis, o. Plaut. Férjet hozzá (man gá hoz) hitegető: die einen Mann an sich zu ziehen sucht. Allex viri. Idem.

Hozzá-hívni, -hívok, -hí, -hívom, -hívja: hinzu rufen. valakit valakitül valami végett: einen von einem zu etwas zuziehen, hinzuziehen, zu Rathe ziehen, zu Gaste bitten. Arcessere (accire) aliquem ab aliquo ad aliquid. Cic.

Hozzá-hordani, -rdok, -rd, -rdom, -rdgya: hin zu tragen. Adgerere. Tacit.

Hozzá-hozzá fogni, -fogok, -fog, öftters Pflaster hinlegen. Illegere, ineptare idem. Plaut.

Hozzá-hozzá kerdeni, -dek, -rd. l. Hozzá-hozzá fogni.

Hozzá-hozzá nyúlni, -lok, -nyúl: oft anrühren, Contrectare. -nyúlása. Contrectatio. Hozzá nyúlása sæpius. Hor. A' sebhez hozzá nyúlni: die Wunden oft anrühren. Retractare vulnera. Ovid.

Hozzá-huzkodni, -kodok, -kodtam, -kodj: anziehen. valamit valamihez: etwas an etwas hinziehen. Adtrahere aliquid ad aliquid. Cic.

Hozzá-igazítani, -ítok, -ítom, -ítja. p. o. a hegedüt a trimbalomhoz, mérsékelni, hogy a hegedü mit a cimbalom hangjával összhangzásban legyen. Facere, ut fides concordent (conveniant) cum cymbalo. Ter. A' köntöst a' testhez hozzá-igazítani: das Kleid dem Leibe anpassend machen. Vestem corpori adaptare, Suet. Valakihez hozzá-igazítani (küldeni) valakit, ismeretes helyen hinzu schicken. Ad eum aliquem mittere. Cic.

Hozzá-igazítás, -snak, -st: Zumessung. Adaptatio, onis, f. 2. hozzá-küldés: das Hinzuschicken. Missio ad –, onis, f. Cic.

Hozzá-illendő, adj. sich wozu schickend. Congruens, entis, o. Cic. Hozzá illendő jó ételt készíteni: die Speisen zweckmäßig zubereiten. Congruentia modum. a. f. Sen.

Hozzá-illeni, -lem, -lesz, -lik: sich
zu etwas schicken, zu etwas passen, mit
etwas übereinstimmen. Congruere. Cic. Convenire. Cic
Quadrare. Cic. Minden ember-
hez hozzá-illeni: auf alle
Menschen passen. In omnes
homines quadrare. Cic. Pixíllyon
a gonoszság, hozzá illik: wo
etwas mit sich, etwas zu sich
passig sein, mit sich vereinbar sein. Cum pietas, et fides, addecet. Cic.
Ezá ruha nem csak testedhez,
hanem erkölcsi tulajdonságod-
hoz-is hozzá-illik. Dieses Kleid
ist nicht nur an deinem Leib, son-
dern auch an deinem Charakter
angegossen. Vestis ista non mo-
do corpori, sed charactere tam
tuo convenit. Cic.

Hozzá-illés, -snek, -st: die Übereinstimmung. Congruentia, ae, f. Sen. Convenientia, ae, f. Cic.

Hozzá-illetés, -snek, -st, - hozzá-rakás: die Hinzufügung. Adpositio, onis, f. Cic. accommodatio, onis, f. Cic. conformatio, onis, f. Cic.

Hozzá-illetett, partic. hinzugefügt. Adpositus, a, um. Cic.

Hozzá-illetni, -letek, -let, -lettem, -lett: hinzufügen, -setzen, übereinstimmig machen. Concinnare, conformare, accommodare, applicare. Cic. Ges. Hozzá illetni a beszédet: die Rede auf sich wenden. Conformare, dirigere oratio-nem ad eum. Cic.

Hozzá-illett, adj. p. a. Mildes Mensch! Dem Umstand gemäß. Hominis excellentia consentaneum. Cic.

Hozzá-illetterett, partic. -szabatott: hinzugefügt. Appositus, conforma-tus, a, um.

Hozzá-intézni, -tézek, -tél, -tettem, -tézi: hinzuschicken. Conforma-

Hozzá-irni, -irok, -ir, -irom, -irja: hinzu-adi. Hinzu schreiben. -geben. Adscribere, adscribere. Cic. Hozzá-irni (hozzá adni a napot, mellyben a levél el-készült. Den Termin datiren. Dem epistola adscribere. Cic.

Hozzá-járhatatlan, adj. Zu niemand hinkommen könn. Inaccessus, a, um. Plaut.

Hozzá-járni, -járok, -ját: hinzu gehen. Eum adire, -frequenta-re. Cic.

Hozzá-járulás, -snak, -st: die Annäherung. Accessus, us, m. Cic. aditus, us, m. Cic. Hozzá-járulást engedni valakinek valami-hez: niemand nahe zu etwas kommen lassen. Dare alicui aditum ad aliquam rem. Cic. Ol. Hozzá-való el-távozás.

Hozzá-járulhatatlan, adj. Zu dem man nicht hinzu kommen kann. Inaccessibilis, e, c. Glos. in accessus, a, um. Plaut.

Hozzá-járulható, adj. Zugänglich. Accessibilis, e, c. Tertull. patens, ntis, c. Cic.

Hozzá-járulni, -rultok, -rult: hinzu gehen, hin zu kommen, hinzu kommen, sich zu nähern. Accedere. Cic. A' többi nyomorú ságok-hoz ez-is hozzá-járult! — adatott, -titerett: dieses ist noch zu allem Unglücke hinzu kommen. Accessit ea res in Cumulum mi-seriæ. Cic.

Hozzá-járuló, adj. A' föt követi a' hozzá-járulója: der Zusatz folgt dem Hauptstücke. Accessorium sequitur suum Principale. Inst. Inst.

Hozzá-jut hatás, -snak, -st: Zu-
kommen. Regressus, us, m.
accessus ad —
Hozzá-jutni, -jutok, -jut: —
ferni, vmdgyát ejtani. Ve-
jn kommen, bekommen,
erlangen. Accedere. Ter.
adquirere. Cic. obtinere.
Cic. Et-esni tölle. Mit
szorgalommal jutott hozzá:
wie hat er sich seinen Fleiß
erlangt. Qua
qua diligentia id consequu-
tus est. Cic. Semmi féle ke-
pen hozzá nem jutottunk:
wir haben auf keine Weise
dazu kommen können. Ut
latenus potiremur ad com-
accessum haberet, — id ad-
sequi. Cic.
Hozzá-juttatni, -tatok, -tat; -ta-
tom, -tattya. Vmdmi hez
valakit: einem etwas
zuwenden. Facere alicui co-
piam rei alienjus. Cic.
Hozzá-kapdosni, -dosok, -dos: hozzá-nyúlni:
oft vezjü greifen. Tracta-
tor cum manu capere, tangere.
Hozzá-kapni, -kapok, -kap: hozzá-nyúlni:
Circulen hozzá-kapni mint a kutya:
an Einem etwas vezjü greifen, ni-
cum Jemanden thün. Adgredi
admordere lem, lianti ore
tangere aliquid.
Hozzá-kapcsolni, -csolok, -csol, -
csolom, -csollya. Jmgü fügen.
-festen. Adfibulare. Cels. adjun-
gere. Tibull. adnectere. Cic. M
El-választani. Egyik hajót
hozzá-kapcsolni a' másikhoz:
ein Schiff an das andere an
Einander, anbinden. Navim
alteri navi adnectere. Cic.
Hozzá-kemènyedni, -dem, -dett:
vmdmi hez: in etwas Ernst
wenden. Indurescere ad aliquid.
Quintil. Hozzá-keményedett szí-
vem a' bánat hoz: mein Herz ist
durch tiefen Kummer unempfind-
lich geworden. Cor meum ærumnæ
admodum obduruit. Cic.
Hozzá-kenni, -kenek, -ken; -kenem,
-keni: anschmieren, hin-
schmieren. Adlinere. Cic.
Hozzá-képest: in Anschung etwas.
in Rücksicht etwas. Quod ad hoc at-
tinet, comparate ad hoc.
Hozzá-kerèsni, -rèsek, -rès; -rèsem,
-rèsi: Jemand à legényhez:
dem Jünglinge ein Mädchen
zu Zuführen. Juveni puellam addu-
cere. Plaut. Conciliare alicui
virginem. Suet.
Hozzá-készíteni, -szítek, -szít; -szí-
tem, -szíti: Rüsten vmdmihez:
sein Gemüth (sein Herz) zu et-
was vorbereiten. Animum ad
aliquid præparare. Cic.
Hozzá-készülès, -snek, -st: die Vor-
bereitung. Præparatio, onis, f.
Cic.
Hozzá-készülni, -szülök, -szül:
sich vorbereiten. Se præpara-
re. Cic. Még hozzá-készülnek:
Sie müssen sich zu bereiten. Dum
apparentur. Ter. A' munká-
hoz hozzá-készülni: sich zur
Arbeit parat machen. Accin-
gere se labori. Virg.
Hozzá-készült, -szültt, -szült. p.v. elme
vmdmihez: mit Wohl zügen,
geübten Sinn, oder Gemüth.
Bene præparatum pectus.
Hor. Hozzá nem készült be-
széd: ohne Kunst, ohne Müh
gemachte —, unvorbereitete
Rede. Elaborata
sermo, onis, m. Quint.
Hozzá-kezdeni, -zdek, -zd: anfan-
gen, den Anfang machen, Hand
anlegen. Incipere. Cic initium

capere. Cic. manum admovere. Ovid. Hozzá-kerdens à mint Kához: Vers' Wunck nuzgemischt. Manum admovere Opsi. Ovid.

Hozzá-kezdés, -esnek, -ett: der Anfang, der Anfangen. Aggressio, onis, f. Cic. praelusio, onis, f. Tac. — valamiheż: der Anfang einer Sache. Initium, rei alicujus. Cic.

Hozzá-kiáltani, -áltok, -ált: ein zujauchzen, zujauchzen, zurufen. Acclamare. Suet. Cic. clamare. Cic.

Hozzá-kiáltás, -asnak, -ott: der Zujauchzung. Acclamatio, onis, f. Colum. A' hozzá-kiáltástúl félö ökör: ein Ochs, der sich dem Zujauchzen scheut. Acclamationem verens bos. Idem.

Hozzá-költeni, -öltöm, -ölt. valamit valamiheż. etwas zu setzen, ein Gedicht. Aliquid alicui rei adfingere. Cic.

Hozzá-költés, -esnek, -ett: der Zudichtung. Subjunctio rei alicujus, onis, f. Cic.

Hozzá-költött, partic. Hinzugesetzt, hinzugedichtet. Adfictilius, a, um. Varr.

Hozzá-kötés, -esnek, -ett: die Anknüpfung. Adjunctio, onis, f. Cic. adnexio, onis, f. adligatio, onis, f. Colum.

Hozzá-kötni, -kötök, -köt, -kötöm, köti: -ragasztani, stoldani: anbinden, zusammenbinden, dazubinden. Adalligare. Plin. adligare. Colum. adnectere. Cic. Et. Et-választani. Életemet kötöm hozzá, hogy — ich will mein Leben daran setzen, daß — Morte depacisci cum pio. Tac. mein Leben setzen um etwas. Vitam ejus opponere pignori, quod — Terent. Ich setze mein Leben zum Pfande ein. Jidem meam interpono. Cic. Az ebeket hozzá-kötni a' hajó hoz: die Hunde an einen Posten hinden. Canes ad stabulum adligare. Cic. Hozzá-kötö, -önek, -ötte: der Anbinder. Adligator, oris, m. Colum.

Hozzá-kötözni, -tözök, -tözt, -tözi: hinzubinden, anbinden. Adligare. Colum. finder

Hozzá-köttetett, partic. Hinzugebunden. Adligatus, adnexus a, um. Tacit.

Hozzá-közelgetés, -esnek, -ett: die Annäherung. Accessus, us, m. Cic. a' varashoz: — ad Urbem. Cic.

Hozzá-közelgetni, -getek, -get: hinzugehen. Accedere ad — Sen.

Hozzá-közelíteni, -tétek, -tett: hinzu zu nehmen. Appropinquare, re etc. ad quem. Cic.

Hozzá lá gyülni, -gyülök — gyül: — idezedni, — szedülni: anziehen, sich einen aufhäufen. Adlectum adhaerescere alicui. Liv. DC Et-idegenedni, el-vadúlni tölle.

Hozzá-láncolni, -colok, -colt, -colom, — trollya: anketten. Catenis alligare. Cic. Valakit — nincs —, alienum — Cic.

Hozzá-látni, -látok, -lát: 1. hozzá fogni: anzugreifen. Aggredi, Cic. Cupide complecti, aliquid. Jemehez bátran hozzá látni. beherzt hineinen sich zu machen. Placeat tuto aggredi. Idem. Kisset lass hozzá: nimm dir Mühe zu. Adhibe cultum. Cic. A' vendég jól hozzá-látott. à fel- adott ételekhez: sokat evett azokból: dem Gaste in Ansehung der aufgetragenen Speisen wohl geschmeckt. Sic ne aggressus est hospes ci-bos a dapositos. Cic. Nem tud egességéhez hozzá-látni; an-nak gondgyát viselni, kéá vigyá-

vm wird auf seiner Gesundheit nicht Acht geben, oder sehr wenig Sorgfalt anwenden. Valetudini suae deesse videam. Cic. 3. Jól hozzátáttak a fordító fával: jól megdöngettek a hátát, — megverték. er ist tüchtig gezüchtigt worden. Graviter contusus est fustibus. Plaut. 4. Hozzá-látni a dologhoz, — munkához: körömöson, markosan, kézzel lábbal rajta lenni, szorgalmatosan dolgozni: sich tüchtig ans Werk machen, tüchtig fortfahren, tun, in allen Stücken. Mente et animo incumbere in opus, — in opus aliquod Caes.

Gyorsan lássz hozzá, a' mihez fogtál: tugin Flinck auf Arbeit, wurde ein Fleiß, sputiere dich mit der Arbeit. Navae agere oportet, quod agas. Plaut. Körmös kézzel látlak hozzá: mit Sorgfalt und Fleiß arbeiten. Demersos ungues lapsit. Pers.

Hozzá lönni, -lövök, -lött: ansetzen, anfangen. Telas cum texere. Cic.

Hozzá lopni, -lopom, -lopja magát valakihez: ungebetener Weise zu jemanden kommen. Furtim alicui adire. Cic.

Hozzá lovagolni, -glok, -golt: hinzureiten, zu etwas hinreiten. Adequitare. Liv. — a' kapuhoz: an das Thor hinreiten. — porta. Liv.

Hozzá-látás, -snak, -st. fleißig Hand anlegen. Provisio, onis, f. Cic. provisus, us, m. Tacit. Böltsességes hozzá-látás a' Gyermekekhez: die Vorsorge für seine Kinder. Providentia filiorum. Pomp. Jct. Restül-való hozzá-látás: zum Teufel fleißig arbeiten. Deses cura, ae, f. Stat.

Hozzá-látó, adj. der fleißig Hand anlegt. Providens, entis, c. Cic.

Hozzá-menetés, -snek, -st: hinzugehen, hinzutreten. Accessus, us, m. Cic. visgálni a hozzá-menetést: die Zugänge untersuchen. Explorare accessus. Flor.

Hozzá-menetel, -lnek, -lt: hinzugehen, hinzutritt. Accessio, onis, f. Cic. aditus, us, m. Cic. Hozzá-menetelt engedni valakinek, valakihez: einem hinzutritt zu einem gestatten, verstatten. Dare alicui aditum ad aliquem. Cic.

Hozzá-menni, megyek, megyen: 1. fekhez-menni valakihez: hinzutreten, hinzukommen, hinzukommen. Accedere alicui. Cic. Hozzá-menni a' leányom. meinen Tochter sich ihm genähert. Filia mea cum ipso nupta est. Ter. 2. Hozzá-menni: meg-látogatni valakit: zu jemanden gehen, jemanden besuchen. Convenire aliquem Cic. — ad aliquem, — cum aliquo. Cic. Egyenesen hozzá megyek: ich werde gerade zu ihm gehen. Recta ad eum venio am, — proficiscar. Cic.

Hozzá-mérni, -mérek, -mért, -mérve: zumessen. Admensurare. admetiri. Cic.

Hozzá-mérhetö, adj. zumeßlich. Proportionabilis, e. c.

Hozzá-mérhetöség: das Zumeßliche, die Zumeßlichkeit. Proportionabilitas, atis, f.

Hozzá-mérsékelés, -sek, -st: Csáng. Csángás: ein Anhalten mit Zurückhaltung. Projectio, onis, f. Cic.

Hozzám ne nyúlly, -ljak, -ljt: Rág. nemz. Rühre mich nicht an. Impatiens Noli tangere.

Hozzá nem érhető, adj. unbrauchbar. Incontingibilis, e. c. Barth.

Hozzá-nevelni, -vetek, -vet: anlernen. Adædere cui. Hor.

Hozzá-növi (-növök), -nő: wachsen. Adnasci. Plin.

Hozzá-nőtt, partic. angewachsen. Adnatus, a, um. Plin. -valamihez: -zu einem Ding. -alicui rei. Idem.

Hozzá-nyargalni, -galok, -gal: zu etwas hinsprengen. Adequitare. Liv.

Hozzá-nyomni, -nyomok, -nyom; -nyomom, -nyomja: anstoßen. Adprimere. Plin. -Valamit valamihez hozzá nyomni: etwas an etwas anstoßen. Aliquid alicui rei adprimere. Tacit.

Hozzá-nyújtani, -nyújtok, -nyújt; -tom, -ttya: nekit nyújtani: Jemanden zustrecken. Adporrigere. Ovid.

Hozzá-nyúlás, -nak, -t: das Anrühren, Berührung. Adtrectatio, onis, f. Gell. Contactus, us, m. Plin.

Hozzá-nyúlni, -nyúlok, -nyúl: 1. anrühren, ungerührt bleiben. Attingere. Ter. attrectare. Cic. A' hoz hozzá nem akart nyúlni: er ist ihn nicht anrühren wollen. Nec digitum quidem in rem illam porrigere voluit. Cic. A' hoz hozzá nem nyúltam. ich habe es nicht mit mit der Hand ungerührt. Id nec attigi. Ter. Hozzá-nyúlni (Chorrá-fogni) á dologhoz: sagnes-

Hand an die Arbeit legen. Operi admovere manus. Cic. Mi szükség hozzánk nyúlnod? warst jetzt du uns nöthig uns anzugreifen. Quid tibi nos tactio est? Plaut. Kézzel nyúlni valamihez: etwas mit der Hand berühren. Manu tractare aliquid. Colum. Még hozzá sem nyúltam (á dologhoz): ich habe die Sache noch nicht vor mir. Mihi in integro tota res est. Cic. Mindenhez hozzá-nyúl: an Gemüse alles an. Omnia attrectat. Cic. Hozzá-nyúlni á sebhez: die Wunde anrühren. Contrectare ulcus. Suet. Nyjjal se nyúl tam hozzá: ich habe ihn nicht mit dem Finger angerührt. Nec digito eum attigi. Ter.

2. Hozzá-nyúlni az ételhez (venni belőle) zu genießen. Manum cibo admovere. Cic.

Hozzá-olvasni, -vasok, -vas; -vassa: dazu zählen. Adnumerare. Varr.

Hozzá-övedzeni, -dzem, -dzi: angürten, umgürten. Accingere. Testéhez hozzá-övedzeni á kardot: den Degen an den Leib umgürten. Accingi ense. Virg.

Hozzá-ragadás, -nak, -t: das Anhangen, Kleben bleiben. Adhæsio, onis, f. A' lebegő porcnak egymáshoz-való ragadása: das Kleben bleiben der Dunstbläschen. Adhæsiones atomorum inter se. Cic.

Hozzá-ragadni, -gadok, -gad: 1. hozzá-tapadni; anhängen, kleben bleiben. Adhærere. Cic. adhæresco, ere. Cic. Hozzá-ragadok, mint á borostyán: ich hänge mich wie Epheu an. Hedero, ere. 2. Hozzá-

ragadni: valakihez „közel, mat: einem nahe auf den Hals fen fangen, – sich zu jemandem. Ad„ haerere lateri alicujus. Liv.

Hozzá-ragadott, partic. angen glabet Adfixus, a, um. Cic.

Hozzá-ragaszkodás, -dásnak, -dást: die Anhänglichkeit. Adhaesio, onis, f. Cic. adjunctio, onis, f. Cic.

Hozzá-ragaszkodni, -dom, -dik: anhängen, anhänglich sein. Adhaerere, Cic. adhaerescere. Cic.

Hozza-ragasztani, -sztok, -szt: hozzá adni, -tenni: zuzu hängen, hinzu fügen, – setzen. Adjungere. Tibull. adnectere. Cic. adglutinare. Cic. M El-vü„ tasztani.

Hozzá-ragasztva, sp.o. á fának tö„ ve hozzá vagyon ragasztva a' gyökerekhez: der Stock ins Brunnwasser hängt an den Wurzeln. Truncus arboris adhä„ ret radicibus. Comen.

Hozzá-rándúlni, -dúlok, -dúl: kö„ zel idöre valakihez menni: sich zu jemand nur einige Zeit zu nimm begeben. Se ad eum, pro brevi tempore con„ ferre. Cic.

Hozzá-rekesztve adv. mit angen„ pelossen. Inclusive.

Hozzá-rendelni, -delek, -del; -de„ lem, -deli: zu ordnen, zuzu ordanen. Accenserc, Non. ad„ jungere. Cic.

Hozzá-rendülni, -dülök, -dül: zu„ zu jemand eilen, zuzu laufen, – fahren. Accurrere. Plin.

Hozzá-röfolni, -folok, -fol; -folom, -follya: zu Pferde hinzu-reiten, -kommen, -sprengen. Adequitare. Plin.

Hozzá-röffal hozzá-szoritani, va„ lamit valamihez: zu jemand drücken, stossen, – schlagen, – machen. Co„ chlea aliquid agigere.

Hozzá-sirolás, -sirnak, -sirt: hozzá-dö„ gölés; hozzá-sirolás: das Anmah„ len, die Anmahlung. Adfrictus, us, m. Plin. attritus, us, m. Plin.

Hozzá-sirolni, -rolok, -rol; -rolom, -rollya: anmahlen. Attrere. Plin. Valamit valamihez – rit„ was an etwas? – aliquid cui. Plin.

Hozzá-sülni, -sülök, -sül: hoz„ zu egni. – an brennen. Ad„ ri, Tac.

Hozzá-sült, partic. hozzá égett, meg-kozmásodott: angen„ brannt, wie ein Essen. Ad„ ustus, a, um. Plaut.

Hozzá-szabás, -snak, -st: – foglalás, -ítetés: das sich zu etwas richten. Accommodatio, onis, f. Cic. adplicatio, onis, f. Cic.

Hozzá-szabott, partic. – illetlenett: hin zu gerichtet. Adaptatus, a, um. Suet.

Hozzá-szabni, -bok, -szab; -bom, -bja: magát valamihez: sich nach etwas richten. Se ad ali„ quid accommodare. Cic. 2. Ru„ hát a testhez – das Kleid gut an den Leib richten. Vestem bene corpori adaptare. Suet.

Hozzá-szabott, adj. sich fügend, -fügsam, -schickend, -richtend, übern„ ein kommend, mit- Congru„ ens, entis; o. Cic. aequalis, e. c. Cic.

Hozzá-szaladni, -ladok, -lad: zu ei„ nem hinzulaufen. Accurrere alicui. Stat.

Hozzá-szállani, -llok, -száll: hozzá„ szálni, -repülni: zu jemand hinzu fliegen. Alicui advolare. Plin. 2. valakihez szállásza„ menni: Diverterc ad aliquem. Cic. Valakit tsvet által meg„ hini, hogy hozzá-szállyon: einen schriftlich einladen, daß er bey ihm einkehren wolle. Aliquem per litteras invitare, ut apud se diverset. Cic.

Hozzá-számlálandó, adj. zu rech„ nend. Imputativus, a, um. Tertull.

Hozzá-számlálás, -snak, -st: das zusammen zu rechnen, das Zu„ zu zählen. Adnumeratio, onis, f. Jct. Commeratio, onis, f. August.

Hozzá-számlálni, -lálok, -lál; -lálom, -lállya: mit zusammen zählen. Adnumerare. Varr. valamit valamihez: etwas zu etwas zählen. Aliquid alicui. Varr.

Hozzá-számlálva, Gerund. mit zusammen zählend, mitzuzählend. Adnumerando, Inclusive.

Hozzá-szedni, -szedek, -szed; -szedem, -di: hozzá[illegible]. venni, melle kendelni: zuzu nehmen, zuzu nehmend: mit zuzu nehmen. Adlegere. Liv.

Hozzá-szegezni, -gezek, -gez; -gezem, -gezi: anheften, annageln, annageln. Adfigere clavis rem. Cic. clavo fix marc. Tacit.

Hozzá-szegezetett, partic. angenagelt: Adfixus clavo, a, um. Cic. refixus, a, um. Virg.

Hozzá-szeledülni, -dülök, -dül: valakihez: sich zu jemand gegen einen freundschaftlich gesinnt bezeigen. Signa dare amicis erga aliquem mitigati. Cic. l. Hozzá-lágyulni.

Hozzá-szeretezetett, partic. angefügt, beygefügt. Adplicatus, applicatus, a, um. Cic. adplicitus, applicitus, a, um. Sec.

Hozzá-szeretezni, -tezek, -tez; -tezem, -tezi: anfügen, beyfügen, hinzufügen. Adplicare, applicare Ces. Valamit valamihez: etwas an etwas anfügen. Attexere aliquid ad aliquid. Cic.

Hozzá szívás, -snak, -st, -húzás, -vonás: die Anziehung. Attractio, adtractio, onis, f. Quinct.

Hozzá-színi, -szívok, -szí; -szívom, -szíjja. an sich ziehen. Adtrahere, attrahere. Plin. mint Magnes-kö á vasat, wie

dem Magnet-stein zieht das Eisen an sich. Ponit Magnes lapis ferrum attrahit.

Hozzá-szokni, -kom, -tsik: angewöhnen. Adsuescere. Cic. insuescere. Hor.)(El-szokni valamitül: Hozzá-szoktam á dologhoz: ich bin gewohnt an die Arbeit. Adsuetus sum labori. Cic. Hozzá-szokott á hazafiak között-való hadakozáshoz: gewohnt an die vaterländischen Waffen. Adsuetus civilibus armis. Lucan. Hozzá-szokott á kopasláshoz: gewohnt an das Hungern. Adsuefactus est fami, et siti. Cic. Már en ehez hozzá-szoktam, auf diese Art hab ich mich gewöhnt. Hanc rei me consuetudo adsuefecit. Suet. Kitsinységemtül-fogva hozzá-szoktam á nyomorúsághoz: ich habe mich von Jugend auf an die Noth und Plagen gewöhnet. A teneris adsuevi miseriis. Cic. Lassan kinek hozzá-szokik á szem á nap-fényhez: nach und nach kann das Auge das Licht vertragen. Oculus Lucem ferre paulatim condiscit. Plin. Sec.

Hozzá-szoktatni, -tatok, -tát; -tatom, -tattya, valamihez á' lovakat: die Pferde an etwas gewöhnen. Insuefacere equos ad aliquid. Ces.

Hozzá-szóllani, -lok, -szóll: valakihez: jemanden zureden, zusprechen, zusprechen. Adloqui aliquem. Cic. A'hoz ein-is hozzá-szóllok: a'hoz nekem-is jussom van: darauf mache ich auch einen Anspruch. Ad hanc rem etiam ego habeo jus. Dan.

Hozzá-szóllás, -snak, -st: das Zureden, das Zuzusprechen. Affatus, us, m. Gell. allocutio.

-onis, f. Catull. Törvényes hozzá-
tartozás: sein gesetzlicher Anspruch.
Actio judiciaria, onis, f. Cic.
Neki is van hozzá-tartozása zu
auf meiner auch einen Anspruch.
Et ille habet jus ad rem. Dan.
Hozzá-tartozni, -tozom, -tozik: hin-
ein gehören, hinein gehören. Ad-
stringere. Senec.
Hozzá-tenni, -teszek, -tesz, -tesz-
tem, -tessz, -tett: zu-setzen, beg
fügen, hinzu fügen, hinzu-
thun. Addere. Valamit vala-
mihez —: etwas zu etwas —.
aliquid ad aliquid —. Cic.
Hozzá-támaszkodni, -dom, -dik:
valamihez: sich auf etwas lehnen,
-stützen. Innixi alicui rei.
Ovid. — valakihez: — zu jemand
— in alienum. Plin.
Hozzá-támasztani, -sztok, -szt, -sztom,
-sztok. — valamit valamihez: et-
was an etwas lehnen. Admo-
vere aliquid ad aliquid. Ovid.
Hozzá-támasztás, -nak, -ot: die
Anlehnung. Adplicatio, onis,
f. Cic. Declinatio, onis, f.
Hozzá-tanúlni, -núlok, -núlt:
valamihez: sich an etwas
zu gewöhnen. Invescere
rei alicui. Colum. Vala-
hova ahoz is hozzá-ta-
núlt: er hat sich endlich auch
zu Rom daran gewöhnen.
Tandem repexit, quod Ostia
erat. Cic. Jól hozzá-tanúlt
a' Gyalázás hoz: er ist schon
trefflich an gewöhnt den Schim-
pf. Optime novit detrectare
alios. Plin. — ignominia ali-
os afficere. Cic.
Hozzá-tartó, adj. anhängig, an-
hänglich. Adhaerens, entis, o. Cic.
Hozzá-tartozandó, pertin. angehö-
rend, gehörig, eigenthümlich. Ad
rem pertinens, entis, o. Cic. Hoz-
zá-tartozandó dolgok: zu-gehö-
rige Sachen. Adjuncta, orum, n.
Cic. Hozzá tartozandók: zu An-
hangendes. Ad se pertinentes.
Hozzá-tartozandóság, -gnak, -got:
die Zugehörung. Pertinentia,
ae, f. Voss.
Hozzá-tartozni, -tozom, -tozik: zu-
gehören. Attinere ad —
Cic. pertinere ad — Cic. esse
proprium alicujus, eo pertinere.
Cic.
Hozzá-tartozó, adj. Hozzá-tartozan-
dó: zugehörig, eo pertinens,
entis, o. Cic. Hozzánk tartozó: un-
serig. Nostras, -atis, o. Cic. Hoz-
zátok tartozó: euer gehörig. Ves-
tras, atis, o. Cic. Vala-
mivel a hozzája tartozót ki-
gaztalni: mit etwas sein Zu-
gehör tödten. Suos re aliqua
Consolari. Cic.
Hozzá-tenni, -teszek, -tesz, -tesz-
tem, -tessz, -tett: zu-setzen, beg
fügen, hinzu fügen, hinzu-
thun. Addere. Adjicere. Caes. Adjunge-
re. Tibull. juxta ponere. Tacit.
Adgyuk hozzá ezt-is, hogy —
setzen wir noch hinzu, dass —
Dass — Addamus et hoc, quod
Cic. Valamit valamihez he-
lyesen hozzá tenni: etwas
füglich an etwas anfügen.
Subjicere aliquid opportune
rei. Quinct. Hozzá-tenni
valamit a summához: noch
etwas zu der Summe zu-
setzen thun. Adjicere aliquid
summae. Cic.
Hozzá-tétel, -tetek, -tet: der Zu-
satz, der Hinzu fügen, die
Hinzu fügung. Adjectio, onis,
f. Senec. justa positio, onis,
f. Tacit. Hozzá-tétellel szapo-
rodik a szám: durch Zu-
setzung vermehrt sich die Zahl.

Adjectione augetur numerus. Cic.

Hozzá-tétetett, part. angefügt, beygefügt, zugesetzt. Adjunctus, a, um. Cic. Subjunctus, a, um. Cic.

Hozzá-teremni, -remek, -rem. zuwachsen. Adnasci. Plin. Hozzátermett a Szürkhöz a Szemérmetlenség. nr. Natura nimia Junonem fecit impudentiae Catonis. Accommodata est ad virginem judicia, -verecundia. Cic.

Hozzá-tevés, -snek, -st: l. Hozzátétel.

Hozzá-tévö, -önek, -öt: der etwas zuzufügt, zuzusetzt. Adjunctor, oris, m. Cic.

Hozzá-toldani, -ldok, -ld; -ldom; -ldgya: hozzá-adni, -szerezni: Jemand zusetzen. Adnectere. Plin. Cel- Szakasztani, elválasztani. Azt tóld hozzá, hogy- Das setze noch zu, daß- Hoc adde. Ter. Hozzá-toldom levelemben még azt-is, hogy- Das setze ich noch in meinem Briefe zu, daß- Et hoc litteris meis adjicio. Cic.

Hozzá-toldani-foldani, ldok, ld, -ldom, -ldgya: Jemand anhängen. Adjungere. Horat.

Hozzá-tolni, -tolok, -tol; -lom, -lgya: Jemand zusetzen. Admovere. Cic.

Hozzá-tölteni, -tök, -lt; -ltöm, -lti: Jemand eingießen, -gießen, zugießen. Adfundere, affundere. Plin. Tölts bort hozzá: gieß Wein zu. Adfundere vinum. Plin.

Hozzá-törödni, -döm, -dik: sich darauf hozzá-szokni: Jemd gewohnen. Consuefacere. Cic. Már hozzá-törödött sok gyakorlással az elméje: Der Gemüth ist ihm unmerklich gewor-

den, ist hinzugekommen. Animus illius usu concaluit. Cic.

Hozzá-törölni, -rlök, -rölt, -rlöm, -rli; -törölöm, -röli: sich wischen. abwischen. Abstergere. Plant. Ad labomat se törleném hozzá: ich wollte meinen Fuß an ihn abwischen. Nec pedes in eo abstergere vellem. Prov.

Hozzá-törzsölni, -zsölök, -zsölt, zsölöm, -zsöli: valamit valamihez: etwas an etwas reiben. Aliquid alicui rei adfricare. Plin.

Hozzá-tsalo, adj. anlockend, anreitzend. Illex, licis, o. Appul.

Hozzá-tsalogatni, -gatok, -gattam, -gattya. Jemand locken. Adlactare. Colum.

Hozzá-tsapás, -snak, -st: der An-schlag. Affixio, onis, f. Ökrömes hozzá tsapásnál fogva.

(adná) magát: sich wögen sich gern in Jemds Zuneigung, -sich mit ihm einlassen, sich zu ihm schlagen. Libenter se ei adjungere. Ter.

2. Valamit valamihez hozzá-tsapni: -ütni: etwas an etwas anschlagen. Affidere aliquid rei. Luer. -ad rem. Catull. A' lapos gúta hozzá-tsapott az ereszénnyéhez. Sein Zaubel ist angefugt wunden. Marsupium ejus excentexatum est. Plaut. 3. Karddal tsapott (vágott) hozzá, de nem érte: mit Schwert mit dem Hieb gemeint, aber ihn nicht getroffen. Gladio ictum vibravit, -texo cum petit. Tacit. sed cum non tetigit. Plaut.

Hozzá-tsapodni, -dom, -dik: an-
gr[illegible]ffen werden. Allidi ad
aliquid. Cas.

Hozzá-tsatolni, -tolok, -tsol; -to-
lom, -tollya. Anfesseln. Fibu-
la adstringere. Vasi. valamit
valamihez -: etwas an etwas -.
aliquid. Idem.

Hozzá-tsüszni, -szószok, -tsüszt:
[illegible]zu hinzu[illegible]n. Adrepere. Plin.
valakihez, -zu nennen zuzu-
[illegible]n. -ad aliquem. Plin.

Hozzá-tudhatni, -hatok, -hat; -
hatom, -hattya: hinzuthun -,
hinzu[illegible]zen -, beyfügen
können. Adjicere posse. Aut.

Hozzá-tudhatod a többit-is:
die Kunst des übrigen auch
hinzuzusetzen. Addere -, adjun-
gere reliqua potes. Tibull.

Hozzá-tudni, -tudok, -tud; -tudom,
-tudgya: hinzusetzen, beyfü-
gen, hinzuthun. Addere,
adjicere, adjungere, adnu-
merare. Varr. Tudd-hozzá
azt-is: setze auch das hin-
zu. Adde et illud. Cic. Lásd,
hozzá-adni. Mintha tudna
hozzá, ö-is bele-vág, bele-kap:
als hätte sich einer Kunst unter
den Streichen -, wie geschick-
te Leute unter den Streichen
umstehen können. Interstrepit
anser olores. Virg. Prov.

Tud hozzá, mint tanúk az
A. B. Czéhez, - mint vak
á hím-varráshoz: wie wenig
Zutrauen so hätte, wie den Zim-
de von der Musterung, - wie
die Kuh von der Meßlatte.
Cocus de coloribus, Scal. disp.
Prov.

Hozzá-ugrani, -grom, -grik: va-
lamihez: hinzu springen zu
etwas: Adsilire ad aliquid.
Cic.

Hozzá-ugratni, -ratok, -rat;
valakihez: zu nennen mit dem
Pferde hin zu springen. Equo ad-
silire ad aliquem. Cic.

Hozzá-ülés, -snek, -st: die Ent-
gegnung. Adsessio, onis, f. Cic.

Hozzá-ülni, -ülök, -ült: valakihez:
zu nennen hin zu sitzen. Assi-
dere ad aliquem. Cic. Hozzá-ülni az
asztalhoz: sich zu Tische hin set-
zen. Accumbere epulis. Plaut.
Adsidere Mensa. Tacit.

Hozzá-ütés, -snek, -st: der Anfa-
gen. Illisio, onis, f. Hieron. Illi-
sus, us, m. Tert.

Hozzá-ütni, -ütök, -üt; -ütöm,
üti: hozzá tsapni: anschlagen,
anstoßen. Allidere, allidere,
Lucr. valamit valamihez: et-
was an etwas anschla-
gen. aliquid rei -. Lucret.

Hozzá-ütödés, -snek, -st: der An-
schlagen, Allisio, onis, f. der An-
stoß. Offensio, onis, f. Cic.

Hozzá-ütödni, -döm, -dik: valam-
hez, an etwas anzuschlagen
anzustoßen pflegen. Alli-
di, allidi, impingere in ali-
quid. Plaut.

Hozzá-ütödött, partic. angu-
schlagen, anzustoßen. Illi-
sus, a, um. Tert.

Hozzá-üzetett, partic. Angenäh-
ten. Appunctus, a, um. Cic.

Hozzá-vagdalni, -dalok, -dalt; -
dalom, -dallya: 1. = apróra
vagni; 2 hozzá adni: zusam-
men hacken, und hinzuthun.
Conficere et addere rei. Cic.
2. A' paizshoz hozzá-vag-
dalni: hozzá-hozzá ütni, vág-
ni: im Spiele mehren, in-
dem man mit den Würfeln
auf die Tafel schlägt. Con

crepare gladiis ad certa.

Liv.

Hozzá-vágni, -vagok, -vág, -vágom, -vágja: dazù ſchlàgen, zùſchlàgen auf einen. -gladio petere aliquem. Curt.

Hozzá-vakarni, -kacsok, -kart, -kom, -kja: valamit valamihez: etwas an etwas zù ſcharren. Aliquid alicui rei adfricare. Colum.

Hozzá-választani, -sztok, -szt, -sztom, -szttya: dazù wählen, dazù erwählen. Adlegere. Liv. - a' népsközül egy egyet: einen vom gemeinen Volke. -aliquem de plebe. Cic.

Hozzá-való, adj. dazù gehörig. Adspectinens, entis, o. Spectans ad-, entis, o. Hozzá-való menetel: der Zugang. Aditus, us, m. Cic.

Hozzá-varni, ö varrni, -rrok, -varr, -rrom, -rja. zunähen, vernähen. Adsuere, Horat.

Hozzá-varrott, partic. dazùgenäht: Adsutus, a, um. Cic. &c. fixus, a, um. Virg.

Hozzá-venni, -veszek, -vesz, -veszem, -veszi: dazù nehmen. Adsumere. Liv. valamit valamihez: -etwas zù etwas aliquid, cui - Cic. - -adsciscere. Cic.

Hozzá-vetés, -snek, -st: der Anſchlag, Anſtoß. Illicio, onis, f. Hieron. illisus, us, m. Tert.

Hozzá-vetödni, -döm, -dik: valamihez: Adlidi, illidi rei aliquid. Plin. ~~ungefähr~~ etwas anſtoßen, anſchlagen. Adlidi-illidi rei alicui. Plin.

Hozzá-vetés, -snek, -st: 1, der Zuſatz. Adjectio, onis, f. Senec.

2. el-arányzás: die Muthmaßung. Conjectura, a, f. Cic. Hozzá-vetésből valamit kitanúlni: durch Muthmaßung etwas errathen, errathen. Conjectura aliquid adsequi. Cic.

Hozzá-vethetö, adj. dazùgethan: muthmaßlich, muthmaßlich. Opinabilis, e. c. Cic. Suspicabilis, e, c. Arnob.

Hozzá-vetni, -vetek, -vet, -vetem, -veti: 1, mellé adom, -vetém, hozzá-toldom: dazù ſetzen. Adjicere. Suet. Hozzá-vetem azt-is. auch das ſetze ich dazù: Addo-, adjicio et illud. Suet. 2. El-arányzani: üben allyon a' dolog, nem tudok hozzá-vetni: ehemmal ſah nem ein: in was die Sache beſtehet, kann ich nicht errathen. In quo situm sit negotium, nescio conjectura adsequi. Cic. Nem tudom, de úgy vetek-hozzá: ich weiß es nicht, ich muthmaße aber. Nescio quidem, sed conjicio - conjectura tamen -. Senec.

Hozzá-vive, adv. mit eingeſchloſſen, mit gerechnet. Inclusive.

Hozzá-vezetni, -zetek, -zet, -zetem, -zeti: dazù führen. Adducere. Cic. -valakihez valakit, einen zù einem. -aliquem ad aliquem. Cic.

Hozzá-vonás, -snak, -st: die Anziehung. Attractio, onis, f. Quinct.

Hozzá-vonni, -vonok, -von, -vonom, -vonnya: anſich ziehen. Attrahere. Plin.

Hozzá-vonzani, -nzok, -nz, -nzom, -nzza: -hüzzá á, vagy at a' magnes: der Magnet ziehet an ſich. Magnes lapis attrahit ferrum. Plin. Hozzám vonzom: ich locke, mache ihn an. Adlicio eum. Cic.

Hozzá-vonzó: adj. anmüthend. Invitabilis, e. c. Gell.

Hö, könek, kevet, kevek, pl. kév, kévségi. Ein Sitzen. Aestus, us, m. Cas. Hevet és hideget szenvedni. Sitzen und Kälte ausstehen. Calores et frigora perpeti. Cic. 2. adj. forró: fitzig. Fervidus, a, um. Cic. A' tűznek hő természete vagyon. Die Natur des Feuers ist Sitzig. Fervida est natura ignis. Cic. Ezek az ifiak nagyon hők: heves indulatúak. Diese jungen Bursche sind sehr Sitzig. Juvenes isti fervent is sunt animis. Liv.

Höbögés, -snek, -st: nyelvével-való akadozás: das Stammeln. Lingua haesitantia, ae, f. Cic.

Höbögni, -bögök, -bög: akadozni nyelvével: stammeln. Balbutire, Cic. lingua haesitare. Cic. Höbög a' vasdás forrta: akadozva beszél: er stammelt, stottert, als wenn er einen spitzen Bart hätte. Lingua haesitare, tanquam gutture esse. Cic.

Hökkenni, -kenek, -kent: döbbenni, ijedni: erschrecken: Expavescere. Liv. Pavore repentino percelli. Liv.

Meg-hökkenni: l. vissza hőkölni.

Hökölni, -kölök, -költ: hátrább hátrább állani, visszafordulni, hátrálni: zurück weichen. Retrocedere. Liv. regredi. Plaut.

Hökölteini, -tetek, -tet, -tetem, -teti. az ellenséget: weichen, aus dem Feind sich zurück ziehen. den Anfall der Feinde zurück schlagen. Cogere hostem ut se recipiat. Hostium impetum reprimere. Cic. retundere hostem. Cic. "Magtalan,

Höle, adj. el-fajúlt, lúka "üres p. v. gabona, vadót, vad-zab:

vor innerer Gährung. Effetum, inane, sterile, vacuum fermentum. Colum.

Hölgy, -gynek, -gyet, -gyek, plur: Asszony, kegyes, nő, nej, Felesig: Die Braut, Geliebte. Zit Liebste. Amica, ae, f. Ter. Sponsa, ae, f. Suet. Conjux, ugis, f. Suet. uxor, oris, f. Idem. Vendég hölgy: ágyas: minor benn schläferin, Concubina, Liebs" weib. Concubina, ae, f. Cic. 2. Menyét szabás fejér egér: das Hermelin, das gemeine Wiesel. Mustela, ae, m. Mustela Pontica, wis, i, m. Mustela erminea, ae, f. Linn.

Hölgyes, adj.: felesiges: der seine Liebste, Braut gern hat, der sie zärtlich ist. Amasius, Sponsus habens, uxoratus, a, um. Voss.

Hölgy-gerezna, -rának, -rát: hölgy bőrrel béllett ruha: mit Hermelin gefütterter Rock. Vestis Mustela erminea munita.

Hölgy-mály, -lynak, -lyt: das Hermelin Wammes. Pellis subventralis hermeli, is, f. Mustis pontici pellis subventralis.

Hölgy-menyét, -nyétnek, -nyétet: das Hermelin. Mustela erminea, ae, f. Linn.

Hölködni, -döm, -dik. l. Hökölni.

Hölly, -lynek, -lyt: hölly-fű, lép kissebbítő fű, ökör-farkfű: die Asphodille. Asphodelus, i, m. Linn.

Hölye, -lyének, -lyét: növeny: die Goldwurzel. Anthericum, i, n. Linn. Sárga hölye: -hölly-fű: die Gelbe Asphodille. Fülöp, -goldwurz. Asphodelus luteus, i, m. Linn.

Hömpö, -pnek, -pöt: hömpöly, hempergö, hömpölygö, görgöfa: die Rolle, die Walze. Cylindrus, i, m. Virg. Palanga, æ, f. Varr.

Hömpöly, -lynek, -lyt: görgöfa: die Walze. Cylindrus, i, m. Cic. Palanga, æ, f. Varr. Az iratokat a kerekben nagy hömpöllyel egygyengetni: die Briefe im Garten mit einer großen Walze neben (gleich) machen. Areas (horti) ingenti cylindro. Virg.

Hömpöly forma, adj. Walzenförmig. Cylindraceus, a, um. Plin.

Hömpölygetés, -snek, -st: das Walzen, die Walzung. Volutatio, onis, f. Plin.

Hömpölygetni, -getek, -get, -getem, -geti: wälzen, rollen, fortwälzen. Volvere, volutare. Cic.

Hömpölygetni a' görgöfát: einen Cylinder wälzen. Cylindrum volvere. Cic.

Hövet hömpölygetni: einen Stein wälzen. Saxum volvere. Ovid.

Hömpölygető, -ének, -ét: ein Lustwälzer. Palangarius, ii, m. Vitr.

Hömpölygö, -önek, -öt 1., görgöfa: die Walze. Cylindrus, i, m. Cic. Palanga, æ, f. Varr.

2., adj. Hömpölygö kövek: die flinzsteine Steine. Lacrimæ petræ Oca volutæ. Virg.

Hömpölygöni, -lygöttem, -lygött, -lygött: sich wälzen. Volutari, Cic. volvi. Cic. a' sárban hömpölygöni: sich im Kothe wälzen. Volutari in luto. Cic.

Hömpölygödni, -döm, -dik: sich wälzen. Volutari. Cic.

Hömpörögni, -rögök, -rög: sich wälzen. Volutari. Cic.

Hörgés, -snek, -st: kurgés, mellyében való hixitzelés: das Röcheln. Gravium, et stertentium anima meatus. Curt. Spiritus luctabundus. Schell.

Hörgö, adj. s. o. hörgö-börgö mellyü: der da röchelt. Cui meatus anima gravior, et sonantior fit. Curt.

Hörögni, -rögök, -rög, hixitzelni: röcheln. Gravem, et stertentem pectore edere halitum sonitum. Curt. Spiritum bullire. Aspera sonorum pectore ducere anhelitum. Stumian. Hörög a' mellye: er röchelt. Gravem, et stertentem pectore edit halitum, sonitum. Curt.

Hörpenteni, -pentek, -pent; -pentem, -penti: valamit: etwas aufgrün ritzen; ein wenig trinken. Libare. Virg. delibare. Cic. subbibere paululum. Inet. exiguum haustum cum sonitu capere. bibere exiguis haustibus. Ovid. Bú fejtésért jót hörpenteni. seinen Durst gut trinken. Largo vino usus est. Curt. Már igen szokat hörpentett, ivott volt, jól felöntött a' garatra: er hatte schon viel Wein getrunken. In multum vini jam processerat. Liv.

Hörpentenivaló, adj. s. o. Liv: ein Trinker, der nur nippend trinkt. Sorbillum, i, n. Plaut.

Hörpentes, -snek, -st: nin wenig trinkt. Exiguus haustus, ūs, m. Ovid

Hörpentiske, egtől hörpentiske -kinek, -két: nin kleinnes trunk. Sorbitiuncula, ae, f. Hieron.

Hörpentgetni, -getek, -get: mit nin nem pestlünken kostnn, nippen. Bibere, potare, pitissare. Ter.

Hörpentherö, adj. pestlünstlich, sich pestlünken lässt. Sorbilis, e. c. Cels.

Hörpentö, -önek, -öt: nin Kurzpestlünchinn. Sorbillator, oris, m. Gloss.

Hörpents, -tsnek, -tsct: ein gnun trunkt. Bibax, acis, m. Gell.

Hörpögetés, -snek, -st: szörtsölés. das Pestlubnen, Pestlürfnen. Sorbitio, onis, f. Pers.

Hörpögetni, -getek, -get; -getem, -geti: oft pestlürfnen. Pitissare. Ter. Sorbere. Plin. Temperétül hörpögetni á bort: ein Wein von zwe flnessen Zund pestlürfnen. Vinum de vola pitissare. Ter. Hörpögetni á pohárcat: ein Trinken nligen mich ausspestlürfnen. Sorbillare, lyathos. Serent. Hörpögetni a' lágy tojást: ein weiches Ey ausspestlürfnen. Ovum sorbere, exsorbere. Plin.

Hörpögetö, -önek, -öt: Szörtsölö: nin Kitzsaufen dem oft nin wenig oben weg trunkt. Pitissator, oris, m. Scalig.

Hörpögetve, Gerundiál. mennyi boromat meg-itta? wie viel Jüt ous mir nicht mit seinem Ey, Kitzsaufen-Wein weggepsoffen? Pitissando quid mihi vini absumsit? Terent.

Hörpölgetni, lásd, Hörpögetni.

Hörpölni, -pölök, -pöl, -pölöm, -pöli: pestlürfnen. Sorbere. Plin. Sorbillare Ter. Meleg levet hörpölni; -Szörpölni, -Szörtsölni: einen Jrisch

Sie Zwuzer pestlürfnen. Ius ferens sorbere. Cic.

Hörtsök, -tsnek, -köt: állat'nenne. Sus Hamstrus. Mus Cricetus, wis, tis, m. Linn. Mustela Cricetus. ae, f, m. Linn. Stavasi hörtsök: ein Mnumml-Thier. Mus alpinus. Hörtsökinél-is törtsökosb'ember: mauzusammen ein Igel. Echino asperior. or. Plin. Prov.

Hörtsök-bör, -snek, -et: das Hamstrusfell. Pellis Cricetina, na, vel- Cricetii. is, n. f. Hörtsök börrel béllelni valamit: etwas mit Hamstrus füttern. Pelle Cricetina munire aliquid.

Hörtsök-hordás, -snak, -st: Gützühordás: ein Zusammen Tragen so viel ninen Kitzmaus zusammen bringen ögtlegt. Accumulatio frugum, quas sibi Sorex pro hieme colligere solet.

Hörtsökös, adj. murges temérsetü, szó-fogadatlan. unbändig, widerspänstig, ungehorsam, Zornig. Contumax, acis, o. Cic. ferox, ocis, o. Cic. non obediens, ntis, o. ita exaudiens, ntis, o. Cic.

Hörtsökösen, adv. nigensinnigs. und bündig. Contumaciter. Cic. ferociter. Cic.

Hörtsökösködni, -döm, -dik: (berzenkedni, mérgesen szembe-szállani) valakin, -valaki ellen: jmandem trotzig-, aufbrennend entgegen, zornmütig ungehorsam werden (per iram) alicui resistere. Cic.

Hörtsökössig, -gnek, -get: lúd-méreg, berzenkedés: ein Gänsedes: -sködelus ris, i, m. Linn.

gerinnigem, slug fitzig zusammen. Ita trux, et ferefervida, æ, mis, a, f. Liv. ferocula, æ, f. dim.

Hö, -önek, -ünek, -üknek, -ével, -ivel, -ivek: Hitz, Aestus, us, m. Tacit. A' hönek ideje, tempus aestivum. A' hönek idején, aestivo tempore. A' hönek idejében, aestivo tempore. A' hönek idejében való, aestivus, a, um. A' hönek idejében lévő, aestivans, antis. A' hönek idejében lévő állapot: aestivatio, onis, f. A' hönek idejében lévő állapodni: aestivare, o, avi, atum, are. A' hönek idejében lévő állapodó: aestivator, oris, m. A' hönek idejében lévő állapodás

nin Jemand Tag-Wörter, der seine Jemand Tage ängstlich beobachtet. Sorori cida, a, f. Cic.

Hugom-aszszony, -nynak, -nyt: meine Jungfer Jemand, ha még hajadon; ha pedig már Férjnél van: meine jüngere Jemand Jemand. Sororcula (Domina Sorore) natu minor.

Hugonott, -ttnak, -tot: der Name, welchen anmak ihrer Reformation wegen a Reformátusoktól á Lantzi ált adtak: der Hugonott. Hugonottus, i, m. Prosp.

Hugotska, -kának, -kát: der jüngere Jemand Jemand. Sororcula (natu minor). Plaut. Testvér Hugotskám: mein liebster (jüngerer) Jemand. Mea Sororcula Germana (natu junior) Plaut.

Hugy, -gynak -gyat: Bes, Pös, vitellet: der Harn, die Urin. Humor, qui excernibus proficiscitur. Cic. Lotium, ii, n. Cato. Urina, ae, f. Cels.

Hugyexcsztő, adj. fo. o. ék, vagy -tsév, -tséve, -tsö: die Harn nöthen. Urethra, ae, f. Med. Urinalis, e, inis, n. Cels. Urinatis fistula, ae, f. Veget.

Hugyozás, -snak, -st: der Harn nen, Pin Enln, Zurück der Urin. Mictio, onis, f. Veget. Minctura, ae, f. Idem. Vér-hugyozás: der Blut Harn nen Sanguinis minctus, us, m. Cael. Aurel. Urina cruenta, ae, f. Plin. Nehéz hugyozás: die Harn Wind. Difficultas urinae Cels. Hugyozásra indító, adj. fo. o. Arzos ság: der Harn mittel. Victoria medicamenta, orum, n. Cael. Aurel.

Hugyoz hatni, -hatok, hat: Hugyoz hatnám: ich habe nine Benjam de den Urin zu lassen. Libido urinae me lacessit. Gell. Micturio, Parcere:

Hugyozni, -zom, -zik: Pesellii,

vizelleni: brunzen, pissen den Urin lassen, seine Wasser abgehen lassen. Lotium vel Urina reddere, Cels. mejere. Columm. mingere. Martial. Hugyozni: ins Bett brunzen: Lectum commingere. Hor. Oldalba hugyozni valakit: jemanden mit Urin besudeln. Aliquem urina contaminare. Incl. Perfringere. Hor. Ottan-ottan hugyozni: oft brunnen, oft pinkeln. Mictare. Vér hugyozni. Blut, oder was blutiges harnen mit dem Urin gehen. Excernere sanguinem, aut excretum aliquid cum urina. Cels. A' gelesztá hugyozik á-szájan: der Harnwinin bisznicht ihn. Nauseam humidam habet. Medic. Art sem tudgya, hol hugyozik á tyúk: er accul wonach ki tudatlan á' Gazdaság' dolgában: wo ist unwissend der Wirthschaft die Hühner harnen wohl zu pissen. Ignarus rei rerum oeconomicarum. Cic.

Hugyozni-való, adj. zum Harnen Pinlich. Mictorius, a, um. Cael. Aur.

Hugyozó, -ónak, -ót: 1. Agyba (maga-alá) hugyozó: der ins Bett pinlt. Subjectus, i, m. Marc. Emp. 2. adj. Hugyozó (hugyó, huddó) üveg: ein Urin glas. Vas vitreum urinale. asis, is, ale, n. Voss.

Hugyni, lásd, Hugyozni.

Hugyó, adj. der da harnt. Mejens, mingens. ntis, o. Martial. 2. Hugyó edény: ein Nacht Becken, Pinlto. f. Matula, ae, f. Plaut. Valakinek hugyó edényt adni: einem das Harn maul brechen zu machen. Porri.

gere alium matulam. Plaut.

Hügyö edénnyé tenni valakit: vkit hugyozni: nimm mich den Hals ein Topf. Habere aliquem pro matula. Plaut.

hügyö-edénycske, -kének, -két: -edénykc: ein kleiner Harn-Topf. Matella, ae, f. Plaut.

Matellio, onis, m. Vasc.

Hügyös, adj. pelelös, vizelletes: immer von Harn, brzin-Zeit. Lotiolentus, a, um. Non. communctus, a, um. Cic.

Hügyös fü, -ünek, -üvet: pintyö, gyujtovan, len-levelü fü: der Nabel-kraut. Antirrhinum linaria. i, n. c, f. Linn.

Hügyösan brzin-Zeit. Lotiolente. Non.

Hügy-vekedés, -snek, -st: vizellet szorulás: die Harnstrenge. Harnwinde. Stranguria ae, f. Cic. dysuria, ae, f. Cic. Urinae tormina, um, n. Plin.

Hügy-vekedös, adj. vizellet-vekedös: der an Harnwinde laborirt. Dysuriacus, a, um. Frem. cui subsistillum loti-um est. Cato

Hügy-szálladék, -teknek, -kot: hügy-üllepedtség; -tepszeje: die Urinsetzung. Sedimentum Urinae. i, n. Wogt.

Hugyogás, -snak, -st: das Gehnen. das Zehnen, -jesnengen wie nimm Nachtrücken. Ululatio, onis, f. Ululatus, us, m. Virg.

Hugyogatni, -gatok, -gat: hugyogni: oft jesnengen, wie nimm Nachtrücken. Cucubare. Auct. Phil.

Hugyogni, -gok, -hogy: zehnen, jesnengen, ächzen wie nimm Nachtrücken. Ululare, bubonis more vocem edere, cucubare. Auct. Philo.

2. A' kesébe hugyog: fáj a' vizelet miatt; wie blasst in die Hände. Manus habitu oris calefacit.

Hugyogó, adj. Sprichw. Cucubans, antis, c. Auct. Philom. Hugyogó éjjeli bagoly: ein Nimmruhe. Strix ulula. Linn.

Hugyolás, -snak, -st. das Zehnen, -jesnengen wie nimm Nachtrücken. Cucubatio, onis, f.

Hugyolni, -lok, -lot: ächzen. Cucubare more bubonum. a' bagoly hugyól: die Eule ächzt. Bubo cucubat, ululat.

Hugyoló, adj. p. o. bagoly: ein Nachtrücken. Ulula, ae, f. Virg. Bubo cucubans, onis, antis, m. Noctua, ae, f. Virg.

Hujja, junak, -jat: háj-báj: ein Jubilum, i, n. Sil. Italic.

Hükek, -kenek, -ket: hiba ejtés a gyermekek játékiban, p. o. a' lapta, vagy trigere ütésben; midön azt el-téveszti, nem találja: den Fussfestzug beym Ziehen der Finger. Excatum, mendum in lusu puerorum commissum.

Hülladék, -teknek, -kot: allyadék, ejtedék, farradék, metélék, nyirkadék, töredék, pöszlék: abgefallener unnützer Dinge. Das Abgeschnittene. Kleine Stücken. Fragmen, inis, n. Colum. Fragmentum, i, n. Cic. Putamen, inis, n. Plin. Purgamenta, orum, f. carmentum, i, n. Carmentum, i, n. Plin. Segmen, inis, n. Plin. Hülladék fü: Omladék: Abgebrochen Stücken eines Dinges. Fragmentum lapidis. Cic. Kerek-hülladék: Fruchtschalen. Rumenta, orum, n. Plant. Feces, cis, c. Colum.

Hullad'kos, adj. voll Fruit- und dunglnichtem Staub. Ramento sus, a, um. Cael. Aur.

Hullad'ozni, -zom, -zik. el-ch esni: oft fallen. Cadere frequenter. Cic. lapsitare.

Hullad'ozva, adv. Isak hullad'oz va (inigy- amugy) emliker ni vatamiért: sich nur ohnlin nichts Einiges wegen. Titubanter meminisse rei alicujus. Cic.

Hullám, -mnak, -mot: hab, Víztorlás, -tolgódás: -hánykódás: einer Welle, Woge. Fluctus, us, m. Cic. A' tenger hullámit á partokig tsapkodgyafel: das Meer treibt seine Wellen an das Ufer. Mare crebros fluctus in littus evolvit. Curt. A' hullámok egymást tepsik, tsaggattyák: die Wellen zerbrechen, zerstoßen sich wechselweise, einander. Impellitur undis undique. Ovid. Fluctus fluctus se premit ac sequitur. Luer.

Hullám-forma, -ának, -át: haboss: gewürfelt. Undulatus, a, um. Varr. Hullam-forma köntös: ein Rock von gewürfeltem Zeuge. Undulata toga. Varr. ap. Non.

Hullamodni, -dom, -dik: le-le-esni, -hullani: oft fallen. Sepius cadere. Cic.

Hullámos, adj. haboss: Wellen werfend. Undosus, a, um. Virg. Hullámos tér: die wogigte Fläche. Fluctuosus, undosus tractus, i, us, m. Liv.

Hullámozni, -zom, -zik: haboss: Wellen werfen. Undare. Val. Flac. Hullámzik a' tenger: das Meer wirft Wellen. Undat fretum. Acc. ap. Cic.

Hullámzat, -tnak, -tot: das Wallen, Wellenwerfen, die Bewegung wie die Wellen geben. Fluctuatio, onis, f. Plin. Undatio, onis, f. Flor.

Hullajtgatni, -gatok, -gat: oft fallen. Sincere delabi. Valamit-: etwas-, aliquid. Cic.

Hullajtani, -jtok, -jt: oft fallen lassen. Dejicere, demittere. Cic. Sok könnyet hullajtott ezzette: mußte für ihn manche Thräne vergossen werden. Magnam vim lacrimarum pro eo profudit. Cic.

Hullajtgatni, -gatok, -gat: für'ne Göttinblume. Dodecatheon. Linn.

Hullajtani, -jtok, -jt. unregelmäßig oft fallen lassen. Dejicere, demittere. Cic. Sok könnyet hullajtott ezzette: mußte für ihn manche Thräne vergossen werden. Magnam vim lacrimarum pro eo profudit. Cic.

Hullajtgatni, -gatok, -gat: oft unregelmäßig oft fallen lassen. Sincere delabi. Valamit-: etwas-, aliquid. Cic.

Hullánk, -nak, -got: für'ne Göttinblume, ein Frühlingsgewächs. Dodecatheon, i, n. Linn.

Hullani, -lok, -hullt: herabkommen, fallen, abfallen, herunterfallen. Cadere. Suet. decidere. Cic. ruere. Cic. Az alma nem hull (nem esik, nem távozik) messze fájától: der Apfel fällt nicht weit vom Stamme. Non procul a progenie stipite poma cadunt. Prov. Az égből hullani: vom Himmel fallen. De coelo labi. Cic. Az ezett gyümölts magától hull: reif

742. Lt.

fres Obst fällt von sich selbst
vb. Poma matura sponte flu-
unt. Ovid. Hullanak a' fának
levelei: Der Baum verliert
Laub fallen. Arbor ponit co-
mas. Virg. — nudatur foliis.
Vacc. A' fogai hullanak: die
Zähne fallen ihm aus? Den-
tes illi cadunt. Plaut. — ex-
cidunt. Plaut. Nem hull a'
forgás vágás nélkül: ein
Rad wird nicht umsonst auf-
gutmegyen. Fama non teme-
re sparguter. Stat. Prov. A'
Földre hullani: auf die Er-
de fallen. In terram cadere,
defluere. Cic. Hull a' hajam:
die Haaren gehen mir aus;
fallen aus. Capillus mihi
defluit: Plin. Reánk hull
(ver bennünket) a' jég-eső:
uns Hagel trifft uns? Gran-
dine cedimur. grando in
nos cadit. Cic. A' könnyei
hullanak a' szemeiből: die
Thränen fließen ihm aus
den Augen. Profluunt la-
crimae ab oculis ejus. Colum.
— Cadunt illi lacrimae. Tac.
Örömében a' könnyei hulla-
nak: ihm verlangen die Thrä-
nen vor Freuden hervor. Prae
laetitia lacrimae praecipiuntur
ei. Plaut. Vhlakinek a' távoiból
sivva hullani: bewährt, erdeckt:
einem weinend zu Füßen
fallen. Flendo ad genua alic-
cujus advolvi. Liv. — ad pedes
alicujus se objicere. Cic. prosice-
re. Cic. Tacitere. Cic. Sebesen
hullnak a' Mennykövek: in
Donner fallen schnell herun-
ter. Celeri pergunt fulmi-
na labi. Lucr. Hull, mint
a' Zápor. fällt schnell wie der
Gußregen. Delabitur velut
subitus imber. Cic. Sárba hul-

lani: in den Koth fallen. Defu-
ere in lutum. Colum. Ö tsak
történetből hallott trimes-
pestellel a' világra: er ist
nur zufälliger Weise von
adelm Geschlechte geboren.
— mit adelm Wappen auf die
Welt gekommen. Ille fortu-
ito saltem natus nobili gene-
re est. Cic. — venit cum in-
gui Gentilitio in vitam. Cic.

Hullás, -snak, -st: ein Fallen,
Herabfallen, Ein-
herfallen. Prolapsio, onis, f.
Cic. delapsus, us, m. Vacc. Sü-
rü nyilak' hullások: ein
Abfallen. Imber fervens
us, bris, ri, m. Virg.

Hullaszteni, -szték, -szt; -szlom,
-szttya: auch nieder fallen
lassen. Delabi-, prolabi fa-
cere. -Sinere. Cic. Sok kön-
nyeket hullaszteni: viel
Thränen hervorlocken. Pro-
fundere magnam vim lacry-
marum. Cic. Rózsáimat hul-
lasztom: ich verliere die
Blätter, meinen Frühling. Flo-
rem aetatis perdo. flos aeta-
tis meae cadit. Cic.

Hullatás, -snak, -st: das Fallen
fallen lassen. Demissio, onis, f.
prolapsio, onis, f. Cic.

Hullatni, -latok, -lat, -latom,
-lattya: oft nieder
fallen lassen. Sinere delabi.
Nem mind boros az, a' mit a' Kal-
már ebe hullat: ist geht, jeder-
gat, kessel: nicht alles
Gold, was glänzt, und jeder
mann. Non omne est aurum
quod splendet. Cic. Splendeat.
Appul. Prov. Hullattyák a' jó-
kat a' gyapjúk: die Wolken
fällt herein die Federn aus?
Cadit ovibus lana. Ovid. Kön-
nyeket hullatni: Thränen: trä-
nen hervorlocken. Lacrimas

emittere. Ovid. lacrimas
Fundere, Cic. – profundere.
Cic. Hullatty a levelcit á fa:
Der Baum verliehrt seine
Laub: Die Blätter fallen vom
Baume ab. Dimittit arbor
frondes suas. Plin. Vészi hul-
latni valakiért: sein Blut
für jemanden hingeben. San-
guinem suum pro aliquo effun-
dere. Curt. Virágjai hullatni:
die Blüten abwerfen, – fallen
lassen. Florem deponere. Pallad.
~~Hullogálni, gálok, gált oft fal-~~
~~len, ~~fiszo~~ fallen: lapsare Ca-~~
~~dere. Cic.~~

Hullo, adj. fallend, herabfal-
lend. Cadens, ntis, o. Cic. Cadu-
cus, a, um. Ovid. deciduus, a, um.
Plin. labens, ntis, o. Virg. Ho-
sen ältö, faltös. Hullo fa-
levelek: Blätter, so abfallen.
Caduca folia. Ovid. Hullo ha-
jak: aus fallende Haare.
Cadentes –, defluentes capil-
li. Plin. Valakinek à szemei-
bül hullo könnyek: Thränen,
so einem aus den Augen
fallen. Ovid. Lacrimæ cadu-
ca. Ovid. Hullo menny-kö:
ein fallender Wetterstrahl.
Fulmen caducum. Hor.

Hullogálni, -gálok, -gált: oft
fallen. – fleißig fallen lassen. Lapsi-
us cadere. Cic.

Hullogatás, -snak, -st: das oft
mäßige fallen lassen. Depe-
ctio, stolapsio, onis, f. Cic.

Hullogatni, -gatok, -gat; -ga-
tom, -gattya: abfallen –, fleis-
sig abfallen lassen, streuen. Deor-
sum labi sinere.

Hullogni, -lok, -lott: hüllador-
ni, szotyogni: oft fallen.
Sepius cadere, Cic. lapsitare.
Az szavak tsak daraboltra (stö-
rederve) hullognak a tsebegö
ajakokrül, – nyelvekrül. Ver-
ba non nisi frusta lapsi ver-
sant e labris titubante lingua lo-
quentis. Cic.

Hullongátni, -gálok, -gált, wenn
á' vitka essö, vagy hó: viel
fallen und warm fallen, sie
abfallen. Sæpe et passim
cadere. Claud.

Hullongani, -longok, -long.
oft fallen. Cadere frequen-
ter. Cic.

Hun², adv. hol? wo? ubi? Cic.
valahun: irgendwo. Alicu-
bi. Cic. ubicunque. Cic.

Huntzfut, -tnak, -tot: kisebbi
tö szö: ganz ember. Two Hunds-
fott. – förtlen pl. nim desinesf.
wort. Homo nequam, homu-
nihili, inis, m. Plaut. nebulo,
onis, m. Cic. scelus, eris, n. Ter.
Vilissimum caput, itis, n.
Liv. En neked nem leszek
huntzfutod: ich will dein
Hundsfott nicht seyn. Non
ero tibi ludibrio. Cic.

Huntzfutka, -kának, -kát: háj-
bodka, háj-füret, kunkorék:
Haarlocken, Cincinnus, i,
m. Cic. Huntzfutka szakált:
den Bart um bauen. Barba buc-
carum, – genarum. a, f. Geno
barbum, i, n.

Huntzfutozni, -tozok, -toz; –
tozom, -tozza. Valakit, mit
nianem sein Ding gött treiben,
nimm spielen lassen. Ludibrio
alicui esse. Cic. Con-
tumelioso aliquem inquinare
nomine. Cic.

Huntzfutság, -gnak, -got: das
~~gaug~~ das Bubenstück. Scc-
lus, eris, n. Cic. El-követett
huntzfutságok: begangene
Bübenstücken. Edita scelera.
Cic.

Huntzfutúl, adv. gazemberes mód
gyakra p. o bánni valakivel.
fundsföttigek mit jemanden
umgehen. Nequiter, sedule
ste agere cum aliquo. Cic.

Hunyja, -nyának, -nyát: dib-dáb,
, holmi öltözet, -ruha, -ru-
házat: ein Gewinns-, Lum-
pichtes Kleid. Vestis pannis
obsita, - pannosa. is, e, f. Cic.
Nálunk hagyta a hunyáját:
mit Schimpf und Schanden
uns gelassen. Indumentum
suum detritum apud nos re-
liquit.

Hunyás, adj. Szúrós: der einen
zottichten Oberrock trägt.
Gausapatus, a, um - Sene.

Hunyás, -nyának, -nyát: das Zublin-
zen der Augen. Nictatio
onis, f. Solin. Oculorum clau-
sio, onis, f.

Hunyászkodás, -nyának, -t: Hun-
nyászkodás jobb; maga
meg-vonása, -húzása, -meg-
hunyása, -hunyása: die Zu-
rückhaltung sich einzuziehen
einhalten, einzuschrän-
ken, mäßigen. Contractio sui.
Cic. Demissio animi. Cic. Mo-
deratio sui. Cic.

Hunyászkodni, -dom, -dik. Hun-
nyászkodni jobb. Magát meg-
vonni, meg-húzni, meg-hun-
nyi: den Hochmuth ablegen.
sich einzuschränken, einzuhalten.
mäßigen. Se contrahere.
animo moderari. Cic, sibi
moderari. Plaut. Animum
demittere. Cic. Fastum exu-
ere Ovid. Se reprimere. Cic.

Hunyatlan, adj. der die Augen nicht
zumacht, der nicht zu blinzelt.
Inconnivus, a, um. Sell. Hunyat-

lan szemmel volt egész éjjel: nem
hat ganze Nacht die Augen
nicht zugemacht. Totam no-
ctem insomnem exegit. Taut.

Hunyni, -nyok, -nyj, -nyom, -
nyia. p. o. a szemeit: die Au-
gen zumachen, zuschließen,
zudrücken. Oculos claudere. Virg.
Hunnya más a szemeit. die
Augen für Schlaf zudrücken.
Connivet somno. Cic. Este fele
hunynak a Virágok: die Blu-
men machen sich gegen
Abend zu. Flores flexo in
vesperam die se claudunt. Tac.

Hunyogatás, -nyának, -t: das Zu-
thun, Winken der Augen.
Nictatio, onis, f. Solin.

Hunyogatni, -gatok, -gat: a szemével: nicken, winken mit
den Augen. Nictare oculis.
Plin. Valakire hunyogatni:
jemanden mit den Au-
gen blinzeln, winken. Illi
cui adnictare. Fest.

Hunyogató, adj. der mit den Au-
gen winkt. Nictans, antis, c.
Plin.

Hunyor, -nyának, -t: Tüszszentő
gyökér, Nadragulya: egy' ke-
serü, 's igen hatalmas erejü
fü' neme, mellynek á ki-fa-
tsart levével á barmok te-
tebe-esett pondrót-(nyüvet)
szoktak á székelyek ki-ve-sze-
teni: die Niesswurz, ein Ge-
wächs. Helleborum, i, n. Plaut.
helleborus, i, m. Plin. Hunyat
(nadragulyát) ettek ezek:
diese Leute sind sehr grosse
Thoren. Data est helleborī
multo pars maxima istis. Hor.
Hunyort (nadragulyát fel-
lene ereszteni adni: die Nies-
swurz sind Narcissen, Jeben
nö tsig, dass man ihnen die
Grossen zuzwingen. Helleboro

is stis hominibus opus est. Plaut. Fe-
jér hunyor: Zaspipa: weiße Nies-
wurz. Helleborus albus, Wayt.
veratrum album. Linn. Fekc-
te hunyor. Die schwarze Nies-
wurz Christwurz, Helleborus
niger. Linn. Melampodium
ii, n. Plin. Melanorchion, i, n.
Plin. Vki hunyor: bolha-fü, vi-
zi bors: Ins Flö-Gemüt, ihm
Wasserscheuen. Polygonum hy-
dropiper, i, eris, n. Linn.

hunyor-fii, -ünek, -üvet: Ins Mün-
chenkraut. Polygonum persi-
caria, i, n. a, f. Schröd.

hunyorgani, -nyorgok, -nyorog,
-rg. mit den Augen blinzeln,
-winken. Nictare, Plin.

hunyorgás, -snak, -st: Das Zu-
blinzeln. Nictatio, onis, f.
Solin.

hunyorgatás, -snak, -st; s. l. Hu-
nyorgás.

hunyorgatni, -gatok, -gat; -ga-
tom, -gattya: mit den Augen
blinzeln, -winken. Nictare
oculis. Plin. Oculos nunc clau-
do, nunc aperio. Szemmel
hunyorgatni: mit den Augen
blinzeln. Nictare oculis. Plin.
Valakire szemét hunyorgat-
ni: auf jemanden mit Au-
gen blinzeln. Oculum alicui
obgeverre. Plant. A' szerelmes
re hunyorgat: katsongat.
~~Auf seine Liebste mit dem Blick~~
~~werfen~~. zu blinzelt, zu
wirft auf seine Liebste
einen Blick. Oculum ami-
cae oggerit. Plant. A' szeme
hunyorgat. re ánk: zu blin-
zelt auf uns. Oculi ejus
nictant ad nos. Plin.

hunyorgató, -tónak, -ót: der
mit den Augen blinzelt,
Winkt. Nictator, oris, m. Sidon.

hunyorgatva, adv. p. o. tekintget
ni valaki tevtébe: in einem
Einzl fortlich sinnlich Zucken
Furtim in epistolam alicu-
jus introspicere. Cic.

hunyorgó, partic. p. o. Szemek:
blinzelnde Augen. Nictan-
tes oculi. ium, orum, m. Plin.

hunyoritás, -snak, -st: Das Zu-
blinzeln. Nictatio, onis, f. Soli-

hunyoritni, -ritok, -rit; -ritom,
-rittya: hunyoritani: blin-
zeln, mit den Augen winken.
Nictare. Plin. Amoda hunyo-
rit: zu wichtet sein Gemüt
dessen. Animum ad id inten-
dit. Cic. Tsak hunyorit fele-
je: tsak iniegy amiegy tekint
vecá: zu sieht ihn nur obem
hin an. Per transennam in-
tuetur eum. Cic. Ö mi reánk
tsak hunyorit, mint Szolgá-
ica: zu betrachtet uns
nicht underst, als seine
Knechte. Ille nos quasi fa-
mulos suos intuetur. Cic. A'
szeretöjére hunyorit: -ka-
tsongat: zu blinzelt, zu
wirft mit seinen Liebsten
einen Blick. Oculum ami-
cae oggerit. Plant. Valaki-
re hunyoritni: jemanden
mit den Augen zuwinken.
Adnictare alicui. Fest. Sanya-
rút hunyorit: zu macht mit
Runzeln Gesicht. Acerbas mi-
nas ostendit. addueit
vultum. Tact. Látatik az
Isten az emberekenek vétke-
ire mintegy hunyoritani:
Gott scheint durch die kleinen
groben Übertretungen der
Menschen nur mit den Fin-
gern anzudeuten. Deus vide-
tur in hominum sceleribus
connivere. Cic.

Hunyorító, adj. Der mit dem Augen blinzelt. Nictator, oris, m. Sidon. paetus, a, um. Horat.

Hunyorogni, -rgok, -rog: pislogni: mit den Augen blinzeln. Nicta" re. Plin.

Hunyosdi, -dinak, -dit: hunyoska: játék' neme: Versteckens. Lusus latitationis, us, m. Hu" nyoszkit játszani: Versteckens" spielen. Ludere latitationem, occultari lusus gratia.

Hunyoska, -kának, -kát. lásd Hu" nyosdi.

Hunyott, partic. (el-hunyott) Ele" ink: die unseren Vorältern. Majores nostri fa" to functi. Cic. Hunyt napomat fel-virradta: nun ist mir mei" ne untergangene Sonne Zu" rück gekommen. Occidnam so" lem mihi revexit. Hor.

Hupi-kék, adj. Undurchsichtbar blau: einen unbestimmten Farben. Vox ficta Colorem indetermina" ti. Color multi notus. Z. Fel-ruházták a' hátát hupi" kékkel (kék foltokkal): nun ist blauen Flecken überzogen. Lividos plagis vesta" lit humeros. Hor.

Hupszpanni, -panok, -pan: le" esni: Ohnmacht fallen. Cum sonitu cadere, decidere. Cic.

Hur, -rnak, -rt: ideg, in, Sinn: 1. Hur a hegedün: die Sai" te. Chorda, ae, f. Cic. 2. a' test ízei: die Organa. Nervi, ium, m. Cic. Bögö hur: die Brust Saite, die Grob" ste Saite eines Musicali" schen Instruments. Hypa" te, es, f. Vide. Hegedü hur, die Saiten auf einer Geigen. Nervi fidium. Cic. A' hurokat fel-igazittani: die Saiten stimmen. Experiri chordas. Stat. Hurokat hüzni a' he" gedüre. Saiten aufziehen. Intendere chordas. Cic. A' hurokat pengetni: auf Sai" ten spielen. Percutere ner" vos Quint. Alább eregetni a' hurokat: a Saiten tiefer spielen: gelindern Saiten aufziehen. Pertinacia desiste" re. Cic. Submissius loqui. Cic. Egygy hurcon pendülnek: beyde hängen über einen Zweig gespannen. In eodem ludo doiti ad Nequitiam. Plaut. ejusdem farinae. Prov. ejus" dem generis homines. Cic. in" ter se similes Prov.

Hurcatlan, adv. unbezogen mit Saiten. Non intentus fidi" bus.

Hurgyálkodni, -dom, -dik: Ge" schäftig machen: unbedachtsam, und übereilt handeln. Praecipitan" ter agere. Luer.

Hurgyán, adv. p. o. járni: unbe" dachtsam und übereilt ge" hen. Praecipitanter (ventose) ambulare, incedere. Lucret.

Hurgyaság, -gnak, -got: Un" bedachtsamkeit. Praecipitan" tia, ae, f. Sell.

Hurítani, -rítok, -rít; -rítom, -rittya: hurcogatni, riogatni, riasztani Valakit: jemand" Einen anspannen, anschnauben. Alicui gravi tono comminari. Suet. minacem esse Quem. Suet. Objurgare aliquem. Cic.

Hurítás, -snak, -st: das Anspan" nen, die Anschnaltung. Objur" gatio, onis, f. Cic.

Hurka, -kának, -kát: 1. die Wurst. Farcimen, inis, n. Varr. Májos hurka: die Leber wurst. Toma" culum, i, n. Juven. Véres hur"

ka: die Blutwurst. Apexabo, onis, m. Varr. botulus, i, m. Fest. 2, bél hurka: der Darm, des Gedärmes. Intestinum, i, n. Cic. Öreg (vastag) hurka: öreg-bél az állatokban: der Grimmdarm, wenn der Darm dicken Därmen bis an den Mastdarm. Colon, ei, n. Plin. Vég hurka: der Mastdarm. Intestinum rectum, i, n. Wozt.

hurka-töltő, -önek, -öt: 1. kolbásztöltő eszköz: ein Füllofen, der Wurstwurst zu füllen. Coenum farciminarium, ii, n. 2. ki a kolbászt tölti: der Wurstmacher. Farcetor, oris, m. Terent.

hurkolás, -snak, -st: hurok-kötés: der Binden einer Ader. Ligatio venae, onis, f.

hurkolat, -tnak, -tot: ninn Festlegung. Laqueatio, onis, f. Cic. innexio nodi, onis, f.

hurkolni, -kolok, -kolt; -kolom, -kollya: burkolni, hurkot kötni: festlegen, ein Ende schnüren. Nectere, Ovid. nodo mobili implicare, Nodum mobilem facere, nectere. Liv. valakinek a nyakára kötelet hurkolni: jemanden einen Strick um den Hals binden, jemanden. Collum laqueo nodare. Ovid.

hurkolódni, -lodom, ló dik: kötélen wickelt werden. Nodo mobili implicari. Cic.

hurkolódott, partic. verwickelt, verschnürt. Implicitus, a, um. Cic.

húr-táb, -bnak, -bat: hegedü-támasztója, hegedü' tába, -pallója: der Steg. Ponticulus fidium, i, m.

hurkya, -nyának, -nyát: bőr-facádik, melly et a' timárok (tabakok) a' készitendö nyers bőrről le facagnak, le-vakarnak: das Trimmen, das äußerliche Fleisch, so die Gerber von den Häuten abschaben. Particulae, quae segmenta coriis, quae in perficienda corio decadunt.

hurcogatás, -snak, -st: das Aufschelten, die Aufschaltung. Objurgatio, onis, f. Cic.

hurcogatni, -gatok, -gat; -gatom, -gattya: jemanden schimpflich anfahren, aufschelten. Alicui gravi tono comminari. Tact: objurgare. Cic. Vulakit hurcogatni, meg-feddeni erös szavakkal: jemanden derb aufschelten, beschelten mit Worten. Objurgare eius aggredi aliquem. Cic.

hurcogatva, adv. valakit meg-ijeszteni: jemanden mit Drohworten schrecken. Aliquem minaci ter terrere. Cic.

hurok, -roknak, -rkot, -rkok. pl. 1. tör, kelepce: die Schlinge, der Fallstrick, die Fessel. Laqueus, i, m. Virg. Hurokba esni: in die Fesseln gerathen. In laqueos decere se in laqueos. Cic. Hurkot vetni a madarakat. die Vögel in der Schlinge fangen. Pedica capere avem. Liv. Hurkot hányni, vetni valakinek: jemanden den Fallstrick stellen. Laqueum tendere alicui. Ovid. Hurokba akadt a tacka: fel-akaszt ottak: wie ist aufgehangen worden. Suspensus est. Cic. 2. Tono, Uzok a' fonalon, a' kötélen: ein Knoten, wie wir ihn gemeiniglich winden. Nodus, i, m. Cic. Hurkot kötni: einen Knoten schürzen. Nodum nectere. Cic.

Fel-oldozni a kuckot: nincsen
knotten aufflöszen. Nodum expe-
dire. Cic. 3. ~~Gyürü~~ Tsukor,
másik kuczok-kötés: ein Mu-
szen. Lemniscus, i, m. Liv. Va-
latinek kuczokjait (tsukczát)
le-tépni: nimmen ein Mujesz
fremmten zerrszen, abmuszen.
Lemniscum alicui detrahere Virg.

Kuczokbarfogás, -snak, -st: nim
Fesztnisze-, Fesztinger um zu fan-
gen. Laqueatismus, i, m. Cathol.
laqueo instituta captio, a, ons,
f.

Kuczos. adj. 1. béle le-járós, meg-sza-
kadt! dem nimm gemüszterm
Tuch ähnl. Enterocelicus, a, um.
Plin. hernios us, a, um. Lawen-
mit Faiten bezogen. Chordis
instructus, a, um. Cic. 3. Ma-
dárt nemc. ein Strosztt, dem
Fremden Thorzal. Turdus, i, m.
Horat.

Kuczos-madár, -nak, -rat: Tor-
dely: ein Drosztl, dem Fremden
thorzel. Turdus, i, m. Hor. Enck-
lö kuczos-madár: ein Dum-
fesztnist Drosztl. Turdus minor,
i, m. Klein. Za-gyöngy evő ku-
czos madár: ein Mistler, ein
Mistelfresztl. Turdus viscivo-
rus, i, m. klein. Kövér kuczos-
madár: ein fettster Fremden-
thrzel. Obesus turdus, i, m. Hor.
Öreges kuczos-madár: ein Ring-
Ringeltrosztl. Turdus tor-
quatus, i, m. Linn.

Kuczos-madarcka, -kának, -kát: nim
Fremmets Thrzelchen. Turdu-
lus, i, m. Plin.

Kuczos-madár tartó hely, -helynek, -
lyet: ein Ort, wo man ein
Drosztln fahlet. Turdarium,
ii, n.

Kuczos-vigó, -ónak, -ót: nimm Gar-
ten Fremmets Amszel. Turdus
merula, i, m. Linn.

Kuczorska, -kának, -kát: der Kit-
tern. Chordula, ae, f.

Kuczy. v.

Kúr-tsinálo, -lónak, -lót: dem
Fürsten warthen. Ostiarius, i, m.

Kurczra, -rának, -rát: Fonyott
kosár (trapszogató) mellyel ha-
lat tapszogatnak, fogznak. ein
Reuszn. Fiscella, ae, f. Virg.
Verriculum, i, n. Sicc. Fisca-
toria corbis is, m. f. Colum.

Kurczrolás, -snak, -st: das Fesz-
zen, Herumfesztszezen. Di-
stractio, onis, f. Capstatio, onis
f.

Kurczrolkodni, -dom, -dik: sich
umdrehen wofür fesztszezen, sinnen
Aufrenthalt dem ändern. Sedem
mutare, Cic. se transferre. Cic.
Szünteleu kurczrolkodik: er
immer anderszwo und anderszwo
wofür zirszen. Sedem ex sede
mutare. Plin.

Kurczrolni, -rolok, -rolj -rolom,
-rollya: ide's tova hordogatni,
húzni, húzni-vonni: fesztszezen,
herum fesztszezen, herum zirszen.
Distrahere. Cic. Circum trahere.
Az estomba kurczrolni: jemem-
den ins Gesichtzeisz wegfesztsze-
zen. In vinculo abripere Gell.
Cic. Békót (vasat) kurczrolni:
Enkn und Hände fesztszezen, tra-
gen. In vinculis tenere. Terent.
Valakit a Bíró szike elébe
kurczrolni: einen vor Gericht
fesztszezen. Attrahere ali-
quem ad Judicis subsellia. Cic.
Domitianus hoz kurczoltrák
őket: sie ist mit Gewalt vor
zu dem Domitiano gefesztszezt
worden. Ad Domitianum per-
tractus est. Tacit. Valakit
hajánál fogva kurczrolni: ei-
nen bey den Haaren fesztszezen,
Capillis aliquem trahere, capta-
re. Cic. Hatalma kurczrolni va-
lakit: einen zur Leibesstrafe
fesztszezen. Aliquem ad
supplicium trahere. Cic. Ide
's tova kurczrolni valakit: je-

mundum sin und fort zu schleppen. Hinc et illuc rapere aliquem. Cic. – raptare. Cic. Valakit lábánál fogva huzkodni: nimm bey den Füssen schleppen. Aliquem pedibus trahere. Cic. Valakit magával huzkodni: sich mit jemanden schleppen. Secum aliquo trahere. Plaut. Erejénél fogva huzkodni valakit: mit Gewalt ins Zimmer fortzuschleppen. In Castra pertrahere aliquem. Liv. Utánnam huzkolom: ich schleppe mich fortan mich. Pone me rapto. Cic.

Huzkodás, -snak, -st: das Zerren, oder Schleppen hin und her. Raptatio, onis, f. Ter. hinein de tractio, onis, f. translatio importuna rerum, onis, f. Colum.

Huzkodni, -lódom, -a dik: hin und her schleppen, zerren, zausen. Hinc inde mittere. Cic. Három esztendeig huzkodták egymást: drey Jahren hin und her geschleppet. Tribus annis se duxerunt. Plaut. Valamit egymás szemétlyét huzkodni: sich mit einem herumschleppen. Rapere secum. Plaut. Huzkodva secreta. Plaut.

Huzkodós kodni, -lárd, Huzkodódni.

Huzkoltatni, -tatok, -tat; -tatom, -tattya: 1. Valakit ódzkodásra, vonakodásra, nehezkedésre (schleppen) kényszeríteni. Aliquem ægre cunctantem adhibitum curare raptari. Comen. 2. Mit huzkoltatod (hurzolod) vetek magadat? was kümmert dir sich von einem Fuhrmann? Quid te tibi mercennarium raptari? Plaut. vexari. Cic.

Huzkoltatott, partic. das geschleppt worden ist. Raptatus, a, um. Cic. Ló által huzkoltatott: Pferd von einem geschleppt, geschleppter. Equo raptatus. Plin.

Huzkúba, -bának, -bát: Zug ins Loch à föld alatt, Kunyhó, tentya – kapsarás – wie Wolfsgrube unter der Erde. Cassa subterranea, æ, f. Colum. Catogeum, ei, n. vel, Catonium, ii, n. Cic.

~~Huzsoltatni, kolatok, -tat.~~

~~A Melengés~~

Huzsoltatni, -ltatok, -ltat: Jemanden, Vocem ideere ut Hyæna. Plin. A' Hyéna huzsoltatni. Hyænam imitari. Plaut. Gallus indicus, i, m. Strauß. (Indeagris, idis, f. Plin.) gal. Tulasait. Nev. ap. Non.

Huzsut, -tnak, -tot: Keuchen: Jussis, is, f. Jussus, us, m. Fojtó –, fulasztó huzsut: der Erstickende. Jussis suffocativa, is, æ, f. Szárazhuzsut: trockener Husten. Jussis arida, -æ. Cels. A' huzsut fojtogattya az embert: der Husten macht schwer den Athem. Jussis difficultat spiritum, Cels. – præcludit homini spiritum. Az etzet a' régi (meg-aggott) huzsutot enyhíti. alten Husten stillt der Essig. Jussim veterem in libet acetum. Plin. A' bor fel-indittya (öreghíti) a' huzsutot: der Wein reitzt, und macht den Husten geschwinder. Vinum irritat, et exasperat tussim. Ter. A' tartos (régi) huzsutot szelét meg-orvoslni: wenn der Husten alt geworden ist, kann schwer curirt werden. Jussis vetus facta vix eliditur. Cels. Huzsutlya van az embernek, rece. Cic.

kehe á lónak: Inn Athmens ist dem Hüsten, der Schwind dem Niesen unterworffen. Homo laborat tussi, equus tussi. Cic. Cels. Veszedelmes kuruttya vagyon: nagy sok nagy fesztelen Hüsten. Male tussit. Horat.

Huruttó ellen-való, s. o. orvosság: ein Arzney für den Hüsten. Tussicularis Medicamentum, ris, e, n. Col. Aur.

Huruttolás, -snak, -st: der Hüsten. Tussis, is, f. Cic.

Huruttolni, -tolok, -tol: köhétseni, köhögni: Hüsten, den Hüsten haben. Tussire. Plaut. Által huruttolni: túladozni: Hüsten. Alia dare. Horat. Egyszer-össé huruttolni: etwas? Hüsten. Subtussire. Veget.

Huruttoló, adj. huruttó, köhétselő, köhögő: der den Hüsten hat, der Hüstet. Tussiens, entis, c. Plaut. Plant.

Huruttos, adj. köhögös: der Hüsten gewohnt, der, oder die den Hüsten hat. Tussiculosus, a, um. Col. Aur. tussim habens. entis, c.

Huruttosska, -kának, -kát: kis köhétsclés, köhögéske: kleiner Hüsten. Tussicula, ae, f. Plin. Sec. Huruttoskát, kis huruttot inditani, okozni: Hüsten kurz anfangen. Tussiculam movere. Cels.

Hús, -snak, -st: das Fleisch. Caro. nis, f. Plin. Az imakor-való áreva-hús: das Mönchs-Mussulmans, i, m. Comment. Bé-Jo-zott hús: gesalzenes Fleisch. Consalsa —, Sale macerata Caro. Colum. Borjú hús: Fleisch von einem Kalber. das Kalb-Fleisch. Vitulina Caro. ae, nis f. Cic. Caro vitellina; Plaut. Dög hús: stinkicht Fleisch. Putida Caro. Cic. Disznó hús: Fleisch von einem Schweine. Caro porcina. Plaut. Döglött hús: Fleisch von einem unvergnügten oder von sich selbst gestorbenen Thier. Mortuina Caro. Plin. Fojtott (s. vörösolt, perzselt) hús: gedünstet, gedämpftes Fleisch. Caro vaporatione percocta. Scaev. Főtt hús: gesottenes Fleisch. Caro cocta, elixa. Cels. Füstölt hús: geräuchertes Fleisch. Arida, fumata, infumata Caro. Gell. Hat hús: halnak á húsa: Fleisch der Fische. Caro in piscibus. Plin. Ideges hús: nine Sehne, Muskel im Fleische. Glandula, arum, f. Vogt. Jó izü hús: wohlschmeckendes Fleisch. Caro jucunda di saporis. Varr. Juh hús: Schaafen Fleisch. Ovilla Caro. Vogt. Kemény hús: festes Fleisch. Dura Caro. Cels. Kövér hús: fettes Fleisch. Pinguis Caro. Cels. Lágy, nem tömött hús: weiches Fleisch. Fluida Caro. Liv. Malatz hús: jung Ferkel-Fleisch. Nefrendina Caro. Cathol. Marha (tehén) hús: Rindfleisch. Bubula Caro. Plin. Mirigyes hús: Drüsen-Fleisch. Glandulosa Caro. Colum. Nyers hús: rohes, ungar Fleisch. Cruda Caro. Bibl. Olajó hús: Wasserfuhrer Fleisch. Vitis pectii Caro. Cic. Öszövér (sovány) hús: Schwein-, mageres Fleisch. Caro macra. Cels. Pargelt, pörkölött hús: geröstetes Fleisch. Tosta —, vaporatione percocta Caro. Spart.

Pátroltt (sonnyasztott) hús: in
sectum gelingtus Fleisch. Con-
vitanea caro. Varr. Poshadtt
hús: müszsznulus Fleisch. Sub-
rancida caro. Cic. Rágós
(keményhús: Durus
Fleisch. Dura caro. Cels.
Rothadtt hús: fäulus Fl.
Caro putrida, putrida. Cic.

Jenyvesztett (pátroltt) hús: in
sectum gelingtus Fleisch.
Caro macerata, mucida con-
dita. Colum. Sós hús: sal-
gos, nin gesalznus Fleisch.
Salsa caro, Cels. Caro sale
conspersa. Colum. Szálas hús:
nin Müszkin Fleisch des Mus-
kels. Musculus, i, m. Woyt.
Szegy-itkás hus a' borjú'
mellyén: Die Zalbs milch,
Zälberbrüsschen. Caro glan-
dulosa. Thymus vitulinus,
i, m. Woyt. Szentelltt hús:
geweihtes Fleisch. Bendi-
cta Caro. Sovány hús: nin
mergnuus Fleisch. Macra ca-
ro. Colum. Sültt hús: ge-
bratnus Fleisch. Assa Caro.
Cato. Tehén hús: Rind-Fleisch.
Fleisch von einem Rinde. Ca-
ro bubula. Plin. Vad hús:
fräulus, wilthes Fleisch.
Ivo Zelta Levent.
Gangraena, æ, f. Cels.
Caro luxurians. Woyt. 2,
Fleisch von einem wilden
Thiere. Caro ferina. Virg.
A' hús puha, lágy: das
Fleisch ist weich. Caro mol-
lis est. A' sódárnak (disznó-
húsnak) tsupa húsa: das bloss
se Fleisch von einem Schwein.
Pulpa de petasone.
Martial. Olcsó hússnak hig

á leve. nin wolfeiles Fleisch
gibt gesundes Süppen. Em-
ptor difficilis non bonum
emit obsonium. Prov. Quale
pretium tale sacrificium.
Prov. Hust be-sózó edény:
nin Gefäss, worinn man das
Fleisch einsalzet. Carnarium
salarium. Fresn. Hust vagdal
ni: Fleisch hacken. Carnem
concidere. Cels. Hust vágni:
1. vagdalni: Fleisch hacken,
Carnes dissecare. Cels. 2. Hús-
ároltni, vágni, mérni: Fleisch
nus sneiden. Venundare Car-
nes. Plin.
~~Hús áras, snak, st: hentes.~~
~~mészáros.~~

Hus áng, -gnak, -got: hosszú
vesszö, Pózna, Fuháng: nin
Stenügnl, womit ninnn ab-
schmiert. Stilus ulmeus,
i, m. Plaut. Tüz-fa husáng:
nin Windmachendügnl. Fustis
saligneus, is, i, Horat. Ha ka-
pok egy husángot! wenn
ich ninnn Knüttel vergnüss-
te! Fustem adripuero. Cic.

Husángolni, -golok, -gol, -golom
-gollya: valakit: ninnn Prü-
geln, womit ninnn abschmie-
ren. Fuste aliquem percutere,
Cic. -verberibus cædere. Plaut.
Hús-árcos, -snak, -st: hentes, Me-
szárcos: nin Fleischhauer, Fleisch-
hrämer, Mezgyenc. Lanius, i, m.
Ter.
Hús ár-szabás, -snak, -st: die
Fleischschätzung, Fleischsta-
xe. Aestimatio Carnis, onis
F.
Hús-étel, -lnek, -lt: ein Fleisch-
gericht. Cibus Carnis, i, m.
Ter. Ib. — ex animalibus. Cels.
Hús-evés, -snek, -st: das Fleisch
essen. Esus Carnis, us, m. Gell.
A' hús-evésben tellhetetlen:

der im Fleische steckende unverdauliche Theil ist, wie Fleischmehl, der Grieben Fleisch ist. Carnarius, ii, m. Martial.

Hús-evő, adj. s. o. állat: húsal élő: Fleischfressend. Carnivorus, a, um. Plin. Hungrische Thiere. Carnivora animalia. Plin.

Hús-evő nap, -napok, -pot: Fleischtag. Dies carni edendae destinatus, ei, m.

Hús-fércz, -rczek, -rczet: nyü; ni. der Fleisch stinkt. Teredines, itis, m. Fest.

Hús-fiistölő kamra, -ának, -át: ein Rauch Gemeines-Fumarium, ii, n. Colum. Cella fumaria. e, f. -lis.

Hús-hagyó-kedd, -napok, -dot: der Fastnacht, der letzten Fasching Dienstag. Dies Genialis, Juvenal. dies Martis ante diem Cinerum. Hús-hagyó vasárnap: ein letzter Tag im Fasching. Ultima Bacchi. Fest.

Húshoz-való: zum gehören. Carneus, a, um. Prudent.

Hús-leves, -nek, -et: ein Fleischsuppe. Jusculum in quo caro decocta est. Fest. Apic.

Hús-nevelő, adj. was Fleisch macht. Incarnans, antis. o. Woyt. vis, a, um. Idem.

Hús-nevelő erejü: adj. das die Fleisch gut, Fleisch wachsen zu machen. Carcoticus, a, um. Woyt. Hust, nevelő növesztő orvosság: Arzney Mittel in den Wunden das Fleisch wachsen zu machen. Sarcotica, orum. n. pl. Medicamenta. Woyt.

Húsol ni, -solok, -solj-solom, -sollya l. á bőrt (kaczával á nyers bőrnek belső hús osz. szét le-faragni) mint á' timárok, és á' tsertő-vargák: abschaben, abwaschen, bey den Gerbern. Interius pellis latus abradere. Colum. 2. Húsolni, vagy hurzolni (Fränteln hordozni, 's Kopstatus) á' kuhát: das Fleisch stets tragen, und suchen abzuentzen. Sestan. do atterere Vestem.

Húsos, adj. Fleischig. Carnosus, a, um. Plin. Húsos bélés: ein Fleisch Kastanie. Arteriacreas, atis, n. Pers. Húsos (zsíros) fazék: der Fleisch Topf. Olla carnium. e, f. Bibl. Húsos kolbász: ein Bratwurst. Lucanica, e, f. Martial. Húsos levél: ein Fleisch und saftes Blatt. Carnosum folium. Plin. Húsos nyakú ökrök Rinder mit einem fleischichten Halse. Boves cervice torosa. Colum. Húsos olaj-ta gyü mölts: ein fleischichte Oliven. Carnosissima Oliva. Colum. Húsos rész a bőrnek: der Aas Seite. Latus pellis, quo Carni adhaesit. A' gyümölts nek-hija, 's magva között való husos része: das Fleisch winden, und an Beeren Wesen um Obst. Pulpa, ae, f. Blanc. card.

Húsosan, adv. fleischig. Carnose.

Húsos bélü, adj. a' növevények ről Mondatik: fleischicht. Pulposus, a, um. Hyppat.

Húsosság, -gnak, -got: ein Fleischig Ent. Carnositas, atis, f.

Húsotska, -kának, -kát: ein Stücklein Fleisch. Carunc-ula, ae, f. Cic.

Hús-rost, -snak, -stot: Fleisch-

fasser. Fibra Carnis, e, f. Cic.

Hússal élö: hús-evö. Fleischfressend. Carnivorus, a, um. Plin

Hús-vágó, -ónak, -ót: Fleischer, Mészáros: ein Fleischhauer, Metzger. Lanius, ii, m. Terent. 2. adj. Hús-vágó bárd: des Fleischhauers. Carnificinalis, is, f. Paul. Jct. Hús-vágó szék: ein Fleischbank. Lanienа, e, f. Plaut. Macellum, i, n. Cic. taberna Carnaria, e, f. Varr. Hús-vágó tőke: ein Fleisch Klotz, Hackenblock, Fleischstock. Mensa lanionia, e, f. Juct.

Hús-vét, -nak, -tot: das Ostern. Pascha, e, f. Pascha, atis, n. Bibl. Jövö húsvétra: zu künftigen Ostern. Ad proximum tempus Paschatis. Húsvétot tartani: Ostern halten. Paschare, Augut. Pascha celebrare. Húsvéttül fogva nem láttam ötet: von Ostern an habe ich ihn nicht gesehen. A paschate eum non vidi.

Húsvét hete, -tének, -tét: die Osterwoche. Hebdomas Paschalis, adis, is, f.

Húsvét hetfö, -fönek, -föt: der Ostermontag. Feria secunda Paschatis. a, f. Eccles.

Húsvéti, adj. Osterlich. Paschalis, e. c. Húsvéti bárány: das Osterlamm. Agnus Paschalis, i, lis, m. Eccles. Húsvéti Gyónás, die Osterliche Beichte. Confessio Paschalis, onis, is, f. Eccles. Húsvéti napok: die Osterfeyertägen. Feria Paschatis. Eccl.

Húsvéti tojás: das Osterey. Ovum Paschale, i, is, n. Eccles.

Húsvéti módon, adv. Osterlich. Paschaliter. Hieron.

Húsvét innepe, -jének, -jét, -ünnepe: das Osterfest. Festum Paschatis, i, n. Eccles.

Húsvét' kedgye, -gyének, -gyét: der Oster-Donnerstag. Feria tertia Paschatis. a, f. Eccl.

Húsvétkor, adv. am Ostertag. Tempore Paschatis. Eccl.

Húsvét' napja, -jának, -ját: der Ostertag. Dies Paschatis, ei, c. -pasche, Text. Húsvét napjait ülni: ein Festum. Pascha cum dies celebrare. Symmach.

Húsvét után-való hét, -tnek, -tet: die Woche nach Ostern. Hebdomada in albis, e, f. Jacob.

Húsvét-vasárnap, -snak, -sot: der Ostersonntag. Dies Solis Paschatos.

Húsz, adj. zwanzig. Viginti, indecl. pl. Húsz klaftok: zwanzig Klafter. Viginti ulnae. Cic. Húsz lovasok: zwanzig Reuter. Vicени equites. Jac.

Húszad, -adnak, -adot: der zwanzigste. Vicesimus, a, um. Cic. Húszadas adni valamit ül: zwanzigst Zoll geben. Vicesimam solvere. Cic.

Húszad-évi, adj. zwanzigjährig. Vicennalis, e, c.

Húszad-fél, adj. zwanzig und ein halbes. Viginti et dimidium.

Húszadik, adj. der, die, das

zwanzigſte. Vicesimus, vi-
gesimus, a, um. Vacc. Minden
huszadike: allenmahl der zwan-
zigſte. Vigesimus quisque
Liv. A' huszadik sereghöl-va
ló vitéz: ein Soldat von zu
zwanzigſten Legion. Vice-
simanus Miles, i, itis, m. Tacit.

Huszadlás, -snak, -st: katonai
büntetés, midön minden hüsza-
dik meg-büntetödik: Soldaten
Strafe, ſo allemahl der zwan-
zigſte trifft. Vicesimatio,
onis, f. Cap. it.

Huszadolni, -dlok, -dol; -dlom,
-dollya: huszadik részét el-venni,
ſtr., minden huszadikat meg-
büntet-ni: den Zwanzigſten
Theil von etwas nehmen, od.
den Zwanzigſten Soldaten
allenmahl ſtrafen. Vicesima-
re.

Huszad magammal, -gaddal, -
gával: mit oder für mit Zwan-
zig rechnen: Cum Viginti
aliis.

Huszados, -snak, -st: a' huszad
részt be-szedö: der die Vicesi-
mas, oder die Abgabe des Zwan-
zigſten nimmt. Vice-
simarius, ii, m. Sc. Exactor.
Plin.

Huszad rész, -szrek, -szt: ein
Zwanzigſtel. Vicesima
pars, ae, atis, f.

Huszadszor, adv. huszadikszor:
zum zwanzigſten Mahle.
Vicena vice.

Húszan, adj. Zwanzig, ſoviel
zwanzig. Viceni, ae, a. Colum.
Húszan voltak a' lovasok:
Sie Reiter waren zwan-
zig. Viceni erant Equites.
Sanit.

Húszan-hüszan, adj. Zwanzig
und zwanzig. Viceni, ae, a.
Colum.

Húszankint: adv. "Zu
zig. Per viginti.

Húszannyi, adj. zwanzigmahl
ſo viel. Vicies tot. Cic. -tan-
tus, a, um. Sd. Húszannyit
adott viszsza: um ſo viel zwan-
zigmahl ſo viel zurück gab.
gab. m. Vicies tantum resti-
tuit. Cic.

Huszár, -snak, -t: Magyar
lovas katona: der Huſar, ein
ungariſcher Reiter, Eques
hungaricus, itis, i, m. hüsza-
rus, i, m. Huszárok érkeztek:
Huſaren ſind angekommen.
Hussari advenere.

Hüszas, -ſnak, -t: 1, hüſz krai-
tzáros, Pénz'nemü. ein Zwan-
zigner. Vicenarius, ii, m. Mo-
neta viginti Crucigerorum.
2c. Huszas adj. p.o. Va-
ſon. einen von Zwanzig
Faden Tiefen gemeſſen
Zwirnen. Textum Viginti
filorum. i, n. Stat.

Húsz-bir-ák, -knak, -kat; hüſz
bir-ákból álló Személyek:
Zwanzig Männer. Viginti
viri, orum, m. Cic.

Húsz bir-ákból-álló Szék, -knek, -
ket: das Amt der Zwanzig-
Männer. Viginti-viratus, us,
m. Cic.

Húsz-biróság, -gnak, -got: l. Húsz
bir-ákból-álló Szék:

Húsz esztendeig: adv. fünf Zwan-
zig Jahren. Annos quinque Vi-
ginti. Cic.

Húsz esztendö, -önek, -öt: ein
Zeit von Zwanzig Jahren.
Vicennium, ii, n. Modeſt. Jct. Húsz
esztendök elött: vor zwanzig
Jahren. Ante Vicennium,
viginti Annos. Húsz esztendök

után: nach zwanzig Jahren. Post evolutos viginti annos. Húsz esztendőn felyül; über zwanzig Jahren. Supra viginti annos. Colum.

Húsz esztendős, adj. zwanzig-jährig. Vicennalis, e. c.

Húsz-húsz! kutyát valakire, vagy valamire huszittó szózat: dass gut nun, wenn man den Hund wider etwas anfetzt. Hoc vocabulo utimur, dum canem instigamus ad insectandum quid. capiendum ve aliquem.

Huszitani, -szitok, -szit; -szítom, szítlya, p. o. az ebeket: die Zünde anfetzen. Concitare in citare, instigare hortari canes. Ovid. -excitare ad trandum. Cic. -compescere, incitare canem ad rixam. Cic. A' kutyákat valakire huszitani (uszitani): die Hunde auf einen anfetzen. Canes in aliquem incitare. Horat. Ne huszítsd a' kutyát: nicht fetze den Hund an. Noli canem instigare in aliquem. Cic.

Húsz-krajtzáros, -snak, -st: ein Zwanziger. Vicenarius, ii, m. l. Huszas.

Húsz-lábnyi hosszaságú, adj. zwanzig Fuß würzen ftarck. Ad viginti pedes extensus, a, um. Cic.

Huszon egyik: ein und zwanzig. Viginti unus, a, um. Unus, a, um et viginti. Cic.

Huszon egyik edik p. o. Nappon, der ein und zwanzigfte Tag. Uno et vicefimo die. Cic.

Huszon egyik esztendős: adj. ein und zwanzig Jahr alt. Annos natus unum et viginti. Cic.

Huszon egyszer. adv. ein und zwanzigmahl. Semel ac vicies. Plin.

Huszon három, adj. drey und zwanzig. Viginti tres.

Huszon háromszor. adv. drey und zwanzigmahl. Ter et vicies. Plin.

Huszon hat, adj. ſechs und zwanzig. Viginti ſex.

Huszonhatan, adv. ihrer zwanzig und ſechſe; ihrer ſechs und zwanzig. Viceni ſeni.

Huszon hatodik, adj. der, die, das ſechs und zwanzigſte. Vicefimus ſextus, a, um.

Huszon hatszor, adv. ſechs und zwanzigmahl. Vicies ſexies.

Huszon hét, adj. ſieben und zwanzig. Viginti ſeptem.

Huszonheten: je ſieben und zwanzig. Viceni ſepténi. **Huszon hetedik**. der, die, das ſieben und zwanzigſte. Vicefimus ſeptimus, a, um. **Huszon hetedszer**. ſieben und zwanzigmahl. Vicies ſepties.

Huszon hét napi idő, öcket, öt: Zeit von zwey Tagen, oder ſieben und zwanzig Tagen. Triduum, dium, i, n. Cic.

Huszon két, vagy ketlő, adj. zwey und zwanzig. Duo, æ, o, et viginti. — **esztendő**: zwey und zwanzig Jahr. Duo et viginti anni. Cic. **Huszon kettén**: je zwey und zwanzig. Viceni bini. **Huszon kettedik**: der zwey und zwanzigſte. Vicefimus

secundus, a, um. Huszon két-
szer. zwey und zwanzigmahl.
Bis et vicies. Vicies bis.

Huszon kettedfél, adj. p. c. forint.
zwey und zwanzig und ein hal-
ber Gulden. Viginti et unus
semis, ac medius.

huszon kilentz, adj. neun und
zwanzig. Viginti novem, un-
de triginta. Vide huszon kilen-
tzen: je neun und zwan-
zig. Vicesi novem. undetri-
cesi, e, a. huszon kilentzedik:
der neun und zwanzigste.
Vicesimus nonus. a, um. huszon
kilentzszer: neun und zwan-
zigmahl. Vicies novies, unde
tricies.

huszon négy, adj. vier und zwan-
zig. Viginti quatuor. huszon
négy óra: ein tag und nacht lang
zeit von vier und zwanzig stun-
den. Nychthemerum, i, n. Blan-
card. huszon negyedik: der
vier und zwanzigste. Vicesi-
mus quartus, a, um. huszan né-
gyen: je vier und zwanzig.
Vicesi Quaterni. a, a. huszon
negyszer: vier und zwanzig
mahl. Vicies quater, Quatuor
et Vicies.

huszon nyolcz, adj. acht und zwan-
zig. Viginti octo. duodetri-
ginta. Vacc. huszon nyolcza-
dik: der, die, das acht und zwan-
zigste. Vicesimus octavus.
octavus et vicesimus, duode
tricesimus, a, um. huszon nyol-
czan: je acht und zwanzig.
Vicesi octoni. huszon [illegible]
nyolczszor. Duodetri-
cies. Cc. Vicies octies. Cc.

Huszon öt, adj. fünf und zwanzig.
Viginti Quinque. Most huszon
öt estendös lesz: nun wird ihr
fünf und zwanzig Jahre alt.

Nunc erit annorum viginti Quin-
que. Cc. huszon öten: je fünf
und zwanzig. Vicesi Quini.
huszon ötödik: der, die, das
fünf und zwanzigste. Vicesi-
mus quintus. huszon ötször:
fünf und zwanzigmahl. Vicies
Quinquies, quinquies et Vici-
es.

Hüszszor, adv. zwanzigmahl.
vicies, vigesies. Hüszszoros:
auf zwanzigmahl. Ad vices vi-
ginti. Hüszszoros p. c. nagyob
zwanzigmahl grösser. De-
cies bis —, vicies —, vigesies
major.

Huta, -tának, -tát: ertz égető,
[illegible] olvasztó kemen-
tze: Officina ligniefactoria
Metallica. a, f. Ustrina, a,
f. Plin. Hutába menni: in
die schmeltzhütten gehen.
Ire ad officinam lignefacto-
riam. Plin. A' hutának tok
fát emészteneke-meg: die schmelz
hütten verzehren viel holtz.
Ustrinæ multa ligna con-
sumunt.

huta-füst, -tneck, -tör: der hütten
rauch. Spodium, ii, n. Plin.
Ustrinalis fumus, is, i, m.

huta mester, -tnek, -tet: hutának
ügyelő: der hütten meister.
Præfectus eorum, qui in officinis
metallicis laborant. Krisi.

Hutás, -snak, -st: hutában dol-
gozó: der hütten Arbeiter.
Opifex qui in Officina metalli-
ca, i, m.

Hutya, -tyának, -tyát: növevény:
der hünerfuss Knöterich. Triglo-
chin polygonum. i, idis, n. Linn.

Hutyogó, -nak, -lót: vitorlás ve-
lőcsö: nur dünne ruthen. Tenuis
virga, æ, f. gracilis virga. totam

Hutyoró, -óuak, -ót: kusáng, posna, sugár vesszö: nin Wi. nd. Vimen, inis, n. Colum.

Hutyorodni, -dom, -dik: nöni, szálasodni: wachsen. Crescere, ex, crescere. Plin.

Húzakodás, -snak, -st: küszködés, tusakodás van köztök: nin dtwas[illegible] Streiten ihnen. Contentio est inter illos. Cic. - Nagy húzakodás lön (támadott) köztök: nin Groszer Streit ist sich in, trer ihnen worden. Magna Controversia est orta inter illos. Cic.

Húzakodni, -dom, -dik: harczolni, küzdeni, köteskedni, tsivódni, veszekedni: streiten, stritten, sich zanken. Conflictari, Ter. - Contendere. Cic. - jurgari. Cic. Terentio illum trahere. Cic. Húzakodnak (maga kodnak) mint az ebek: sie beissen sich wie die Hunde. Plaut. Mind ántalan (szüntelen) húzakodnak: verfolgen einander gyütt: sie stritten und zanken mit einander immerfort. Continuo jurgantur -, luctantur inter se. Cic. et secum ducunt - Vare. Húzakodik, magát húzza vonnya: er widersteht, widerstrebt. Reluctatur, Ovid.

Húzalkodni, -dom, -dik: hutyorodni, nöni, serdülni, szálasodni: wachsen. Adolescere, Cic. excrescere - Plin.

Húzamodni, -dom, -dik: hosszabbra nyujtatni - Prolongari. Bibl.

Húzás, -snak, -st: 1. a húzni, vonni, vonszani. Tractio, onis, f. Gloss. 2. p. o. a' lotteria játékban: die Zie-

Jung. Ductio sortis, onis, f. Schall. ~~Húzás festö vesszel vagy irótol. Lat. ductus, üs.~~ Második húzásra: zur zweyten Zeit ziehen. Ad secundum ductum. az utolsó húzással: mit der letzten Ziehung. Exactu sortis ultimo. 3. festö eszköztel, vagy iró-tollal, vagy más egyebbel-való húzás: der Zug. Ductus, üs, m. Plin. / linea, ae, f. Cic. Egyenes, vagy görbe húzás: einen geraden, oder krumm Zug. Linea recta, vel - curva. Wolf. Egyenes húzást vonni: einen geraden Zug ziehen. Lineam rectam ducere. Plin. Hang-vonás a' magán hangzó betü felett-való vonáska: der Accent, Franz. Accentus, us, m. Gramm.

Húzás-vonás, -snak, -snak, -st, -st: die Ziehung. die Forderung. Exactio, onis, f. Cic. extorsio, onis, f. Mart. Cap. Kelletin ~~vesz~~ felhyül-való húzás-vonás: Forderung nimmt man, als sich gebührt. Super exactio, onis, f. Cod. Valakit a' közönségen-való húzással vonással vádolni: jemanden wegen Geld so unrecht thun will - Rectum facere negotium vult - wollen, hart klagen. Repetundis postulare aliquem. Tacit.

Húzatott, participle. p. e. nyárcoba nyüst nincsen dzsinsz nyüst gespannt. Vexatus Suffixus, a, um. Lucan. Törvény elébe húzatott: nin hor Gericht gezogen. Protractus ad judicium. Trefu.

Húzdogálni, -gálok, -gál, -lom, -gállya: oft ziehen. Ductitare, Ter.

Húzdogálva, adv. wechselsweise ziehen. Ductim - Plaut.

Húzgálni, -gálok, -gál, -lom, -gállya

p. o. a' hajját valakinek: rünnen vagy rünn Haaren zwingen. Vellere alicui capillos. Hor. Ide húz gáld nem oda. Sachen zinsen, nicht vorstehen. Hinc trahe, non illuc. Cic.

Húzni

Húzni, -úzok, -úz; -úzom, -úzza:

1. A' rákot húzni: -ásni: rünnen Graben füssen. Fossam ducere. Caes. 2. Minden egy' kapstára húzni: mindennel egy' formán bánni: alle Leute über einen Leisten schlagen. Omnes eodem pede metiri. Horat. — eodem modo tractare. Cic. Rámára húztak ösek: kemény bannak vele. Man verfährt schon Ernst mit ihm, wie ist Sturmy behandelt worden. Severe agitur cum illo. Cic. 3. Fejére húzni a' sör-kintőt: kápával bé-fedni a' fejét: mit einem Korbe den Kopf zudecken. Capiti capsum operire. Martial. 4. Ujjat húzni (ellenkezni, vetekedni) valakivel: Jemanden Trotz bieten, sich mit einem widersetzen. Reniti. Liv. Se opponere alicui. Cic. 5. A' szegényt az ág-is húzza: minden el-vettetett a' szegény: Armuth ist allenthalben verachtet. Pauper ubique jacet. Ovid. Prov. 6. Kérdéseket húzni (fogni, kérdezősködni) valakit: einen zur Rede anhalten, ihn hervorziehen. Ad operas mercenarias aliquem provocare. Cic. Számadásra húzni valakit: einen Rechnung von seinen Verrichtungen abzulegen. Aliquem ad rationem operum revocare. Cato. 7. Rámá-

za húzni (fesziteni, vonni) a' vásznat: die Leinwand auf die Rüstzeuge aufspannen. Telam jugo suendo servienti, adaptare. Suet.

8. halaszteni, halogatni: aufschieben. Differre. Cic. Húzni, halaszteni a' dolgot: die Sachen ins Weite ziehen, in die Länge ziehen, zögern. Differre, prorogare, procrastinare rem. Cic. Húzni, halogatni a' hadakozást: den Krieg zögern. Proroganre bellum. Cic. Sokáig húzni a' fizetést: die Auszahlung hinziehen. In longum tempus differre exolutionem. Cic. Igen sokáig húzni az Ország' gyülését: den Reichstag in die Länge ziehen. Comitia trahere. Cic. 9. Harangot húzni: harangozni: läuten. Aes campanum pulsare. Campanas pulsare. 10. Magára húzni (hárítani) a' veszedelmet: sich selbst in Gefahr wagen. Subdere capiti cuinam. Cic. 11. Hibára húzni (hegedülni) a' nótát: die Melodie fehlerhaft mit der Geige ziehen. Modulationem quampiam fidibus mendose canere. Cic. Quinct. 12. Mézes madzagot húzni a' szájan valakinek: azt hitegetni: einem Mehl ins Maul streuen, hinlänglich hinhalten. Os alicui oblinire, -linere. Plaut. 13. Bört a' jégen húzni: hortyogni: hogy a' szemöldöke-is hallyák: schnarchen, daß es die Nachbarn hören. Sterture ita, ut vicini audiant. Cic. 14. Hitre húzni

(meg-esketni, -hitsletni) valakit: jmmenden zü nimm Eyd. de zwingen. Aliquem ad jus jurandum adigere. Liv. 13. Az ebéd' harmintradgyára húzták: meg-verbálék und Arab gn gnetzigt worden. Ad flagra depromptus est. Cic. 16. Halyogot húzni valakinek a' fremire: meg-tsalni, el-árni, tani, el-Vakitani ötet: einem einen blauen Dunst vor die Augen machen. Illudere, das nicht ist, um ihn damit zu betrügen. Alicui glaucomam ob oculos objicere. Plaut. 17. Vizet húzni (meriteni) a' kútból: Wasser aus dem Brunnen schöpfen. Aquam ex puteo haurire. Cic. — trahere. Cic. 18. Fogaival húzni (nyüj-tani) a' bőrt: das Leder mit den Zähnen dehnen. Pel-lem dentibus producere. Mar-tial. Húzni a' szót, a' szótagot: einer Sylbe lang aus-sprechen. Producere syllabam. Quinct. 19. Térdét húzni (ölteni, bé-vonni) a' tübe: den Zwirn in die Nadel einfädeln. Conjicere fi-lum in acum. Cels. immittere filum per acum. Idem. 20. Valakinek a' hajat húzni, rángatni: Jemanden beym Haaren zausen. Capillos alicui trahere. Plaut. 21. Kardot húzni: rántani, ki-vonni: vom Leder ziehen. Di-stringere gladium. Cæs. Gla-dium educere. Cic. — educe-re e vagina. Cic. Gladium stringere. Cic. — evaginare. Liv. Arma-, ferrum expedire. Liv. 22. A' szegény ember az ág-is húzza: sanyargat-tya: ein Armer Mensch bleibt überall Jüngen. Miser ubique adhæret. Cic. Prov. 23. Ká-mára húzni valakit: Scor-pan bauen vele. Labolán tar-tani: Jemanden auf dem Fol-terbette halten, martern, zum Geständ. Habere ali-quem axete, contentegue. Plaut. 24. Maga agyából húzta (sütötte-ki) ezeket a' dol-gokat: aus seinem Kopfe hat er diese Dinge aus Sinnen Kopfe genommen. Ex ingenio suo hæc depromp-sit. Cic. 25. Kamatot (interest) húzni: vennie: das Zutrauen unsern men. Fenus ducere, tra-here. Cic. Mentét a' dol-manyra húzni: den Schutz über das Leibchen unter-gen. Chlamydem tunicæ injicere, induere. Suet. 26. Vexeckedni-, vetekedni valaki, vel: Streiten, sich schlagen. Certare, Liv. rixari. Cic. Össz-közét húzni valakivel valami-felett: um etwas mit einem streiten, sich beym Kragen nehmen, und Haare, raufen. Sich vetzen etwas mit einem über Sachen. Certare cum alio de re aliqua Liv. — velitari inter se. Plaut. 27. Egygyütt húzni az igát: a' dolog sul-lyát egygyütt viselni: das Joch mit einander Sachen, sich nach gleich stimm werden tragen. Pari jugo niti. Plin. Sec. 28. Ugy fél és retteg, mintha fejére húznák, rántanák (fejére felett villogtatnák) a' fegyvert: er fürchtet, und zittert, als ob jemand ein Schwert über seinem Kopf. Timet, et contremiscit, acsi strictus ensis capiti ejus immineret. Cic. 29. A' szavát visszahúzni: visszahu. Mondani sein Wort zurück Ziehen, nehmen, widerrufen seine Wort

verbum suum revocare. Cic. dicta
retractare. Virg. 30. Húzni:
vonni: zinsen. Trahere. Cic.
Valakit büntetésre húzni: ni,
unn zúr Thurn zinsen. Aliquem
ad poenam reposcere. Cic. poenam
ab aliquo sumere, Cic. — repete-
re. Cic. poena aliquem mutare.
Cic. — adficere. Cic. Dereshe
vagy dereske húzni valakit:
jemanden auf den Hoch zin-
sen, — wegen festsetzen. Ad
eganleum conjicere, trahere
aliquem. Cic. in nervum re-
pere aliquem. Plaut. Drótot
húzni: Draht zinsen. Ducere
filum metallicum. Két ökör húz
za az ekét. Zwey Ochsen zinsen
den Pflug. Duobus bubus ara-
tur. Plaut. Hosszú farkat
húzni maga után: einen
langen Schweif hinter sich
herziehen. Longum syrma
post se trahere. Martial.
Sokáig húzom már az igát:
ich trage schon lang das Joch.
Diu jugum fero. Horat.
Alig húzza az igát, vagy el-
fárad: wo Ernst für
Mühe Ernst fortzusetzen.
Ilia prae lassitudine vix agere
ducit. Hor. Kapdárka húzni
valakit: einen treiben, ve-
xiren. Exercere aliquem.
Terent. Kárpitot húzni az
ágy' deibe: einen Vorhang
vor das Bette vorziehen.
Obtendere velum ante le-
ctum. Suet. Telet keztyút
húzni a kézre: die Hän-
de in den Winter mit Hand-
schuhen bewahren. Manus
hieme manicis munire.
Plin. Sec. Valakit kinca
húzni: einen zur Tortur
verfolgen. Abripere ali-
quem in Cruciatum. Terent.
— in Quaestionem. Cic. Ki-
vetkezést húzni valamibül:

részliessen aus etwas Instituten.
Consectarium ducere. Cic. Húzz
botost a' tabadra: ziehe ein
Fußstiefel an. Calceate so-
cis. Plin. Lábára húzta a' sa-
rumat: er hat seine Stie-
feln an die Füsse gezogen.
in pedes induit ocreas meas.
Cic. Alig húzza a' lábát-is:
er mag gehen: Errum pedes
ire non sinit. Vix pe-
des prae se trahit. Vix
via jam ducit. Hor. Line
ált (hosszú-zált) húzni:
einen Linien ziehen. Line-
am ducere. Plin. Ex of-
tor-hegyes ló semmit se húz:
das Vorspannpferd zieht gar
nichts. Antecessor equus ni-
hil trahit. Digest. Ekdem-fé-
zetést (penzt) húzni: klag-
ni, nyerni, vonni: einen Pen-
sion zinsen. Stipendium — (pen-
sionem trahere. Justin. Per be
húzni (vonni) valakit: je-
manden um Gunst und
Gewogenheit ersuchen. In litem vocare
aliquem. Cic. od. einen um
etwas vor den Richter
vornehmen. Dicam alicui in-
gingere. Ter. Fülre húzni
a' kajat: das Maul ver-
ziehen, sperren, zinsen. Os tor-
quere. Cic. — distorquere. Ter.
Szám-adásra húzni (vonni)
valakit: zu Rechnung
und Verantwortung vor einem ablegen hal-
ten. Rationem ab aliquo re-
quirere, Cic. ad inquirendas ra-
tiones aliquem strangere, im pel-
lere. Cic. Madzagot húzni a'
gatyába: ein Band in die Un-
terhosen zinsen. Tomacum in
in femorale conjicere. Lucil.
A' hegyek közé húzta magát:
er hat sich zwischen die Gebir-
ge hineingezogen, gezogen. Rece-

pít se intra montes. Cic. Valakinek a' szavát más értelemre húzni: verba alicujus in alium detorquere sensum: Cic. Nyársra húzni valakit: jemanden in den Spieß ziehen. Impalare aliquem. Voss. Nyársra húzni a' tudat: die Gans an die Bratspieß stecken. Astrem vere figere, vel veritus figere. Virg. — in vera indulgere. Jókét húzatok veletek, nálatok nem mentek: wenn ihr (einen Streich) nicht spielen wollt, so lasse ich euch nicht ein Blatt ziehen. wenden ihr Gesichter nicht hinter sich, si non supplicitis, pudori exitis omnibus. Liv. Valakit a' törvény-szék elébe húzni: einen vor Gericht ziehen. Aliquem ad Judicis subsellia trahere. Cic. Tsizsára húzni valakit: einen über die Folter werfen. Conjicere aliquem in equuleum. Cic. aliquem tormentis cogere ad aliquid fatendum, confitendum. Cic. Ujjat húzni valakivel: Jemanden zwey bin. then. Contumacem esse erga aliquem. Cic — in aliquem. Id.

51. Mindent magához húz, vonz: vas ziehet alles an sich. Omnia ad se trahit. Ovid. Nedvességet húz magához: Feuchtigkeit zieht, saugt Trockenes an sich. Humorem trahit. Colum. Ez még gyalázatot húz nyakadra, te.. (edre: das wird dich zu Boden drücken, — in pejus omen. Hoc te pudore complebitur. Hor. te infamem facient. Cic. Valakit törvényre (törvény elé) húzni: jemanden vor Gericht ziehen. Aliquem in jus vocare. Terent.

Húzni-vonni, -zok-nok, -ik, -on, zom-nom, -zatok-nátok, -nak-nek: ziehen, schleppen. Rapere,

Cic. trahere. Cic. 1. Magokon húz-von: gonosszul kereskedik, pénzt gyüjt, tilalmas utakon neveti jövedelmet: um unerlaubten Gewinn handeln. Ab aliis pecuniam extorquere. Cic. exprimit. Cic. 2. Ne húzd-vond (halaszd) el. excusatiót annak: suchen nicht auf seine Entschuldigung. Non frustra has ejus dimissionem. Suet. 3. Még húzta-vonták (huzatták) őket, míg egyszer vissza-kiáltott: so man sie gezogen hat, bis uns noch einmahl zurück gerufen. Dum captare tur, adhuc semel retro versus clamavit. 4. Húzni-vonni (kisérteni) a' dolgot: die Sache verzögern. Remtardare. Cic. 5. Húzni-vonni (rángatni, vonogatni) a' szájat: das Maul ziehen. Os torquere. Cic. 6. Húzunk-vonnak bennünket: sie ziehen uns, ziehen uns Gelder aus? Exprimunt, extorquent pecunias a nobis. Cic. 7. Egymáson húzzák-vonnyák a' gubát: verstecken sich: sie stemmen und stemmen mit einander. Conflictantur, per gan sie se vellunt. Flor. 8. Addig húzták-vonták (vitatták, vontatták) a' dolgot, és perlekedtek, még a' két Peres között harmadik lön nyertes: die Juden so lange gestritten, bis der dritte ist Gewinner worden. Tandiu inter se litigabant, donec tertius gauderet lucro. Prov. 9. Tsak húzza-vonnya (vonogatlya) ma,

gát: vn. zinket sich zurück, widerstehet, widerstrebt. Se retrahit, Ovid. reluctatur. Ovid.

Húzó, ónak, -ót 1. der Zinser. Ductor, oris, m, tractor, oris, m. 2. adj. zinsend. Ducens, ntis, c. trahens, ntis.

Húzó dalmas, adj. in die Länge gezogen. Protractus, a, um. Sil.

Húzódni, -dom, -dik: gezogen werden. Ferri, portari, trahi.

Húzódni-vonódni, -dom, -dik: hin und her gezogen werden. Trahi huc illuc: distrahi. Cic.

Húzó dozás, -snak, -st: nyújtodzás: die Ausstreckung. Das Ausrecken der Glieder. Pandiculatio, onis, f. Blancard. Az inaknak húzó dozások: die Spannung der Nerven. Intentio nervorum, onis, f. Colum.

Húzó dozni, -zom, -zik: nyújtózkodni, nyújtózni: sich strecken, sich recken, sich ausstrecken. Se extendere. Colum. Pandiculari. Fest. A'sitva húzó dozik. vn. sich strecken sich, und das Maul aufsperren zu gähnen. Oscitans pandiculatur. Fest.

Húzó dozó, adj. der sich immer zu dehnt, ausstreckt. Pandiculans, ntis, c.

Húzogatni, -gatok, -gat; -gattam, -gattya: auszihen. Trahere frequentius. A' fejér-ku hát mángoló alá húzogatni: die weisse Wäsche zurechtziehen, die Weisse zum Mangeln bemittelte Wäsche ausmachen, reichen.

Linteа extendere, planare. Plin.

Húzogát hátrogatni: vonogatni: sich wenigstens, nicht gern wollen, allerhand Ausflüchte suchen. Recusare, Cic. tergiversari. Cic.

Húzó-gerenda, -dának, -dát: Altargerenda, Fohyó gerenda, Stellemfák, -gerendák: der Querbalken. Cantherius teri, ii, m. Vitr. Transtra, orum, n. Idem. Ki-érnek a húzó-gerendák: die Querbalken ragen hervor. Cantherii (transtra) prominent. Vitr.

Húzó-gomb, -buak, -bot, azon: der Zusammenzug. Ansa jacens. a. f.

Húzó-háló, -onak, -ót: das Schlagnetz. Zugnetz, Zugnetz. Verriculum, i, n. Serv.

Húzomban, egyegy húzomban. Adv. in einem Zug. Uno tractu. uno impetu. Plin. Egyegy húzomban minden dolgát elvégezte: er hat in einem Zuge alle seine Arbeit vollendet. Uno tractu temporis omnes suos labores confecit. Cic. Egyegy húzomban (sihenés nélkül) ki ivni valamit. etwas auf einem Zug austrinken. Ennii. Amyside bibere. Hor. non inter misso spiritu bibere. Id. Egyegy húzomban két kongyér bort ki-innia: auf einen Anspruch zwey Congios austrinken. Uno impetu binos Congios exhaurire. Plin.

Húzomos, adj. fortdauernd. Protractus, a, um. Sacrib. Húzomos ing edelem: die weitläuftige Verbindung. Am-

pla concessio, onis, f. Cic.

Hüzomos idö: eine lange Zeit Protractum tempus: i, oris. Hüzomos ital: ein Faul in einem Zügen. Amyctis, idis, f. Horat. protractus -, tardus, tus, a, um, m. Cic. Hüzomos nyavalya: eine langwierige Krankheit. Polychronius Morbus a, i, m. Blancard. Hüzomos órák: ganze Stunden. Solidae horae. acum. f. Liv. Hüzomost (hüzomost) inni: auf einem Aufsatz trinken. Amystide (uno spiritu) bibere. Hor.

Hüzomosan, adv. anhaltend, steht lang. Perseverantes. Liv. tenaciter. Ovid.

Hüzonos, l. Hüzomos;

Hüzott-vonott, partic. fix und fest gegossen. Distractus, a, um. Cic.

Hüzó-vonó, adj. eine Erpressung ausübend. Extortor, oris, m. Ter. Hüzó-vonó ember: Erpresser. Gegus hominum danistarum. Plaut. Hüzó-vonó tartomány, eine Provinz, wo Erpressungen ausübt. Cyrenae terra, Prov. Hüzó-vonó tisztek: Erpresser, die einem ihr Geld abpressen, abzwingen. Extortores Officiales. Ter. Kellen einer mehrere Hüzó-vonó: der mehr fordert, als gesetzt ist. Inperexactor, oris, m. Cod.

Hüzva, adv. zugewiss. Ductarie. Plaut. Egy egy kapstárca vannak hüzva: eine jede Kapsel ist für sich gegossen. Ejusdem farinae Pers. sunt inter se similes. Prov.

Hü, adj. hives, hüss: treu. Fidus, a, um. Hü vagyok: fidus sum. Hü maradok: fidus maneo. Hü nagyok: fidus ero. Hü légy: fidus esto. Subfrigidus, a, um. Hü nagyobb: fidior. Hü legyen: fidus sit. Hü lennék: fidus essem. Hü lettem volna: fidus fuissem. Hü leszek: fidus ero. Hü lehetek: fidus esse possum. Hü lehetnék: fidus esse possem. Hü lehettem volna: fidus esse potuissem. Hü leszek: fidus esse potero. Hü lenni: fidum esse. Hü lenni valamihez: fidum esse alicui rei. Hü lenni valakihez: fidum esse alicui. Hü lenni valakihez valamiben: fidum esse alicui in aliqua re

kedni, bámulni: stupere, Cic. stupefacere, Cic. Tsak hüledezett belé, hogy meg-látta: vix dum se recreatum ex illo obstupuit ejus aspectu. Cic.

Hülés, -sneck, -st: die Erkaltung. Algor, oris, m. Sall. frigefactio, onis, f. Lets. Nyáron gyönyörködteti az embert a hülés, hives idö: Ex aestate refrigeratio delectat. Cic. die Abkühlung im Sommer bringt Vergnügen. In aestate refrigeratio delectat. Cic.

Hülni, -ülök, -ült: mit-hivesedni: kühlen, abkühlen, kühl werden. Defervescere. Varr. refrigerare. Cic. Hültem beté, hogy meg-láttam ötet: ich habe mich verwundert über seinen Anblick. Obstupui ejus adspectu. Cic. Hül a forró szerelem-is, ha — auch die brennende Liebe wird erkaltet, wenn — Etiam ardens, amor refrigescit, si — Tac. Hül benne a szeretet: die Liebe läßt bey etwas nach. Lentescit amor ejus: Ovid.

Hülni-fülni, -fülök, -fült: ärgern, zornig, resentirt werden: bald ärgern, bald worüber werden. Jam fervere, Cic. jam calere. Cic.

Hültetni, -tök, -tt, -tröm, -tött: hidegíteni, kivösítteni: kühlen, abkühlen machen. Frigefacere. refrigerare. Marcial. Horatium. Hevíteni. Fürchte Hültem teni: das warme Bad abkühlen. Thermas refrigerare. Martial.

Hültés, -sneck, -st: Hütlés, hidegítés, kivösítés: die Kühlung.

Hütés, -sneck, -st: die Kühlung. Refrigeratio, onis f. Cic. Hevítés.

Hütö, adj. soda kühlet. Refrigerator. ōris m.

Hültögetni, -getek, -get: -getem, -geti: hidegíteni, kivösíteni: oft kühlen, abkühlen machen. Refrigerare. Martial. Horatium.

Hültön, adv. hidegen: kalt. Frigide. Gelide. Hültt, adj. hidegültt: abgekühlt, nicht erhitzt. Refrigeratus, a, um. Horatius. Hevített, hidegített. Egy szer tsak hültt helyet találtak: man hat nur die abgekühlten Stellen wieder gefunden. Excessit, evasit, erupit. Cic. Totus paltem ejus jam refrigeratus resedit. Prov.

Hülye, adj. 1. bamba, bámúló, máte-szájú, szájatátó. Ein Maulaffe, Tölpel, Oaf. Hians stupens, mammacuthus, i, m. Candex, icis, m. stipes, itis, m. inspectus, a, um. Catull. 2. Hülye: blödsinnig, wenig-sinnig, albern. Ist etwas stumm. Cognendi usu alignantum defectus, a, um. Val. Max. 3. Hülye: nagyot-halló, süketetske: schwerhörig. Surdaster, stra, strum. Cic.

Hüngetni, -getek, -get: ühögetni, üngetni: stimmen. ad abigendos canes exhaustum sonum edere.

Hüs, -sneck, -st: hös, nösző legény, leendő férj, leány-kérő, -nézö, vö-legény, szeretö: der zukünftige Bräutigam, Verlobte. Sponsus, i, m. Cic. futurus sponsus. Proreus, i, m. Cic. Az hüsnek kosarat adni: seinen den Korb geben

bun. Procos repudiare. Cic.

Hüség, -gnek, -get: hüség: die Treue. Fidelitas, atis, f. Cic.)(Hü„
lás, hitetlenség, hit-szegés.
Állandó hüség: die beyständige
Treüen. Firma fides, de. ci, f. Plaut.
jó barátthyához-való hüség:
die Treüen gegen einen Gu„
ten Freund. Fidelitas erga
amicum. Cic. Hazájához-való
(vonzó) hüség: die Treüen gegen sein
Vaterland. Pietas et amor in
patriam. Cic. Igaz hüség: ei„
ne unbedingte Treüen. Impolluta fi„
des. Tib. intemerata fides. Virg.
Nagy hüség: eine aufrichti„
ge, grosse Treüen. Fides atti„
ca, Prov. — magna. Cic. Tiszta
hüség: unbescholtene Treüen
Pura fides. Ovid. Boldog Is„
ten, hová lett a hüség! O,
wo ist doch Treü und Glauben
geblieben! O Jupiter, ubinam
est fides! Ter. Az ebekben nagy
a' hüség: bey (in) den Hün„
den ist eine grosse Treüen.
Magna fidelitas est in Ca„
nibus. Cic. Örökké tartson köz„
tünk a' hüség! ewig soll
soll unter Treüen
tempus nobis duret fides!
Curt. Hüségben tartani Vata„
tit: jemanden in Gehorsam,
Ordnung, in Treüen halten.
Aliquem in officio continere.
Cic. Vatalit hüsége alá bírni
magát: sich eines Treüen „
lossen. Fidei alicujus se Com„
mittere. Cic. in fidem alicu„
jus se tradere. Cic. Meg-
törhetetlen a' hüsége: ei-gesott.
minden Hüsegebül: seine Treüen
ist unverbrüchlich, unerschüt.
Fidelitas ejus defuderatur. Cic.
Fides ejus concidit. Cic. Igaz

hüségemre mondom. ich sage
es auf meine Treüe. Fide bona dico
Plaut. A' jószágot vatalinek
hüségére bízni: einem seine
Güter auf dessen Treüe über„
geben. In bona committere
alicui, et fidei ipsius manda„
re. Ter. — Conservare. Plaut.

Egymás-nak hüséget igérni, fogad„
ni: die Treüen einander ver„
loben. Fidem invicem fir„ma„
re. Curt. dare fidem, et accipe
re. Curt. Hüségét es tenyészet
igérni: die Treüe Hand ein
Pfand geben, bekräfti„
gen. Jusjurandum fidei da„
re. Cic. Hüségét fenn-tarta„
ni: treüen und Glauben hal„
ten. Fidem colere. Cic. — Se„
vare. Cic. -tenere. Cic. retine
re. Cic. Hüséged iránt bi„za
nyos vagyok: ich bin deiner
Treüen versichert. Explora„
tam habeo fidem tuam. Cic.

Hüségét meg-szegni: die Treü
nicht halten. Fidem frangere
Cic. -infringere. Cic. — violare
Cic. Hütönös egy' hüségét ma„
tatni valakiben: einem seine
sonderbaren Treüen beweisen
Fide praecipua erga aliquem
esse. Cic. Nagy hüséggel: mit
grösten Treüen. Summa fi„de
Cic. Igaz hüséggel bír: seinen
Treüen ist unbeschreiblich.
Fides ejus infracta est, Curt.
— invio tabitis est. Tib. — Sa„
cro sancta est. Cic. Tiszta hü„
séggel meg-mondottam ité„
letemet. ich habe mein wohl„
überdachtes Urtheil gefällt. Sin„
cerum sanctum que tuli judi„
cium. Cic. Nintsenek igaz
hüséggel: die sind untreüe.
Dis fides labat. Lib.

Hüség-adás, -nak, -t: die
Huldigung. Sacramentum

Clientela. Tall.

Hüséges, adj. treu, getreu, treulich, getreulich, treugesinnt. Fidelis, e. c. Cic. fidus, a, um. Cic. Constans fide. Tacit. ↗ Hüségteleu. Nem hüséges: nem üntreu. Fidem fluxam gerit. Plaut. Nem állandó, a'mi nem hüséges: a' mi nincs stándig, was üntreu ist. Nihil frabile, quod infidum est. Cic. Hüséges társ: ein getreuer Gesell. Fidelis socius, is, ü, m. Cic.

hüségesen, adv. treulich, getreulich, treulich gesinnt. Fideliter. Cic. ↗ Hüségteleníl. Valamit hüségesen el-beszélni: etwas treulich erzählen. Fideliter aliquid narrare. Cic.

Hüségre esküvés, -sék, st: Jmd. zur Treue. Stomachum, i, n. Fesn. Le-tenni a hüségre esküvést: den für der Treue ablegen. In Clientelam se conferre. Cic.

Hüségteleu, adj. untreu, treulos? Infidelis, e. c. Cic. infidus, a, um. Cic. Mala fidus, a, um. Virg. ↗ Hüséges. Hüségteleu barát: ein treuloser Freund. Infidus amicus, i, m. Cic. Az valahoz hüségteleu. nem üst semmu Treue üntreu. Hero infidelis est. Plaut.

Hüségteleukedni, -dem, -dik: sich treulos benehmen. Infidelem —, infidum se praestare. Cic.

Hüségteleuség, -gnek, -get: die Untreue. Infidelitas, atis, f. Cic. A' hadi-szerencsének hüségteleuség: die Untreue des Kriegsglückes. Armor. Infidelitas exercitus, atis, f. Plane. ap. Cic.

Hüségteleuül, adv. untreulich. Infideliter. Valamit valakinek hüségteleuül javasolni: einem etwas untreulich rathen. Aliquid infideliter suadere alicui. Cic.

Hüss, adj. hives, hüvös: frisch, kühl. Algidus, a, um. Catull. Subfrigidus, a, um. ↗ Meteg. Hüss hajnal. eine kühle Morgenröthe. Aurora subfrigida, ae, f. Varr.

~~Hüvesen~~

Hüssen, adv. frisch, kühl. Subfrigide. Gell.

Hüssiteni, -sitek, -sit, -sitem, -sitti: hüvesíteni. auffrischen, kühlen. Refrigerare. Martial. — valamit: etwas abkühlen. — aliquid. P

Hüssitö, adj. hüvösítö: kühlend, abkühlend. Refrigerans, antis, a. Hüssitö orvosság: kühlende Arzney. Mittel. Refrigerantia sive remedia, Worl.

Hüt, és a'mi ebből származik, lásd. Hit, és a't.

Hütni, -tök, -üt, -tem, -ti: hüni, hüjteni, hültem, meg-hüdegiteni, hüvesíteni: kühlen, abkühlen machen, Refrigerare. Martial. Frigefacere aliquid. Plaut. ↗ Melegíteni. Bort hütni: Wein abkühlen. Frigefactare, refrigerare Vinum. Cic. Vizzel hütni, magát lehütni: sich mit Wasser abkühlen. Se unda refrigerare. Cic. Frigus captare. Hor. Atestét hütni: den Leib erfrischen, abkühlen. Corpus frigerare. Cel. Aur. Tokat hüti

a' szájat: sokat botsog, fetseg: vagy szundorog, szivarozni kezd. multum blaterat. Fest. Mit hü" töd annyit a szádat? vagy álmá" szol? Quid blate" ras tanto cum clamore? Appul.

Hüté's, -seck, -st: meg-hidegités. sin Tüszlésing, ab Tüszlésing Cäsa" rie. Refrigeratio, onis, f. Cic.

Hütö, -öcsek, -öt: 1. der da Tüszlest. Frigefactor, oris, m. Cels. 2. adj. p. o. -edény: das Tüszlésre. sin Tüszlö. Gefäss, worinnen man Wein, ü. d. g. abTüszlest. Frigidarium, ii, n. Vitr. Hütö vezedény: zum abTüszlen dienli" ches Tüszlgefäss. Frigidarium, ii, n. Vitr.

Hütögetni, -getek, -get; -getem, -geti: Talt machen, Tüszlen, ab Tüszlen. Frigefactare. Plaut.

Hütögetö, öcsek, -öt: der da abTüszlet. Frigefactor, oris, m. Cels.

Hütött, partic. p. a. jég közt hü" tött italok: mit Eis, oder Schnee abgetüszlten Geträn" ke. Frigidae potiones. Suet.

Hütözni, -zöm, -zék: sich zu machen suchen. Frigus captare. Hor. Se frigore arcere. Col. Suet.

Hüv, adj. lásd, Hív.

Hüvely, -lyecske, -lyt: 1. Kard-, kés-hüvely: sin Gescheide. Vagina, ae, f. Cic. A' kardot hüvelyibe tenni: den Degen in die Scheide stecken. Gladium in Vaginam recondere. Cic.

Hüvelyébül ki-hüzni, ki-ráncani, ki-vonni a' kardot: den Degen aus der Scheide ziehen. Educere e Vagina Gladium. Cic.

~~Hüvelyes bab~~ Két élés tök nem fér egygy hüvelybe: zwey scharfe Degen stecken nicht zusammen. Duo acuta ensia non congruunt inter se. Cic. Unicum arcus tum haud alit duos, ecthracos. Prov.

2. bab-bök: der Hülsen, Schote. Folliculus, i, m. Ten. Siliqua, ae, f. Prov. Bab, vagy borsó hüvely: die Hülsen, worin die Bohnen, oder die Erbsen stecken. Valvulus fabarum, vel Pisorum, i, m. Colum. Pisi vagina. Plin. Egygy hüvely borsó: eine Erbsen Hülse. Folliculus cum pisis. Ten. A' babot hüvelyébül ki-fejteni: die Bohnen aus den Hülsen brechen. Folliculis privare fabas. Colum. Hüvelyé a' vetemínynek: die Schoten eines Gewächses. Utriculus, i, m. Plin.

Hüvelyes, adj. 1. p. o. kés: ein Messer mit Scheide. Cultrex Vaginatus, i, m. Gloss. 2. Hüvelyes borsó: die Schotenerbsen. Folliculus cum pisis. Pisum re" cens in Siliqua. Colum. Hüvelyes tövis-bokor: der Schotendorn. Acacia, ae, f. Plin. ~~Hüvelyes vetemény~~ Hüvelyes (héjas) vete" mény: p. o. bab, borsó, lencse, csa't. die Hülsenfrucht. Legumen, inis, n. Cic.

Hüvelyecske, -kének, -két. 1. eine kleine Scheide, ein Scheidchen. Vaginula, ae, f. Plin. 2. der Schotenbaum.

Hüvelyes bors.: siliquosus. Hüvelyes bors: siliquosa legumina. Plin.

Hüvelyes bors: siliquosa, vel siliquata, d. f. Varr.

Hüvelyezés, -zsék, -st: die Auslegung der Träume. Conjectura somniorum. d. f. Cic.

Hüvelyezni, -lyezek, -lyezt; -lyezzem, -lyezni: 1. Almat hüvelyezni (ki-fejteni, meg-magyarázni): den Traum auslegen. Somnium interpretando explanare. Cic. Nem álmat hüvelyezek, hanem igazat mondok: ich sage was wahr ist. Non somnium est (quod dico), sed res vera. Prov. Mesét hüvelyezni: ein Mährchen narren. Fabulam narrare. Ovid. 2. Borsót hüvelyezni: hüvelyéből ki-fejteni: enthülsen, aus Hülsen herausnehmen. Pisa folliculis evolvere. 3. Hüvelyezni kezdeni: hülsig werden. Siliquescere. Plin. Folliculos accipere. folliculis tegi, velari.

Hüvelyező, -önek, -öt: p. o. Álom hüvelyező: ein Auslegen der Träume. Explanator somniorum. oris, m. Cic.

Hüvely-fiveg, -xegnek, -xget: ein Hinterntheilchen, Tolen, enis, m. Linn.

Hüvely-forma, adj. hülsenförmig. Siliquae forma.

Hüvelyke, -nek, -ket 1. inj: a kézen: der Daumen an der Hand. Pollex, icis, m. Cic. El-vágni valakinek a hüvelykeit: einem den Daumen abschneiden, abgesetzt machen. Alicui pollices praecidere. Cic. 6.

à l'abon: der grosse Fuss-Zehe. Pollex, icis, m. Cic. Meg-ütötte a hüvelykét a tábam: hüvelykével ich habe mich mit dem grossen Zehen an die Fussgelenke gestossen. Incussi pollicem in cubiculi. Plin. 2. Egyegy hüvelyk: mértékneme, melly egy ízig hosszasságot, magasságot, vagy szélességet foglal magában. der Zoll, Daumen Pollex, icis, m. Plin. Más-fél hüvelyke: anderthalben Zoll. Sesquiuncia, d. f. Colum.

Hüvelykezni, -kezek, -kezt; -kezzem, -kezni: 1. Dohányt hüvelykezni: die Tabaksblätter Zuberes ab brechen. Strones herbae Nicotianae (tabaco) decerpere, tollere. Törökbúzát (Turkeycornat) hüvelykezni: fattyú, vendég leveleit ki-szedni: strobilos (Zea Mays, tritico turcico) decerpere, tollere. 2, Venet. hüvelykezni: fejni die Euter melken. Vaccam mulgere. Virg.

Hüvely-kenyér, -nyérnek; -nyérszent János' kenyere. Brod von Johannisbrod, Johannisbrod, siliqua cerato nica, d. f. Pl.

Hüvelyki, adj. einen Daumen breit, od. Zoll's groß. Pollicaris, e. c. Plin.

Hüvelykinyi, adj. p. o. egyegy hüvelyknyi szélesség: einen Daumen breit, od. einen Zoll breit. Pollicis latitudine. Három hüvelyknyi vastagság: einen Daumen von drey Zollen. Quadrupedalis crassitudo. is, inis, f. Plin.

két hüvelyknyi vastagságú:
zwey Zoll dick. Crassitie duo-
rum pollicum. Vide. tíztenyr hü-
velyknyi magosság Höhe von
zehn Zoll. Decempedalis alti-
tudo. Colum. Más-fél hüvelyk-
nyi ~~vastagságú~~ szélességü:
anderthalb Zoll breit. Semi al-
terius pollicis. Négy hüvelyk-
nyi szélességü levelek: Blät-
ter vier Zoll breit. Folia tri-
entalia. ex, ium. Plin.

Hüvelyk-ujj, -ujjnak, ujjat: a tízen-
der Daumen an der Hand. Pol-
lex, icis, m. Cic. a lábon. der groß-
te Fußzehe. Pollex pedis, icis, m. Cic.

Hüvely-tsinató, -ónak, -ót: eine Scheide,
den männlichen. Vaginarius, ii, m.
vaginator, oris, m.

Hüvely-tsö, -tsönek, -tsöt: ein ge-
wisses Zeug. Ricotia, æ, f.
Linn.

Hüves, vagy hüvös, és a' mellyek et-
tül származnak, lásd. Hüvös, és
a' t.

Hüvetés, -nek, -et: kerülő, öre,
tsősz, vigyázó: Hüter, Wach-
ter. Circitor, oris, m. Veget. Cu-
stos, odis, m. Ci.

Hüvíteni, -vítek, -vitt, -vítem, -
víti: l. Hüvesíteni.
Hüvíteznì, l. Hütözni:
Hüvös, l. Hüss.

I.

Az I, vagy i a' Magyar Abc-ében
nyolczadik betü, magán hangzó
betü, és J, v. j tül tlak annyiból
különbözik, hogy amaz magán
hangzik, ez pedig Mással hang-
zónak találtatik: I: a törvé-
nyes dolgokban annyi mint
Al-peres: vagy-is törvény be
hivatott: der Rechtsgegner. In cau-
sam attractus, in cattus, inctus.
actiosatus, a, um. Jet. Ci.

Ibis, -nek, -t: Madárnak neme:
ein Angypti jetzner Vogel, oder
Storch, dem Pelikanen gleich.
Ibis, is, v, idis, f. Aegyptiae.
Cic.

Ibolya, -ának, -át: kék viola,
Veilg: veil Veilchen. Viola,
æ, f. Cic. Fatlyú ibolya: ein
niedriges Veilchen. Viola
simplex, æ, icis, f. Plin. Fe-
jér ibolya: weißes Veilchen.
Viola alba, Plin. Fekete
: schwarzes Veilchen. Vio-
la nigra. Virg. Kék (jó szá-
gú) ibolya: blaues Veilchen. Viola purpurea,
odorata. Linn. Harcom-
zíni ibolya: ein Dreyfarb-
farbiges Veilchen. Viola
tricolor, æ, oris, f. Linn.
Nyári, és téli ibolya: Sa-
mmer, und Winter-
Veilchen. Cheiranthus
annuus, vel hyemalis.
Linn. Tarka ibolya:
Tulpen Veilchen. Lutea
viola. Plin. Luteola viola
Colum. Tavaszi kék ibo-
lya. veil Märzen Veil-
chen. Viola Martia odora-
ta. Tellyes ibolya:
ein volles Veilchen. Vio-
la plena. Colum.

Ibrik, -nek, -et. tanpor
szoros tokú edény: ein
Zinn Canne. Guttus, i, m.
Plin. Gutturnium, i, n. Fest.
Herbatés ibrik: ein Thee
Canne, Cantharus thea-
rius, i, m. Cantharus ad
rius adspirando infuso
theæ. Kávés ibrik: ein
Caffee Canne. Cantharus
ad rius adspirando cof-
feæ. vel, quo potius casu
ea adponitur.

7. Oct. 1823.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

t: Madárnak nemes
ti. Jónas Thorgil, adhu
Dr. Thunyan Jenigh.
dis, f. Aegyptiac.

ak, -át: kék viola
us Wahlenn. Viola
atlyú ibolya: vin
Wahlenn. Viola
ris, f. Plin. Fe
: wahlenbergs Wahlenn.
a. Plin. Fekete
gens Wahlenn. Vio
Virg. kék Cyo
lya: blasius
iola purpurea,
enn. Haxcom
a: die Comm.
Blümm. Viola
aris, f. Linn.
tili ibolya: Vis
w Wintra
heiranthus
hyemalis.
a ibolya:
'lenn. Lutea
ntcola viola
szi kék ibo
'rgenn Wahl.
aartia odora
ibolya:
wilenn. Vio
m.

t. tanyok
dény: in
ithus, i, m.
m, i, n. fest.
: von Linn.
aeus thea,
haeus dec,
, infusa
rit: der
anthaeus
ndo Cof
aeus Cof
anum.